Paál László

380. Naplemente az erdőben

Ernst Muzeum aukciók XLVI.

Pacal Károly
festő

M.D.K.

Méltatás.

Bordáczné H. Lenke: Székelybertalan. — 4 lap.
Művelet, 1960. október.

MDK

Paál László, 1846-79.

Nyárfák

Uj szerzemények kiáll. Szépm. Muz. 1918.

MDK

Paál László, 1846-79

Tájkép

Uj szerzemények kiáll. Szépm. Muz. 1918.

lo l.

MDK

Paál László (festő)

(A kiállításon szereplő művek alkotói körét említve.)

Kürti Katalin: A „Mérőgerendaság a képzőművészetben" kiállításról.
Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 85. l.

Paál László festő M.D.K.

Pulszky Ferenc levelei a kultuszminisz-
teriumhoz Paál halálával s egy
tájképének megvásárlásával kap-
csolatban.

Sprenger M.: Adattár. Művlört. Ért.
1958 4 sz. 293.

Pnál László, festő 7 Oh

A Csók Galériában kiállító Fáy Győzőre erősen hatott.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról 9-p

NÉPSZABADSÁG Bp. 1961. febr. 24.

Paál László
festő

M.D.V

Pallay József képei Paál László
művészetét idézik.

Kovács Péter: Fejér megyei képzőművészek kiállítása, 1960. 40 l
Művészet, 1961. felszíar

MDK

Paál László

Erdőrészlet /repr./

/Szépmüvészeti Muzeumban/

Gent.Magy festőmüv. tört.
A Szépm. Könyve 194o. 941 l.

Paál László festő
/1846-1879/

Erdő belseje /Olajf./

Erdélyi Müv.Kiáll. 1941. Kolozsvár

MDK

Paál László

Fontainebleau-i erdőrészlet /repr./
/Szépmüvéseti Muzeumban/

Gent.Magy.festőmüv. tört.
A Szépm.Könyve 1940. 93.1.

MDK

Paál László

életrajzi adatai emlitve

Gent. Magy festőmüv. tört.
A Szépmüv. Könyve 194o. 941.1.

MDK

Paál László

neve emlitve

Pérely: Magyar rajzolók külföldön 149.l.

MDK

Paál László

festménye hamis Corot szignaturával az
Ernst Muzeum aukció kiállitásásn

Képzőművészet 1935. 8o.sz. 18.1.

M.D.K.

Paál László, festő

mint festészetünk első nagyarányu magára-
eszmélésének egyik főalakját
emliti

B. Supka Magdolna: Aba-Novák festészetének
nemzeti sajátosságairól,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 79.old.

M.D.K.

Paál László, festő

szerepel Csabai István tanulmányában,
~~idézi~~

Jeszenszky Sándor: Szinyei Majálisa, ~~a cikkében~~

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 49.old.

M.D.K

Paál László, festő

szerepel Ybl Ervinnek Szinyeiről irt méltatásában, ~~Idési~~

Jeszenszky Sándor: Szinyei Majálisa, ~~a cikkében~~

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 38.old.

M.D.K.

Paal László.

Festőművész.

Radocsay Dénes opponensi véleménye Aradi Nóra kandidátusi disszertációjáról.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 66.lap

M.D.K.

Paál László, festő

mint a teljes érettségben elérhezett XIX. sz. végi magyar festészet egyik képviselőjéről

emlités történik róla

Bényi László: XIX. századi magyar festészet kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 95.old.

Paál László
festő

MDK

Méltatás.

Farkas Zoltán: Csók István búcsúztatója
Művészet, 1961. április - 7 lap.

Paál László
festő

M.D.V.

Erdőrészletéről.

Pogány Ö. Gábor: Magyar kiállítás a genfi Musée Rathban
Művészet, 1961. április – 22 lap.

MDK

Pádl László (festő)

(Szinyei Merse Pállal egy időben Münchenben tartózkodott. Probstner Zsófia visszaemlékezéseiből.)

Szántó György: A szerelem asszonya. Ország-Világ, Bp. 1960. jún. 8. 23. sz. (9. l.)

Paál László, festő 7 Ok

Courbet művészetének felszabadító hatása volt Paálra is.

-r-: Murányi-Kovács Endre: Courbet 335.1

Bp, 1959. július IX/7.

KÖNYVBARÁT

Dr. Dh.

Paál László festő

Neve szerepel.

Debitzky István: „Szovjet képzőművészek látogatása Pécsett."

Dunántúli Napló. 1954. XI. évf. febr. 4. 4. l.

Paál László
festő

M.D.K.

A Déri Múzeumban levő kiállításon
munkáiból volt kiállítva.

–41 l.
Művészet 1961. január. – 1 oldal

PAÁL LÁSZLÓ-TÁRSASÁG. 1923-ban alakult Budapesten, s ez év májusában mutatkozott be először a Nemzeti Szalónban. A társaság első törzstagjai Belányi Viktor, Biró József, Feszty Masa, Gara Arnold, Lakatos Artúr, Révész-Ferrymann Ferenc, Szigeti Jenő és Vesztróczy Manó voltak.

K. G. II. 2551

Darnay Múzeum segélyezése

VII. 284

Pàál László

Magyar Művészet

II. 1925. 12, 15, 17, 20, 21,
311, II. 126. 180, 495–99. l
III. 1927. 10–11. l. IV.
1928. 613, 620. 621. l.

MDK

Paál László

Munkácsy Mihály festménye

Magy.művészet, 1800-tól. Szépmüv.Muz. 1949.
9.1.

Paál László, Jestő MDK

A cikk írója Csók's Rippl-Rónai egyik művészi öntörzőjeként emliti nevét.

Rónai Mihály András: Csók 9-p

NÉPSZABADSÁG, Sp. 1961. febr. 5.

404

Paál László (festő)

(Szerepelt a Déri Múzeumban a múlt
század grafikáját bemutató kiállítá-
son.)

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti
életéből.

Alföld, Debrecen, 1960. [redacted] 5. sz. 88. l.

MDK

Paál László

Tájkép

Viharos táj

Magy.Müvészet 1800-tól. Szépm.Muz. 1949.

8. 1.

MDK

Paál László

Erdei ut

Magy.Müvészet ~~xxx~~ 1800-tól. Szépm.Muz. 1949.
8. 1.

MDK

Paál László

Tájkép

Magy.Művészet 1800-tól. Szépműv.Mus. 1949.

8. X. 1.

MDK

Paál László, 1846-79

A százéves asszony

Fontainebleau erdőrészlet

Erdő belseje

Magy.Művészet 1860-tól. Szépmüv.Muz. 1949.

8. Z. 1.

MDK

Paál László, 1846-79

Tájkép

Erdőrészlet

Felhős táj

Erdő belseje

Magy.Müvészet 1860-tól. Szépmüv.Muz. 1949.

8. X. 1.

MDK

Paál László

" Munkácsy Mihály és Paál László."
Előadás Mecseknádasdon.

Janus Pannonius Múzeum irattára 66/1955.

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok.
Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 221-250.l.
244.l.

Paál [László], festő 704

Képzőművészetünk egyik legnagyobb értéke.

R.: Egy alkumra 9.l

Népszabadság, Bp. 1960. nov. 27.

MDK

Paál László, 1844-1900

A százéves asszony

Uj szerzemények kiáll. Szépm. Muz. 1918. okt.
7 l.

MDK

Paál László, 1846-79.

Őszi táj, fm.

Ernst Muz. 44/b. aukc. 26 l.

Paul Heyse, 1846–79.

(Best 1d), 9m.

Ernst Max. 44/b, auto. 26 1.

MDK

Paál László, 1846-79

Táj, festm.

Erdőben, "

Táj viharfelhős égbolttal, festm.

Táj szénaboglyával, "

Erdő mélye, "

Ernst Muz. 48/a aukc. 1934. 36 l.

MDK

Paál László

Réti István: A harminc éves Nagybánya.
Magyar Mivészet. 1926.6.sz. 307-310.l.

MDK

Paál László, 1846-79.

Szénakazlak

Erdőrészlet

Este

Mocsár az erdőben, fek.kréta

Ernst Múz. 5o. anke. 1934. dec. 16.1.

MDA

Paál László, 1846-1879

Tanya, of.

Erdőrészlet, of.

Tájkép, of.

Árv. közl. 1936. febr. 1.rk.sz.

21. 1.

MDK

~~Árv. Közl. 1939. 5.rk.sz. 92.aukc.~~

M.D.K.

Poál László, festő

Szerző hiányolja, hogy
nincsen utca elnevezve róla.

Gallina Frigyes: Budapest utcanevei.
Városi Szemle, XVI.évf. 1930. 1348.old.

M.D.K.

Paál László

Németh Lajos cikkében a különböző művészeti hatásokkal kapcsolatban beszél arról, hogy melyik magyar művészre ki gyakorolt erős hatást. Paál László nevénél Barbizont emliti.

Németh Lajos: Megjegyzések képzőművészetünk helyzetéről.
Uj Irás. Irodalmi és Kritikia Folyóirat. Bp. 1961. Október. I. évf. 8. sz. 743. l.

Paál László

Művészi levelezőlapok-csak míz-ban. Magyar Kemizet
1958. nov. 16.

MDK

Paál László

Uj magy. Képzőm. Főv.Képt. vándorkiáll. 1948.jun,
PÖG. bevez. tanulm.

lo l.

MDK

Paál László, 1846-79.

Erdőrészlet, of.

Árv.Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96. aukc.

3o l.

Paál László
festő"

M.D.M.

Méltatás.

Thurzó Zsuzsa: Kilencven esztendő — 7 lap.
Élet és Irodalom, 1960. szept. 16.

Paál László
festő

M.D.K.

Hamisítóinyolban erődrészletekre
nevetik Paál nevét felhasználni.

Gerthon István: Rippl Rónai és hamisítói.
Művészet, 1961. május — 6 l.

mDK

Pál László

festő

1846—1879.

művei a grafikai kiállításon

÷ nemzetközi grafikai kiállítás a
művészetekben.

Grafikai Szemle 1909. évf. 2. sz. 29. l.

M.D.K.

Paal László

Festőművész.

Péter Imre:Kertészet ée képzőművészet.A mücsarnok uj kiállitásáról.

Népszava 1956. aug.26. 5.old. 201.szám.

de. D. U

PAÁL [László] Jestő

A magyarországi művészetet tárgyaló legújabb műben kiemelve

Gerő László: A XIX. sz. végi kisőcklektikus építészet jelentősége Budapesten

Műemlékvédelem 1960. 3. sz. 168. l

M.D.K.

Paál László
festő

Pajss Goebel Jenőt, Paál László
utódjának tartotta

Kampis Antal: Emlékezés Pajss Goebel Jenőről.
Művészet, 1961. július. — 7 l.

Táblakép — „Fák alatt" — Paál László

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. f. 472–473. l.

Új adományok a Képzőművészeti Mus.-nak.

Táblakép – „Erdőszéle" – „Tájkép" – „folyópart" – „Legelő" – Paál László

Revue de Hongrie

1910. III. a. VI. f. 681. l.

Paál László képei Könyves Kálmánnál.

Táblakép – „Tájkép" – Paál László

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. F. 782–784. l.

Impresszionista iskola.

Önálló táblakép - Karton

P a á l L á s z l ó :
Karton 1870-ből/az Országos
Képtárban/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önálló táblakép - Tajkép

P a á l L á s z l ó :
Tájkép juhokkal

M Ű V E S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Laszlorol"

Önallo tablakép - Tajkép

P a á l László:
Tajkép tehenekkel /1870/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önálló táblakép - Tajkép

P a á l Laszlo:
Radványi parkrészlet/1869/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önálló táblakép - Tájkép

P a á l L á s z l ó :
A békák mocsara - fontaine-
bleaui erdő/1876/ .

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önálló táblakép - Tájkép

P a á l László:
Berzova

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önálló táblakép - Tájkép

P a á l László:
Mocsaras táj/1870/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önálló táblakép - Tájkép

P a á l L á s z l ó :
Erdei ut./1873/

-

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önálló táblakép - Tájkép

P a á l László:
Eső után, őszi hangulat
1874.

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Táblakép. Fasor. Pál

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 23. 3.

Kapcsol.: Két művész

Táblakép. Fasor erdőszélén, patak partján. Paál

Pesti Hirlap. 1880. apr. 23.3.

Lafond: Két művész

Önálló táblakép - Tájkép

P a á l L á s z l ó :
Fák alatt

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önálló táblakép - Tajkép

P a á l L á s z l ó :
Marosparti naplemente

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önálló táblakép - Tájkép

P a á l László:
Holdfeljötte, 1875.

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önálló táblakép - Tájkép

P a á l L á s z l ó :
Párisi ut a fontainebleaui
erdőben /1877/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Önallo táblakép - Tajkép

P a a l László:
Tajkép/1869/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Kiállitások

Párisi S a l o n 1875.
- Paál László: Holdfeljötte c.
képe -

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Kiállitások

Párisi S a l o n 1876.
- Paál László: Békák mocsara c.
képe -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Kiállitások

Párisi S a l o n 1877.
- Paál László két képe -

M Ű V É S Z E T .
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Kiállitások

Párisi világkiállitás, 1878.
- Paál László III. érem -

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Kiállitások

Pesti mütárlat 1868.
- Paál László rajzai -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Kiállitások

Pesti mütárlat, 1869.
- Paál László képei -

M Ú V É S Z E T
I. évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Kiállitások

Párisi S a l o n, 1874
- Paál László képe: Eső után,
őszi hangulat -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Mütárgy-sorsolások

Paál László "Tájkép juhokkal"
c.képének megvásárlása az
1870.évi pesti mütárlaton
sorsolásra

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Művészeti szociológia

Paál László müveinek árverése
1880.

M Ű V É S Z É T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Müvészeti szociológia

Paál László "Tajkép juhokkal"c.
képének megvásárlása

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Müpártolok

grof Károlyi család /Radvány/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászloról"

Kitüntetések

Érem a bécsi világkiállitáson
- Paál László, 1873 -

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlorol"

Kitüntetések

III.érem a párisi világkiállitáson: P a á l L á s z l ó
/Fontainebleau erdeje/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Ösztöndijak

Paál László 600-600 Ft ösztöndija 1868-69-ben.

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlorol"

Müvészeti oktatas

Bécsi mesteriskola
novendéke: Paál László

M Ü V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlorol"

Müvészeti oktatás

Aradi városi rajziskola
növendéke: Paál László

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Müvészeti oktatas

Zimmermann Albert festő-tanár
a bécsi akadémián,
Paál László mestere.

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Muzeológia

O r s z á g o s K é p t á r :
Paál László kartonja/1870/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

Muzeológia

Nemzeti Muzeum
Paál László két képe a
müvész hagyatéki arveréséről,
1880.

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
297-318.
"Egy és más Paál Lászlóról"

M.D.K.

Pál [Paál] László, festő

művészetét, a „Barbizoni mesterek" hatásával kapcsolatban említi.

Hettyey Aranka: Művelődéstörténeti jegyzetek.
Bp. 1932. 23.old.

Paál László
festő

M.D.K.

Munkácsyval a mult század
hatvanas évében jó barátság-
ban volt. [redacted].

Telepy Katalin: Új mestermű a Magyar Nemzeti Galéria XIX.
Művészet, 1961. szeptember — 43l. századi kiállításán

Paál László

"Berzovai ut" 1870.

"Felhős táj" 1871.

"Legelő tehenek" 1872.

""Erdő mélye " 1873.

"Nyárfák" 1875 és 76/

"Erdő széle" 1875.

PATAKY DÉNES: A magyar tajképészet. Bp. 1960.
28.1.

Paál László

Repr:

Vázlat a "Reggel" c. festményhez. 1875. Ceruza.

66. kép.

Vázlat a "Párizsi ut a Fontainebleau-i erdőben" c. festményhez. 1877. Szén.

67. kép.

Pataky Dénes: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

Szöveg után. Képtáblák.

Paál László

MDK

Repr.

"A békák mocsara" 1875. Tus , Toll.

64. kép.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzművésset. Bp. 1960.

Szöveg utáa képtáblák.

Paál László MDK

1846-1879.

Aradon Bőhm Pálnál tanult, itt barátkozott meg Munkácsyval, aki Szamossy mellett festőinasko dott. 1864-től Bécsben az Akadémián tanult.
1869-ben Münchenben Courbet és a barbizoniak hatottak rá felszabaditóan.
1870-ben Beilenben /Hollandia/ dolgozott, Munkácsy hivására Düsseldorfba költözött. 1871-ben Munkácsyval együtt rövid angliai kirándulást tett, hol Constable művészetével ismerkedett meg.
Ujabb beilemi tartózkodás után 1873-tól Barbizonban dolgozott.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

28.1.

Paál László MDK

"Erdőrészlet " 1874-ből.

"Aranyeső" és"Párizsi ut a fontainebleau-i erdőben" legszebb változata 1902-ben a Nemzeti Szalonban leégett.

Külföldön maradt festményei idegen név alatt rejtőznek, sok hazatért rajza is ismeretlen helyen lappang.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp. 1960.
28-29.l.

Paál László [illegible]

"Nyár eleje" 1876.

"Reggel" 1875.

"Fontainebleau-i erdő" 1876.

"Párizsi ut" 1877.

1867-68- ból valé iskolás tájképtanulmányai:
"Bükkfaerdő" és az "Erdő belseje"

"Békák mocsara" 1875 tollrajz.

"Párizsi ut a fontainebleau-i erdőben" -hez szén-
vázlat.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

28.1.

Paál László, festő MOH

Gyakran hamisítják képeit.
(A Művészet májusi számából)

—: Ezt olvastuk 6.1

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. máj. 12.

Paál László

Szépművészeti Múzeumunk és Európa. Magyar Kultúra
Farkas Zoltán 1956. okt. 16.

Raál László

Halál a számkivetésben.
Murányi-Kovács Endre

Nagyvilág
1958. jan.

MDK

Paál László (festő)

[redacted] (A Városi Étkezőt (Budapest) díszítő reprodukált művek alkotói közt.)

Hatósági étkező a fővárosi tisztviselők részére.

Városi Szemle, Bp. 1913. VI. évf. (448. l.)

Paál László, festő 1704

A könyvet sajtó alá rendező Gomos Imre megemlíti nevét.

S-s: Meglukott zenekritikák 238.

Könyvbarát, Bp. 1959. május IX/5

Paál László, festő

T/ 04

Barbizon megihlette Paál Lászlót is.

-G- : Kovács Éva: Barbizon és a francia realizmus

527-28

KÖNYVBARÁT, Bp. 1960. November X/11.

Pál

M.D.K.

Paál László festő

/ 1846-1879/

Müve a Szépmüvészeti Muzeum metszetgyüjteményébe került.

" Reggel" c. müvének vázlata

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 163.1.

M.D.K.

Paál László festő

Müve a Szépmüvészeti Muzeum rajzgyüjteményébe került

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 161.1.

M.D.

Paál László festő

Müve a Szépmüvészeti Muzeum háboru tuáni gyarapodá-
sa között. 8 mü

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 185.t.

Paál László

műveit a Magyar Nemzeti Galériá-
ban őrzik

Halász Zoltán: La vie culturelle
en Hongrie, Budapest, 1966.

3341

Paál László (1846-1879)

Békák mocsara. Vázlat. „L. de Paál" 1875. tus, tok, 162 x 241 mm. Ltn.: 1919-614.

Reggel. Vázlat. „L. de Paál" 1875. cer, 200 x 130 mm. Ltn.: 1948-4100.

Párizsi út a fontainebeani erdőben. Vázlat 1877. „L. de Paál" nén, 418 x 556 mm. Ltn.: 1955-5540.

Reprod.: Párizsi út a fontainebleani erdőben.

Magyar mesterek és adatvarell. R XIX. és a XX. nagyad. A Tat. bev. Delmachet Anna. Bp. 1959

28

Paál László festő

M.D.K.

Eredei ut. rerp-

Lyka: A müvészetek története, bp. 1965.243.kép

Paál László

Est a hakos pastján c. festménye (1864)
(eml.)
a pécsi múzeumban van

Romváry Ferenc: Multnáradi festmények a pécsi múzeumban

Jelenkor 1967 7-8 nám 734 old.

Paál László

Franciaországban élt és műveiben a Barbizon-i ~~ho~~ iskola hatását láthatjuk

Halász Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966.

2831

MDK.

Paál László

Müvei a Nemzeti Galériában

Kisalföld 1965 május 9.lap -

MDK

Paál László

Lázár Wolfner gyüjt. 61.1.

Pál László
festő

M.D.K.

Méltatás.

Simon Balázs: Simonka Gyula Pictor Hungaro-gallicus
kiállítását, 1965. július - 31 lap.

Paál László
festő

M.D.K.

Méltatás.

Bor Andrus: Muranni sétra, dünyögésekkel
Élet és Irodalom, 1965. jul. 26. – 8 kap.

PAÁL LÁSZLÓ /1846-1879/

519. Esti hangulat az erdőben. Vászon 56x86.
52o. Az erdő. Fa 56x48.

Ernst Muzeum aukciói. XV. /1921./ 41.oldal

PAÁL LÁSZLÓ

Vihar után. Olajf. 73xlo5.

Szent György Céh XVII.aukc.1914. márc.kat.
66.oldal

MDK

Paál László

Lengyel G.: Berlini kiáll. mérlege. Nyugat, 1910. ápr. 1. 440-4. l.

MDK

n.Paál László, festőm.

müveiből 1902, 1904. rendeztek emlékkiállitást.

A Nemz. Szal. 400-ik jub. és a KEVE XX. kiáll.
1929. febr.

Paál László MDK

Erdőrészlet, olf.

Miccornok 1880. nov.7.

Paál László

MDK

Erdőrészlet, olf.

Műcsarnok 188o. nov.7.

Paál László MDK

Erdőrészlet, olf.

Műcsarnok 1880. okt. 3.
Őszi kiáll.

Paál László MDK

Erdőrészlet, olf.

Műcsarnok 1880.okt. 3.
Őszi kiáll.

Paàl Làrló, festő

Müggyűjtő 1930. 8-9. 260.

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1882. márc. 12. 3.

A Nemzeti Muzeum Riptárának

rendezése....

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1882. máj. 31. 2 mell.

a bécsi nemzetközi kiállítás

Pál László kiállítás - Könyves Kálmán -

Bp., — 1910.

Revue de Hongrie

1910. III. a. VI. f. 681. l.

P. L. képei Könyves Kálmánnál.

Pál László kiállítás – 1911.

Könyves Kálmán.

Budapesti Szemle, 1911

(CXLV) 288-293 l.

Heller Simon: Téli tárlatok.

Fontainebleau. Paál

Pesti Hirlap. 1880. apr. 23. 3.

Lafond: Két művész.

Mükereskedők

B a r b i e r /Versailles/

M Ű V Ê S Z E T
I.évf. 1902.
427-428.
"Paal László.."

Mükereskedök

F o r b e s /London/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
427-428.
"Paál László.."

Mükereskedők

L ö v e n s t e i n /Paris/

M Ű V É S Z É T
I.évf. 1902.
427-428.
"Paal László.."

Mükereskedők

S e d e l m a y e r /Paris/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
427-428.
"Paál László.."

Mükereskedők

V o l k h a r d t /Düsseldorf/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
427-428.
"Paál László,."

Gyüjtők

S c h l e s i n g e r /Budapest/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
427-428.
"Paál László.."

Gyüjtők.

S c h a u e r /arad/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
427-428.
"Paál László.."

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 21. 4.

Paál László halálhagyott festményei...

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 23. 3.

Lafond: Két művész

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1880. máj. 2. 3.

Paál László festményeinek árverése...

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1880. jun. 20.

Kaas Ivor: Magyar festők

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1880. jun. 27.

Kaas Tivor: Magyar festők

Paál (László)
festő

Magyar Csillag, 1942. jan. II. köf.
1. sz. 63. l. – Farkas Zoltán: A Kolozsvári Székely és Paál kiállítás.

P a á l László festő

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
368.
"Kiállitások"

P a á l László festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
-372-383.
"A modern tájkép"

Paál László festő

MŰVÉSZET
II.évf. 1903.
62-63.
"Nemzeti Szalon"

P a á l L á s z l ó festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
427-428.
"Paál László"

Festészet Paál László (tájkép.)

a magyar Tájképfestészet

Szabad Nép 1948 szept. 8.-4.-

Festészet: Paál László
„Erdő vézlet"

XIX. századi magyar mesterek

Szabad Nép 1948 orsz 16 – 6

Paál László festő.

Műbarát.1921.I.14/15.1.

Paál festö.

Mübarát.1922.II.153.1.

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1923. máj. 13. 8

A Paál László Társaság képei

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1923. nov. 8. 3

Az Ernst-muzeum ujaukciója

Paál László festőművész

Fővárosi tapok 1870. III. 27. 264.

Hír a Képz. Társulat kiállításáról

Paál László, festő

Művészet, III., 1904. 80-85.

Lázár Béla: A Nemzeti Szalon történet

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1926. móc. 13. 10

Művészeti kiállítás

Paál Lőrb.

8 órai Ujság-
1930. I. 8., 11.
(:Kritika.:)

Paál Lauló Lestó

8 órai hegeg

1918 ápr 11. 5 l.

Pách Lánló

Lesbő"

8 órai ügyej

1925 máj 24.

Pásl László festő

Magyar Művészet, 1926

495-499.o.

H. Andersberg: Magyar és svéd művész-kapcsolatok a 20-as években Pásl László és Carl Hill.

Paál László, festő

Művészet, IV., 1905. 182-186.

Olgyai Viktor: Böhm Pál

Paàt Lèrìló partö

Prot. rule

1925. 518-22

„Erdőrinlet": Paál Lánka:

Mezős Nemet.

1949. I. 22., 2. old.

(: Riport. :)

Festészet.

" Erdö belseje " festette Paál László
1873.

Uj Világ.1954. 44.sz.nov.4.7.l.

Kirimi

Berzovai udvar
(Pacl László festménye)

Művelt Nép, 1954. máj. 16. 6. old.

Közoktatási miniszter, méltóságos

Pesti Hirlap. 1880. máj. 2.3.

Paál László festményeiről ...

Táblakép. Havas falusi utca. Paál

Pesti Hirlap. 1880. apr. 23. 3.

Lafond: Két művész

Festészet: — XIX. sz. — Önálló Táblakép.

Pál László „Fák alatt" c. képe

Revue de Hongrie, 1911.

IV. année, VII. Tome, 472-473. l.

Új adományok a Szépművészeti Múzeumnak.

Táblakép. Legelő nyáj pásztornővel.
Paál

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 23-3.

Lafond: Két művész

Táblakép. Majorsági udvar. Pál

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 23. 3.

Lapszám: Két művész

Táblakép. Részlet a solei völgyből.
Paál

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 23-3.

Lafond: Két művész

Táblakép. Napnyugta az erdőben.
Paál

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 23. 3.

Lapok: Két művész

Táblakép – Tájhápek – Pál László

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. t. 466–468. l.

Magyarország a római nemzetközi mű-
vészeti kiállításon.

Táblakép. Tehenes tájkép. Paál.

Magyar Müvészet 1925. 301-308. o.
Petrovics Elek: Wolfner Gyula képgyüjteménye.

Nemzeti Múzeum

Pásztortűz, 1027.9 sz.
213.l.
Jakab Géza: Paál László harátér.

Monoszásárhelyi Kulturpalota

Pásztortűz, 1927. 9 sz.

213. l.

Jakab Géza: Paál László harátér

Nemzeti Muzeum

Pesti Hirlap. 1880. máj. 2. 3.

Paál László festményeinek árverése...

Nemzeti Muzeum

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 21. 4.

Pavál Ladzló hátrahagyott festményeit...

Tedesco műkereskedő, Páris

Pesti Hirlap. 1880. máj: 2. 3.

Paál László festményeinek árverése...

Állami ösztöndíj

Pásztortűr, 1927. 9 sz.

213. l.

Jakab Géza: Pa ál László harátér

Villághiállítás

Pásztortűz, 1927. 9 sz.
213. l.

Jakab Gcia: Paál László harátor.

Művészetiohtatás

Pásztortűr, 1927. 9 sz.

213. l.

Jakab Géza: Paál László harcatér

Sedelmayer mütheresledő

Pesti Hirlap. 1879. márc. 11. S.

Paál László +

Paál László „festő", 1846–1879

Pásztortűz, 1931. 25-26 sz.

565. l.

Gulyás Károly: Marosvásárhely képtára

Patak Jenő

Paál László festő/19.sz./a Képzőművészeti Társulat vegyes kiállitásán./K.E/

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Pál László.

festő"

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VIII. I. 466-468. l.

Magyarország a római nemzetközi művészeti kiállításon.

Paál László, festőművész

Pásztortűz, 1925. XI. évf.

108. l.

Szokolay Béla: Ruduay Gyula és Pásztor János gyűjteményes kiállítása

P a á l László festő
1846 - 1879.

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
12 - 27.
"Lázár: B.Eötvös J...."

Paál László

Tükör. 1935. III. évf. 1o. sz. 15. l.
Zádor Anna: Ösz a müvészetbe,

Paál László , festö

Tükör. 1953. III. évf. lo. sz. 15. l

Zádor Anna, : Ösz a müvészetben

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1879. márc. 15.

Kacziány Ödön: Paál László

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1879. márc. 11. 5.

Paál László +

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1879. febr. 12. 5.

Paál László kitünő tehetségü....

~~Művészek, XIX. sz. 2. fele~~

Paál László festő (1846 - 1879)

Miroir, 1948. Automne, No. 4.

6-14 l.

Rabinovszky Márius: A modern magyar művészet ~~kialakulása~~ előzményei.

Pál László, festő

Revue de Hongrie, 1911.

IV. année, VII. Tome, 472-473. l.

Új adományok a Szépművészeti Múzeum-
nak.

P a a l László festő

Max Liebermann visszaemlékezései Paálra

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
102-103.
Vészi M.: Max Liebermann...

Paál László festő

Magyar Müvészet 1925.237-238.o.
Bécsi muzeumkatalógusok.
I.Galerei des XIX.Jahrhunderts

Paál László festő

Magyar Müvészet 1925.301-308.o.
Petrovics E lek:Wolfner Gyula képgyüjteménye.

Paál László festő/mint Munkácsy
barátja/

Szab.Nép.1950.100.sz.ápr.30. 15.l.

Paál László.

Magyar Nemzet.
1948. V. 1. 6. old.
(: Bezámoló :)

Pacit Lívlé.

Magjar Nemzet.
1948. VIII. 15. 4. old.
(: Dezámolé :)

Paál László festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 5-6-7 sz. 162-173

Pogány Ö. Gábor: Munkácsy Mihály

Paál László festő.

Magyar Nemzet.
1945. VI. 2., 25. sz.
(: Kl. :)

Paál László festö / 1846-1879/

Uj Világ.1954.44.sz.nov.4. 7.l.

Kirimi

Pa al László festőművész

Művect Nap, 1954. máj. 16. 6. old.

Paál László festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 5-6-7. 238-241

Bedő Rudolf: Ion Andreescu

Paál László festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 9. 350-353

(Szegi) Az ujjáren dezett szegedi képtár

Paál László festő

Szalmássy Galéria, vo ér festészete "kiá kitása

Szabad Vép 1948 II. érf. - Szj. jan. 8. - 40. —

Paial László festő

XX. századi magyar mesterek

Szabad Nép 1948 okt. 16 — 6

Paál László festő

A magyar tájképfestéséget

Szabad Vép 1948 szept. 8.-4.-

Paál László festö.

Szab.Nép.1950.299.sz.dec.24. 8.l.

Paál László.

Magyar Nemzet.

1944. III. 1., 4. old.

(: Bizonyos :)

Paál László

Müvelt Nép 1954. X. 24. 4. o.

(Hír az SZ.M. által rendezett kiál-
lításról)

Paál

ARS UNA.1923/24.194/97.1.II.évf.

Paál László Kiállítás, – Bp. – 1903.

Budapesti Szemle, 1903.

(CXIII.) 127.–133. l. – Meller Simon: A téli tárlat és a Paál László-Képgyűjtemény.

Kiállitások
a Nemzeti Szalon Paál László kiállitása, Budapest, 19o2 körül

Müvészet, III., 19o4. 80-85.

Lázár Béla: A Nemzeti Szalon története.

Táblakép. Két erdőrészlet. Paál

Pesti Hirlap. 1880. okt. 4. 4.

Kocziány idő: Őszi műkiállítás

Táblakép. két erdőrészlet. Paál

Pesti Hirlap. 1880. szept. 25. 4.

Magyar művészek az őszi tárlaton

Táblakép. Két emlékezet. Paál

Pesti Hirlap. 1880. aug. 31. 4.

a Nemzeti Muzeum Képtára ....

Tablakéj, két tájkéj Paál Lajpótól

Budapesti Hirlap. 1882 III. 2.

91. n. l. o. (tárca)

Sz. Gy.: A hamjetkőji mükiállítás Bécsben

Muzeológia

Szépmüvészeti Muzeum
/Az állam vásárlásai Paál László kiállitásán a Nemzeti Szalonban, 1903./6 db/

M Ü V É S Z E T
II.évf. 1903.
75.
"Müvásár"

P a á l L á s z festő

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
75.
"Müvásár"

P a á l L a s z l ó festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
297-318.
/ 13 illusztrációval /

Paál (László) festő

Lázár Béla, Az Ernst Múzeum modern műveszetünkért

Műgyűjtő 1928. XI. 310-311.

Paál László.festö.

Katol.Szemle.1941.409-11.l.

Paál László festő

Pesti Hirlap, 1882.nov.12.?
A bécsi mütárlatból visszatért
festmények

Paál László, festő
kéuraje tájképei a Társulat kiállításán.

Hazai művészet
Műcsarnok 1868. I.
72. l.

Patak Jenő

Paál László/19.sz./festő a Képzőművészeti Társulat vegyes kiállitásán./K.E/

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Paál László festő

Pásztovtúz, 1931. 25 sz.

565. l.

Gulyás Kárdy: Marosvásárhely lápstára

Művészetelmélet:

Tér és Forma. V. é. f. 1932. 274 l.

vl: Kir Déljegyzet.

Paál László, festő

Pásztortűz, 1932. 5 sz.
72. l.
.... ji.: Magyar kultúrkrónika

Ikonográfia

C s i k á s z Imre:
Önarckép/rajz/
- Illusztráció -
M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
71.
Szöveg: 70-71. D.: Csikász Imre.

Paál László prof.

Budapesti Kerlap. 1882, IV, 2

91. n. 1. o. (tárca)

Kr. Gy.: A nemzet köz. mühiállítás Bécsben

Paál László festő

Pásztortűz, 1927. 9 sz.
213. l.

Jakab Géza: Paál László karatér.

Friedhofsbesuch

Paál László, festő

Pásztortűz, 1927. 4 sz.
96. l.

Szokolay Béla: Magyar tájkép és csanerkép
kiállítása a műcsarnokban

Paál László, festő

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. k. 782-784. l.

Impresszionista iskola.

Táblahép: Fontainbleaui erdő, Paál László

Pásztortűz, 1927. 9 sz.
213. l.

Jalab Gcia: Paál László haratér

Táblahép: Erdei út, Paál László

Pásztortűz, 1927. 9 sz.
213. l.
Jakab Géza: Paál László karatér.

Pásl László festő

Revue de Hongrie

1910. III. a. VI. f. 681. l.

P. L. képei: Könyves Kálmánnál.

Pál László

festő

Revue de Hongrie

1926. XIX. a. XXXIV. 1. 182-195. l.

Sinyei-Merse Pál és a magyar tájképfestészet (Ybl Ervin)

Paál László

festő

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. f. 472–473. l.

Uj adományok a Szépmüvészeti Muz.-nak.

Pál László festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1941. XXXIV. année, LXV. tome,
539-544. l.

Farkas Zoltán: Pál László.

Pàl László festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1941. XXXIV. année, LXV. Tome,

169–175 o.

Farkas Zoltán: Magyar festők Párisban.

Paál László

festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1940. XXXIII. a. LXIII. I. 328-329. l.

Erdélyi művészek (Kállai Ernő)

Pàl László, festő, 1846 - 1879

Pásztortűz, 1931. 25-26 sz.

565. l.

Gulyás Károly: Marosvásárhely képtára

Pál László festő

Budapesti Szemle, 1903.

(CXIII.) 127.–133. l. – Meller Simon:

A Téli Tárlat és a Pál László képgyűjteménye

Paál László

festő

Budapesti Szemle, 1882. XXXI.

133-142., 303.-311. l.

Ampelos: A bécsi szolonról.

Paál Lévitó, fertő

Műgyűjtő 1928. IX. 257.

Paál — , festő

Műgyűjtő 1928. 6–7, 178–80. l.

Paál László festő

Budapesti Szemle CCXLIV. 1937.
106-115. Ybl Ervin: Képzőmű-
vészet

Lányi Sámuel rajzoló

309, 310, 311,

Paál László festő

Budapesti Szemle CCXL. 1936. 334-341. Farkas Zoltán: Paál László

Nagy Balogh János festő

171,

Paál László festő

Budapesti Szemle CCLXII. 1942. 288-297. Farkas Zoltán: Paál László művészete

Szigethi Sámuel ötvös

66,

Paál László festö.

Képzömüvészeti Szemle. 1879. 2. sz. 44. l.
1880. 11. sz. 156-61.

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1880. aug. 21. 4.

a Nemzeti Museum képtára....

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1880. szept. 25. 4.

Magyar művészek az őszi tárlaton

Paál László festő

Pesti Hirlap. 1880. okt. 4.4.

Kaszicány Ödön: Őszi mutkiállítás

MDK

Paál László

A Szent-György-Czéh magyar amatőrök és gyüjtők egyesülete XVIII. művészeti aukciókiállitása. A Gyüjtő 1914. 3-4. sz. 111.l.

MDK

Paál László

Ernst Muz.

Kézdi: Két magyar mester. Pesti Hirlap 1925. máj. 24. 2 l.

M Ű V É S Z E T
III.évf. 1904.
136.l.

Szely
Béla

P a á l L á s z l ó :

Tájkép.

Olajfestmény.

A Magyar Ipar Vázo

Képes Pesti Hirlap 1929 okt.26.8.o.

Rozgonyi

Paál László: Erdőrészlet 10x14

Paál László: Erdőben

Nouvelle Revue de Hongrie 1933.
XXVI. année, XLVIII. tome, 160 lap.

Vajda Géza -

Literatura. 1929. IV. évf. 4. sz. Címlap.

Pál Károly festménye:

„Domboldal".

Vajna Éva –

Literatura. 1929. IV. évf. 4 sz. 131-136 old.

Paál László festménye:
Patak partja –

Magyar Müvészet 1925.311.o. Kerényiné

Paál László:Tájkép tehenekkel.

Magyar Müvészet 1927.lo.o. Kerényiné

Paál László /1846-1879/: Erdőszélén.
1869.
Horváth Géza tul.

Magyar Müvészet 1927.11.o. Kerényiné

Paál László /1846-1879/: Nyári délután.
1869.
Freysinger István tul.

Vajna Éva.

Lantos Magazin. 1930. II. évf.
12. sz. 995 old.

Paál László: Erdő széle.

M Ű V É S Z E T
VI.évf.1907.
196.l.

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Az erdő.

Ceruzarajz.

A Szépmüvészeti Muzeum grafikai kiállitásáról.

Magyar Müvészet 1927.431.o. Kerényiné

Paál László:Tájkép.
szines repr.
Szépm.Muz.tul.

Paál László: Erdélyi erdőrészlet

Nouvelle Revue de Hongrie 1940.
XXXIII. année, LXIII. tome, 266 lap.

Paál László: Fiatal erdő

Nouvelle Revue de Hongrie 1941.
XXXIV. année, LXV. tome, 549 lap.

Paál László: Tájkép alakokkal

Nouvelle Revue de Hongrie 1941.
XXXIV. année, LXV. tome, 54o lap.

Paál László: Erdőrészlet tisztással

Nouvelle Revue de Hongrie 1941.
XXXIV. année, LXV. tome, 541 lap.

Paál László: Erdőrészlet kis tóval

Nouvelle Revue de Hongrie 1941.
XXXIV. année, LXV. tome, 548 lap.

Rozgonyi

Képes Pesti Hirlap 1929 LI jan. 27.4 o.

Paál László-plakát. Szobrász

neve nélkül. 6×10.

Péczely [illegible]la

P a á l L á s z l ó :

Erdőrészlet.

Olajfestmény. Első izben reprodukálva.

M Ü V É S Z E T .
I. évf. 1902.
5. sz. 311. old.

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

A fontainebleaui ut.

Olajfestmény. Első ízben reprodukálva.

M Ű V É S Z E T .
I. évf. 1902.
5. sz. 309. old.

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Szénaboglyák.

Olajfestmény. Első izben reprodukálva.

M Ű V É S Z E T ,
I. évf. 1902.
5. sz. 309. old.

Br2 930. Divald graf. müint.

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Erdő belseje.

Olajfestmény. Első izben repro-
dukálva.

M Ű V É S Z E T .
I. évf. 1902.
5. sz. 308. old.

109. szám.

19

Műemlékek orsz

Wasmuth könyvkereskedésének

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Vizpartja.

Olajfestmény. Első izben reprodukálva.

M Ű V É S Z E T ,
I. évf. 1902.
5. sz. 307. old.

396. szám.

1

Műemlékek orsz

Soós Elemér bródsági tag a

Grossh. Badisches General-Lan

archiv 1541. sz. iratás annak a

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Füzes.

Olajfestmény. Egész oldalas kép.

Első izben reprodukálva.

M Ü V É S Z E T .
I. évf. 1902.
5. sz., 305. old.

149 szám.

19

Műemlékek Orszá

Tárgyi: A beadv

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Naplemente.

Olajfestmény. Első izben repro-
dukálva.

M Ű V É S Z E T .
I. évf. 1902.
5. sz. 302. old.

Mellékletek száma:

Határidő:

Előirat száma: 671/916.

Utóirat száma:

Exp. 1917. febr. 16. hó

a 671/916. sz. ügyiratokhoz

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Dél.

Olajfestmény. Első izban reprodukálva.

M Ű V É S Z E T .
I. évf. 1902.
5. sz. 303. old.

[illegible]

abban foglalt „Verzeichnisst" meg

rendelheti-c.

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Berzovai tájkép.

Olajfestmény. Egész oldalas kép.

Első izben reprodukálva.

M Ű V. É S Z E T .
I. évf. 1902.
5. sz. 301. old.

ány | kelte: IV. 23 19 31.

beérkezése IV. 24 19 31.

tek száma:

elintézett szám:

száma:

száma:

: Schieszer V/2.

31. | Gabor.

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Esti hangulat.

Olajfestmény. Első izben repro-
dukálva.

M Ű V É S Z E T .
I. évf. 1902.
5. sz. 300. old.

VIRÁG.

TŰZÖR. 1935. III. évf.. 1o. sz. 18. l.

Paál László: Őszi Erdő

Magyar Müvészet 1925.2.sz.55.o. Kerényiné

Paál László:Patak partján.

világ

TÜKÖR. 1933.
I. évf. 2. sz. 242.l.

Pál László, : Erdőszéle.

Magyar Müvészet 1925.2.sz.51.o.. Kerényiné

Paál László: Jegenyék közt.

Magyar Müvészet 1925.2.sz.46.o. Kerényiné

Paál László:Kazlak.

Magyar Müvészet 1925.2.sz.48.o. Kerényiné

Paál László:Erdei tisztás.

Magyar Müvészet 1925.2.sz.32.o. Kerényiné

Paál László:Erdő belseje.
Kiss Emil /New-York/ gyüjteményéből.

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Tájkép tehenekkel.

Olajfestmény. Első izben reprodukálva.

M Ű V É S Z E T .
I. évf. 1902.
5. sz. 299. old.

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó

1864-ben. Fénykép.

M Ü V É S Z E T .
I.évf. 1902.
5.sz.298.old.

MOB. Alkalmazottak

31.

ágos Bizottsága.

300

19

Péczely Béla

P a á l L á s z l ó :

Tanulmány.

Olajfestmény. Első izben reprodukálva.

M Ű V É S Z E T .
I. évf. 1902.
5. sz. 313. old.

Paál László

V.15.. 20.15 /Petőfi/ Emő. /5/

1021

Mesterek és mestermüvek

Ambrus Tibor olvassa fel jegyzetét.

Ha a tragikus fertősors példáját keressük azt hiszem ,hogy Paál László élete kinálkozik erre elsősorban . 33 évet élt ebből 4 esztendőt fordithatott csak életmüve megalkotására. Ahogy élt , szük baráti körén kivül alig ismerték.Halála után sem fedezték fel a nagyközönség és méginkább nem a gyüjtők a mükereskedelem számára . A hazai müvészeti közvélemény is csak elmulása után majd negyed századdal 1902-ben megrendezett emlékkiállitása álkalmával figyelt fel rá.

Ez Lázár Béla érdeme. Ő foglalkozott a századfordulón Paál László müvészetével olyan buzgalommal, amelyet ez a jelentős életmü megérdemelt.Lázár Béla irta Paál Lászlóról az első monográfiát, azt is elmondhatjuk, hogy az ő kutató buzgalma keltette fel Láka Károly, Heller Simon ,Ybl Ervin érdeklődését is a már -már elfeledett müvész iránt. Legujabban Farkas Zoltán irt kimerítő , értékelő monográfiát Paál László ról.Ez a le teljesebbnek tekinthető mü 1954-ben a müvész halálának 75. évfordulóján jelent meg . Paál László életének, sorsának tragikumát növeli még életmüvének végzete . Képei szétszóródtak a világban és szinte nyom nélkül lappanganak itt , amott különböző külföldi magángyüjteményekben vagy másutt.Idehaza a Nemzeti Galériában vagy egyes magángyüjtőknél oeuvrejének csak töredeke lelhető fel.Paál László Erdélyben a Hunyad megyei Zámon született 1846 junius 3o-án . Székely eredetü elszegényedett kismemesi családból származott. Édesapja póstamester volt. Eléggé tekintélyes jövedelemmel

rendelkezett , amit azonban gondtalan könnyedséggel, sőt könnyelmüséggel szórt el.Fiát azonban gondosan neveltette, mint általában a jómódu középosztály-beliek .Eleinte otthon házitanitó segitségével, később Aradon papi iskolában .Ez a nevelés amennyiben a Bach és M. nevével jelzett osztrák önkényuralom idejére esett, jórészt még erősen latinos jel legü volt. Az alapot a latin klasszikusok Cicero, Horatius Ovidius, Livius és Tacitus ismerete adta . De már szóhoz ju tott a korabeli magyar irodalom is. Czuczor Gergely, Csoko nai és Berzsenyi költészetétől, Vörösmarty , Petőfi, Jókai aktuálisabb müveinek ismeretéig . A fiatal Paál László éle te utját szülei az iskolai nevelés éa a korabeli társadalmi szokások kerékvágásában előre megszabottnak tekintették.Ügyi végzettség megszerzése után a közéleti pályafutás lépcsőfo kain vagy a jól jövedelmező ügyvédi gyakorlatban látták biztos jövőjét .Paál László azonban , legalábbis később más vágyakat melengedett magában. Már aradi diák korában foglal kozott rajzzal festéssel.Tanulta is valamelyest a festészetet Böhm Pálnál, néhány éven keresztül. Mesterétől azonban nem kapott buzditást , elsimerést sem .Ekkortájt ismerkedett meg legjobb, talán egész életében egyetlen barátjával Munkácsy Mihállyal, aki felfedezője és első mestere Szamosi Flek mel lett festőinasként dolgozott. Ez a barátság a közös érdeklő dés és nem kis mértékbenMunkácsy fanatikus hivatásszeretetez érlelte meg Pál -ban is az elhatározást, festő lesz. Amint középiskolai tanulmányait befejezte apja beleegyezésével és

bőkezü támogatásával Bécsbe utazott, hogy ugymond beiratkoz zék a bécsi egyetem jogi karára . Be is iratkozott.Az erről szóló tanusitványt haza is küldte .De soha egyetlen előadást meg nem hallgatott, ehelyett a képzőművészeti akadémia előké szitő tanfolyamát végezte.Közben Munkácsyval, aki Karl Rahl tanitványaként ekkoriban szintén Bécsben élt végigjárta a bécsi muzeumokat , el -ellopakodtak a müvészek találkozóhelyei re , megfürdették lelkeiket a müvészeti élet pezsgő vizeiben Majd két esztendei előtanulmány után 1868 őszén végre felvet ték a Bécsi Akadémiára a neves tájképfestő Zimmermann mester iskolájába.Itt teljesen alávetette magát a dolgos, aprólékos módszerrel operáló oktatási rendnek. Gipszminták után raj zolt, gyakorolta a tónusfestést végtelen türelemmel.Most már, hogy céljánál érezte magát , nem titkolózott tovább, megirta szüleinek ,hogy festő lesz.Apja ebbe is beleegyezett.Továbbra is küldte fiának az apanázst. Igy azután gond nélkül teljes figyelemmel dolgozhatott. Első akadémiai éve végén Zimmermann osztályával a Bajorország-i Ramsauban töltötte a nyarat. Itt festett először, most már felkészülten nem amatőr módra a természet előtt. Talán ezidőtájt döntötte el végleg azt is, hogy tájképfestő lesz .Zimmermann ~~iskola~~ iskolája azonban egy-re jobban nyomasztotta. Különösen a Ramsau-i nyár után, ahol végre teljességében érezhette a természet előtti festés iz galmas gyönyörüségét.Igy azután szinte kapóra jött ,hogy 1869-ben magyar állami ösztöndijat kapott, amelyel Münchenbe uta-zott, hogy ott folytassa tanulmányait. Ott egy kiállitáson vég rē megismerte a korabeli francia festőművészet legjavát .

Courbet , Corot , Dias, Coussot, Millet , Daumier, ... tehát a barbizóni mesterek képet , amelyek lelkesitőleg, müvészeté nek kialakulására pedig szinte sorsdöntő módon hatottak.Közben azonban anyagi természetü bajok kinozták.Apja könnyelmü életmódja következtében tönkre-jutott és Paál László anyagi támogatás nélkül, önerejére utalva kellett, hogy folytassa müvészi tanulmányait. Segitette ebben egy második állami ösztöndij.Ennek azonban feltétele is volt. Rajztanári képesitést kellett szereznie, majd hazatérve állami szolgálatba kell lépnie. Ennek a feltételnek ugyan sohasem tett eleget , de az ösztöndij lehetővé tette számára, hogy az évfolyamtársával Eugen Jettellel hosszabb hollandiai utazást tegyen.Ennek során megismerkedett a Harlen-i Hága- i és Amsterdami Képtárak anyagával , a legjobb holland képekkel.Még arra is módja nyilt hogy néhány hónapot Baylendban , egy kis holland faluban tölthessen , elmélyült munkával.Késő ősszel azután Düsseldorfba költözött, ahová Munkácsy már régebben hivta . Itt azután két évet töltött. 1873 Párizsba , illetve Barbizonba költözéséig főként Düsseldorfban dolgozott. Nem valószinü, hogy a düsseldorfi iskola megasztalta volna, hiszen annak aprólékos naturalizmusától ő már messzebbre tart .Sokkal inkább Munkácsy közelsége az ami leköti/. Munkácsy ebben az időben közeledett pályája csúcsához. Olyan festői teljesitményekre volt képes, amelyek Paál számára mindenképpen vonzóak és példaadóak voltak .Később pedig, amikor Munkácsy már Párizsba költözött anyagi nehézségei marasztották Düsseldorfban , ahonnan végül is

csak 1873-ban Munkácsy segitségével tudott kimozdulni. Hanem ez a két év kétségtelenül hasznára volt. Itt Düsseldorfban közelitette meg legjobbankésőbbi, már kiteljesedett stilusát. 1873 májusában érkezett Párizsba Paál László. Rövid ideig Munkácsy vendégeként a fővárosban tartózkodott, de azután végleg Barbizonban telepedett le. Azt hiszem nem lesz felesleges, ha néhány mondatot szánunk arra, mi is volt tulajdonképpen a barbizóni iskola. Milyen helyet foglalnak el művelői a francia és az európai festészet folyamatában ? A mult század 30-as 4-es éveiben Párizsban már hitelét vesztette az az akadémikus festészet, amely még a klasszicizmus eredményeiből élt, annak formanyelvét higitotta mind átlátszóbb és élvezhetetlenebb zagyvalékká. Delacroix személyében ugyan diadalt aratott a romantika, de ezzel szinte egyidőben alakult ki az az irányzat, amely győztes versenytársa lett, a realizmus. Az uj müvészeti stilust éppen a romantikusok, maguk kivánták leginkább. Ennek a vágynak adott kifejezést a romantikus Georges Sant /?/ aki olyan müvészetre vágyott, amely sem nem klasszikus, sem nem romantikus, hanem az ember magán-eszményének felel meg. Ő maga nem tette hozzá, de mindenki tudta, hogy ez modern eszme elsősorban az avult és a kifejezést gátló stilizáltságát akarja elvetni. Az uj stilus kezdetét e festészetben az 1836-os évszám jelzi. Ekkor telepedett meg a Fontemblau-i erdő egyik zugában Barbizonban, Párizstól 50 km-re Theodore Rousseau festőművész, nem sokkal később csatlakozott hozzá barátja Diaz

majd két másik tájképfestő Supré és Daumier . Négyük együttes munkássága vetette meg tehát annak az iskolának alapjait , amelyet a befogadó kis falu nevéről Barbizonnak ismer ma már a művészettörténet .A többi barbizoni névsora a francia pik tura megujulásának szimbóluma.Faullant, Jacques, Corot, Cour bet ,Millet, Daumier, Rebaut, B... A barbizoniak törekvését ugy jellemezte egy cikk, hogy a klasszikus tájkép nemes és sokszor konvencionális kiilizáltsága, a romantika felfokozott sága és a természetben játszatott szinjátékai után szemtől szembe akarták látni a természet arcát. Elvonulásuk és magánykeresésük nem mentes a romantikától.,amelynek hevesebb és őszintébb érzései fütik müvészetüket .Ez a romantikus érzés sugallta panteista természetimádatukat , a csoport tagjainak legáltalánosabb jellemzőit is .Ugyanakkor a részletek buzgó keresésében , ábrázolásmódjuk néha egészen naturalista jellegüvé lett.A neves mesterek mellett természetesen egész sereg kisebb jelentőségü festő müködött Barbizonban, afféle tanitványként. Bár igaz, iskolaszerü, oktatás, tanitás sohasem folyt a müvésztelepen.Sokkal inkább a közös szemléletmód tartotta össze a barbizoni festőcsoportot, mint valamiféle alkotó módszer következetes végigvitele. S mert ez a szemlélet mód igen tágan értelmezhető volt, a stiláris azonosság vagy hasonlóság nem is lehetett kötelező. Ezért érezte magát jól ebben a környezetben Paál László is , aki kora fiatalsága óta szülőföldjének erdő-élményeit hordozta magában . Odaköltözésekor az alapitók a klasszikussá vált nagymesterek közül már

csak Millet élt a kis erdei faluban .A többiek meghaltak vagy elszéledtek .A mütermes kis házakban már az ujabb nem zedék dolgozott, akik szintén a maguk módján értelmezve követték a mesterek témáját.Paál László 5 évet töltött a barbizoni telepen .A teleket többnyire Párizsban töltötte Munkácsy vendégeként. Tavasztól késő őszig azonban szorgalmasan dolgozott. Élete ugyancsak eseménytelenül telt.Ebből a szakaszából adódik a legkevesebb adat, dokumentum . Ezek helyett festményei beszélnek és ezek alapján meghatározható művészi rangja is . Farkas Zoltán tömör fogalmazását idézem: "Paál művészete a barbizoni mesterek eredményeit felülmulta. ija és igy folytatja - Páál a realizmusnak olyan fokára ért el, melyen a valósághoz mélyebben és forróbb lelkesedéssel férkőzött hozzá ,mint a barbizoniak közül a csak tájképfestők .~~xxxxxxxxxx~~ Monumentálisabb természetet varázsol elénk mint akár Rousseau , akár Diaz akár Dupré. Millet-vel és Corot-val szemben más a helyzet . A pályája második felében a valóságot átalakitó költői hajlandóságu Corot már nem realista. Millet pedig jóval gazdagabb mint Paál , mert ennek művészetéből hiányzik az emberi életnek az az összeolvadása a természettel, amely Millét-re annyira jellemző."De mindent mérlegre téve Paál remekműveivel nem csak a magyar művészet gazdagodott, hanem az egész európai festészet is . Paál László 5 évet töltött Barbizonban és ezidő alatt alkotta meg művei legjelentősebb részét.Több kiállitáson is részt vett , de a döntő siker/ a felfedeztetés öröme elkerülte . Anyagi helyzete egyre két

ségbeejtőbb lett.Ezt még az a csapás is tetőzte ,hogy idő közben teljesen tönkrejutott családját is segitenie kellett Az egyre sulyosbodó gondok valószinüleg nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy régóta lappangó betegsége 1878 elején teljesen hatalmába keritette.Szanatóriumba vitték ahonnan a Charantoná Elmegyógyintézetbe szállitották.Ott halt meg , nem egészen 33 éves korában 1879 március 3.án.A temetőbe csak néhány barátja kisérte ki. 5 év után azonban exhumálták és közös sirba temették.Hagytékában 65 festmény maradt utána. Ezeket 1880 áprilisában Párizsban elárverezték.Már akkor kiderült, hogy alig ismerték.Képei darabonként átlagosan 400 frankért keltek el.Néhány képét Munkácsy mükereskedője Seligmayer vette meg.Ezeket 6 év mulva Munkácsy restaurálta. Egynehány ezekből a Budapesti Szépmüvészeti Muzeumba, illetve innen a Nemzeti Galériába került. Életmüve tehát szétszóródott . Zsámpon István szerint hagyatékának egy részét a kapzsiság idegen nevek alá rejtette el , s küldte tengeren tulra . Itthoni muzeumokban és magángyüjteményekbe került müveiből, mint erről már szóltam 1902-ben Lázár Béla rendezett először kiállitást a Nemzeti Szalonban. Tüz ütött ki, 5 festmény elégett, 7 , többé -kevésbé megrongálódott.Ez a kiállitás tehát, amely tulajdonképpen a hazai elismerésének első aktusa lett volna, rosszul végződött. A hazai elismerésre is sokat kellett várnia. Az állam csak 1881-ben 2 évvel Paál László halála után Munkácsy nyomatékos ajánlatára vásárolta meg két festményét. A Nemzeti Muzeum egyik termében függtek , Markó Károly, Ligeti Antal, Keleti Gusztáv

és

Brocky Sándor képei között. Senki sem figyelt fel rájuk. Szala Tamár Paállal szemben Mészöly Gézában látott figyelem re méltó tehetséget. Feleti Gusztáv 1893-ban sajnálkozva ir ja róla, hogy meghalt fiatalon, mielött a hozzá füződő reményeket magasabbrendü müvel igazolta volna.Csak a 90-es évek vége felé terelődött rá figyelem, amikor Szinyei Merse Pált is végre és még életében felfedezték.Mi volt az oka ennek a késedelemnek ? Arra nagyon jól rávilágit Réti Ist ván keserüen igaz fogalmazása.

"A 80-as évek során , -irja,- a népi életkép mellett az ugynevezett szalonzsáner nyomult előtérbe a közönség tetszésében . A pokzári életkép festett adomái, tárca humoreszkjei egy festői értékeiben , témakörének megfelelően üres és felü letes festészet .A bécsi balra-rántás és az ujabb müncheni iskola meszes hidegsége és unalma mellett az uj olasz müvészet cukrossága rossz mükereskedések pólustalan tarkasága önti el a budapesti kiállitások falait. Vigasztalan szegénység e sivár hiánya a müvészi mondanivalónak és a festői törekvéseknek. Székely, Madarász, Munkácsy,Zichy a 80-as évek végén úgy látszott, mintha hiába éltek volna s mélységük , halálos komolyságuk kiveszőben lenne a magyar müvészetből.Jól festeni a sikerhez alig volt szükséges. A festői értékeket észre sem vették.Szinyei Merse, Paál László a 70-es évek müvészei és a nevük csak a milleneumkor és az uj szézad kezdetén jutott a festők és a közönség tudomására.Nagyrészt ez az oka annak is, hogy Paál László hatását a kortárs vagy a következő nemzedék

festészetében

hiába keressük . Amikor jelentőségét végre felismerték együttal mindjárt muzeumi művészetként nézték és értékelték festészetét. Érthető ez , hiszen a nagybányaiak törekvéseiben és eredményeiben már megszületett az utód. Ez pedig valóban tulhaladottá tette Paál sötét szinekben foglalnazott drámaiságát. Nálunk tehát későn nyiltak fel a szemek, a maga idejében példaképül is tekinthető művészetére .Külföldi elismerésének nagyjából ugyanez állt utjában.Amikor Paál László Barbizonban munkához látott, már szót kért az impresszionizmus.Általában divattá vált a világos szinskála, a kritika erre figyelt és hamar rásütötte a sötét szinek kedvelőire a "pincefestő"nem éppen megtisztelő cimét, mint meg is tette Munkácsyval és Ribbaut-al. Paál László, tehát késve érkezett.És igy, mire a divatoktól független kritik felfigyelhetett volna festői értékeire már ki is hullott a sorból.Müvei fennmaradt része azonban igy is a mienk." yönyörködés és tanulság forrása.

-X-X-X-X-X-X-X-

Müller Testvérek
Budapest, V. Ker., Sólyom-utcza 13.

Szakmájában Magyarország □ legnagyobb és legrégibb VEGYÉSZETI GYÁRA.

Mindenféle tinta, tus, pecsétviasz: aquarell- és művészfestékek; bronz-festékek és folyékony bronz és e szakba vágó más különlegességek. — Legjobb minőség! — Lelkiismeretes kiszolgálás!

FLEISCHL KÁROLY

szobrász

Budapest
VI., Felső erdősor-u. 1.

Elvállal mennyezet- és faldiszitések készitését teljes művészi kivitelben.

A párisi Paál-László kiállitás. A párisi Paál-kiállitás előkészitő munkálatai megkezdődtek. A kiállitás február hó 16-tól február 28-ig lesz nyitva Georges Petit kiállitási helyiségében. A kiállitás iránt nagy érdeklődés nyilatkozik. A Paál-képek tulajdonosai rendre elősegitik a kiállitás sikerét. A kiállitáson egyébként csak 30 mű lesz kiállitva.

Wisinger Mór ötvös

Budapest, IV., Kristóf-tér.

AJÁNLJA művészies izlésben készült régies magyar ékszereit.

Modern Művészet
1906. I. 4.

Paál László

Eredeti szines
LITHOGRAFIÁK

Szerkeszti: **Dr. Lázár Béla.**

Kiadja a **Könyves Kálmán** magyar műkiadó r.-t.

BUDAPEST, VI., Nagymező-utcza 37—39. sz.

Barta Ernő: **Mandolint játszó nő.**
— **Nő kutyájával.**
Faragó J.: **Hamvazó szerda.**
Fényes Adolf: **Templom.**
— **Esős őszi nap.**
Glatz Oszkár: **Munkában.**
— **Etetés.**
Garay: **Pihenő.**
Helbing Ferencz: **Orpheus.**
Kann Gyula: **Hegyi táj.**
Kalmár Elza: **Kis kofa.**
Márk Lajos: **Piroska.**
— **Tavaszi táncz.**
Olgyai Viktor: **Téli táj.**
Rippl-Rónai József: **Kertészek.**
— **Lugasban.**
Ujváry Ignácz: **Visegrád.**
— **Tájkép.**
Vaszary János: **Megállóhely.**
— **Tájkép.**

Ára az egyes lapnak tölgyfakeretben 25 kor.

Avant la lettre példányok, a művész sajátkezű aláirásával 10 koronával drágábbak.

Nagyság margóval átlag 51 × 77 cm.

A MODERN MŰVÉSZET előfizetőinek 10% engedmény.

Paál László

Egy magyar festő hagyatéka. Paál László ifju festő hazánkfia, ki hosszabb ideig Páribsan tartózkodott, mint tudva van, ott elmekór áldozata lett. Hátrahagyott festményei most árvereztetnek Párisban. Wolff Albert, a hirneves iró, a «Figaró»-ban igen rokonszenves czikket szentel Paál emlékének, s fölemliti, hogy ő huszadmagával egy-egy képét megszerzi.

Vas. Lap
1880. 277. l.

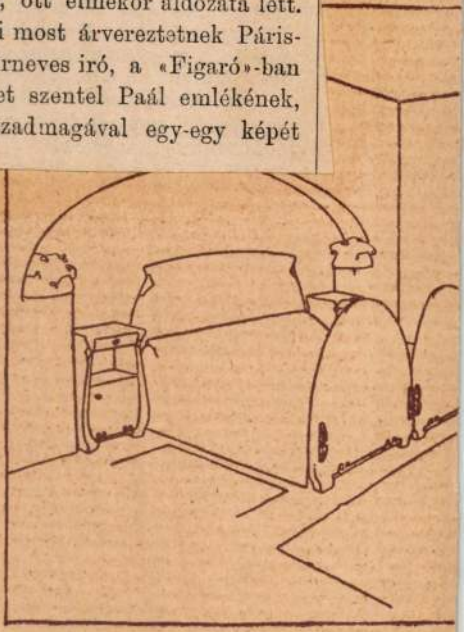

HÁLÓSZOBA

Paál László

Nyárfák c. Kép repr.

Vas. Zsp.

1917 341. l.

Szépmüv. Múzeum tulajd.

Herzog Mór báró ajándéka

Tiberius X. 52.

Paál László

Vas. Lap. 1879. 181. l.

A külföldről egy szép reményü fiatal hazánkfia haláláról érkezett hir. Nem rég emlitették a lapok, hogy Paál László festőt, ki Párisban tanult, elmezavar fogta el s tébolydába sz llitották. Onnan azonban e napokban sirba kisérték a 33 éves ifjut, ki a párisi Salon kiállitásában is feltünt nehány festménye által. A szerencsétlen ifju Hunyadmegyéből való volt, s a legszebb képesség biztatta tanulmányait. Temetéséről Munkácsy és a magyar-barát Sedelmayer gondoskodtak.

Elhun[illegible]

TANULMÁNY

Paál László

Vas. Lap. 1879. 108. l

Szomoru hir érkezett Párisból, egy ott lakó fiatal képirónkról: *Paál Lászlóról*, kinek a párisi tárlatokon is két sikerült festménye volt már kiállitva. A 31 éves fiatal művész megtébolyult s a charentoni tébolyházba kellett szállitani.

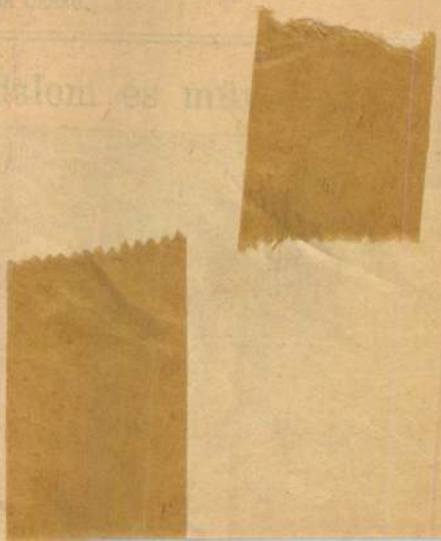

Paal László

Vas. Ujs. 1880. 664. l.

A műcsarnok őszi tárlatát már rendezik; a megnyitás napja október 3-dika, de még nehány jeles külföldi műre várnak. A külföldi kiállitások miatt ezek egy részét csak novemberre lehet kiállitani, mikor a tárlatot fölfrissitik s ekkor állitják ki a történelmi pályázatra érkezett vázlatokat is, melyekre Ipolyi püspök 500 frtot tűzött ki.

A tárlat legérdekesebb képeinek egyike lesz *Adamovits* Miksa «Robespierre bukása» czimű festménye, mely különféle sokszorositásokból itt-ott már ismeretes. *Werner* Károly lipcsei festőtanár 73 lapra terjedő aquarelljei különféle keretekbe foglalva lesznek kiállitva. Érdekes *Blaas* Gyulának, «A gödingi parforce vadászat» czimű kép festőjének ama szintén kiállitandó festménye is, melyet Forgách István gr. nagy-szalánczi (abaujmegyei) birtokán festett, hol a legutóbbi nyarat töltötte.

Magyar müvészektől a következő festményeket jelentették be a tárlatra: a Párisban elhunyt *Paal* Lászlótól két erdőrészlet; *Paczka* Ferencztől öt kép; *Bitzó* Gézától «Az alku», *Molnár* Józseftől tájképek s életképek, *Brodszky* Sándortól tájképek, *Tölgyessytől* életképek; *Telepytől* tájképek és életképek, *Kovács* Mihálytól arczképek, *Feszty* Árpádtól «Golgota» s több festmény, *Nemes* Eliza grófnőtől életkép és tanulmányfő, *Somogyi* Dánieltől tájkép, *Vastagh* Györgytől oltárkép és arczkép, *Leimburg* Leótól életkép, *Spányi* Bélától életkép és több tájkép, *Konek* Idától virágok, *Bruck* Lajostól életkép, *Flesch* Tivadartól három festmény, *Pállik* Bélától állatképek, *Myskovszky* Viktortól részletek a kassai dómról, stb.

LYAM

ADÁSA

SZÉKELY DEZSŐ

Paál László

Karácsonyi ajándékkönyvek művészi köntösben, olcsó áron

ARANY JÁNOS BALLADÁI

Nemzeti költészetünk örök kincsei a legméltóbb foglalatban. — A balladák teljes sorozatát a legnagyobb magyar illusztrátor, Zichy Mihály 172 rajza díszíti. A magyar könyvkiadás egyik legszebb teljesítménye ez a művészi értékű könyv.

Művészi félbőrkötésben P 12·—

PETŐFI SÁNDOR MUNKÁI

Ez a négykötetes teljes Petőfi, békebeli fínom angol papíron, díszes vászonkötésben, valóban a legszebb karácsonyi ajándék. A költői műveken kívül megtaláljuk benne Petőfi beszélyeit, útirajzait, naplójegyzeteit is.

Négy kötet vászonkötésben P 12·—

TAKÁTS SÁNDOR
KÉMVILÁG MAGYARORSZÁGON

A kiváló történettudós legérdekesebb könyve: a XIX. század magyar történelmének kulisszatitkai, a kamarilla szerepe, kiadatlan okmányok alapján, bármilyen kalandos regénynél izgalmasabb előadásban.

Két kötet egybekötve P 5·60

LÁZÁR BÉLA
PAÁL LÁSZLÓ

A legszebb magyar művészeti könyv a magyar tájképfestészet legnagyobb alakjáról. Díszes albumalakban, fínom krétapapíron, 130 képpel és színes műmelléklettel.

Egészvászonkötésben P 12·—

Karácsonyi Könyvárjegyzés 1939

Árjegyzék a Franklin-Társulat karácsonyi újdonságaiból

A Nobel-díj 1939. évi nyertese

F. E. SILLANPÄÄ: SILJA

A finnek legnagyobb írójának egyetlen magyarul megjelent regénye.

Fűzve P 5·20 Kötve P 6·60
Különleges félbőrkötésben P 7·80

A természet titkaiból

E. N. MARAIS

A FEHÉR HANGYA LELKE

Maeterlinck világhírű műve, a «Méhek élete» óta nem jelent meg ilyen érdekes könyv az állatok életéről és lelkivilágáról. Csupa izgalmas felfedezés a könyv minden fejezete.

Fűzve P 3·40 Kötve P 4·80

Két könyv zenekedvelőknek

BARTHA DÉNES

BEETHOVEN **Kötve P 4·80**

SIR JAMES JEANS

ZENE ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNY **Kötve P 5·40**

Két aktuális újdonság a magyarság legégőbb kérdéseiről

HALASY-NAGY JÓZSEF

MAGYAR ÖNISMERET **Kötve P 5·—**

JOÓ TIBOR

A MAGYAR NEMZETESZME **Kötve P 5·—**

A könyvek kaphatók:

Központi Antiquarium és Könyvkereskedésben
Budapest, IV., Múzeum-körút 17.

Supka Géza: *A béke és háború csodái.* A technika csodálatos vívmányainak érdekfeszítő ismertetése ez a kötet. Meglepően értékes a könyv hétszínnyomású, nagyméretű képanyaga. Nemcsak a felnőttek, de a serdültebb és komoly ifjúság érdeklődésére is számot tarthat. Bp. 1939. Dante. 33 × 25 cm.
Vászonkötésben **14·—** P

Swinnerton Frank: *Az élet komédiája.* Regény, melynek hősei vannak, de igazi hőse az egész mai élet, minden szépségével és szomorúságával. Bp. 1939. Singer.
Fűzve **6·50** P
Vászonkötésben **8·50** P

Szabó Lőrinc *Válogatott versei.* Bp., 1939. Singer. Fűzve **3·20** P

Szász Károly: *A magyar dráma története.* Ez a jelentőségteljes mű egy munkás, hosszú élet tanulmányainak és élményeinek az eredménye. Bp. 1939. Franklin.
Fűzve **9·—** P

Szentmihályiné Szabó Mária: *Zrínyi Ilona.* A XVII. század eseményekben dús korszakának keretében bemutatja a szerző Zrínyi Ilona életét az Adriai-tengerparttól a kisázsiai Márvány-tengerig. Bp. 1939. Singer.
Fűzve **6·—** P
Vászonkötésben **8·—** P

Szitnyai Zoltán: *Ember nélkül.* Egy diplomata regénye aki megcsömörlött az élettől. Bp. 1939. Athenaeum.
Fűzve **4·80** P
Vászonkötésben **6·—** P

Takáts Sándor: *Kémvilág Magyarországon.* A XIX. század magyar történelmének kulisszatitkai, a kancarilla szerepe, kiadatlan okmányok alapján, bármilyen kalandos regénynél izgalmasabb előadásban. Bp. 1939. Franklin.
Két kötet egybekötve **5·60** P

Tormay Cécile: *Bujdosó könyv.* Két kötet. Hosszú időn keresztül nem volt kapható ez a könyv, míg végre az idén új kiadásban jelent meg. Bp. 1939. Singer.
Fűzve **9·60** P
Vászonkötésben **13·60** P

Török Sándor: *Fabriczi, a kötéltáncos.* A „Valaki kopog", az „Idegen város" szerzőjének novelláskötete. Bp. 1939. Franklin.
Fűzve **5·—** P
Vászonkötésben **6·40** P

Trócsányi Zoltán: *A magyar könyv története.* Hogyan született meg kolostorok csöndjében, kis vándornyomdák hősi harcaiban a magyar könyv és hogyan fejlődött máig. Bp. 1939. Athenaeum.
Vászonkötésben **10·—** P
Félbőrkötésben **16·—** P

Zsigray Julianna: *Holtomiglan-holtodiglan.* Társadalmi regény, mely egy hatalmas kötetben a mai élet keresztmetszetét adja. Bp. 1939. Singer.
Fűzve **6·50** P
Vászonkötésben **8·50** P

Magyarországról idegen nyelven. Magyar regények fordításai.

Csathó, Koloman von: *Die Krähe auf der Kirchturmuhr.* („Varjú a toronyórán.")
Vászonkötésben **6·82** P

Földi Mihály: *Sposi amanti.* („Házaspár.")
Fűzve **5·40** P

Gulácsy, Irene v.: *Die schwarzen Freier.* („Fekete vőlegények.")
Vászonkötésben **13·64** P

Harsányi Zsolt: *Hungarian Melody.* „Magyar rapszódia" angolul.
Vászonkötésben **9·—** P

Harsányi, Zsolt, v.: *Mit den Augen einer Frau.* A „Magdolna" első kiadása két hét alatt elfogyott Németországban.
Vászonkötésben **13·40** P
Félbőrkötésben **17·36** P

Harsányi, Zsolt v.: *Und sie bewegt sich doch.* Harsányi Galilei-regénye I. P. Tóth és A. Luther fordításában.
Vászonkötésben **13·02** P

Hekler, Anton: *Ungarische Kunstgeschichte.* 159 képpel.
Vászonkötésben **8·06** P

Ignácz, Rózsa: *Moneta Spicciola.* Ignácz Rózsa regényeinek Olaszországban is oly nagy sikere van, mint nálunk.
Fűzve **6·48** P

Ignácz Rózsa: *Una della minoranza.* F. Faber fordította olaszra az „Anyanyelve magyar" című regényt. Fűzve **5·76** P

Körmendi Ferenc: *Escape to life.* E. I. Holt és M. I. Elting fordították Körmendi regényét angol nyelvre.
Vászonkötésben **13·50** P

Kuncz, Aladar: *Le monastère noir.* A „Fekete kolostor" francianyelvű fordítása.
Fűzve **5·94** P

Madách, Emeric: *La tragédie de l'homme.* A francia fordítást G. Vautier végezte.
Fűzve **5·—** P

Madách Imre: *The tragedy of man.* Ch. Meltzer és P. Vajda fordítása.
Vászonkötésben **7·50** P
Számozott kiadás
félbőrkötésben **10·—** P

Kennedy Margaret: *Nem nőnek a fák az égig.* Egy család regénye; férfiak és nők ma, tegnap és tegnapelőtt. Bp. 1939. Athenaeum.

Fűzve **4·80** P
Vászonkötésben **6·—** P

R. Kiss István: *A nemes székely nemzet képe.* Debreczen, 1939. Szerző. A három kötetre tervezett munka első része most jelent meg. 3 kötet **40·—** P

Kodolányi János: *Süllyedő világ.* Két kötet. Egy férfi, egy család, egy nép nagy regénye. A magyarság égető problémái. Bp. 1939. Athenaeum.

Fűzve **9·60** P
Vászonkötésben **12·—** P

Kornis Gyula: *A tudomány.* A tudományos tevékenység és szemlélet kérdéseit tárgyalja, tisztázza az idetartozó fogalmakat s tisztult szempontokat nyujt mindenkinek, aki a tudomány hívének vallja magát. Bp. 1939. Franklin.

Vászonkötésben kb. **5·20** P

Lázár Béla: *Paál László.* A legszebb magyar művészeti könyv a magyar tájképfestészet legnagyobb alakjáról. Bp. 1939. Franklin. Vászonkötésben **12·—** P

Lin Yutang: *A bölcs mosoly.* A világhírű kínai író új könyve az emberről és az ember életéről szól. Lírai filozófia, személyes, egyéni szemlélet tükre. Bp. 1939. Révai. Gyöngykanavakötésben **6·20** P

Lyka Károly: *Magyar művészet. 1800—1850.* Ez a mű valósággal az ismeretlenségből varázsolta elő a magyar művészettörténetnek egy gazdag és értékes korszakát. Bp. 1939. Singer.

Vászonkötésben **12·—** P
Bőrkötésben **15·—** P

Marjay Frigyes: *Végzetes esztendő.* Történelmi korrajz képekkel. Bp. 1939. Dante.

Fűzve **5·60** P
Vászonkötésben **7·50** P

Matolcsy Andor: *Gyávaság.* Matolcsy Andor a fiatal magyar írónemzedék legtehetségesebb tagjai közül való. Új regénye érdekes lélektani problémával foglalkozik színes és mozgalmas mese keretében. Bp. 1939. Singer. Két kötet egy kötetben.

Fűzve **5·—** P
Vászonkötésben **7·—** P

Maurois, André: *Az élet művészete.* A gondolkodás, a szerelem, a munka, az öregség művészete. Bp. 1939. Athenaeum.

Kötve **4·—** P

Móricz Zsigmond: *Erdély.* Három kötetben. — Tündérkert. — A nagy fejedelem. — A nap árnyéka. — A magyar történelmi regényírás nagy remekének új kiadása. Bp. 1939. Athenaeum.

Vászonkötésben **18·—** P
Finom papíron, angol egészvászonkötésben **27·—** P
Félbőrkötésben **36·—** P

Németh László: *Szerdai fogadónap.* Két kötet. Németh László minden könyve komoly eseménye irodalmunknak. Új regényével hatalmas regényciklusát építi tovább. Bp. 1939. Franklin.

Fűzve kb. **8·—** P
Vászonkötésben kb. **12·—** P

Némethy Ferenc: *Paganini, a Sátán hegedűse.* A kötetben az életrajzon kívül zenei méltatás és a művek beható ismertetése is megtalálható. Képekkel. Bp. 1939. Rózsavölgyi.

Vászonkötésben **4·—** P

Nyirő József: *Júlia szép leány.* Az Operanagysikerű újdonsága könyvalakban is megjelent. Bp. 1939. Révai.

Fehér halinakötésben **2·40** P

Osváth Tibor: *Az Ural alatt.* A boldogtalan szerelemben kettéhasadt lelkű művész tragédiájának regénye. Bp. 1939. Dante.

Fűzve **4·90** P
Vászonkötésben **6·50** P

Petőfi Sándor *munkái.* Négy kötet. Ez a könyv, melyben a költői műveken kívül megtaláljuk Petőfi beszélyeit, útirajzait, naplójegyzeteit is, a legszebb karácsonyi ajándék. Bp. 1939. Franklin.

Vászonkötésben **12·—** P

Pongrácz Sándor: *Az ősködtől az emberig.* Az élet kialakulásának és fejlődéstörténetének nagyszabású áttekintése ez a könyv. Bp. 1939. Franklin.

Vászonkötésben kb. **9·—** P

Pourtalés, Guy de: *Berlioz élete.* Berlioz színes, romantikus élete regény lenne akkor is, ha nem oly nagyszerű író formálja meg, mint Pourtalés. Bp. 1939. Athenaeum. Vászonkötésben **6·—** P

Prawdin N.: *Őrült Johanna.* Tört. regény. Bp., 1939 Dante.

Fűzve **6·—** P
Kötve **8·—** P

Vitéz Somogyváry Gyula: *Ne sárgulj fűzfa.* Két kötet. A „Virágzik a mandula" folytatása. A világháborús élményekhez ebben a könyvben még erősebben hozzákeverednek a nehéz időkben kivirágzó szerelmes, nótás idillek hangulatai. Bp. 1939. Singer.

Fűzve **7·50** P
Vászonkötésben **10·—** P

Sheriff R. L.: *Világ vége.* Bp., 1939. Athenaeum.

Fűzve **4·80** P
Kötve **6·—** P

Kennedy Margaret: *Nem nőnek a fák az égig.* Egy család regénye; férfiak és nők ma, tegnap és tegnapelőtt. Bp. 1939. Athenaeum.

Fűzve **4·80** P
Vászonkötésben **6·—** P

R. Kiss István: *A nemes székely nemzet képe.* Debreen,c 1939. Szerző. A három kötetre tervezett munka első része most jelent meg. 3 kötet **40·—** P

Kodolányi János: *Süllyedő világ.* Két kötet. Egy férfi, egy család, egy nép nagy regénye. A magyarság égető problémái. Bp. 1939. Athenaeum.

Fűzve **9·60** P
Vászonkötésben **12·—** P

Kornis Gyula: *A tudomány.* A tudományos tevékenység és szemlélet kérdéseit tárgyalja, tisztázza az idetartozó fogalmakat s tisztult szempontokat nyujt mindenkinek, aki a tudomány hívének vallja magát. Bp. 1939. Franklin.

Vászonkötésben kb. **5·20** P

Lázár Béla: *Paál László.* A legszebb magyar művészeti könyv a magyar tájképfestészet legnagyobb alakjáról. Bp. 1939. Franklin. Vászonkötésben **12·—** P

Lin Yutang: *A bölcs mosoly.* A világhírű kínai író új könyve az emberről és az ember életéről szól. Lírai filozófia, személyes, egyéni szemlélet tükre. Bp. 1939. Révai. Gyöngykanavakötésben **6·20** P

Lyka Károly: *Magyar művészet. 1800—1850.* Ez a mű valósággal az ismeretlenségből varázsolta elő a magyar művészettörténetnek egy gazdag és értékes korszakát. Bp. 1939. Singer.

Vászonkötésben **12·—** P
Bőrkötésben **15·—** P

Marjay Frigyes: *Végzetes esztendő.* Történelmi korrajz képekkel. Bp. 1939. Dante.

Fűzve **5·60** P
Vászonkötésben **7·50** P

Matolcsy Andor: *Gyávaság.* Matolcsy Andor a fiatal magyar írónemzedék legtehetségesebb tagjai közül való. Új regénye érdekes lélektani problémával foglalkozik színes és mozgalmas mese keretében. Bp. 1939. Singer. Két kötet egy kötetben.

Fűzve **5·—** P
Vászonkötésben **7·—** P

Maurois, André: *Az élet művészete.* A gondolkodás, a szerelem, a munka, az öregség művészete. Bp. 1939. Athenaeum.

Kötve **4·—** P

Móricz Zsigmond: *Erdély.* Három kötetben. — Tündérkert. — A nagy fejedelem. — A nap árnyéka. — A magyar történelmi regényírás nagy remekének új kiadása. Bp. 1939. Athenaeum.

Vászonkötésben **18·—** P
Fínom papíron, angol egészvászonkötésben **27·—** P
Félbőrkötésben **36·—** P

Németh László: *Szerdai fogadónap.* Két kötet. Németh László minden könyve komoly eseménye irodalmunknak. Új regényével hatalmas regényciklusát építi tovább. Bp. 1939. Franklin.

Fűzve kb. **8·—** P
Vászonkötésben kb. **12·—** P

Némethy Ferenc: *Paganini, a Sátán hegedűse.* A kötetben az életrajzon kívül zenei méltatás és a művek beható ismertetése is megtalálható. Képekkel. Bp. 1939. Rózsavölgyi.

Vászonkötésben **4·—** P

Nyirő József: *Júlia szép leány.* Az Operanagysikerű újdonsága könyvalakban is megjelent. Bp. 1939. Révai.

Fehér halinakötésben **2·40** P

Osváth Tibor: *Az Ural alatt.* A boldogtalan szerelemben kettéhasadt lelkű művész tragédiájának regénye. Bp. 1939. Dante.

Fűzve **4·90** P
Vászonkötésben **6·50** P

Petőfi Sándor *munkái.* Négy kötet. Ez a könyv, melyben a költői műveken kívül megtaláljuk Petőfi beszélyeit, útirajzait, naplójegyzeteit is, a legszebb karácsonyi ajándék. Bp. 1939. Franklin.

Vászonkötésben **12·—** P

Pongrácz Sándor: *Az ősködtől az emberig.* Az élet kialakulásának és fejlődéstörténetének nagyszabású áttekintése ez a könyv. Bp. 1939. Franklin.

Vászonkötésben kb. **9·—** P

Pourtalés, Guy de: *Berlioz élete.* Berlioz színes, romantikus élete regény lenne akkor is, ha nem oly nagyszerű író formálja meg, mint Pourtalés. Bp. 1939. Athenaeum. Vászonkötésben **6·—** P

Prawdin N.: *Őrült Johanna.* Tört. regény. Bp., 1939 Dante.

Fűzve **6·—** P
Kötve **8·—** P

Vitéz Somogyváry Gyula: *Ne sárgulj fűzfa.* Két kötet. A „Virágzik a mandula" folytatása. A világháborús élményekhez ebben a könyvben még erősebben hozzákeveredtek a nehéz időkben kivirágzó szerelmes, nótás idillek hangulatai. Bp. 1939. Singer.

Fűzve **7·50** P
Vászonkötésben **10·—** P

Sheriff R. L.: *Világ vége.* Bp., 1939. Athenaeum.

Fűzve **4·80** P
Kötve **6·—** P

Diarium 1939

Supka Géza: *A béke és háború csodái.* A technika csodálatos vívmányainak érdekfeszítő ismertetése ez a kötet. Meglepően értékes a könyv hétszínnyomású, nagyméretű képanyaga. Nemcsak a felnőttek, de a serdültebb és komoly ifjúság érdeklődésére is számot tarthat. Bp. 1939. Dante. 33 × 25 cm.
Vászonkötésben **14·—** P

Swinnerton Frank: *Az élet komédiája.* Regény, melynek hősei vannak, de igazi hőse az egész mai élet, minden szépségével és szomorúságával. Bp. 1939. Singer.
Fűzve **6·50** P
Vászonkötésben **8·50** P

Szabó Lőrinc *Válogatott versei.* Bp., 1939. Singer. Fűzve **3·20** P

Szász Károly: *A magyar dráma története.* Ez a jelentőségteljes mű egy munkás, hosszú élet tanulmányainak és élményeinek az eredménye. Bp. 1939. Franklin.
Fűzve **9·—** P

Szentmihályiné Szabó Mária: *Zrínyi Ilona.* A XVII. század eseményekben dús korszakának keretében bemutatja a szerző Zrínyi Ilona életét az Adriai-tengerparttól a kisázsiai Márvány-tengerig. Bp. 1939. Singer.
Fűzve **6·—** P
Vászonkötésben **8·—** P

Szitnyai Zoltán: *Ember nélkül.* Egy diplomata regénye aki megcsömörlött az élettől. Bp. 1939. Athenaeum.
Fűzve **4·80** P
Vászonkötésben **6·—** P

Takáts Sándor: *Kémvilág Magyarországon.* A XIX. század magyar történelmének kulisszatitkai, a kamarilla szerepe, kiadatlan okmányok alapján, bármilyen kalandos regénynél izgalmasabb előadásban. Bp. 1939. Franklin.
Két kötet egybekötve **5·60** P

Tormay Cécile: *Bujdosó könyv.* Két kötet. Hosszú időn keresztül nem volt kapható ez a könyv, míg végre az idén új kiadásban jelent meg. Bp. 1939. Singer.
Fűzve **9·60** P
Vászonkötésben **13·60** P

Török Sándor: *Fabriczi, a kötéltáncos.* A „Valaki kopog", az „Idegen város" szerzőjének novelláskötete. Bp. 1939. Franklin.
Fűzve **5·—** P
Vászonkötésben **6·40** P

Trócsányi Zoltán: *A magyar könyv története.* Hogyan született meg kolostorok csöndjében, kis vándornyomdák hősi harcaiban a magyar könyv és hogyan fejlődött máig. Bp. 1939. Athenaeum.
Vászonkötésben **10·—** P
Félbőrkötésben **16·—** P

Zsigray Julianna: *Holtomiglan-holtodiglan.* Társadalmi regény, mely egy hatalmas kötetben a mai élet keresztmetszetét adja. Bp. 1939. Singer.
Fűzve **6·50** P
Vászonkötésben **8·50** P

Magyarországról idegen nyelven. Magyar regények fordításai.

Csathó, Koloman von: *Die Krähe auf der Kirchturmuhr.* („Varjú a toronyóráu.")
Vászonkötésben **6·82** P

Földi Mihály: *Sposi amanti.* („Házaspár.")
Fűzve **5·40** P

Gulácsy, Irene v.: *Die schwarzen Freier.* („Fekete vőlegények.")
Vászonkötésben **13·64** P

Harsányi Zsolt: *Hungarian Melody.* „Magyar rapszódia" angolul.
Vászonkötésben **9·—** P

Harsányi, Zsolt, v.: *Mit den Augen einer Frau.* A „Magdolna" első kiadása két hét alatt elfogyott Németországban.
Vászonkötésben **13·40** P
Félbőrkötésben **17·36** P

Harsányi, Zsolt v.: *Und sie bewegt sich doch.* Harsányi Galilei-regénye I. P. Tóth és A. Luther fordításában.
Vászonkötésben **13·02** P

Hekler, Anton: *Ungarische Kunstgeschichte.* 159 képpel.
Vászonkötésben **8·06** P

Ignácz, Rózsa: *Moneta Spicciola.* Ignácz Rózsa regényeinek Olaszországban is oly nagy sikere van, mint nálunk.
Fűzve **6·48** P

Ignácz Rózsa: *Una della minoranza.* F. Faber fordította olaszra az „Anyanyelve magyar" című regényt. Fűzve **5·76** P

Körmendi Ferenc: *Escape to life.* E. I. Holt és M. I. Elting fordították Körmendi regényét angol nyelvre.
Vászonkötésben **13·50** P

Kuncz, Aladár: *Le monastère noir.* A „Fekete kolostor" francianyelvű fordítása.
Fűzve **5·94** P

Madách, Emeric: *La tragédie de l'homme.* A francia fordítást G. Vautier végezte.
Fűzve **5·—** P

Madách Imre: *The tragedy of man.* Ch. Meltzer és P. Vajda fordítása.
Vászonkötésben **7·50** P
Számozott kiadás
félbőrkötésben **10·—** P

Paál László

irodalmához

Ernst Lajos. Magyar tájképfestők -
A nemzeti szalon 1904. évi őszi ki-
állításának katalogusa. Budapest.
1904. 5-7 l.

Paal László

600 fl. öszkündigát Kapott
1869-ben

Művészek segélyezése. Vas.
Ujs. 1869. 357 l.

XVIII. nárad.

Paál László

Lód.

Simkó József A XIX. század festőművészete. Bpest. 1904.

28.l

Paál László

1902. gyűst. Eiáll.

Nemzeti Szalon

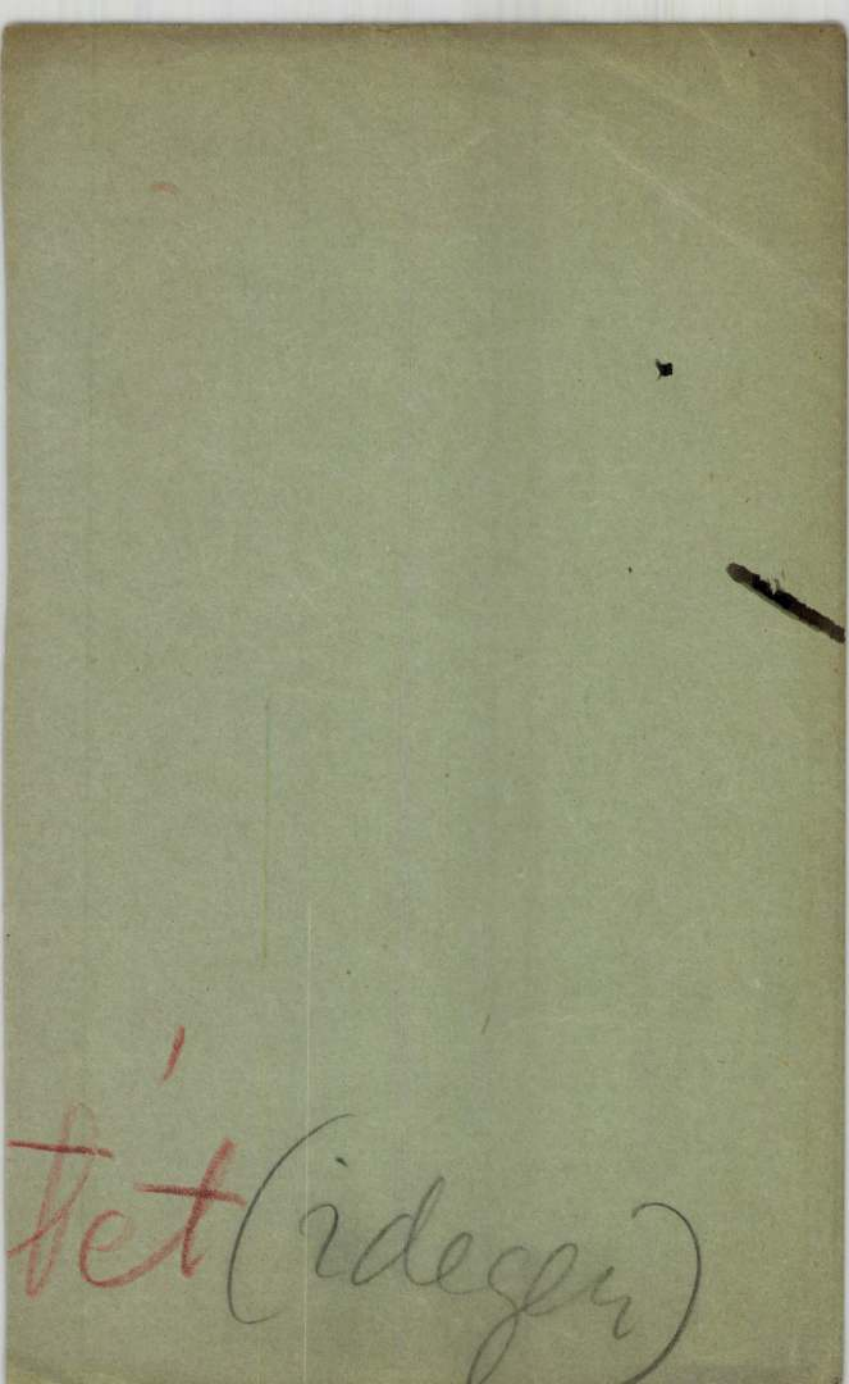

tét (idegen)

Paál László

cikk

Fülep Lajos: A Magyar művészet. Bpest. 1923.
131–132. l.

Saroglya, ormánsági III. 32.

Paal László

cród

Farkas Zoltán. Sonnenfeld Zsigmond gyűjteménye Vas. Nyj. 1912.

129. l. (képekkel)

magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Lázár Béla dr.

Paál László

Budapest. é. n.

(Művészeti Egyetem
K. Lippich-féle)

A művész életrajzával egyidejűleg
dolgozandó fel.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 é

tésénél

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt , 191

tanu.

tanu.

Paál László

wód

Dr. Lázár Béla Paál László

Kiállítása. Vas. Ujs

1910. 948. (Képekkel)

..... nevü munkás igazolta.

a müvezető aláírása.

délyezem:

ök vagy helyettesének
aláírása.

inta. — Endrényi Imre, Szeged.

Paál László

Wod
Z
KL 45

Poesías de

Paál László

Lóisd

Nemzeti-Salon Almanach

125

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191

tésénél

jelenhetek, keresményemnek átvételé

nevü munkástársamat szóbelileg meg

Kelt , 191

tanu.

tanu.

Paal Lajos

Laid

Nemzeti Salon Almanach

136

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételér

nevü munkástársamat szóbelileg megb

Kelt ..... , 191 ...

.....

tanu.

.....

tanu.

Paál László

Erdő pocsolyával. Felhős ég. Fa. O. 48 x 38. Sign. Kende 1927. XI.

Paál László.

kus mé
bejárat
sa, szó
és fest
si ref.
támpill
megvann
boltja
faragot
harangt
1646-ba
rendezé
egyházn
templom
lom a X
mecsetr
vő félh

HÖLGYFUTÁR

RAPSZÓDIA A TÁNCRÓL

irta: OTTRUBAY MELINDA,

a m. kir. Operaház tagja

A rét gyepén fiuk és lányok táncoltak a lant szavára. Ameddig a szem ellátott, az ég négy tája felé, a réteken, dombokon örökös pázsit terjedt el, a magas sürü füben szökkentek az alakok a távolság még fényes párában uszott, de lassanként már köd szállt el a fák között: gyöngéd szinekbe olvadt be a lenyügöző, bájos hullámzás, aztán egyre sebesebb, elevenebb, lüktetőbb lett a tánc és *Pindaros* ekkor irta az örök sort: *az ember egy árnyék álma.* A költők legjobbja sóhajtott föl ekkor a tánc látványának hangulatában s nyilván ekkor válaszolt is a kérdésére, vajjon mi született meg előbb: a lira, vagy a tánc, mi volt előbb: a mozdulat, vagy a dal? A mozgás régibb, a mozdulat ősibb, mint az emberi szó. A gyermek előbb forog körbekörbe, mintsem lalázni, vagy trillázni kezd.

A tánc az ember művészi hajlamának legősibb megnyilatkozása. Ugy szökken a táncban az ember vágya, mint ahogy szárnyal az aranyfácán az égen. Látták-e már, ahogy a madár fényes szárnya rebben a finom légi pelyhek, a puha átlátszó fátylak, a bárányfelhők között? Látták-e már, ahogy az ég gyöngéd és kedves szinei között, amelyek elbágyasztják a napsugarakat, a madár enyhén alászáll a földre és megpihen a táj szépségei között? A fácán ősi ösztöne ez s az ember sem közeliti meg soha semmiféle cselekedetében annyira a természetet, mint éppen a táncban, az ember soha nem tud olyan gyöngéd lenni, mint amikor ritmikus mozdulatai szinte könnyeddé teszik a lelkét: a lélek bensősége igy fejeződik ki legtökéletesebben, boldogság árad ki belőle. Lira ez, a lélek nyugalma, a test fölszabadulása. Homérosz, amikor legszebben fejezi ki az Istennek hatalmát, azt mondja, hogy három lépésben teszik meg az utat a világ végéig. A tánc, a maga ritmikus lépéseivel az emberi lélek mélységéig igy tudja megtenni az utat. A művészet erejének első diadala s örök öröme maradt ez.

Nézzük egyszer a népies táncot akárhol, nézzük a mozdulatokat és figyeljük mindazt, ami ebben a táncban kifejeződik. Kétségtelen, hogy a fiatal emberekben duzzad az életerő, sugárzik belőlük valamely határozottság, tevékenyek és egészségesek, derü van bennük és mégis komolyság: diadalmas akarat olvad össze a mozdulatok lágyságával, eltünik belőle minden merevség és szinte halljuk, amint táncközben a szivük megdobban. Nézzük a lányokat tánc közben, önérzetesek, erősek és minél természetesebb a mozdulatuk, annál mentesebbek a kacérságtól. Az üdeség és az ártatlanság hullámzik ezekben a táncokban, gyöngédséget, finomságot és az élet ütemes lüktetését látjuk mozdulataik mögött és elragadó, amint a lélek legcsekélyebb megmozdulására piros hullámokban ömlik a vér arcukról nyakuk felé. Az igazi tánc mindig szemérmes, mert a mozdulatok csak őszinték és az emberi lélek belsőségéből eredhetnek. Tánc közben viszont őszintén fejeződnek ki a lélek belső titkai is: a ritmus következetessége nem türi meg a hazugságot, sem a lelki álarcot.

Mindez az igazi táncra vonatkozik, a táncra, amely nem válik el lényegétől, a lirától, nem csalja meg természetét, a mozdulatok belsőségét, a táncra, ahol nem pusztulnak el a finom érzések, nem vakul el az izlés s ahol a tulzások és visszásságok nem zavarják meg ugy az összhangot, mint ahogy durván zakatol a gép, amelynek csavarjai meglazultak. A művészi tánc ösztönös szépségei nem tudnak érvényesülni és kemény vagy merevségükben egyoldalu mozdulatoknak adnak helyet, mihelyst elszakad onnét, ahol gyökeredzik, az emberi természet örök naivitásától. Az igazi lira mindig naiv és ez marad legművészibb és legváltozatosabb formáiban, a nagy zeneköltők táncalkotásaiban is, mert a tánc bája a naivitásból születik, hiszen a tánc, amelynek nincsen bája, nélkülözi a költészetet is.

Ha kora reggelen figyeljük a tavaszi kertet, sajátságos szépségek bontakoznak ki a virágokból. Mialatt a nap fénye még gyöngéd sugarakban lövel alá, ugy látjuk, mintha a virágok minden egyes napsugárra bájosan mosolyognának s a harmat lassanként ugy tünik el szirmaikról, mintha fátyolukat akarnák felemelni. A nap egyre izzóbb szépségében a virágok ugy ragyognak, mintha báli öltözetekben volnának és különböző szineik ugy változnak, mint a csillogó selymen a dús himzés gazdagságai. Semmi sem hasonlatosabb ehhez a képhez, a természetnek ehhez az elragadó pompájához, mint éppen a tánc világa, a bálkoszoru, vagy a szinpadi balett s mint ahogy az emberi lelket felüditi a kert varázsos szépsége, ugy ad örömet nemcsak a táncosnak, de a nézőnek is a tánc boldog látványa. A táncnál a táncos és a néző egyazon ritmusba olvadnak össze, s igy találkozik a nép szelleme is mindenkor táncában. A nép lelkét semmi sem fejezi ki tökéletesebben, mint mozdulatainak lirája, nemzeti tánca és az ember öröme sehol sem fejeződik ki jobban, mint a táncban. Nem volt véletlen az emberi kulturában a tánc művészi fejlődése és nem volt véletlen soha, hogy korok hangulatát és érzéseit éppen a balettek fejezték ki. Az egyiptomiak, vagy a görögök táncos ünnepei csakugy e korok szellemének voltak tanuságtevői, mint verseik vagy tragédiáik. A magyar néptáncban ugyanaz a szellem nyilatkozik meg, ami Petőfi költészetében, a mozgás ritmusa és a dal ritmusa ugyanabból a lélekből születik és ugyanazt az érzésvilágot tükrözi vissza. Petőfi és Liszt ugyanazt mondják. Ady verse, vagy Kodály táncmuzsikája egyazon lelkiségből fakadtak, természetes, hogy egyazon lelkiség kell az Ady-vers szavalásához, vagy a Kodály-tánc kifejezéséhez.

A lélek él, lehel és eped a lirában, a lélek él, lehel és eped a táncban. Ahogy lélek nincs lira nélkül, ugy a táncosnak is egész lelkét oda kell adnia művészetének. Lélek nélkül üres a tánc, mint üres minden, amit az ember lélek nélkül cselekszik, vagy alkot.

ERDŐK, TENGEREK, VIZESÉSEK FESTŐJE

A táj ábrázolása az európai művészet kialakulásában hosszu időn át mellékes szerepet játszott. Az élet eszményeit a művész az emberi testben és lélekben kereste, de a XVI. század végén megváltozott a helyzet. Délen és északon egyaránt uj lelkiség fejlődött ki, mely ámulva vette észre, hogy a természet hatalmas megnyilvánulásai is átsegitik az áhitat és csodálkozás világába. Felfedezte az erdők, a virágok tarkitotta rét szépségeit, megilletődött a hegységek magasztos vonalain, meglátta a vizek végtelen nyugalmát és a tenger félelmes hánykódását. Felfedezte az égbolt megdöbbentő és alázatosságra intő életét, meglátta a felhők gomolygását, megdöbbent a vihar hatalmától, amelylyel szemben tehetetlen az ember.

A tájkép uj formája

A XVII. század festészete hozzálát, hogy ezt a csodálkozást művészi formákba zárja. A tájkép megnő, az ember mind kisebb lesz benne, parányi alkotó része a nagy mindenségnek. A festő mohó szemmel figyeli a természet csodás világát. Kezdetben a felfedezés öröme, az aprólékos felsorolás a tulnyomó. Jó ideig tart, míg a tájképábrázolás terén a művészet olyan szabad és maguktól értetődő formákhoz jut, mint a milyent az alakos komponálásban elért. Jókora idő kellett ahhoz, hogy a tájék eggyé váljék, hogy az ég, a föld, a levegő, a viz és a növényzet összefüggő egységes természetté kapcsolódjanak. S amidőn ez bekövetkezett, eljött északon annak ideje is, hogy a művész a tájba belévigye a maga örömét, bánatát és igy egy második világot alakitson belőle. Ennek a XVII. századbeli Hollandiában Rembrandt volt utólérhetetlen mestere. Néhány tájképe éppen olyan mélyről fakadó álomvilág, mint egyéb festményei. Mégis, vele nem a tájképfestő jut eszünkbe, aminthogy nála a tárgyi elem különben is mellékes. Ezért, ha a holland tájképfestés tetőpontját idézzük magunk elé, nem rá, hanem Jacob van *Ruijsdael*-ra gondolunk, akit sokáig a legnagyobb holland tájképfestőnek tartottak, mig a századforduló izlése Hobbémát állitotta melléje, akiben jóval kevesebb volt az érzelmi tartalom, de gazdagabb volt a festői kifejezés módjaiban. Jacob van *Ruijsdael* 1629-ben született Haarlemben, Frans *Hals* szülővárosában. Életéről vajmi keveset tudunk. Atyja, Issak, szintén festő volt. Fia alkalmasint nála tanulta a festés elemeit és lehetséges, hogy nagybátyjának, Salomonnak is tanitványa volt. A haarlemi szt. Lukács festőcéh 1648-ban vette fel tagjai közé. Műveiből megállapitható, hogy Németországban is járt. Beteges ember volt, nem házasodott, atyját haláláig szeretettel támogatta. Haarlemben és egyideig Amsterdamban működött mint tájképfestő és rézkarcoló. Élete vége felé éppen ugy elszegényedett és szükölködött, mint előtte *Rembrandt*, van *Goyen*, Van der *Neer*, Vermeer van *Delft* és utána *Hobbema* is, a gazdag Hollandia gyakran nyomorban hagyta elpusztulni nagy művészeit.

De életrajzi adatokra Jacob van Ruijsdael esetében nem is igen van szükségünk, a mű, melyet reánk hagyott, minden életrajzi adatnál jobban tükrözteti egyéniségét. Festményei elsősorban is hazájáról beszélnek, melyet gazdag érzelemvilággal közelitett meg. Országának egész változatosságát, melancholikus nyugalmát és egyhangu varázsát át tudta érezni. És ezekbe a hazájáról festett képekbe Ruijsdael belé tudta önteni érzelmeit. Közel érezzük magunkhoz a nagy tájak magányos rajongójának, az elborongó álmodónak lelkét, akinek izzó természetszeretete a kifejezés ritka erejével párosult. Az élet alighanem rosszul bánt vele, szerencsétlenség és talán meg nem értetés is volt sorsa. Fájdalma elkisérte a természetbe, ahol menekülést és megnyugvást keresett. Borongós hangulatai beléömlöttek ábrázolásaiba, Európa művészetében ő az első, aki a természet végtelenségét melancholikus áhitattal érezte.

Jól tanuskodik erről az a műve, mely méltán egyik büszkesége Szépművészeti Muzeumunknak, az *„Erdei tó"*. Korai mű, telve a fiatalság csalódott melancholiájával. Tópartot látunk magunk előtt, melyről egy viharok tépte, lombjától és ágaitól majdnem teljesen megfosztott, hatalmas fatörzs meredezik, hátul és középtérben kisebb lombos fák, a tóparton vizimadarak serege, az égen szállongó madarak és szürkés felhőtábor. Valami túlburjánzó élet van ezen a képen, minden ize pattanásig feszült, nyugtalan és melancholikus. Ez a bővérü nyugtalanság, mely kielégitetlen szomoruságban oldódik fel, a fiatal Ruijsdael állandó lelki hangulata. Nyugtalan lélek volt, akit az egyszerü természeti táj nem elégitett ki. Hatalmas fákat ültetett kompoziciói egyik, vagy mindkét szélére, közéjük, vagy melléjük messzire terjedő távlatot állitott. A fák pedig erdőszéli vagy magányosan álló tölgyek, girbe-gurba, viharcibálta, kopasz, félig letört ágakkal, vagy sűrön összeboruló, félelmesen sötét koronákkal. Büszke, ősi életük van, viharokkal vivott csaták győzelmes hősei. Megtépázva is diadalmasan terpeszkednek görcsös ágaikkal, óriási törzsükkel. Felettük az ég sohasem derült, sohasem ifjuságot lehellő. Tavasz nincsen Ruijsdael festményein. Mindig a nyár delelőjén állanak, amidőn a természet legforróbb napjait éli, a növényi nedv szétpattanásig fesziti a gallyakat, leveleket, cserjéket. A felhőknek sincsen nyugalmuk, nem álmatagon usznak, hanem egymásra torlódva tolongnak az égen, hirdetve a természet kimerithetetlen, nyugtalan erejét.

Akármilyen kisméretük is néha Ruijsdael festményei, tartalmuk mindig nagy és hatalmas. Tája heroikus életet él, tölgyfái vén és büszke harcosok, akik gőgösen és mégis szomoruan hirdetik erejük hatalmát.

Pirál László őse

A XVII. század latin tájképe klasszicizál, szereti a kalligrafikus vonalvezetést, a lágyságot, álomszerüséget, a nyugalom szépségét, mig a ruijsdaeli északi tájképen a töprengő és szenvedő ember nyugtalansága nyilvánul meg. Vonalai ezért szaggatottak, tépettek, szinezése ezért komor. Ege nem derüs boldogságot sugároz, hanem *meghökkent csodálkozást*. Ruijsdael tájképéből az emberi élet mindinkább kiszorul, parányi méretüvé válik, aprócska, lényegtelen képrésszé, mely igen gyakran, majdnem teljesen el is marad: az ember semmivé törpült a természet ölében.

Mintha a XIX. század romantikájának ébredését látnók. Városok tünnek fel mulandóságot hirdetve, az erdők titokzatossá válnak, a kövek között habzó patak vize csillan, a bozótból kisérteties sirkövek világitanak, feléjük kiszáradt fa törzse borul, az égen viharos esti felhők usznak, oldalt szivárvány tündöklő ive szinesedik, szél borzolja a fák komor koronáit és itt áll előttünk Ruijsdael egyik leghiresebb képe: a *Zsidótemető*, mely már Goethét is csodálkozásra késztette.

A fiatalság érzelmes tuláradására Ruijsdael művészetében is bekövetkezett a nyugodtabb férfikor. Kitárult előtte a nagy távlatokat nyujtó hollandi tájék, végtelen mezejével terjeszkedett előtte a tenger. E felfedezések mély csodálkozással töltik el és uj áhitatra ösztökélik. Az egykori szomoruság is mintha enyhülne és megdöbbent ünnepléssé változnék. Megnő az égbolt, a fák erdővé tömörülnek, a tárgyak a középtérre tolulnak, az előtér elfogy. A hangulat nyugodtabb, mint muzeumunk másik gyönyörü képén, Amszterdam messziről nézett látképén. De ebben a nyugodtabb korban is ki-ki ütközik müveiből a lélek megdöbbent végtelenségérzete, különösen ha a kor divatjának megfelelően olyan északi témákhoz nyul, amilyeneket sohasem láthatott. A háttérben sziklás hegyek tornyosulnak, sötét erdők közül hatalmas vizesárokban patakok és folyók törnek elő, az ormokon fenyők meredeznek, az égen baljóslatu felhők tábora tolong.

Hangulatvilágának megfelelő volt Ruijsdael szineinek világa is. Nála nem találjuk Jan van Goyen párás, átvilágitott, halvány szineit, skálája barnás, halvány-zöldes és a szürke szin minden elképzelhető változatával gazdag. Vonalvezetése, különösen fiatalságában, meglehetősen szaggatott, férfikorában már inkább folyamatos és nagy hullámokban lendülő. Festési módja gondosan aprólékos, távol áll attól az összefoglaló festési módtól, mely az öreg Rembrandt kései müveit felejthetetlenekké teszi. De még a legkisebb részletet is elmélyedő energiával varázsolja elénk, fáradt, kicsinyes részek Ruijsdael művein sohasem találhatók. Érezzük, égő lázzal dolgozott, a lehető leghevesebben fejezte ki magát, mert szebbet, nagyobbat, fenségesebbet akart kialakitani annál, ami környezetéből és emlékeiből eléje tolult.

Hatása az európai művészet fejlődésére nagy volt. A XIX. század elejének angol tájképfestőit, a XIX. század közepének franciáit egyaránt megihlette. Nem keveset köszönhetett neki *Paál László* is, aki 1871-es hollandiai utján ámulva ismerkedett meg vele. Lelkivilágúk sokban azonos volt, mindkettőjüket ugyanaz a meghökkent természetimádat, ugyanaz a végtelenségkeresés ihlette. Borongós hangulatok foglyai voltak mindaketten és egyforma áhitattal borultak le a világ határtalan nagysága előtt.

Farkas Zoltán.

VALÓDI VERSÉRT

Tudom, tudom, minden valódi versek
Nálad vannak, ki bennem élsz, Uram.
Halkult, szegény ma hangom. Igy esengek
Egyetlen versért árva harcosan.

Ugy szólok Hozzád, végtelen Kegyelmes,
mint fecske, melyet Dél vár arra tul,
Már huzza vágya messzi tengerekhez,
De az eresz alatt még dalt tanul.

Remeg tagom szomjazva, égi Törvény,
Ezért a versért, a legszebb rimért,
Mely nem sorral és strófával kimért.

Kis éltemért könyörgök én, gyötört lény,
Hogy ahhoz, ahhoz adj szép dallamot
S Veled majd győzzek, hogyha meghalok.

Endrédy Zoltán Sándor

ÉJSZAKÁK

Ha éjszakánként csendesen lefekszel
s az álom félig révbe ringatott,
még felfigyelsz félébren és nem egyszer
apádat és testvéred hallhatod

és nem tudod, valóság, vagy csak álom?
emlékük ez, mely épen átgyulad
a sziveden és tán a koponyádon
és visszhangozza elfult hangjukat?

Mert hogy beszélnél, szólnál, ujra semmi.
Csönd van! Kitárod hát az ablakot.
A hold a tájat jámboran belengi.
Magad vagy. Érzed, végkép elhagyott

az ifjuság: a meghitt, régi esték,
bujócska, játék, jó szülői csók.
Sirnál kicsit. S hogy hallgatsz, az ereszték
ri hangosan s ez szinte gyógyitód...

Toldalaghy Pál

KERTBEN DISZLIK A PARLAGI KUTYATEJ NÉHÁNY ROKONA

A homokos mezők, a rossz legelők, a köves, szikár, napos domboldalak jellegzetes növénye a *kutyatej*. Sok vidéken *farkasfünek* vagy *farkastejnek*, helyenkint *tejfünek*, *ebvirágnak* vagy *szamártejnek* is nevezik. Április végétől juniusig virit, de rendszerint ősszel ujra feltünik sárgás-zöldes, ernyős virágzatával a gondozatlan, elhanyagolt földeknek ez a *mérges gyomnövénye*. Mérges a növény minden része, tejszerü nedve éppen ugy, mint kékesszürke apró magja. A lábasjószág nem nyul a növényhez, de ha a tehén például más növénnyel megeszi, *piros lesz tőle a teje*, vagy ha a juh fogyasztott belőle, tejéből készült turó kellemetlen izüvé válik és legtöbbször émelygést okoz. A liba, ha leveleit lecsipkedi és megeszi, megdöglik, a méh pedig, ha a virágról mézet szed, elpusztul, de a galamb és sok más madár minden baj nélkül elfogyaszthatja magját, ellenben ha véletlenül emberi táplálékba kerül a mag, annak hat-nyolc szeme már vérzéses bélhurutot idéz elő. Sok helyen libákat őrző gyermekek játékszere a farkastej. A játék lényege az, hogy egy füszálból hurkot formálnak, a fühurkot szájukba veszik és abban nyálból tükröt készitenek, majd leszakitanak egy növényt és annak bőven kibuggyanó tejéből egy csöppet a füszálból formált hurok nyáltükrébe cseppentenek. A farkasfü teje szétfolyik a nyáltükrön, fehéres, kékes rajz képződik belőle és a gyermekek találgatják, mit ábrázolhat a rajz, tündért-e, farkast vagy boszorkányt. Azt azonban a kis falusi libapásztorok is tudják, hogy nem jó, ha a farkasfü teje ott szárad a kezükön, mert „megégeti" bőrüket.

Már a régi görögök is ismerték a növényt és *tithymalos*-nak, azaz vad csecsbimbónak nevezték, mert a vad növényből tejszerü lé szivárgott. Ők ezzel a lével fügét dörzsöltek be és az ilyen fügét hajtatónak használták. Ha gyermeknek kellett a hajtató, akkor csak egyszer dörzsölték be a fügét, ha pedig felnőttnek, akkor többször, a szerint, hány napja nem volt széke az illetőnek. Hosszu ideig, amint azt *Plinius* leirta, ez volt a legáltalánosabban használt hajtató, mindaddig, amig *Juba*, Mauretánia királya hazájában fel nem fedezett egy kaktuszszerü növényt. Ebből, ha letörték, szintén bőven buggyant elő egy tejszerü nedv, amely sokkal hatásosabb volt a tithymalos nedvénél. Juba, aki könyvet is irt a növényről, a csodálatosan jótékony hatásu növényt udvari orvosáról, *Euphorbos*-ról *euphorbiának* nevezte el. Századok multán a tudósok megállapitották, hogy a levéltelen, kaktuszszerü növény, amelynek Afrika sivatagjain még sok hasonló rokona van, ugyanolyan virágokat hoz, mint a nálunk honos, rengeteg fajtáju tithymalos növény s ezért *Linné* a két egyforma virágu, de alakra és formára különben egészen eltérő növényt euphorbia névvel ruházta fel. Ma is ez a tudományos neve rétjeinken, legelőinken, sőt gazdasági növényeink között, néhol tömegesen növő, kellemetlen, nehezen irtható és kipusztitható, de a multban többféle baj, betegség ellen használt kutyatejféléknek.

A régi idők füvészei az ó-kori görögök elnevezése alapján *tithymalus* néven irták le a növényt, de *esulának*, meg *lathyrisnek* is nevezték és felsorolták belső meg külső hasznát. *Csapó* József azt irta róla, *„vizibetegségben* ki vagyon s abban sinylődik, megszabadul, midőn gyökere porát tiz, vagy husz gránra kevés óborban minden harmadnap megissza. Az héjjának porát elég tizenöt gránumig bévenni. Egyébként mérges ez a fü és nem minden embernek tanácsos béadni, mert fellül, alul *szörnyen purgálja az embert és bélit is öszveszaggatja*". Külső hasznára vonatkozóan megjegyezte, hogy a *szemölcsöt* is eltünteti a fü teje, ha gyakran bedörzsölik vele. Csapó idejében már kertben is termesztettek néhány kutyatejfélét, hogy minél kéznél legyen a purgáló szer. „Ez azonban olyan erősen purgál, hogy három napig is kénytelen utána feküdni az ember. Némelyek tizenöt magot is bevettek belőle". Ezért jegyezte meg *Csapó:* „bár ne élnének vele magokvesztekre, inkább orvosdoktoroktól kérvén tanácsot, mivel nem minden nyavalyában tanácsosak a purgációk". *Veszelszki* Antal „Füszeres-könyvében" szintén megemlitette, hogy „a növény tejével a szemölcsöt kenni hasznos a kosz ellen való kentse-fentsék között nints ennél egyre hatásosb, mint a gyökere, pora, füve s teje egyaránt használnak". *Kubinyi* Ágoston „Magyarország mérges növényei" cimü könyvében arra is utalt, hogy „elvetemült koldulók által gyakran használtatik mesterséges testi fekélyek készitésére, melyekkel a népet könyörületességre birni kivánják".

A kutyatej, a régi kornak ez az erősen, de veszedelmesen purgáló növénye, ha kellemetlen gyomnövény is, mégis *figyelmet* érdemel. A növény fehér tej nedve ugyanis egy fontos ipari nyersanyagot, mégpedig *kaucsukot* tartalmaz, igaz, hogy nem nagy százalékban. Sok kicsi azonban sokra mehet, különösen, ha tekintetbe vesszük a kutyatejfélék nálunk előforduló jelentékeny számát. Dr. *Magyary-Kossa* Gyula „Hazai gyógynövényeink" cimü könyvében is kifejti, hogy *kutyatejféléinket érdemes volna kaucsuk és zsirtartalmuk szempontjából behatóan megvizsgálni*, mert egyes tudósok megállapitása szerint a leggyakoribb kutyatejfajtából, az *Euphorbia cyparissias*-ból például egy hektáron ötven kg. nyers kaucsuk és 140 kg. zsir, illetve olaj volna nyerhető. Az utóbbit méregtelenités után *glicerin* készitésére és más célra lehetne felhasználni. Ha a hazai kutyatejfélékből nem is sikerülne kifogástalan jóminőségü kaucsukot kapni — hangoztatja *Magyary-Kossa* — az előállitott anyag azonban alkalmas lehetne különböző kaucsukos eszközök, például gumidugók, kittek, kaucsukoldatok készitésére.

A kutyatejnek is, mint sok más haszontalan gyomnövénynek, van sok olyan fajtája, amely kertbe is kiültethető s ott tetszetős alakjával, szép, bokros növésével, érdekes virágzatával és levélzetével kitünően, hatásosan diszit. Ezek közül a kertekben könnyen nevelhető *évelő* fajták közül legismertebb és a leggyakoribb a bogernyős, sárgászöld, barna, vöröses virágzatu *Euphorbia polychrona*, amelyet *szineváltó farkastejnek*, vagy *tarka kutyatejnek* is neveznek. Leveleinek tarkasága akkor kezdődik, amidőn a növény virágzásnak indul. A tarkalevelü kutyatej csoportosan ültethető ágyasokba, vagy pedig sziklakertbe, napos helyre, rendszerint *dugványról*. Az utóbbi időben a sziklakertben gyakran látható egy tropikus megjelenésü, *földönkuszó*, pikkelyszerü, apró kékes levélkékkel sürün benőtt száru, sárgavirágu euphorbiafaj. *Euphorbia myrsinitisnek* nevezik ezt a különös alaku kutyatejfélét, amely roppant ellenálló évelő. Az euphorbia nemzetségnek sok faja nyárutón, vagy ősszel diszlik a kertben, de vannak olyan tengerentuli fajai is, amelyek *cserépben* is nevelhetők. Ezekről a maguk idejében lesz szó.

Natter-Nád Miksa.

VASÁRNAPI VÁSÁR

Némelyik ember rosszul választja meg a mesterségét. Ez legtöbbször csak az illetőnek baj, de néha egész népek ráfizetnek az elhibázott pályaválasztásra. Az 1758. május 6-án született Robespierre Miksából például az alábbi történet szerint türhető vidéki ügyvéd vált volna, ha nem lépett volna a párisi rémuralom diktátorának véres pályájára.

ROBESPIERRE, A JÓ ÜGYVÉD

„Egy Saint-Omer-be való háztulajdonos volt az első a francia Artois tartományban, aki Franklin találmányát, a villámháritót házán alkalmazta 1782-ben. Artois lakói életükben még ilyent nem láttak. Azt kiabálták, hogy itt határokat akarnak szabni az Isten hatalmának és hogy nekik semmi kedvük sincs arra, hogy házuk, birtokuk és holmijaik esetleg kővé váljanak, mint Lót felesége. A városi felsőség is osztozott a lakók jámbor nézetében és elrendelte, hogy a villámháritót le kell szerelni. A háztulajdonos azonban nem hagyta magát és biróság elé vitte a dolgot. A törvényszék megsemmisitette a város határozatát és igy a villámháritó győzött. E győzelemben nagy része volt a háziur ügyvédjének, akiről akkor a helyi lap azt irta, hogy ritka érdemeket szerzett ebben az ügyben, rendkivül ékesszóló volt és különös éleszüségről tett tanuságot." Ez az ügyvéd pedig: Robespierre volt, a forradalom nagy szerepet vivő hőse.

Zeitung für die elegante Welt. Leipzig, 1802.

*

Május 8-án halt meg 1857-ben Musset Alfréd, francia költő. Művészetét igy jellemzi egy neves honfitársa:

MUSSET KÖLTÉSZETE

„Az uj költői iskola (a romantikus irány) egész mostanáig jobbára vallásos, emelkedett, ünnepélyes hangu volt, vagy érzelgős és álmodozó; azon volt, hogy forma tekintetében szabadosnak mutatkozzék, Musset ellenben egyszerre nyiltan szakitott ezzel az ünnepélyességgel, vagy az érzelgéssel és tulságosan köznapi, sőt csufondáros volt, pongyolába vetkőztette le a költészetet. Óh a profán, óh a bujahangu, kiáltották mindenfelől. De emellett az emberek megtanulták könyv nélkül, megjegyezték, idézgették egész versszakait, anélkül, hogy számot adtak volna maguknak arról, hogy miért tetszik. Bizonnyal azért, mert csupa könnyüség, csupa képzelet volt, sokszor még a vakmerőségében is váratlan okossággal telve."

Saint-Bauve. Idézi Radó, a Remekirók képes könyvtárában. Musset XXXI.

*

Az idén 90 esztendeje, hogy 1849-ben az oroszok hazánkba betörtek. A népjog e megsértését igy indokolta május 8-án az akkori orosz cár:

MIKLÓS CÁR SZÓZATA MAGYARORSZÁG MEGTÁMADÁSÁRÓL

„Alattvalóimhoz!... Magyarországon és Erdélyben az ausztriai kormány nem tudta legyőzni a lázadást, mert Itáliában is külső és belső ellenséggel volt elfoglalva. A fölkelés, melyet a mi 1831-iki lázadó lengyeleinknek és minden más ország számüzöttjeinek, szerencselovagjainak és csavargóinak gyülemlő csapatai élesztenek és erősitenek, fenyegető módon egyre terjed. E szomoru események közt Ausztria császárja fölkért minket, hogy a közös ellenség ellen segitséget nyujtsunk neki és mi nem fogjuk ezt a szolgálatot megtagadni tőle. Segitségül hiván a seregek Istenét, megparancsoltuk tehát hadseregünknek, hogy keljen utra, fojtsa el a lázadást és semmisitse meg a vakmerő pártütőket, kik tartományaink nyugalmát is fenyegetik. Isten velünk, ki bir megállni ellenünk!... Oroszország teljesiteni fogja szent hivatását. Kelt Szent-Péterváron 1849. évi május 8/20. Miklós."

Gracza: Az 1848—49-iki magyar szabadságharc tört. V. köt. 922. old.

*

A 68. esztendőben Krisztus után, május 9-én ölte meg magát Nero, római császár, a keresztények első üldözője. Halálát igy beszéli el egy római történetiró:

NERO ÖNGYILKOSSÁGA

„Galliában és Hispaniában a helytartók és katonaság, Rómában pedig a testőrség föllázadt Nero császár ellen. A császár buvóhelyet keresett. Egykori rabszolgája, Phaon, fölajánlotta neki a várostól mintegy négyezer lépésre fekvő birtokát. Nero tehát ugy, ahogy volt, mezitláb, egy ingben és egy kopott köpenyben, négy ember társaságában, lovon odament. Ott megásatta sirját és maga adta meg hozzá teste méreteit. Vizet és fát hozatott, hogy testét megmossák és elégessék, közben egyre sirt és kiáltozott: Mekkora művész hal meg velem..., Mikor az üldöző lovasok közeledtek, próbálgatott két tőrt, de kijelentette, hogy a végzetes óra még nem érkezett el. Mikor már a dobogás hallatszott, görögül szavalta Homeros egy sorát: Gyorslábu paripák ügetését hallja fülem már... Ekkor a vasat torkához illesztette és titkára Epaphroditos segitett neki. Az odarohanó századosnak ennyit mondott: késő! és: Ez a hüség!"

Suetonius: Vitae Caesarum. Nero. 49. fej.

*

1681 május 12-én egy szegény bazini takács fia megszökött a szülői házból. Régi magyar festészetünk e nagy alakja később igy irta le ifjukori kalandjait:

KUPECZKY FESTŐ LESZ

„...nem akartam takács lenni; azért a lelkem ösztönözött arra, hogy világgá menjek. Mentem, imádkoztam és mivel az uton nyomorba jutottam, kénytelen voltam koldulni is. Faragó késemmel és egy darab vörös rajzónnal mentem városról-városra, hol sok jó emberre találtam, akik egy-egy kis hitvány képért vagy apró fakeresztekért Isten nevében adtak kenyeret, éjjeli szállást istállóban vagy pedig a szinben. Igy barangoltam sok király országán keresztül, mig végre Svájcnak Lucern nevü városába jutottam. Ott Klausz festő műhelyébe kerültem, lerajzoltam az ő egyetlen leányát, Katalint; a mester meg volt elégedve munkámmal és elfogadott inasának."

Zsilinszky: Kupeczky Mihály. 11. oldal.

*

IV. Henriket, a franciák „jó királyát" 1610 május 13-án szurta agyon nyilt utcán egy orgyilkos. Michelet szerint a merénylet igy folyt le:

IV. HENRIK VÉGE

„A király hevert az ágyán és megkérdezte, hány óra. A testőr mondta: Négy óra és családiasan hozzátette, ahogy a királlyal beszélni szoktak: Levegőzni kellene. Igazad van, mondotta a király, álljon elő a kocsim. Mikor a kocsi kiment a Louvreból, nem mondta meg, hogy hova megy. Őrséget sem akart. Az Arsenal-ba indult, hogy meglátogassa a beteg Sully-t. Szép idő volt, a kocsi egészen nyitott. A király hátul ült Montbazon ur és D'Épernon herceg között. Ez utóbbi egy levelet olvasott föl a királynak. A Ferronerie-utcában megálltak, mert egy szénásszekér, meg egy boroskocsi összeütközött. Ravaillac, aki a Louvre-től kezdve ment utánuk, most utolérte őket, fölállott egy sarokkőre és ráütött a királyra... Megsebesültem! A király ezzel a kiáltással fölemelte a karját s igy lehetővé tett egy második szurást, amely átdöfte a szivét. Abban a pillanatban meghalt. D'Épernon egy köpönyeget teritett rá és azt mondva, hogy a király csak megsebesült, visszavitte a holttestet a Louvre-ba".

Michelet: Histoire de France.

Dr. Szentirmai Imre.

„SZEMÖLDÖKIVELÉS"

Mióta a szemöldököt ivelik, nyelvünk egy uj szóval, a kozmetikus- és fodrász-ipar pedig egy jól jövedelmező kereseti lehetőséggel lett gazdagabb. Hölgyeink ellenben szegényebbek lettek egy pár szemöldökkel.

A szemöldökivelés ugyanis olyan ravasz müvelet, melynek következtében a szemöldök néha teljesen eltünik, csupán az iv marad meg. Néha az egész szemöldököt ki kell irtani, hogy helyet csináljanak az ivnek. Ugy látszik, csak az iv a fontos, de az már igazán mellékes, hogy ez az iv miből van; szőrből-e vagy festékből.

A szemöldök ivelést, amint ezt ujabban reklámtáblákon és ujsághirdetésekben olvashatjuk, kozmetikai müintézetekben és hölgyfodrász mütermekben végzik és pedig „speciális" eljárással jutányos áron.

A speciális eljárás alatt egyik helyen borotválást, másikon nyirást, a harmadikon pedig kitépést, azaz magyarul csupolást kell érteni.

A „mütétet" a legtöbb helyen több buzgósággal, mint szakértelemmel végzik. A jutányos árat, melyet természetesen az áldozat fizet, valóban nem lehet sokalni, ha meggondoljuk, hogy a mütét nem fájdalommentes.

Az iveltszemöldökü nő ugy jár a kozmetikusához vagy fodrászához, akár a borotválkozó férfi. Kénytelen vele, mert a borotvált vagy nyirott szemöldök 1—2 nap alatt kinő. Az pedig nem kellemes látvány, mikor a szemöldök gondosan megvont ivét egy sörteudvar veszi körül.

Maradandóbb eredményt biztosit a szemöldök kitépése. A hajhagymájukkal együtt eltávolitott hajszálak ugyanis lassabban nőnek. Hogy milyen élvezetes lehet a szemöldök szálankénti kitépdelése, az is elképzelheti, aki sohasem próbálta. Legalább egy óra hosszat szisszeg és nyög az áldozat, hullatván könnyeit, mig szemöldökei kinzójának kezei között cérnavékonnyá soványodnak.

Az ivelés nemcsak a szemöldök gazdájára, de magára a szemöldökre se közömbös. Mintha csak bosszut akarna állani, minél gyakrabban és alaposabban irtják, annál gyorsabban és erőteljesebben nő.

A divathölgy ugy jár a szemöldök iveléssel, mint az iszákos az alkohollal, nem tudja abbahagyni, rabja lesz szenvedélyének. Ez esetben ugyan a szenvedély vajmi kevés élvezetet nyujt.

Az ivelt szemöldök s a vele harmónikus kiruzsozott arc és ajak fel se tünik ma már, oly gyakori. De csak akkor, ha viselőjük fiatal. A fiata larcot, különösen, ha szép is, nehéz elcsufitani. Egészen más a helyzet az ötödik X-en tul, mely tisztes kort bár nehezen, de a hölgyek is elérik. Minden eddig észrevétlen mesterséges dekoráció kezd nagyon is feltünő lenni. Ami eddig tetszetős volt, visszatetszővé válik, ami előbb illuziót keltett, most lerombolja azt. Az ötödik X-en tul, akiben egy kis jóizlés van, félreteszi a ruzst és a szemöldökfestéket.

Ezért jó lesz már most eldönteni, Hölgyeim, hogy nagymamakorukban ivelt szemöldököt, vagy fogkefeszerü sörtéket fognak-e viselni.

Ady Ferenc.

Heti étrend

HÉTFŐ. *Ebéd:* Husleves, főtt hus sóskamártással és tarhonyával, csokoládé felfujt. — *Vacsora:* Rántotta salátával.

KEDD. *Ebéd:* Spárgaleves, spenót borjusülttel, saját. — *Vacsora:* körözött, retek, gyenge hagyma, hideg tea.

SZERDA. *Ebéd:* Köménymagleves, marhafelsál, spárgával és makarónival, narancs. — *Vacsora:* Aludttej vaj, ementháli.

CSÜTÖRTÖK (Áldozócsütörtök). *Ebéd:* Gombaleves, salátafőzelék sertéssülttel, aranygaluska. — *Vacsora:* Virstli tormával, apró tészta, tea.

PÉNTEK. *Ebéd:* Tésztaleves, rántott hal burgonyasalátával, diósmetélt. — *Vacsora:* Habos csokoládé kaláccsal.

SZOMBAT. *Ebéd:* Burgonyaleves, borjupörkölt galuskával és salátával, forgácsfánk. — *Vacsora:* Piritott máj burgonyapürével és uborkával

VASÁRNAP. *Ebéd:* Borsóleves, bécsi szelet citromszeletel és piritott burgonyával, krémes lepény. — *Vacsora:* Felvágott, retek, tea, keksz.

Közli a Katolikus Háziasszonyok Országos Szövetsége.

Paál Sáslo

ina

Schanz Medinyánszky

4, 5, l. 14. l.

KIRALYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA BUDAPEST

Paál László

1904

Paál László. Lázár Béla ily című művének francia kiadását ismertették: Polybiblion, nov. 16. Rotterdamsche Courant, nov. 29. Kunsthalle, nov. 15. La Librairie, okt. 15. Notes d'Art, okt. Gil Blas, szept. 22. Nouvelle Revue okt. Petit Bleu (Bruxelles), okt. 9. Echo de Paris, okt. 21. New-York Herald, szept. 27. Journal de St. Petersbourg, nov. 16. Monde Artiste, okt. Mercur de France, nov. Morning Post, nov. 24. L'Illustration, dec. 17.

1904

(Művészet 1905. 70 l.)

Kérem a következő munkák megküldését — számlám terhére, — utánvét mellett megtekintésre:)*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Budapest, 192 .....

*) *A nem kívánt módozat törlendő.*

Eine Paál-Biographie. Irta L. H-i. Pester Lloyd, dec. 21.

Paál László

T.

Singer és Wolfner

irodalmi intézet részvénytársaság könyvkereskedése

BUDAPEST,

VI., Andrássy-ut 16.

Paál László

vrd

Rózsaffy, Didier: Chronique des Beaux-Arts. Revue de Hongrie 1910. dec. 15.

4223. Tizia

Sz. Pieve di Cadoreban 147
augusztu

Marc Antonio Trevisa

Csaknem térdig és kis
Velenzia első dignitariusát.
kendő van és baljával palástjá
és szeme barna, gyér bajusza
Öltözete: süveg, derekán cs
és aranybrokát palást díszg

Vászon, méretei 100 : 86
értéke 180000 K. — Néhai gró
november 14-én (1429–908). –
jóváhagyására vonatkozó adatok
— B. jelentetett 1913 márczius

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1913 : 109. *Tiziano Vecelli*
képmása.

Jegyzet. Az e festményre
a) a törzsleltárban (1920
Vecelli: Doge. Ölgemälde, im re
rahmen (In der Stiegenhalle);

b) a leltári kivonatban
Tiziano Vecelli: Doge Loredon.
(Im Treppenhaus, I. Étage);

c) a hagyományi jegyzékb
Vecelli: Doge arczképe;

d) az átvételi okmányban
Vecelli: Doge arczképe. Vászon

Hagy. 1912.

Palffy

Paál László.

wód

Stirmay-Pulszky, H. von: (Henriette)

Genie und Irrsinn im ungarischen Geistesleben. 1935.

Szabó László dr:

Längész és örület.

Pesti Napló 1935. dec. 3.

~~Aranylapokkal beragott üvegcsőrök~~

X. 52.

Paál László

-ról készített értekezést
Fodor Mária rajztanár
1932/33. tanévben oklevel-
lenek ~~elfogadása~~ elvesztése
alkalmából.
Címe: Paál László
8° Jürve-A Jöiskolá
tulajdonaba

Ferkepzomfoiskevk 58. l.

Königsberg VII. 44

Paál László

irod

2

Gy. N.: Ernst Vilmos gyűjteménye. Képzőművészet 1929. 164. l. 165. l.

Mintapince

Tokaj-Hegyalja

Budapest, V. Nádor-utca 5.

0.7	0.5	0.35	0.2	0.1
1.20		-.60		
1.20		-.60		
1.20	-.85	-.60	-.40	
	1 60			
	2.40			
	2.-			
1.60	1.20	-.90	-.60	
2.30				
	2.80		1.40	-.90
	3.20			
	3.60		1.80	1.20
	4.40			
	4.40			
	5.50			
	7.-			
	10.-			
	15.-			
	4.-			
2 80				
2 40				
	-.70			

Áraim üveg nélkül, fényüzési- és forgalmi-adót beleértve, Budapesten házhoz szállítva, vidékre ládát és csomagolást önköltségi áron számítva- helyt vasut Budapest értendők. Sötét üvegekért 20, fehér üvegekért 30 fillért számítok, azokat ugyanilyen áron visszaveszem. Postaládáim 6 és 12 üveget, vasuti ládáim 20, 30 és 60 üveget tartalmaznak.

Tokaji pecsenyebor finom, enyhe illatu, nagyon kellemes ital.

Tokaji édes furmint: intenziv édes illatos és zamatos bor.

Tokaji szamorodni: a legjobbévjáratok válogatott és igen gondosan kezelt, magas szesztartalmu, aromatikus borai. A borgourmandok kedvenc itala.

Tokaji aszu: „a borok királya, a királyok bora". Intenziv szesztartalma, édessége, kövérsége és enyhe simaságának nagyszerü összhangja adja meg finomságát, foszfortartalma pedig gyógyitóerejét. **Egy korty belőle éltető erőként hatja át a szervezetet.**

Lábbadozóknak és vérszegényeknek, továbbá láz ellen nagyszerű gyógyszer.

Kitünő étvágygerjesztő.

Paál László

irod

Spectator: Az Ernst Múzeum aukció kiállítása
Magyar Művészet 1935
344. l.

Paál László

erről

Művészet. 1910. 79. l.
(Magyar művészek Berlinben.)

Kiállítás a berlini
Secessióban.

Paál László

1910

Nov. 12-én nyilt meg Paál László újabban felszínre került képeinek kiállítása a Könyves Kálmán termeiben.

Művészet 1910. 430. l.

Than Mór 11.
Thomas Antal 85, 308.
Thoren 301.
Thorockai Vigand Ede 84.
Tibor Ernő 393, 395, 430, 431.
Tichy Gyula 92.
Velazquez 355, 395.
Vermes 84, *121.*
Veszely Vilmos 84.
Vesztróczy Manó *12*
Vida Árpád *428.*
Vida Artúr 85, 308,

Paál László

1910

Paál László tájképeinek kiállítása a „Könyves Kálmán“ termeiben. Ösmertették a napilapok nov. 12. és 13., a hetilapok nov. 13.

Ladislaus v. Paál in neuer Beleuchtung. Irta dr. Lázár Béla. Pester Lloyd, dec. 1.

1910

(Művészet 1910 431. l.)

Paál László

Irod.

—

Petrovics Elek: Magyar festők a berlini Secessióban. Művészet. 1910. 218–222. l.

A cikk Kányai Mese Pál csomagjában.

Paál László

ired

Lengyel Géza: Kiállítások. Pesti Napló 1910. nov. 16.

Paál László képei. Jó volna tudni, mit gondolnak, mint érznek azok a derék és nagyontisztelettreméltó festjek, előkelő állami tisztviselők, akik kempszerűségből megnyitnak minden kiállítást, a Paál László-ét épp úgy, mint valamely remeziteljes ifjú festőfotografusét. Jut-e

eszükbe valami, miközben sablónos mosollyal, sablónos szavakat mormolnak, valami a mérhetetlen igazságtalanságból, mely nem Paál Lászlót éri, — mert hiszen ő alaposan és régen túl van e kicsi földi dolgokon — hanem éri azokat, akik ma élve s ma valamivel előtte járva kortársaiknak, háborítatlanul festhetik a képeket, melyek révén majdan bevonulnak a műtörténelembe. Háborítatlanul: hivatalos elismeréstől, vásárlástól nem zavartatva. S, mint Paál László, háborítatlanul vonulhatnak be, ha nem a nyomorúságba, hát a bolondok házába. Jut-e eszükbe? Nyilván nem. Megnyitják a kiállítást: ez egy elintézett akta; az egyik méltóságos úr buzgón és szorgalmasan végzi, a másik fásult unalommal s hogy a fiatalon megzavarodott, fiatalon meghalt, évtizedekig elfelejtve maradt Paál László, harminc esztendő multán hivatalosan is fémjelzett művész, abban ne bizakodjék semmiféle eleven talentum. A halottnak minden mindegy: a későn érkezett felfedezésben az a szomorú, hogy a nagyszerű, az olvasókönyvbe való példán okulni nem szokás és ma épp úgy, mint tegnap, a tehetséget csak halála után néhány évtizeddel kezdik általánosságban megbocsátani a művésznek.

Ez a szomorú tanulsága az új Paál László-kiállításnak. Rendezője, Lázár Béla néhány új bizonyítékkal erősítette meg a Paál Lászlóról már kialakult ítéletet. Az ítélet, a hely, amelyet ez a művész a mult század úttörői közt elfoglalt, nem változott. Tájképfestő: valószinűleg semmi egyébnek nem érezte magát s tiltakozott volna az ellen, ha lírikusnak nevezik, amint mi szívesen megtesszük, mert alig tudunk előtte állani, anélkül, hogy csendes vídámságot, — néha — borongást, szomorú sejtelmeket, sötét gondolatokat ne szuggerálnánk önmagunknak. Paál László korában kevés művész volt oly szigorúan festő, annyira irodalmi célok, mese, megsejtetett dráma nélküli. S mégis kevésben találunk annyi szuggesztiv erőt. Puszta természet-stúdiumok, nyilvánvalóan igaz, jól meglátott, hűen visszaadott tájkivágások, de ködös, borongós, őszi párás sorozatuk titokzatos erővel fordítja figyelmünket egy ködbe, sötétségbe fult életre. Ma is itt kisért ennek az életnek a tragikuma. Munkácsy, a jó barát, nagygyá, ünnepeltté lesz, mert az exclusiv festői témákat félre tudja tenni divatos tablók kedvéért Paál László nem tudott két arculatot mutatni. Testének korai pusztulása véletlen. De hogy művész-pályájának jelentősége csak három évtized múltán tudott kibontakozni: ez kérlelhetetlen s ma is, változatlanul fenyegető magyar sors.

LENGYEL GÉZA

BÉLTEKY KÁLMÁN: A MAGYAR SZÓRVÁNYSÁG

Szórvány: az a hely, ahol magyarok szórványosan laknak más nemzetiségűekkel együtt. Ezzel az első szómagyarázaton túl vagyunk. A többit elhagyom, bár volna még sok. Mert a szerző mindenütt magyar kifejezésekkel helyettesíti a legmegszokottabb idegen szavakat, sajátságos daccal, mert hisz ő maga is érzi, hogy ezeket így magukban meg nem érti az olvasó. Inkább megmagyarázza egyenként, hogy melyik szó alatt mit kell érteni. Nyelvészkedő embernek látszik. Csinált magának egy nyelvet, mely nemcsak szavaiban, de fordulataiban, szókötésében, mondatfűzésében is sokban eltér a közhasználatitól és ezt a nyelvet írja dacos meggyőződéssel, nem törődve a nehézségekkel, melyet vele az olvasónak okoz. És az olvasó nem is bánja, mert ez a nyelv különösségei mellett is, sokszor épen ezekkel, tömör, plasztikus, nagyon magyaros, sokszor régiesen magyaros

Nyugat 1910. dec 1.

Pál László

és mindenképen érdekes, és mert komoly és érdekes dolgokat mond a szerző s ha nehezen olvassa is az ember, megéri a fáradtságot.

A könyv kifejezetten a magyar imperializmus szolgálatában áll és a szerző becsületes őszintességgel mindjárt a könyv első lapján kijelenti, hogy chauvinizmusa — a szó nemesebb értelmében véve — késztette könyve megírására. A magyar faj és különösen a magyar nyelv iránti mélységes szeretete ösztönözte rá, hogy körülnézzen a magyar végeken — a magyar szórványságon, mint ő mondja — s hogy bizonyságot szerezzen arról, hogy az érintkezési pontokon melyik faj olvasztja magába a másikat. Nem a magyarosítás kérdéséről van szó, bár úgy látszik, a szerző a magyarosítástól sem riadna vissza, hanem egyelőre csak arról, hogy a magyarságot eddigi erejében megtartsuk, aminek a gondolatát a nemzetiségekkel szemben a legszélsőbb liberálizmus álláspontján álló politikus sem háríthatja el magától. Társadalmi és politikai problémáink talán legégetőbb fontosságú helyein kelt felfedező útra az író — és szomorúan tért meg az útjáról. A magyar faj pusztul, a magyar nyelvet háttérbe szorítják a végeken a nemzetiségi nyelvek, ez a könyv végeredménye. Láthatóan fáj ez a szerzőnek, mégis kimondja. S épen ez ad súlyt az egyéniségének és szavának, mely kérlelhetetlen akkor is, ha önmagával szemben, vágyaival szemben, magának a szomorúságára kell kimondania. A csengő frázisokra („a magyar faj beolvasztó ereje" stb.) száraz és hideg számoszlopokkal felel. Szigorú kritikával és logikus okfejtéssel, nyelvészeti adatokból is merítve a statisztika mellett, állapítja meg a rá nézve keserű tételt és biztos kézzel írt képét adja annak a lelki átalakulásnak, mely a magyar parasztból egy-két generáción át oláh parasztot csinál. A betegség leírását és okait adja, hogy akik tehetnek ellene, tegyenek. Mintegy ötven oldal szöveg, ötször annyi statisztikai táblázat: a szerző szerénységének ez az arány is ékesen szóló bizonyítéka: nem könyvet akart írni, hanem használni akart. S ha meghallgatják a szavait, bizonyára használt is. Azért kívánom, hogy minél többen elolvassák ezt a becsületes és értékes könyvet.

NAGY ZOLTÁN

Szerkesztőség: V., Mérleg-utca 9., I. em. Szerkesztőségi órák d. u. 4—6-ig.
A szerkesztésért OSVÁT ERNŐ felelős.
Kiadóhivatali igazgató: FARAGÓ LAJOS.

Nyomatott a „Jókai" könyvnyomdai műintézetben, Budapest, VII., Thököly-ut 28.

1760

Paál László

Irod

Petrovics Elek emlékkönyv-

Bpest 1934. 239. l.

Paál László

Tájkép, olajf.
Erdő, mező, olajf.

Tm Bp 1932

Paál László

Arad

Aradi Közlöny

1912 febr. 21. (Hogyan fedezték fel Paál Lászlót. Lázár Béla dr. előadása a Kölcsey-egyesületben.)

U. 275.

Paál László

cvod

i.e. Munkácsy és Paál László. Emlékkiállítás az Ernst-Múzeumban. Népszava, 1926. máj. 29

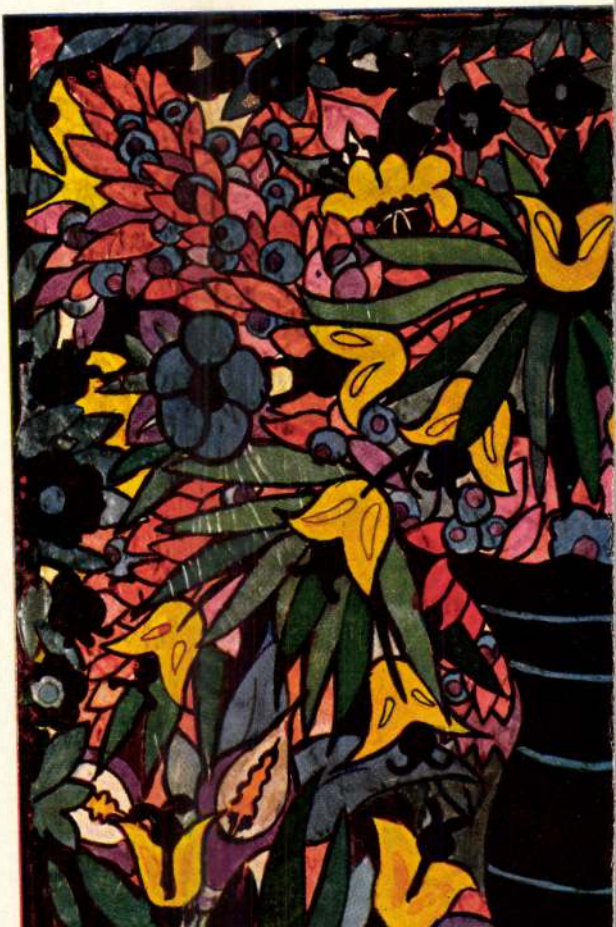

DESSINS POUR BRODERIE
PAR Mme ANNA LESZNAI.

Paál László

crod

Gerő Ödön: Munkácsy-
und Ladislaus-Paál-
Ausstellung. Pester Lloyd
(Abendblatt) 1925. máj 25

Paál László

erőd

Farkas Zoltán: Paál – és Munkácsy-kiállítás. Szózat. 1925. máj. 24.

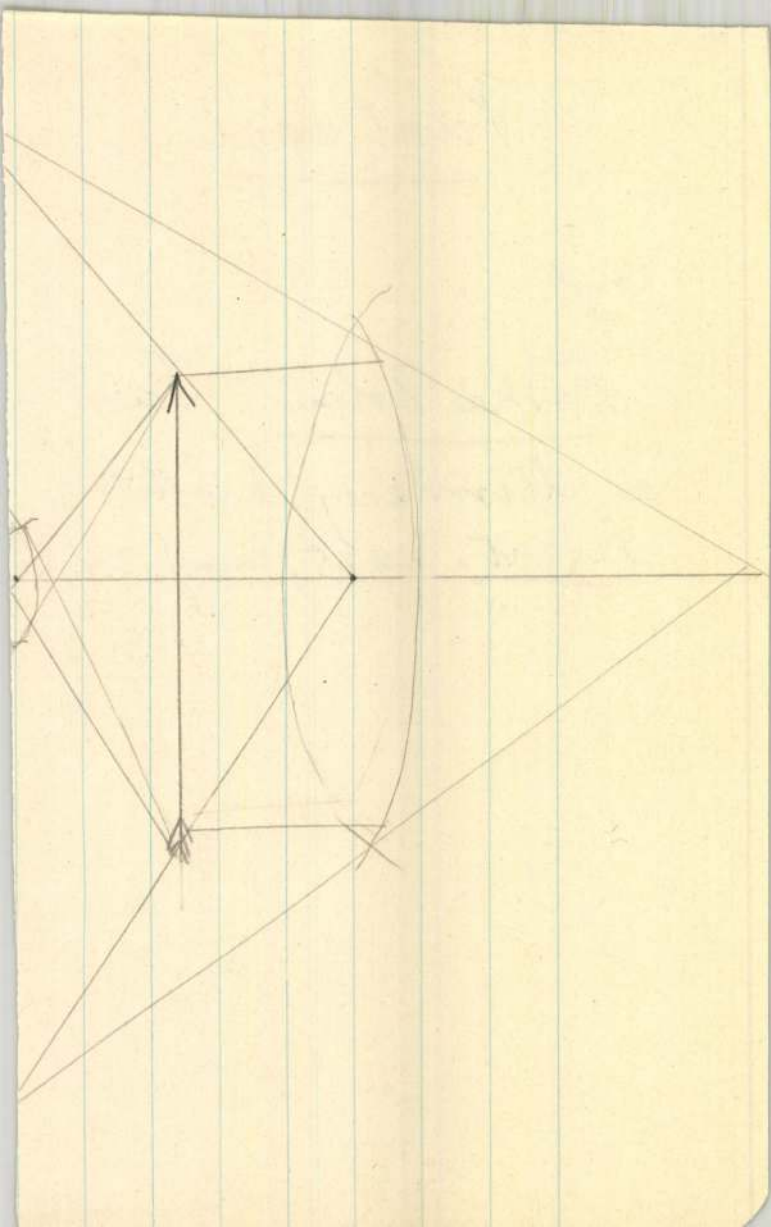

Pásztor László

irod.

B. L. Munkácsy és Pásztor László. Világ. 1925. máj. 24.

Velemei Dardano
Baboró volt. kellene
rögzíteni.
Német találmány
Kémiai anyagok
ezüst floridok fényhatására
változtatják szinüket
fikszirozását francia 1765
Niepec i ezüst lapot jóddal

Paál László

vod

Kállay Miklós: Munkácsy Mihály és Paál László képeinek kiállítása az Ernst-Múzeumban. Nemzeti Ujság 1925. május 24.

Paál László

irod

gj. f. Munkácsy Mihály
és Paál László. 8 órai
Ujság 1925. máj. 24

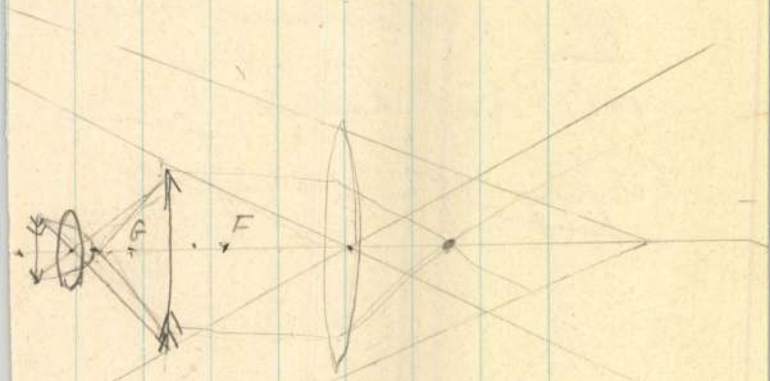
G
F

Pál László

cikk

V. E. Munkácsy Mihály és Pál László művei az Ernst-Múzeumban. Budapesti Hírlap 1925. máj. 24.

képzés

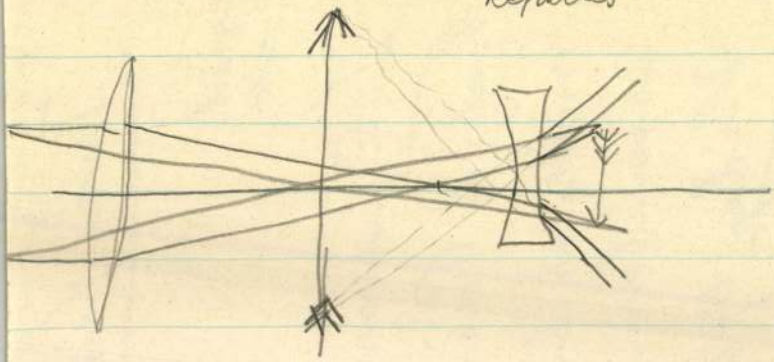

Paál László

Irod

Lyka Károly: Munkácsy és Paál száz képe – Esti Kurir. 1925 máj. 24.

~~ségbe esve kúzdött azonban~~
~~minden hiába volt~~ és kegyetlen a halál
elragadta a szép szőke Margitot.
Arán János csak nézte egy darabig
halot gyermekét. Azután elkezdte
a haját tépni. Majd szivettépő
nevetésre fakad s felkapva pén-
zes zacskóit végigrohant a falun
s nórta a pénzt két kézzel az
ucca porába egyre csak Margit —

Paál László

vod
z
Lázár Wolfner gyűjt

64–67. l.
archeppel és több képé-
nek repr. val.

ltal szelt területen a Fortez-
jzban szemlélhető, mig a Palan-
ölve. Balról és az előtérben
irata a magyarazó szöveg felett

ANTA
WARDEIN

vk. 18:26.6 cm.

907
10

Paál László

Paál László élete és művészete. Írta és szerk. dr. Lázár Béla.

MAGYAR MUVESZET

1929. 295–98, 308

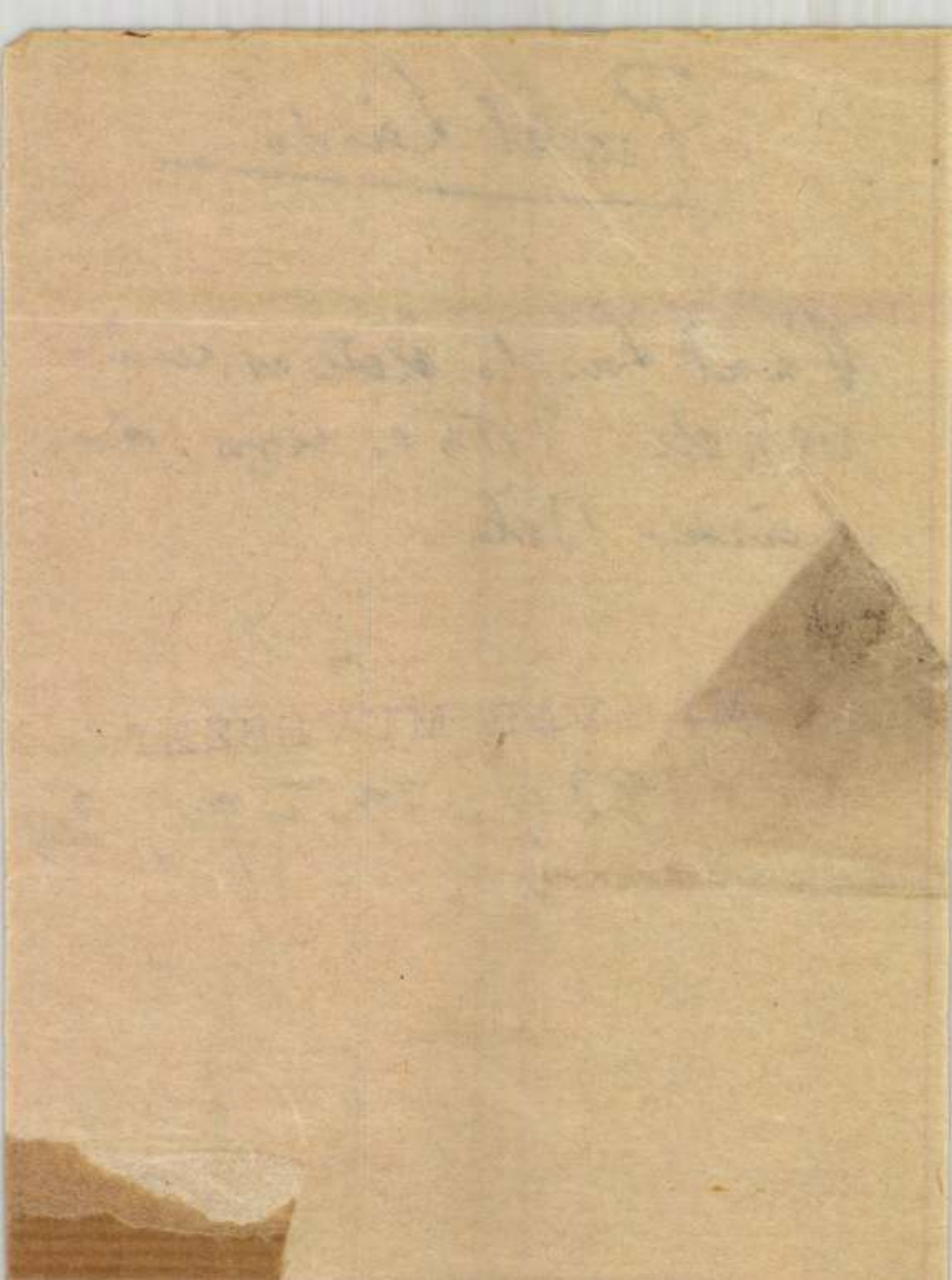

Paál László

Lázár Béla dr. Paál László képzelete.

a 1

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 93. l.

Paál László

MAGYAR MŰVÉSZET
1926. 495. l.

Anderberg Adolf:
Magyar és svéd művészkapcsolatok a 70-es években. Paál László és Carl Hill.

LEVELEZŐLAP

Feladó:

Viktória-nyomda.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Paál Lantó

lásd

Fleischer Becs 73. l.

Paál László

Deák Ebner Lajosnak
Paál László temetése c-
képe a kép irinvészeti
Múzeumban

Petrjszer 1931–34 27. l

И.

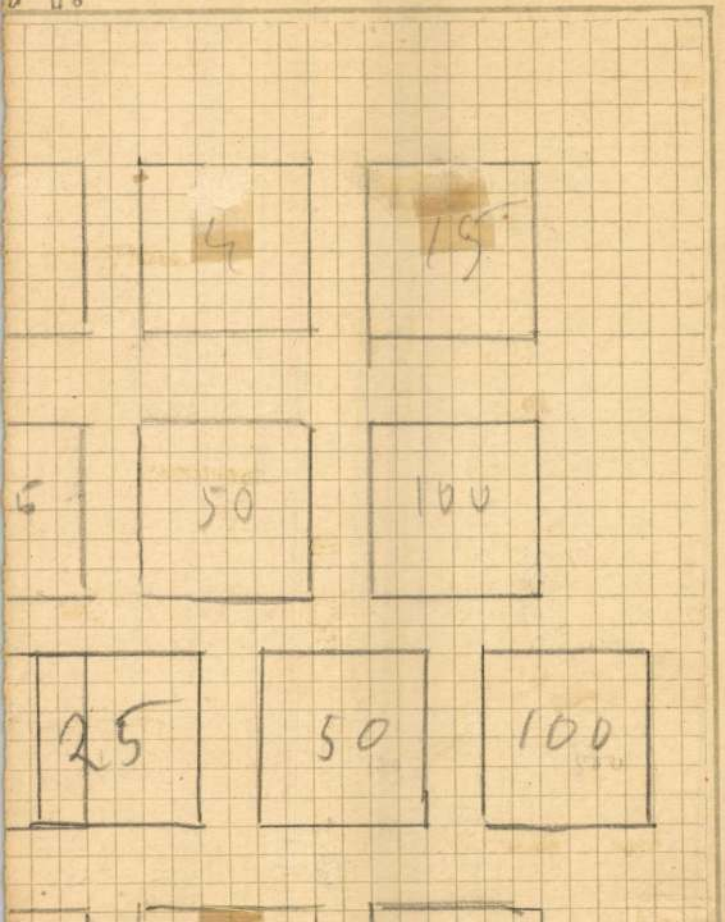

Paál László

1) Viharos táj, olajf.
képmüvészeti Müzeumban.
Életrajz
Petrjszerz 1931-34. 23. l.

2) Napos ház az erdőszélen,
olajf. 1875.
u. o. 24. l

Paál László

Nyárfák c. képe

repr.

Albuma A nyolcvanéves Pesti Napló ajándék — 1850–1930. 39. l.

1453.

...ad eleje

...yermek Jézussal.

...kön trónoló Madonna a bal térdén ülő
...kezeivel fogja, ki amyjának jobb kezébe
...jobbra néz Mária, fejét dicsfény
...ja vállaira omlik, palástját térdeire
...gas ruháját pedig derekán öv szorítja.
...gümölcsfűzér lóg. Alól szárnyas angyal fej
...re Mária lábát tette. A régi keretet
... viráglevél díszíti; oldalt pedig cannulei-
...vannak corinthusi fejekkel. Rajtok tago-
...t nyugszik levelekkel. Felirata alól
...RAZIA PLENA DOMINVS TECHVM."

...rmu) méretei 77:47 c/m.
...racotta fa keretben,)

500 Ka

I. 31-én az Iparmuvészeti Muzeumban helyezte-
...lorenz.

PN

Paál László

A SZÉPMŰVÉSZETI MŰ

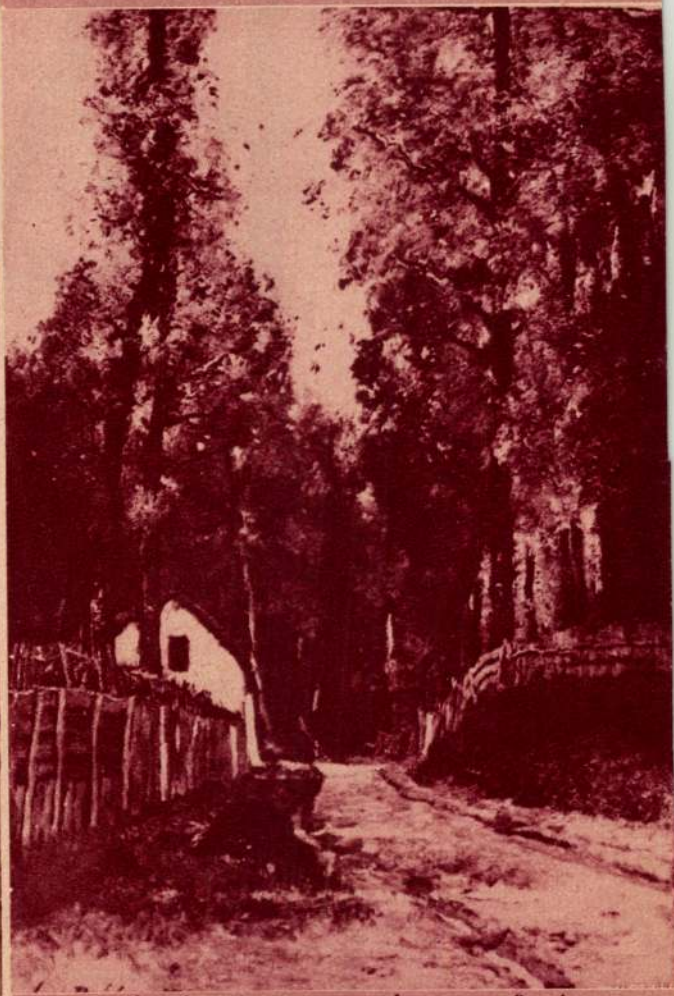

PAÁL LÁSZLÓ: NAPOS HÁZ AZ ERDŐSZÉLEN

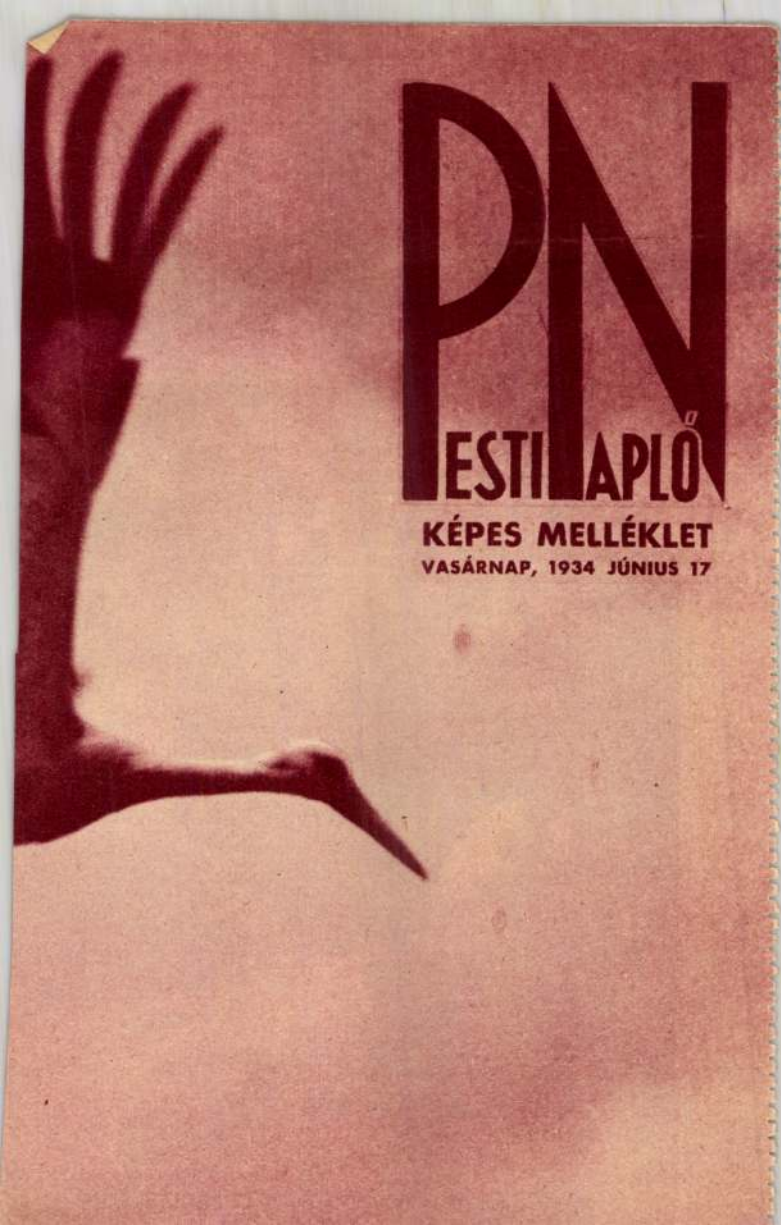

PN

ESTI LAPLÓ

KÉPES MELLÉKLET

VASÁRNAP, 1934 JÚNIUS 17

Paál László

Senden Sie mir per Nachnahme — auf mein — Betrag folgt per Postanweisung — wird auf Ihr Postsparkassen-Konto Wien G 5 — auf Ihr Postscheck-Konto Leipzig 29.049 — auf Ihr Konto bei der Österr. nstalt für Handel und Gewerbe, Wien I., eingezahlt (Gewünschtes ist zu unterstrei

Paál László képeinek a Nemzeti Szalónban kiállított gyűjteményét ismertette a Budapesti Szemle és a Huszadik Század 1903. januári füzete.

(Művészet 1903. 72. l.)

Ort und Datum:

nterschrift und Adresse:

Firma

R. LUCEK

Buchhandlung, Kunsthandlung, Antiquariat

WIEN I.
AUGUSTINERSTR. 7
(NEBEN DER ALBERTINA)

Paál László, festő (VII. 201. l.

Műszaki és Könyvtári Értesítő)

Paál László

Arad
z

A nagy művész nyomorgó rokonai.
Aradi Közlöny 1911.

Szept. 21.

U. 167.

Paál Gyula, a művész testvér öccse. Arad város kegydijása, ahol mint napidijas szolgált. Fia, Paál Albert, aki pluleg 17 éves, festőtehetség. Ennek a fiunak a részére akart segélyt kérni Arad városától.

Paál László

Gerő Ödön, London Elek

Modern magyar festőművészet. Budapest. é. n.

12. l, 13. l, 14. l, 16. l,

Erdő mélye c. képe
repr. 57. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Paál László

wód
z

Évkönyvei, Az Orsz.
Mag. Szépmüvészeti
Muzeum — IV.
Bpest, 1927) 206. l.
204,

GYÓREGYHÁZMEGYEI
HATÓSÁG

Paál László

számlám terhére,

VÁSÁRLÁSOK A NEMZETI SZALON PAÁL LÁSZLÓ KIÁLLÍTÁSÁN

Nádfedeles házak. Olf. Megvette a kormány.
Berzovai út. Olf. Megv. u. az.
Fatanulmány. Olf- Megv. u. az.
Szeptember. Olf. Megv. u. az.
Erdőrészlet. Olf. Megv. u. az.
Tölgyfatanulmány. Olf. Megv. u. az.
Erdőmélye. Olf. Megv. gróf Andrássy Gyula.
Este. Olf. Megv. Kohner Adolf
Réten. Olf. Megv. Kohner Ágost.
Faluvége. Olf. Megv. Baronyi Artúr, valamennyien Budapesten.

Kérem a köl
— utánvét melleti

Budapest, 192

*) A nem kívánt mó

Művészet
1903. 75. l.

T.

Singer és Wolfner

irodalmi intézet részvénytársaság könyvkereskedése

BUDAPEST,

VI., Andrássy-ut 16.

3200. Paál László.

Sz. Zámon 1846 július 30-án. † Charentonban 1879 márczius 4-én.

Naplemente.

Erdős vidéken szemlélhető, a hol a fakerítéssel körülvett nyíresen át, jobbra kanyarodó út vezet, a melyen enyelgő fiatal pár halad. A legény, kinek inge mellén szétáll és a ki kedvese felé hajlik, széles karimájú kalapot, ujjast, rövid nadrágot és csizmát, a karba tett kezekkel sétáló leány pedig, vállkendőt, rövid ujjú ingvállat, kurta szoknyát, fehér harisnyát és kivágott czipőt visel. Az előtér köves és a háttér égboltozata piros. Jelzése alól jobbra: »*Paál L. 73.*«.

Vászon, méretei 126·5 : 189 cm. — Lelt. sz. 3200. — Vétetett az 1905 október 12-iki 81903 sz. leirat szerint (864–905) a Forbes gyüjteményből 1905 november 22-én 2413·80 K-án (894–905). — Elszámoltatott 1905 deczember 27-én (1021–905). — Az elszámolást jóváhagyta az 1906 május 15-iki 31503 szvsz. határozat (722–906).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1906 : XVII. 28. — 1907 : XVII. 28. — 1908 : XVII. 28. — 1910 : XVII. 28.

III

418 (3200).
642 (392)

III : 418

Vét
1905

3722—3723. Paál László.

Sz. Zámon 1846 július 30-án. † Charentonban 1879 márczius 4-én.

3722. *Fontenaibleaui erdőrészlet.*

Déli világításban ábrázolt bükkös, a hol a gyepes talajon a nap sugarai számos foltot képeznek, míg az előtérben, az erdőt hasító út elején, szembenéző fiatal ember áll zsebredugott kezekkel, a kinek öltözete: fekete sapka, kék zubbony, rövid szárú pantalló és czipő. Az égbolt derült. Jelzése alól balra: »*L. de Paál*« és jobbra: »*5/10 Route Boquet de l'Em.*«.

Vászon, méretei 91·5 : 63 cm. — Lelt. sz. 3722. — Értéke 2000 K. — F. Kleinberger ajándéka 1908 márcz. 31-én (563–908). — Bejelentetett 1909 február 14-én (2142–908).

III
507 (3722)
642 (392)

III : 507

Aj. 1908

Kleinberger T.

Aj

Paál L.

3723. *Magyarországi erdőrészlet.*

Lombos tölgyerdő, melyet a balról jövő napsugarak világítanak meg és a melynek gyepes földjén ezek foltokat képeznek. Bozótos előteréből utak vezetnek a háttérbe, a hová balról egy megfordult földmives igyekszik, a kinek öltözete: nemezkalap, piros mellény, ing és bő szárú gatya. Az ábrázolt fák száma tizenhat. Közűlök a két legidősebb egyikének, a mely jobbról van, törzse korhadt. Az égbolt derült. Jelzése alól jobbra: »*Paál László 1869*«.

Vászon, méretei 90·6 : 62·5 cm. — Lelt. sz. 3723. — Vétetett 1907 márczius 20-án C. J. Wawrától 870 K-án (666–908). — Elszámoltatott 1908 május 8-án (1001–908). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11525–910 szvsz. leirat (911–911).

III
507 (3723).
642 (392).

III : 507

Kolozsvár
Vét. 1907

2804

238

48. Paál László.

(Sz. Zámon, Hunyadmegyében, 1846. július 30-án. † Páris mellett Charentonban 1879. márczius 4-én.)

Erdei út.

A sziklás vidéket borító erdőben széles út vezet a háttérbe, hol a szürke égbolton fényes felhő látszik. Az úton podgyászt vivő asszony közeledik, fejét fehér kendővel kötötte be, ingvállának ujja hosszú, ruhadereka vörösbarna, felgyűrt szoknyája sötétkék és alóla alsójának fehér széle kilátszik. Hátán a podgyász sötét kendővel van letakarva, melynek egyik vége lelóg. Jelzése alól jobbra: »*L. de Paál. 76.*«

Vászon, méretei 65 : 46 cm.

1883: III. 83. — 1884: III. 82. — 1885: III. 82. — 1886: III. 82. — 1887: III. 80. — 1888: III. 80. — 1889: III. 95. — 1890: III. 95. — 1891: II. 99. — 1892: II. 99. — 1893: II. 159. — 1894: II. 46. — 1895: II. 46. — 1896: II. 48. — 1897: II. 48. — 1898: II. 48.

~~Vételett 1880-ban. — Magy. Képt. 384. — Ltsz. 267.~~

— 1900: II. 48. — 1901: II. 48. — 1903: II. 48. — 1904: II. 48. — 1905: II. 48.

— Magy. Képtár 384. — Uj lelt. sz. 267. — 1905. átv. jegyz. 162. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 1812. és a leltárban 2804. — Vételett 1880 május havában 520 írton (1040 K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

MK 384
Ujl 267

VéA 1880

162

10

2313. Paál László:
Sz. Támon 1846 pilnis 30-án. † Charentonban 1879 március 4-én.

Erdő belseje.

A sürű vén erdő előterében, a hol a földet (őszi) haraszt boritja, ~~és~~ a bükk- és ~~meg~~ kérgű ~~bükk~~ nyír tölgy ~~[illegible]~~ fák közül két fehér ~~[illegible]~~ válik ki, mig a háttérben, a lombok között, a kissé felhőzött égbolt látszik. Jelzése alól jobbra: L. de Paál Ctr. de Lepine Nov 15. 73.

Vászon, méretei 69.5: 98.5 cm.

Vétetett az 1903: II. 4-iki 7682 sz. leirattal 2000 Kán. (150/903)

a Nemz. Szabo nyán Elszámoltatott 1903: III. 1-jén (195-903.)

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

A St. Louisi kiállitásra kiadatott 1904: II. 3-án (50-904).

7682-903

~~2229. Paál László:~~

2229. Erdőrészlet.

~~Az~~ E festmény őszi hangulatban ábrázolja a fontaineblaui bükkerdőn ek egy repét, a melyen keresztül széles út vezet, ~~míg~~ és a mely felett a hátterben ~~látható~~ felhőket a lenyugvó nap sugarai világitják meg. Jelzése alól balra: »L. de Paál«.

Fa, mér. 34.6 : 45.6 cm.
Vétetett 1902: XII. 29-én a Nemzeti Szalonból 3000 Kán. (903/902)

Elszámoltatott 1903: II. 8-án. (62/903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

az 1902: XII. 20-iki 90013 sz. leirat alapján (907/902).

90013-902

/ 3

~~2228. Paál László:~~

2228. Tatanulmány.

Az előtérben középütt három terebélyes tölgyfa képez csoportot, a háttérben pedig erdő terül el. Az égbolt felhőzött. A vidéken őszi hangulat uralkodik. Jelzése alól jobbra: Oct. 18.

Vászon, mér. 75 : 109.5 cm.
Vétetett 1902: XII. 29-én a Nemzeti Szalonból 2000 Kán. (903/902)

Elszámoltatott 1903: II. 8-án (62/903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

az 1902:XII. 20-iki 90013 sz. leirat alapján (907/902).

90013-902.

3877. Paál László.

Sz. Zámon 1846 július 30-án. † Charentonban 1879 márcz. 4-én.

Tájkép

Dombos vidéket ábrázol előterében sövénynyel körülvett és fehérre meszelt parasztházzal és a hozzá tartozó óllal. Kerítésén innen kissé jobbrafordult, de háttal álló parasztasszony tereget ruhaneműeket. Öltözete: piros fejkendő, rövid ujjú ingváll, barna pruszlik, felgyűrt kék kötény és szoknya. Mögötte és az udvaron lombos fák díszlenek, jobbról pedig, a mezei virágok és bozótok mellett elvezető utat, fiastyúk élénkíti kilencz apró csirkével. A vidék fölött tizenhét madár röpül három csoportban olyképen, hogy egyben kettő, egyben öt és egyben kilencz verődött össze. Az égbolt könnyen felhőzött. Jelzése alól balra monogrammban: »TAL. *Berzova 20/7. 869.*«

Vászon, méretei 37 : 28·9 cm. — Lelt. sz. 3877. — Vétetett Pick Adolftól 800 K-án (598–909). — Elszámoltatott 1909 május 20-án (1173–909). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11526–910 szvsz. határozat (912–911).

III. 541

III

541 (3877).
642 (3921).

Vét. 1909

~~2227. Paál László:~~

2227 Szeptember.

vidék őszi hangulatban van ábrázolva.

A Maros vizétől szelt előtérből széles út kanyarodik a háttérben lévő füzes felé, mely fölött madarak röpködnek. Balról a tisztáson ~~egy~~ asszony ül. A háttérben pedig a lenyugvó nap sugarai aranyozzák meg a felhők széleit. Jelzése alól jobbra: Paál László 71.

Vászon, mér. 40.3 : 74.3 cm.
Vétetett a Nemzeti Szalonból 1902: XII. 29-én 2000 Kán. (903/902)
Elszámoltatott 1903: II. 8-án. (62/903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

az 1902: XII. 20-iki 90013 sz. leirat alapján (907/902).

90013-902

– 2156)

2155. Paál László: Sz. Zámon 1846 julius 30-án. † Charentonban 1879 márczius 4-én.

2155. Erdő belseje.

L egy ~~munkás~~ férfi rakosgatja

A vén tölgyes előterében balról ~~egy munkás rakosgatja~~ az összevágott ~~hasábo~~ át L karókkal feltámasztott rakásba. A favágó kissé előrehajlik és kezeiben hasábot tart. Nemez kalapja puha, mellénye barna, ingének ujja bő, kötényе kék, pantalloja szürke. A háttér sötét és a fák közt a felhős égbolt látszik. Jelzése alól jobbra: L. de Paál.

† munka körben

Vászon, méretei 130: 97.8 cm.

Vétetett az 1902: IV. 18-án kelt 26802 sz. leirat alapján 1902: V. 26-án Heitz Lucziántól 8000 Kán. (372-902 ~~III~~ 1.)

Elszámoltatott az 1902: V. 23-iki 33946 sz. leiratra való hivatkozással 1902: IX. 29-én (417-902); az elszámolást pedig elfogadta az 1902: XII 6-iki 18099 szvsz. leirat (866-902.)

26802-902.

2156. Paál László:

Erdő belseje.

Az előtérből a vén cserfák között széles út vezet a háttér felé a hol a felhőzött derült égbolt látszik. Jobbra egy asszony kapál előrehajolva. Fejét fehér kendővel kötötte be, réklije barnásszürke, szoknyája kék. Jelzése alól jobbra: L. de Paál.

Vászon, méretei 81: 100 cm.

Vétetett az 1902: IV. 18-án kelt 26802 sz. leirat alapján 1902: V. 26-án Heitz Lucziántól (372/902 ~~Nr~~ 2.) 5000 ~~6000~~ Kán

Elszámoltatott 1902: V. 23-iki 33946 sz. leiratra való hivatkozással 1902: IX. 29-én (417/902), az elszámolást pedig elfogadta az 1902: XII. 6-iki 18099 szvsz. leirat. (866/902.)

Paál László

lásd

Nemzeti Szalon őszi

diáll. Katalog. 1904

Könyvtáramban

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Paál László

Lázár Béla dr. Paál László (Művészeti Könyvtár.) Bpest. 1904. 8 r. 157 l. – Ism. Hét 1904, 50 sz.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Paál László

Erod

Lázár Béla, Paál László. Isni. Fieber Heinrich. Kath. Semle. 1905. 2021

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

2804

267

48. Paal László

(Sz. Odvoson 1845.

Erdei út.

A sziklás vidéket borító erdőben széles út vezet a háttérbe, hol a sürke egbolton ~~[illegible]~~ fényes felhő látszik. Az uton podgyászt vivő asszony közeledik. Fejét fehér kendővel kötötte be, ingvállának ujja hosszú, ruhadereka vörösbarna, felgyűrt szoknyája sötétkék ⊥ Hátán a podgyász sötét kendővel van letakarva, melynek egyik vége lelog. Jelvése alól balra: „L. de Paal. 76."

⊥ és alóla alsójának fehér széle kilátszik.

Vászon, méretei 65:46 c/m.

~~Vétetett 1888 ban maj. Ára 1040 frt.~~ 2

~~M. képt. 384.~~

~~Ujra 267.~~

~~II: 48~~

II: 99.

323.

2801

268

45 Paál László:

(Sz. Odvoson 1845-ben.)

Erdő részlet.

Az ábrázolt erdőben, hol egyes sudar fák válnak ki, elől jobbra karokat raktak garmadába. Balról az egyik vastag fa mellett paraszt-asszony kezeledik hátán galykötéggel, a melynek kötőjét mind két kezével tartja. Fejét fehér kendővel körötte be, ingvállának ujja hosszú, ruhadereka barna s szoknyája sötétszínű. A lombon át látszó égbolt szürke. Jelvése alól jobbra: L. de Paal 77.

Vászon, mérete 100 : 70 cm.

Vétetett 1880-ban Ára $\frac{1040}{2}$.

M. képtár 385.

Ly 820. 268.

II. 45.

II, 101.

317.

~~2230. Paál László:~~

2230 A berzovai út.

A, abrázolt út, szalmafedeles házak közt, ~~a melyeknek~~ vezet a háttérbeli erdőségbe. Az épületek egyikén tábla függ »25« számmal, ~~széles út vezet a háttérbeli erdőségbe. Az előtérben~~ Balról leány közeledik a kuthoz, mely körül öt kacsa szaladgál és a mely előtt, a tócsa szélén, kád van. A vályún és a káván rúd fekszik keresztben. Jobbról a ~~útmenti~~ fák egyikének tövében ~~egy~~ asszony ül. A vidéken tavaszi hangulat uralkodik. Jelzése alól jobbra: »Paál László 71.«.

Vászon, mér. 97.6 : 130.4 cm.
Vétetett 1902: XII. 29-én a Nemzeti Szalonból 6000 Kán. (903/902)

Elszámoltatott 1903: II. 8-án. (62/903).
Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

az 1902: XII. 20-iki 90013 sz. leirat alapján (907/902).

A kép firnisze nedvesség folytán itt-ott megvakult.

90013-902.

~~2226. Paál László:~~

2226. Falu vége.

A középtért falusi szalmafedeles házak ~~foglalják el~~, a melyeken innen, a földön ülő két gyermekkel, társuk állva beszélget; az előtérben, az út mentén, gyep terül el; a háttérben pedig balról fák képeznek csoportot. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: „L. de Paál."

Vászon, mér. 46 : 82 cm.
Vétetett 1902: XII. 29-én a Nemzeti Szalonból 1600 Kán. (903/902)

Elszámoltatott 1903: II. 8-án. (62/903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

az 1902: XII. 20-iki 90013 sz. leirat alapján. (907/902)

90013-902.

(1230)

Sz. Zámon 1846 julius 30-án. † Charentonban 1879 márczius 4-én.

2225. Paál László:

2225. Fatanulmány.

Az erdőrészlet előterében balról egy vén bükkfa áll csaknem egyedül, törzsének közelében fehér kéreg lehámlott. A háttérben, a fák sürű lombjai között, kék égboltozat látszik.

Vászon, mér. 91.5 : 72.5 cm.
Vétetett az 1902: XII. 29-én a Nemzeti Szalonból 1200 Kán (903/902)

Elszámoltatott 1903: II. 8-án. (62/903).
Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

az 1902: XII. 20-iki 90013 sz. leirat alapján, (907/902).

90013-902.

1905.

3200. Paál László.
Sz. Zámon 1846 julius 30-án. † Charentontan 1879 márczius 4-én.

Naplemente.

Erdős vidéken, a fakerítéssel körülvett nyiresen át, jobbra kanyarodó uton lejtő fiatal pár halad. A legény, kinek inge mellén szétáll és a ki kedvese felé hajlik, széles karimáju kalapot, ujjast, rövid nadrágot és csizmát, a karba tett kezekkel sétáló leány pedig, vállkendőt, rövid ujju ingvállat, kurta szoknyát, fehér harisnyát és kivágott czipőt visel. Az előtér köves és a háttér égboltozata piros. Jelzése alól jobbra: »Paál L. 73.«

Vászon, mér. 126.5:189.0 cm.

Vétetett az 1905. október 12-iki 81903 sz. leirat alapján a Forbes gyüjteményből 1905. november 22-én 100 font sterlingen, 2414 Kán (894/905)

L(864/905)

Vét 81903–905

Sz. n. 2301

2801

45. Paál László.

(Sz. Zámon, Hunyadmegyében, 1846. julius 30-án. † Páris mellett Charentonban 1879. márczius 4-én.)

Erdőrészlet.

Az ábrázolt erdőben, hol egyes sudar fák válnak ki, elől jobbra karókat raktak garmadába. Balról ~~az egyik vastag fa mellé~~ parasztasszony közeledik, hátán galyköteggel, a melynek kötőjét mindkét kezével tartja. Fejét fehér kendővel kötötte be, ingvállának újja hosszú, ruhadereka barna, szoknyája sötétszinű. A lombon át látszó égbolt szürke. Jelzése alól jobbra: »*L. de Paál. 77.*«

Vászon, méretei 100 : 70 cm.

1883: III. 82. — 1884: III. 81. — 1885: III. 81. — 1886: III. 81. — 1887: III. 79. — 1888: III. 79. — 1889: III. 94. — 1890: III. 94. — 1891: II. 101. — 1892: II. 101. — 1893: II. 156. — 1894: II. 43. — 1895: II. 43. — 1896: II. 45. — 1897: II. 45. — 1898: II. 45.

~~Vételett 1880-ban. Magy. Képt. 385. Ltsza 268.~~

— 1900: II. 45. — 1901: II. 45. — 1903: II. 45. — 1904: II 45. — 1905: II. 45.

— Magy. Képtár 385. — Uj lelt. sz. 268. — 1905. átv. jegyz. 159. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 1809 és a leltárban 2801. — Vételett 1880 május havában 520 frton (1040 K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

236

Mh 385
Ujl 268

Vés. 1880

159

Paál László

Krád

M. Erdélyi 34. l.

Paál László

2 műve a Debreceni
Déri Múzeumban.

Déri 206. l.

Paál László

Munkacsnok

1927. magyar táj: kiáll. 25, 26

Rögöly, VIII. 190.

Budapest, 1917. junius hó.

domására hozni, hogy **Fadrusz-u. 5. sz.**

ű tisztitót ═══

tisztitást:

ggönyt, kelengyét

Paal Laizlö

---

wod
2

Marks 826 l

Paál Lanto

U. 167

Paál László, festő, szül.
1846 VII. 30 Zámon, megh. 1879. III. 4
Charentonban (Franciaorszag).
Tanuly ait Aradon, Beisben és
Münchenben ~~[illegible]~~ vegezte, amban
kihez mindvégig benső barátság
fűzte, Düsseldorfban ~~[illegible]~~ dolgozott. 1872
Párisba ment s a barbizoni festők-
höz csatlakozott. Tájkepeivel 1873.
Beisben, 1876. Párisban nyert ermé-
ket. 1877. sulyos agybaja ~~[illegible]~~ támadt,
mehre 1878. a charentoni szana-
toriumban hiába keresett gyógy-
lást. Az 1879. párisi világkiállítá-
son mention honorablat kapott.
Müveiri hagyatékát 1880 Párisban
ár vesztek, egyes képei ~~[illegible]~~ erutban Corot
neve alatt kerültek forgalomba. ~~[illegible]~~
[Sok benső szeggel festett tájkékeinek/egy a
mesterét ~~[illegible]~~ jól fellenző kollekció-
ja, az bjerta Szépsanu Muzeumban van.

[Keresetlen motivumokat lábrazoló
(többnyire erdők belsejét)

Müveszeti lexikon 603. l.

(1)

Paál László

Irod

Dr. Lázár Béla: Paál László (1846–1879), Tájképéinek második sorozatos kiállítása a Könyves Kálmán Társaság Nagymező utcai szalonjában 1910-ik évi november havában.

41 mure volt kiállítva

16684-88. Posner, Budapest.

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festő

Szalmássy Galéria "loo év festészete"
kiáll.

Szabad Nép 1948.VI.
5.sz.jan.8.4.o.

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festőm.

Magyar Nemzet
1948.VIII.15.4.old.
Beszámoló.-

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festő
/1846-1879/

Uj Világ 1954.
44.sz.nov.4.7.l.

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festőm.

Magyar Nemzet
1945.VI.2.25.sz.
H i r . -

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festőm.

Müvelt Nép 1954.V.16.6.old.

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festőm.

Szabad Müvészet 195o.
IV.5-6-7.238-24.
Bedő Rudolf: Ion Andreescu.

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festőm.

Szabad Müvészet 195o.IV.9.35o-53.
/Szegi/Az ujjárendezett szegedi képtár.-

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festőm.

Magyar Nemzet
1948.V.1.6.old.
Beszámoló.

MDK

Paál László

festő a Barbizoni erdőben dolgozott.

Erdei út c. rep

Dombi: hův. tört.

320

MÜVTÖRT DOK

P A Á L L Á S Z L Ó
festőmüv.

Magyar Nemzet 1956.
aug.7.5.old.

MÜVTÖRT DOK

PAÁL LÁSZLÓ
festőmüv.

Magyar Nemzet 1956.
márc. 28.5. old.

Paál László, 1846-1879

Tanya, olaj
Tájkép, olaj

Árverési katalóg. 1936. márc. 2. rendk. sz.

47 l.

Paál László "festész" 6oo frt ösztöndij

Melléklet a Vasárnapi Ujság 26. számához. 1869. jun. 27. 357 l. Irodalom és müvészet. /Müvészek segélyezése.

Paál László

Lestyán Sándor: Egy estély munkácsynál. Ujság, 1943. dec. 25. 21 l.

MDK

Paál László , 1846-1879.
Tájkép, festm

Mesterek a Főiskolán. Főv. Képt. XLVII. kiáll. 1950, ápr.

MDK

Paál László

M.Sz.I: Kiállitások. Uj Magyarság 1941. okt. 19. 17 1

MDK

Paál László

dr. B. Baky Margit: Kiállitások. Nemzeti Ujság. 1941 okt. 19. 17 l.

MDK

Paál László

d: Paál László Társ. kiáll. Kis Ujság, 1950 /?/
jan. 12. 5 l.

MDK

Paál László, Zám 1846-Charenton 1879

Fatanulmány, olaj

ARAD város nyilv. képtárában elhelyezett festmények és rajzok jegyzéke. 6 l.

Paál László festő

Magyar Nemzet VIII. 1952 jul. 2. 5.

Paál László festő

Magyar Nemzet II. 1937 dec. 23. 5.

Paál László festő

Magyar Nemzet VIII. 1952 jun. 4. 5.

Paál László /1846-1879/?/
Hegyvidék, olaj

Árverési csarnok. 1939. 19 1.

— kurzív rolka

rkány miatt erősen tört, igy a
látszik. /58, 138, 145 szám./
~~gban XVIII. sz. az r.k. templom.~~
~~, Genthonnál ugyanez az év szám~~
~~"-ot emlit. A Mária szobor, a~~
erelése a korábbi helyrajzi iro-

t felmagasztalása/
al.
sitatio szerint a templom 1758-
nincsen, hanem a templom kapu-
n vannak a harangok. ~~elhelyezve.~~
/ Szt. Flóriánnak szentelve, 3./
szteletére. Két oltára van, a na-

Paál László, 1846-1879

Erdő mélye, olaj

Magyar Nemzeti Reneszánsz Társ. IV. akciója, Bp. 1923. 7 l.

Paál, Ladislas de MDK

festő

a fontainebleau-i iskola elveil törelte

Gachot, François: Modern
Hungarian Painting
Hungarian Quarterly 1936 I. 89.o

MDK

Paál László, festö
1846-1879

Sziklás tengerpart. Vászon.

Erdö mélyén. Jelezve: L.de Paál. Vászon.
A Landgráf gyüjt.-böl. Irodalom:
Genthon István.
Illusztr. VI.tábl.

gr.Almásy-Teleki Éva müv.int. /v.Ernst-Muz./
IX.Müvészeti aukció. 1942.máj.1o.-töl kiáll. 18.-án
Kat. 32.l. aukció

MDK

Paál László festő

Meghalt 1879. (temetése 1879. márc 7-ét Párisban.

MDK-A-I-1/853.

MDK

Pável László festő

2 képét (?) a VKM megvette. 1981.

MDK-A-I-1/899.

Paál László festő

1846 – 1879

M.D.K.

Belsőben tanult Zimmermannál, majd Hollandiába ment. Barbizonba telepedett le.

Falusiak, Karlak, Borús idő, Erdő mélye, Békák mocsara, Nyárfák, Erdő széle, Reggel az erdőben, Nyár elején, Októberi tél.

Kampis, Magy. művt. Bp. 1960 508, 510-511, 573

Paál László, festö.
/1846-1879/

A nyiresben. A müvész hagy.-ból. Of.
Illusztr. XI. tábl.
Ut az erdöszélen. Datálva 1871-böl.
A müv. hagy.-ból. Fa.
Illusztr. XIV.tábl.
Zsuptetös ház a szántón. A müv.hagyatékából. Lent jobbra kibetüzhetetlen irás. Fa.
Illusztr. XIII. tábl.

Ernst Muzeum aukciói. 52. sz. II. réaz.
1935. nov. -Képek. Kat. 18.1.

MDK

Paál Lívló Jertő

1175 „Fájhépét tulajdonosa, Alexander Poronyi

KT-hiállításra küldi

MDK-A-1-1/731.

MDK

Paál László festő

Bécsi Németh. hormány bizts. héri a KT-t, hogy P. L. képét küldje el.

MDK-A-I -1/670.

MDK

Paál Lauló fertő

1870. „Tájkép jukokkal" c. képét a KT rovolása megveni.

MDK-A-I-1/558.

MDK

Paál Lánló festő

1870. „Radványi parkrészlet" c képét a KT rossolásra megveni.

MDK-A-I-1/546.

MDK

Pál Lánló festő

1870. KT-kiállításra küldött két képét szeretné mielőbb eladatni, pénz kiányában van, mivel egy régiségkereskedő pénzével megszökött.

MDK-A-1-1/522.

MDK

Páál Lánló fertő

1870. Bécsből küldött képeit kéri mielőbb eladatni. (Kr)
„Radványi parkrémlet" és más képekről van nó.

MDK-A-I-1/539.

MDK

Paál Lánló festő

1868. Műveit elbirálja és bizonyítványt ad sólnek a KTzsüri
(Keleti G., Than, Telepy, Ligeti)

MDK-A-I-1/491.

Paál László, festő MDh

Cseréképpen sor kerülhet Paál László képeinek Külföldön történő bemutatására.

Gyöngyösi Nándor: Külföldi Képtárak műkincseinek rendszeres bemutatását tervezi a Szépművészeti Múzeum

Népszabadság Sp. 1959. okt. 31. 8. l

Paál László, festő

MDK.

Szerepel az aug. 20-án nyíló tárlaton.

- Rajz - és éremkiállítás a Nemzeti Galériában

Népszabadság, bp. 1959. aug. 18.

10.

M.D.K.

Paál László
festő

Méltatás.

d.m.: Fiatal festők. 4l.
Magyar Nemzet 1959. szept. 23.

MDK

Paál László, festő. 1846-1879.

Mocsaras táj. Fa

Ernst Muz. aukc. 54. m. - Kiáll. 1936. nov. 22-29

Jegyz. 19. l.

MDK

Paál László, 1846-1879.

A békák mocsara, toll

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan.

12 l.

MDK

Paál László

Erdő széle

Almásy-Tel. 3. auk. 194o. ápr. 29 l.

Paál László MDK

1846-1879

Annak megemlitése,hogy mint barátja, Munkácsy, továbbalakitója volt a barbizoni festészetnek. Hivatkozás alább emlitett képére.

"Erdei ut".o.v.Magyar Nemzeti Galéria.Repr. 8.sz.kép.

Farkas Zoltán:Képzőművészetünk és Európa. A Magyar Nmezeti Galéria közleményei.1.sz. Bp.1959.123.l.

Paál László
festő

M.D.K.

Méltatás.

Dutka Mária: Képzőmű vészetünk hírsa nagyvilág
Magyar Nemzet, 1960. márc. 6. 6 au 91.

MDK

Paál László, 1846-1870.

Erdőrészlet, szénr.

Erdőrészlet, of.

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74.sz. 29 l.

MDK

Paál László, 1846-1879.

Erdő mélye

Falu vége

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 28 l.

MDK

Paál László, 1846-1879.

Sziklás vidék

Mocsaras táj

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 28 l.

M.D.K.

Paál László
festő

Courbet hatásával kapcsolatban

Magyar Nemzet, 1959. július 3.
Sós Endre: Környek zeneszerzőkről és festőkről. 4 l.

M.D.K.

Paál László
festő

A Magyar Nemzeti Galériában képeiből tart előadást Szíj Bálint.

Magyar Nemzet, 1959. július 19.
Kiállítások.

Gy. L.

Paál László
festő

M.D.K.

Radnai Józsefben Paál László utódját és követőjét látják.

Magyar Nemzet, 1919. aug. 12.
d.m.: Radnai József kiállítása. 4 l.

Paál László, festő TIDk.

A TIT a Nemzeti Galériában júl. 19-én

d.e. Paál László alkotásaival

ismerteti meg az érdeklődőket.

– Hír –

Népszabadság, bp. 1959. júl. 19. 9. l

Paál László, festő MOK

megh. 1879.

Rónai Mihály András írt megemlékezést a művészről „Az ihlet hült helyén" címmel. Írói suggestióval Barbizont eleveníti meg, a mai Barbizont, amely egy sor nagy francia emlékeszellett a mi Paál Lászlónk emlékét is őrzi. Barbizon fő utcájának végén van a Hotel du Bas-Bréau, hajdan Stevenson, angol vemekíró lakott benne, majd egy fiatal magyar mester is: „Ladislas de Paál", kinek emlékét a házon egy dombormű őrzi: „Kedves, szakállas ifjú férfifej". Paál László: Patak partján (1872) c. képe Repr.

Rónai Mihály András: Az ihlet hült helyén

Népszabadság, bp. 1959. március 4. 8 l.

MDK

Paál László, 1846-79.

Tavasz

Magy.remekmüvek. Ernst-Muz. 1921. máj. 47.kiáll.

14 l.

MDK

Paál László, 1846-79.

Tragikus táj.

Magy.remekmüvek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921. máj.

13 l.

MDK

Paál László, 1846-79

Falurészlet, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz.

17 l.

MDK

Paál László, Testőm.

Magy.remekmüvek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921.máj.
7 l.

MÜVTÖRT DOK.

PAÁL LÁSZLÓ
festőm.

Népszava 1958.
jul.12.4.old.

Paál László

MDK

festő

Ismertette össze Munkácsyt Des Marchesbáróval és feleségével, akit Munkácsy a báró halála után nőül vett.

Sokat volt együtt Munkácsyval - mint ~~levele~~ Munkácsy levelei tanusitják, Düsseldorfban, Párizsban, Barbizonban...

Sokszor emliti őt Munkácsy , főleg jegyeséhez majd feleségéhez irt leveleiben.

Farkas: Munkácsy lev. 1952.

MDK

Paál László, 1846-1879.

Falurészlet, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

29 l.

Csá Paál László MDK

név emlitése

Farkas Zoltán:Csók István.Bp.1957.44.l.

MDK

Paál Pál László

Fasor

100 év festészete, Szalmássy Gal. 1948. jan.

Paál László
1846-1879

MDK

Mednyánszky dicséri naplójában/ 1911 dec 16/
a Nemzeti Szalonban kiállitott képét.

103.o.
v.ö. 169.o.

MEDGYANSZKY Lászoó naplója. Bp. 1960.
/Szerk. dr.Brestyánszky Ilona./

M.D.K.

Paál László
festő

Méltatás.

Farkas Zoltán: Munkácsy Mihály – 4 lap
Művészet, 1960. szept.

M. D. A.

PAÁL László festő

Az 1938-as velencei Biennalén sze-
repel

magyar Nemzet 1960. (XVI.) 167. sz. 4. l.
Dalka Mária: A Derkovits-kiállítás
sikere Velencében

MDK

Paál László

Deák Ébner Lajos: Paál László temetése, of.

Szolnoki mdv.telep 50.évford. Ernst Muz. kiáll.
1952. máj.

M. D. K.

Paál László
festő

Grafikai művéről

Magyar Nemzet, 1959. aug 20. 8l.

Dutka Mária: a magyar grafika és érémmű vészet

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festőm.

Magyar Nemzet
1949.III.1.4.old.
Beszámoló.-

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festő
/mint Munkácsy barátja/

Szabad Nép 1950.
100.sz.IV.30.15.1.

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festő

Szabad Nép 195o.
19.I.22.12.1.

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festő

Szabad Nép 195o.
299.dec.24.8.1.

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festőm.

Müvelt Nép 1954.X.24.4.o.
Hir a Sz.M.által rendezett kiállitásról.

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festő
A magyar tájképfestészet.

Szabad Nép 1948.szept.8.4.

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festő.
XIX.századi magyar mesterek.

Szabad Nép 1948.
okt.16.6.

M.D.K.

Paál László, festő

halálának 75-ik évfordulójára renderett kiállítás-1954-ben-bemutatta a művészet nálunk nyilvántartott valamennyi képét, melyek időrendi sorrendben mutatták be a bécsi akadémián töltött kezdeti évek, majd a hollandiai, düsseldorfi és végül a Barbizonban töltött utolsó évek érett műveit. Paál, korai halála ellenére is a realista tájfestés csucsaira ért el és méltó örökösе volt az e téren előtte járt nagyoknak.

Rajnai Miklós: Paál László-kiállítás

Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955. 6.sz.
101-103.old.

Paál László, festő

M.D.K.

„Fontainebleau erdőrészlet" c. festményéről képe:

Rajnai Miklós: Paál László kiállitás. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955. 6.sz. 57.old. 47.ábra.

M.D.K.

Paál László, festő

„Októberi szél" c. festményének képe:

Rajnai Miklós: Paál László kiállitás. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955. 6.sz. 55.old. 46.ábra.

MDK

Paál László

Erdő belseje, of.

Erdőrészlet, of.

Fatanulmány, of.

Képzőművészeti kiáll.Szeged.Muzeum.1950.aug.

MDK

Paál László

Tájkép kunyhóval, rajz

Képzőművészeti kiáll. Szeged. Muzeum. 195e. aug.

MDK

Paál László festőm.

Klasszikus magyar festmények utja hazafelé.
A Műgyüjtő, 1929. 5.sz. 84-85. l. képekkel

D.D.K

PAÁL László festő

Müvei a kiállitáson

Szovjet beszámoló a leningrádi magyar képzőművészeti kiállitásról

Magyar Nemzet 1962. április 29. 4.l.

M. D. K.

PAÁL László festő
(1845-1879)
Munkácsy művészbarátja

Erdei út (1879) rezv.

Dombi József: Müvészettörténet p. 1960. 322, e.
324. e

M-D. K

PAÁL László festő
(1846–79)

1873. Erdő belseje

Művészettörténeti Á B C Bp. 1961. 48, 262, 519, 557. o.

MDK

Paál László: Legelésző tehenek. repr.

Magyarság 1932.márc.6.

MDK

Paál László: Erdőrészlet. repr.

Magyarság, 1932. márc. 6.

MDK

Paál László, 1946-79

Erdőszéle

Ernst Muz. aukc. 31.

32.1.

MDK

Paál László

Géo-Charlaes: L'art hongrois... Courrier Graphique.

1948. okt. sz. 39. l.

Paál [László], festő

Megemlíti a cikk.

Gerő László: A XIX. sz. végi későeklektikus építészet jelentősége Budapesten 162-175. l.

Bp. 1960. 3. sz.

MŰEMLÉKvédelem

Paál László festő

MDK

A Derkovits Teremben kiállítás Paál reprodukciók vásárolhatók.

H. I.: Reprodukció és ízlésnevelés

8. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. dec. 5.

MDK

Paál László

Nürnbergi magy. kiáll. kat. 1929.

Paál László
festő

H.D.4.

Méltatás.

Pap Gábor: Nagy László
Művészet, 1962 január — 40.

Paál László
festő

M.D.K.

Franciaországi tájképeiről.

B. Lupka Magdolna: Festészetünk kérdései Ausztriában.
Művészet, 1962. január — 39 l.

Paál László 1846-1879 MDK

művészetéről is
beszél acikkiró, aki "A mai magyar festészet és szobrászat kiállitása" /Catania 1948. jan 18-24/ alkalmából a mai magyar művészet gyökereit vázolja.

Péter Meller: Quattro pittori e due scultori della piu schietta contemporaneita.

LA SICILIA, 1948. jan. 20.

MDK

Paál László

Szabad Müvészet, 1951. 7.sz. 310. 1. képek

MDK

Paál László, festőm.
1845-1879

Beileni falurészlet.

Ernst-Muzeum.-CXXXVII. Magy. mesterek mestermüvei. Gyüjteményes.kiáll. 1935.febr. Kat. 14.l.

MDK

Paál László, festöm.
sz.1846,megh.1879

Tájkép. Lent jobbra: 869 . 29.9. Vizf .
20x26.5

Ernst Muz. aukz. XVI. 1921. Kat. 4o.1.

Paál László

MDK

Megindul az aukciók évadja. A Mügyüjtő 1929. 8-9.sz.

252 l.

MDK

Paál László

Nyárfák c.müvének repré

Vasárnapi Ujság 1917 21 sz.341 l.

Paál László
festő

M.D.K.

Méltatás.

Kovács Éva: Munkácsy külföldi kortársai
Művészet, 1963. február – 36 lap

Páál László
festő

M.D.K.

A Magyar Nemzeti Galéria bíráló
bizottsága elé került egy eddig
ismeretlen Páál kép. —
„Mocsaras táj" (repro)

Farkas Loltán: Páál László festménye bukkant fel.
Művészet, 1963. február – 47 kép

MDK

Paál László

előszóban neve említve.

Műcs. kiáll. Fényes A.terem, 1955. jun.

Paál László, festő

MDk

A recensens megemlíti:

-o-: Pataky Dénes: A magyar rajzművészet
28-29. l.

A KÖNYV, BP. 1961, január

I. évf./1. sz.

Paál László MDK

festő

G.: Térey Zechzig Jahre. Kunst PLL. 1913. dec. 25.

M.D.K.

Paál László, festő

nevét a Medunyánszky mű-
vészetére tett hatásával kap-
csolatban említi:

G.Ö.Pogány: L'Héritage des peintres de la Grande Plaine Hongroise. Acta Historiae Artium, Bp.1962. tom.VIII. fasc.1-2. pag. 147.

Pacál László
festő

M D.K

Méltatás.

Artur Tivadar: A magyar művészet, 1800 – 1945
Élet és Irodalom, 1962. szeptember 8 – 7 lap.

Paál László
festő

M.D.K.

Méltatás

Láncz Sándor: Ék Sándor gyűjteményes kiállítása
Élet és Irodalom, 1962. szeptember 8 – 8 lap.

MDK

Pál László festőm.

Tábori Kornél: Páris magyarjai. Bp. é.n.
82 l.

MDK

Paál László, festem.
1846-1879

414. Viharos ég. /Plateau de Belle Crécy Foret de Fonenaibleau." J.l.j. L.de Paál. Vászon. 72 x 101

Illusztr. XII.tabl.

Ernst Muzeum aukciói. 13/XIII/- 14/XIV/ 35.1.
~~AXXXXXXXXXXXXXX~~.

MDK

Paál László, festöm.
1846-1879

Erdörészlet. J.l.j. olf.
50 x 60
Illusztrálva a XI.táblán.

Árverési Közlöny. 1932. 1.rk.sz. 32.l.

MD K

Paál László, festőm.

festményei egészitették ki az első terem együttesét.

Ybl Ervin: "Gróf Klebelsberg Kunó." Emlékkiállitás a Műcsarnokban. 1933. MIP. 1933. 44.l.

PAÁL LÁSZLÓ

686 Erdőrészlet. Olajf. 5ox6o

Árverési Csarnok aukció kat. 1933.okt. 3.sz. 31.oldal

PAÁL LÁSZ LÓ

744. Tanya. Olajf. 42x64.
745. Tájkép. Olajf. 42x6o.

Árverési Küalltny 1936.2.sz. 47.oldal

PAÁL LÁSZLÓ

348/a. Erdő széle. Jelezve lent jobbra: L.de Paál.
Vászon 47x62 cm.

Almásy-Teleki aukció III.1940. 3oldal.
29.

MDK

Pa/ál László, festőm.

a magyar mesterek közül ő is szerepel.

Aukciókiállitás az Ernst Muzeumban. -N.Ujs. 1934. XII.2. 28.1.

Paál László festő

Ismeretlen festményét találták a Nemzeti Galériában. Címe: Mocsaras táj. A fontainebleau-i erdő egyik részét ábrázolja.

– :Kulturális hírek

8.1.

NÉPSZABADSÁG

Gy. 1963. febr. 19.

Paál László festő tévés. M.D.K.

A Nemzeti Galériában A raktárban hosszu évek óta őrzött képről restaurárlás utáb kiderült, hogy az Mocsaras táj c. alkotása, melyet csak monográfiából ismertek.

napló
Magyar Nemzet 1963. február

Paál László

MDK

Neve megemlitve a XIX. sz. tájképfestői közt.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906. 75.l.

Paál László festőművész

Tájkép

Erdőmélye

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa 1934.

MDK

Paál László

Magyar szobát kap az amsterdami városi muz.
Esti Kurir, 1938. jun. 3. 11.1.

Gyüjtés helye:

- Hát,.. hát a t

- Meg, meg főt

Hát nézi a szeg

ül a tojáson.

- Hát a krumpli

- Háromszor iz

- No de aztán mi

hát, odabujik a hida

nyi a labossal, edinn

annya:

- Hát te barom,

MDK

/?/ Paál László, festö
1846- 1879

Erdö széle. Jelezve:L.de Paál. Olf.
51 x 62 cm.

Almásy-Teleki XI. 1943. Kat. 25.1.

M.D.K.

Paál László, festő" 129

„Erdei út" és „Fasor" c.
képeit az 1941-1945-ös gyüjtemény-gyarapodás
között említi:

Rajnai Miklós: Beszámoló az Országos Szépmüvészeti Muzeum munkájáról 1940-1953. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1954. 5.sz. 129.old.

ح

ح

M.D.K.

Paál László, festő

"Erdő mélyén", és "Erdő" c. képeit megtekintésre érdemesnek ajánlja:

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux-Arts en Hongrie. Debrecen, 1936. 15.old.

M.D.K.

Paál László, festő /1846-1879/

a Barbizoni iskola nyomdokain, mint az impresszionizmus előfutára válik a magyar tájkép festészet egyik kiválóságává. Mély költőiségü és lirai gyengédségü festői benyomásaival mesterét, Theodore Rousseau-t is tulszárnyalja. Ő még Barbizonban is a magyar táj vonalait és szineit rögziti képein.

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux -Arts en Hongrie, Debrecen, 1936. 11. old.

MDK

Paál László, 1846-79.

Borus idő

Főv. Népmüv. Közp. 17. kiáll. M.Tájképfestészet.
1948. szept.

MDK

Paál László

Aradi N: Kertészet a képzőművészetben. MN. 1956. aug. 7. Kiáll. a Kertészeti Főiskolán.

Gy.E. 1957. X.

HÁZASSÁG

Tyukverő

Paál László festőművész

Tájkép

Bányavidéki Vándorkiállitások katalógusa 1948

MDK

Paál László

Lázár Wolfner gyüjt. 92-97.l. képekkel

Paál László festőművész.

MDK.

A Szépművészeti Muzeum "Magyar Művészképmások" c. kiállitásán vett részt.

Magyar Művészet, 1931.314 l.

Paál László festőművész

Brezovai ut

Magyar Kiállitás tárgymutatója.Mücsarnok.1934.

MDK

Paál László

Erdőrészlet

Barbizoni táj

B. E: Jub. müv. aukc. kiáll. az Árv. Csarnokban.
Magyarság, 1936, febr. 2. 14. l.

MDK

Paál László

M.Kiss P: Marosvásárhely. Szépmüvészet, 1943, 161-164 l.

M.D.K.

PAÁL László festőművész

Ház az erdőszélen c. képe /mérete 95x65 cm,

leltári száma 6634/ előkerült az ausztriai

Alt Ausse sóbányájában.

Gábor István: Ezer magyar festmény egy osztrák sóbányában.
Magyar Nemzet, 1962 julius 11. 7.1.

MOK

Paál László, festő

Beileni falurészlet - című műve szerepel a kiállításon.

Horváth Béla: Basilides Sándor, Csébi Pogány István stb gyüjteményes kiállitása.
Bp. 1933. 14. l

Paál László: MDK

Belleni falurészlet

Ernst Muzeum 1933. jan. CXXXVI.

M.D.K.

Paál László

A "Rózsa Miklós Szalon" kiállitás a Fővárosi Képtá
mellett, a Károlyi palotában nyilt meg. Az itt
kiállitott alkotások között szerepel a müvész e-
gyik müve is, melynek cimét az errevonatkozó be-
számoló nem közli.

A Fővárosi Népmüvelési Központ Rákóczi-uti Szalon-
jában megnyitott "A magyar táj" c. kiállitáson ke-
rült bemutatásra egy vagy több müve, amelyet a cikk
nem nevez meg, csupán "szomorkás erdőrészletei"-ről
beszél.

Pogány Ö. Gábor: Egy uj nemzedék jelenik meg kul-
turánkban.
Szinház és Mozi Bp. 1948. aug. 25. I. évf. 2. sz.
25. l.

A magyar táj cimmel a 4. szám 20. lapján.
1948. szept. 8.

Paál László
festő

M.D.K.

Paál László festői felfogása
közel áll Weintrager művészi-
felfogásához

Bodnár Éva: Weintrager Adolf bajai kiállítása
Művészet, 1962 április —— 40 l.

K. D. K

PAÁL László festő

művei a kiállításon

Magyar képzőművészeti kiállítás a leningrádi Ermitázsban

Magyar Nemzet 1962. március 20. 4.1.

Paál László MDK

Modern magyar festőművészek. 12.o.

MDK

Paál László, festöm.
.1846-1879

69c. Erdörészlet. Olf. 124x75.
Illusztrálva az I.táblán.

Árv. Közl. 1933. dec.hó. 4.rk. sz. 68.aukció. 3c.1.

MDK

Paál László 1846-79

Békák mocsara, tus

Ernst Muz. M.Kisplaszt. és Graf.kiáll. 1954.
szept. 24. 1.

Paál László MDK

"Erdei Út"
"Erdőszéle"
"Táj és kazlak"

Munkácsy:"Paál L." portré.

Heitler László: Magyar remekművek másolatainak kiállitása Pápán.

NAPLO /Veszprém/ 1962. máj.10.

MDK

Paál László, festöm.

gyönyörü "Erdö belseje" is itt van.

Olgyay Viktor: Müncheni Kronika. A IX. nemzetközi mükiállitás. Glaspalast. - müvészet. 1909. 4.sz. 271-274. l.

Pa ál László
festő

M.D.K.

Méltatás.

Szebelkó Erzsébet: Úgy hell Tari Emmának
Nők Lapja, 1962. dec. 8. – 4 lap

Paál László /1846-1879/ MDK.
festőművész.

"Őszi lápos táj" ésx"Közelgő vihar"

Képzőművészet, 193o. IV.évf. 31. sz. 133.l.

MDK

Paál László, festöm.
1846-1879

671. Erdörészlet. Olf. 50x60 J.l.j.
Illusztrálva a XI. táblán.

Arv. Csarn. 1932. I. rk. m. 32. l.

61. m. márc.

MDK

Paál László

Sós E.: Francia, spanyol közt. és párizsi magyar müv.kiáll. a N. Szalonban. Népszava 1948. aug. 18.

Paál László, festő M Dk

Konta tudatosan vállalta a Paál László és Munkácsy-útjának követését.

K. É.: Bényi László: Konta József 285-86 l

Könyvbarát, Bp. 1959. június IX/6.

MDK

Paál László, 1846-79

Erdőrészlet, of.

Árv. Csarnok, 1940. jun. 94.sz.

34. 1.

MDK

Paál László, 1846-79.

Erdőrészéet, of.

Árverési Közl. 1929. 5.rk.sz. 15. 1.

MDK

Paál László

Erdő, repr.

Milegyhalál. 103.1.

Paál László, festő

M Dh

Erdei ház c. alkotását állítják ki

— : A Nemzeti Galériában kiállítást rendeznek az Ausztriából hazahozott festményekből

8.1.

NÉPSZABADSÁG. Bp. 1963. nov. 29.

MDK

Paál László

Vészi M: Max Liebermann... Művészet, XIII.é. 1914, 1o2-1o3 l.

MDK

Paál László

Modern magyar festőművészek. 16.1.

M.D.K.

Paál László

A müvész fényképét közli a lap a "60 éves Szinhá
zi Magazin" c. rovat keretében és megirja róla,
hogy "szomoru hir érkezett Párizsból...Paál Lász
lóról, kinek a párizsi tárlaon is két sikerült
festménye volt már kiállitva. A fiatal müvész
megtébolyult s a charentoni tébolyházba kellett
szállitani."

Szinházi Magazin, Bp. 1939. ápr. 9. II. évf. 4
15. sz. loo. lap.

.D.K.

MDK.

Paál László

Említés a Nemzeti Galériában kiállitott müveiről.

Nógrádi Népujság 1965.ápr. 11. lap -

Paál László
festő

M.D.K.

Méltatás.

Földy János: Kiállítási katalógus
Művészet, 1965. június – 34 lap

MDK

Paál László

Képzőművészet 1934. 85.l.

MDK

Paál László

Vésmi M: Max Liebermann... Müvészet, XIII. évf. 1914. 1o2-1o3 l.

Paál László festő MDK

Düsseldorfban tartozk.

Jakab Géza: Paál László hazatér. Pásztortüz, 1927, 9.sz. 213 l.

MDK

Paál László

Düsseldorfban

Vószi M: Max Liebermann... Müvészet, XIII. évf. 1914. 1o2-1o3 l.

Pál Károly, festő

Tárlatvezetésen ismerteti
munkásságát.

—: A hét napi kulturális programjából

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. május 27

MDK.

Paál László

Rövid említés festményeiről

Csongrádmegyei Hirlap 1965. márc.18.

lap -

M.D.K.

Paál Láazló

"Tájkép" c. alkotása kerül kiállitásra az Arverési Csarnokban.

Kunsági Elek: Őszi aukció-kiállitás c. Szinházi Elet. Bp. 1937. okt. 24-3o. XXVII. évf. 44. sz. 86. lap.

MDK

Paál László

Ungarn. Bp. 1917. 458.1.

Paál László, festő MDh

Erdei táj c. képét, a Szépművészeti Múzeum tulajdonát is ott találjuk a visszajuttatott festmények között.

– : Kiállítják az Ausztriától visszakapott festményeket. 1.

ESTI HIRLAP Bp. 1963. nov. 20.

Paál László, festő

Erdei útja népszerű a reprodukciók között.

(f.f.:): Nagy mesterek – fillérekért

2

ESTI HIRLAP

bp. 1963. nov. 25.

Paál László, festő

MDH

A hazaküldött képek között van Erdei út c. alkotása.

(b. a.): Itthon van a 135 kép

8.

ESTI HIRLAP

br. 1963. nov. 23.

Paál László, festő

MDG

Tárlatvezetésen ismertetik.
(Nemzeti Galéria)

–: A hét végi kulturális programból

11

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1965. febr. 27

MDK

Paál László

Jakab G: Paál László hazatér. Pásztortüz, 1927, 9. sz. 213 l.

M.D.K

Padl László
festő

17 XIX. századi magyar festőket
kiváló tagja

Mihályi Gabor: Hiába hiányos kiállítás
Élet és Irodalom 1965. jun. 5 - 9 lap

MÜVTÖRT DOK.

PAÁL LÁSZLÓ
festőm.

Népszabadság 1958.
III.23.2.old.

MÜVTÖRT DOK.

PAÁL LÁSZLÓ
festőm.

Népszava 1958
IX.11.6.old.

MÜVTÖRT DOK.

PAÁL LÁSZLÓ
festő

Népszabadság 1957.
225.sz.IX.24.4.lap.

MÜVTÖRT DOK.

PAÁL LÁSZLÓ
festő

Népszabadság 1957.
243.sz-X.15.4.lap.

MDK

Paál Pál László

Fasor, festm.

"Száz év festészete" kiáll. Szalmássy Galéria. 1948.

Paál László

"Román Népközt.müvészeti kiállitása"

Magyar Nemzet Végvári Lajos
1950.VI.évf.293.sz.

Széch.Kvt.

MÜVTÖRT DOK.

PAÁL LÁSZLÓ
festő

Népakarat 1957.
238.X.11.6.lap.

MDK

Paál László

Munkácsy Mihály olajfestménye

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 7 l.

MDK

Paál László, xx

Borus idő, olaj

Szépmüv. Muz. uj szerzeményei kiáll. 1924-26.
1926. okt. 14 l.

i Horváth-kastély, Alsóvrelestén, a tornyon lévő
gyi Horváth László épittette 1855-ben.
h-, majd a Basch-családé- 1954-ben

MDK

Paál László, sz. 1846.jul.3o. Zám, +1879. márc.4. Charenton /Fr./

Felhős táj, olaj

Szépmüv. Muz. uj szerzeményei kiáll. 1924-26.
1926. okt. 13 l.

tes, 3+1+3 ablakos. Épittette Esterházy
es. Miklósvári-kastélynak is hivják.

emésztetés. Tudományos Gyüjtemény, 1830,
954)

MDK

Paál László

Rippl Rónai József Emlékezései. Bp. 1957.

1.

127

Kajdacs /Tolna/

Temető. Sztakovánszky-sírká
négyszögletes épület kupoláv
Oszlopos kapu. Portikusz dombo
Kratzmann Ede müncheni müter
Sztakovánszky János. Tervezt

A kajdacsi emlékkápolna. MM é
A kajdacsi sirkápolna. /Szta
757 1, képe 756 1/

MDK

Paál László, 1845-1870.

Beileni falurészlet.

Márk Lajos festőműv. . . . gyüjt. kiáll.
Ernst Múz. 135. kiáll. 1932. dec.
15 l.

MDK

Paál László, 1845-1879.

Tanya

Márk Lajos festőműv. . . . gyüjt. kiáll.
Ernst Muz. 135. kiáll. 1932. dec.
15 l.

MDK

Paál László

Vihar után, olaj

Szt.György Céh XVII. suk. 1914. márc.

66 1.

Paál László
festő

M.D.K.

A barbizoniak híve volt.

Bereviczy Albert: A tájképfestés a XVII. században. 186 l.
Bp. 1910.

Paál László
festő

M.D.K

Méltatás

Berzeviczy Albert: A tájképfestés a XVII. században 206 l.
Bp. 1910.

MDK

Paál László festő

Bencze László: Válasz Bernáth Aurélnak. Csillag, 1954.VIII.évf. augusztus 1565.l.

MDK

Paál László festő

Bencze László:Repin /Feljegyzések a Tretyakov Képtárban./ Csillag, 1954.VIII.évf.október 1960.l.

Paál László festő

MDK

Boncza László: Variációk egy témára Csillag,IX.évf.
szeptember 1895.1.

MDK

Paál László festő

Benczo László:Székely Bertalan Csillag,IX.évf.
1955.október 2045.l.

Paál László MDK

festő

Az "Erdei ut" és az "Erdő belseje" c. képein kivül még hat kép minden korszakából egy-egy/

a soproni Festőteremben az "Erdő a magyar festészetben" c. kiállitáson.

Bodnár Éva: Erdő a magyar festészetben.
Müterem 1958 I.évf. 12. sz. 39-40.o.

MDK

Paál László

Nagy hatással volt Munkácsy Mihály-ra tájképeinek festésénél. Munkácsy házasságával barátságuk meglazult. (más adat nincs.)

Bényi László: Munkácsy-kiállítás. Nők Lapja, Bp. 1952. július 17. [10-11. l.]

M. D. K.

PAÁL László festő
(1846 – 1879)
A fontainebleau-i erdő (1870 körül)
Foto

Bortnyik - Illevesy - Rabinovszky: 2000
év festészete Bp. 1943. 409, 458.

MDK

Paál László

Bencze László:A magyar képzőművészet mai eredményei /Gondolatok a VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitásról/ Csillag, 1956.X.évf.február

352.11

MDK

Paál László festő

1846 (Zám) – 1879.

Aradon, Bécsben, Münchenben tanul. 23 éves korában kiállít.
Düsseldorfba, majd Párisba hívja Munkácsy,
Barbizoni kolonia tagja lett. Főleg tájképeket fest.
„Kőszegi vihar" – Déri Múzeum – Debr.

Déri Múzeum Képtára Debrecen 1949. 9. lap

9

MDK

Paál László festő
1846 – 1879.

Nyírfák (olaj)
Erdőrészlet (olaj)
Erdei út (olaj)
} Déri Múzeumban

Déri Múzeum Debrecen. Vezető a képtárba. Bp 1952. 5. lap.

K. D. K.

PAÁL László festő

Réti István: A magyarországi művészetben.
Bp. 1954. 93, 96, 97, 222. l.

MDK

Paál László

Kacziány Ö: Gyulay László. Müvészet, 1911,
261-265 l.

eletes, 1+1+3+1+1 tengelyes, sarok-

MDK

Paál László

-ch: Könyvszemle. Szépművészet, 1941. 1.sz. 34 l.

Paál László
festő

M.D.K

„Betyárok az Mötérben" című Greguss képpel kapcsolatban.

Tompa Gabriella: Greguss Imre

71

Paál László

festő

MDK

müveiből Lázár Béla

rendezett kiállitásokat 1902,1910, 1925 években. Külföldön egy egy müve ki volt állitva 1903-ban Bécsben, 1904-ben Berlinben, Düsseldorfban, 1905-ben Valencében és ismét Berlinben, egész sorozatuk 1911-ben a nemzetközi kiállitáson.

17.o.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

Paál László

festő

MDK

"Őszi erdő"
34.o.

"Reggel az erdőben"
34-35.o.

"Erdei ut"
35.o.

"Erdő belseje"
35.o.

"Ut a fontainebleaui erdőben"
36.o.

"Viharos táj"
36-37.ø o.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

Paál László
festő

M.D.K.

1868-ban a bécsi képzőművészeti akadémián Dósával együtt tűnik fel.

M. Kiss Pál: Dósa Géza
M.M.M. Évkönyve 1952, 167 l.

MDK

Paál László festő

levelei O.L. Gyűjtemények. Ernst-gyűjtemény

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz. 319.l.

MDK

Paál László

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Müvészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Müvészt 1957.VI.évf.4.sz. 321.l.

Paál László festő

Magyar Nemzet VII. 1957 jan. 21. 7.

Képzőművészeti Kiállítás Kertjében

Paál László festő

Élet és Irodalom I. 21. n. 1957
nov. 22.

Artner T.: Barangolás a tárlaton

Paál László festő

Élet s' Irodalom I. 17-n.
1917 okt. 25

Oelmacher A.: Magyar Nemzeti
Galéria

Mérnöki irodája

BUDAPEST, IX. RÁDAY U.

POSTATAKARÉKPÉNZ

Levelük kelte ◆ Ihre Nachricht

Levelük jele ◆ Ih

TÁRGY ◆ BETRIFFT

Paál László festő

Magyar Nemzet X.-1954 március 2. 4.

Paál László

Irod

Lázár Béla. Paál László.
Ism. Alfa Budap. Hir-
lap. 1906. 95 sz.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

vezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Paal László

lásd

Lázár Béla munkájat Paalról. a Leppich féle Műveszets Kozjötár

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ..... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191 .....

.....

tanu.

.....

tanu.

Paál László

Vrod

Lengyelféra. Paál László

Képei. Nyugat 1910. II.

1758. l.

Magyar Hírlap 1910. 270 m

Revue de Hongrie

VI. 681 l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áirása.

Endrényi Imre, Szeged.

Paal László

röd.
Vas. Ujs 1879. 181. l
Halálozások.

Paal László

Lvod

Lázár, Dr. Béla. Michael Munkácsy und Ladislaus Paál. Pester Lloyd 1902 280 7

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztal

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Paal László

Irod

Komvécsy József. A Paál László kiállítás. Budap-Épitész. Szemle. 1902. 23 sz

Markus László. Paál László Alkotmy. 1902. 279 sz

Nemzeti Szalon. Paál László művei. Bpest 1902. Nem. Szalon 8 r. 30 l (Benne Lázár Béla: Paál László élete és művei)

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Paál László

Lvod

Meller Simon. A téli tárlat. és a Paál László képgyűjtemény. Budapesti hanle 113 kot. 127 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Paál László

Művészet 1902 297 - 318,
299 - 303, 305, 307 - 309,
311, 313, 354, 367, 368, 382
427, 428, 439, 440

- 1903. 72
- 1904. 84, 136
- 1905. 68, 70, 71, 185, 270
- 1907. 182, 196.
- 1910. 221, 431
- 1911. 135, 243 - 250
- 1915. 110.

26(3), [tanitványa

Paál László

rod

Vas. Ujs 1870. 421

Paál Laszlo

Wod

Vas Gyp Gol. 789.

Paál László

[illegible]

Vas Zsp 1902.

741 l.

Paal Laszlo

wod

Dr. Lázár Béla, Paál
László; 1841–1879.
Vasárnyi 1902. 738
739 l. arczkeppel

Paál László

Magyar Művészet

1925. 60, II. 12, II. 15, II. 17
II. 20-1, II. 28, 32, II. 46, II.
48, II. 57, II. 55-6. 125, 238
307, 311.

1926. 7, 175, 180, 196, 246,
305, 307, 425, 495-99
539, 542, 548.

1927. 9-11, 111, 132, 610

1928. 464, 610, 613, 615,
620-621, 659

~~Becs V. 43.~~

Páal László.

1. Erdő részlet. „ L. de Páal 77.“ vétetett 1880-ban. Vászon, 100 × 70. M. N. Múz. Cat. 118. l.
2. „ Erdei út. „ L. de Páal 76.“ vászon, 65 × 46. Vétetett 1880. M. N. Múz. cat. 120.

V. LÁSZLÓ ESKÜJE

FESTETTE GYÁRFÁS JENŐ

Paál László

Modern magyar festőművészek

Paál László Márffy Jenő

mozgósítják az ellen a szellem ellen, amelyet a hivatalosan approbált műtörténelem még nem jegyzett be a lapjaira. Megdermednek attól a gondolattól, hogy művészi meggyőződés ne csak tanulmányi szorgalomból, hanem az alkotás örömeből is fakadhasson. Úgy érzik magukat, mintha ők volnának a művészet svájci gárdája, amelynek szembe kell szállnia a lázadókkal. És érzik a szolidaritásukat e gárdának világszerte elhelyezett csapattesteivel. Ők a kártevők nálunk a művészeti meggyőződés terrénumán, és megadatott nekik az alkalom és a tehetség, hogy alapos kárt ejtsenek benne. De maguk a művészek nem esküsznek össze a nagyszerű szabadság ellen. Vagy naivak, vagy indolensek, vagy pedig érzik a mának hódító energiáját. Inkább beletörődnek az új művészet hódításába, semhogy az ellene való védekezésben kifáradjanak vagy megsemmisüljenek. Inkább fölszivatják magukat a modernséggel, semhogy erőtlenül ellene szegüljenek. Az alkalmazkodás természeti törvénye érdekesen érvényesül az újabb magyar festészetnek javarészében. Abban, amelynek művészete eklektikus. Az új meggyőződésekből ugyanúgy leszűri a tapasztalatait, ahogy eddig a hagyományból vagy másféle szabályosságból szűrte le; és a festésében ettől a tapasztalatleszűrődéstől serkedezni kezd a modernség. A forradalom konvencióvá alakul; és természetes, magától értődő dolog az, hogy az új konvencionálisok nem okvetetlenkednek azok ellen, akik a maguk művészi meggyőződéseit vallják. A magyar festészetet lassan-lassan, de már-már hamarosan is átitatja a modernség, még pedig nemcsak azoknak művészete folytán, akik erős egyéni tudásukkal, sajátos meggyőződésükkel az új festésben úttörők, hanem azoknak a türelmessége és okos alkalmazkodása révén is, akik nem sokat gondolkozván rajta, hogy vajjon divatváltozás-e vagy forradalom előtt állanak-e: megalkusznak az új uralkodó hatásokkal.

De legyen bár akármi is annak az oka, hogy a művészi meggyőződésnek nem kell nálunk a művészek türelmetlenségével küzködnie, bizonyos az, hogy nálunk a művészet forrongásával nem jár a művészek forrongása. Amaz megtermette a magyar festészet önállóságát, emez pedig kimerül egyesületi, választmányi és bizottsági ügyek elintézésében. Csak adassék a magyar művészetnek még néhány olyan esztendő, amely a közmeggyőződésen uralkodókat, a közhangulatokat formálókat, a közgondolkozás irányait erőszakosan megszabókat, a politikusokat a művészettől távoltartja! Csak éppen annyi idő, hogy a művészi meggyőződésre való jogot és e meggyőződés szabadságát azok is a legtermészetesebb követelménynek tartsák, akik a maguk számára a művészi meggyőződést fölöslegesnek tartják. És úgy meggyökerezhet a művészi meggyőződés szabadsága, hogy már többé nem veszélyeztethetik a gondolkozás szabadságának legkonokabb ellenségei, a közélet irányítói, a politikusok sem, ha egyszer komolyan rászánnák magukat arra, hogy a művészetre is kiterjeszszék az uralmukat.

Ez a könyv is azt a nagy célt akarja szolgálni, hogy a művészet népszerűsíttessék. Legyen köztudattá az, hogy a művészet szükséges. Nemcsak kulturtudatosságunkkal valljuk ezt, hanem gyönyörűségre való vágyakozásunkkal is. Ne csak tudjuk azt, hogy a művészet a kultura munkájának terméke is és részese is, hanem érezzük magát a gyönyörűségét is. Szerezzük meg műveltségünkben a művészetnek az őt megillető helyet. Ezt a helyet mélységes félreértések környékezik, ezért foglalhatja el a művészet csak nagynehezen. Hiszen magának a műveltségnek dolgában alaposan félreértjük egymást. A műveltség az ismereteknek, a kötelességtudásnak és a gyönyörködés tehetségének harmoniája. Talán azt mondhatnám, hogy a gondolkozó, az etikai és esztétikai tehetségeknek kifejlesztése és egyensúlyba hozása. A művészet ezt a harmoniát nemcsak hogy nem zavarja, hanem tökéletesíti is. A művészet közvetetlenül a gyönyörűség anyagát szaporítja és közvetetve a tudás körét is tágítja. Annak, aki a műveltséget népszerűsíteni, jobban mondva általánosítani akarja, arra kell törekednie, hogy a sokaság tudását gyarapítsa, kötelességtudását mélyítse és mulatságát nemesítse.

*

Az új magyar tájfestés alapvetői Paál László és Szinyei Merse Pál. Nem az ő követőik, nem az ő hatásuk alatt fejlődtek azok, akik utánuk jöttek, de kezdődni velük kezdődik a modern magyar tájfestés. Ők annak a két útnak legelső mérföldmutatói, amelyen tájfestőink a természet meghódítására indultak. Mert meg kellett hódítani nálunk is, mint mindenütt, ahol átengedték a konvencióknak. Meg kellett hódítani a tartalmát és a megjelenését. Mindakettőt az őszinteség fegyverzetével. Ki kellett szabadítani a színpadiasságból, amelybe részint a romantikus természetfölfogás, részint a tájfestés nagy alkotásaiból leszűrődött hagyomány belekényszerítette. Vissza kellett szerezni az egyénnek a természethez való jogát, és meg kellett állapítani az őszinteség uralmát a természetlátásban. Másutt is, nálunk is. A modern tájfestés a maga

MDK

Paál László

Nemzeti Szalon tavaszi kiáll. VU 1903. 9.sz.
141 l.

MDK

Paál László, 1876-1899.

Őszi táj, festm.

Ernst Muz. 51. auk. 1935. márc.

17 1.

Pál Lánló

MDK.

Erdőrészlet
A kiállításon szerepel. Munkácsy
Lasonló tárgyu szépén Pál Lajtára
érezhető.

Csánky Dénes: Száz év magyar festészete.
(Kiáll. kat.) Győr 1943. 9. l.

MDK

Pál László

(Megfordult Munkácsy párizsi palettájában.) (más adat minos.)

Gábor Gusztáv: Mozaik.

Érdekes Ujság, Bp. 1958. október 4. 11. l.

Paál László

emlékkiállitása 19o2. 19o4.

Nemzeti Szalon 4oo-ik jubiláris és a Kéve XX. kiállitása 1929. február

Paál László festő

M.D.4.

műveiből kiállítás az Ernst Lajos vezette Nemzeti Kolonban.

Lyka Károly: Egy művészeti propagáló. Ernst L. Bp. 1913 23, 24,

Paáb László

Erdőrészlet, olaj

Magyarország művészeti csop.-jainak hiv. tárgymutatója. St.-Louisi kiáll. 1904.
42 l.

MDK

Paál László

Waldrand

"

Waldweg

Trüber Tag

Baumstudie

Katalog der Ausstellung ung. Maler. Berlin, 1910. 22 l.

MDK

Paál László

Erdőrészlet, olaj

Szent György Céh I. árverési kat. 191o. ápr.
7 1.

Paál László
festő

M.D.K.

Érdeklistázás.

Biraukció 1957. Budapest.

23 l.

M.D.K.

Paál Lánló festő

Erdőrészlet." Zám 1846 jul. 30 – 1879 "márc. 4 Charenton. Böhm Páltól, majd Bécsben Zimmermanntól tanult. Járt München, Düsseldorfban, Hollandiában. Párisban Munkácsy barátja.

„Erdei út" olaj, vánon, 65 + 46 cm.

Csánky Dénes: Szár ér magyar festészete. Győr 1943. 9, 35-6,

Paál László, 1846-1879.

Tájkép, olaj
Erdő belseje napnyugtakor, olaj

Fővy. Képtár XXXV. kiáll. 1948. ápr. 14 l.

M.D.K.

Paál László
festő

Fatamulmány

Aradjégyz. I terem 9x. 6l.

Paál László MDK

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. Képzőművészeti Alap. 61.l. 48 kép.

Ismerteti Radocsay Dénes: Müv. Ért. 1955. I_{V}. évf. 2 sz. 297-298.o.

~~PAA/X~~

Paál László

MDK

festői technikája
48. és 50. o.
Repr.: Erdő széle 47.o. 6.kép.

Kampis Antal: A Nemzeti Galéria.
Müv. Ért. 1958. VII. évf. 1. sz. 43-50. o.

Paál László festőművész
Erdőrészlet, olajf.
Magyar Reprezentativ kiállitás
Nemzeti Szalon, 192o nov.

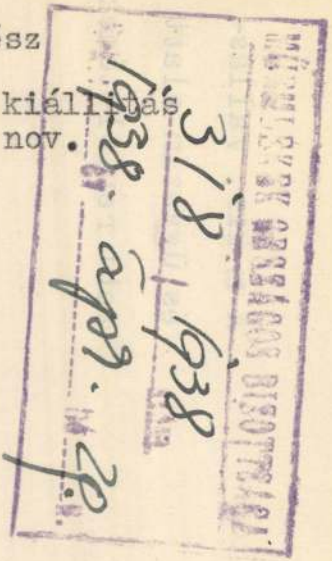

A m.kir. vallás- és
és ügyszám alatt a
zett rendeletének m

Köszönettel v
közlését, hogy a sz
tainak sürgős bevég
összeget az e célra
Méltóságodnak vissz

Felkérem Mél
szükséges költségek
nyugtájára folyósit

M. D. K.

PAÁL László festő

Művért. 1955. 1. sz.

Bégvári Lajos: Tíz év kiállitásai 81. l.

MDK

Paál László

Tájkép, olaj
Erdő széle, olaj
Erdő mélye, olaj
Párisi ut a fontainbleaui erdőben, olaj
Nyirfák, olaj
Napos ut, olaj

Tájkép, olaj

Paál László Társ. jub. kiáll. N.Szal. 1934.nov.
11 1.

MDK

Paál László

Vizpart, olaj

Paál László Társaság VI. kiáll. N.Szal. 1941.
okt. 7 1.

MDK

Paál László

Ybl Ervin: A Paál László Társ. jub. kiáll. B.H. 1934. nov. 11. 18 l.

Paál László festőművész

Paál Lászlóról

Lyka Károly

Élet és Irodalom, 1955. jan. 5. 1. sz. 3. old.

Paál László festő

Magyar Nemzet IX. 1953 febr. 26. 7..

Paál László
festő

M.D.K.

Végvári Lajos: Szőnyi István
Művészet, 1914. 2 sz. 234 l.

Paál László
festő

M.D.K.

Végvári Lajos: Szőnyi István
Művészet 1954. 2 sz. 23 l.

DE . D. K.

PAÁL László festő

Tombor Ilona: A fiatal Kosztka József 106.l
művészet. 1953. 1-2. sz.

oc. D. K

PAÁL László festő

Fülep Lajos: Szsó Miklós 15. l.
művért. 1953. 1-2. sz.

MDK

Paál László

1 képe repr.

Ybl, Erwin de: Peintres du XXe siecle a l'exposition hongroise en Suisse. Pro Arte. Geneve. 1944. jun.

MDK

Paál László

Iványi, Batthyány, Bernáth, Stőnyi, Aba novák festményei Newyorkban. Pesti Napló, 1935. szept.10.

MDKMDK

Paál Paál László

Y.E: Uj szerzemények a Szépmüv. Muzeumban. B.H. 1934. jun. 17. 2o 1.

MDK

Paál László

emlékkiállitás.

"Erdő mélye." "Erdő belseje" "Erdei ut."

"Őszi szél" "Hajnal az erdőben"

"Fontainebleaui erdőrészlet"

Vigilia,1955.jan. XX.évf.1.sz.51.l.- Hágé: Paál László emlékkiállitás.

MDK

Paál László

művei (erdőt ábrázoló tájképek) szerepelnek a Magyar Nemzeti Galéria első kiállításán. (más adat nincs.)

A. T.: Ma nyílik a Nemzeti Galéria. Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 43. sz. [1. l.]

Paál László festőművész
Nagy Zoltán: Az alföldi tájkép
Puszták Népe, Hódmezővásárhely, 1947, jun.sz.

szám. Budapest, 1905 1/11

Átvételi elismervény

T. Országos Közmunkák bizottsága részére.

Darab	Elismerem alant jegyzett küldemény átvételét:	□ cm.	Ár	Kor.	fill.
1	Autotypia klisé	81.	12		
	» » minimalis				
	Phototypia klisé				
	» » minimalis				

Paál László festőművész
Tájkép
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
1907.február

rbála, alatta: *Szent Margit*

era, 136×59, ill. 139·5×62 cm.
Höfel 1839-ben elárverezett bécsújhelyi,
bécsi és Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
yüjteményében szobros szárnyasoltáron
ek.

eichniss einer Sammlung altdeutscher
ählde . . . Wien, 1839., 13. szám. —
mel: Lexikon der Wiener Gemälde-
nlungen. II. kötet, München, 1914.,
–176. l. — Benesch Belved, 68. l.
zá nem tartozó szárnyakkal keveri össze.)
Gerevich IPGY, 87. l. (Képe elsőnek
.) — Pigler Evag, 131—132. l.

1440 körül

és a tizenkét apostol. (Predella.)

era, 35×243 cm.

Paál László festőművész
Az erdő
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
19o7 február

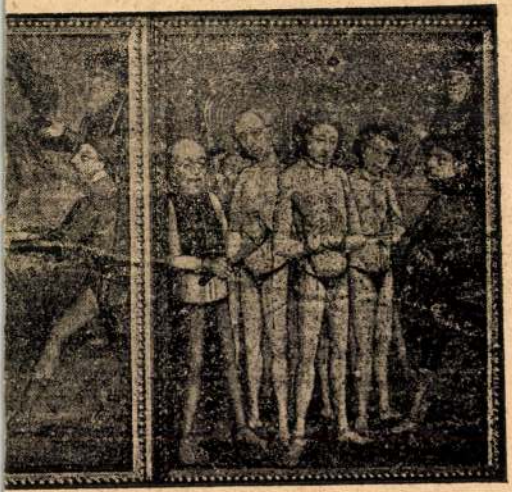

l: Vértanusági jelenetek.

PAÁL László

B. Jegorszov: A magyar képzőművészetről

Művelt Nép 1955 11 sz. 21 t. május 22. 7 old

Paál László

Gerlóm

csak megaudítás

Vita Végvári L. Munkány M. ifjúsága c. kandidátusi értekezéséről

Gentlon J. opponensi véleménye

Művészettörténeti Értesítő 1957 II évf. 1 n. 77 l.

Paál László festő

Miss-Ligeti tanítványa

Fejős J.: A Nemz. Képcsarnok Alapító Egy. története
Művészettörténeti Értesítő 1957 II évf. 1 sz.

43 l.

Paál László festő

Szerepel a kiállításon

Péter J: Kertészet és képzőművészet

Nepszava 1956 aug. 26, 84 évf. 201 n. 5 l.

MDK

Paál László, festő

1878-ban a párizsi nemzetközi világkiállitásra két nagy méretü tá. képet küldött Zichyhez.
Hold kelte 2,5ox2,9o
A Nagyut a Fontainebleaui erdőben 2,4ox2,8o

Berkovits Ilona: Zichy Mihály baráti köre párizsban.
Müv.Ért.1956,V.évf.1.sz. 11. 1.

Paál László, festő MDK

ujfajta tájfestése által is megindult az akadémiától való elfordulás.

296.o.

Aradi Nóra: A polgári kultura hanyatlásának főbb jelenségeiről a magyar képzőművészet en.
MTAv. Ért. 1956. V. évf. 2-3. sz. 295-300.o.
4.

Paál László, festő MDK

1878 párizsi világkiállitásra két képet küld:

"Hold kelte"

"A Nagyut a Fontainebleaui erdőben"

Berkovits Ilona : Zichy Mihály baráti köre Párizsban. Müv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz. 1-14 ll. v.ö. 14 (72. jegyzet)

Paál László/, festő

MDK

Művészetét sokszor megelőzik a nála körülbelül egy évtizeddel idősebb Székely Bertalannak, a festői realizmus első nagy hazai úttörőjének eredményei.

Zádor Anna, Vita Székely Bertalan művészetének történelmi helyéről.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz. 69-72.
69.o. (Dobai János vitaindító előadásában.)

Paál László

Hetey L.: Képzőművészetünk égető kérdéseiről

Modalmi Újság 1956 VII évf. 39. n. szept. 29. 2 l.

Paál László 1846-1879.

Tájkép, olaj

Uj magyar képzőművészet. Főv. Képtár bányavidéki vándorkiáll. 1948. jun. 31 l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Paál László

NAPLÓ (Veszprém)

1962 MÁJ 10

1021

1962. május 10.

Magyar remekművek másolatainak kiállítása Pápán

Kis Nemzeti Galériává változott a pápai városi múzeum május elsejére, amikor magyar művészek legszebb festményeiről készült másolatokat állított ki a városi tanács a Műcsarnokkal és a megyei múzeumi főigazgatósággal közösen. A másolatokat neves művészek készítették. Annyira jók, hogy sok esetben csak a szakértő tudná megkülönböztetni őket az eredetitől, így teljes müélvezetet nyújtanak.

Keletkezésük sorrendjét tekintve Borsos József kitűnően jellemzett Nemzetőr-e nyitja meg a sort, mely a szabadságharc dicsőségét idézi. Két nagyméretű történelmi mű — Madarász Viktor: Zrínyi és Frangepán a bécsújhelyi börtönben és Székely Bertalan: II. Lajos holttestének megtalálása — a levert szabadságharc utáni hazafias érzésekkel telített történelmi festészetünk méltó képviselője. A hirnévben legnagyobb Munkácsy Mihály festészetét gazdag sorozat mutatja be. Itt van a Köpülő asszony, az Éjjeli csavargók, az Ásító inas, Paál László portréja, Köpenyes férfi, Virágcsendélet tállal, a Falu hőse két alakjának tanulmánya. Barátjának, a barbizoni erdőket festő Paál Lászlónak Erdei út, Erdőszéle, Táj és kazlak című festménye látható itt, amely utóbbi valójában asztagokat ábrázol.

A magyar képírás gyöngyszeme, Szinyei Merse Pál Majálisa is látható a Hoolvadás társaságában.

A nagybányai művészeket is méltó alkotások képviselik. A telep alapítójának, Hollósy Simonnak öregkori, rezignált kifejezésű önarcképe állít emléket. A hallgatag, csendes hangulatú képeket festő Réti István Anyám című remeke mellett láthatjuk Kossuth Lajosról festett szuggesztív erejű portréját. A legkitűnőbb nagybányai művész, Ferenczy Károly művészetét a ragyogó koloritú Márciusi est, az Október és a Hazatérő favágók című műve képviseli. Iványi Grünvald Béla:

tüzrendeszeti eromunkával eredmé-
dos megelőző munkával eredmé-
nyesen meg lehet akadályozni tü-
zek keletkezését. Az önkéntes
tüzoltóknak ez a legfontosabb fel-
adata. Megbeszélték a rendszeres
ellenőrzés fontosságát a gazdasá-
gokban, termelőszövetkezetek-
ben. Az erőgépek szikrafogó be-
rendezését szigorúan ellenőrzik,
ugyanígy az asztagrakás elhelye-
zését és a kazalozást is. Pontosan
nyilván tartják, milyen vízszer-
zési lehetőségek vannak, hogy a
helyet ismerve baj esetén azonnal
tudjanak segíteni. Ellenőrzik,
hogy a határ őrzésével megbízott
egyén hogyan látja el feladatát,
biztosítottak-e számára kerék-
párt, van-e lehetősége telefonon
értesíteni a tüzoltókat.

Negyven év

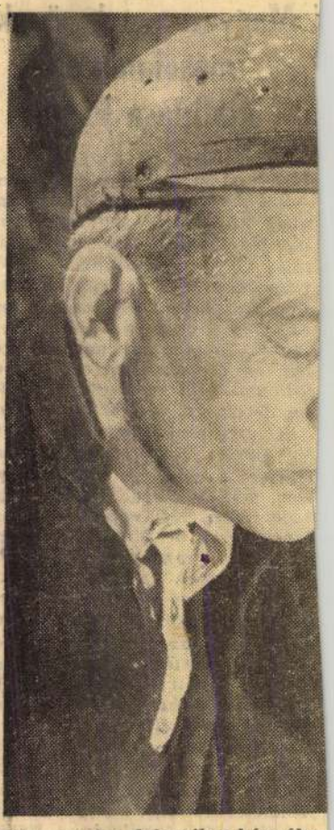

Negyven éve dolgozik a bányában bányászéveit töltötte, sok fiatal januárjában vonul nyugdíjba

Az irodalmi sz tanácskozta

Kétnapos továbbképzést, illetv tapasztalatcsere jellegű értekezle tet tartott Balatonfüreden a me gyei tanács művelődésügyi oszt lya, valamint a megyei népműve lési tanácsadó megyénk színjá szó-rendezői, a megyei stúdió tag jai számára.

A stúdió tagjai megbeszélté nyári többhetes továbbképzé tervüket a Mátyus Ferenc megye színjátszó szakreferens elkészíte te program alapján, majd megte kintették a pápai műkedvelő szín játszók előadásában — a füred SZOT Szanatórium dísztermébe — Dobozy—Boross: Váci utca c mű zenés vígjátékát.

Az értekezlet másnapján a rés

Időben készül tűzvé

Önkéntes tűzoltó par

Tegnap délelőtt megbeszélésr jöttek össze a megyei tűzrendé szeti alosztályparancsnokságon megye önkéntes tűzoltótestülete nek parancsnokai. Megtárgyaltá a mezőgazdasági tűzesetek meg előzésének lehetőségeit, módsze reit.

Forrai László tűzoltószázados megyei osztályparancsnok a 27 községből megjelent önkéntes tűzoltóknak beszámolt a múlt évi rendkívül súlyos, nagy károka okozó tűzesetekről. Felhívta a figyelmet arra, hogy alaposabban meg kell ismerniük és a lakosság gal is meg kell ismertetniük a

Paál László

Lőrd

Lázár Béla dr Paál László Képrelete. Urá-nia 1903. 12 7.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

ragy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Paál László

Képeinek hamisítá-
sáról -

Magyar Művészet
1926. 175. l.

Paál László

Ernst Múzeum kiállításai

XIII (1913).

PAÁL LÁSZLÓ:

Folyam partján ..... 3000.—

17. SOMOGYI MÓR zongoraművész bemutatta a magyar biedermeier-zeneszerzőket.

18. MEIER-GRAEFE: Hans von Marées-ről.

19. PROF. Dr. BIERMANN: El Greco-ról adott elő.

20. Dr. LÁZÁR BÉLA, 22., 42., 43. (Ingres, Delacroix, Chasseriau.)

21. Lovag YBL ERVIN: A fejlődés a művészetben.

22. Dr. FARKAS ZOLTÁN: Maryon művészete.

23. Dr. LÁZÁR BÉLA: Báró Eötvös József művészetpolitikája.

24. Dr. FELEKY GÉZA: A XX. század művészeti irányai.

25. Dr. KENCZLER HUGÓ: Rembrandt művészetéről.

Paál László MDK

Szépmüvészeti Muz.Évk. VII.1935. 18o-182.o.

MDK

Paál László, festö

Brezovai ut. Sz.M.tul.

Mücs.- Az 1934.évi Magyar Kiáll.
1934.szept.27.- okt.28. Kat.
6.l.

MDK

Paál Lászó /1846-1879/

Napnyugta, of.

Erdei ut, of.

Eső után, of.

Magyar mesterművek kiáll. N.Szal. 1936. jun.

Paál Kaszló

festő

M.D.K.

Méltatás.

Szántó György: A szárévés asszony

Ország-Világ, 1960. jun. 8-23 szám

MDK

Paál László, festöm.
1846- 1879.

Erdörészlet. Jelz.l.b.: L.de Paul. Ceruzarajz
36x25
Erdei ut. Jel.: L.de Paál. "
20x13

Ernst Muzeum aukciói. XXXVII. Kat. 38.1.
Ev ?.

MDK

Paál László /1846-1879/

Beileni táj, of.

Erdőszéle, of.

Őszi táj, of.

Magyar mestermüvek kiáll. N.Szal. 1936. jun.

MDK

Paál László /1846-1879/

Tájkép, of.

Fontainebleaui ut, of.

Tájkép, of.

Magyar mestermüvek kiáll. N.Szal. 1936. jun.

MDK

Paál László

Elek Artur: Az ujabb magyar müvészet a Szép-
müvészeti muzeumban. Nyugat. 1920. aug.
819 l.

MDK

Paál László

Tájkép, of.

Tájképvázlat, of.

Tájképvázlat, of.

Képzőművészeti kiáll.Szeged.Muzeum.1950.aug.

Paál, László, festő

M.D.K.

„Tehenek a fák alatt" c. képéről, mint az Új Magyar Képtár 1855-évi gyarapodásáról, emlités történik:

Szépmüvészeti Muzeum 1955-ben. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1956. 8.sz. 129. old.

Paál László MDK

"Viharos táj"
"Októberi szél"
16.o.

Farkas Zoltán: Paál László, Bp. 1954.

Paál László MDK

Munkácsy meghivására Düsseldorfba költözik. Itt egy angol gyüjtő / Forbes J. Staates/ több képét megveszi és meghivja Munkács-val együtt Angliába. Két hét alatt végiglátogatták a londoni muzeumokat.

London után Düsseldorfba tért vissza, majd ismét Beilenben /Hollandia/ telepedett le.

12.o.

1873 májusában, Munkácsy hivására, Franciaországba megy és Barbizonban telepedik le. S itt élt még hat évig.

14.o.

Meghalt 1879 márc. 3-án a charentoni őrültek házában

15.o.

Farkas Zoltán: Paál László, Bp. 1954.

Paál László

festő MDK

Reprodukciók /szöveg után képtáblák/:

7. Berzovai ut. 1870.o.v. ~~87,8x~~ 97,6x130,4.
Szépm. Muz.
8. Est a pusztán. 1870. o.v.
Mgt.
9. Kazlak. 1872. o.v. 58,5x94,5.
Mgt.
10. Tanya a fák között. 1870. o.v.
Mgt.
11. Százéves asszony. 1871.o.v. 53x86.
Szépm. Muz.
12. Naplemente. 1871. o.v.
Mgt.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

Pedl László

Festő

MUK

Reprodukciók /szöveg után képtáblák/:

7. Berzovai ut. 1870.o.v. ~~97,5x~~ 97,6x130,4.
Szépm. Muz.

8. Est a pusztán. 1870. o.v.
Mgt.

9. Kazlak. 1872. o.v. 58,5x94,5.
Mgt.

10. Tanya a fák között. 1870. o.v.
Mgt.

11. Szőlőves szőzony. 1871.o.v. 53x56.
Szépm. Muz.

12. Naplemente. 1871. o.v.
Mgt.

Farkas Zoltán: Pedl László. Bp. 1954.

Paál László

festő MDK

Reprodukciók:
/képtáblák a szöveg után/:

13. Faluvége. 1871. o.v.
Mgt.
14. Borus idő. 1871. o.v. 61x 81.
Szépm. Muz.
15. Patak partján. 1872. o.v.
MGt.
16. Gyertyános. 1872. o.v.
Mgt.
17. Eső után. 1873.o.v. 115x 79
Mgt.
18. Erdő mélye. 1873. o.v. 69,5x 98,5.
Szépm. Muz.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

"Békák mocsara"
29-30. o.

"Erdő tisztása"
30.o.

"Nyárfák" és "Erdő széle"
30-31.o.

"Nyár elején"
31.o.

Pál László

festő

"Erdő mélye"
32.o.

"Eső után"
32-33.o.

Sziklás erdő"
33.o.

"Őszi hangulat"
33-34.o.

"Naplemente erdőben"
"Rőzseszedő asszony"
34.o.

Farkas Zoltán: Pál László. Gy. 1954.

Paál László

festő

"Nyárfák"

"Erdei tisztáson"

37.o.

"Tölgyfaerdő"
"Októberi szél"
"Párizsi ut a fontainebleaui erdőben"

38.o.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

Paál László

festő

MDK

Reprodukciók: /szöveg után képtáblák./

1. Bükkfaerdő, 1868. Szénrajz. 152,5x126,5.
   Szépm. Muz.
2. Erdő belseje. 1869. o.v. 92x67.
   Szépm. Muz.
3. Falusi ház. 1869. o.v. 37x28,9.
   Szépm. Muz.
4. Domboldalon. 1869. o.v.
   Mgt.
5. Nádas. 1870. o.v. 62,5x96,5
   Vári Dezső tul.
6. Faluvége. 1870. o.v.
   Mgt.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

Paál László

festő

"Berzovai ut"

"Tanya fák közt" 1870. nov. 8.

"Est a pusztán"

21.o.

"Százéves asszony"

22.o.

"Naplemente"

23.o.

"Borus idő"

23.o.

"Táj tehenekkel"

24.o.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954

"Betrayed at"
"Tanya [illegible] 1870. nov. 8.
"But a praying"

21.o.

"Bedridden person"

22.o.

"Nephew"

23.o.

"Sorrow 1870"

24.o.

"Thy temptation"

Paál László

festő

"Kazlak"
24.o.

"Gyetyános"
24-25.o.

"Patak partján"
25.o.

"Nyárfák"
27.o.

"Párizsi ut a fontainebleaui erdőben."
28.o.

"Békák mocsara"
29.o.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954

Paál László

festő

MDK

"Bükkfaerdő"
18-19.o.

"Erdő belseje"
19.o.

"Falusi ház"
20.o.

"Domboldalon"
20.o.

Mocsaras táj"
"Nádas"
20.o.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

Paál László MDK

festő

1869-ben készült festményei:

"Erdő belseje"
"Domboldalon"
"Erdőszélen"
"Falusi ház"

1870-ből való:

"Nádas"
"Mocsaras táj"

18.o.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

Paál László MDK

festő

"Békák mocsara"

"Nyárfák"

"Marosmenti naplemente"1864.

Első nyilvános szereplése a Képzőművészeti Társulat 1868-as kiállitására beküldött szénrajz : a "Bükkfaerdő"

18.o.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

Paál László MDK

festő

Reprodukciók / szöveg után képtáblák/:

19. Táj tehenekkel. 1872. o.v. 77x130.
Mgt.
20. Békák mocsara, 1874. Tusrajz.16,2x24,1.
Szépm. Muz.
21. Békák mocsara. 1874. o.v. 63x 92.
Szépm. Muz.
22. Békák mocsara. 1875. o.v.
Mgt.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954

Paál László

festő

MDK

Reprodukciók /szöveg után képtáblák/

46. Erdő belseje. 1877. o.v. 100x70.
Szépm. Muz.

47. Tölgyfaerdő. 1877. o.v. 130x 97,8
Szépm. Muz.

48. Párizsi ut a fontainebleaui erdőben. o.v.
Mgt.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

Paál László MDK

festő

Reprodukciók / szöveg után képtáblák/

23. Békák mocsara 1875. o.v. 59x80.
Mgt.
24. Erdő tisztása. 1875. o.v.
Mgt.
25. Sziklás erdő. 1874. o.v.
Mgt.
26. Sziklás táj. 1874. o.v.
Mgt.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954

M. D. K.

PAÁL László festő

Bécsben varatsógot kot Munkácsyval
Együtt vannak később Düsseldorfban és Pá-
rizsban is
Munkácsyval utazik Hollandiába (1870)
Barbizonban felkeresi Munkácsy

Végvári 1958. 39. l. 60., 120-121., 122.,
126., 142., 158., 159., 172., 195.

ve. D. K.

PAÁL László festő

Több képéhe Munkácsy festette az emberi figurát

1873 Barbizonban mellette dolgozott Deák-Ebner „Falunége" (1870)

bigvári 1953. 196., 198., 199., 259., 260., 261., 265., 267., 286., 292., 299., 301., 304., 310.

MDK

Paál László

festő

Reprodukciók /szöveg után képtáblák/

35. Reggel az erdőben. 1875. o.v. 62x78.
Szépm. Muz.

36. Erdő belseje. 1875. o.v.
Mgt.

37. Őszi erdő. 1875. o.v.
Mgt.

38. Napsütés az erdőben. 1875. o.v.
Mgt.

39. Nyár elején. 1876. o.v. 47,5x65.
Szépm. Muz.

40. Őszi hangulat. 1876. o.v. 81x100
Szépm. Muz.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

MDK

Paál László

festő

Reprodukciók /szöveg után képtáblák/

41. Októberi szél. 1876. o.v. 75x 109,5
Szépm. Muz.
42. Erdei tisztás. 1876. o.v.
Mgt.
43. Ut a fontainebleaui erdőben. 1876. o.v.91,5x63
Szépm. Muz.
44. Erdei ut. 1876. o.v. 65x 46.
Szépm. Muz.
45. Erdei ut. 1876.o.v. 60,7x49,6
Szépm. Muz.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954.

Paál László

MDK

festő

Reprodukciók /szöveg után képtáblák/

31. Nyárfák. 1876. o.v. 53,3x 72,6.
Szépm. Muz.

32. Erdő széle. 1875. o.v. 130x160.
Hidas László tulajdona.

33. Viharos táj. 1875. o.v. 73x5x106.
Szépm. Muz.

34. Reggel az erdőben. 1875. ~~o.v. 62x78.~~
Ceruzarajz. 20x13.
Szépm. Muz.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954

Dr. D. K.

PAÁL László fetö

Lázár Béla tanulmányt írt róla.

Gál: Rusicsay Bp. 1948. 47. l.

Paál László MDK

festő

Szül.: 1846 julius 30-án Zámon /Hunyadémegyében/.

Papi gimnáziumban tanult Aradon.

8.o.

1864 augusztusában átment az érettségi vizsgán.

A jogi fakultásra iratkozott be, de 1864 őszétől a képzőművészeti akadémia előkészitő tanfolyámát látogatta, Bécsben. Itt kötött örök barátságot Munkácsy Mihállyal.

10.o.

Farkas Zoltán: Paál László, Bp. 1954.

Paál László MDK.

festő

1866-ban bejutott a bécsi képzőművészeti akadémiára, a tájképfestő Zimmermann mesteriskolájába.
1867 augusztusában mesterével és kollégáival Ramsauban kezdi a szabadban való festést és rajzolást.
1869-ben magyar állami ösztöndíjjal Münchenbe utazik. Itt a francia realista művészekkel való találkozása volt sorsdöntő számára.
Jettel barátjával Hollandiába megy tanulmányutra, melynek végén Beilenben telepednek le festeni.

12.o.

Farkas Zoltán: Paál László, Bp. 1954.

Paál László
festő

MDK

1870-i tárlata Mészöly Gézával.

6.o.

Tájképfestő.!

7.o.

Perkas Zoltán: Paál László, Bp. 1954.

Paál László MNK

1902ében rendezett első hazai kiállitásán, a Nemzeti Szalonban tüz ütött ki, mely öt festményét elhamvasztotta.
"Erdei ut" 1876
"Erdőrészlet" 1877.

5.o.

"Folyó szikiák között"
5.o. 1. jegyzet.

Farkas Zoltán: Paál László, Bp. 1954.

Paál László MDK

festő

Reprodukciók: /szöveg után képtáblák/:

27. Rőzseszedő asszony 1874. o.v.
Mgt.

28. Őszi hangulat. 1874. o.v.
Mgt.

29. Napsütés az erdőben. 1875. o.v.
Mgt.

30. Nyárfák. 1875. o.v.
Mgt.

Farkas Zoltán: Paál László. Bp. 1954

Pál Lánló: MDK

Győrött 1943-ban, Szépműv. Múzeum kiállításán szereplő képe:

„Erdei út" Olaj vászonra. 65×46 cm. Országos Képtár. Ltsz. 2804. (rep).

Csánky Dénes: Száz év magyar festészete. (Kiáll. kat.) Győr 1943. 36. l. rep. számozatlan képtáblán.

Paál László MDK.

Gyárfás Imre, mint Paál, Erdélyben nőlstett, s benne is tépelődő lélek lakott.

Csánky Dénes: Száz év magyar festéneto. (Kiáll. kat.) Győr 1943. 24. l.

Paál László MDK.

szül. 1846. jul. 30 Zámon, megh. 1879 márc 4.

Charentonban. Böhm Pál, majd Zimmermann Béasbentanitotta. Öszöndijjál Münchenben tanult. Azután Hollandiába ment, majd Munkácsy Livására Düsseldorfba. Londoni, ismételt hollandiai és düsseldorfi tartózkodás után követte Munkácsyt Párizsba. Hat éven át dolgozott barbizoni erdőben. Életét charentoni elmegyógyintézetben fejezte be.

Művénetének jellemzése.

Kánky Dénes: Száz év magyar festénete.

(Kiáll. kat.) Győr 1943. 35-36 l.

Paál Lánló MDH

Nevének és kiállított művének említése

(1846-1879)
Miskolcon 1943-ban Szépműv. Muzeum által rendezett kiállításon nereplő képe:
Ecclei ut. "Olaj vászonra. 57×74.5 cm.
"Néh. Weiss Fülöp ajándéka. Ltsz. 8239.

Csánky Dénes: A magyar festénet mesterei.
(Kiáll. kat.) Győr 1943. 8-9. l. 17. l.

MDK

Paál László

Egy és más Paál Lászlóról. Müvészet, I.évf. 190?
297-318 l.

-1- M. D. K.

PAÁL László festő
(1846-1879)

Munkácsy Mihály barátja, Barbizon-
ban együtt voltak.
Aradon Böhm Pál volt a mestere,
innen Bécsbe került
1870-ben Hollandiában van /.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-19
p. 1958. 148, 227, 234-240, 241, 248,
252,

- 4 -

M. D. K

PAÁL László festő

„Erdei tét"

„Erdő belseje"

„Nyárfák"

„Mocsaros táj"

„Pusztai táj"

„Tét a fontainebleau-i erdőben" (repr.)

/.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945
Bp. 1962. 237,

 M. D. K.

PAÁL László festő

„Karlak" (retr.)

„A hetzovai út" (retr.)

„Nyártak" (retr.)

Családjának tragédiája, súlyos betegsége ellen a tragikus életérzés kitejezőjévé

/.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945 Bp. 1962. 233, 234, 235, 236.

- 2 - M. D. K.

PAÁL László festő

Aradon Böhm Pál volt a mestere,
innen Pécsbe került,
1870-ben Hollandia
Munkácsy hívására Düsseldorfbo-
költözött, innen Párizsba ment,
majd Barkizonbo.

/.

enthen-Németh-Végvári-Záder:Magyar müvészet 1800-1945
p. 1962. 232.

-1- M. D. K

PAÁL László festő
(1846-1879)

Barbizonban ett. Munkácsy bárki kaccsolatot tartott vele

A művészi tejlődés útján hasonló állomásokon tartózkodott, mint Munkácsy

/.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945 Bp. 1962. 146, 225, 232-238, 240, 247, 250, 452.

-2- M.D.K.

PAÁL László festő

Munkácsy tivasára Düsseldorfba

költözött, innen Párizsba

Nem maradt Párizsban, Barbizon-

ba. Költözött

„Kazlak" (repr.) /.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945

p. 1958, 234. 235. l.

sc. D. K.

PAÁL László festő

„A berzovai út" (repr.)

„Nyárfák" (repr.)

Pusztuló, sorvadó nemesi osztály

tragja

Belső őrlődése közben súlyos betegsége

is állandóan nyomorította /.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945.

Bp. 1958, 236, 237, 238, l.

-4- M. D. K

PAÁL László festő"

„Erdei út"

„Erdő" belseje"

„Nyárták"

„Mocsarastáj"

„Út a fontainebleaui erdőben" (repr.)

/.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-19

p. 1958, 238, 239. l.

 M. D. U.

PAÁL László festő:

„Puszta táj"

Haláláig hű barátja Deák Ébner Lajos, ő is Barbizonban telepedett le.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945. p. 1958, 240, 241,

Paál László

2

Kiemelkedő művei: „Erdei út" – „Napfény az erdőben" és a „Nyárfák". Ez utóbbi művéről képzőművészeti körökben a cikk szerzője.

– Bozóky Mária –: Munkácsy and Paál.

Daily News, Bpest, 1968. III. 6. 2 l.

Paál László
testő

M. DK.

1954-ben Paál László-tól
készült hőmpo szerzője
Farkas Loltán.

Bodnár Éva: Farkas Loltán 85 ebes
Művészet, 1965. julius - 29 kap

Paál László

Fiatal korában külföldön élt, Bécs-Hollandia-Düsseldorf-Párizsban és főleg Barbizonban, hol le is telepedett. Tehetsége általában tulnőtt a barbizoni iskola művészetén.

-Bozóky Mária-„Munkácsy and Paál

Daily News, Apest, 1968. III. 6. 2 l.

M.D.K.

Paál László festő

Müve az 1896-1906-os szerzeményezskor került a Szépmüvészeti Muzeum tulajdonába

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 166.l.

Paál László

gyergyói zéhelyek körül számarott magyarnyai ágon

Borsos Miklós szobrászművész kiállítása. Bp. 1957. /Műcsarnok./ Kat. bev.: Borsos Miklósné Kéry Ilona Gabriella. Bp. 1957. 22 l., 12-t.

3.1.

MDK

Paál László

neve említve

Detre Loránd kiáll. Kulturális Kapcs. Int.
1967. IX.

M.D.K.

Paál László festő

1846-1879

Reggel, vázlat.

A Szépmüvészeti Muzeum 19o6-1956, Bp. 1956. 21o. kép 258.1.

Paál László
festő

M.D.L

Tájképekben Bótos Sándor példa
képe Paál László volt.

Ecsery Elmer: Bótos Sándor
Művészet, 1968. augusztus - 33 lap.

M.D.K.

Paál László festő

1846-1879

Nyárfák, repr.

Fontainebleaui erdőrészlet, repr.

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956.

254-255.kép 259.l.

Paál László

a 70-es években új hazára talált a barbizoni rengetegben. Itt festette erdőképeit, a barbizoni festőkhöz hasonlóan. Munkácsy a barátja volt. Müveit csak halála után ismerte meg a magyar közönség

Artner Tivadar: Évezredek müvészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

404. l.

Paál László

Erdei út. 1876. Budapest, Nemzeti Galéria.

Artner Tivadar: Évszredek művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

405. l.

Paál László festő

M.D.K.

Műve a Szépművészeti Muzeum modern magyar képtára 1913-as átrendezésekor kerül bemutatásra

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 170.l.

M.D.K.

Paál Lás zló festő

Petrovics igazgatós idején került müve a Szépmüvészeti Muzeumba

Viharos táj

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956. Bp. 1956. 174.l.

M.D.K.

Paál László, festő

nevét említi

Perneczky, Géza: Geschichte der ungarischen bildenden Kunst
Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t. 295. old.

Pál László

Tájkép 1876-77.
Nyárfák 1876.

/repr./

A. Tyihomirov: Iszkussztvo Vengrii IX - XX.
Moszkva 1961. Képjegyzék.
72-73.

Paál László

Kazlak 1872.

Színes tepsi.

A. Tyihomirov: Iszkussztvo Vengrii IX - XX.
Moszkva 1961.

Paál László

1846 - 79.

Munkácsyval gyermekkorában ismerkedik meg. Apja Erdélyben postai tisztviselő. — Münchenből megy Párizsba 1869. majd Düsseldorfba, együtt Munkácsyval holland út. Paál kétszer dolgozik Hollandiában. Londonban Constable művészetével ismerkedik meg. Fontanebleau emlékezteti a karai tájra.

A. Tyihomirov: Isskussztvo Vengrii IX-XX
Moszkva 1961. 107. l.

Paál László, festő

MDK

A Vágh-Weinmann fivérehet
Munkácsy, Paál László példája
vonzotta 1930-ban Párizsba.

(f.t.): „Ez volt az életünk vágya!"

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 aug. 13

M.D.K.

Paál László festő

Műve a Szépművészeti Muzeum 1906-os modern magyar képtára 1906-os megnyitó kiállításán.

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956, 169.l.

Paál László festő M.D.K.

Kiállitás müveiből a Szépmüvészeti Muzeum rendezésében a

1954

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1966, 4p. 1956. 185.1.

Paál László (1846–1879)

Tehenek a fák alatt. o.v. 78 × 137 cm.
J.b.l.: Paál László. M.N.G. Ltn:
56.131 T.

Reprod.: Tehenek a fák alatt.

Mezőgazdaság a Zsigmondvénetben
A Kat. bev. Matolcsi János.
Bp. 1959

23.

Paál László 1846-1879

Erdei út. Olaj, vászon, 60,7 x 49. Jelzés jobbra lent „L. de Paál". MNG. ltsz. 5126.

Nyárfák, olaj, vászon, 53,3 x 72,6 cm. Jelzés balra lent „L. de Paál". MNG. ltsz. 50.77 T.

Szerepelt a Magyar művészet kiállítása Párizsban Szépművészeti Múzeumban rendezett bemutatóján. (Kat. 177-178. sz.)

A magyar művészet kiállítása Párizsban Bp. 1966. Kat. bev. Aradi N., Gerevich L.-né, Solymár J. – Bp. 1966. – 31 l., 20 t. –

24. l.

Paál László

a várbeli kiállításon.

Perneczky Géza: A Nemzeti Galéria vendégkiállítása a Várban. Magyar Nemzet, 1967. X. 11. 4. o.

Paál László

Viharos tój (repr.)

Kovács Irén, Sz.: Ki ez? Műészettörténeti társasjáték. Kártyaszövegek: Kontha Sándor. Bp. 1960. 2. kiad. 100x t. 1 mell. 2[illegible] l. /Homo ludens 2./

15.t.

Paál László (1846–1879)

Munkácsy barátja. Bécsben, Münchenben, Hollandiában, Düsseldorfban, Franciaországban tanult és dolgozott. Erdőrészleteket ábrázolt. (Nyárfák, Fontainebleaui erdőrészlet).

Kovács Irén, Sz.: Ki ez? Művészettörténeti társasjáték. Kártyaszövegek: Kontha Sándor. Bp. 1960. 2. kiad. 100x t. 1 mell. 2[illegible] l. /Homo ludens 2./

15. t.

Facál László

Képeit a Tanácsköztársaság alatt a műkincsek társadalmasítása során a Képzőművészeti Múzeumba került.

dr. Barna Géza: Műemlékvédelem a mai Tanácsköztársaság idején, Bp. 1964.
458.o.

MDK

Paál László

neve említve

Iványi-Grünwald B. emlékkiáll. Kecskemét 1967.

Paál László

fiatalkori erdőit levélről levélre végigtanulmó-nyozott részletesés jellemzi.

Balogh András: A képzőmvészeti gicsa. Ill. Artner Tivadar. Bp. 1964. 131 l. /Gondolattár/

52. l.

Paál László

művet (műveket?) is átadott a Műkincseket Társadalmasító Bizottság a Szépművészeti Múzeumnak (vagy a) Műcsarnoknak.

Barcza Géza: Müemlékvédelem a Magyar Tanácsköztársaság idején. Bp. 1964. 443-465. l. /Klny. Építés és Közlekedéstudományi Közl./

548. l.

MDK

Paál László

Krausz Simon gyüjteménye. Árverési Közlöny 1929.
5. rk. sz. 8.l.

Paál László, Jestő

MDK

Tárlatvezetésen ismertetik
művészetét.

–: A hét végi kulturális programból

11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. jún. 19.

Paál László

MDK

repr.:

Erdőszéle

M.festészet haladó hagyományai. Főv. Képtár
1951.

MDK

Paál László

Nyári délután, of.

Erdő szélén, of.

M. táj- és életképkiáll. Mücs. 19-2o.sz.
1927. jan.

Paál László
Festőművész

Postatakarékpénztár Árverési csarnokának
aukció kiállítása - képe szerepel. -

Pesti Hirlap
1934 X. 23.

Paál László

Festőművész

Postatakarékpénztár tővezéri csarnoka-
ankciójának kiállítása – képével szerepel –

Függetlenség

1934 X. 20

Paál László

Isdőművész

Postatakarékpénztár anksiója - pelentős összegre értékelt rennkuűveivel szerepel. -

Nemzeti Ujság

1934 X. 27

Padl László

Az Ernst-múzeum retrospektív kiállításán szereplő művei.

1930. I. 5.

Pádl László

Az Ernst-múzeumban retrospektív kiállításom megnyitása

EK 1930 – I. 5.

Paál László

Az Ernst-múzeum retrospektív kiállításán szerepeltek művei

BH 1930. I. 5.

Paál László

Az Ernst-museum retrospektív kiállításán szerepeltek művei.

MK 1930 I-V.

Paál László

Az Ernst-muzeum retrospektív kiállításán szerepeltek művei.

M 1930. I. 5.

Paál László

Az Ernst-múzeum retrospektív kiállításán szerepeltek művei.

Ma 1930. I. 5.

Padl Lánbó

Az Ernst-múzeum retrospektív kiállításán
szereplő művei.

PH 1930. I. 5.

Paál László
festő

M.D.K.

Az művészinek vannak gyengébb alkotásai is és ilyen esetben nehéz megállapítani hogy hamisítással vagy eredeti művel állunk e szemle?

Bernyi László: Jegyzetek a Szépművészeti Múzeum...
Művészet, 1967. junius – 34 lap.

Pàal László
festő

M.D.Y

A kiállításon szerepel egy vázlat
és egy hamis Pàal László kép.

Bernyi László: Jegyzetek a Szépművészeti Múzeum ...
Művészet, 1967. június – 34 lap.

Paál László

az Ernst-museum retrospektív kiállításán szerepeltek művei.

NU 1930. I. 8.

Pádl László

Az Ernst-múzeum retrospektív kiállításán szerepettek művei

PV. 1930. I. 5

Paál László (3.

%. körében keltett figyelmet. „Holdfeljötte" c. képét már nagyobb figyelemben részesítették. „A békák mocsara", „A fontainebleaui erdő" című képe pedig nagy sikert aratott. Nagyon rossz anyagi viszonyok között élt, meg is betegedett. 1877 nyarán, beütötte fejét egy gázcsőbe sazóta agybántalmai voltak. S 1878 tavaszán szanatóriumba kellett szállítani. Még abban az évben éremmel tüntették ki a párisi világ kiállításon „Fontainebleaui erdő" c. képét. ennek azonban már nem örvendhetett. Agyvelőgyulladásban szenvedett s 1879 március 3-án meghalt. Hagyatékát hatvanöt képet ~~elár~~ elárverezték 1880-ban a vevők %.

Esterházy Miklós herczeg

A bécsi Volksgarten est
áll Esterházy Miklós herczeg és
Pállfyt. Mögöttük a pápaszemes B
peznek csoportot. Középütt Keil
ki, balra pedig Fritsch, kinek z
veges Saphier és ifjabb Baierle
mögöttük Hanisch, Straus János,
merhetők fel. A zenészek emelvén

Aquarell, mér. 36.5 : 4

j. körött ott volt ifj. Dunnes Sándor.
Képei körülcsak kettő kerülé
hasa a Nemzeti Múzeum kép-
tárába. Meg halála után is ül-
dözte a pont: Miér a Nemzeti
Valonban kollektív-kiállítá-
son mutattás be művészé-
tét a rendezés közben tűz ta-
madt és tőlu kitűnő képét
elpusztította.

Gyarő Gedön, Fondén Elek.
Modern magyar festőmű-
vészek. Budapest. e. n.

~~130. L.~~ 129. L.

Paál László

(1846-1879)

tájképeinek második sorozatos kiállítása a Könyves Kálmán taisaság nagymező utcai szalonjában.

Bpest 1910

Könyvtáramban

A művész életrajzával gyidejűleg dolgozandó fel.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Paál László

barbizoni emléktábláját
mutásta Gárdos Ala-
dár.

Paál László Társaság
III. ik kiállításának
katalogusa.
Bpest. 1929, jan.

Debreczeni ref. tanítóképző - intézet

X. 199.

Paál László

A Franklin-Társulat kiadásában megjelenik:

Lázár Béla

Paál László élete és művészete.

Második, teljesen átdolgozott kiadás.

Száznál több képpel.

Az amatőrpéldányokra előjegyezhetni a pénztárnál.

1925.

NYVKERESKEDÉSE

RZSÉBET KÖRUT 18-20
oni 145-559

	Régi ár	Uj ár
dek a szociológia és		
l, 189 oldal vászonkötésben		2.--
(Vörösmarty, Komjáthy, Ady,		
oldal vászonkötésben		2.--
dal vászonkötésben		2.--
i kritika története a sza-		
oldal vászonkötésben		3.60
dal vászonkötésben		3.60
, 172 oldal vászonkötésben		2.--
kötve 323 oldal	3.60	2.20
története 1760-1925, kötve	4 80	1.80
tetése, 186 oldal 20 ábrával	3.--	1.20
. Tanulmányok 100 oldal	1.--	-.50
om története, 375 oldal	4.--	2.--
országban, regény 262 oldal		1.90
regény kötve 207 oldal	2.--	1.10
tben 450 oldal	7.80	2.40
l	3.60	1.20

MEGHÍVÓ

AZ ORSZ. M. RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

1939. FEBRUÁR 1-ÉN SZERDÁN DÉLUTÁN 6 ÓRAKOR A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ELŐADÓTERMÉBEN (VIII. BAROSS-UTCA 13. SZ. FDSZ.) TARTANDÓ

ÜLÉSÉRE

TÁRGYSOROZAT:

1. Nyírségi műemlékek. (Lux Géza, Genthon István és Szentiványi Gyula beszámolója. Vetített képekkel.)
2. Csányi Károly másodelnök záróbeszéde.

GEREVICH TIBOR
elnök

Vendégeket szívesen lát a Társulat.

NYOMTATVÁNY

Ernst-Muzeumaukcioja

184 C

II

Pará László

C.

30.122. — K. M. E. Ny.

Paál László (1.

A hunyadmegyei Zámban
született 1846-ban. Atyja posta-
mester volt s a szabadsághare
kitörésekor mint honvédtiszt
nolgálta hazáját. Pál László
atyja Paál József a szabadság-
hare után Odvoson kapott pos-
tamesterséget s itt élte át Paál
gyermek- és ifjú korát. Aradon,
ahol középiskoláit elvégezte,
már megnyilatkozott ben-
ne a festőpálya iránt való
neretet. Itt is merkedett meg
és kötött egész életen át tartó
szoros barátságot Munkácsy
Mihalylyal, aki akkor egy i-
dősebb festőnek, Szamossynak
volt a tanítványa. Eljárogatott
Böhm Pálhoz is, hogy a
rajzolásban képezze magát s
mikor letette az érettségi vizs-
gát, elhatározta, hogy festőpá-
lyára lép. Atyjának nem mer-
te ezt megmondani s azzal,

I. Ferencz József megkoronáztatá

Az Albrecht-úton fölfelé hal
jes koronázási diszben lovagol a k
A hegyoldalon fák diszlenek, a vár
királyi lak látszik.

Czeruzarajz, mér. 34.4 : 10

Szn.
392-

Paál László (2.)

1. Hollandiába ment s tapasztalatokban gazdagon és tisztult művészi felfogással, ért Düsseldorfba, ahol azután műtermet bérelt. Mikor Munkácsy Párisba költözött, egyre hívta oda barátját is. De Paál, adosságai miatt nem mozdulhatott Düsseldorfból. Ekkor Munkácsy kiegyenlítette Paál tartozásait csakhogy együtt lehessenek. Így 1872 májusában már Párisban lehetett. Itt fejezte be „Erdei út" c. képét, a melyel díjat nyert az 1873-iki világkiállításon. Egy időre Barbisonban telepedett meg Munkácsyval együtt s itt festette meg „Eső után őszi hangulat" c. képét, a melylyel a Salonban is bemutatkozott. A kép azonban csak művész társai j.

Marcq

Egész alak, talapzaton ál
ronát, vállra vetett palástot és
csipőjére támasztotta, baljával
lül balra koronás czimer láthat
ragyog. A háttér hegyes vidék, v

MARCQ DE HO
fild d'Andree troi
grie, ne du premier
dechasse de son fre
guerres, et disse

a talapzat elején: S'estant reti
Royaume de France
a Dame Catherine her
de Croy et D'Arraines,
Segneuries de Baillie
a condition que leurs e
le nom et armes pater
porteroient d'orese
et armoiries de

Rm., mér. a rl. 30.5 : 20

Paál László, festő MDk

Czobor Ágnes, a könyv[illegible] ismertetője megemlíti, hogy a szerző pl. Paál személyiségének s néhány művének elemzése útján saját ságosan művészettörténeti szempontok érvényesítésével tanít.

Czobor Ágnes: Pogány G. Gábor: Magyar festészet a XIX. században Irod. táj. 94 l.

A Könyv

[Könyvbarát], Sp. 1955. június V/6.

Paál László, festő

DDh

A képzőműv. Alap kiadó vállalatánál megjelent 40. oldalas tanulmány ismertetése.

Czobor Ágnes: Farkas Zoltán: Paál László

Iz. táj. 44-45. l

A Könyv,

[Könyvbarát], bp. 1955. március

V/3

Paál László MDK

Paál és Munkácsy népszerüségének összehasonlitása a századforduló demokratikus müvészeinek hatásával.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp. 1959.31.1.

Paál László MDK

1846-1879

Paál László a század utolsó negyedében pusztult el fiatalon, értetlenül és nyomorultan.

Pogány Ö.Gábor: Magyar festészet a XX.században. Bp. 1959. 11.l.

Paál László MDK

Mészöly két évvel később született néla, de közelebb áll századunkhoz, noha kora nyomasztó életérzéséről Paál és Munkácsy mondja el legtöbbet.

Pogány Ö.Gábor: Magyar festészet a XX. században. Bp. 1959. 13.l.

Paál László MDK

Név említése

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX. században.Bp.1959.17.l.

Paál László MDK

Mednyánszkyra is hatással volt Munkcsyval és ~~Rxkxxxxkxxxx~~ vele való megismerkedése.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX. században.Bp.1959.2o.l.

MDK

Paál László

Lyka K: Nagy m. művészek. Bp. 1957.

62, 84-90 l. és képek.

1812-ben.

átus templomok. Bp. 1942, 417 l/

MÜVTÖRT.DOK.

PAÁL LÁSZLÓ festőm.

Szabad Müvészet 195o.IV.5-6-7.162-73.
PÖG.: Munkácsy Mihály.

Paál László
festő

M.D.K.

Méltatás.

Gradi Nóra: A magyar történelmi festészet fejlődése. 91.

MDK

Paál László
festőművész

Lyka Béla tanulmánya Paál Lászlóról

H. Ládor Anna: A Magyar Művészettudomány
Története a Varlata 1945-ig

MMM Évkönyve 1951. 37 l.

MDK

Pál László
festőművész

Lázár Béla (1869-1950) működésének köszönhető P. L. értékének kiemelése.

H. Ládor Anna: A Magyar Művészettudomány Történetének Vázlata 1945-ig

MMM Évkönyve 1951, 21 l.

MDK

Paál László

festő

Paál László hatására önmagára talál Medgyánszky Barbizonba.

Csernátoni Zsuzsa: Medgyánszky László rajzai és vallatai

MMM Évkönyve 1951, 182 l.

MDK

Paál László
festőművész

Petrovics Elek 1916-ban rendezi az első modern magyar képtár kiállítást és ebben P.L.nek külön termet biztosít.

H. Zádor Anna: A Magyar Művészettudomány Történetének Vázlata 1945-ig

MMM Évkönyve, 1951. 25.l.

M.D.K.

Paál László
festő

1872-ben telepedett le a franciaországi Barbizonban.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957. 115 l.

M.D.K

Paál László

festő

Paál László művei csak jóval halála után kerültek a Muzeumba.

Lyka károly: Nagymagyar mesterek.

Bp. 1957.

90 l.

Paál László
festő

M.D.K.

1877-ben betegedett meg és 1879-ben halt meg.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957,

898.

M.D.K.

Szabó László
festő

Barbizon falucskában telepszik le.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957.

87. l.

M.D.K.

Paál László
festő

Mr Forbes megbízására rövidesen Londonba ment, majd 1872-ben Párizsba ment Munkácsy megbízására.

Lyka Károly: Vagy magyar mesterek -
Bp. 1957.

2 6 l.

Deák Károly
festő

Munkácsy hívására Düsseldorfba megy.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek -
Bp. 1954.

86l

M.D.K.

Paál László

festő

1870-ben Hollandiába utazott Bellevue és ott folytatta festői pályáját.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek
Bp. 1957.

85 l.

M.D.K.

Paál László
festő

Méltatás.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957.

84 L

Paál László
festő

H.D.K.

Fontainebleau erdőrészlet.

Októberi erdőrészlet

repro

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957.

Paál László
festő

M. O. K.

Az 1919-es magyar tanácsköztársaság
képzőművészeti intézkedései.
Körner Éva.

M. M. M. Évkönyve 1951. 104. old.

MDK

Paál László, 1846-79

Táj fákkal

Ernst Muz. aukc. 49.sz. 1.rész. **7 l.**

M.D.K.

Paál László, festő

... becsúszott így több kép, mely ugyan Paál László kézjegyét viseli... de vita tárgya lehet, hogy Paál László volt-e a festője?

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 164. old.
/a cikk megj.: „Világ", 1910. nov. 12./

M.D.K.

Paál László, festő,

Munkácsy, Zichy Mihály, Szérely Bertalan és Szinyei nevét – a Nyolcak kiállításával kapcsolatban – abban a gondolatmenetben sorolja fel a szerző, hogy „ha festőkulturálatlan tagunk dacára is azokká lettek, áriknek ismerjük őket... ez a legszerencsésebb véletlenség... mert magyar művészi kultura nem volt, és még nincs."

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 240. old.

/a cikk megj.: 1911. „Világ", ápr. 29.

MDK

Paál László, festö
1846-1879

Erdö széle borulásKor.
Fontainebleaui erdörészlet.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. A nagy uttörö mesterek gyüjt. kiáll. OMKT-Mücsarnok. Kat. 8.l.

MDK

Paál László 1846-79

~~x9cx49x46cx60x67c~~

46

Erdei táj

Viharos tengerpart

Almásy-Teleki 4. müv. aukc. 1940. nov. 25. 1.

MDK

Paál László

tájkép, repr.

Almásy-Teleki 4. müv. aukc. 1940. nov.
tábla
X.

Paál László

festő

MDK

Érthetetlen miért nem tetszet Meier-Graeve-nak

81.o. vö. 80.o.

YBL ERVIN: Meier-Graeve véleménye a magyar festőkről. Rippl-Rónai levele Szinyei Merse Pálhoz az 1910 évi berlini kiállitásról.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 80-82.o.

MDK

Paál László

Cseh Miklós: A nagybányai festészet... Sz.M. 1953. 4.sz. 161-67 l.

Paál László
festő

M.D.K.

Méltatás

Lyka Károly: Ferenczy Károly
Élet és Tudomány, 1959. dec. 27.

Paál László, festő

M Dk

+

A Németországból történt visszaszállítás után helyreállításra szorultak képei.

Gyöngyösi Nándor: Felszabadulásunk 15. évfordulójára kiállítás nyílik múzeumainak restaurált remek műveiből

Népszabadság Bp. 1960. febr. 10.

9.l

MDK

Paál László 1846-79

Tájkép

Tájkép

Tájkép

M.nemzeti festészet kialakulása. N.Szal.kiáll. 1949. febr.

MDK

Paál László

Chroniqueur: Kohner A. gyüjt. Képzőmüvészet, 1929. 16.sz. 15-17 l.

MDK

Paál László

Viharos táj

Balló-eml.kiáll. Szépmüv.Muz. 1938. ápr. 9 l.

MDK

Paál László festőm.

Gerevich T: A magy.művészet és "Hírünk a világban". Szépművészet, 1944. 1.sz. 2o l.

MDK

Paál László

Munkácsy Mihály olajfestménye a müvészről

Arckóp kiáll. Ernst Muz. 1952. aug.

7 l.

Paál László, festő MDK

Farkas Zoltán monográfiát írt róla.

L. I.: Farkas Zoltán nyolcvan éves

9. l

Népszabadság. Bp. 1960. júl. 22.

Paál László

Aradon Bőhm Pál festőiskolájában tanult.

Nagy hatással volt Deák -Ébnerre Paál lászlóval kötött meleg barátsága.

Keszegh Istvánné Krámer Márta: A szolnoki művészet és művésztelep./Második közlemény/III.
A Magyar művészek megjelenése Szolnokon.
[illegible]/JÁSZKUNSÁG.1955. dec. 25-28.1.

ságra, hogy jót adni üzletnek is a legjobb. Azt hiszem, nincsen Pesten, de talán sehol, ahol adták, gyermek, aki nem látta az *Emil és a detektiveket*, a játéktereken minden oldalról fel-felhangzik a *Nem félünk a farkastól* dallama. (Ismerek gyermeket, aki nyolcszor látta, de nem ismerek egyet sem, aki nem látta volna.) És az előbb vázolt előadásnak is egyetlen vigasztaló pontja egy kimondhatatlanul bájos, tiszta, üde művészettel megcsinált kis trükkfilm volt; *Bébi álomországban* volt a címe, úgy emlékszem. De hiszen a jó gyermekfilm — hála Istennek — ma már nem ritkaság s hogy a publikum mennyire hálás, ha jót kap, azt a hónapokig telt házak eléggé ékesen mutatják.

Legfőbb ideje volna már, hogy a gyermekszínház is magasabb célkitűzést alkalmazzon, mint a puszta profitot, ámbár, ismételjük, a profit is nagyobb lesz, ha a gyermekek azt kapják, amire szükségük van és ami megilleti őket — a legjobbat. *Szimon Istvánné*

Színház—Művészet—Film

Szembekötősdi

A. P. Antoine és M. Lery háromfelvonásos vígjátéka a Nemzeti Színházban

Vérbeli francia szerzők munkáját prezentálja közönségének a Nemzeti Színház. Ez a franciaság azonban ezúttal inkább csak könnyedséget és kedélyt jelent, mert ha a darab alapötletét a mi érzékeny mérlegünk szerint nem is mondhatjuk követésre méltónak, meg kell állapítanunk, hogy ez a darab nem azok közül a francia vígjátékok közül való, amelyeket a közönség jóízlésű rétege megbotránkozás nélkül nem nézhet végig.

A «Szembekötősdi» cselekményének megindítója az a levél, amelyből a könnyelműsködő férjtől külön élő asszony arról értesül, hogy «szívbajos» édesanyja — aki leánya boldogtalanságát és házasságának ezt a szomorú fordulatát nem ismeri — a gyarmatokról váratlanul megérkezik. Az asszonyka, hogy beteg anyját a szomorúságtól és a váratlan hírrel járó felindulástól megkímélje, színleg kibékül férjével s egy napra visszaköltözik az elhagyott otthonba s anyja kedvéért végigjátssza a boldog és szerető hitvestárs szerepét . . . Az eredmény az, hogy a fiatalok, — akik valóban szeretik egymást — kibékülnek s most már nemcsak színleg, hanem a valóságban élik boldog házaséletüket. Végezetül még az is kiderül, hogy a «szívbajos» mama mindenről tudott s váratlan betoppanásának éppen az volt a célja, hogy a bűnbánó férjjel egyetértve kibékítsék a makacs és engesztelhetetlennek mutatkozó fiatal asszonyt.

Bizonyos, hogy sem az ötlet, sem a probléma megoldása nem ad művészi szempontból rendkívülit, de a cselekmény fordulatossága, jeleneteinek természetes derűje felüdítő szórakozást jelent a néző számára. S manapság, amikor az emberek már-már szinte elfelejtik a jókedvet, a nevetést, kétszeresen szükség van a kedély és derű fényét megcsillogtató darabokra.

A fiatal asszony szerepében *Bajor* Gizi tett újabb bizonyságot művészi egyéniségének sokoldalúságáról, de *Timár* József is mindvégig hibátlanul képviselte a francia vígjáték finom játékstílusát. Mellettük Cs. Aczél Ilona nemes, derűs játékát és Csathó Kálmán gondos rendezői munkáját kell megdícsérnünk. *B. L.*

Lánc

Hatvany Lili háromfelvonásos színműve a Magyar Színházban

Erotikával, izgalmakkal spékelt színpadi ponyva, amely mögött a színházi intimpisták talán nem minden ok nélkül szimatolnak «botránykrónikát». Bennünket azonban kizárólag az író művészi mondanivalói érdekelnek. Miről is van szó?

Lóna az elszegényedett grófleány boldogtalanul él a gazdag sörgyáros férj oldalán. Szerencsére kéznél van a szerelmes orosz komornyik, sőt a fiatal Nyiri báró is, akinek legénylakásán Lóna szerencsésen ott felejti azt a bizonyos láncot, amelyet férje kívánságára állandóan nyakában hord. A lánc véletlenül annak a kalandornőnek a kezébe kerül, akit Nyiri báró éppen Lóna érkezése előtt utasított ki. A kalandornő bosszúból ezzel a lánccal jelenik meg Lónáék estélyén. A férj gyanuját a szerelmes orosz inas hanyagsága ugyan elaltatja, de a kalandornő — akivel a sörgyáros kettesben távozott otthonából — hogy a sörgyárossal elvétesse magát — el akarja mondani a férjnek a lánc históriáját. Mielőtt ez megtörténne, a szálloda pincére ellopja a kalandornőtől a láncot, amelyet azután a szerelmes orosz idejekorán visszajuttat úrnőjéhez. Lónának azonban már nem kell a lánc s férjét is otthagyja, hogy Nyiri báró oldalán kezdjen új életet . . .

Nekünk azonban az az érzésünk, hogy ezek az alakok soha nem kezedenek új életet, legfeljebb a régit folytatják. S valójában talán kár is felháborodni ezeken az embertorzokon s azon, ami velük történik, mert mind egyformák, mindenképpen méltók egymáshoz és környezetükhöz.

Bizonyos, hogy az a társadalmi réteg, amelyhez *Hatvany* Lili hajlamai és művészi felfogása szerint tartozik, süketen, vakon, érzéketlenül halad el — nemcsak az irodalomban, az életben is — minden erkölcsi jó, minden nemesgyökerű érzés és minden igazi emberi szenvedés mellett s valami perverz gyönyörűséggel vájkál az erkölcsi piszokban, családi botrányok intimitásaiban, hogy az összekapart szennyet képzelete erejével «művészetté», «irodalommá» sürítse. Erre a darabra azonban bizonyára azok se lesznek büszkék, akik az írónő legközelebbi lelki rokonainak érzik magukat, mert az az erkölcsi szemétdomb, amely a színpadon kavarog, minden undorító alakjával egyetemben csak szánalmas sablon és giccs. Lehet, hogy ilyen emberek is vannak, lehet, hogy ilyesmi valóban megtörténhetik, de . . . Mi köze mindennek a művészethez, a színpadhoz? Kinek volt szüksége arra, hogy ezt a darabot előadják?

A darab szereplői jobb ügyhöz méltó buzgalommal küzdöttek a sikerért, bizonyos, hogy nem rajtuk mult, hogy nem sikerült enyhíteniök a szerző műhelyében szabott szerepek ellenszenvességét. *Makay* Margitnak, *Törzs* Jenőnek és *Hajmássy* Miklósnak egy-egy pillanatra mintha sikerült volna, de ezek a pillanatok a darab sivár cinizmusán, erkölcsi levegőtlenségén semmi sem tudtak segíteni. Reméljük, hogy a közönség tud és akar segíteni. Azzal, ha nem vesz tudomást az ilyen színpadi «botránykrónikā»-ról. *B. L.*

Egy nő, akinek multja van

László Aladár vígjátéka a Belvárosi Színházban

Nyugodtan ajánlhatjuk ezt a darabot azoknak, akiket a sokatígérő cím vonz : nem fognak csalódni. Mert a tapasztalt kabaréíró ebben a színpadi munkájában jobb ügyhöz méltó buzgalommal igyekszik kiszolgálni azt a közönséget, amelynek nevetőizmait már csak az erkölcstelenség, a cinizmus és az útszéli hang tudja megmozgatni. Hogy másfajta közönség is van? Hogy a színpadnak nem ez a hivatása? Hogy az ilyesmi mételyező, mérgező hatású? Ezzel — úgy látszik — ma nálunk senki sem törődik.

Csak a felháborodás jogosságának bizonyítására mondjuk el pár szóban a darab cselekményét: Abel Mira zajos sikerek után megunván a félvilági hölgyek dicsteljes életét, elvonul vidéki kastélyába, ahol az a különös ötlete támad, hogy közzéteszi memoárját. E hírre sürgősen jelentkeznek azok a «közéleti kiválóságok», akik nem minden ok nélkül félnek, hogy ez az irodalmi akció reájuk nézve kínossá válhat. Így vonul fel a híres bankvezér, a volt miniszter, az antanttiszt, a főispán, a tenorista, de hasztalanul könyörögnek, hogy Mira készülő könyvéből törölje a személyükkel kapcsolatos fejezetet. Végre jön a megoldás: Az emlékirat nem készült el, mert Mira váratlanul szerelemre lobban egy férfi iránt, aki — miután az asszony bebizonyítja, hogy egymáshoz illők — feleségül veszi a viharos multú «művésznőt» . . . Nem sajnáljuk őket: mind a kettő megérdemli a sorsát.

Lehet-e kétség aziránt, hogy az ilyen életszemléletet, az ilyen erkölcsi felfogást és hangot mindenkinek vissza kell utasítania, aki a színházat, a színművészetet és a drámairodalmat nem pocsolyának tartja, hanem tükörnek, amely ugyan megmutatja a felhőt, a borulatot, de megcsillantja az emberi jóság tiszta napsugarát is? *B. L.*

A Paál László-társaság nemzetiszalonbeli jubiláris kiállítása az úgynevezett «rendes» bemutatókhoz tartozott. Vitára, az öt teremben összehordott alkotások sora, nem adott alkalmat. Ma ez a sem nem hideg, sem nem meleg művészet, amely végeredményben középúton való tapogatódzást jelent, nem sok embert érdekel. A nagyközönség tulajdonképpen nem jár kiállításokra, pedig ezeket a képeket neki szánták. Az amatőrök, akármelyik irányhoz tartozzanak, itt nem találtak — egy-két kivételtől eltekintve — nekik való érdekesebbet.

A kivételhez tartoztak és a kiállítás megnyugtató pontjait képezték *Tornyai* János hirtelen lerögzített, brilliánsan odavetett festményei (Napos sarok, Szentendrei szép ősz, Műtermem); *Borbereki* K. Zoltán, akinek római tájain már fölfedezzük, hogy ecsetje megfinomodott. (Háztetők, Tiberispart, Gianicolo.) Az örök városban festett nagyvonalú papi fejei, valamint önarcképe robusztus őserőt fejeznek ki; *Jobbágyi Gaiger* Miklós finom párisi megfigyelései; *Diener Dénes* Rudolf törtszínű, impresszionisztikus vásznai; *Pólya* Iván gyengéd rajzú, színű, gondosan mérlegelt alkotásai; *Feszty* Masa hittől harmatos, üde női lélekkel készült vallásos tárgyú képei (Jó pásztor, Szent Erzsébet) valóban áhítatott keltenek.

Beszámolónkat az első teremben a főfalon levő hét *Paál* László-képpel kellett volna kezdenünk, azonban nem akarjuk őt, a régen ismert magyar zsenit újra fölfedezni, akinek tulajdonképpen ezzel a társasággal, a nevén kívül semmiféle kapcsolatai nincsenek *dr j j*

Film. — Mi történt az 56-ik utcában? Erősen drámai történet. Főhőse egy amerikai táncosnő, aki nem minden mult nélkül megy egy előkelő férfi oldalán a házasság révébe. Mintafeleség és példás anya lesz belőle és talán már el is felejtette azt az időt, amikor nem az volt, ekkor eléje áll a volt barátja. A történet szépen ívelő vonalán itt a filmíró két hibát is követ el. A multban áldozatkészen félreállt barát nemes figuráját elrontja azzal, hogy azzal a kéréssel állít az asszony elé, hogy látogassa meg a házában és amikor ott van az asszony, ostromolni kezdi, hogy maradjon vele, mert nem tud nélküle élni. S amikor az asszony felháborodva el akar menni — nem törődve azzal, hogy botrányba keveri azt a nőt, akit állítólag mindenkinél jobban szeret — agyonlövi magát. Aki olyan készséggel áll félre az útból, amikor arról van szó, hogy valakit egy boldogabb és tisztább út felé engedjen, lehetetlen, hogy pár évvel később kegyetlenül vissza akarja rángatni ugyanazt a valakit maga mellé, még hozzá egy szeretett férj, egy szeretett gyermek mellől, egy boldog család köréből. A másik hiba pedig az, hogy ezt a megtisztult asszonyt, aki teljesen szakított a multjával, képesnek tartja arra, hogy elmenjen abba a bizonyos legényházba. Még akkor is, ha az elmenés alapjául a részvétet állítja. Ez nagy gixer. Viszont ezen a gixeren épül tovább a történet. Az asszonyt megvádolják, hogy ő ölte meg volt barátját. Húsz évre ítélik. Közben meghal a férje és felnő a kis lánya, aki azonban azt hiszi, hogy az anyja meghalt. A volt táncosnő sokkal egészebb ember, semhogy feldúlja gyermeke nyugalmát azzal, hogy jelentkezik nála. Kikapcsolja az elmult húsz esztendőt. Mégpedig úgy, hogy a modern kozmetika segítségével megfiatalíttatja magát és új útakon indul tovább az életben. Szenvedélyes kártyás volt mindig. Egy kártyaklubba szerződik, amely klubban összetalálkozik a lányával, aki anyai örömségképpen szintén erős kártyás. Az anya adja a bankot, a fiatal asszony 15 ezer dollárt veszít. Vissza akarja követelni a klub igazgatójától a pénzét és a vitatkozás hevében, lelövi az igazgatót. Az anya magára vállalja a gyilkosságot. Húsz évvel ezelőtt ártatlanul került börtönbe és húsz év után megint ártatlanul jut oda. Először azért csukják le, mert nem hittek a védekezésének, másodszor azért, mert elhitték, amit magára vállalt. Ebben a történetben mindenki hibás. Még a bíróság is, mert rövidlátó és könnyelműen nem bogozza ki a bűnügyeket, hanem látszatok után ítél. A sok hibából a hálás jeleneteknek van hasznuk. Szinte halmozták őket a filmben. Kay *Francis* áll a szereplők élén. — **Gyötrelmek háza.** Szintén gyilkosság körül mozog. Szilárdabb alapokon épült a történet és az íróját magasabb ambíciók hevítették. A lelkiismeretokozta gyötrelmeket akarta bemutatni. Az elhagyhatatlan árnyékot, mely a bűnöket kiséri. Szándékának megvalósításában olyan nagy művész segítette, mint Charles *Laughton* — a VIII. Henrik híres alakítója. — A filmnek azonban még sem volt sikere. A film nem alkalmas ilyen témák kivitelére. Novella, regény az igazi területe az ilyen írói céloknak. A könyvek forgatói hajlamosabbak a mélyebb témák vizsgálására. A filmek közönsége inkább mulatni szeret. Nem tépelődni és nem kimerülni mennek az emberek a filmszínházakba, hanem hogy elfelejtsék saját gondjaikat. A mozik padjaiban nem az értekezések, tudományos munkák és lelki problémák értékelői járnak nagy általánosságban. S ezzel nem számoltak a *Gyötrelmek házának* készítői. — **New-York éjjel.** Gangsterek és revűcsillagok szerepelnek e filmben. Ujat semmiben nem mutat és nem mond. Típikus éjtszakai társaság forog e filmben. Bűn és csillogás. Lelkiismeretlen harácsolás és ennek megfelelő ostoba pénzkidobás zajlik a történeten elejétől végig. A közönséges vázat aztán befuttatják az olcsó romantika nyúlós szirupjával. — **Ketten a sötétben.** Szintén nem sok vizet zavaró film. Egyetlen érdekessége, hogy az angol és német beszéd áradatában ez a film olaszul szól. Egy ujságíró figurája a legemlítésreméltóbb az egész színészi együttesben. — **Botrány Rómában.** Az óriásszemű Eddie *Cantor* mókázik ebben a filmben. Rajongói szívből tapsolhatnak neki. Szereti fonákjára fordítani a dolgokat és pompásan sikerül mindig kimutatnia a hibákat. S min lehet legjobban mulatni, ha nem a más hibáján? A történet nehezen, sőt unalmasan indul. A római részben azonban annál tempósabb, ötletesebb minden jelenet. A **meztelenség** azonban túlteng némelyik jelenetben. — **Az ellopott ember.** Egy gazdag bankár párnapos fogságának a története. Lehetetlen helyzetekkel és olyan női főszereplővel, mint Lily *Damita*, aki lehet, hogy sokak véleménye szerint szép nő, de jó színésznő nem volt soha és nem is lesz.

Somfay Margit

Élet. 1934. nov. 25.

PAÁL LÁSZLÓ (1846—1879): ŐSZI HANGULAT

Becsei Bíró Henrik gyűjt.
Magyar Művészet 1931. 523.l.

Mantegna Krisztusában már bizonyos mesterkedést lát, míg Pentelei Molnár pohárcsendéletében, mely a müncheni Pinakoteka tulajdona, közeledést a virtuozitáshoz, mert nincs benne elég „tartalom", nem áll jelentős cél szolgálatába. Mely cél szolgálatába álljon a festő? Utitz irodalmi, propagáló, mesemondó, s ki tudja még, mely célt követel a festőtől. A festőnek célja azonban a maga érzésein keresztül látott természetszelet megjelenítése és a csendéletfestőt a művészi megjelenítésre éppen úgy érzései ihletik, mint bármely más zsánert űző festőt. Nem a zsánertől, de a festő képzeletének gazdagságától függ a művész értéke. Azt nézzük meg tehát, a festői képzelet mint nyilatkozik meg Pentelei Molnár csendéleteiben? Azt az első pillanatra látjuk, hogy művészi multjához hű maradt itt is. Az anyag éreztetése legfőbb célja. A „Sèvresi porcellán" című csendéletét azonban már nemcsak a ragyogó színek, hanem az egészen végigomló kékesfehér tónusharmónia jellemzi. Itt tehát tovább ment a benczuri hagyománytól. A tárgyak elvesztették uralkodó jelentőségüket és a színekből kialakuló harmóniából bontakozik ki a melódia. A kék-fehér szín nem mint csillogás, de mint színfutam jelentkezik. Ebben rejlik Pentelei Molnár csendéleteinek jelentősége.

A négy gócpont második *Béli Vörös Ernő*. Ő is Benczurból indult ki, de Goyához jutott el. Csakhogy több Goya van. Béli Vörös nem az olaszos Goyát, nem a hallucináló Goyát, nem a szatirikus Goyát, hanem a spanyol élet megfigyelőjét kereste. Azt a Goyát, aki a karneváljelenetek (báró Herzog gyüjt.), az éjjeli élet, az akasztott emberek (báró Kohner gyüjt.)[1] világát álmodta át. Ez egyenes lépés Benczurtól. A görbe tükröt igénybevevő Goyához ám nem jutott el. Nincsenek, mint a megsiketült Goyának, rémlátásai; távol áll az ő képzelete a *Süket háza* borzalmas faliképeitől. Az a Goya, ki Béli Vörös Ernőt inspirálta, a Szépművészeti Múzeumban is látható Köszörülő embert, Korsóvivő leányt vázolja fel, színesen, gyors kézzel, mint foltbenyomást, a nélkül, hogy az exakt valóságtól eltérne. Béli Vörös Benczurnál a forma tiszteletében nőtt fel, Goya a színárnyalatok finomságaira figyelmeztette. Egyesíteni akarta a kettőt. Eleinte a témavilága is közelrokonságot mutat Goyával. Később közeledik az élet furcsaságaihoz, az élet elveszettjeihez. A Sárgakalapos nő sárga blúzban, kihívó mozdulattal, nem egyszerű színtanulmány többé. A lélek megrezzenése csendül ki. Aztán megkísérli erejét az elért eredmények összefoglalására. Vidéki cirkuszjelenetbe fog bele, 21 alakkal. A tér közepén a táncosnő, körülötte körben a közönség, elől a bohóc és a papagály — a feladat lélekmegfigyelés, a nézők arcán megrőkönyödő érdeklődés — minden alak színfoltból felépítve. Teljes itt az eltávolodás Benczurtól. Egykor Knaus festett ilyen jelenetet, — a figurákból humort érzett ki. Hogy megkapta véle Munkácsyt, ki a képet Bécsben látta és egész életére döntő hatást tett rá. Nem egy alakja üldözte. Csak a miniatűrszerű aprólékos látást hagyta el Courbet hatása alatt és fokozta fel mind tragikusabb erőben, mind szélesebb előadásban. Béli Vörös nem rokona egyiknek sem. Nincs benne Knaus anekdotaszerűsége, sem Munkácsy drámaisága. Csak a jelenet groteszk furcsasága érdekelte, főleg a színek tónusos egybekapcsolása. Ez a színlátás „A komédiás és lánya" c. talán utolsó művén érte el kifejlődését. A két életnagyságú alak közül a férfiban a groteszkszerűséget megőrizte. A fehérmellényes, barnakabátos, kesztyűs ülő férfihoz odadől lánya, a műlovarnő, kékes ruhában, piros szoknyában, — egyetlen lokális színt sem látunk, a pleinair tanulmányok hatása alatt színei reflexekbe törnek és gazdag színerezetekben vibrálnak, — mint Goya arcképein, akinek ruhafestése a delikát színek ritkaságával jeleskedik.

Itt hullott ki az ecset Béli Vörös kezéből. Ezzel a képével kis arany-

[1] Repr. a *Magyar Művészet* V. (1929) évf. 312. l.

Csanádvármegyei

8/1937 társ. szám.

MAKÓ
937-MÁJ.-4-N3
B

CSANÁD, ARAD ÉS TORONTAL K. E. E. VÁRMEGYEK
ALISPÁNJA

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

A MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁG úrna

tek. Elnökségének !

Hivatalból.
Díj átalányozva.

BUDAPEST.

IX., Hőgyes Endre-u. 10.

Paál László

l. Lá Bíró Ilgyűst

23, 37, 44, 57, 63 l.

Repr.

Őszi hangulat

Paál László

Nyári délután (1869)
és Erdőrészlet (1869)
c. képei repr.

Gerő Ödön: A magyar
népélet képe. Magyar
Művészet. 1927. I. 7.

JÁNDÉKA

élnek már együtt... Nagyfiuk a városi intézetben. Istenem, tizenhat boldog esztendő...

Egyszerre, mintha vékony, nagyon vékony tű fúródott volna be agyvelejébe. A hosszú várakozásban megfeszült idegek összerándultak, arca fintorban torzult el, szemeit kimeresztette, száját feltátotta... A magasban valami madár suhant el...

— Ku-iíí... ku-í...

Szempillái alácreszkedtek és hirtelen, döbbenetes világossággal a következőt látta: Szobájukban ég a lámpa, Matild az asztal túlsó végén áll, a luszter alatt Sándor. Mindkettőnek arca bíborpirosan lángol, szemük pillantása összeölelkezik... Úgy tartják egymást átölelve égő tekintetükkel.

— Jóságos Isten, mi ez? — sóhajtott mélyet és megint felpillantott. A rétsáv felett sugártörés táncolt, az erdőszél árnyéka süllyedt és emelkedett...

— Hallucinálok, — próbált erőt venni magán és megkísérelte a mosolygást is.

— Nagyon felizgat ez a les... Ostobaságokra gondolok. Ugyan, ugyan... Matild régóta alszik már... Képtelenség az egész. Sokat ettem az este... és különben is, mintha az utóbbi időben...

— Figyelni, figyelni most! — sarkalta tovább vergődő öntudatát. — Mindjárt kitör a szarvas, mindjárt...

De a szarvas késett még, helyette a szél támadt fel. Lágyan, a fülei körül sziszegve, halkabban, erősebben, mint valami nagyon messziről neszelő emberi szóváltás:

— Szarvas, szarvas, szarvas...

Aztán meg:

— Szép kis vadász maga... Szép kis vadász maga... Szép kis vadász maga...

Mintha rúgókal rántották volna fel, talpraugrott.

— A teremtő mindenségit neki! De hiszen ezt az asszony mondotta! Tényleg. mondotta Sándornak! — és fogai összecsikordultak.

— Végére kell járnom, különben megőrülök...

Száz lépés jobbra. Ott áll a vadkörtefa, alatta kell ülni Sándornak. Ha nem, ha nem volna ottan, akkor, akkor...

Óvatosan megindult. Megint vadász volt, százszorosan az. Saját sorsát lesi ki mostan, irtózatos les, három ember életére menő vadászat.

A rongyok még fenn voltak a cipőin. Percekig tett meg egy-egy lépést, egy-egy mozdulatot. Úgy közeledett, lélegzetvisszafojtva, előredermedő fegyvercsővel, jobb mutatóujja a ravaszon.

— Tizenöt, tizenhat, tizenhét lépés... Gally nyúlik elébe, ott aláhajol... huszonhárom, huszonnégy..

— Ha Sándor nincs a fa alatt... akkor meghalunk... Meghalunk mind a hárman... hatvankilenc, hetven, hetvenegy...

Mintha már látszanék is a fa. Nem lehet eltéveszteni. Vastag törzse tűzött, tökéletes gömb, a vadkörtefa...

Kilencvenkettő... kilencvenhárom... Már látszik, tökéletesen kivehető minden, a törzs kérgének csomói, távolabb a fagyalbokrok, a lombkorona alatt a szálas muhar szőnyege... És semmi, semmi más! Nem ül ember alatta, senki sincsen alatta, Sándor megszökött, visszament, eltűnt!

Feltátotta száját, tüdejét pattanásig teleszívta és fel akart ordítani, de nem bírt. Mindennek vége. Most rohanni kell haza, árkon, bokron, hegyen, völgyön át, hogy még tetten érje őket! Markaiban megreccsent a fegyvernyak a kínos, iszonyú szorítástól. Ujja a ravaszt érintette.

Ekkor az erdősáv irányában könnyű zaj támadt. Alig ötven lépésnyire, kissé oldalt, már egészen a legkülső sombokroknál. A felizgatott emberen villámcsapásként riadt át a neszelés, amely hol reszelősen pattogott, hol símító, puha érintkezés formájában hangzott, szakasztott úgy, mint amikor a szarvas hátára csapott agancsokkal áttöri magát az ágak között.

Még egy hideglelős perc... a fegyvercső önkénytelenül a zaj iránya felé fordul... és akkor hirtelen nagyot dobban a levélszőnyeges parlag, ágak reccsennek, kettényílik a bokorsövény...

Az opálos derengésben ott áll a gyönyörű szarvasbika!

Kiugrott a sűrűségből, királyi fejét magasra nyújtja fel, a kettős agancs szinte remeg, szikrákat vet a nemes homlokon.

Két lövés dördül el. Gyors egymásutánban kettő és pillanattal később a másik kettő... Négy lövés!

A szarvas magasra felszökik, aztán lezuhanva, tompán puffan a fűben. Elnyúlik benne, mintha föld alá süllyedt volna... A levegőben keserű puskaporszag terjeng és a lövések visszhangja dübörög, majd elhal az éjszakában.

Az erdész felkiált:

— Hahó! Ki az? Ki lőtt még?

Jobbfelől valaki rohan. Sándor az, puskáját elhajította, kalapja lerepült, kibomlott fürtjei lobognak.

Az erdész még mindig lövésre tartja a fegyver két kilőtt csövét. Ráordít:

— Megállj!

A karcsú alak visszatorpan. Nem érti a dolgot, rádöbben a feléje meredő fegyverre.

— Mi az, Gábor? Én vagyok, én lőttem.

— Mért hagytad el a leshelyet?

— Nem tudom... Odébb ültem... Jobb volt a kilátás.

Darabig farkasszemet néznek. Akkor a jegyző lassan homlokához nyúl és hátrasímítja fürtjeit. Csendesen szól, csak ennyit.

— Ja úgy...

Az erdész karjaiban enged már a görcs, a fegyver lesüllyed, majd a lábhoz hanyatlik. Onnét is el, mert a marok elbocsájtotta az átforrósodott csöveket, lezuhan és hosszában elfekszik a fűben. Az erdész liheg, homlokáról kövér gyöngyökben pereg a verejték. A párák felhasadnak és a fehér gombolyagok felett megtetszik a holdvilág mosolyralapított képe. Éjfél jóval elmúlhatott már, nagyon távolról, de tisztán és kivehetőn kakaskukorékolás hallatszik.

Fuldokló, az indulatoktól rekedtre elváltoztatott kacagásuk egyszerre harsan fel. Kitárt karokkal közelednek egymás felé, összefogódzkodnak, öklözik egymás hátát, huzakodnak, hörögnek, mintha birkóznának.

— Na még ilyet! Öregem, Gábor... Egyetlen jó cimborám... Bruhhaha... Óriási, óriási!

De már az előbbi pillanat emléke visszasüllyedt a tudatuk fenekére. Megint vadászok. Szarvasbikát ejtettek el, különös körülmények között, egyszerre, négy lövéssel.

— Szédületes... Kolosszális...

Ám a prédát meg se nézik, mint máskor. Oda se futnak hozzá, meg sem tapogatják, mintha nem is volna.

Összeszedik a szerelvényeket, egymás karjába ölelve, indulnak hazafelé. Vidámak, össze-vissza beszélnek, nagy nevetés közben, mindenféléről, az egész úton át.

Amikor a falu szélén, a feszület alatt elhaladnak, szinte egyszerre áll meg mind a kettő.

— Te, mi lesz a bikával? — kérdi Sándor.

— Az ám, — lepődik meg a másik.

Tovább ballagnak. Az erdészlak kapujában Gábor kezet nyujt.

— Majd behozatom reggel a kocsissal...

Viharos táj. Paál László festménye, amelyet Balló Ede festőtanár, a művészetek nagylelkű mecenása ajándékozott a Szépművészeti Múzeumnak

Vadkanra, szarvasra leső vadászok furfangja ez. A vadat rejtő erdőszéllel párhuzamosan, jobbra-balra a leshelytől el kell sétálnia a vadásznak. Lépései így láthatatlan vonalat képeznek, amelyen át kell haladnia a vadnak, ha ki akar törni, vagyis a vadász hátamögé kerülni. Csakhogy a finomszaglású állat feltétlenül visszatorpan a vonalról, másutt próbálkozik és így valószínűbb, hogy lőtávolba kerül. Most is ezt cselekedték. Az erdész vigyázva balra vonult, a jegyző az ellenkező irányba. Hogy sűrűbbek legyenek a lépések, még egyszer visszatértek egymáshoz, hogy tisztában legyenek mindkét ponttal, ahol egyik is, másik is, elhelyezkedik és többé már nem mozdul a les végéig. Egymás leshelyét és az arcvonal frontját pontosan ismerni kell. A fegyverek vágott ólomra vannak töltve, a les idegkimerítő, izgalmas várakozás, nesz nélkül, mozdulatlanul, sötétségbedermedt szemmel kell hallgatódzni. Az ember érzékszervei gyengék és nagy lelkierővel kell pótolni a gyengeséget. Órák mulva egyszerre csak megmozdulnak a tömegek, a foltok, az árnyak. Tücsök mászik a láb előtt a fűben, kabóca zizeg, éjbogár repül, falevél szűri a szelet, harmat, köd permetezik ... Száz meg száz nesz támad, száz meg száz árnyék mutatkozik és mindegyikről számot kell adni. Ez a finom és lágy súrlódás faágak dörzsölése, egy másik, távoli és ütemes, a víz locsogása. Hirtelen zaj támad az erdőben ... ágak recsegnek, haraszt zörög közelebb, közelebb ... De mozdulatlanul és dermedten ülve, tudni kell, hogy csak kisvadtól származik az a robaj. Nyúl, menyét, legfeljebb borz, vagy róka .. A vadász ott ül a botszéken, két térdén a töltött fegyver, a jobbkéz mutatóujja a ravaszon ... Akkor kilép a vad, az ismert, a kicsiny, amely most mehet, nem veszik életét. Les van most, nemesvadra, szarvasbikára.

Órákhosszán át, megfeszített figyelemmel ...

A szenvedélyes, a komoly, az igazi vadászok erősítik, hogy a legnagyobb élvezetük éppen ez a hosszantartó és állandó figyelemkoncentráció. Az emberi éberség, az ész és az értelem pillanatról-pillanatra megújuló diadala. Egyetlen és csodálatos pont a sötétben, az eleven emberi agyvelő. Mindent tud, mindenről számot ad, eggyéolvad az őstermészettel és ugyanakkor uralkodik is rajta. Maga a lövés, az utolsó és befejező cselekvés csak a játék határát jelzi. És akkor vége is van mindennek, haza lehet menni vaddal, vagy anélkül. A les befejeződött.

*

Az erdész a sziklapad előtt helyezkedett el, tőle jobbra, mintegy száz lépésnyire, egy különálló vadkörtefa alatt a jegyző.

A hold felkelt, de a pára csak homályos derengést szűrt alá az égből, vibráló, sejtelmes félvilágosságot, amely kifárasztja a szemet és kevesebbet lehet látni benne, mint a sötétségben.

Lassan, nagyon lassan múltak az órák. Kilenc óra, tíz óra, tizenegy óra. Száznyolcvan perc, ezernyolcvan másodperc ... már majdnem a végtelenség. És semmi, semmi, semmi ... Néhány nyúl és egy kölyökborz mutatkozott, messze, benn a rengetegben elvonult egy vaddisznófalka ... A kocának még a hívó röfögését is meg tudta különböztetni. Csak a szarvas nem mozdult.

— Rá kellene gyujtanom, — gondolta, mert szenvedélyes dohányos volt, de nyomban visszaparancsolta a vágyat. Aztán a társra lebbent át a gondolat.

— Lám, ez a Sándor, milyen jól bírja a lest. Máskor egy óra elmúltával hozzálopódzkodtak, hogy beszélgethessen ... Hiába, nem igazi vadász ő ...

Aztán az asszony arca dobta fel magát előtte a homályban. Matild, a hűséges ... Tizenhat esztendeje

Uj Idők 1932. 43. sz.

Paál László

cvod

Lyka Károly: Magyar mesterek lelkisége.
Uj Idők 1931. 16. sz.

tibus prope DONESCHINGAM usq PO-
SUPERIOR, in qua SUEVIA, BAVARIA,
ARNIOLA, TYROLIS et HELVETIA cum
r a IOH. BAPT ROMANNO S.C.M. Ge-
az irántyü, a méretegység és a
UM-ban van adva, mig a MARE ME-
ANUBE des sa Source kezdetü és
jezésü szöveg olvasható. Jelzé-

. a rl. 49.5:57 cm.

-906
-58

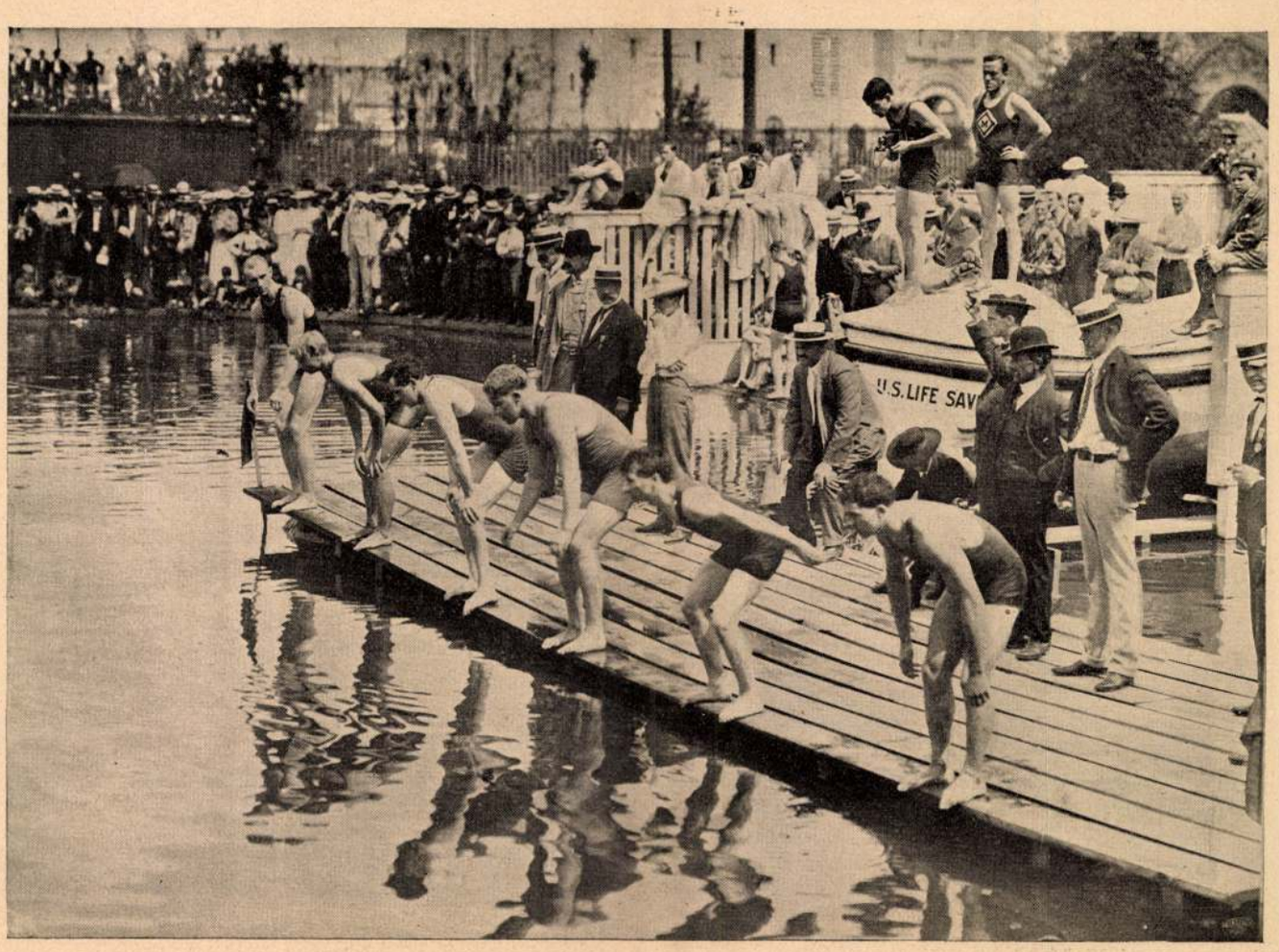

Versenyek a saint-louisi világkiállításon

A száz-yardos döntő uszás startja. Balról az első alak Halmay, a magyar versenyző, aki győztes lett

A pincér étlapot hozott. Az igazgató elutasító mozdulatot tett.

— Hová gondol? Majd csak előadás után Különben is vendégek vagyunk. Könyves barátom vendégei. Önt is meghivta, báró úr, ugy-e?

— Meg! — bólintott Borossa báró. — S mondhatom, nagyon örvendek ennek a meghívásnak. Mindenképpen örvendek, főleg azért, mert láthatom újra azt a bájos teremtést.

— A Nellit? — kérdezte a bonviván sugárzó arccal. — Ugy-e remek gyerek?

— Végtelenül kedves.

Az igazgató kapkodott a szuperlativuszok után.

— Kedves? Az semmi! Ha Nelliről van szó, akkor szűk nekem az Akadémia nagy szótára. Büszkeségem, reménységem, de ez semmi: bölcs tanácsadóm. Most is ő mondta meg, hogy Gyula miben lépjen föl.

— Csodálom, — mondotta a báró, — hogy az öreg Könyves nem hítta meg Heidel Bertát vacsorára, holott a színháznál igen jó barátságban vannak egymással.

— Hja báró úr, — magyarázta az igazgató, — az más. Ha Nelli nem lenne jelen a vacsorán, akkor az öreg Könyves még az ölébe is ültetné Heidel Bertát, az ön szép pártfogoltját. De a színháznál is vannak kasztok, a többek között van szigoru erkölcsi kaszt. Mert mi ösmerjük egymást. Keresztül látunk bordákon, a festéken. De most siessünk. Az előadás öt perc mulva kezdődik.

Másnap délelőtt Heidel Berta a próbára menet találkozott Borossa báróval, aki udvariasan köszöntette.

— Ma várok a bécsi ügynöktől táviratot, — mondotta a báró.

— Köszönöm, ön annyi jósággal halmoz el, mintha atyám lenne. Haha! Ilyen fiatal, fess atya. Nem is tudom mivel szereztem rá érdemet, — mondotta a szőke énekesnő érzékenyülő hangon.

— A tehetségével, kisasszony. Semmi egyébbel. Azt hiszem, még a mai nap során örvendetes hírt közölhetek.

— Köszönöm, újra köszönöm. Nem lenne szives a színházig elkísérni?

— Ha parancsolja, nagyon szivesen.

— Kérem. Hallom, hogy jól mulattak az éjjel?

— A lehető legjobban, — erősítette a báró, — talán jobban is, mint kellett volna.

— Ah, — csodálkozott a primadonna.

— Igen, — folytatta a báró őszinte hangon, — szerelmes lettem.

— Az éjjel?

— Igen, az éjjel.

— És ugyan kibe, báró úr?

— A kis Könyves Kornéliába.

— Abba a kis tacskóleányba?

— Abba a kis tacskóleányba. És ha két-három évvel idősebb lenne...

A primadonna idegesen fölkacagott.

— Haha! Elvenné feleségül?

— Feltéve, hogy hozzám jönne, — mondotta a báró komolyan.

A primadonna ajkába harapott.

— Ez érdekes, nagyon érdekes. Lám, a kis Nelli. Gratulálok az izléséhez...

A próbán Heidel Berta egy hangot sem akart énekelni. Azt mondta, nincs diszponálva. Azonfelül összeveszett a tenoristával és a karmesterrel, s dühében véresre harapta finom, vékony ajkát... Folytatjuk

Új képek

Gyors egymásutánban nyílt meg a Könyves Kálmán-társulat és a Nemzeti Szalon kiállítása. S míg e sorokat írjuk, elkészült Térey Gábor is a modern metszetek összerendezésével az Országos Képtárban. Budapest tehát ismét lát s vehet képeket, bár a legszebb darabokat, amelyek most a Szalon falait díszitik, már régebben elhalászta néhány szerencsés gyűjtő. Bizonyos fokig ez is ujság. Régebben voltak közismeretü amatőrjeink, akik régi festményeket vásárolgattak össze, az újabb festőnemzedéknek csak úgy félig, könyörületből jutott ki egy kis figyelem. Néhány év óta szaporodik a gyűjtők száma, egyik kis galéria a másikat követi s ezekben jelentékeny szerep jut a hazai képírásnak is. Főképp az a kor érdekli az amatőröket, amely Paál és Mészöly fellépésétől a nyolcvanas-kilencvenes évekig terjed. Mi több, már versenyre is kelnek egymással a friss gyűjtők és semminek sem örülnek jobban, mintha fölfedezhetnek valahol, mentül rejtettebb helyen egy-egy klasszikus darabot.

Lám, Paál László képei közül még csak kevéssel ezelőtt is, a múzeumbeli két képen kivül alig ösmert egyebet a közönség.

Nemrégiben láttunk belőlük a Nemzeti Szalonban egy díszes sorozatot s most ime ismét öt új képe került napfényre. Hármuk Wolfner Gyuláé, kettejük Szivák Imréé, egynek Lederer Sándor a tulajdonosa. S e Paál-féle festmények fényt árasztanak a Szalon termeire. Megint fölmelegedünk e szenvedélyes, forró festő-temperamentumon, amely — fájdalom — nem alakulhatott ki oly gazdagon, mint ahogy kifejlődik, ha nem hal el oly korán. Olthatatlan festési vágyat olvasunk ki e képeiből is s gyönyörködünk benne, mint vet félre minden elemet, ami a képen nem tartoznék szorosan véve a festés körébe. A „Tájkép tehénnel“ cimü a legszínesebbek közé tartozik, amelyeket tőle ismerünk: itt egészen a szín tüze vezette s tehát nem aprózta el erejét arra, hogy a jegyzőkönyv részletességével leírja, jellemezze azt a fát, azt a pázsitot, azt a kérget, amiből e tájképet a természet összeállította. Jó példa ez a kép arra, hogy miképpen lehet a természetet interpretálni, anélkül, hogy — mint a Markó-iskola tette — az ember végigrajzolgatná a lombkorona ezer meg ezer levélkéjét. Paál itt is, mint sok kiváló képén, az egésznek benyomását ragadta meg s azt hangsúlyozta leginkább, amit neki az a darab erdő mint kiválóan festői elemet kínált. Ez esetben az őszi dércsípte lomb égő rőt színét, amely az erdő mélyének sötétjéből elévillan s oly szerencsésen illeszkedik a bokrok s fák zöldjébe. Egy másik képe („A vihar előtt“) azt is mutatja, hogy amidőn Paál László így a táj-jelenségek egészét, együttes benyomását tanulmányozta: minő nagyszabásúan tudta alakítani egy-két fa koronáját, hogyan helyezte el e tömegeket, miként adott nekik jelentőségteljes nagyságot, súlyt. Kétségtelen, hogy ezek a képek újra bizonyítják Paál László nagy erejét, előadásuk pedig azt, hogy festésre született férfiut vesztettünk el benne.

Egészen más hajlandóságokat mutat az ugyane tárlaton jól képviselt Mészöly Géza. Minden ízében szelidebb. Egyik itt kiállított kis képe („Hazatérő csorda“, Szana Tamás gyűjteményéből) az ő festményei sorában hirtelen kitörést jelent s mint ilyen talán unikum. A vázlat ideges fürgeségén meglátszik, hogy ezúttal őt is a színek esti tüzes játéka ragadta meg, holott, amidőn máskor képet fest, megérzik rajta a türelmes nyugalom. Van ugyanis a tárlaton egy másik képe is („A festő“, Kohn Adolf szép gyűjteményéből), amely nem befejezett kép s híven mutatja csöndes temperamentumát. Nyugodtan rajzolja itt meg alakjainak körvonalait s ezekben szépen, meggondolva helyezgeti el színeit. Ez a festő-eljárás, amelynek természetesen szintén megvan a maga teljes jogosultsága, visszatükröződik teljesen befejezett képein is. Ezeken is gondosan enyhít, temperál mindent, amit például Paál László egy hirtelen gesztussal odahúzott volna. Míg ennek szenvedélyes temperamentuma egymás mellé veti a szineket, hogy azok aztán együttesen kiadjanak valamely hatást, addig Mészöly egy kellemes, meleg szürke tónusra redukálja legtöbb szinét. Érdekes e két kiváló festőtalentumot így egymás mellett látni: ha egyebet nem, azt tanulhatjuk meg szemléletükből, hogy mily sokat ér, ha a festők nem festenek egyformán, egy iskola, egy akadémia, egy esztétika értelmében.

E kettős képsorozat kiváló érdekességet kölcsönöz a Nemzeti Szalon őszi tárlatának. A többi egészen új keletü kép közt is akad nem egy, amelyet bővebb figyelemre fog méltatni az amatőr. A Könyves Kálmán kiállításán is talál egyet-mást, ami szóra volna érdemes. Bizonyára érdeklődni is fog iránt uk a nagyközönség. E szük hasábokon azonban nem térhetünk ki ráiuk. Módunkban lesz azonban ez ujabb képek közül néhányat sokszorosításban bemutatni.

LYKA KÁROLY

Versenyek a saint-louisi világkiállításon

VIZI PÓL

Uj Idők 1904. X. 42.

LITERATURA

BESZÁMOLÓ A SZELLEMI ÉLETRŐL

A LITERATURA évente tizenkétszer, havonta jelenik meg. Minden egyes száma bőségesen számol be a magyar és a külföldi irodalom, tudomány és művészet legfrissebb jelenségeiről, mindenkor érdekes, eredeti formában. Megszólaltatja magukat a szellemi élet vezetőit, eleven riportázs formájában, nagyképü, de unalmas „tanulmányok" mellőzésével mondja el az olvasónak, hogy mi történik itthon és a külföldön a könyv kulturája körül. Közelebb hozza az irót és az olvasót, akiket eddig a könyvkiadás különböző adminisztrativ külsőségei távoltartottak egymástól.

A LITERATURA az olvasónak vezetője is akar lenni abban, hogy minő könyvek azok — idehaza és külföldön —, amelyeket olvasnia érdemes és kell; bőséges bibliográfiai rovatában pedig egyúttal áttekintést nyujt arról is, hogy egy-egy kérdésről mi a legujabb szakirodalom.

Külön értéke továbbá a LITERATURA-nak a „Tudományos gyüjtemény" rovata, amelynek keretében hónapról-hónapra, közérthetően ismerteti a különböző tudományágak legfrissebb eredményeit.

A LITERATURA tehát nem kritikai, nem szépirodalmi, nem esztétizáló és nem tudományos folyóirat, hanem bőségesen illusztrált, érdekes riportujság a szellemi életről.

Az 1929 áprilisi szám tartalma:

Hazai 's külföldi tudósitások . . . . 109—114

Ego: Szuggesztiv könyvek. . . . . 109—110

Elfelejtett irók. — *Feszty Árpádné:* Bösendorfer-zongora, párizsi kultura, teás-csésze . . . . . 115—118

Irók arcképcsarnoka. — *incognitus:* Juhász Gyula, a magyar költősors eleven szimboluma . . . . . 119—121

Gyomai Imre: Négyszem közt az iróval, aki feketén lát . . . . . 122—124

Irók furcsa élete. — *Dénes Zsófia:* Lou Andreas-Salomé . . . . . 125—127

Hasznos mulatságok . . . . . 128—130

Rónay Mária: Csorba Géza, a kinyilatkoztatás müvésze . . . . . 128—131

Németh Andor: Éhségek hetyke poétája . . . . . 131—133

(sz. t.): A vak iró látomásai . . . . 133—134

Peterdi Andor: Lázár Béla dr.: Paál László élete és müvészete . . . . 134—136

(k. i.): A magyar gentry tragédiája: ahogy a németek látják 136

Kiss Dezső dr.: Afrika . . . . . 137—138

Ezekről a könyvekről beszélnek . . . 139

Tudományos gyüjtemény: Ezer magyar esztendő . . . . . 140—142

Beküldött könyvek és folyóiratok . . 142

Muzsika: Honegger és Strawinsky uj müvei . . . . . 143—144

Az évi 12 szám előfizetési ára évi 6 pengő, amelyet több részletben is elfogad a kiadóhivatal (Budapest, IV. Muzeum-körút 3)

A „Muzsika" melléklettel együtt egy szám ára 60 fillér

LITERATURA

BESZÁMOLÓ A SZELLEMI ÉLETRŐL

Paál László : Domboldal

IV. évfolyam, 4. szám **Budapest, 1929 április**

Ára 60 fillér

kéből és a maga lelke rokonának, testvérének érezte ezt a lelket.

Még harmadik regényében is megtaláljuk ezt az örökké-égető kérdést. A *Földgömb* egyetlen magyar szereplője töpreng el rajta. De a miliö már egészen más. Shakespeare korának Angliája nyüzsög benne. Grandiózus mü, mesteri feldolgozás. A földgömb az épülő uj szinház jelképes szobra és még sokkal több ennél. A felfedezések hóditó korszakában vált igazán az emberiség tudatává a föld gömbi formája s Erzsébet királynő győztes Angliájának polgárai méltán érezhették lábuk alatt az egész földet.

A kor vajudó és harcos. Egy a kor lelkével Christofer Marlowe. Uttörő müvész. Cambridgeben tanult. *Magister artium* lett. De müvész mivoltáért mindent elhagyott. Élete küzdések és bukások sorozata. És a nagy alkotásoké. Uj formákat, uj hangot, uj értékeket visz a drámába. *Tamburlaine* a döntő darab, amellyel kiüti nyeregből London divatos költőjét, Lillyt. *Doktor Faustus* történetének első nagy feldolgozója. Benne önmagát látja. Végzete, hogy vele egyidőben olyan drámairó kezd feltünni a Globe szinpadán, aki nemcsak nála, nemcsak utána, hanem minden idők minden irójánál nagyobb volt: Shakespeare. Elhagyja Londont egy szintársulattal, de lába kitörik s ő betegen, nyomorultan tér vissza. Egy verekedés alkalmából éri halálos szurás.

Szántó a nagyság szerelmese... Keresi a nagyságot korban és emberben. És keresi a nagy müvészi feladatokat. Roppant arányokban épiti fel müveit, de a roppant oszlopokat és falakat finom rajzokkal részletezi. Képzelete korlátlan, de sohasem valószerütlen mesevilágba visz, hanem képessé teszi arra, hogy hihetetlen élességgel lássa meg távoli koroknak jelentéktelen alakjait is.

A látás... Ez ennek a festőnek legnagyobb ereje, aki szemevilágát elvesztette. Müvészi sorstragédia az ő tragédiája és iróvá létele a müvész győzelme a sors fölött. Mert festőmüvész volt Szántó György s amikor a látás kapui elzáródtak, a müvész-lélek más utat keresett benne a megnyilatkozáshoz, alkotáshoz... Amit nem tudott többé megirni ecsettel, megfestette szavakkal...

Szántó Ggyörgy festőből iró lett.

És most még jobban lát...

Képekben látja a regényeit. Nem meséli a történetet folytatólagosan, egyik szót a másikba öltve. Képeket fest, s festményeinek dus galériája adja kiválasztott korának tárlatát. Jeleneteit néha olyan erővel látja, hogy a zsánerrajz elhagyásával drámába csap át. A jelenetek, képek összerakásának módszere lehetővé teszi, hogy a legváltozatosabb miliőket felvázolja. Legmesteribb az erős szinek, vad, komor képek nyers, életszerü festésében.

Nyelve is képekben, szinekben gazdag. Tulzás és fölösleg nélkül. Egyszerüség van benne és erő.

És nyelv mögött, képek mögött, korok mögött, finom részletek és nagy koncepciók mögött még van valami ebben a három könyvben.

Maga Szántó György...

A magyarság kérdése és a müvészi alkotás kérdése, ezek az örökkön fölcsendülő témák és motivumuk nem az iró szubjektiv problémái is egyuttal? Ezekkel hozza közel a távoli korokat és az idegen embereket. Ezekkel adta és ezekkel hozza közel hozzánk önmagát.

(sz. t.)

Lázár Béla dr.: Paál László élete és művészete

(Képzőművészeti kritikai mü. 272 oldal. A Franklin-Társulat kiadása)

Lázár Béla dr., az ismert mükritikus, az utóbbi esztendőkben sürü egymásutánban jelentkezik a könyvpiacon ujabb és ujabb képzőmüvészeti munkáival. Még csak nemrégiben került elénk Fadrusz Jánosról és Zichy Mihályról irt két hatalmas kötete s most ime, itt az uj könyve, amely *Paál László életéről és müvészetéről* szól.

A lázas tevékenységnek ez a gyors tempója legpregnánsabban jellemzi Lázár Bélát. Képzőmüvészeti életünknek ő egyik motorikus hajtóereje. Nincs olyan müvészeti esemény, amelyben ne hallatná a szavát. Vagy mellette, vagy ellene, de állást foglal, megállapit, értékel és ha kell hadakozik s igy él közöttünk felfokozott lelkességgel immár vagy negyven esztendeje, töretlen fiatalossággal, hittel: csak a müvészekért és a müvészetért. Ő a magyar müvészet harsogó hangu agitátora, aki szóval és tettel, tollal és ökellel vivja a harcot és hirdeti müvészetünk nagyszerüségét. A gondviselés példátlan energiával áldotta meg ezt az embert s negyvenesztendei harc után, ma frissebb és termékenyebb, mint valaha.

Legutóbb megjelent könyvéről kellene irnom s akaratlanul is az ő személye, egyénisége nyomul a tollam hegyére. Mindig siet: hol kiállitást rendez, hol fölfedez valakit, katalógusokat szerkeszt, holt mesterek után kutat, életrajzokat ir, levéltárakat bolygat föl, hogy kiegészitse ismereteit, — egyetlen lázas iram az egész élete. Párizsban Paál László után kutat, Varsóban Kupeczky nyomait keresi, vagy Zichy-levelek miatt utazgat az országban s mindemellett igazgatja az Ernszt-muzeumot. S hogy mind e tevékenysége tetejében mikor irja 20 és 30 ives köteteit, a jó Isten a megmondhatója. De megirja őket s jó, hogy megirja, mert nyereségei amugyis szegény képzőmüvészeti irodalmunknak. És hogy van könyv: Szinnyeiről, Fadruszról, Zichyről, Paál Lászlóról s hogy lesz könyvünk Mányoki Ádámról, mégis neki köszönhetjük.

De nem folytatom tovább Lázár Bélának ezt a jellemzését, mert könyve helyett róla szólna cikkem; márpedig ezuttal inkább könyvéről, müvészeti irodalmunknak erről a legfrissebb eseményéről essék szó.

Literatura, 1929. 4. szám

rostyánkőbe fagyva«, mint a költő mondaná. A visszaemlékezésben azonban ez a dermedtség feloldódik s a vers, az egységben tartott sokszerűség — az elefánt, a légy, a kova, a bolha, a a cincér — mozogni kezd. Az sem véletlen, hogy ez az állattal-növénnyel összebujó közösség, a szivnek és intellektusnak ez az ázsiai melegsége éppen a japán vers technikájához jutott el. Szavainak ritkásán gyengéd őzek lépkednek, himzett, tarka háttal s barna szemük lágy pillantását nem lehet elfelejteni.

Németh Andor

A vak iró látomásai

(Szántó György három nagy-regénye)

»*Tér és idő. Énünk, sorsunk kegyetlen koordinátái. E nem létező két zsarnok.*«

Ezt a nem létező két zsarnokot tudja maga fölött *Szántó* György, amikor regényeit irja. Az idők tengelyén száll kutatva visszafelé, megáll egy ponton, ott kiderékszögellik a tér. És megszületik a kor; megszületik az iró számára, aki nekünk ajándékozza regényeiben.

Három regénye van előttünk, három nagy mü, hatalmas bemutatója három különböző kornak. Müvészileg igen nehéz feladatot választott. A legnehezebbet. Mert a kor rajza nem hátterét, diszleteit adja meg valami cselekvésnek. Itt a kor maga a mü, mondhatni a regény főhőse a kor és minden más, a szereplők, a főszereplő is alája vannak rendelve. A kor — az élet, a történelem egy-egy szakaszának egész élete nyüzsög előttünk, teljes keresztmetszetben, király vagy királyné, főpapok és főnemesek, polgárok, diákok, parasztok, katonák s a kocsmák és lebujok alakjai: züllött urak, müvészek, csirkefogók, gyilkosok, keritők és uccai nők.

Előttünk hömpölyög minden, tömkeleges nagyszerüségben, az embersorok összeütődnek és szétválnak, az emberalakok fölbukkanak és eltünnek, csak részek és paránvok az egyesek — nagy és egész az Élet.

Mindahárom regényében vajudó idők kora lüktet. Egy háborgó, ujat szülni készülő, formálódó kor és egy háborgó, ujat alkotni akaró, kereső ember — ez a Szántó regényeinek közös tárgya.

Bábel tornya — szimbolum, mint Szántó minden regénycime. A bruxellesi katedrális is Bábeltornya; Anzelmus mester már harminc éve épiti, mindig javitgatja, tataroztatja, de a templom nem készül el soha. Itt nevelődik épitésszé János, innen tér haza nagy tervekkel, müvészi lelkesedéssel Magyarországba. A tatárjárás előtti Magyarország, ázsiaiból alig-európaivá lett magyarság: ez a másik Bábel tornya.

János nyugaton nőtt emberré és müvésszé, idegenből jött szeme élesen vesz észre minden hibát, amit itthon találhat. Hiába tervez nagyszerü, áhitatos székesegyházat — fenyeget a tatár veszedelem: várat kell épiteni. De a nemesek zöme nem törődik a veszéllyel, a hadviselés ősi módjait is elfelejtette már. Most fölkelt az ázsiai puszta, vad mongolok előszáguldottak apró lovaikon, hogy végiggázoljanak keletről elszakadt testvéreiken. Jánost iszonyu lelki megrázkódtatás közéjük sodorja, de őt — és a magyarságot már megfogta Nyugat, vissza nem térhettek ősi pusztaságokra. János uj feladatot talál: istenháza helyett emberházakat épit majd.

Ez az őshaza-vágy, az elhagyott Ázsia rejtélyes hivása, a keletre huzó freudi nosztalgia formálódik regénnyé Szántó másik könyvében. A szimbólum itt is kettős. Csudálatos virágokkal, madarakkal ékes faragásu bölcsőben ringatták Kőrösi Csoma Sándort havasi székely szülőfalujában. Talán ez is, öntudatlanul is, arra ösztönözte, hogy megkeresse azt a másik csodálatos és ismeretlen bölcsőt, a magyar nemzet bölcsőjét: az őshazát. Az ázsiai magyarság problémája égeti az irót és legszebben megrajzolt alakját, Kőrösi Csoma Sándort is. Honnan jött a magyar? Kik a testvérei? Nem lett volna-e jobb, ha megmarad ősi hazájában, ősi mivoltában? Idejött gyülölt, különös és nem értett idegennek; ha nem akar elveszni, el kell hagynia igazi, egyéni valóját.

Szántó György

Szántó élesen vetitett képekben állit szembe két világot: Napoleon korának Európáját és Ázsiát. A hallgatag, kifürkészhetetlen, mégis vonzó, megnyugtató Ázsiát. A nagy kutató nem találta meg keresett őseit, de talált valamit Ázsia lel-

Most van ötven esztendeje, hogy Paál László, a ma már klasszikus festőink közé tartozó művész, a Párizs melletti Charentonban meghalt. Férfikora delén, teremtőerejének virágzó korszakában, tragikusan végződött az élete elmegyógyintézetben.

Lázár Béla dr. évtizedek óta szorgoskodik azon, hogy fölfedje e tragikus végü, kivételes művész értékeit s megállapitsa jelentőségét a magyar tájképfestészetben. Már huszonöt esztendővel ezelőtt felfedezőutra indult Párizsba, hogy müveit, amelyek részben mükereskedőknél, részben magántulajdonban voltak elrejtve, felszinre hozza. Utja, annakidején, nagyon eredményes volt, mert a Párizsban föltalált igen értékes anyagot

Paál László: Patak partja

összeverbuválta és kiállitás keretében, a Nemzeti Szalonban, be is mutatta, s ott bontakozott ki előttünk teljes egészében az a veszteség, amely Paál László halálával a magyar müvészetet érte.

Paál László nemcsak magyar, hanem európai viszonylatban is, a legnagyobb tájképfestők egyike volt s Lázár Béla a fölfedezett müvek eredményeként, lázas gyorsasággal könyv keretében irta meg róla müvészettörténeti megállapitásait. Azóta sok esztendő telt el s elérkeztünk a művész halálának ötvenedik esztendejéhez és Lázár Béla ezt az időpontot találta alkalmasnak arra, hogy a Paál Lászlóról irott könyvét ujabb kutatásaival kibővitve, frissebb ismereteivel gazdagitva, uj kiadásban megjelentesse.

Impozáns és értékes munkává érett dr. Lázárnak ez az uj kiadásu könyve. A nagy művész egész élete, művészi pályafutása, ifjukori küzdelmei, a Munkácsyhoz való barátsága s végül tragikus derékbatörése, vonul el szemünk előtt ennek az elevenen megirott könyvnek olvasása során. Csak olyan határtalan lelkesedés s a művészet olyan végtelen szeretete, mint amilyen a Lázár Béláé tud ilyen monumentumot állitani müvésznek.

De ez a könyv nemcsak Paál László erényeit dokumentálja, hanem az irójáit is legkiválóbb mütörténészeink sorába emeli. A könyv első fejezete a tájképfestészet történetét tárgyalja, olyan elmélyüléssel, a tudásnak olyan imponáló fegyverzetével s a stilus annyi szépségével, hogy méltán állithatjuk a képzőmüvészeti világirodalom legszebb alkotásai mellé. Ez a fejezet mint önálló munka is megállana s megbecsülést szerezne irójának.

A kötet főbb fejezetei: »Paál László, az ember«, »Bécsi tanulóévek«, »A fiatal mester«, »Végső küzdelmei«, »Temetés után«, »A művész« s végül: »A természet«. Ebben a hat fejezetben rekonstruálja az utókor számára Paál Lászlót, az embert és a zseniális művészt. A végén odacsendül ki, hogy a művész számára a világ csak arravaló volt, hogy érzéseihez alkalmazkodjék. A világ és az ő lelke: egységbeolvadtak, müveiből kiolvashatjuk filozófiáját, amely Spinoza panteizmusa volt s ugy alkotott, ahogy érzett. Őszinte volt a kiméletlenségig, mint Petőfi, komor és szükszavu, mint a székely ballada, mélyen és lelke gyökeréig átérezte változó hangulatait, mint Arany s mindezt belehelte alkotásaiba; és mégis egyszerü volt és közvetlen, mint a népdal. Egész

ember, igaz művész, nagy alkotóerő volt. S bár művészete magán hordja a barbizoni iskola minden jellegét, mégis eredeti és magyar.

A testes munkát 130 kép disziti s függelékül a művész eddig ismert müveinek teljes jegyzékét adja. Lázár Bélának ez a munkája nagy nyeresége a magyar képzőművészeti irodalomnak s könyve méltón sorakozik előbbi nagyszerü munkái: Szinnyei Merse Pál, Fadrusz János élete, Zichy Mihály élete és még számos uttörő müve mellé.

Peterdi Andor

A magyar gentry tragédiája: ahogy a németek látják

A *Literatura* mult száma részletesen beszámolt Yerrard Tickell angol iró magyartárgyu regényéről, amely méltóan sorakozik a hasonló müfaju munkák hosszu sorához. Bármennyire szomoru is, egyelőre mégis az a helyzet, hogy sokkal inkább kell örülnünk annak, ha egyáltalában nem veszneK tudomást rólunk, mintha valamilyen erőszakolt történet keretében összehordja valaki mindazt a rengeteg üres fecsegést, amely az évek folyamán a különféle ujságok hasábjain Magyarország felől fel-felbukkant.

Most egy nálunk eddig ismeretlen nevü német iró kopogtat magyartárgyu könyvvel. Oskar *Sonnlechner* »Die vorletzte Liebe der schönen Frau Erzsébet« cimü regényével a magyar társadalomnak egyik nagy betegségére irányitja a figyelmet. A magyar olvasó számára persze nem uj probléma többé Sonnlechner problémája: a gentry tragikus és feltartóztathatatlanul lefelé vezető utját felejthetetlenül megrajzolta már szegény jó Mikszáth Kálmán — közbevetőleg: talán itt volna már az ideje, hogy a nagyon is szükségessé vált Mikszáth-revizió reáirányitsa a figyelmet a hatalmas és sokfelé ágazó oeuvre-nek erre a leginkább örökkévaló sarkpontjára —, a magyar olvasó tehát ismeri ennek a tragédiának valamennyi belső rugóját és egyben minden külső megnyilatkozását. Ebben a könyvben azonban német iró tolla nyul a fájdalmasan nagy problémához és nem kicsinyelhető érdeme, hogy bizonyos távlatból tekintve a dolgokat, ugyancsak eljut a Mikszáth Kálmán konkluzióihoz.

*

Gyönyörü magyar asszony körül zajlik a regénynek mozgalmas cselekménye; Tolnay Erzsébet kezének és szivének meghóditásáért küzd a vidéknek minden férfija. Kaleidoszkopszerüen váltakoznak az események, hol az egyik, hol a másik férfi látszik felülkerekedni, a végén azonban éppen az történik, amit senki sem vár és a szokásos *happy end* helyett tragikus akkordokban cseng ki a szép Erzsébet asszony kezéért folyó lovagi küzdelem.

Mindössze ez a regény magva és mégis menynyi élet lüktet a könyv oldalain!

*

A szereplők. *Gyuri bácsi,* az alispán — mindössze pár óráig viselte ezt a tisztet — nagy családi vagyon és birtok örököse, akinek a kezén azonban rohamosan fogy a vagyon. Élete állandó utazás a falu és Budapest — a kaszinó — között. Otthon mindenki tudja róla: legkorábban két nap, legkésőbben egy hét mulva tér haza. Ha szerencséje van, két nap alatt elveszíti minden pénzét, néha azonban ez egy hétbe is beletelik... *A nyugalmazott ezredes.* Szigoru erkölcsi felfogása miatt csapta oda annakidején a tiszti kardbojtot. Most a zenében keres és talál időtöltést, vigasztalást. Néhány szava után elevenebbül látjuk, mintha valóban előttünk állna. Örök idők nyugalmazott katonatisztje... *Az egyetlen női szereplő:* Tolnay Erzsébet a maga törékeny szépségében, életének tragikus megtörtségében. Röviddel az esküvő után férje gyógyithatatlan betegségbe esik. Mozdulatlanul fekszik esztendőkön keresztül matrácsirjában, mint bizonytalan átmenet élő és halott között. És Erzsébet asszony összeszoritott fogakkal szenved. Repülnek az évek és nem jut számára semmi öröm. Mégis kitart a férfi mellett, akihez sorsát kötötte...

A regénynek egyetlen derüs vonásokkal megrajzolt alakja: Katzenstein Pinkász, a »házi zsidó«. Nagyszerü figura. Mindenütt ott van, minden üzlet a kezén keresztül bonyolódik le, vagyona egyre gyarapszik, ő azonban marad mindig a régi, szerényigényü, gyámoltalan fellépésü emberke, aki siró hangon ismétli egyre: Mit akarnak tőlem, én csak egy szegény zsidó vagyok. Közben pedig szédületes iramban gyülik össze nála a Gyuri bácsi és a többiek családi vagyona. Az azután már a dolgok természetes fejleménye, hogy Pinkas Katzenstein a regény végén mint szökyfalvi és andrásházi Kovácsi Pál jelenik meg előttünk...

*

Nos, igen, vannak a könyvben naivitások, tulzottan rikitó ecsetvonások is. Magyarországon végtére is nem igen fordul elő, hogy az alispán megállitsa a vonatot, amint azt Sonnlechner elmeséli. Ha nem tévedünk, ehez hasonló eset csak egyetlen egyszer fordult elő, az is jóval a háboru előtt, szereplője pedig nem volt kisebb ember, mint a magyar miniszterelnök fia. De azóta jó néhány esztendő lefutott az idő rokkáján... Azután: különféle apróságok. A tanyai gazdaemberről talán mégsem lehet azt mondani, hogy arca »jellegzetesen borotvált«, amiként alighanem az is némi tulzás, hogy a szereplők olyan fölénnyel beszélnek holmi tizezerholdas birtokokról, mintha ez a tizezer hold minden ujszülött magyar csecsemő kelengyéje mellé volna füzve ráadásul. Ilyen apróbb kisiklások persze elkerülhetetlenek és többé-kevésbé minden könyvben előfordulnak, amelynek irója nem saját hazájabeli eseményeket vet papirra. Oskar Sonnlechner regényén azonban látszik a közvetlen és alapos megfigyelések eredménye. Ez a munka szakit végre az eddigi gyakorlattal és néprajzi kuriózumok gyüjtése helyett elmélyed az okoknak és lelki motivumoknak megvilágitásában. Már csak ezért is megérdemli, hogy ne kutassunk lapjain nagyitóüveggel hibák és tévedések után.

(k. i.)

Versenyek a saint-louisi világkiállításon

A száz-yardos döntő uszás startja. Balról az első alak Halmay, a magyar versenyző, aki győztes lett

A pincér étlapot hozott. Az igazgató elutasító mozdulatot tett.

— Hová gondol? Majd csak előadás után. Különben is vendégek vagyunk. Könyves barátom vendégei. Önt is meghivta, báró úr, ugy-e?

— Meg! — bólintott Borossa báró. — S mondhatom, nagyon örvendek ennek a meghívásnak. Mindenképpen örvendek, főleg azért, mert láthatom újra azt a bájos teremtést.

— A Nellit? — kérdezte a bonviván sugárzó arccal. — Ugy-e remek gyerek?

— Végtelenül kedves.

Az igazgató kapkodott a szuperlativuszok után.

— Kedves? Az semmi! Ha Nelliről van szó, akkor szűk nekem az Akadémia nagy szótára. Büszkeségem, reménységem, de ez semmi: bölcs tanácsadóm. Most is ő mondta meg, hogy Gyula miben lépjen föl.

— Csodálom, — mondotta a báró, — hogy az öreg Könyves nem hítta meg Heidel Bertát vacsorára, holott a színháznál igen jó barátságban vannak egymással.

— Hja báró úr, — magyarázta az igazgató, — az más. Ha Nelli nem lenne jelen a vacsorán, akkor az öreg Könyves még az ölébe is ültetné Heidel Bertát, az ön szép pártfogoltját. De a színháznál is vannak kasztok, a többek között van szigoru erkölcsi kaszt. Mert mi ösmerjük egymást. Keresztül látunk bordákon, a festéken. De most siessünk. Az előadás öt perc mulva kezdődik.

Másnap délelőtt Heidel Berta a próbára menet találkozott Borossa báróval, aki udvariasan köszöntette.

— Ma várok a bécsi ügynöktől táviratot, — mondotta a báró.

— Köszönöm, ön annyi jósággal halmoz el, mintha atyám lenne. Haha! Ilyen fiatal, fess atya. Nem is tudom mivel szereztem rá érdemet, — mondotta a szőke énekesnő érzékenyülő hangon.

— A tehetségével, kisasszony. Semmi egyébbel. Azt hiszem, még a mai nap során örvendetes hírt közölhetek.

— Köszönöm, újra köszönöm. Nem lenne szives a színházig elkísérni?

— Ha parancsolja, nagyon szivesen.

— Kérem. Hallom, hogy jól mulattak az éjjel?

— A lehető legjobban, — erősítette a báró, — talán jobban is, mint kellett volna.

— Ah, — csodálkozott a primadonna.

— Igen, — folytatta a báró őszinte hangon, — szerelmes lettem.

— Az éjjel?

— Igen, az éjjel.

— És ugyan kibe, báró úr?

— A kis Könyves Kornéliába.

— Abba a kis tacskóleányba?

— Abba a kis tacskóleányba. És ha két-három évvel idősebb lenne...

A primadonna idegesen fölkacagott.

— Haha! Elvenné feleségül?

— Feltéve, hogy hozzám jönne, — mondotta a báró komolyan.

A primadonna ajkába harapott.

— Ez érdekes, nagyon érdekes. Lám, a kis Nelli. Gratulálok az izléséhez...

A próbán Heidel Berta egy hangot sem akart énekelni. Azt mondta, nincs diszponálva. Azonfelül összeveszett a tenoristával és a karmesterrel, s dühében véresre harapta finom, vékony ajkát... Folytatjuk

Új képek

Gyors egymásutánban nyílt meg a Könyves Kálmán-társulat és a Nemzeti Szalon kiállítása. S míg e sorokat írjuk, elkészült Térey Gábor is a modern metszetek összerendezésével az Országos Képtárban. Budapest tehát ismét lát s vehet képeket, bár a legszebb darabokat, amelyek most a Szalon falait díszitik, már régebben elhalászta néhány szerencsés gyűjtő. Bizonyos fokig ez is ujság. Régebben voltak közismeretü amatőrjeink, akik régi festményeket vásárolgattak össze, az újabb festőnemzedéknek csak úgy félig, könyörületből jutott ki egy kis figyelem. Néhány év óta szaporodik a gyűjtők száma, egyik kis galéria a másikat követi s ezekben jelentékeny szerep jut a hazai képírásnak is. Főképp az a kor érdekli az amatőröket, amely Paál és Mészöly fellépésétől a nyolcvanas-kilencvenes évekig terjed. Mi több, már versenyre is kelnek egymással a friss gyűjtők és semminek sem örülnek jobban, mintha fölfedezhetnek valahol, mentül rejtettebb helyen egy-egy klasszikus darabot.

Lám, Paál László képei közül még csak kevéssel ezelőtt is, a múzeumbeli két képen kivül alig ösmert egyebet a közönség.

Nemrégiben láttunk belőlük a Nemzeti Szalonban egy díszes sorozatot s most ime ismét öt új képe került napfényre. Hármuk Wolfner Gyuláé, kettejük Szivák Imréé, egynek Lederer Sándor a tulajdonosa. S e Paál-féle festmények fényt árasztanak a Szalon termeire. Megint fölmelegedünk e szenvedélyes, forró festő-temperamentumon, amely — fájdalom — nem alakulhatott ki oly gazdagon, mint ahogy kifejlődik, ha nem hal el oly korán. Olthatatlan festési vágyat olvasunk ki e képeiből is s gyönyörködünk benne, mint vet félre minden elemet, ami a képen nem tartoznék szorosan véve a festés körébe. A „Tájkép tehénnel“ címü a legszinesebbek közé tartozik, amelyeket tőle ismerünk: itt egészen a szín tüze vezette s tehát nem aprózta el erejét arra, hogy a jegyzőkönyv részletességével leírja, jellemezze azt a fát, azt a pázsitot, azt a kérget, amiből e tájképet a természet összeállította. Jó példa ez a kép arra, hogy miképpen lehet a természetet interpretálni, anélkül, hogy — mint a Markó-iskola tette — az ember végigrajzolgatná a lombkorona ezer meg ezer levélkéjét. Paál itt is, mint sok kiváló képén, az egésznek benyomását ragadta meg s azt hangsúlyozta leginkább, amit neki az a darab erdő mint kivá-lóan festői elemet kínált. Ez esetben az őszi dércsípte lomb égő rőt színét, amely az erdő mélyének sötétjéből elévillan s oly szerencsésen illeszkedik a bokrok s fák zöldjébe. Egy másik képe („A vihar előtt“) azt is mutatja, hogy amidőn Paál László így a táj-jelenségek egészét, együttes benyomását tanulmányozta: minő nagyszabásúan tudta alakítani egy-két fa koronáját, hogyan helyezte el e tömegeket, miként adott nekik jelentőségteljes nagyságot, súlyt. Kétségtelen, hogy ezek a képek újra bizonyítják Paál László nagy erejét, előadásuk pedig azt, hogy festésre született férfiut vesztettünk el benne.

Egészen más hajlandóságokat mutat az ugyane tárlaton jól képviselt Mészöly Géza. Minden ízében szelidebb. Egyik itt kiállított kis képe („Hazatérő csorda“, Szana Tamás gyűjteményéből) az ő festményei sorában hirtelen kitörést jelent s mint ilyen talán unikum. A vázlat ideges fürgeségén meglátszik, hogy ezúttal őt is a színek esti tüzes játéka ragadta meg, holott, amidőn máskor képet fest, megérzik rajta a türelmes nyugalom. Van ugyanis a tárlaton egy másik képe is („A festő“, Kohn Adolf szép gyűjteményéből), amely nem befejezett kép s híven mutatja csöndes temperamentumát. Nyugodtan rajzolja itt meg alakjainak körvonalait s ezekben szépen, meggondolva helyezgeti el színeit. Ez a festő-eljárás, amelynek természetesen szintén megvan a maga teljes jogosultsága, visszatükröződik teljesen befejezett képein is. Ezeken is gondosan enyhít, temperál mindent, amit például Paál László egy hirtelen gesztussal odahúzott volna. Míg ennek szenvedélyes temperamentuma egymás mellé veti a szineket, hogy azok aztán együttesen kiadjanak valamely hatást, addig Mészöly egy kellemes, meleg szürke tónusra redukálja legtöbb szinét. Érdekes e két kiváló festőtalentumot így egymás mellett látni: ha egyebet nem, azt tanulhatjuk meg szemléletükből, hogy mily sokat ér, ha a festők nem festenek egyformán, egy iskola, egy akadémia, egy esztétika értelmében.

E kettős képsorozat kiváló érdekességet kölcsönöz a Nemzeti Szalon őszi tárlatának. A többi egészen új keletü kép közt is akad nem egy, amelyet bővebb figyelemre fog méltatni az amatőr. A Könyves Kálmán kiállításán is talál egyet-mást, ami szóra volna érdemes. Bizonyára érdeklődni is fog iránt uk a nagyközönség. E szük hasábokon azonban nem térhetünk ki ráiuk. Módunkban lesz azonban ez ujabb képek közül néhányat sokszorosításban bemutatni.

LYKA KÁROLY

Versenyek a saint-louisi világkiállításon

VIZI PÓLO

Uj Idők 1904-5. XI. 3 m.

után csüggedten eleresztette a lantot. A tekintete találkozott a Gyöngyikéével. És az nagyon szomoru volt. Könnyes, síró tekintet volt. Mintha abban a tekintetben benne rezgett volna a haldokló Meseország minden szomorusága. Mintha azok a könnyes szemek azt mondották volna, hogy:

— Látod, már Meseországban sincsenek mesék.

Nem énekelt . . .

A menet lassan, méltóságosan hömpölygött tovább és ők nem láthatták egymást többet.

A nép elvonult, mindenki a templom felé tódult és Jakab, meg az eltaposott virágok egyedül maradtak.

Azután kiment a rétre, lefeküdt a fűbe és elhatározta, hogy meg fog halni. Rettenetesen fájt a szíve és várta, hogy megrepedjen a szíve.

Ott feküdt estig, de a szíve csak nem repedt meg.

Szomorúan kelt föl és körülnézett az alkonyatban.

A Szép Mesék országának a határán állott és onnan messziről, a láthatár széléről, gyárkémények borították el az eget vékony sűrü füstfelhővel.

A füst ráfeküdt a lelkére, lehorgasztotta a fejét, Gyöngyikére gondolt és elkezdett sírni . . .

. . . Hogy már a mesében sem tud megszakadni a szegény szomoru embereknek a szíve.

Egy test, egy lélek

— Kóbor Tamás drámája a Magyar Színházban. —

Irodalmi esemény volt ez a bemutatóelőadás. A magyar irodalomnak egyik legjelesebb, legnagyobb eszü és legkeményebb tollu harcosa szólott először hozzánk a szinpadról. A primőrök gourmet-jei már előre találgatták: mi lesz, hogy lesz? A szinpad hódította meg Kóbor Tamást? Vagy ő hódította meg a szinpadot? Az utóbbi történt meg. Kóbor Tamás nem alkudott meg a szinpad kedvéért, teljes vértezetben jelent meg itt is és egyetlenegy harcos fegyverét sem hagyta arzenálban, amikor megjelent a szinpadon és onnan szólaltatta meg problémáját. Ez a probléma már régen foglakoztatja Kóbor Tamást és maga a dráma — helyesebben annak magja — egyik régebbi irásában, a „Két ágy"-ban már föltalálható. A házasság erkölcsi intézményéből és évezredek óta szankcionált törvényeiből indul ki a drámai akció és ez a dráma nem a házasság drámája lesz, hanem dráma a házasság miatt. Az egyén drámája a törvénynyel szemben, amely általánosit és nem ösmer más alapot, mint a sajátját. A házasság — és itt a szerelmi házasságról van szó — összekapcsolja a házastársakat, de az idő, amellyel vele jár a megszokás, fölemészti a vágyat és a szerelmesek, amikor már egymást legrejtettebb oldalaikról is megismerhették, érzékileg indiferensekké lesznek egymással szemben. Flaubert Bovaryné-jában már ott bujkál ez a probléma, de Flaubert nem állitja ezt az előtérbe. Ez csak a kiinduló pont Bovarynénak, a férje iránt érzett szerelme Pálfordulásában és Flaubert, mihelyt ez megtörténik, elhalad mellette. Tudatosan. Kóbor Tamást pedig tudatosan csak ez a probléma érdekli, ez lesz a vezető vonal abban az erőteljes reliefben, amelyen, egy síkra transzponálva, látjuk a drámát. Kóbornál ez a probléma nem egyszerü epizód, amely legjobb esetben is a dráma kiindulása, hanem maga a dráma.

Szinpadon ez a probléma még nem szerepelt, mert a francia bohózatokat, amelyek fejtetőre állitott szituációkat komponáltak belőle és azt azután variálták és permutálták, nem lehet komolyan venni. Kóbor Tamás bátorsága — és harci erejének teljes öntudata — kellett hozzá, hogy dráma épüljön reá. Az a bátorság, amely nem csupán előitéletekkel mer szembeszállni, de régi, elfogadott és szentesített igazságokra is reá mer mutatni: — ez hazugság! És Kóbor Tamás megteszi ezt, keményen, kegyetlen fölényességgel és olyan megdönthetetlen megokolással, minden ellentmondást kizáró tökéletes következtetéssel, hogy vitatkozni sem lehet vele. El kell fogadnunk minden szavát. És elfogadjuk. De mihelyt ez megtörténik, Kóbor nem éri be ezzel a sikerrel: látja, hogy mi nem tudunk vele vitatkozni, hát ő bocsájtkozik vitába önönmagával. És nem volna Kóbor Tamás, ha most is nem ő neki volna igaza. Ilyen fegyelmezett, ilyen erős és hatalmas agyvelő mindent be tud bizonyítani, amiben hisz, és a mi számunkra nem marad egyéb hátra, mint akceptálni minden szavát. És akceptáljuk, kezdetben kissé nyugtalankodva, talán nem is teljes meggyőződéssel, hogy azután annál teljesebben érezzük azt, hogy legyőzettünk.

Ibsen is körülbelül abban a korban fordult a szinpadhoz, hogy igazságait onnan hirdesse, mint Kóbor Tamás. És nem véletlen, hogy itt Ibsen nevét emlitjük. Kóbor nem Ibsenista, az ő alakjai sokkal sűrűvérübbek, több bennük a temperamentum, erősebben forronganak, az iró szive is többször megszólal általuk, de azért az ő drámája is éppen olyan komor, mint az Ibsen-drámák. Az ég, amely föléjük borul, nem olyan felhős, az alakok sem ködösek, de éppen úgy egy egész világot jelentenek és éppen úgy ugyanazt a lelki harcot vívják meg a társadalommal és főként önmagukkal, mint Ibsen hús- és vér-emberei.

A szinpadi technika sem okozott nehézséget Kóbornak, hogy igazságait megszólaltassa, bárha ez az első darabja és így könnyen lehetett tartani attól, hogy nem érzi majd magát elég biztosnak a rivalda ezerlángu fényességében. Mert más az, az iróasztal mellett bizonyitani valamit, betükkel, mint szinpadon, a szinész száján keresztül, ahol nem egy olvasóval vitatkozik az iró, hanem ezerrel, de az az ezer még csak ellenvetést sem tehet. És Kóbor Tamás ebben is megmutatta, hogy az igazi nagy iró számára nincs akadály a kifejezés bárminő formájában és hogy az igazi nagy iró, minden előzetes botorkálás és tapogatózás nélkül is magáévá tudja tenni a szinpadi technika minden boszorkányos csinját-binját, amelyet szinpadi iró-mesteremberek csak verejtékes küzdelmek árán tudnak megszerezni.

Az érdekes akció, a brilliáns szinpadi technika természetesen segitségére volt a színháznak, hogy a darabot teljes sikerre vigye és valóban kitünő előadást produkáljon. *Vajda* László, aki a darabot rendezte, tudásának és talentumának szinejavával lelkesen szolgálta Kóbor Tamás intencióit és vele együtt a szinészek, valamennyien, Góth Sándor és Góthné Kertész Ella, Vágó, Halmi Margit, Tarnai. A legnehezebb szerep Gombaszögi Fridának és Sebestyénnek jutott és mindaketten, még azoknak is, akik már régebben tisztában vannak talentumukkal, valóságos meglepetést szereztek tökéletes alakításukkal.

B. I.

Egy holt művész kiállítása

Paál László élete a holta után kezdődött. És ez a koporsón túl való élet szinte regénnyé bonyolódik.

Harminchároméves volt, amikor meghalt. A halál lehetővé tette neki, hogy elnyerje Magyarországon a muzeális rangsort. Holta után ugyanis a magyar állam megvette két képét egy árverésen. Kifüggesztették, de nem sokat törődtek vele.

Többi műve elszéledt, mint a gazdátlan nyáj. Nagyrészt műkereskedők vették meg, s egyikre-másikra, hogy kelendőbb legyen, divatos nevet irtak.

Igy esett meg, hogy arra a képre, amelyet itt reprodukálunk, a nagy Courbet neve került. Senki sem kételkedett a hitelességében. Mert hisz az attribució helyes volt, csak pontatlan. A kép szerzője nagy volt, de nem Courbet, hanem Paál.

Mindehhez semmi köze sem volt Magyarországnak addig, míg 1902-ben egy magyar iró, Lázár Béla, itthon és a külföldön össze nem szedte Paál László akkor ismert festményeit. Valamennyit kiállította a Nemzeti Szalónban, ahol tűz ütött ki és megtizedelte a képeket.

Kevésbe mult, hogy ekkor, a tűz miatt, Paál László nem halt meg másodszor.

Ez a másodszori fél-halál ismét arra

indította a magyar államot, hogy egy második sor képet vegyen Paál Lászlótól.

Ha még egy harmadik katasztrófa fogja regényessé tenni a holt művész poszthumus életét, talán egy harmadik sor Paál-kép kerül az állam birtokába.

Az irodalom fürgébb volt és rávetette magát erre a talentumra. Magasztaló hangon írtak róla cikkeket. Lázár megírta monografiáját magyarul s akadt francia kiadó, aki kiadta franciául is. Abban az országban, ahol még eleven korában tüntették ki, tehát Franciaországban, akadt egy miniszter is, aki a Paál-témát alkalmasnak találta a francia ifjúság épülésére. Kioszttatta a francia Paál-életrajzot a francia tanulóifjúság közt.

Ezzel a nagy mester holta után való élete még nem fejeződött be. Sőt talán nem is fog egyhamar befejeződni.

Mert monografusa azóta is fáradhatatlanul böngészgette a még ismeretlen Paál-képeket. Jó szimattal ráakadt Európa ama pontjaira, ahol Paálnak valamely képe rejtőzik, talán egy egészen más, egy sokkal híresebb név alatt.

És nyomára akadt néhány tucatnak. Ezeket összeszedte s kiállította a Könyves Kálmán Szalónjában.

Harmadszor van tehát alkalma a budapesti embernek arra, hogy a geniális művésszel megismerkedjék.

Csaknem egy emberöltő múlt el Paál halála óta. És még mindig nő a műveinek száma. Vele pedig, hál' Isten, Paál László alakja is. *L.*

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Adria. Kellemetlen helyzet. A legkellemetlenebb benne az, hogy nem lehet változtatni rajta. Pszikológiai bonyodalmakban mindig igen bajos tanácsot adni, most sem mondhatunk egyebet, mint általános frázisokat, melyeknek értéktelenségét mi ismerjük a legjobban. És mégsem mondhatunk mást. A legkomolyabb, a legtisztességesebb, a legértékesebb férfiuval megtörténhetik, hogy beleszeret egy hasonló kvalitású leányba és nem kell neki. Hogy mi ilyenkor a teendő? Ilyenkor nincs teendő. Ilyenkor az ember összeszorítja a fogát és azon van, hogy izlésesen és férfiasan viselkedjék. Nem közli bánatát esténkint minden jobb ismerősével, nem huzat szomoru nótákat a cigánnyal, nem játszik drámát, hanem azon van, hogy lelki ügyeit önmagával intézze el. Senkinek semmi köze ahhoz, ami a belsejében történik. Ha pedig találkozik a leánnyal, akkor nem viselkedik feltünően, hanem szépen, csendesen elbeszélget egy pár percig és azután megy az útjára. Ön most azt gondolja, hogy könnyü madártávlatból ilyen jó és bölcs tanácsokat adni. Ebben igaza is van, de azért a tanács mégis jó és más tanácsot még sem adhatunk.

Többeknek. *A szerkesztőség a beérkezett kéziratokra a szerkesztő üzeneteiben ád választ. Ezért nem veszi és nem veheti figyelembe azon minduntalan megismétlődő kéréseket, hogy a választ magánlevélben közölje a beküldővel.*

Nulla. *Az örök probléma.* Ön stílusgyakorlatnak nevezi művét. Igaza van. De miért küldi be a stílusgyakorlatait? Azt különben szívesen elismerjük, hogy eléggé jó stílusban írta meg azt, amit már anynyian megírtak. Legnagyobb hibája különben az, hogy bizonyos közismert dolgokat majdnem komikus nagyképüséggel ad elő.

K. Gy. *A világtalan.* Szegény Emma. Különben pedig ezt a történetet Bródy Sándor már megírta igen művészi formában és sokan másik is megírták kevésbbé művészi formában.

Vértes. *Mesék.* Gyönge kis mesék, melyeknek megírása művészet nélkül való, csattanója is gyönge. Nem használhatjuk őket.

Etta. *Későn.* Nem válaszolhatunk mást, mint azt a sablont, amelyet az intelligens női dilettánsoknak rendesen adunk és amely izlésünk és intelligenciájuk mellett dilettantizmusukat is kénytelen megállapítani. Sajnálatunkra, önnel sem tehetünk kivételt mert a beküldött kis munkának ugyan nicsen semmi különös hibája, de az irodalmi jelleg is hiányzik belőle.

Mese a szegényről és gazdagról. Nagyon értelmes munka, de tisztára fejmunka. Nincs benne érzés, melegség, közvetlenség. Ki van gondolva, de nincs megcsinálva. Ezért nem használhatjuk.

Sugár. *Éjszaka.* A megírás nem rossz. A témája annyira gyönge, hogy szinte kiváncsian vártuk mindvégig, hátha van valami olyan mondanivalója is, amely meglepetést hoz majd. De ez a meglepetés elmaradt.

K. A. *A teher.* Nem mondhatunk most sem biztató kritikát. Tehetséget nem látunk benne, legföljebb a megírásnak azt a bizonyos ügyességét, amelyet majdnem mindenki megtanul, aki szorgalmas önképző munkát végez.

B. P. *El nem küldött levelek.* Kár volt nékünk mégis elküldeni őket.

Labé. *Mai írók.* Gyermekes stílus, gyönge, erőtlen munka. Közölhetetlen.

J. Á. *Diákkisasszonyok.* Most már határozott nézetet mondhatunk. Nézetünk az, hogy a küldött munka igen gyönge és tehetséget nem látunk benne.

E. L. *Szálló sóhaj.* Sajnáljuk, de nem használhatjuk.

Praktikus. Folttisztításra kitünőnek mondják azt a vizet, amelyben bab főtt és ez a víz mindenféle ruhaszövetből el tud tüntetni mindenféle foltot, anélkül, hogy a szövetben kár esnék. Azt a folttisztító vizet úgy készitik, hogy a jól megszárított fehér babot kellő mennyiségü vízben só nélkül megfőzik. Egy kiló babhoz rendesen nyolc liter vizet vesznek, de lehet esetleg többet is venni, aszerint, hogy erősebb hatásura akarják a folyadékot elkészíteni. Amint a bab megpuhult, a vizet le kell róla szűrni s hagyni, hogy kihüljön. Aztán belemártják a foltos szövetet s szappan nélkül kimossák benne, vagy ha csak egy-két pecsétet akarnak kivenni belőle, akkor a pecsétes helyet jól megdörzsölik ezzel a folyadékkal. A folttisztítás más eljárásainak leírását megtalálja ezzel együtt a „Mindentudó" cimü könyvben, amely a háztartás és a gazdaság körében előforduló kérdésekben, valamennyiben hasznos és praktikus tanáccsal szolgál. A „Mindentudó" ára 3 korona és megrendelheti Singer és Wolfner könyvkereskedése útján.

Régi előfizető. 1. A budapesti IV. kerületi járásbíróságnál, mert ez a hagyaték átadó bíróság. 2. Kozmutza Kornélné címe: Páris, 22. Place Dauphine.

A császár. 1. Más könyv, magyar nyelven, nem jelent meg Napoleonról, egyedül Fodor könyve, amely fölöttébb értékes. 2. Annyi van, hogy azt nem lehet megállapítani.

Zsuzska. Igen helytelenül teszi, ha bármivel is kimutatja neheztelését. Ilyen esetekben izlésesen és tapintatosan csak az viselkedik, aki nem érezteti senkivel sem neheztelését. Úgy a büszkeség, mint a jó modor azt parancsolják.

Virgonc. 1. Nem volna helyes, ha erről beszélne. 2. Erre a kérdésre már bajos válaszolni. A fiatalember megcsókolta önt, de mivel ön tudja, hogy nincs komoly szándéka, kétségben van a fölött, hogy alkalomadtán meghívhatják-e. Mi határozottan a meg nem hívás mellett volnánk, ha csak ön nem óhajtja, a multkori „szemtelen visszaélés" megismétlését. 3. Attól függ. Igy látatlanban nem itélhetünk.

Rózsika. Volt. Xantippenek hívták és igen házsártos természettel gyötörte állitólag szegény Szokrateszt. Miért is mai napig Xantippenek hívják a házsártos hitvestársat.

Egy előfizető. Sajnáljuk, hogy levelét nem írta alá, mert igy nem adhatunk rá választ, amit csak levélben tehetnénk meg.

B. G. *Hazudtam.* Nem sikerült. Gyönge, erőtlen munka. Közölhetetlen.

R. L. *Derengés.* Intelligens ember munkája, de irodalmi érzéke nincs és tehetsége hiányzik. Közölhetetlen.

Raguza. Vigyen mindenféle időre gondoskodó ruházatot. E hónapok alatt téli hideg és nyári meleg egyformán lehetséges Raguzában és ezért jó minden eshetőségre gondolni.

K. A., *Budapest.* „A tolvaj" cimü novellájának kézirata nem került el figyelmünket. Elolvastuk. Közölhetetlen.

B. A. Beküldött versei közül a *Félelmek ijesztenek* cimüt a közlendők közé soroztuk.

Gy. J. *Szomoru lett az anyám . . .* Tiszta, meleghangu vers, de a borongás okát még a leghalványabb hangon sem zendíti meg.

R. A. *Álmodás.* Más lapban megjelent versről nem mondunk birálatot.

W. Jolánka. *B.-Sellye.* Az a szám, sajnálatunkra, elfogyott.

B. F. *Az első kosár.* Van bizonyos érzéke a monolog-íráshoz. De ezúttal még nem sikerült.

Nem közölhetők: Virágrege. Tépett levelek. Mit akartok. Eljött az ősz! Nemo. Képek. Vallomás. Hangok a multból. Kereslek mindenütt!... Magány. Úgy elnézlek! Emlékszel-e? Mult és jelen. Falusi mulatság. Az ősi ház. Hangulatom őszszel. Ősz. Parány. Komor, sötét felhők... Tél-tavasz. Most, ha ősszel ablakodnál... A legelső állomásnál... Sajkás. Meglátlak... Májusban. A negyedik emeleten. Emlék. Álom az élet... Kis halott. Erdő. Öreg honvéd. Magda. Szegény ember meg a párja. Tegnap a régi helyre kóboroltam... Képek. Halovány az arcod... Régi dal. Játék. Egyetlen örömem. Vakság. Szimfónia. Fecsegés. Meglátogat a lelkem... Kétkedő. Emlékek. Árva juhász. Bim-bam. (Monda.) Van énnekem elég okom... Szerelmes felelet. Üzenet. Ilonkához. Nem siratja... Az elhagyott sir. Holdvilágnál. Névtelen. Igy mulatunk! Légy enyém! A tanító szerelme. A legszebb dal. Csókjaink. Vágy. Álmok. A legszebb napsugár. Eljegyzés. Csend-élet. Sóhaj. A szerelem. Őhozzá. A régi versek. Este a tengeren. Fészekrakás. Mi az? M . . . hoz. Szomoru dialóg. Fehérruhás leányka. Hajnal. Mosolyogva kérdem . . . Éjjel a patak fölött. Szerelmes felelet. Üzenet. Alkony. Elvesznek egy lányt . . . Volt egy fiu . . . Majd ha öregek leszünk. Anyuskám, édes! Finále. Ősz. Albertus. Zsoltár. Csönd. Symphonia. Nokturne. Titánkodás. Kettesben. Fecundité. Éva leánya. Az anya tanácsa. A fürdő leány. Ő. A szem varázsa. Az év hossza. Húzd rá, cigány! A bor mellett. Hat óra. Szonáta. Versek. Dal. Románc. Valse Chopin. Láz-

Uj Paál képek a Könyves Kálmán szalónjában

Paál László: Erdőszéle

Azonban ha mégoly általános is az irányzat, vannak különbségek és az arányok tekintetbevétele az orvosi foglalkozásnak juttatja, ha nem is a legelső, de mindenesetre az ehhez közel eső helyet a kigúnyoltatásban. Talán csak az ügyvédi foglalkozás járt még roszszabbul.

E kedvezőtlen kiváltságosság magyarázatául legközelebbről az kínálkozna, amit az orvosi tudatlanság gyűjtő kifejezése alá lehetne foglalni. Mert mi volna természetesebb oka az orvosok ellen irányuló gúnynak, mint hogy elégtelenül vannak fölszerelve hivatásuk betöltésére? Ez bizonyára mond valamit; de nem eleget.

Könnyü ugyanis nekünk — az utókornak — igazat adni Molièrenek; de ő a kortársaknak beszélt és már ezek is együtt nevettek vele, holott nekik még nem volt túlhaladott álláspont Diaforius Tamás tudománya, épp úgy, mint ahogy a mi közönségünk is tapsol Shaw kijelentéseinek, noha éppen az antitoxinokra építi reménykedését. A tudatlanság tehát általánosságában csak az utókor előtt bélyegeződik ilyennek, holott a jelennek, a kortársaknak az ítélkezéséről van szó, tehát olyan verdiktről, melynek nincsenek meg a kellő előföltételei. Azonban, — mondják, — az emberek vélekedése nem általános átlátásokon, hanem részleges tapasztalatokon épül föl, más szóval: az orvosi tudatlanság helyett a rossz orvosok tudatlansága az, ami itt szerepel.

Csakhogy ha még oly érthető is, hogy róluk vonnak következtetést a többire, olyan formán, — mint egy elmés megjegyzés szerint — az álhirlapírókról az igazi hirlapírókra: a közhangulatban még mindig marad egy többlet, mely mindaddig redukálhatatlan, míg forrását az orvosokban, nem pedig körülöttük keressük.

A közönség magatartásának megértése végett a közönséghez kell fordulnunk és az orvosok részéről nem annyira őket magukat, mint inkább az orvosi munka természetét kell tekintetbe vennünk. Ennek pedig — a közönséggel való viszonylatában — legkiemelkedőbb vonása, hogy a legjobb esetben is mintegy improduktiv munka. Úgy értjük ezt, hogy nem gyarapító. Mert mi az orvoslás célja? Az, hogy a beteg meggyógyuljon. Nos, meggyógyulni bizonyára jó és annál jobb, minél súlyosabb volt a veszedelem; de ez csak olyan szerencse, mint mikor hajótörésből menekül meg valaki. Nagy szerencse; de az ember egész nyeresége csak annyi, hogy nem vesztett . . . . Minden más foglalkozás olyan eredményeket termel, melyek hozzáadnak valamit az emberi birtokláshoz, — a szabó ruhát szállít, az építész házat épit, az ügyvéd pört nyer; az orvos azonban olyan cél eléréséért dolgozik, mely, bár minden jóvoltnak az előföltétele, maga: nem számit. Az orvos minden sikere — az operációs technika némely külön vívmányáról nem beszélve, — abban merül ki, hogy azt szerzi vissza, ami voltaképpen magától értetődő és természetes járandóság lenne. Ezért van, hogy az orvos iránt általában csak a beteg hálás, míg az egészségesek inkább a balsikereire emlékeznek és ezért van, hogy egyrészt a legtöbb ember körülbelül mit sem tart kevésbbé megokoltnak, mint az orvosi szolgálatért teljesitendő ellenszolgáltatást (még a gyógyszerész számláját is szivesebben fizetik, mert hiszen az orvosságos üvegek legalább megfogható valamik!), másrészt pedig annál súlyosabban veszik számba a sikertelenséget, mert a negativ eredmény sehol se jelent oly pozitiv veszteséget, mint itt. Az orvos és a közönség viszonyában az érzelmi determinansok mellett ezen a ponton tárul ki a gazdasági perspektiva és ha ezt egybevesszük amazokkal, a cél viszonylagos meddőségét a gyakorlati fogyatkozásokkal, az eredmény hiányait a műveletek sokszor kigúnyolásra kínálkozó alantasságaival: alighanem elegendő magyarázatot gyűjtöttünk, hogy az okfejtésnek ne kelljen tovább kereskednie.

Salgó Ernő

HERCZEG FERENC
LEGUJABB REGÉNYE:
A KIRÁLYNÉ FUTÁRJA.

Uj Idők 1910-11. XVII. 7n.

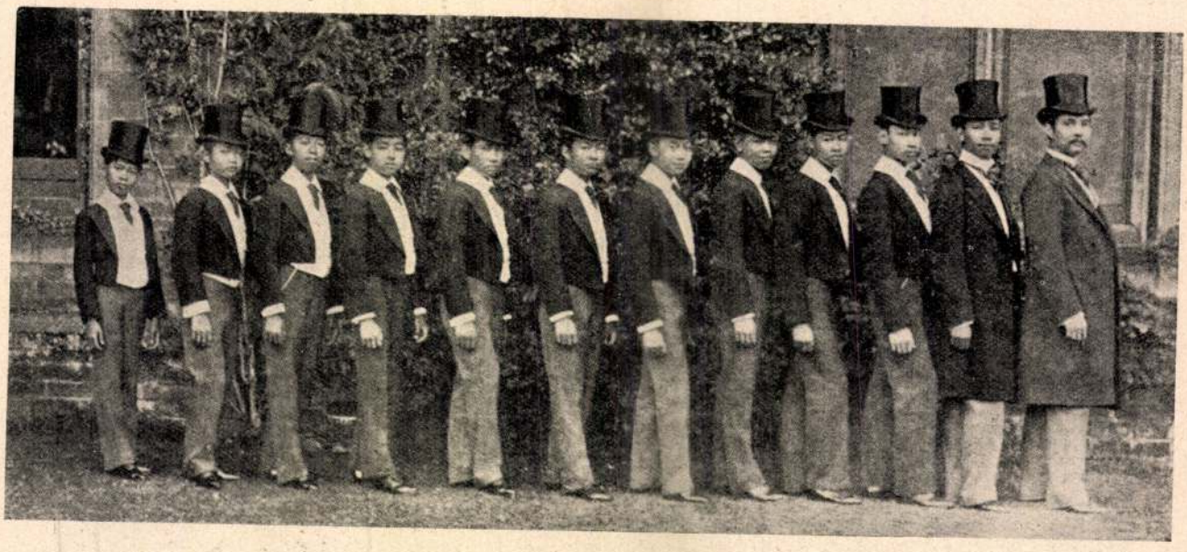

Chulalongkorn, a nemrég meghalt sziámi király és tizenegy fia

nem követelik az összes diplomák elkobzását és az orvosoknak az orvosi ténykedésektől való eltiltását.

Ennyire azonban még Shaw se túlozza a tréfát, annál kevésbbé a közvélemény, melynek ingadozó, visszahajló, félretérülő és szakadékokba torkolló logikája különben se veszi be az ilyen radikális következetességet. Az orvosok veszedelme tehát nem olyan nagy, mint amily hangos a lárma; a levest itt se eszik oly forrón, mint ahogy betálalják, következőleg a védekezésre sincs olyan nagy szükség. De meg egyébiránt is: valamely kart az egyéni tisztesség szempontjából védelmezni — épp oly fölösleges, mint amily igazságtalan a foglalkozás érdemének vitatásából jogcímet meríteni az egyesek erkölcsi elmarasztalására.

Ámbár nem szenved kétséget, hogy a mesterség egyrészt valamelyes fokig kifejezője a lelki természetnek, amennyiben — ha csak nem pályatévesztettekről van szó — eleve bizonyos tulajdonságokhoz van kötve, amire például szolgálhat, hogy nem mindegy, vajjon posztóval kereskedik-e valaki vagy pedig uzsorából él, másrészt a foglalkozás mindig valami visszahatással van arra az emberre, aki benne foglalatoskodik, a *pli professionnel* épp úgy kifejlődik a kövezőben, mint akár a bíróban; de azért az egyéni érték és a pálya érdeme mégis oly különböző két dolog, hogy csodálkozni lehetne az összecserélés logikátlanságán, ha nem volna, hogy éppen a megkülönböztető képesség hiánya a közgondolkodás egyik legjellemzőbb ismertetőjele . . . Minden foglalkozásban csupán a létkörülmények, a ténykedés formái és a gyakorlás föltételei egyezők egymással és ezek is csak többé-kevésbbé; az emberek azonban külön-külön valók és jóformán annyifélék, ahányan vannak. A becsület, a tisztesség, az elismerést érdemlő erkölcsi érték bizonyára ritka vagy legalább: az ellenkezőjénél ritkább valami a világon; de viszont mindenüvé elhatolhat és mindenütt jelentkezhet. A mesterség épp oly kevéssé vethet elébe gátat, mint ahogy megfordítva: magában véve kezességet se nyújthat róla. A papok se mindnyájan szentek és a munkáltatók se valamennyien rabszolgatartók. Egyszerüen szólva: a legszebb pályán is lehetnek gazemberek és a leghitványabb foglalkozás se zárja ki a derék tulajdonságokat.

E minden mesterségnek kijáró engedményből hagyjuk meg az orvosoknak is a maguk részét, ami annyit jelent, hogy a megtévedtek példájából ne vonjunk általánosító következtetést és hasonlóképpen: a sikertelenségek mellett ne feledkezzünk meg a sikerekről, ami itt úgy értendő, hogy Ehrlich és Behring korszakában vajmi időszerütlen az orvosi tudomány becsmérlése, ha nem is gyógyul meg mindenki, aki beteg. Oly önként értetődő mindez, mint amily menthetővé teszi a leírásukat, hogy általában meg szokás feledkezni róluk. És tulajdonképpen ez az, amiről talán érdemes beszélni. Nem a támadások tartalmáról, az érvek értékéről, hanem arról, hogy meghallgatásra találnak, sőt hogy csak annyiban rendkívüliek, hogy élesen és nyíltan fejezik ki, ami a közérzésben homályosan és rejtettebben ott lappang.

Még pedig nemcsak mától fogva. Amióta az orvos már nem pap: az orvosi foglalkozás mindig és mindenütt céltáblája volt a csúfolódásnak. Lukianos épp úgy nem kímélte, mint a latinság íróinak gúnyolódása, valamint lényegében Shaw se mond az orvosokról semmi olyat, amit már Molière is el ne mondott volna és az igazságnál, ami minde támadásokban foglaltatik, még érvényesebb igazság, hogy valamennyien csak azt szólaltatták meg, aminek elfogadására a hallgatóság már eleve hajlandó volt. Kortársaik lelkéből beszéltek és azt mondták, ami a többiek gondolatában alaktalanul szunnyadott. Honnan ez a megbántásra, kigúnyolásra való készség?

Igaz, ha jól körülnézünk, kitünik, hogy ez korántsem csak az orvosok hátrányára érvényesült gyakorlat volt, hanem egyetemes irányzat, mely kiterjed minden foglalkozásra. Shaw annak a kritkának, mellyel darabjában az orvosok ellen fordul, azt a tételt szegezi az élére, hogy minden foglalkozás a hozzátartozók ligája azok ellen, akik nem tartoznak hozzá. Elmés mondás; de igazságnak nem ér többet, mint akár az ellenkezője. Mert a gyakorlat nyelvére fordítva és az orvosi ténykedésre alkalmazva a tétel legalább is annyi esetben hamis, mint amennyiben nem az; magában és általános jelentésében véve pedig ugyanoly — vagy talán még több — joggal mondhatjuk, hogy ellenkezőleg: nem azok az összeesküvők, akik valamely foglalkozáshoz tartoznak, hanem — akik nem tartoznak hozzá. Kényelmes kifejezéssel mondva: a közönség alkot ligát a professzionisták ellen. Akiket valamely pálya elkülönít a többitől: többé-kevésbbé zsákmányává esnek e többiek lebíráló hajlamának. A legelemibb és legélesebb formája ennek egyik mesterség agyarkodása a másik ellen és a legdöntőbb bizonyíték mellette, hogy nincs foglalkozás, melyre nézve a gúnyolódás ne termelte volna bőven a csúfolódó anekdotákat. Nemcsak az erre szolgáló alkalmak szaporasága következtében, hanem a vele szemben munkáló ellenzéki szellem folytán is.

Paál László

Irod

Vészi Margit: Max Liebermann Munkácsyról és Paál Lászlóról. Művészet 1914. 102, 103. l.

Térkép.

DES KOENIGREICHS UNGAR
retegysége az ovális keretbe
balról van adva.

Rm., mér. 21

Szn. 85-9
1161-905

hogy Kelet művészetében a konvenciókhoz való ragaszkodásnak mélyebb logikai magyarázata van.

A kinai és japáni művészi ábrázolás, azonkívül hogy tiszta művészi élvezetnek nevezhető raffinált érzéki emociókat idéz fel, lényegében intellektuális közlési forma, vagyis írás. A kinaiak ősi írásjegyei hieroglifek voltak. Ezeknek lapidáris koncepciója, illetőleg a rajzukban uralkodó törvényszerűség, irányadóvá vált a későbbi kalligrafikus írásjegyek képleteinek szerkesztésében is.

A keleti népek szellemi életében fennmaradt továbbá mindvégig bizonyos szilárd egység, mely nálunk a különböző tevékenységek szakszerű elágazásának következtében elveszett. A festői ábrázolás, az írás művészi továbbfejlesztése, legtökéletesebb állapotában is közvetlen kifejezésre juttatja e nagy egységet. Aki ez alkotások lényegébe behatolt, üdítő szellőcsapásként kellett hogy érezze a sokszorosan levezetett formán át is elevenen megnyilatkozó őserőt. Az ábrázolások tartalmában, felfogásában és stilusában a különböző irányú tehetségek olyan egységes megnyilatkozása észlelhető, mely képzeletünk szerint az ember szellemi termelőképességének eredeti legendás fellépését jellemezhette. A távol kelet művészetének sajátos légköre, romantikája abból magyarázható, hogy emlékeiben a legnagyobb finomultság és levezetettség az üde naivitással együtt jelenik meg. A tanultság és költőiség ilyen együttese ama sohasem létezett és soha el nem következhető

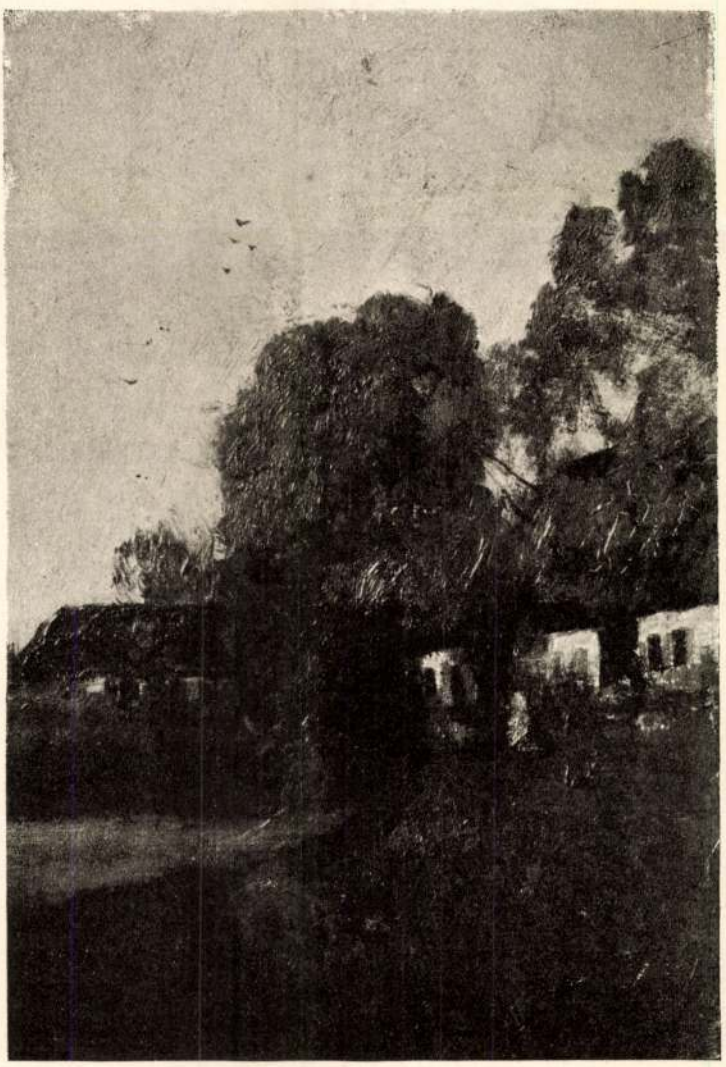

FALUVÉGE
PAÁL LÁSZLÓ
FESTMÉNYE

SZENT GYÖRGY
CÉH XXI.
AUKCIÓJÁBÓL

Művészet 915

PIETA, FASZOBOR
XV. SZÁZAD STILUSA

A SZENT GYÖRGY CÉH
XXI. AUKCIÓJÁBÓL

szetnek nálunk szokásos korlátozását. A távol Kelet festőművészete nem akar kizárólag festés lenni.

Bölcselet, költészet, művészet szervesen fonódnak benne össze. A hullámzó tenger fölött ragyogó nap ábrázolásában nem kell tiszta festői probléma megoldását keresni, mert a nap korongja az örökké változatlant, a mozgó vízfelület az örökös változást jelképezi. A számtalanszor ábrázolt fenyőfa a hosszú élet, a bambusz a férfiasság, a becsületesség, a szilvafa virága a jó illat és a báj szimboluma. Az arany és ezüst kombinációja nemcsak dekorativ érték, hanem a szerencse és boldogság kifejezője is. Az irisz a katonai erények jelképezésére szolgál. A zuhatagban felfelé úszó ponty természetesen a megtestesült állhatatosság stb., stb.

A szobrász nem akarja tisztán a formai szempontok követelményeinek alárendelni a prédikáló vagy meditáló Buddha alakját, midőn azt úgyszólván mozgás nélkül állítja elénk s a mintázásnál sem számol a fény és árnyék elérhető hatásaival.

A távol Kelet művészetének megítélésénél minduntalan zavarba jövünk, ha az artisztikus törvényszerűségek kizárólagos érvényesülését keressük. Téves következtetések ellen jó lélekkel ajánlható Henry P. Bowie «On the Laws of Japanese Painting» c. kis könyve és Yetts «Symolism in Chinese Art» c. értekezése. E rövid útbaigazítások is megteszik azt a jó szolgálatot, hogy alapjukban megfojtanak sok elhamarkodott merész theóriát.

Amellett azonban kétséget is támaszthatnak az egyéniség erejére és értékelésére vonatkozólag. S valóban, a kijózanodás jogosultnak is látszanék, ha nem kellene tekintetbe vennünk.

Itt következett azután Biró Lajos előadásának legérdekesebb része, mikor kifejtette, hogy kezdetleges, exotikus műveltségű nép tulajdonképen nincs is, csak a mienktől elütő s ilyen a pápuáké is, kik a köztük lakó európai embert, legyen az a mi fogalmaink szerint bármely művelt is, akarva nem akarva neveletlennek kell hogy tartsák. Például: mikor odakünn esik az eső, az európai beül a benszülött házába: tanúlmányozni. A házban nem ül csöndesen, a mint illik, hanem jobbra balra mindent megtapogat, a mi neveletlenség. Ott is marad napestig, a mi vendégszerető, illemtudó gazdáját is arra kényszeríti, hogy mellette legyen, holott azalatt a szakadó meleg esőben elromlott a tárója (legfőbb eledele), melyet a vendég miatt nem takaríthatott el. Végűl pedig az európai zsebébe nyúl, kivesz egy gyaluvasat és néhány újjnyi hosszúságú dohánytekercset és integetéseivel mutatja, hogy szeretné, ha ezért cserébe elvihetné a pápuának édes atyjától maradt legszentebb ereklyéjét, ennek a füstön ott barnuló koponyáját, avagy az ászá-ünnephez való bűvös fuvoláit és szentnek tartott szerszámait.

Leirta Biró, mikép szokott a nyelvek kölcsönös nemtudása miatt, a vadakkal szóba bocsájtkozni — a mi a legtöbbször elég könnyen megy, főkép azért, mert a «névcsere» elnevezés alatt ismert nemzetközi szokás Melánéziában (az Ausztrália körül fekvő szigetek közös neve) is divik és az az ember, a kivel Biró nevet cserélt, azontúl is jó barátja maradt.

Azután bemutatta a pápuát, mint embert. Erkölcstanában a főerény a bőkezűség s a legnagyobb bűn a takarékosság. Megesik, hogy egy-egy munkás, három évi bérét néhány óra alatt szétosztja. De van is ám tekintélye. Nem így gondolkozott az ő szolgája Kamunszanga. Ez látta, hogy az európaiak nagyon is ügyelnek a maguk holmijára és példájukat követve, vagyonát a szimbángi misszionáriusoknál letette. Ettől fogva azonban közmegvetés tárgya lett. Egymásután három leányt kért meg s ugyancsak három kosár volt a felelet. Bujában azután kereszténynyé lett — kilencz misszionárius tizenhét évi fáradozásának egyetlen eredményeképp. Feleséget még sem kapott. Egyik képünk Kamunszangát Bibóval a szingapuri kirándulás alkalmából fölvéve ábrázolja.

Előadása befejezéséül képein, melyek közül e helyt összesen kilenczet közlünk, különösen a benszülöttek ékszerét, ruházatát mutatta be.

A férfiak ruházata fahéncsból készült övre, néhány disznóagyaras és kutyafogas nyakékre, teknős fűlbevalóra, boglyas hajában fésűalakú hajborzolóra s néhány karpereczre szorítkozik. Fegyverzete a négy méter hosszú dárda és bal karján a lapos, léggyökerekből kővel faragott, nyolcz-kilencz kiló sulyú hatalmas paizs. A nők ruházata mindössze festetlen vagy festett rost-köténykéből áll. Az egész kicsiny gyermekek meztelenül járnak.

Egyik képünkön egy anya látható gyermekével. Néhány héttel reá, hogy Biró e fényképet felvette, a kicsike hirtelen meghalt. Biró ekkor attól tartott, hogy a babonás asszony esetleg őt okozza. De nem úgy történt — sőt ellenkezőleg. Népének rendes gondolkozási módját egy évezreddel megelőzve, a szomorkodó anya Bibóhoz küldött, hogy meghalt gyermekéről neki is készítsen egy fényképet. Meg is kapta.

Pápua nő gyermekével.

Fiatal pápua harczos.

Végűl egy képen előttünk áll az új-guineai katonaság is, a Német birodalom legolcsóbb katonasága. Egyenruhájuk ennyiből áll: németgyalogsági sapka, a fekete-fehér-vörös birodalmi rozettával, egy öv és egy kötény. E hadseregnek két német őrmester a parancsnoka.

E hó 8-ikán második felolvasást is tart Biró Lajos az új-guineaiak szokásairól, ugyancsak a Múzeum dísztermében, azután a Természettudományi-, Földrajzi- és Néprajzi-társaságokban fogja előadásait folytatni. De valószinűleg elmegy majd a vidéki nagyobb városokba is, s a mint hallottam, már oly előadást is meg kellett igérnie, a melyre majd csak két év múlva jut ideje. *Dr. Semayer Vilibáld.*

PAÁL LÁSZLÓ.

1846—1879.

Volt nekünk egy tragikus sorsú festőművészünk, a ki 23 évvel ezelőtt akkor halt meg, a mikor a várva-várt, nehéz munkával kiérdemelt siker megérintette. Meghalt a charentoni őrültek házában.

Paál László a hunyadmegyei Zámon született 1846-ban. Atyja, Paál József székely származású nemes ember volt s előbb Odvoson, később Berzován postamester. E vadregényes vidéken élte gyermek- és ifjúkorát Paál László. 1855-ig a szülei házban, később Aradon a minoriták hazafias szellemű gimnáziumában végezte iskoláit 1864-ben, a mikor érettségi vizsgát tett. Már ez idő alatt ébredezett művészi ambicziója. Előbb Nagy Péter városi rajztanár, majd a Nagyváradról oda került Böhm Pál vezetése alatt festegetett. A természet szeretete ekkor ébredt fel lelkében, melyhez szenvedélyes rajzolási kedv társult. Talán táplálta ezt az érzését az is, hogy ekkor ismerkedett meg az ez idő tájban Aradon tartózkodó Munkácsy Mihállyal, a kivel sírig tartó barátságot kötött. Apja határozott ellenzése daczára Bécsben, hová jogot tanúlni ment, beiratkozott a képzőművészeti akadémiába is. Az öreg Zimmermann Albert mesteriskolájába került. A nyarat Ramzauban, egy bajor faluban, gyönyörű erdőshegyes vidéken töltötte, komoly festői tanúlmányoknak élve. Apja vagyoni viszonyai ez időben roszabbodni kezdettek s a fiatal művész állami ösztöndíjakkal tartotta fenn magát.

Munkácsy Mihály, midőn 1870-ben világra

Ceyloni szingaléz család.

Maláj hölgy.

Pápua házaspár.

KÉPEK BIRÓ LAJOS UTAZÁSÁBÓL. — Biró Lajos fényképei után.

Biró Lajos és Kamunszanga nevű szolgája.

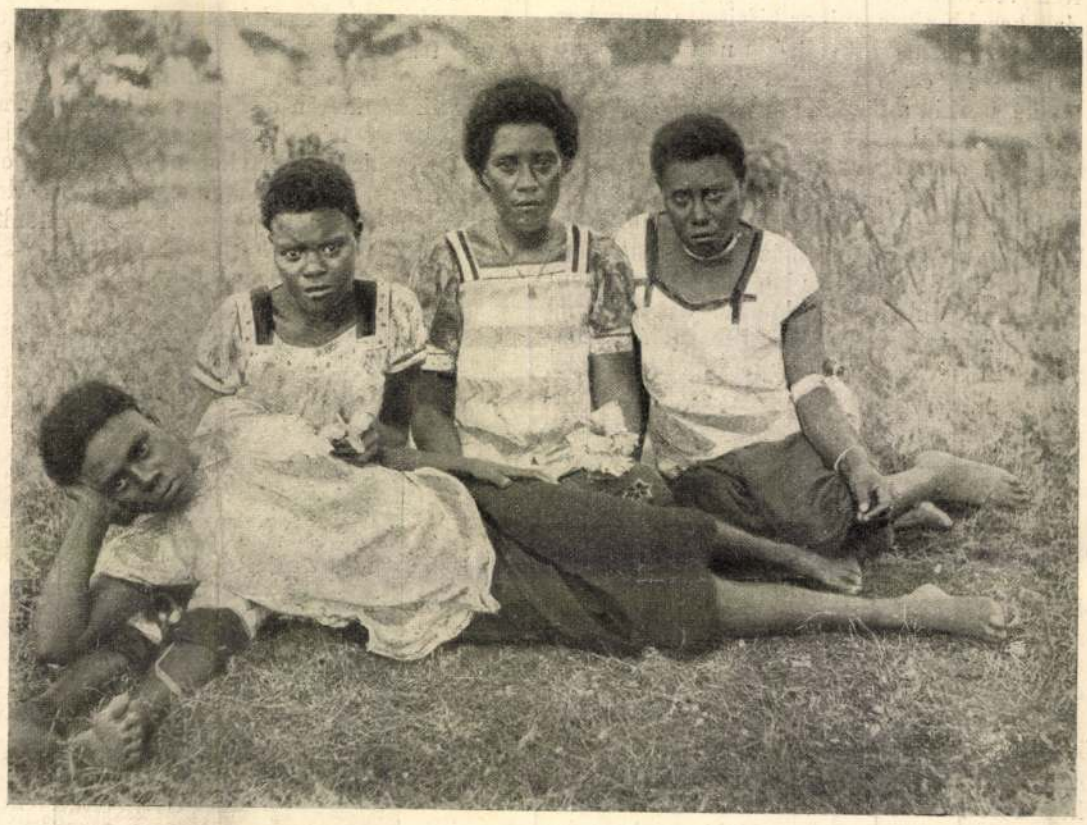

Új-guineai női typusok.

BIRÓ LAJOS FELOLVASÁSA ÚJ-GUINEÁRÓL.

Hirneves tudós utazónk, Biró Lajos, ki hetedfél évig búvárkodott a még nagyobbára ismeretlen Új-Guineában, — előadásokat tart időnként a távoli szigeten szerzett rendkívül érdekes észleleteiről, tapasztalatairól. Előadási sorozatát már meg is kezdte a múlt hó 29-ikén, hatszáz főnyi közönség előtt, mely a Nemzeti Múzeum dísztermét szorongásig megtöltötte.

A tudós ezúttal mint előadó is kiválónak bizonyúlt s nyugodt, csengő hangján úgy beszélt a fölkelő nap szigetéről, földjének, lakóinak csudás viszonyairól, mintha valamely barátjának vasárnap délutáni kirándulását mesélte volna el.

Előadása bár nem volt hijján tudományos észleléseknek sem, mégis teljesen népszerű volt, olykor humorral is fűszerezve s közönségét nem egyszer megnevettette, így pl., mikor elbeszélte az élelmes ceyloni vállalkozók által az európai származásu vasárnapi puskások számára rendezett «tigris-vadászatokat», a mikor is a boldog európai a *kikötött* fenevadat lelőheti. Eme «vadászat» árába a zsákmányán immár hetykén helyet foglaló vadásznak lefényképezése is bele van tudva.

De lássuk 75, magakészitette vetített képpel megelevenített előadásának rövid vázlatát.

Előadása kezdetén elmondta, hogy azon föld iránt, melyen ő a magyar tudomány érdekében életének hetedfél évét töltötte, még csak alig tizenöt éve mutatkozik valamelyes érdeklődés, minek az az oka, hogy partjai csak nagyon nehezen közelíthetők meg és mocsaras őserdőkkel vannak szegélyezve, belsejét pedig hatalmas hegylánczolatok borítják, a melyek a gyorsan meggazdagodni vágyó európait soha sem kecsegtették. A régi hajósok a hatalmas szigetet Finis Terrae (a Föld vége) név alatt ismerték. Fölfedezése csak lassan haladt előre, birtoklásáért a gyarmatositó államok egyike sem versenyezett, s mint mondá, pl. Anglia parlamentje, a mikor 1882-ben Forbes zoológus a sziget elfoglalását sürgette, ezt az indítványt egyszerűen elvetette s csak azután foglalta le a sziget déli vidékeit, mikor 1888-ban először a németek, majd példájukat követve a hollandok tették reá kezüket, előbbiek a sziget keleti, utóbbiak annak éjszaki és nyugati vidékeire. Érdeket keltett az is, mikor elmondta, hogy a német foglalás olyképen történt, hogy a német kormány e czélból egyik bizalmi emberét, Finsch Ottó hirneves ornithologust küldte, ki a szomszédos Ausztrália fővárosában a «Számoa» nevű jachtot fölszerelte s ezzel Új-Guinea korállszirtes partjait megközelítvén a kikötési helyeken minden baj nélkül kitűzte a német lobogót. Lám a tudósnak ott még a politikában is hasznát veszik.

Ez általánosságok után Biró Lajos a térkép segélyével végig kalauzolta hallgatóit az Új-Guineába vezető úton, mely őt Genuából, a Szuezi-csatornán át Adenbe, majd Bombayba, Ceylonba s innen a Malakkai félsziget fővárosába, Szingapurba vitte. Idáig az út elég kényelmes. Ma különben egészen Új-Guineáig az, de nem volt az akkor, mikor 1895-ben Biró Lajos arra felé indúlt, mert akkor Szingapurt és Új-Guineát egyetlen hajójárat kötötte össze s így Új-Guineába évenként csak hat-hét Európából induló hajó érkezett.

Úti élményeiből is mondott el egyet-mást, így a ruházatnak a forró éghajlathoz alkalmazkodásáról, az útközben látott, előtte akkoriban még új emberfajtákról, a ceyloni szingalézekről, a malakkai félszigetet és a Molukkákat lakó malájokról, kik mint kereskedők Új-Guineába és a polynéziai szigetekre is el-ellátogatnak. (Mint egyik képünk tanusítja, a hazai, jellemző öltözetdarabon kívül európai blúzt és csipkés napernyőt is visel a maláj hölgy.) Majd folytatta mindenütt ott levő khinai atyafiakról és végül Új-Guineába megérkezve, az odavaló benszülött pápuák között munkások gyanánt élő Bismarck-szigetségi és polynéziai benszülöttekről. Erre vonatkozó képünkön a baloldali nők mindketten Bismarck-szigetségiek, a harmadik szamoai, ki nyakán nem azért hordja a keresztet, mintha ő keresztény volna, hanem mert a fia az, míg tulajdonképeni pápua csak egy van köztük, a jobboldali szélső alak.

Pápuák.

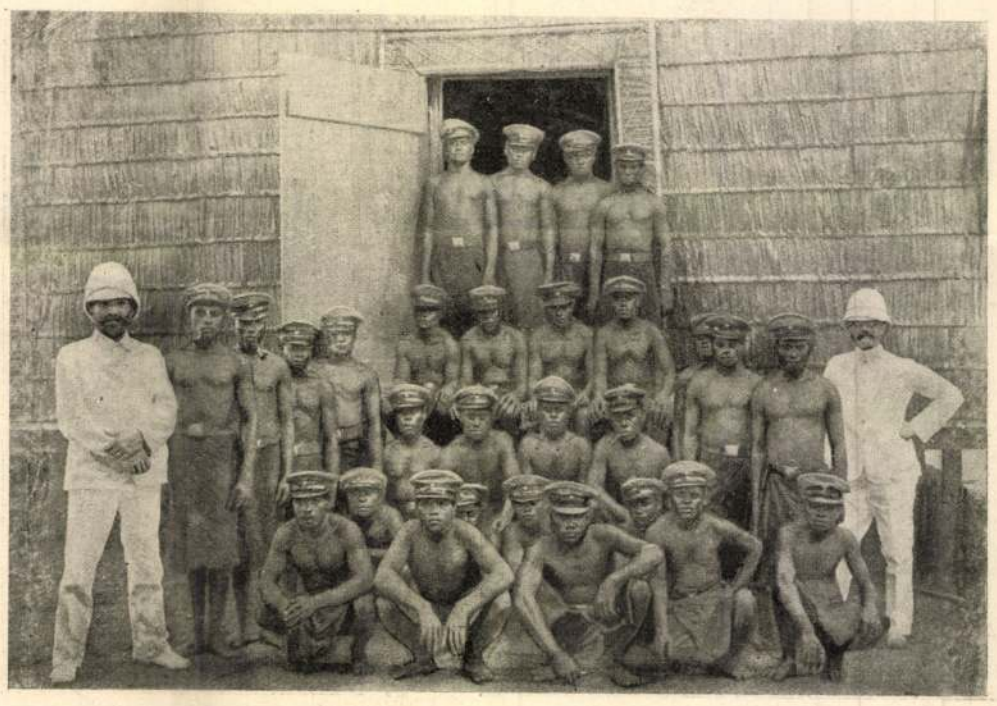

Benszülött gyarmat-katonaság.

KÉPEK ÚJ-GUINEÁBÓL. — Biró Lajos fényképei után.

Paál László

ivód

Kőszegi László:

Revízió a művészet körül. Bpest, 1934.

pelte a hivatalos Magyarország *Herczeg*
ófejedelemnek hetvenedik születése napját.

lalom szeretettel fordult ezen az ünnepen
szen ő az, *aki művészi erővel, mindent*
nesteri formát tudott adni *a magyarság*
nak, egész életének.

csak azt, ami valóban magyar, sohasem
ès érzései, *csak amelyek ezt az elszigetelt*
jellemzik.

Munkáczy az embert keresté, az
emberi lélek rezdüléseit kutatta, hű
cimborája, egyetlen igazi barátja,
Paál Zászló (1846 – 1879) vele szem-
ben az embertől a természethez pár-
tolt át. A két [művész világképe sok-
van hasonlított egymáshoz, sőt kie-
gészítette egymást, Paál Zászló első
benyomásai azonban jóval kedvezőb-
bek voltak társáénál. ~~[illegible]~~ Er-
délyben látta meg a napvilágot, erdő szé-

lén telt el kora ifjusága. Százados fák, árnyékos lombok környezetében. Ifjúkori emlékei egész életén végig kísérték, sohasem tudott megszabadulni a szűzi természet varázsától, sőt talán azért lett festő, hogy gyermekkorát, életének egyetlen boldog szakát új életre hívja. Tizenhat éves volt, mikor Aradon megismerkedett a Szamossy mellett felcseperedő Munkáczyval s már ekkor forgatta eszében, hogy ő is festőnek megy. Útjaik néhány évre szétváltak. Paál egy ideig Böhm Pálnál tanult Aradon, majd 1864-ben Bécsbe ment s ott az akadémián Albert Zimmermann tanítványa lett. Kicsinyes, pontos természethűségre tanítottak, elsajátította mesterségének technikai részét, de a figurális rajz iránt már ekkor ellenszenvet érzett s ez az ellenszenv rövid életét végigkísérte. Nem érdekelte a kor divatos komponáló módszere, a legboldogabb akkor volt, ha a szabad természettel állhatott szemben. Zimmermann, száraz akadémikus tanára, annyiban engedett az új felfogásnak, hogy növendékeit kivitte rajzolni a szabadba, a festés azonban többnyire műteremben történt.

Bécsből 1870-ben Hollandiába ment, hol a régi mesterek tanulmányozása közben megrendült hite az iskolai elvekben. A németalföldiek romantikus ereje, mely szívhezszóló-an egyszerű hanggal párosul, közelebb állott hozzá s értékes útmutatásokat adott. Elcsodálkozott Ruysdael nagyszabású természetlátásán, Hobbema közvetlenségén, Vermeer párás festőiségén. Midőn Munkáczy Düsseldorfba hívta s ő oda ment, bécsi tapasztalataiból már csak a technikaiakat tartotta megszívlelendőknek. Düsseldorfban ugyanaz a világ fogadta, mint Bécsben, a rajnai város legünnepeltebb tájképfestője,

Achenbach a szigorú részletezés híve volt, s a hatást kirívó ellentétek egymás mellé állításával iparkodott elérni.

Munkáczytól, ki barátjának fogadta, tanult a legtöbbet. Megragadta annak ellenállhatatlan temperamentuma, bravuros ecsetkezelése. Így akart festeni; de nem ilyesfélét. Nehezen ment, amíg az iskolai emlékek mankóját elvetve saját lábára tudott állni. Hozzájárult ehhez könnyelmű, vidám természete, mely hacsak lehetett kerülte a munkát. Keveset festett s Düsseldorfban még nem igen látszott rajta, hogy ecsettel fog hírnevet szerezni.

Rövid ideig maradt Németországban. Munkáczy, ki körben Párisba költözött, lehetővé tette hogy hívesse őt. Paál 1872-ben elhagyta Düsseldorfot, de nem a francia fővárosba ment, hanem a fontainebleaui ~~[illegible]~~ erdő mellett telepedett le s megkezdődött művészetének virágkora. Teljes odaadással, rajongó gyönyörűséggel fogott hozzá a tájképfestéshez s egy sorozat remekművet alkotott. A vég azonban gyorsan közelgett. Ugyanaz a betegség vitte sírba, mint Munkáczyt, de jóval hamarabb. Harminckét éves volt, midőn a charentoni gyógyintézetbe be kellett szállítani; ott halt meg egy év mulva.

Életében nem tartozott az itthon ismert festők közé, noha 1868-ban és 1869-ben Pesten is szerepelt egy-két képével. Ezek azonban a Rahl-iskola hazai virágzása idején nem okozhattak feltűnést. Hozzájárult ismeretlenségéhez az is, hogy Pestet elkerülte, külföldön pedig nem tett szert oly hírre, mely eljutott volna a magyar fővárosba. Képei eltemetődtek külföldön, s bonyolította a helyzetet az, hogy némelyik közülük ismertebb francia festők, például Corot névaláírásával meghamisítva került forgalomba. Így hatásáról sem lehetett szó egészen 1902-ig, mely évben

a Nemzeti Szalonban rendezett gyüjteményes emlékkiállítása meghozta a késői elismerést.

Művei egyenes vonalú fejlődést mutatnak. A bécsi tanulmányok szigorú részletezésetől egyre szabadabb és kötetlenebb alkotási módhoz emelkedett. Ez a fejlődés egyetlen műfajban zajlott le, a tájképfestészetben.

Markó Károly óta, ki művészetünk megujhodásakor a klasszicizmus ideáljait tájfestéssel szolgálta, az első magyar festő, kinek oeuvrejét a zöld természet ihlette meg. A világ azóta nagyot változott, a tájképfestés nagyobb szerepet kapott az európai piktúra kialakulásában. A hollandi művészet méltánylása s a XIX. század eleji angol mesterek, Constable és Bonington uttörő munkássága révén egyre többen kutatták e műfaj lehetőségeit. A barbizoni iskola, melynek megalakulása a harmincas évek közepére tehető, emlékezetes a fejlődés történetében. A francia festők egy csoportja, Corot, Theodore Rousseau, Millet és Daubigny vezetésével a fontainebleaui erdő melletti Barbizon faluban telepet alapított, s az újfajta tájfestésnek szentelte erejét. Az addigi száraz, rajzos tanulmányokkal, heroikus műtermi szerkezetekkel szemben egyenesen a természethez fordultak, a szabadban festettek s igyekeztek a táj mély poézisét közvetlenül, egyszerűen kifejezni. Ez az új mozgalom a romantikában gyökerezett, abból virult ki a barbizoniak bátorsága, mellyel a rajzosságtól elfordulva foltokban való széles összegezéshez pártoltak, de sikereiket nem romantikus lendületüknek köszönhettek, hanem őszinte természetrajongásuknak, frisseségüknek, egyszerű emberi nyelvezetüknek.

Paál közeláll a barbizoniakhoz, de nem tartozik köréjük, hiszen harmincnegyven évvel később kezdte meg működését a fontainebleaui erdőben, mint a franciák s mikor megkezdte, a barbizoniak már elérték a népszerűséget s együttes munkájuk megszűnt. Paál esetében is a harmincnegyven évnyi kézés egyik példájával állunk szemben, azzal a különbséggel, hogy végre sok elődjének bizonytalan igazodása után közvetlenül a francia művészethez fordult, sőt annak valóban érdemes csoportjához. Fejlődéstörténeti helyzete, tekintet nélkül arra, hogy ismeretlenül dolgozott s csak később fedezték fel, igen jelentékeny, mert a francia művészethez való igazodás arányla korai példáját mutatja.

Munkáczyn kívül, kinek romantikus pátosza és széles ecsetkezelése megbűvölte, elsősorban a barbizoniaktól tanult, azoknak nagyvonalusáját, mély líráját, őszinte egyszerűségét sokra becsülte. A természet, a táj szépségeibe odaadással merült bele. Elsősorban az erdőhöz vonzódott, mint a barbizoniak, az óriási fák hallgatag nyugalmától körülvett tisztásokhoz, a sűrű lombok közt megbúvó mocsarakhoz vagy a természet buja vegetációjába vágott egyenes utakhoz, melyek a szemet a láthatárig viszik el. A természet csöndjében bújt meg a lázongó kedélyű festő, kinek életében oly kevés elismerés jutott, kinek érzékenysége az otthonról érkező szomorú hírek miatt, melyek családjának tönkremeneteléről és szétzülléséről számoltak be, exaltációvá fokozódott s kit a korai halál sötét sejtelme mellett a szünni nem akaró pénztelenség lealázó érzése gyötört. Nem csoda ily körülmények

között, hogy az amúgyis szenvedélyes lelkületű művész alkotásaiban sem mutatkozott tárgyilagos megfigyelőnek.

Paál László a romantikus realizmus legértékesebb tájképfestője. Indulata szerint sokkal romantikusabb, mint barbizoni elődjei. Képtelen volt arra, hogy objektív képet nyujtson a látottakról, szenvedélyei vezették ecsetét, hangulatai alakították képeit. Ennek ellenére csodálatosképpen a nyugodt formákat választotta ki, a szélvész és vihar elemi megmozdulásait elkerülte. A nyugodt formáknak megörökítésébe azonban beleöntötte lázongó lényét. Hangulati értékeket keresve újfajta kompoziciós formákat alakított ki. Lemondott például a távlatról, egy csoport fatörzsét, hogy a függélyes tendenciát hangsúlyozza, közvetlen közelből vett ecsetjére (Erdő mélye, 1875, Székesfehérvár, Landgraf Lajosné tulajdona), másker háttérbe hatalmas fákat helyezett, melyek mint szétágazó sugarú szökőkutak zárják el a láthatárt. Motivumai egyszerűek, alig néhány elemre szorítkoznak, de csoportosításukban annál változatosabbak. Izga-

Folytatása
Mészöly Gézánál

kásságának mérlegében egyik serpenyőn történetileg elkésett volta s művészetének szűk érdeklődési köre áll, másikban szenvedélyes lelkülete, zamatos festőisége és hangulati mélysége. Jelentőségét a késői felfedezés örömében kissé túlbecsülték, de kétségtelen, hogy festészetünk e magános alakja nélkül a romantikus realizmus oly jellegzetesen magyar csoportja szegényebb lenne a legnekivalóbb tájképfestővel, ki az új idők új hangjait elkésve bár, de meghallotta; szegényebb lenne egy torzóban maradt, de következetes fejlődés képével.

Pacal László

Salamon Tornya.

Paál László

Lánd

Magyarművészképzen

44. sz.

szóló nagy párisi sikerét aratta, meghivta magához Düsseldorfba. Paál szegényes viszonyai miatt nem mehetett. Csak mikor újra ösztöndíjat kapott, ment barátjához, előbb Hollandiába, hogy aztán Düsseldorfban telepedjék meg. Hollandiában művészi felfogása nagy változáson megy át; a Zimmermann-iskola szigorú kontur rajzából, aprólékoskodó komponálásából kimenekülve, nagy szinharmoniákra törekszik. Düsseldorfban finom modorával, előkelő megjelenésével csakhamar az ottani társaság dédelgetett kedvencze lett. De művészi modorát eleinte nem igen méltányolják, mert Düsseldorfban ez időben egy oly tájfestő iskola virágzott, mely a kor lármás szellemének megfelelően tárgyban a természet ünnepélyes, dobzódó, hangos jeleneteit, szinben a rikító, tüzijáték-szerű szinhatásokat kereste. Paál mindennek ellentéte volt. Őt a természet egyszerű, bár erőteljesebb megnyilatkozásai vonzották s az intim részletek. E korszakból való berzovai falu részlete, nagy, egyszerű és mély tónus hatásával; a víz partjára kinyuló egy pár jegenyefája, melyekre rászállott már a homály, végig futván, nagy czikczakos vonalain és eljutott a víz tükrére, melyre ezüst lepelként nyujtózkodik el.

Munkácsy Mihály 1872 januárjában Párisba költözik. De nem tud el lenni Paál László nélkül; hivja, csalogatja és Paál László még ez év májusában oda is utazik s ott is marad haláláig. Még Düsseldorfban megismerkedett egy angol műbaráttal, a ki őt sokáig támogatta, mert, mint minden tájképfestő, ez időben nehezen érvényesülhetett. Az ötvenes és hatvanas évek nagy tájképfestő mestereit is csak akkor kezdték méltányolni, mellettük nem érvényesülhetett az idegen. Paálnak nagyon sokat kellett küzdenie. Atyja vagyoni viszonyai roszra fordultak és ő nem tudott rajta segíteni. Lelke elborult. A régi vidám bohémből keservesen panaszkodó, elégedetlen ember lett. 1877 nyarán szerencsétlenség is éri; véletlenül bele ütötte fejét egy gázcsőbe, agybántalmat kapott s 1878 tavaszán már szanatóriumba kellett szállitani. Ott érte utol a következő évben a megváltó halál.

Művei szétszóródtak a legkülönbözőbb gyűjteményekbe, honnét csak nagy fáradsággal sikerült egy részüket összegyűjteni. Mielőtt kiállításuk megnyilt volna, 12 műve a tűz martaléka lett, köztük egyik fő műve is, egy hatalmas vászon, mely Paál eredeti szinfelfogását, költői érzését, biztos technikáját fényesen igazolta volna. De megmaradt művei is beszédes bizonyságai nagy tehetségének.

Dr. Lázár Béla.

PAÁL LÁSZLÓ ARCZKÉPE. — MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Beöthy Ákos országgyűlési képviselő «*A magyar államiság fejlődése, küzdelmei*» czímű nagyobbszabású politikai tanulmányának második része a napokban jelent meg. Annak idején az első rész nagy feltünést keltett a politikai és a tudományos világban s a közéleti szerepléséről ismert nevű szerzőt a Magyar Tud. Akadémia levelezőtagjául választotta érte. A mostani második rész már tárgyánál fogva is kiváló érdekességű: az «új Magyarország» alakulását fejtegeti benne a szerző, a XIX. század elejének politikai mozgalmaitól kezdve az 1848-iki törvények szentesítéséig. A közel négyszáz lapnyi kötet két könyvre oszlik. Az első könyvben a szerző egy bevezető fejezet után a XIX. század elejének osztrák politikai rendszerét fejtegeti, Metternich egyéniségének és politikájának jellemzésével, Ferencz császár egyéni jellemvonásainak és rendszerének rajzával. Azután V. Ferdinánd király uralkodását s nemzetünk akkori közállapotait tárgyalja. A második könyv gróf Széchenyi István jellemzésével kezdődik s ezután részletesen tárgyalja az 1825-iki országgyűlést, a mely a nagyobb arányú és czéltudatos nemzeti tevékenység kezdete volt, mely után azonban visszafejlődési folyamat állott be, de az 1830-iki országgyűlés befejezése után újabb s most már állandó lendületet nyert a közélet. Itt keres alkalmat a szerző, hogy részletesen méltassa azon kor kiváló alakjait: Kölcseyt, mint politikust, Wesselényit; majd az 1832-iki országgyűlés jelentőségéről szól, azokról a főbb kérdésekről, melyek azt foglalkoztatták, a kormányban csakhamar lábrakapott reakcióról és ennek következményeiről. A két utolsó fejezet anyagát az 1839-iki országgyűlés tárgyalásai és Deák Ferencz politikai működésének rajza adják. Az egész nagy tanulmányt a történetirói kritika szempontjainak eredetisége jellemzi és styljében is érdekesen tükröződik vissza a szerző erőteljes egyénisége. A kötet az «Athenaeum» kiadásában jelent meg, szép kiállításban. Ára 7 korona.

Az iparművészet könyve. A Magyar Iparművészeti Társulat megbizásából szerkeszti *Ráth* György. Hézagpótló lesz ama nagy munka, melynek I. kötete a fenti czím alatt most került ki a sajtó alól. Nemcsak a magyar iparművészet örvendetes fellendüléseinek bizonysága ez a mű, hanem nélkülözhetetlen kézikönyv is azok számára, a kik hivatásszerűen foglalkoznak az iparművészettel, vagy a kik közelebbről meg akarják ismerni a művészi tevékenység eme nevezetes ágát. A könyv, melyet *Ráth* György, az Iparművészeti Társulat érdemes, buzgó elnöke szerkeszt, egymástól független tanulmányok sorozatából fog állani, de összességükben feltárják az iparművészeti tevékenység egész körét, különös gondot fordítván a hazai dolgokra. Hogy mennyi mindent fog nyújtani ez a munka, legjobban megvilágítja tartalmának ismertetése.

Az *I. kötet* tartalma ez: «A művészi stilusok fejlődése», Gróh Istvántól, az iparművészeti iskola tanárától. «Az iparososztály fejlődése Magyarországon», Marczali Henriktől. «Az érem», Ráth Györgytől. «A pecsétek», Áldásy Antaltól. «A mozaik», Lyka Károlytól. «A sokszorosító művészet», Éber Lászlótól, a Nemzeti Muzeum régiségtárának s.-őrétől és Czakó Elemértől, az Iparművészeti Múzeum könyvtárnokától.

A következő részekben ezek lesznek:

II. kötet: «A miniatura», Varju Elemértől. «A glyptika», Ráth Istvántól. «Az agyagművesség», Wartha Vinczétől. «Az üveg», Wartha Vinczétől. «Az üvegfestés», Lyka Károlytól. «A bútor», Gaul Károlytól. «A fafaragás», Divald Kornéltól. «A csontfaragás», Diner-Dénes Józseftől. «A lakk», Divald Kornéltól.

III. kötet: «A fémek az iparművészetben», Edvi Illés Aladártól. «A vas», Edvi Illés Aladártól. «A bronz», Éber Lászlótól. «Az ötvösség és zománcz», Mihalik Józseftől. «A fegyverek», Nagy Gézától. «A szövőipar», Radisich Jenőtől. «A könyvkötés», Dézsi Lajostól. «A sokszorosítás modern eljárásai», Szőllősy Mihálytól. «A modern iparművészet», Meller Simontól.

A már megjelent 532 oldalra terjedő I. kötetben 287 szövegképen kívül 91 kitünően sikerült külön melléklet van, közte több heliogravure, szines nyomatok, rézkarczok, egyszerű és szines fametszetek. Egy kötet ára díszes kötésben 16 korona. Kapható az Athenaeumnál és minden könyvkereskedésben. A II. és III. kötetek a jövő év folyamán fognak megjelenni.

Szláv áramlatok és hazánk. Irta gróf *Esterházy* János, a főrendiház tagja. A fenti czím alatt most megjelent 126 oldalas füzet egyik fejezete ama tanúlmányoknak, melyeket a szerző «Nemzetiségi Tanúlmányok» czím alatt időnként közzé tenni szándékozik. Mostani füzetében a pánszláv törekvésekkel foglalkozik. A pánszlávok irodalmát ismervén, ennek alapján kifejti, hogy miben áll a pánszláv eszme fejlődése, jelenlegi állapota és a jövőre vonatkozó törekvése. Majd bő adatok közlésével hívja fel a figyelmet azon aknamunkára, mely a felső megyékben egyre nagyobb erővel folyik. Végre megjelöli azon eszközöket, a melyekkel a pánszláv fészkelődéseknek útját lehetne állani. Az erős magyar érzéssel és tárgyismerettel megírt füzet két koronáért minden könyvkereskedésben kapható.

Hangulatok czímen «Az Athenaeum Olvasótárában» egy kötet elbeszélés jelent meg dr. Lázár Bélától. Tizennégy rövid elbeszélés van a kötetben s mindenikben mélyebb hangulatok ébresztése az iró czélja. A vidéki életet, a kisvárosias előitéleteket festi leginkább, tragikus vagy humoros oldaláról. A piros kötésű könyv ára 1 korona.

Kereskedelmi nyelvünk magyartalanságai czímmel jelentek meg *Névy* Lászlónak, a budapesti kereskedelmi akadémia nemrég elhunyt igazgatójának hátrahagyott iratai, a melyeket dr. *Schack* Béla, a kereskedelmi iskolák kir. főigazgatója szedett egy kötetbe. A könyv a «Magyar Kereskedők Könyvtárá»-nak kettős füzete. Névy, a ki jeles széptani iró volt, magyaros nyelvérzékkel bírálta meg a magyar kereskedői nyelv idegenszerűségeit s nagy szolgálatot tett vele a magyar kereskedelmi nyelv tisztitására és magyarosságára. Kivánatos volna, ha minél többen olvasnák kereskedőink közül. *Schack* Béla bő tárgymutatóval is ellátta a munkát, megkönnyítvén így a gyakorlati használhatóságot.

Munkácsy-terem a szépművészeti muzeumban. Az országos képtár annyi Munkácsy-képet és vázlatot szerzett be, hogy a képtár mostani helyiségében megfelelőleg kiállítani azokat nem lehet. Az anyagot az új szépművészeti muzeumban fogják elhelyezni, még pedig külön Munkácsy-teremben. A Nemzeti Muzeum képtárában levő Munkácsy-képekkel és a művész legnagyobb festményével, a «Honfoglalás»-sal, elég gazdag lesz a Munkácsy-terem.

A Műcsarnok téli kiállítása. A képzőművészeti társulat téli kiállítása iránt szokatlanúl nagy az érdeklődés a művészek körében. A beküldés határidejének leteltéig összesen 1247 mű érkezett be a műcsarnokba. A társulat fölvételi biráló bizottsága kétnapi munka után összesen 564 művet utasított vissza, úgy hogy a tárlat anyaga közel 700 műből fog állani. A tárlat rendezése már javában folyik. A megnyitás november 15-én lesz.

Blaha Lujza búcsúja a Népszinháztól. A kitünő művésznő, a múlt hóban legkedveltebb szerepeiben búcsúzott el a Népszinháztól, melynek legfőbb büszkesége volt. Művészetének teljes erejében nem vonúl nyugalomba, hanem a Nemzeti Szinházhoz megy át, hová a művésznőt örökös tagúl szerződtették. Sűrűn vendége lesz azonban jövőre is a Népszinháznak.

Blaha Lujza október 31-ikén a «Sárga csikó» népszínmű Erzsi szerepében búcsúzott a népszinháztól. A mint megjelent, zugó taps és éljenzés köszöntötte. A közönség felállott s kendőt lobogtatott. Az egész előadást minden jeleneténél megakasztotta a meleg és zajos tüntetés. A színfalak, közt is ünnepelték. A népszinházi bizottság nevében *Ruszt* József intézett hozzá beszédet. *Porzsolt* Kálmán igazgató úgy köszöntötte, mint a Nemzeti Szinház örökös tagját és a Népszinház örökös vendégét. Majd *Szirmai* Imre adta át a szinház személyzetének ezüstkoszorúját, *Blaháné* könyes szemekkel válaszolt. «Nem örökre búcsúzom». — A *Nemzeti Szinházban* Blaha Lujza e hó 10-ikén lép fel «A sztrájk» népszínműben, Szigligeti és Balázs Sándor régi jó művében.

Magyar Szinház. «*Balkézről*» a czíme a Magyar Szinház legújabb franczia bohózatának. Szerzője *Veber* Pierre, mostanában fölkapott fiatal iró, ki a franczia bohózat-irók nyomdokain tallózik. Bizonyos, hogy nem ismeri a magyar közmondást: «elég egy sütetből egy lepény», de tagadhatatlan, hogy a maradékot elég jól föl birja melegíteni. A bohózatot *Heltai* Jenő fordította le. Tartalma a következő: A nőtlenség idejéből a házasságba átmenő kellemetlenségekért szenved és válik nevetségessé három felvonáson keresztül Lavaréde. Szakítania kell egy Hortense nevű hölgygyel, a kinek házassága előtt udvarolt, s a ki a házasságot csak úgy engedte meg udvarlójának, ha azután is udvarlója marad. Lavaréde azonban nagyon megszereti a feleségét és a multtal végképen szakítani akar. Hortense fenyegeti, hogy majd a hozzá irt levelekkel áll elő. Lavaréde ezeket a leveleket szeretné visszaszerezni s ezért meglátogatja. A feleség értesül erről, el akar válni a férjétől, annak szerelmes leveleit a kandallóba dobja, de a mint együtt olvassák a mézes-

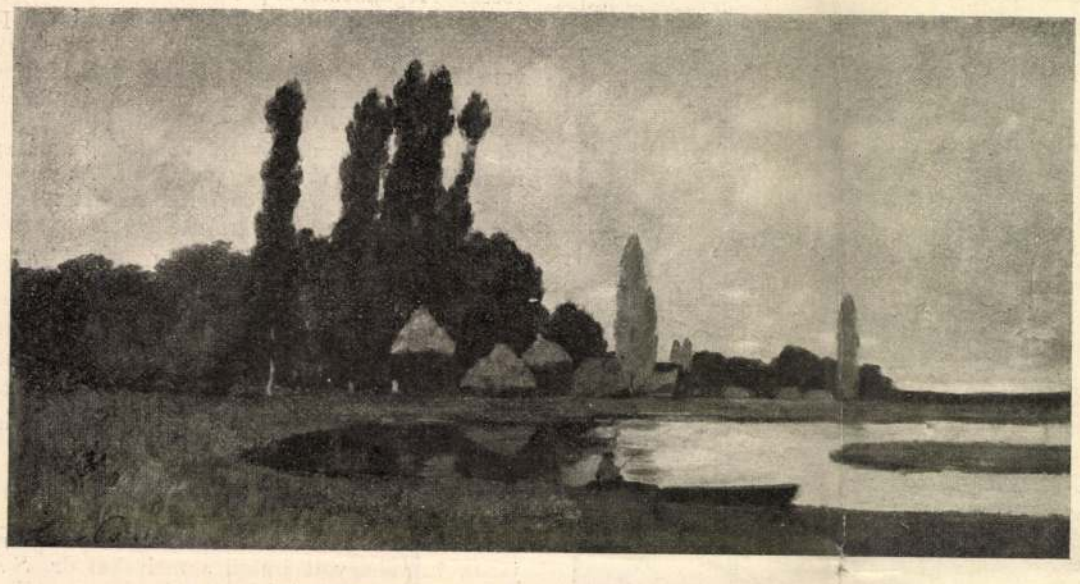

VIZPARTJA. (A Nemzeti Szalonban pusztított tűzben elégett.)

hetek alatt irt naplójegyzeteiket, az asszony könnyezni kezd s kibékűlnek.

Goldmark új dalműve. A magyar születésű bécsi zeneköltőnek, *Goldmark* Károlynak «*Berlichingeni Götz*» című új dalművét e hónap végén mutatják be a magyar királyi Operaházban. A szerző a bécsi operaszinházban akarta először színrehozni ezt a művét is, de az ottani intendánssal bekövetkezett surlódása miatt visszavette és így a magyar operában kerűl nyilvánosság elé magyar szöveggel. Az agg zeneköltő személyesen vezeti dalműve utolsó próbáit.

Eredménytelen színmű-pályázat. *Szeged* város 2000 korona pályadíjat tűzött ki magyar tárgyú színműre. A beadott 91 pályaműből bíráló-bizottság egyet sem tartott érdemesnek a jutalomra.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia november 3-iki ülésén *Heinrich* Gusztáv elnökölt, s nyelvtudományi értekezéseken volt sor.

Hegedüs István felolvasta: «A görög bölcsészet, főkép a mű-alak szempontjából» című tanulmányát. Utána *Kunos* Ignácz levelezőtag ismertette a nálunk huzamosan időző japán tudós, Kurakichi *Shiratori* dr. tanulmányait, a melyekben a magyar őstörténetet s a magyar-japán vonatkozásokat kutatja. Shiratori a magyar nyelv s a magyar őstörténet tanulmányáért jött hozzánk s nyelvünket ittléte alatt jól megtanulta. Kutatásai szerint a khinai ősforrásokban emlegetett *hjung-nu* nép nem lehet egyéb a hunoknál. Shiratori a nyelvünkben is ismert és használt *kán* és *kagán* szavak eredetét is magyarázza. A khinai források derítenek világot, hogy ezen szavak kapcsolatban vannak a régi Korea ma már elenyészett országainak fejedelmi címeivel. A *kán* szó ó-koreai nyelven urat és fejedelmet jelentett; a *kagán* szó első tagja nagyot jelent, a szó jelentése tehát nagyúr és nagyfejedelem. Koreával részint khinai, részint különféle török törzsek voltak határosak, köztük a hunok is. A felolvasásokat nagy érdeklődéssel hallgatták. *Shiratori* maga is jelen volt s a tanulmányért Heinrich Gusztáv köszönetet mondott neki, az akadémikusok pedig megéljenezték.

A magyar történelmi társulat november 6-iki ülésén, melyen *Thaly* Kálmán foglalta el az elnöki széket, *Óváry* Lipót érdekes dolgokat mondott el az 1866-iki háborúról és a magyar menekűltekről. *Chiala* Luigi olasz történetíró munkáját ismertette *Óváry* s evvel kapcsolatban adta elő saját tapasztalatait és értesűléseit. Az 1859-iki olasz-osztrák háború után nem sokára új háborúra készült Szárdinia Ausztria ellen s a magyar menekűltekkel megállapodás történt Magyarország föllázítására. Közbe jött azonban Cavour halála s a mint La Marmora tábornok lépett az olasz kormány élére, ez azt tanácsolta Viktor Emánuel királynak, hogy a magyar legiót oszlassa föl. Azonban az olasz kormány ezentúl is figyelemmel kisérte a magyarországi állapotokat, a velenczei forradalmi titkos bizottság pedig megbízottakat küldött a magyar politikusokhoz. Ezek azt jelentették. hogy Magyarország ki akar békűlni Ausztriával, Deák Ferencz pedig reményét is kifejezte, hogy a kibékűlés meglesz. Mikor az olasz kormány a porosz kormánynyal kötött szövetséget, a magyar menekűltek és Klapka vezetésével szervezendő magyar legiót a porosz kormány is számításba vette, habár Vilmos király kezdetben ellenezte. A szükséges öt millió franknyi kiadást az olasz és porosz kormány megosztotta maga közt. A magyar legiót olasz földön szervezték. A háború előtt Bismarck Berlinbe kérte Türr tábornokot s tárgyalni kezdett vele és Klapkával. Firenzében a magyar beavatkozást ezután maga Viktor Emánuel király s Ricasoli báró vették a kezükbe, de a custozzai vereség miatt abbamaradt minden. A sokat vádolt La Marmora balszerencséjét, a mely kormányzása idején szakadatlanul üldözte, annak tulajdonította, hogy őt megcsalta mindenki; csalódott Poroszországban, a mely a nikolsburgi béke megkötése után cserbe hagyta; csalódott Napoleonban és csalódott a magyarokban, a kik oly sok millió frank fejében egyetlen puskalövést sem tettek Itáliáért.

A Mathematikai és Fizikai Társulat november 6-án ülést tartott, báró *Eötvös* Loránd elnöklete alatt, a mely alkalommal *Bogyó* Samu a halandósági valószinűség kiegyenlítéséről értekezett, *Fröhlich* Izidor pedig a polarozott fényről. Végül *Eötvös* Loránd báró kihirdette a mathematikai tanuló-verseny eredményét, a mely szerint az első díjat (100 korona aranyban) *König* Dénes budapesti gyakorló főgimnáziumi tanuló nyerte, a második díjat pedig (50 korona aranyban) *Szmódics* Hildegard kaposvári főgimnáziumi tanuló. Budapestről 49 tanuló jelentkezett s 28 dolgozatot adtak be. A díjakat báró *Eötvös* buzdító beszéd kiséretében adta át a nyerteseknek.

MI UJSÁG?

Halottak ünnepe. A főváros temetőinek szomorú kiváltsága, hogy ezekben nyugszanak legtöbben a nemzet nagyjai és jelesei közűl. A halottak ünnepének családi bánata közt itt a nemzeti kegyelet is ünnepel. A budapesti temetők voltak most is a halottak napjának legünnepélyesebb helyei. Az elmult szombaton és vasárnap ide vonúltak ki a különböző testületek, társulatok zászlókkal s a közönség is tömegesen kereste föl az ismert sirokat, a hol a nagyok emléke lelkesít. Különösen a kerepesi-uti temetőben óráról-órára megújult a kegyelet megható nyilvánulása. Síremlékeket avattak föl, melyekben a művészet szólal meg a halottak csöndjében. A Deák-mauzoleum nyitva volt, látni lehetett a márvány szárkofágot. A Batthyány-mauzoleum párkányain este a mécsek sorai gyúltak ki. Kossuth sírját a koszorúk virágos özöne borította, ezek közt a két Kossuth-fiú koszorúja. A jelesek sírjánál mindenütt emlékbeszédeket tartottak. — A *budai* oldalnak is megvannak a maga felejthetetlen halottjai. Virág, koszorú lepte el a Budavár ostrománál elesettek sírhalmát. A Mátyás-templomban gyászmisét mondtak az ott eltemetett III. Béla és felesége, antiochiai Anna lelkiüdvéért. A királyi palota nádor-kriptáját is kinyitották. Az 1895-ben elhunyt László főherczeg szárkofágját most is virágok lepték el.

A belga királyné ajándéka Budapestnek. *Mária Henrietta* belga királyné végrendeletében két képet hagyott Budapest fővárosnak. Adhemar Morren, a belga király jegyzője a következő levél kiséretében küldte meg a képeket: «Polgármester úr! Goffinet báró és Grunne gróf uraknak, mint a belga királyné végrendelete végrehajtóinak utasítására van szerencsém értesiteni, hogy Ő Felsége végrendelete a következő intézkedést tartalmazza: «*Szeretett szülővárosomnak, Budapestnek adom és hagyományozom* a) *nagyrabecsült atyámnak, József főherczeg nádornak arczképét*, b) *hőn szeretett anyámnak, Dorottya főherczegnőnek arczképét*». A két arczképet a fővárosi múzeumban helyezik el.

Szobrok. *Salamon* Ferencznek, a kitünő történetírónak a történelmi társulat elkészíttette bronz mellszobrát s e hó 9-ikén leplezik le az akadémia palotája előtti parkban. A szobor Jankovich Gyula szobrászunk műve. A történelmi társulat november 9-ikén délelőtt féltizenegy órakor az akadémia első emeleti termében gyűl össze s onnan vonulnak a szoborhoz, hol Ballagi Aladár mondja az ünnepi beszédet. — *Tokajban* a város közgyűlése elhatározta, hogy szobrot állít *II. Rákóczi* Ferencznek. A jövő évben ugyanis kétszázadik évfordulója van, hogy II. Rákóczi Ferencz, a tokaji vár ura, kibontotta a magyar szabadság zászlaját. Ezen az évfordulón óhajtják leleplezni a szobrot.

Fadrusz János a kolozsvári egyetem doctora. A kolozsvári egyetem bölcsészeti kara, tiszteleti doctorrá választotta meg *Fadrusz* János szobrászművészt a szobrászat terén szerzett érdemei elismeréséül. Magyarországon ez az első eset, hogy a szépművészet ápolásáért és fejlesztéséért valakit doctorrá választottak.

Király Pál emléke. *Király* Pálnak, a minap elhunyt tudós tanárnak és írónak, lapunk hosszú időkig volt belső dolgozótársának emlékét méltó módon akarja megörökiteni a budai Pædagogium, melynek a megboldogúlt harminczöt évig tanára volt. A tanártestűlet elhatározta, hogy az intézet díszterme számára megfesteti Király Pál arczképét a temetőben pedig művészi emléket állít sírja fölé. A kegyeletes czélra gyűjtést indított az emlék-bi-

FÜZES. (A Nemzeti Szalonban pusztított tűzben megsérült.)

PAÁL LÁSZLÓ FESTMÉNYEI.

anyja útját állja boldogságuknak és Bálint más leányt vesz feleségül. Julcsa elkeseredésében és Bálint iránt való boszúból meghallgatja egy zsandár udvarlását. De meg is bánja tettét, apja pedig elkergeti. A leány Horvát János nazarénushoz kerül, a ki a vallásos hit útján elérhető bocsánattal vigasztalja. De hogy fölvétessék a hivők közé, alázatosnak kell lennie és méltónak minden cselekedetében a hivőkhöz. Bálint pedig házasságában boldogtalan lett, korhelykedik és most is Julcsát szereti. A leány ellenáll, sőt visszavezeti Bálintot elhagyott feleségéhez. Így fogadják be a nazarénusok közé, így nyer bocsánatot és felesége lesz Horvát Jánosnak. Ennek a mesének sok a szentimentális része, mely nem felel meg az igazi életnek, vagy nincs kellően indokolva. A darab több részét a közönség tetszéssel fogadta és a szerzőt többször kitapsolta. A főszerepet *Hegyi* Aranka játszotta, a kinek igazi tere az operette, de az érzelgős Julcsát is sok melegséggel játszotta.

A Műcsarnokból. A téli kiállítást folyton nagy közönség látogatja és a képvásárlások is jól indultak. *Klotild* főherczegnő és *József Ágost* főherczeg november 26-ikán délután megtekintették a kiállítását. Hosszabb ideig voltak a tárlaton, a melynek műtárgyaiból sokat kiszemeltek megvásárlás czéljából. — A Műcsarnok *karácsonyi kiállítása* is megnyilt már. Ezen a kiállításon csupa olyan művet állítottak ki, melynek értéke legfeljebb 300 korona.

Paál László képei. A Nemzeti Szalonban nov. 23-ikán nyilt meg Paál László összegyűjtött festményeiből a kiállítás nagy és díszes közönség jelenlétében. *Wlassics* Gyula közoktatási miniszter *Lázár* Béla, a kiállítás rendezője üdvözölte. A miniszter válaszában kijelentette, hogy örömmel jelent meg a tárlaton, mely egy sokat hányatott nagytehetségű magyar művész alkotásait foglalja magában. Zajos éljenzés üdvözölte a minisztert, a ki erre körútat tett a tárlaton.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia november 24-iki összes ülésén báró *Eötvös* Loránd elnökölt s az ülés tárgya egy emlékbeszéd volt és a Kóczán-féle történeti tárgyú drámai pályázat eldöntése.

Az emlékbeszéd *Hollósy* Jusztinián benczésrendi tudós tanárnak, az Akadémia néhai tagjának érdemeit méltatta. *Fehér* Ipoly pannonhalmi apát idézte vissza emlékezetbe érdemes rendtársának a természettudományi irodalom terén kifejtett munkásságát és tanári pályáját. Fehér Ipoly maga is tanítványai közé tartozott. Hollósy Jusztin 1900-ban halt meg, 80 éves korában.

Az emlékbeszéd meghallgatására számos egyházi férfiú jelent meg az Akadémia ülésén. Ezután tette meg jelentését a birálók nevében *Heinrich* Gusztáv a *Kóczán-díjért* versenyzett történelmi drámákról.

A Kóczán-díjra a magyar történelem egy-egy kitűzött korszakából merített tárgyú szinművek pályáznak és a 100 aranyos díj az aránylag legjobb műnek kiadandó. Ezúttal az Árpád királyok utolsó éveiben játszó drámák pályáztak és kilencz versenyzett. Az általában gyönge darabok közül az «Istenitélet» című tragédiát főleg lirai részei miatt említi. Jobb ennél és határozottan a szinpadra való alkotás az «*Egy királyné*» című három fölvonásos tragédia. A jellemrajz ebben sem hibátlan, de jól ismeri a szinpadot, jól versel, szép a nyelve s drámai összeütközése hatásos. Ennek itélték oda a jutalmat. Szerzője *Földes* Imre, a ki tavaly is megnyerte a Kóczán-díjat egy históriai vígjátékával s a ki fiatal bankhivatalnok.

A Kisfaludy-Társaság november 26-ikán *Beöthy* Zsolt elnöklésével tartotta havi ülését nagy számú közönség előtt.

Dalmady Győző érzéssel megírt négy költeményét olvasta föl. *Alexander* Bernát Fadrusz János kolozsvári Mátyás-szobráról adott elő nagyobb tanúlmányt. A bevezetésben élesen szól a művészeti tömeg-termelésről és annak okairól. A mit Fadruszról és kolozsvári alkotásáról mondott, melyben egy magyar művész győzelmét üdvözölte, lelkesítő méltatása volt egy kiváló és eredeti tehetségnek. A felolvasást megéljenezték. *Vargha* Gyula műfordításokat adott elő franczia költők verseiből: Leconte de Lisle két költeményének és Sully Prudhome híres versének, «Az eltörött vázá»-nak fordítását. Utolsó volt a fölolvasók sorában *Rákosi* Viktor, a ki «Kexholmi Mária» című regényének két első fejezetét és a továbbiak vázlatát olvasta föl tetszés mellett.

A Dunántúli Közművelődési Egyesület nov. 26-ikán tartotta meg XI-ik évi közgyűlését Budapesten, az új városház tanácstermében *Pallavicini* Ede őrgróf elnöklete alatt. Az elnök az egyesület helyzetét ismertette, mely épen nem örvendetes. Azért tárja fel oly őszintén a helyzetet, hogy fokozottabb munkásságra, nagyobb lelkesedésre és áldozatkészségre buzdítsa az egylet tagjait, mert sem kellő anyagi erővel, sem kellő létszámmal nem rendelkeznek. Ezek nélkül pedig csak megközelíteni is lehetetlen nagy czéljaikat: a nemzeti szellem és műveltség terjesztését és a dunántúli kivándorlás megakadályozását. A magyarság bajain kívül a Dunántúl nagy közgazdasági bajai is a feladatok egész sorozatát tűzik az egyesület elé.

Porzsolt Kálmán titkár az egyesületnek évi jelentését, dr. *Fekete* Ignácz főpénztárnok pedig az egyesület számadásait mutatta be. *Fenyvessy* Ferencz főispán indítványára elnöknek továbbra is *Pallavicini* Ede őrgrófot választották meg. Az igazgató-választmány megválasztása után *Rákosi* Jenő alelnök tartotta meg előadását a Dunántúl egy nagy társadalmi bajáról, a születések feltünő aránytalanságáról, a mi még veszélyesebb a kivándorlásnál, mert a magyarság belső elvérzését jelenti. Rákosi előadását az egyesület évkönyvében is kinyomatják.

MI UJSÁG?

A király egészsége. Ő Felségének könnyű természetű gyöngélkedése már annyira javult, hogy Schönbrunnból a legközelebbi napokban visszatérhet Bécsbe. A király e hideg téli napokon is nagyobb sétákat tett a schönbrunni parkban.

A főrendiház az új országházban. A főrendiház összes helyiségeit is berendezték már az országházában s a főrendek itt tartják legközelebbi üléseket. A nagy fénynyel berendezett helyiségek a palotának a Margit-hid felé eső részét foglalja el. A főrendiház elnöke, gróf *Csáky* Albin, november 25-ikén mutatta be a főrendeknek, november 27-én pedig több meghivottnak s hirlapiróknak az összes helyiségeket.

Az elnök maga mondotta, hogy ez a helyiség túlságosan nagy a főrendiháznak. Akkora, mint a képviselőházé, holott emennek forgalma sokkalta nagyobb. Hihető, hogy a mi helyiség a főrendiháznak fölösleges, szükséges lesz idővel a képviselőháznak. Az ülésterem formája, beosztása olyan, mint a képviselőházé, de az oszlopok és páholyok aranydísze még gazdagabb. Az ülések is szélesebbek, mert itt a padsorok csak 293 helyre vannak beosztva, míg amott 430 ülés van. Az elnöki emelvény alján nagy zöld asztal van, s e körül tizenhat piros bársonyszék a miniszterek, a bibornokok és az esetleg eljövő főherczegek számára. Dísze a teremnek az elnöki emelvény fölött két oldalt két freskókép, az egyik az aranybulla kiadását, a másik a «Moriamur» históriai jelenetét ábrázolja. Mindkettő *Jantyik* Mátyás festőművész műve.

Az iparművészeti múzeum új kiállítása. Az Iparművészeti Múzeum a Nemzeti Múzeum jubiláris ünnepével kapcsolatosan új kiállítást rendezett be emeleti helyiségeiben. Szobor, kép, ötvösmű, dísztárgy, szőnyeg, üveg és porczellántárgy gazdag gyűjteménye van együtt az óriás teremben. Harminczöt új szekrényben 1371 új kiállítási tárgy van művészi ízléssel elhelyezve. Itt vannak a párisi kiállításon vásárolt modern iparművészeti tárgyak, arabs és perzsa könyvtáblák, melyeket Apponyi Sándorné grófné ajándékozott az intézetnek, az új keleti szövet és perzsa bársony, remek svájczi fayence-tárgyak Haggenmayer Károly és Szalay Imre nemzeti múzeumi igazgató ajándékai, a Tiffany-féle mázas üveg és a kopenhágai porczellángyár remekei. Feltünnek itt is *Delhaes* hagyatékából a bútorok, műtárgyak, ötvösművek.

Az iparművészet terén szerzett érdemeiért a király *Györgyi* Kálmán iparrajziskolai tanárnak s az iparművészeti társulat buzgó titkárának a Ferencz-József-rend lovagkeresztjét adta; továbbá: *királyi elismerésben* részesültek *Horti* Pál, a ki annyi ízléssel készíti a műtárgyak rajzait és terveit; és *Róth* Miksa, az ismert üvegfestő műiparos.

Házasság. Dr. *Hirsch* Ödön fővárosi ügyvéd, Hirsch Lipótnak, a Franklin-Társulat nyomdaigazgatójának fia november 23-án vezette oltárhoz a dohány-utczai izraelita templomban *Keppich* Irén kisasszonyt, Keppich Emil tiszabődi földbirtokos leányát. A templomot előkelő közönség töltötte meg. Ott voltak a többi közt Gyulai Pál főrendiházi tag és Kohner Zsigmond, a pesti izraelita hitközség elnöke, a kik a polgári esküvőnél mint tanuk szerepeltek; König Gyula miniszteri tanácsos, Pollák Illés dr., az ügyvédi kamara ügyésze, több hírlapíró s a Franklin-nyomda személyzete.

Ingyen kenyér. A tél beköszöntött, vele együtt a szegény néposztály insége és nyomora is fokozott mértékben. A könyörületesség megint megkezdi áldásos munkáját. A Podmaniczky-utczai kenyérosztó-bolt is megnyilt már. A könyörületes adományokat bárkitől elfogadja az ingyen kenyér-bizottság. *Jókai* Mór ez alkalomra a következő felhivást tette közzé:

«Ingyen kenyér! Beálltak a hideg napok! De csak a napsugár lett hidegebb, az emberi szívek melege nem fogyott meg. Közelg a tél, a munka szünetel, egész néposztály kenyér nélkül marad. Az érző szívekhez emeljük szavunkat. Ti, a kiket jóléttel, gazdasággal áldott meg a sors, emlékezzetek meg vidám óráitokban azokról, a kik éheznek, szükölködnek, ezeren, meg ezeren, kiknek nyomor a reggeli ébresztőjük s oszszátok meg velük jólétetek fölöslegét. A ki a szükölködőnek ád, Istennek ád s Isten jó adós: a földön az elvetett magért dús kalászszal fizet, az oltárra tett fillérért égi üdvösséggel. Siessünk adományainkkal ez oltárhoz: adjunk kenyeret az éhezőknek. *Jókai Mór.*

Merénylet a belga király ellen. A Lipót belga király ellen november 25-én elkövetett merényletről egy rajzot közlünk, mely azt a jelenetet tünteti fel, midőn a merénylőt a feldűhödt tömeg megtámadja. A képet a párisi «Illustration» után, ennek felhatalmazásával adjuk.

Lapunk szerkesztője, Nagy Miklós egészsége helyreállítása czéljából néhány napi szabadságot vett, ez idő alatt a lap körüli ügyekben egyik főmunkatársunk, Szivos Béla intézkedik.

HALÁLOZÁSOK.

Balogh László, a nagy-szalontai kerület képviselője, elhunyt N.-Szalontán 54 éves korában. Az országgyűlésen a függetlenségi Kossuth-párthoz tartozott. Tiz évig volt a szalontai járás főszolgabirája; azután a gazdálkodásnak élt s igazgatósági elnöke volt a szalontai gazdasági takarékpénztárnak. 1896 óta volt képviselő.

Szentgyörgyi Puzdor Gyula, Petőfi Sándor kortársa és barátja 75 éves korában meghalt Pápán. Az elhunyt 1842-ben, a mikor Petőfi Károlyvárosból a katonaságtól Pápára került, a kollegium növendéke volt s a költő gyakori és szivesen látott vendége volt Puzdoréknak.

Krupp Alfréd, Németország legnagyobb gyárosa, meghalt 48 éves korában szélütés következtében november 22-ikén hirtelen halállal. Az ágyuk öntésében, a pánczélos hajók építésében az esseni nagy acélgyár az egész világra kihatóvá tette a német ipart. Krupp Alférdről nehány nap előtt írta egy berlini szocziálista lap, hogy Capri szigetéről, hol pompás nyaralója volt, az olasz kormány kiutasította életmódja miatt. Ez valótlan, de azt hiszik, hogy a hir izgalmai idézték elő Krupp hálálát. Vilmos német császár megjelent a nagy gyáros temetésén Essenben, a koporsót gyalog kisérte a sírhoz s elutazásakor a vasutnál feltünő beszédet mondott, keményen elitélvén a szocziálista lapot, melyet támadásaiért a császár a Krupp halálában részesnek tart.

Mandák Dezső, a budapesti tudomány-egyetemnek sok éven át questora 43 éves korában. Csak két hét előtt nősült és szélütés vetett véget életének. Temetésén a közoktatási miniszterium számos tisztviselője s az egyetem tanárai is megjelentek.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Báró Bornemisza Tivadar, cs. kir. kamarás, honvédhuszárszázados, Hunyadmegye közéletének egyik vezérférfia Maros-Illyén s Kolozsvártt a családi sirboltban temették el. — Dr. Feuer Náthán, egyetemi rk. tanár, közegészségi felügyelő, a belügyminiszteriumban szervezett trachoma-osztály vezetője, 57 éves korában Szegeden. — Bohumek Nándor, 48-as honvéd, Ferencz-csatornai nyug. mérnök, 72 éves korában Baján. — Kovács László, 48-as honvéd, nyug. ref. tanitó 35-dik évében Békésen. — Molnár József, 48-as honvédfőhadnagy, nyug. törvényszéki tisztviselő, Budapesten. — Keményffy József, nyugalmazott pénzügyi tanácsos, 1848—49-es honvédhadnagy, 74-dik évében Győr-Pázmándhegyen. — Grünhut Károly, pécsi tekintélyes polgár 77 éves korában. — Dolenecz István, Nagy-Átád köztiszteletben élt polgára, ki a város iparának föllendítésén buzgón működött, 73 éves korában. Az elhunytban Dolenecz József hírlapíró édesatyját gyászolja. — Id. Benedek Huszár János, Benedek Elek volt képviselő és ismert író édes atyja, 88 éves korában Kis-Baczonban. — Holczer János, 48-as tűzmester, a ki a bicskei csatában egyik szemét is elvesztette, 86 éves korában Jászberényben. — Id. Miskucza György, földbirtokos, 56 éves korában Gyulán. — Fischer József, nógrád-vadkerti földbirtokos, 68 éves korában. — Szuppiny Ödön, m. kir. állategészségügyi felügyelő életének 57-dik évében Debreczenben. — Kultsár József, az ipolysági takarékpénztár pénztárosa, életének 60-ik évében Ipolyságon. — Párthényi László, fővárosi tisztviselő, özv. Párthényi Jánosnénak, a népszinház nyug. tagjának fia 43-ik évében Budapesten.

Özv. Harrach Józsefné, szül. Vass Lujza 90-dik évében Szászrégenben. Az elhunytban dr. Erődi Béla budapesti tankerületi főigazgató és Erődi Ernő székesfővárosi polgári iskolai tanár édes anyjukat gyászolják. — Özv. Alszeghy Józsefné, Császárné-

Alszeghy Irmának, a Nemzeti Szinház művésznőjének és Alszeghy Kálmánnak, az operaszinház rendezőjének édes anyja, Budapesten. — Verédy Ibénke, Verédy Károly fővárosi kir. tanfelügyelő 22 éves leánya, Budapesten. — Kovács Jánosné, szül. Fejér Anna, nyug. törvényszéki biró felesége, a 48-as időkben az ifjúságban oly kiváló szerepet vitt Vasvári Pál rokona, 84 éves korában Hajdu-Dorogon. — Csiky Erzsike, Csiky Miklós és neje, Szentgyörgyi Laura 16 éves leánya, Marosvásárhelytt. — Mándoki Barkó Ferenczné, szül. Kulin Nagy Erzsébet 73-ik évében Kolozsvárott.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. F. Az a régi templomrom, a melyet most fedeztek fel Budán, hajdan a dominikánusoké volt s a tizenharmadik század közepe táján épült. Közel volt a Mátyás-templomhoz s falának egy része be volt építve a várfalba, egyéb részein pedig utcza vezetett keresztül. A mint most az utcza földjét lehordták, előtűntek a régi templom alapfalai. Az egykori szentélyt a törökök sütőkemenczének rendezték be, a templom hajója pedig tele volt sírokkal. Szerzeteseket és előkelő embereket temettek itt el, némelyiknek díszes sírtáblája máig épségben megmaradt.

Eger, L. V. Mióta Európa nagyobb városaiban a vízvezetéki rendszert behozták, a hagyma és egyéb ragályos bajok okozta halálesetek száma 45—50 százalékkal alább szállt.

K. Az olasz hadseregbe és katonai tanintézetekbe idegen ország alattvalóját nem veszik fel.

Az első hó. *Rajz.* Látszik, hogy a szerzőnek van érzéke a természet szépségei iránt s az is lehetséges, hogy a mint mondja «ellenállhatatlan erő készteti az irásra». De sajnos, a mit érez, a mit magában elgondol, nem tudja leirni úgy, hogy azzal olvasóját is megragadná.

SAKKJÁTÉK

2303. számu feladvány. Schellenberg E.-től.

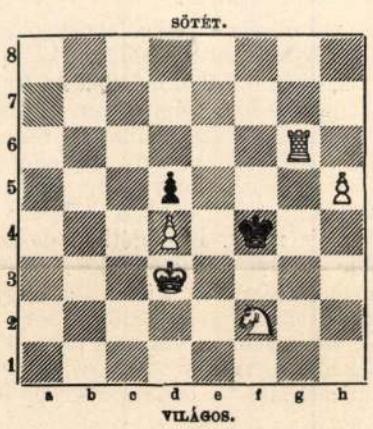

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2286. sz. feladvány megfejtése Juchly J.-től.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Vb2—f2	__ c5—c4 (a)	1. __	__	__ h3—h2 (b)
2. Vf2—g1	__ t. sz.	2. Vf2—g2		t. sz.
3. V mat.		3. V v. B mat.		

b.		c.	
1. __ __	__ e5—e4 (c)	1. __ __	__ e7—f6 : (d)
2. Vf2—g3 stb.		2. Vf2—c5 : stb.	

Világos.	d.	Sötét.
1. __ __	__	Kf7—[illegible]
2. Ff5—e4 † stb.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvárt:* Hoffbauer A. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó János. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Fakerten:* Kintzig Róbert. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 45. számában megjelent képtalány megfejtése: *Becsületesnek munka a kenyere.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Burmester a világhirü hegedü-művész húrjait **Reményi Mihály** műhangszerkészitőnél, a m. kir. zene-akadémia szállitójánál szerzi be.
Specialista hegedü-javitásokban, melyek a legművésziesebben készittetnek jótállás mellett.
A hangfokozó gerenda feltalálója, mely bármely hegedü vagy gordonkába alkalmazva annak sokkal erősebb, szebb és kellemesebb hangot ad.
Budapest, VI. kerület, Király-utcza 44/o.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 9482

A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás
Salvator kitünő sikerrel használtatik
vese-, húgyhólyag-, húgycsöve- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.
Diuretikus (viz. hajtó) hatású.
Vasmentes! Könnyen emészthető! Csiramentes!
Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál. 9485

Alapittatott 1878. *Telefon 15—56.*
Table-Tennis
és társasjátékok nagy választékban.
A világhirü
amerikai tornaeszközök «Whitely-Exerciser»
gyári lerakata.
SEFFER ANTAL,
BUDAPEST,
IV., Károly-u. boltsz. 12 (közp. városházépület).

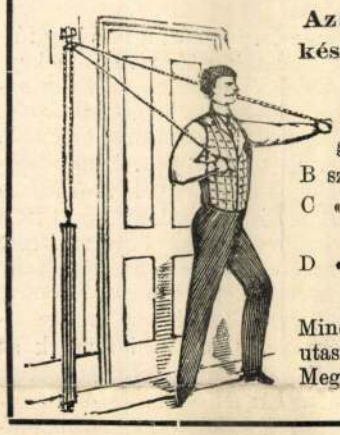

Az ábra szerinti tornakészletek árai a következők:
A sz. hölgyeknek és gyermekeknek frt 6.75
B sz. uraknak « 7.75
C « rendkivül erős «Athlet» « 8.20
D « Combinált erőre idomitható « 10.50
Minden készletnél ábrázolt utasitás mellékelve. Vidéki Megrendelések pontosan foganasittatnak.

Soha többé ez életben
nem kinálkozik oly kedvező alkalom egy csomó összeválogatott, valóban finom és enyhe
pipere-szappan
beszerzésére, mint a milyen én **5 korona** még nem létezett olcsó áron szétküldök. A szortimatum **48 darab** finom, enyhe, a következő illatu pipere-szappanból áll:
6 drb finom illatu **rezeda**
6 « « « **jázmin**
6 « « « **növény**
6 « « « **mandula**
6 « « « **rózsa**
6 « « « **mósusz**
6 « « « **orgona**
6 « « « **ibolya**
48 drb **5 korona** mesésen olcsó árért. Szétküldés utánvéttel **Kann Ignácz** gyári raktárából **Bécs, II., Lilienbrungasse 17a.**

UJDONSAG!! 9700

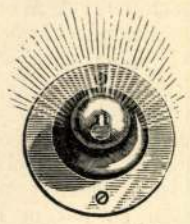

Acetylen-zseblámpa,
a zsebben kényelmesen hordozható nagy, vakitófénynyel ég és sötét helyeket, lépcsőket, pinczéket stb. nappali világitással lát el. Praktikus, szolid és olcsó. Egy drb ára a pénz előleges beküldése esetén **K 1.20** franco utánvéttel 50 fillérrel drágább, 3 drb **3 kor.** 6 drb ára **5 kor.** Porto külön. Kapható **Kann Ignácznál, Wien, II. Lilienbrunngasse 17.**

KWIZDA féle Korneuburgi marha táppor

Etrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok részére. 50 év óta a legtöbb istállóban használatban van étvágy — hiány s rossz emésztésnél, a tej javitására és a tehenek tejelőképességének fokozására, csontöréseknél. — 1/1 doboz ára 1 korona 40 fillér, 1/2 doboz 70 fillér. Csak a fenti védjegygyel valódi. Kapható minden gyógyszertárban és gyógyfükereskedésben. Főraktár: **Kwizda Ferencz János,** cs. és kir. osztr.-magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállitó, kerületi gyógyszerész, Korneuburg, Bécs mellett.

Magyarországi főraktár: **Török József gyógyszertára,** Király-utcza 12 és Andrássy-ut 26. 9648

Alapittatott 1865-ben.
A legjobb bel- és külföldi
zongorák, pianinók és harmoniumok
legolcsóbban kaphatók

Heckenast Gusztáv
zongoratermében
Budapest, IV., Gizella-tér 2
(Váczi-utcza sarkán).
Ehrbar udvari zongoragyár
Schiedmayer és fiai stuttgarti udvari zongoragyár
magyarországi egyedüli képviselete. Valódi amerikai harmoniumok. 9720
Nagy kölcsönző-intézet. **Árjegyzék ingyen.**

97,027 9765
J/1—a 1902. sz.

Faeladási hirdetmény.

Az 1902. évi szeptember hóban 77.850. sz. alatt közzétett tájékoztató hirdetménynyel kapcsolatban közhirré teszem, hogy a liptóujvári magy. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó alább megnevezett magy. kir. erdőgondnokságokban 1903. évtől kezdődőleg bezárólag 1907. évig, tehát egymásután következő öt éven át termelhető fenyő- és esetleg szil-, juhar- és kőris- épületi és műszerfának, valamint lágy és kemény tüzifának tövön az erdőben, katasteri holdankénti egységárak mellett való értékesitése iránt a liptóujvári m. kir. főerdőhivatal erdőrendezőségi irodájában versenytárgyalás fog az alább megjelölt két egymásután következő napon délelőtti 10 órakor tartani, s. p.:

I. 1902. évi deczember hó 18-án.

Szóbeli versenytárgyalás a következő csoportok fahozamára:

1. III. csoport. A vichodnai m. kir. erdőgondnokságban a fent megjelölt 5 év alatt kihasználandó, 113.9 kat. holdon termelhető mintegy 25000 m³ fenyő épületi- és műszerfára, és mintegy 3200 m³ lágy tüzifára.
Kikiáltása ár kat. holdanként 1650 korona.
Bánatpénz 6000 korona.

2. IV. csoport A likaukai magy. kir. erdőgondnokságban a fent megjelölt 5 év alatt kihasználandó 185.8 kat. holdon nyerhető mintegy 17800 m³ fenyő épületi- és műszerfára, és mintegy 4050 m³ lágy és 190 m³ kemény tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 800 korona.
Bánatpénz 4000 korona.

3. V. csoport, Az oszada-revuczai m. kir. erdőgondnokságnak oszadai «A» üzemosztály I., II. és III. vágássorozataiban a fennebbi 5 év alatt kihasználandó, 114.5 kat. holdon termelhető mintegy 20000 m³ fenyő épületi- és műszerfára, és mintegy 1500 m³ lágy és 600 m³ kemény tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 1125 korona.
Bánatpénz 3500 korona.

4. VI. csoport Az oszadai vizifürész használatával az oszada-revuczai erdőgondnokság oszadai «A» üzemosztályának IV. és V. vágássorozatában és revuczai «A» üzemosztályában a fennebbi 5 év alatt kihasználandó, 413.5 kat. holdon termelhető mintegy 37800 m³ fenyő épületi- és műszerfára, és mintegy 3050 m³ lágy- és 17900 m³ kemény tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 620 korona.
Bánatpénz 6000 korona.

II. 1902. évi deczember hó 19 én.

Irásbeli versenytárgyalás a következő csoportok fahozamára:

5. I. csoport. A liptóujvári gőz- és vizifürész használatával a szvarini, feketevági és teplicskai magy. kir. erdőgondnokságokban a fennebbi 5 év alatt kihasználandó, 960.7 kat. holdon termelhető mintegy 191800 m³ fenyő épületi- és műszerfára, továbbá mintegy 34800 m³ lágy és mintegy 5200 m³ kemény tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 1660 korona.
Bánatpénz 40000 korona.

6. II. csoport. A maluzsinai magy. kir. erdőgondnokságban a fennebbi 5 év alatt kihasználandó, 266.1 kat. holdon termelhető mintegy 63200 m³ fenyő épületi- és műszerfára és mintegy 6500 m³ lágy tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 2050 korona.
Bánatpénz 14000 korona.

7. VII. csoport. A vásárló költségén Fenyőházán épitendő, villamos hajtóerőre berendezendő uj fürész használatával a fenyőházai magy. kir. erdőgondnokságban a fennebbi 5 év alatt kihasználandó, 151.5 kat. holdon termelhető mintegy 69600 m³ fenyő épületi- és műszerfára, valamint mintegy 11200 m³ lágy és mintegy 45200 m³ kemény tüzifára.
Kikiáltási ár kat. holdanként 850 korona.
Bánatpénz 15000 korona.

Az eladásra kerülő összes vágások a helyszinén ki vannak tüzve, és az érdeklődők által bármikor megtekinthetők és becsülhetők is.

Bővebb fölvilágositással a liptóujvári magy. kir. főerdőhivatal szolgál.

Az általános árverési- és a szerződési feltételek ugy a magy. kir. földmivelésügyi ministerium erdészeti főosztályában (Budapest, V., Zoltán-utcza 16.), valamint a liptóujvári magy. kir. főerdőhivatalban megtekinthetők és legkésőbb 1902. évi deczember hó 1-sö napjától kezdve átvehetők.

Budapesten, 1902. évi november hóban.

Magy. kir. földmivelésügyi Minister.

MUNKÁCSY MIHÁLY: A BABA LÁTOGATÓI C. KÉP TOLLRAJZA.

érdeklődőknek. Előjegyzési ára 10 aranykorona. Megkeresések a M. B. T.-hoz (Üllői-út 33.) intézendők.

JÁNOSHALMI NEMES MARCELL ÜNNEPLÉSE. Április havában Budapestre érkezett *jánoshalmi Nemes Marcell*, Münchenben élő kiváló műgyüjtőnk, magával hozva *Mányoky Ádám* Rákóczi-képét, melyet a nemzetnek ajándékozott. A kép ünnepélyes bemutatása a Szépművészeti Múzeumban a társadalom, művész és politikai világ jeleseinek jelenlétében történt. Ez alkalommal a kormányzó és neje is megszemlélték a képet és hosszan elbeszélgettek a kép nagylelkű ajándékozójával. Utána gróf *Klebelsberg Kúnó* kultuszminiszter ebédet adott az Országos Kaszinóban Nemes Marcell tiszteletére. A kultuszminiszter felköszöntve vendégét, többek között ezeket mondta: „Külföldön a színházakat, könyvtárakat, múzeumokat fejedelmi áldozatkészség vagy az állam hozta létre. Ha nézzük a mi intézményeinket, azt látjuk, hogy a Nemzeti Színház a nemzet áldozatkészségéből keletkezett; a Nemzeti Múzeumot Széchenyi Ferenc; a Tudományos Akadémiát a bőkezű apának nagylelkű fia, Széchenyi István alapította. Szépművészeti Múzeumunkat az Esterházy hercegi nemzedék hozta létre, de még a két királyi kastély, a budai és a gödöllői is, a Grassalkovich hercegi nemzedéknek köszönheti létrejöttét. Nálunk szokás panaszkodni a nemzeti áldozatkészség hiányáról. Szeretik idézni a „sed avenam non"-t. Ez tévedés. Ha nagy nemzeti érdekről volt szó, mindig akadtak nagy nemzeti mecénások. Ha a háború előtt mintha megcsappant volna is az áldozatkészség és mindent az államtól vártak, most ezt a szerencsétlen hazát jobban tudjuk szeretni. Az a férfi, aki elhozta egy neki kedves szerzeményét és azt letette a nemzet oltárára, ezzel az adományával, amelyet más adományainak sorozata előzött meg, belépett „a magyar nemzet nagy mecénásai sorába. . . ." Itt említjük meg, hogy Mányoky Rákóczi-képe jelenleg a Szépművészeti Múzeum egy külön termében van kiállítva és Nemes Marcell óhajára tízezer koronás belépődíj mellett látható, mely a Képzőművészeti Főiskola ifjúsági menzájának támogatására fordíttatik. Egy bőkezű névtelen, tekintettel a jótékony és kulturális célra, félmillióval váltotta meg jegyét.

MŰVÉSZETÜNK A KÜLFÖLDÖN.

ERDÉLYI MŰVÉSZEK BUKARESTBEN. A bukaresti művészeti minisztérium által minden év május és június havában rendezett *Salonul Oficial* kiállításán, amely ily címen már a második, ez idén az erdélyi művészek közül is többen vettek részt. A zsűrizésre

Magyar Művészet
1925. 2. szám

PAÁL LÁSZLÓ: KAZLAK.

mintegy 1200 beküldött mű került, amelyek tömegéből 276 képet és 58 szobrot fogadtak el. A kiállításon az erdélyiek közül 16 festő és 4 szobrász 29 képpel és 14 szoborművel szerepelt, név szerint: Demian Anastasie, Florian George, Ács Ferenc, Hajós Károly, Ciupe Aurel, Isac Ivan, Kristof Krandz Albert, Litteczky Endre, Liuba Cornel, Parizek Francise, Szolnay Sándor, Trucinsky Eugen, Tóth Gyula, Thorma János, Widmann Walter és Zolnay Géza festők, Dittert Elisabetta, Kaizler Carol, Rubletzky Géza és Timariu Joan szobrászok. Az idei kiállítás 100.000 leies nagy díját Petrascu George bukaresti festőművész nyerte el.

A kiállítás elfogadó zsűrijébe a művészeti miniszter egyetlen magyar művészt hívott meg: Thorma Jánost Nagybányáról. A bukaresti hivatalos körök megkülönböztető tisztelettel fogadták a művészt, de legkedvesebbül érintette őt azoknak a fiatalabb bukaresti művészeknek a tüntetése, akik évek óta a nyári hónapokat, mint a bukaresti festőakadémia odaküldött ösztöndíjas növendékei, a Thorma vezetése alatt álló nagybányai iskolában töltik. Ezek a fiatalemberek s lányok, értesülve nyári mesterük ottlétéről, a kiállítási palota előtt megvárták, nagy éljenzéssel, beszéddel üdvözölték s Thorma odaadó tanító munkájáért s nobilis bánásmódjáért ezúttal is tüntetve fejezték ki hálájukat s szeretetüket.

A kolozsvári „Keleti Ujság" munkatársával folytatott beszélgetés folyamán Thorma sajnálattal állapítja meg „hogy az erdélyi festők nem nyerték meg az első csatát Bukarestben . . . lebecsülték a bukaresti kiállítás nívóját, túlkönnyen vették feladatukat és nem küldték el igazán reprezentatív munkáikat". Rossz taktika volt előítélettel nézni a kiállítás elé. „A regátbeli festők nagy része világot járt ember, éveket töltöttek el Párizsban és Németországban s a tanulás évei nem tűntek el nyomtalanul a fejük fölött. Ezzel szemben a mi fiatal festőgenerációnk (az erdélyieket érti) a nyomasztó körülmények hatása alatt alig mozdulhatott ki szülőföldjéről s arra voltak utalva, hogy önmagukból merítsenek. Pedig haladni és fejlődni alapos és kitartó munka, ismeretek szerzése nélkül nem lehet." (Keleti Ujság 1925. április 17-i száma.)

Nagybányáról, amely pedig ma is a legnagyobb festőkolóniája Erdélynek, ketten, illetve hárman vettek részt képeikkel a kiállításon: Szolnay, a román Florian és maga Thorma két művével, holott tíz-tizenöt nagybányai művész is szépen szerepelhetett volna, ha a meghívást idejében megkapják s kissé nekikészülhetnek. Különben is az erdélyi művészekre s főleg a román fővárostól legtávolabb eső nagybányaiakra anyagilag is nagy megterheltetést jelent a bukaresti szereplés, mert a képek szállításánál a román állam semmi könnyítést nem ad a művészeknek. Ez volt eddig is egyik főoka, hogy a nagybányaiak nem állítottak ki Bukarestben, noha a román művészet intézői ezt szívesen látták

volna. A nagybányai festők a jövő esztendei kiállításon külön csoportban együttesen óhajtanának resztvenni, amint ezt régebben a budapesti Műcsarnokban is tették. *(r.)*

MILANO. *Rudnay Gyulának* a milánói Pesaro-galeriában rendezett kiállításáról az olasz sajtó nagy elismeréssel nyilatkozott. Közöljük a jeles kritikus, Alessandro de Stefani cikkét, mely a torinói Il Regnóban jelent meg:

„Rudnay Gyula volt a legutóbbi velencei kiállítás egyetlen, igazi fölfedezése: tizenkét képe és rézkarcsorozata egy olyan kiemelkedő festői egyéniséget reprezentált, hogy a kritikusok csakúgy, mint a közönség, kénytelenek voltak figyelmükkel e magyar művész felé fordulni, aki zsenialitásának ilyen különös napfényével úgyszólván az ismeretlenség homályából bontakozott ki. Valójában azok, akik lelkiismeretesebben kísérték figyelemmel a világ festőművészetének fejlődését, már ismerték az ő műveit és a külföldi fővárosokban már ismételten fel-felbukkant neve, mint egy rendkívüli művészé, de szkepticizmusunknak szüksége volt egy kézzelfogható bizonyítékra, amelyet meg is kapott Velencében, de még ennél is jobban most Milanóban, abban a kollektív kiállításban, melyet Rudnay a Galleria Pesaróban bemutat. Több mint száz műve van itt összegyüjtve a mesternek, hogy a festő fizionómiáját kiegészítse. Az a csodálat pedig, mely iránta Velencében született meg, még csak növekedett és teljesen kikristályosodott Milanóban, ahol Rudnay művészete egész jelentőségében megnyilatkozik.

Első látásra klasszikus hatása van műveinek, mintha a legjobb idők egyik festője alkotta volna őket, akkor, midőn még igazi festőművészetet csináltak, — festőművészetet a technika akrobatamutatványai és a rajz elhanyagoltsága nélkül. De ezeknek a vásznaknak első, majdnem múzeumi hatása eltűnik, ha az ember jobban belejük ízlel: összes effektusaik a színek viszonyának valami egész új tudásától erednek, telve vannak biztos, festői bravúrral és az a klasszikus atmoszféra, mely első látásra oly kidomborodó, nem ered mástól, mint az egész együttes harmóniájától, a komponálásnak attól a tudásától, mely Rudnaynak közös tulajdonsága a mi legnagyobbjainkkal, különösen pedig Tintorettóval.

Bizonyos, hogy munkáiban különböző szimpátiák revelálódnak: a spanyolokkal, főleg pedig Goyával az alakoknak a kép együttesében való behelyezésében, a flamandok pedig mintha tulajdonképeni mesterei volnának. Azt mondhatná az ember, hogy ő ugyanaz művészetében, mint ami életében: meglátogatta az összes fővárosokat, sokáig élt Párizsban, Rómában, de nem tanult meg egy szót sem franciául, egy szót sem olaszul, semmit. Nem tud csak magyarul. Látni, hallani, igen, de nem vegyülni másokkal.

Ennélfogva nyersen megmaradt magyarnak: összes képei magyarországi jeleneteket vagy tájakat ábrázolnak és vásznait átlelkesíti egy úgyszólván vallásos szerelem a saját hazája iránt. A hazájuktól távol élő magyarokat valami állandó nosztalgia fogja el, megőrizve magukban parasztjaiknak, viharaiknak és tovaszáguldó lovaiknak emlékét. Rudnay képeiben viszontlátják hazájukat és nem érzik többé az elszakadás fájdalmait.

Rudnay arcképei olyanok, amelyek megragadnak kifejező erejükkel, dús életteljességükkel és eszközeiknek egyszerűségével. Az első teremben itt van egy Önarckép, kozákviseletben, mely a festő csontos, magányos alakját idézi fel, azt az embert, ki megszokta, hogy a sajátmaga és a Biblia társaságában éljen, teljesen átengedve magát a saját művészetének és távol a világi hiúságoktól. Mellette ott van fia arcképe, olvasás közben, vörös zubbonyban és fején tollas sapkával: egy elmélyedő, de derült ifjú.

Két tanulmányfej, melyek a technika különös erejét és csodálatos tudását revelálják, feleségének és unokahúgának képmásai. Ez a két kis vászon, valóságos ékességei a kiállításnak, hamar felkelti a gyakorlott szemű amatőrök csodálatát és vágyódását. Egy másik arckép egy öreg magyar parasztot ábrázol, csontos fejjel, szomorúan és gondolkozva: csendes fájdalom árad ki ebből a fejből. Semmiféle politikai írás nem fejezhetné ki jobban annak a magyarságnak fájdalmát, mely idegen járom alatt kénytelen élni. Ennek a végzetes átoknak egész súlya hajlítja meg ennek a parasztnak fáradt fejét annak a földnek rögei felé, melyet fátyolos szemei soha többé nem fognak látni.

Igen megragadó a Csavargó képe is, mezítláb, rongyosan és lomhán, nagyszerű típusa az élet kitaszítottjának, minden intelligencia nélkül pillantó szemével és állatiasan kielégült arckifejezéssel. Az arcképek között azonban legjobban dominálja legmagasabbrendű festői erényeit a Szakállas öreg úr: ez a tulajdonképen kis festmény, a síkok egyenességével előadva, erőszakos eszközök nélkül, úgy rajzbeli, mint fénybeli hatások keresése nélkül; az egész egy kissé elmosódottan megfestve, mint Carrière egynémely festményén és a valőrök fokozódásával a köpenyen, ennek öreg és fakó szövetén, de ahol az ecsetnek semmiféle édeskedése, semmiféle részletekbe való belemélyedése nincs, hanem ahol minden az együttes. Egy ember, kinek életében és személyében csak egyetlen tipikus vonás van: ez a köpeny, ennek a köpenynek a színe. Felejthetetlen festmény.

Megszámlálhatatlanok tájképei, köztük egyesek elevenné téve néhány alkalmi figurával, mint például kicsiny, távoli szekerekkel, tűnő párokkal, más képeken pedig főalakok domináló csoportjaival, mint például a szug-

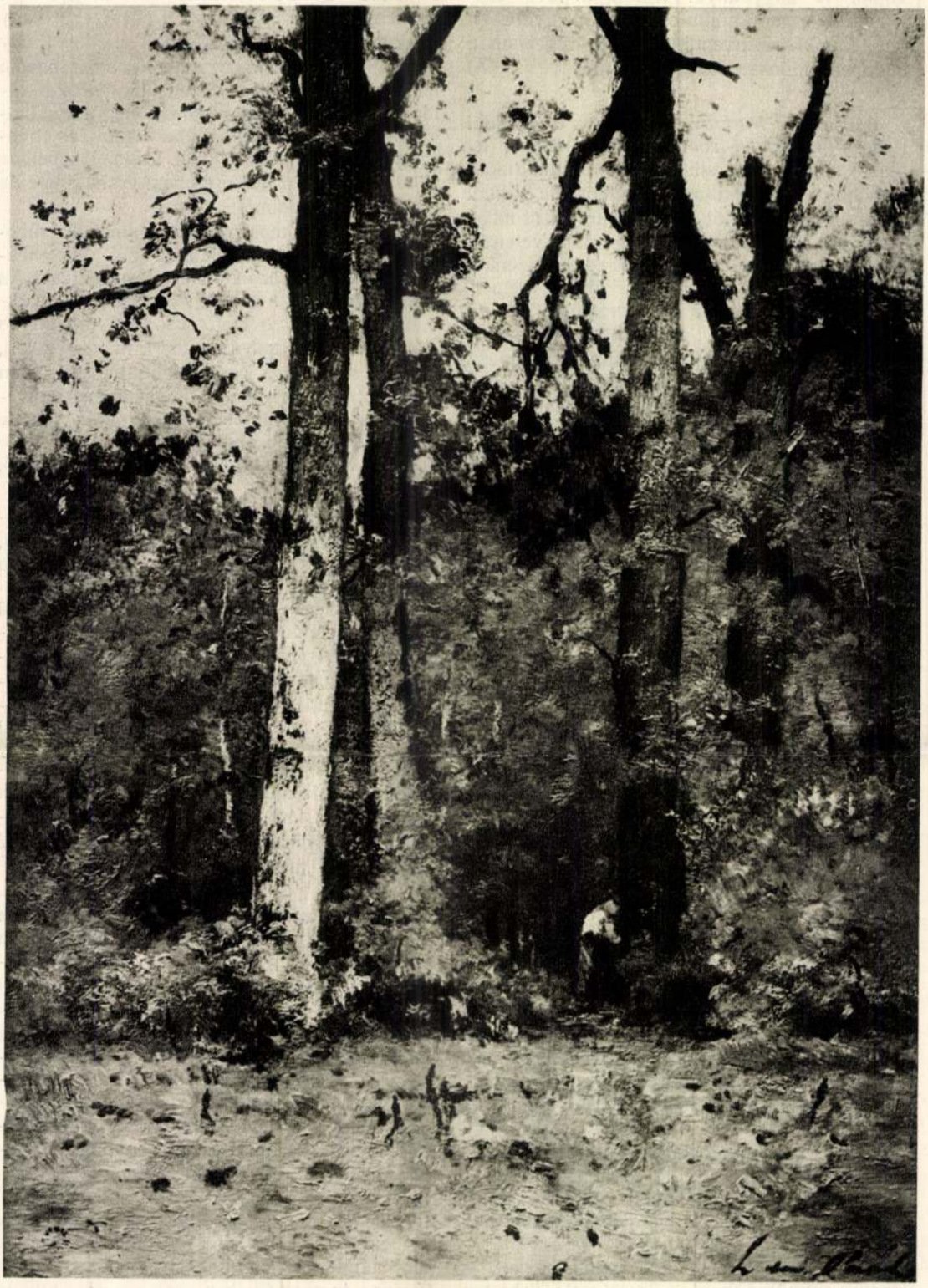

PAÁL LÁSZLÓ: ERDEI TISZTÁS.

PAÁL LÁSZLÓ: JEGENYÉK KÖZT.

Szőnyi István, akit helyes inspiráció, gyakran modern ízű, jóleső hatású, friss technikája jellemez. A figurát épúgy, mint a tájképet, az aktot úgy, mint az arcképet nagy formai biztonsággal tudja kezelni. Itt van többek között a *Vasútállomás*, a *Dunai táj*, mély jellemzőképességgel felfogva és színezve. Ezeket a képességeit néhány egyszerűbb intenzíven színezett figurális és pleïn-air akvarellképe, metszet- és rajz-sorozata is hirdeti, amelyek élénken tanuskodnak a művész kvalitásairól és arról, menynyire méltán foglal helyet azok között, akik odabenn szép egyetértésben képviselik az eleven magyar művészetet.

Azt mondom: egyetértésben, mert diszharmonikus hangot nem tapasztalni. Egyiknek palettáján vibrálnak a színek, néha szinte csak egy szín, gyakran tündöklő kontrasztok sötét vagy egészen fekete tonalitásban; a művész raffinált modernségéről beszélnek, amely erőteljes vonásokban, a tömören felhordott festék szeszélyében, váratlan félbeszakításokban, merész szögletekben, néha meg folyékony átlátszó ecsetkezelésben; gyakrabban vaskos, minden misztérium nélkül odacsapott vonásokban, de mindig hatásos tűzben, ügyesség- és merészségben mutatkozik. A kifejező merészség szintéziséből paraszttípusok, szent tárgyak, intériőrök, plein-air alakok, csendéletek, tájak, impressziók, fantáziák pattannak elénk: ekkora alakító bravúr tombolása mellett sem csökkent mélységgel, az annyi fekete hatás és erős körvonalak és árnyak mellett is illetetlen fényességgel és ennyire általános, határozatlan külső megjelenés mellett sem változott értékű jellegben. Vaszary Jánosról beszélek, akit különös érdeklődéssel ismerünk fel újra, különös piktortermészetének változatos koncepcióival, avval a merészséggel és készséggel, amely azonban nem tolakszik előtérbe, mert a színek eleven érzéke, kifejező erő támogatja, amelynek a kompozíció vibráló eredetisége ad alakot. Ennek a művésznek rajzainál is érdemes megállapodni, amelyekre néha gyors, közvetlen színek vannak ráérezve és amelyek előtt érzi az ember, hogy nem expresszionista ízű modorral van dolga, hanem olyan kvalitással, mely ki bírja magát fejezni tűzzel, biztos lendülettel, amit nem lehet erőltetett technikai készségnek nevezni.

Rippl-Rónai József az ismertebb, el kell ismerni, a legegyénibb művészek közé tartozik. Ihletének forrásai korlátozottak; kifejező eszközei egészen egyszerűek. De mindig különösen hatásos módon tudja meghatározni gondolatait, mint az igazi művész, akinek nem sok kell, hogy mindent megmondjon, amit akar, és mindenkivel megértesse magát. Világos és megérthető faktúra, pontos tonalitás, kifejező jellem, amely nem árul el forma után tapogatódzó problémákat. Piktúrája nyilvánvalóan a francia impresszionisták ösvényeiből ered, de ez az eredet szinte egészen elmosódott. Ma Rippl-Rónainak mintha inkább követői volnának, mint elődei; olyan határozott a jellege. Ezt olvastuk le olajfestményeiről. Ma — kivéve a *Havas állomás*-t, amely a legegyszerűbb piktúrában se lehetne definiáltabb — ez csak egy csomó pasztelljében és rajzában jelenik meg: egyszerű és értelmes dolgok, amelyekre leghelyesebb azt mondani, hogy legjobban a címük határozza meg mint kompozíciót és mint festői teljesítményt. *Napsütötte nő, Gazdag ember, Fehérkesztyűs nő, Fehérkalapos nő, Pihenő asszony, Kis bestia*, és így tovább. Minden benne van. Azután néhány arckép, néhány téli hangulat, városrészlet, falusi konyha, rajzok természet után: mindennapi dolgai a mindennapi életnek, néhány pasztellal és ceruzavonással odavetve. De mennyi igazság, anélkül hogy verista volna, mennyi vibráló élethűsége a tónusnak és impressziónak, anélkül hogy impreszszionista volna!

Ellenben van az impresszionistáknak egy korrekt és hatásos követője Mattyasovszky-Zsolnay Lászlóban, aki színeiben mindig élénk, ecsetkezelésében, kompozíciójában finom. Néhány csendélete valósággal mintaszerű. De néhány alakja meg egy arcképe is elárulja a biztos tehetségű festőt, akinek technikája ügyes, tele szerencsés képességekkel és mindig kiegyensúlyozottan gazdag a tónusa.

Mindenkép más jellegű, mint Fényes Adolf, akinek képei az övéi mellett vannak: ez a velencei tárlatokon fölismert művész, aki mindig visszatér ide intenzív, szinte súlyos és különféle inspirációjú piktúrájával, a koloristának valósággal drámai erejével; gyakran mozgalmas, tömött masszákban, sötét, szinte komor tónusban erőteljes koncepciójának kifejezéséül; bizonyára keresi a hatást, amikor különös, éjszakai vagy havas látképeket ábrázol, szinte régi ízlésű színpadi romantikusságokat, mint a *Sziklavár*, felhőket, izolált lakhelyeket, szomorú vagy mozgalmas szcénákat; mindnyáját valami mosoly nélküli légkörben, olyan világban, amely lidércnyomássá válik, amelyben mintha valami félelmetes dolog kezdene eseménnyé sűrűsödni. Csupa olyan hatás, amelyet, mint mondom, nagy ügyességgel hoz létre, kifejezéses, nem minden reminiszcenciától ment komolysággal: ami mindenkép mélyen festői tulajdonság és tiszteletreméltó még akkor is, ha számunkra idegen az a formanyelv, amellyel kifejezésre akarja hozni.

Ezért könnyen össze lehet egyeztetni ezt a művészetet a jól ismert Csók Istvánéval, aki pedig szintén erősen helyi jellegű. Csók Istvánt megint itt találjuk gazdag, értékes, szinte kéjes tónusaival, amelyek őt a színek költőjévé avatják, aki az ihlet legkülönbözőbb motívumait tudja énekelni ragyogó, zengő skálákban, aki szerencsés kézzel meg bírja találni a forrásokat a különféle jellegű, sőt különféle értékű munkák létrehozásához, mint amilyenek a mostan látható dolgai, de amelyek mind elég-

PAÁL LÁSZLÓ: PATAK PARTJÁN.

mann udvari tanácsost nevezték ki, aki eddig a szobrászati osztályt vezette és a bécsi egyetemen mint előadó működött. Hermann az olasz reneszánsz szobrászatának kutatása terén szerzett különös érdemeket.

KIÁLLÍTÁSOK.

ÁPRILIS.

Április 1—13-ig Ábel Pann szentföldi festőművész gyüjteményes kiállítása a Nemzeti Szalónban.

Április 20—május 1-ig a „Szövetség" II. kiállítása a Nemzeti Szalónban. E kiállítás keretén belül *Lipóth* Ferenc hátrahagyott művei kerültek bemutatásra.

Április 25—27-ig a Benczúr-társaság pályázatának kiállítása az Andrássy-úti régi Műcsarnokban.

MÁJUS.

Május 3—12-ig XLIV. csoportkiállítás a Nemzeti Szalónban. E kiállításon Bardócz Árpád, Baumhorn Olga, Krón Jenő, Marsovszkyné Szirmai Ili és Turán Hacker Mária vettek részt, kiegészítették a kiállítást néhai Győri Aranka művei.

Május 2—23-ig Derkovits Gyula kiállítása a Mentornál (Andrássy-út 17).

Május 17-én nyílt meg a Képzőművészeti Társulat tavaszi kiállítása Munkácsy Mihály, László Fülöp, Pentelei Molnár János, Pecz Samu és Hüvös László kollekcióival.

Május 17-én nyílt meg a Nemzeti Szalónban az osztrák művészek kiállítása.

Május 24-én Munkácsy Mihály és Paál László emlék-kiállítás nyílt meg az Ernst-Múzeumban.

MŰTEREMKIÁLLÍTÁS. *Bory* Jenő képzőművészeti főiskolai műtermében május hó 20—28 közt szoborműveiből műteremkiállítást rendezett.

MŰTEREMKIÁLLÍTÁS. Czölder Dezső az Adria mentén festett tengerképeiből Ferry Oszkár-utca 4—6. műteremkiállítást rendezett.

LONDON. *Nagy* Zsigmond, Spanyolországban élő magyar festőművész, Londonban érdekes kiállítást rendezett. A megnyitáson Rubido-Zichy Iván báró követünk, a connaughti herceg és Beatrice hercegnő, az olasz nagykövet és felesége, Mery del Val spanyol követ felesége, Wellington hercegnő, a társaság, a sajtó és a művészvilág számos kitünősége jelent meg.

HOLLANDI MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS. Amsterdam 650 éves fennállásának alkalmából a nyár folyamán nagy kiállítás készül Amsterdamban, mely a hollandi képzőművészetet fogja bemutatni a legrégibb időktől. A Rijksmuseum bemutatja a képzőművészeti alkotásokat a középkortól 1700-ig, a többi a történelmi múzeumban fog helyet foglalni. Rembrandt külföldön lévő festményei is bemutatásra kerülnek. Így a svéd kormány megígérte, hogy a stockholmi múzeumból kölcsönképen átengedi Claudius Civilis hűségesküjét. Párizs városa átengedi Fabius Maximus portréját. A kiállítást július 1-én akarják megnyitni.

NÉMETALFÖLDI MESTEREK KIÁLLÍTÁSA DETROITBAN. Nagy érdeklődés mellett nyitották meg a detroiti „Institut of Arts"-ban, mely Dr. W. R. Walentiner vezetése alatt áll, a XVII-ik századbeli németalföldi mesterek műveiből rendezett kiállítást. A kiállítás anyagát Dr. Walentiner detroiti magángyüjteményekből állította össze. Tizenhárom németalföldi művésznek összesen 35 festményét válogatta ki, ezek között: Aelbert Cuyp, Frans Hals, Meindert Hobbema, Pieter de Hooch, Nicolaes Maes, Jacob van Ruysdael, Jan Steen, Ter Borch, Van de Velde, Vermeer van Delft és Rembrandt nyolc remekművét. Dr. Walentiner a katalógus előszavában, mint az amerikai gyüjtő ízlésére jellemző tényt említi, hogy a nyolc festmény mind a művész korábbi alkotása. A korosabb Rembrandtot Amerikában sokkal kevesebbre értékelik. Bár a kiállítás anyaga aránylag kicsi, mégis tiszta képet nyujt arról a gazdagságról, melyet az amerikai magángyüjtemények képviselnek.

Eső után. Paál László ismeretlen festménye, mely Amerikában bukkant föl

Egy ismeretlen Paál László-kép

Ünnepnapja az mindig a magyar kulturának, ha nagy mestereinknek egy-egy ismeretlenbe veszett, külföldön rekedt alkotása felbukkan és megmenthető lesz a magyarság számára. Azóta, hogy huszonkét évvel ezelőtt a *Nemzeti Szalon*-ban bemutathattam az első Paál-kollekciót, számos Paál-képet sikerült a világ minden tájáról összeszedni, ugy, hogy nyolc évvel később egy második kollekciót állíthattam össze. De Paál rövid kilenc éves művészi pályája alatt — 1869-ben végezte a bécsi akadémiát és 1878 tavaszán már a szanatóriumba kellett szállítani, — rendkivül szorgalmas volt és ismeretlen, lappangó festményeinek száma még mindig felülmulja a félszázat. Tudják ezt a Paál-t hamisító specialisták és innét van, hogy egyremásra örvendeztetnek meg ujabbnál ujabb „alkotásaikkal", melyek fölismerése — a nagyszerüen kifejlődött hamisítótechnika mai virágzása idején — nem kis fáradságba kerül.

Uj Idők 1924. XXX. 29. sz.

Annál kellemesebb érzés, mikor egy igazi remekművet dob fel a véletlen, mint most egy new-yorki árverés, melyről nemrég Pásztor Árpád adott hírt elsőben. *The Anderson Gallaries* cég április 29-én este aukcionálta el L. de Paal and M. de Munkácsy festményét, melynek *Gótikus út* hangzatos címet adta. A kép szerencsére magyar ember kezébe került, *Kiss* Emil new-yorki bankár vette meg, akinek künn, a másik világrészen egész kis magyar galériája van, s ami legfontosabb, nagyrészt olyan magyar művekből, melyeket ott künn, Amerikában vásárolt össze, többek közt egy egész sorozatot Munkácsy műveiből, ami által halhatatlan nagy mesterünk műveit megmenti a magyar kultura számára.

Az ujonnan szerzett Paál-kép a mester igen nevezetes alkotása, melyet eddig sajnosan nélkülöztünk. Ez volt ugyanis első műve, mellyel Párisban 1874-ben bemutatkozott a Salon-ban.

Mikor ugyanis 1870-iki nagy sikere alkalmával Munkácsy Párisban telepedett le, Düsseldorfban hagyott testi-lelki barátját, Paál Lászlót sokáig nem tudta nélkülözni és hívta-csalta magához Párisba. Paál 1872-ben engedett is a kérésnek és Párisba költözött, s a következő esztendő legnagyobb részét Barbizonban töltötte Munkácsyval, Liebermannal, Jettel-lel, Ribarc-cal, s ott festette 1873 őszén ezt a hatalmas alkotását, mellyel a következő év tavaszán a Salonban bemutatkozott.

Eső után, — őszi hangulat, ez volt a kép címe. A Salon azonban tele volt tájképpel, a barbizoni mestereknek, Rousseau, Dupré, Corotnak utánzataival, s a kritikának nem igen volt kedve kiválogatni a konkolyt a buzából, s az egyetlen Daubigny-t kivéve, a tájképfestőkkel en bloc végzett. Ennek lett áldozata Paál László is, — nem vették észre. Annál inkább a következő évben, főleg 1876-ban, mikor *A békák mocsara* c. képe feltünést keltett, a várva-várt kitüntetést azonban csak 1878-ban érte meg, de ő ekkor már élőhalottja volt a charentoni kórháznak.

A siker, a taps, az elismerés hiánya nagyon bántotta Paál Lászlót — látjuk ezt nővéréhez írt leveleiből, — amint nagyon bántotta Szinyeit és Székely Bertalant is, mert hiába, csak a siker napsugara fakasztja ki a bimbót.

Munkácsy mindent elkövetett, hogy barátján segítsen. Neki már ekkor jó neve volt Párisban, hemzsegtek körülötte a kis képkereskedő ügynökök, főleg egy Bernstein nevü, akinek a vevőközönsége figurális képeket keresett, a tájképnek nem lévén akkor még kelete. Munkácsy amolyan szelid nyomást gyakorolt Bernsteinra, hogy mégis vegyen Paál-tól képet, sőt, hogy könnyebb legyen az eladás, apró kis figurákat festett bele Paál tájképeibe, kongeniális együttérzéssel, melyek a tájkép hangulatával egybeillenek. Csak nemrég erősítette meg ezt Paczka Ferenc festőnk, aki ezidőben Párisban élt, műteremszomszédja volt Paálnak és látta, mikor Munkácsy kis figurákat festett Paál képeibe. Megerősíti ezt Munkácsynak egy bizonyítványa is, mely a most felszínre került festmény hátára van ragasztva, s így hangzik:

> „Ezennel kijelentem, hogy Bernstein urnak eladtam Paál László *Eső után* c. képét, mely az 1874-iki Salonban ki volt állítva, s kijelentem, hogy a képen levő alakokat én, Munkácsy, festettem bele. 1874 julius 17-én, Páris, Munkácsy Mihály".

Bernstein aztán tovább adta Paál képét és 1885-ben az már Amerikában van, ahol a philadelphiai Haseltine-galéria egy híres amerikai gyűjtőnek, Austinnak adja el, s írást ad róla, hogy a képet Munkácsy „fejezte be", s az alakokat is Munkácsy festette bele. Ez azonban már tulzás. Paál 1885-ben már halott volt és az amerikai képkereskedő Munkácsy hírnevét akarta kihasználni, hiszen *Krisztus Pilátus előtt* ezidétt járta Amerikában diadalútját. Haseltine üzleti fogása nélkül is nagy érték Paál festménye.

Akik a képet látták, első sorban Pásztor Árpád, a legnagyobb elragadtatással beszélnek róla. A kép itt közölt fotografiája is sejteti, hogy a mester egy nagyszerü alkotásával állunk szemben. A hatalmas sudarak, mint egy gótikus kathedrális oszlopai, futnak fel a magasba. Ez az asszociáció oly természetes, hogy az amerikai aukción nyert címe: *Gótikus út* könnyen megérthető. Az eső utáni párázat szürkés világításába, az erdő mélye komoran megtört félhomályába hátulról elemi erővel tör be a napfény, végigvonulva a fák sudarán és felragyogtatva az erdőalja hervadó növényzetét. Az atmoszférikus hatás ereje drámai mozgalmassággal tölti el a képet. Paál László egész szenvedelmes lelkét beleönthette e hatalmas vizióba.

Ezt a képet látva, mondhatta róla Millet, hogy mindazok között, kik megfordultak Barbizonban, senki se érte föl a magyar mestert.

Lázár Béla

Heti krónika

Megkezdődik a levegővizsgálat

Mivelhogy Budapest felett
Nem tiszta éther lebeg, sőt,
A fővárosi tiszti orvos
Megvizsgálja a levegőt,
Ami nagyon tanácsos tényleg,
Mivel a budapesti polgárok
Nagyobbrészt levegőből élnek.

Az Opera és a zenészek

Az Opera és a zenészek
Tárgyalásán azt jegyzém én meg,
Hogy a sok primhegedüs között
Pont egy brácsás vitte a primet.

Az Eskütt-ügy a parlamentben

Hála a tisztultabb morálnak,
A panamáknak most már vége,
A parlamentben most minden ember
A panamák Eskütt ellensége.

Egy tenorista, aki nem rekedt

Környei szerződése körül
Igy mondom el a hireket:
A tárgyalások berekedtek,
Viszont Környei kirekedt.

A villamostarifa fölemeléséhez

A sóhaj, melyet itt leírok,
Se szerénytelen, se merész:
Bár a villamos jönne oly gyorsan,
Mint a tarifaemelés.

Nincs semmi uj a nap alatt

Ödipuszt most a tavon játszák
S észre sem vettük ezenközben,
Hogy a legtöbb fővárosi szinház
Már régen benne van a vízben.

Megindul az épitkezés

Az épitkezés ujra indul
Ezt most már elmondhatom bátran,
Tegnap a klinika kertjében
Épülő betegeket láttam.

Kálmán Jenő

---

mecsekaljai Hoxvai János, a Szövetség, művészeti egyesület elnöke:

— Évek óta nem járok a Műcsarnokba, csak hallomásból ismerem a dolgokat. Nézetem szerint nagyon helyén volna az összetartás, mert ennek a széthúzásnak nem látja hasznát sem a művészet, sem a művészek. Az. is helytelen, hogy a vezetőség tagsági díjak nemfizetése miatt is töröljön érdemes tagokat és hogy ilyen nehéz időkben harcban álljanak a művészek. Hogy a magyar művészet ilyen nagy mestereket, mint például Csók is, — nélkülözni tudjon, — azt szinte hihetetlennek tartom. Nem szabad a művészi csillagokat elhomályosítani, nem szabad munkakedvüket csökkenteni, s nem szabad tűrni, hogy ez a mai állapot megmaradjon. A Műcsarnok vezetősége rosszul teszi, hogy az ugynevezett művészi starokat mellőzi. Inkább némi lemondással, de vissza kell csalogatni e nagy művészeket. Ők egyébként is azon vannak, hogy az egyetemes magyar művészet érdekei meg legyenek védve. Külföldön teljesen ismeretlen az ilyen szakadás. Münchenben pl. a Glas Pallastban együtt lehet látni az összes frakciókat, a legmodernebbeket a legkonzervativabbakkal együtt, s tesznek mindent a hazájukért. Szent ügy, amit az állam nem hagyhat figyelmen kivül s olyan egyéniséggel mint *Kertész* K. Róbert h. államtitkár, aki az ellentéteket ki tudja küszöböni, — nézetem szerint, — az ő bevonásával, ezt az áldatlan harcot nyugvópontra lehetne juttatni. Ebben az ügyben feltétlen orvoslást kérünk.

BÖHM PÁL: CIGÁNYOK

Dr. Neuvirth Alfréd úr gyűjteményéből

SZENT-ISTVÁNY GYULA MEGHALT. A magyar képzőművészetnek ismét mély gyásza van. Súlyos veszteség érte *Szent-Istvány* Gyula halálával, aki egyike volt a negyven évesek gárdája legtehetségesebb festőjének. Tehetségén felül még erőteljes ambició is fűtötte, hiszen egyike volt azon keveseknek, akik szerették a nagy tableaut, a nagy feladatokat, az évekig eltartó kompoziciós munkákat. Monumentális vágy hevítette nagy festői témák beteljesítésére. A grand art volt az ideálja. Közönségünk még élénken emlékezhetik nagyméretű vásznaira, melyek közül A bányász halála c.-re a társulati nagydíjat is elnyerte. Mint festő hívő lélek volt, ragaszkodott a magas ideálokhoz, mint ember hűséges lélek volt, ragaszkodott bajtársaihoz, a piktorokhoz, akikkel együtt indult és együtt akart végezni. Az ő sorsa előbb végeztetett el. Az orosz fogságban szerzett szívbaja kiragadta a művészet muzsáinak karjaiból épp úgy, mint a művészi harcok viharaiból, melyekben pedig harcos katonaként vette ki részét. Temetésén az egész művésztársadalom részvéte kisérte ki az utolsó útra.

KIÁLLÍTÁSI NAPTÁR. *November 9.* A Munkácsy Céh III. reprezentativ kiállítása az Ernszt-muzeumban. *November 16.* Kínai kiállítás a Nemzeti Szalonban. *November közepén:* beküldés a Műcsarnok téli tárlatára. *November 20.* Gr. Andrássy Gyula hagyatékának aukciókiállítása a Műcsarnokban.

A MŰGYÜJTŐ

MAGYAR GYÜJTŐK UJABB SZERZÉSEI

I. SOROZAT

Hála gyüjtőink művészetszeretetének és nemes ambiciójának valóban újabb szerzésekről számolhatunk be, még pedig sorozatosan. Tegyük hozzá mindjárt, hogy ezek az újabb szerzések igen értékes darabokra vonatkoznak és nem a mai súlyos gazdasági viszonyokkal, hanem gyüjtőink nagyszerű áldozatkészségével állnak egyenes arányban. Igy elsősorban *dr. Neuvirth* Alfréd úr újabb képeiről kell a legteljesebb elismerés hangján beszámolni. Mikor egy év előtt gyüjteményét ismertettük és annak a véleményünknek adtunk kifejezést, hogy ez a gyüjtemény még bizonyos rendszerezésre és kiegészítésre szorul, nem gondoltuk, hogy ily gyorsan kerül sor ezeknek a kívánságunknak teljesítésére. Neuvirth dr. gyüjteménye olyan művekkel gazdagodott, melyek a komplettirozás munkáját tökéletesen végezték el. Négy új képe: *Benczúr* Gyula XVI. Lajosa (Benczúr számunkban reprodukáltuk) *Liezenmayer* Sándor Madonna képe, *Paál* László Rőzseszedője és *Bőhm* Pál zsánerképe egész klasszissal emelik és szerencsésen egészitik ki az együttest. Mind a négy mű a mestereknek reprezentativ alkotásai. Bőhm Pál zsáneralkotó művészete a maga tökéletességében érvényesül úgy a kompozició, mint a tájképi keret szempontjából, a részletrajzok pedig olyan bravúrosak, élesen látottak és frissen, lendületesen előadottak, mint talán egyetlen hasonló zsánerü képén sem. *Benczúr* XVI. Lajos c. történelmi képének nagy színes vázlata került Neuvirth dr. tulajdonába. Ez a színvázlat bizonyítéka annak, hogy Benczúr részleteiben is mennyire kifejlesztve látta meg és adta elő történelmi képeit. Ez a színvázlat már maga a kép. Történelmi mozzanatában és pszihológiai hatásában a modern ember részére talán többet is mond mint maga a kész tableau. Színei ragyogóan elevenek, kompoziciója Benczúri tökélyü. *Paál* László képe a mester tipikus sötét tónusú alkotásai közé tartozik, még pedig java alkotásai közé. Egének szuggesztiv világossága döbbenetes kontrasztot alkot a kép sejtelmesen sötét karakterével és az előtér rozsdabarna foltjai az erdő zöldjeinek kimeríthetetlen variációjával Paál László mesteri készségének egyik legszebb

PAÁL LÁSZLÓ: RŐZSESZEDŐ

Dr. Neuvirth Alfréd úr gyüjteményéből

Képek a nagy államférfi életéből

Tisza István gróf és Sándor János belügyminiszter 1913-ban.

Ma leplezik le Tisza szobrát a parlament elő Zala György és Orbán A művészek alkot

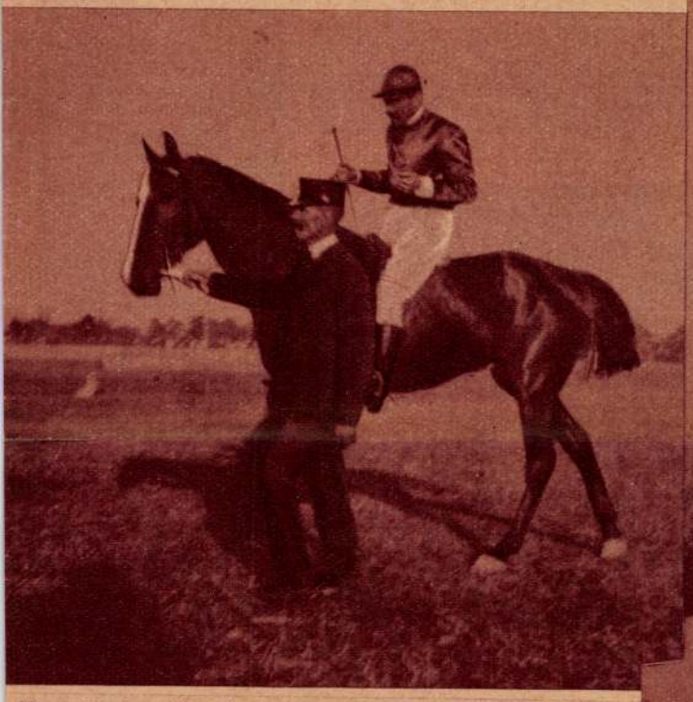

Tisza István gróf mint urlovas az alsózsuki versenypályán starthoz áll.

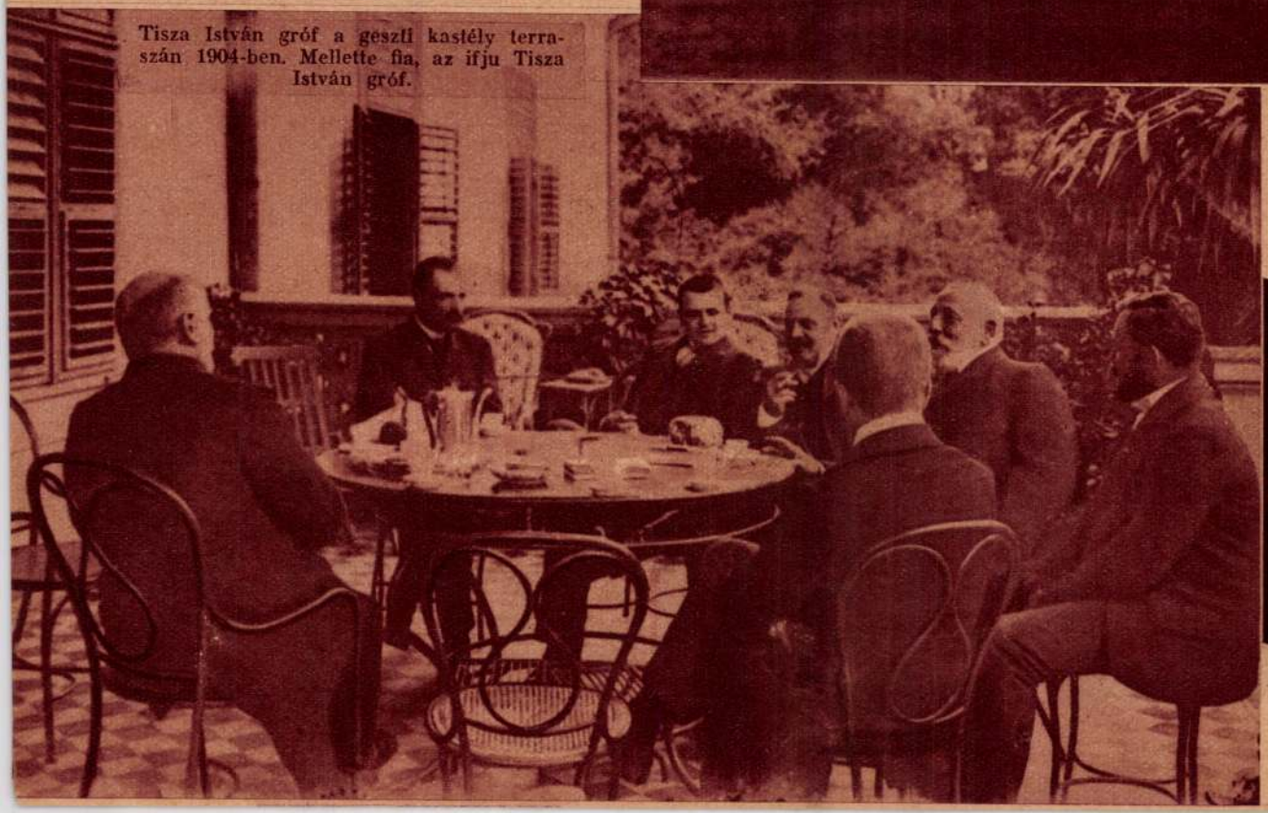

Tisza István gróf a geszti kastély terraszán 1904-ben. Mellette fia, az ifju Tisza István gróf.

Paál László

1934 ápr. 22.

Paál László: Tájkép.

Vaszary János: Pihenő női alak.
(Jánoshalmi Nemes Marcell gyüjteményéből.)

Paál László

PAÁL LÁSZLÓ ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE

Képzőművészet
1929. 16-17.

Irta: DR. LÁZÁR BÉLA

Néhány hét múlva lesz ötven esztendeje, annak, hogy Paál László meghalt; meghalt névtelenül, idegenben, a párisi őrültek házában, fiatalon, mielőtt a világ tudomást vett volna arról, hogy mily nagy zseni volt, mily hatalmas oeuvre-t hagyott hátra. Huszonöt évig, 1902-ig teljesen el volt feledve. Akkor dr. *Lázár* Béla kikutatta élete körülményeit, ösmertette egy sorozat művét és kiállította a Nemzeti Szalonban, ahol rendezés közben tűz ütött ki és egy sor műve elhamvadt. De ami megmaradt, az is ékes bizonysága volt annak, milyen nagy mestert vesztettünk el benne! Egy évvel rá magyar és francia nyelven *Lázár* Béla kiadta életrajzát, amely azóta úgy a magyar, mint a francia kiadásban teljesen elfogyott. Közben sok új adat került felszínre, műveinek száma is megsokszorozódott, két újabb kiállítást rendeztek műveiből, a Szépművészeti Múzeum külön termet szentelt neki és a külföld is elismerte nagy zsenijét.

Most aztán dr. Lázár Béla teljesen átdolgozta műveit, kibővítette az új adatokkal, az ujonnan feltalált képekkel és néhány hét múlva műve megjelenik. Kétféle kiadásban. Az amatőrkiadásban 9 színes melléklet lesz, a rendesben 1 színes melléklet. Abban a helyzetben vagyunk, hogy az új könyv egyik érdekfeszítő részletét közölhetjük. (Szerk.)

Az 1878-iki világkiállításon Munkácsy Miltonja hatalmas sikert aratott és Munkácsy ekkor megállapodást kötött Sedelmeyerrel, aki 10 esztendőre lekötötte egész munkálkodását. Paál halála után Sedelmeyer segítségére volt Munkácsynak a hagyaték lebonyolításában és elhatározták, hogy a műteremben maradt képeit értékesítik. Néhányat Sedelmeyer vett meg, 65 darabot azonban a Hotel Drouotban 1880. április 21-én egy Mayer nevű képkereskedő (15, Boulevard Malesherbes) közreműködésével nyilvános árverés alá bocsátották.

Nehány nappal azelőtt (1880. április 17.) cikk

PAÁL LÁSZLÓ: Erdei ut
br. Kóhner Adolf gyüjteményéből

Harmadik évfolyamába

lépett a Képzőművészet. Ez a rövid mondat lezárja ennek a folyóiratnak legnehezebb korszakát. A kezdet nem is göröngyökkel, de sziklákkal torlaszolt útját. E rengeteg torlasz valamennyiének homlokán félelmetes nevek ijesztgettek bennünket. Egyiket hivták Bizalmatlanságnak, a másikat hívták Gáncsvetésnek, a harmadikat Közönynek, a negyediket Kishitűségnek és így tovább a hosszúút valamennyi sziklája, mint Scylla és Charibdis leselkedtek ránk. A kínos útszakaszra pedig egy sötétszínű reflektor állandóan vetitette ennek a kálváriának félelmetes nevét: Sivár Gazdasági Viszonyok.

És ezen a gyászos úton, e rengeteg ellenségtől körülvéve a mi kezünkben csak egy fegyver volt: hitünk fáklyája. A szikláknál szilárdabb volt a hitünk, hogy erre a folyóiratra talán mindennél nagyobb szüksége van a magyar képzőművészetnek. Hogy a Képzőművészet pártatlansága és bátor, csak a magyar művészet érdekeit szem előtt tartó állásfoglalásai tendenciáktól mentes tanítócikkei, mint az éltető levegő, úgy kell a művészeknek és műbarát közönségnek egyaránt. És most elmondhatjuk a biblia szavaival: hitünkben üdvözültünk. Sikerünk volt az egész vonalon már a kezdet kezdetén, a legnehezebb időkben. A mi fáklyánk fénye körül uj rendbe sorakozik művész és közönség egyaránt.

A Képzőművészet harmadik évfolyama már szilárd talajra épül. Most ezt az épületet igyekszünk majd a magyar képzőművészet minél szilárdabb várává erősiteni. Szeretnénk ebben az évben már nagyobb oldalszámot és nehezebb papirt adni. Ennek a célunknak elérésére szükségünk van a magyar művészek és olvasóink további lelkes támogatására. Ezen a helyen kell megilletődött köszönetünket kifejezni különösen azoknak a festő és szobrászművészeinknek, akik önzetlenül tették magukévá a Képzőművészet ügyét és még azokat a kedvezményeket se fogadták el tőlünk, melyeket mindenkinek kilátásba helyeztünk, akik új előfizetőket, új hiveket hoznak a Képzőművészet táborába. Ők felismerték egy pártoktól, irányoktól független folyóirat megjelenésének hatalmas jelentőségét és önzetlenül a legnagyobb odaadással jöttek segitségünkre. Fogadják ez uton is hálás köszönetünket s azt az igéretet, hogy a jövőben is mindig pártatlanok, jóindulatuak és bátrak akarunk maradni.

Most pedig a Képzőművészet új korszakának küszöbén kiadjuk az új jelszót: *Újabb ezer előfizetőt a Képzőművészetnek!*

Tudjuk, hogy nagyot akarunk, de csak nagyot akarni érdemes. Tudjuk, hogy ennek az új esztendőnek nagy programját egyedül megvalósitani nem tudnánk, de már nem vagyunk egyedül, egész hadsereget érzünk hátunk mögött. Hiszünk a magyarság jobb sorsában, bizunk a magunk erejében, ismerjük a Képzőművészet olvasóinak lelkesedését, ezért bizalommal adjuk ki az új esztendő új jelszavát: *Újabb ezer előfizetőt a Képzőművészetnek!*

A Képzőművészet szerkesztősége.

MUNKÁCSY MIHÁLY: Köpülés

br. Kóhner Adolf gyüjteményéből

jelent meg a *Figaro*-ban a rettegett kritikus, Albert Wolff tollából, *Le paysagiste de Paál* címmel, mely — főleg festők körében — nagy feltűnést keltett. A cikk így szólt:

«Híres honfitársánál, Munkácsynál találkoztam véle először, a világfi tökéletes megjelenése jellemezte, a gavallér elegáns modora, aki megszokta a szalónokban való életet, oly tökéletes volt a külseje tetőtől-talpig, hogy senki sem sejthette, hogy e világfiban igazi bohém rejlik, aki napról-napra él, jól-rosszul, de a külső látszattal törődve, aki inkább egy tejeldében eszik, csakhogy megtakarítsa a tökéletes nyakkendő, a tiszta kesztyű árát.

De Paál Magyarország belsejéből származik, előkelő családból, kit a családfő halála tönkretett. Munkácsy nyitotta meg előtte a hírnév útját. Paál követte, először Düsseldorfba, aztán Párizsba. Paál anyját és nővérét hagyta otthon. Rájuk hagyta mindazt, amit apjától örökölt, ez talán elegendő lesz addig, míg a festő keresményéből biztosíthatja jövőjüket. Paál ilykép Párizsban minden segély hiján csak a tehetségével érkezett. Tudjuk, hogy a nagy város megcsinálja a maga festőit, de ha nem ad nekik hírnevet, meg is öli. Néhány évig nagy energiával küzdött az idegen tájképfestő s a tökéletes világfi külseje alatt egy kétségbeesett ember rejtőzött. Időről-időre leveleket kapott hazulról, anyja és nővére megkérdezték, rámosolygott-e már a hírnév? Mert a szerencsétlenek a nyomor felé közeledtek, ami már csak hónapok vagy hetek kérdése volt. A szerencsétlen művész nagy bánatot érzett, de nem vesztette el bátorságát. Elvonult Barbizonba s időről-időre hazahozott onnan képeket, melyeket képkereskedőtől képkereskedőhöz vitt, mint festői honfitársai[1] szoktak, házról-házra járva koldulni. Így csak a mindennapi kenyeret lehet megkeresni.

Paál küzdelme a sorssal hosszas és kegyetlen volt, legbensőbb barátain kívül senkinek sem

[1] T. i. a cigányok.

BOSZNAY ISTVÁN: Debreceni vásár

volt sejtelme e túlzottan keresett külsejű gavallér kétségbeeséséről. A nagy nyomor maga volt ez frakkban, fehér nyakkendővel és tiszta kesztyűvel. Évente a Salonba a művészek megmegállottak Paál művei előtt, tájképei nagy értékű, szép színű és érdekteljes előadásúak voltak. Ha Párizsban keveset is beszéltek róla, otthon kezdtek vele foglalkozni. A művész az 1878-iki világkiállításra számított, hogy hírnevét ott megalapíthatja. Be is küldött egy nagy képet, melyet Magyarország megvett és a zsűri kitüntetésre is méltatott.

De már későn volt. A küzdelem megölte a művészt, mielőtt végre sikerét elérte. Megőrült. Igy halt meg a szerencsétlen Charentonban, anélkül, hogy ismerte volna a hírnevet, melyet a legközelebbi jövő tartogatott a számára. Olvasóim, kik meg akarják ismerni műveit, láthatják az árverési csarnokban. Hatvanöt festménye lesz április 20-ától fogva kiállítva, hogy utána elárvereztessenek. Már húszan biztosítottunk magunknak egy-egy képet.

Jelentős tehetség jelei ezek, nagyrészt vázlatok, közvetlenül a természet előtt festve. Műveinek nagy kvalitása a természet hatalmas egysége, nagy vonalaiban, a kolorista biztos szeme érzik meg képein; egy nagy szemmel látó művész művei ezek; nem egy művén a faktúra olyan erejű, hogy képeit bármely gyüjtemény nagy mesterei mellé lehet akasztani, ott látjuk azokon a vegetáció frisseségét, a természet oly ismeretét, melyet csak a vérbeli festők művein figyelhetünk meg.

Paál e képe reveláció volt e sorok írójára, nem szoktam ilyen beajánlással visszaélni, de most élénken ajánlom olvasóimnak, nézzék meg e meglepő tehetség alkotásait. Bizonyára meghatódnak majd ez értékes művész képei előtt, akit a nyomor a nedves földbe kergetett, minekutána megfosztotta eszétől.»

Szép és megható emberi dokumentum ez. Egyúttal kitűnő érzékkel megírt beharangozó. Látszólag ömlengő, de az idő bebizonyította, hogy tartózkodó. Az életrajzi adatok franciás felületessége nem számít, azonban van egy pontja, mely gondolkodóba ejt. Azt állítja Wolff, hogy az 1878-iki világkiállítás egy nagy képét, melyre díjat kapott, tehát a *Fontainebleaui erdőt*, Magyarország megvette.

Szó sincs róla. Paál viszonya hazájával igen sajátos volt. A kiegyezés után, mikor állami berendezkedésünk újból megindult, hogy magának rajztanárokat biztosítson, a kormány azon feltételhez kötötte az állami ösztöndíjak kiadását, hogy a fiatal festő becsületszavára fogadja meg, hogy külföldi kiképeztetése után hazajön és tanári állást vállal.

Ezt tette 1870-ben Paál László is s 5671/1870. sz. a. még most is őrzik a minisztérium levéltárában fogadalmát, hogy Nürnbergbe megy rajztanárképző kurzusra és aztán hazajön tanárnak. De Paál nem tett eleget fogadalmának. Künn maradt külföldön, barátai kinevették, dehogy engedték haza rajztanárnak.

Csakhogy Paál lelkiismeretfurdalást érzett s nehogy a dolgot emlegessék, inkább nem küldött haza képet, azt hitte, hogy elzárta maga előtt a hazajövetel útját s legnagyobb nélkülözései közepett sem tudta magát elhatározni arra, hogy hazájában kísérletezzék.

Igaz, hogy aligha lett volna itthon sikere. Az ő formalátását abban az időben a Kelety-Telepy irány el nem fogadta volna Hatalmas, szenvedelmes érzéseit, melyek természetszerűleg a szélesen látó, egységben felfogott világábrázolására vezették, az itthonmaradt, aprólékos gond-

E cikk befejezést Bosznay István csomagjában.

Szinyei Merse Pál:
Őszi szinek

találkozunk majd a rokokó művészetben is. Az olasz festészet az őszi tájat sokáig nem szólaltatja meg önálló alkotásokon, és amikor az érett barok festészete — elsősorban Salvator Rosa és Magnasco műveire gondolunk — felfedezi a maga számára, akkor elsősorban a vad viharokat, a szélvész zúgását, a sárguló lomb melankólikus színeit szereti kidomborítani. Az ősz derüs, opálos színekben gazdag időszaka különösen a késői velencei festészetet ihleti; nemcsak Guardi és Canaletto, hanem a köréjük csoportosuló kisebb vedutafestők képein is gyakran gyönyörködhetünk a lagunák városának ebben a rendkivül hangulatos évszakában. Egészen más az északi, különösen a németalföldi festészetnek a természetábrázolása, amely érthető módon összefügg a sajátos klimatikai, néplélektani tényezőkkel. Ahol hosszú az ősz, ahol a tört színek, a ködös világítások a megszokott optikai benyomásokhoz tartoznak, ott könnyen kristályosodik ki belőlük önálló műalkotás. Így a 17. század művészei, élükön Rembrandttal, ismételten festenek őszi tájat, kidomborítva mind a hangulati, mind a színértékeket. E képek sorában mind az ősz viharos időszaka, mind pedig a lirai hangulatú napok minden szépsége elvonul a szemlélő előtt és olyan sokrétű, finom változatokban gazdag természetérzésről tesz tanúbizonyságot, amely valóban gyakran felülmúlja a többi nemzet e korbeli művészetét. A koraősz a két Ruijsdaelt, a késő ősz ködös-sárgás tónusa főleg van Goyent és Ostade-t ihlette meg. De nemcsak mint tájkép szerepel az ősz a németalföldi festészetben, hanem a vadászjelenetek és szüretábrázolások gazdag sorát is inspirálja. Ezekben jut az ősznek életigenlő, örömöt, szórakozást nyujtó jellege a legerősebb kifejezésre. Különösen a kisebb németalföldi mesterek szüreti vigasságokat ábrázoló képei annyira közismertekké váltak, hogy sokáig csak az ilyen tárgyú alkotásokban látták a németalföldi festészet sajátos népi jellegét.

A francia rokokó festészete az őszt főleg allegorikus formában jeleníti meg. Különösen Boucher évszak-ábrázolásai sorában jut az ősz gazdag termékenysége megragadóan kifejezésre.

Paál László:
Őszi erdő

Az őszi tájkép érzelmes, sőt érzelgős hangját legerősebben a német romantika festészete szólaltatja meg, mivel világfájdalmas beállítottságának visszhangját éppen az ilyen hangulatú tájban találja meg. Caspar David Friedrich és társainak gyakran megkapó alkotásai erősen hozzájárultak ahhoz, hogy ez a felfogás a köztudatban annyira gyökeret vert. Az «igazi» őszi táj a maga természetadta, minden irodalmi mellékíztől mentes megfogalmazásában elsősorban a barbizoni iskola alkotásain kel új életre. Formáinak férfias komolysága, színeinek sötétlő alaptónusa különösen megfelel egy Rousseau, Diaz és Daubigny lelkületének. A táj többé nem szimbolum, nemcsak a festő lelkének kifejezése, hanem a természet szava szólal meg és nyer a művész lelkén keresztül megfelelő tolmácsolást. Ez a körülmény különösen fontos a 19. század magyar festészete szempontjából, amelyre a barbizoni festők köre igen jelentős befolyást gyakorolt. Paál László nagyszerű tájképein az ősz gazdag variánsokban, vörösösen lángoló, avagy sötét, komorló színeivel jelenik meg. Szinyei Merse Pált inkább az ősznek az a lágy színekben gazdag, békés hangulatú szaka ragadja meg, amelyet vénasszonyok nyarának nevezünk. Egészen más jellegű az őszi táj Mednyánszkynál, aki a borongós, sejtelmes hangulatokat kedveli és képein ezernyi változatban tükrözteti.

A legújabb magyar festészettől az ősznek ez a melancholikus interpretálása távol áll. Festőink akár a tiszta őszi tájat, akár a gyümölcsszüreteléseket jeleneteit szívesen választják témául és általuk is a természet örök optimizmusát szólaltatják meg.

UTOLSÓ NAPSUGÁR
FOTO REMETE DEZSŐ

a. in Beziehung auf Porträt den in der k. k. Hofbibliothek befindlichen seltenen Kupferstich von Jahr 1570 des Zr. in welchem die rechte Hand des Helden auf dem Saebel ruht und er in der linken Hand die Schlüssel von Szigeth hält, mit der Aussicht auf diese Feste, zum Muster genommen. Das von Ew. Wohlgeb. mit der Jahreszahl des Hintritts bemerkte Bild ist mit jenem aus der Bibliothek vollkommen ähnlich u. scheint von demselben abgenommen worden zu seyn.

b. In Beziehung auf Costume diente der in der Ambraser Sammlung befindliche Kaftány des Zrinyi, dann die 5. ungr. Kapitäns aus dem Triumpfzug von Max I., ferner Abbildungen von Ungarn aus dem Weiss-Kunig X. Y. für Nachbildung.

c. In Beziehung auf Rüstung galt der Säbel des Zrinyi aus der Ambraser Sammlung und für die Pferderüstung Abraham Bruguus Bilderbuch vom J. 1575.

d. In Beziehung auf das Locale das berühmte Werk des Prinzen Eugen von Savoyen, welches derselbe der k. k. Hofbibliothek als Vermächtniss hinterliess.

Belieben Ew. Wohlg. aus dieser kleinen Erörterung des Hrn Krafft sowohl das Studium dieses grossen u. ersten Historienmahlers in unserm Kaiserreich als seine Uebereinstimmung mit den Ansichten zu entnehmen; nur lässt er nicht gelten, dass zur Zeit des Zr. alle Oberkleider ohne Ärmel gewesen und er hat mir klar aus mehreren alten Kupferstichen der Hofbibliothek u. Ambraser Sammlung bewiesen, das auch Oberkleider mit kurzen oder mit herabhängenden Ärmeln u. einem Schlitz bestanden; und eben so wichtig ist es, dass im XVI. Jahrhundert der gemeine Ungar keinen Kinnbart der Edelmann aber sowohl den Saebel als Kinnbart getragen.

Empfangen Ew. Wohlg. bey dieser Veranlassung die Versicherung der vollkommensten Hochachtung mit welcher ich verharre

Ew. Wohlgebornen

Wien, am 26. octob. 1824.

ergebenster Diener
Graf von Beckert.

III.

Krafftnak felidézett s nekem átküldött levele.

—

Hochwohlgeborner, hochgeehrtester Herr Baron von Szvetics!

Für die gütige Mittheilung der Schrift von Hrn Franz v. Kazinczy über das Porträt und Kostüm von Zrinyi, danke ich aufs Verbindlichste. Indessen habe ich das Vergnügen Ew. Hochwohlg. zu melden dass Zrinyi's Porträt auf unserem Bilde, nicht dem, welches der Graf Festetics besitzt, nachgebildet ist, sondern dass dabey bereits diejenigen Quellen benützt worden, welche in mitgetheilter Schrift angegeben sind. Ew. Hochwohlg. werden sich erinnern, das vor einigen Jahren in Ihrer Gegenwart u. im

Ich wünsche dem Herrn v. Kazinczy

Kentnisse ich die grösste Achtung hege, meinen Dank zu bezeigen für den Antheil, welchen er an meinen Werke nimmt, und würde es für ein besonderes Glück halten in nähere Berührung mit ihm zu kommen.

Indem ich mich aufs höflichste empfehle, verbleibe ich mit der grössten Hochachtung

Ew. Hochwohlgeboren

Wien, den 24. Octob. 1824.

ergebenster Diener
Péter Krafft.

IV.

Igaznak, a' Hébe' kiadójának leveleiből.

19. Octob. 1824. — Krafft most is illy arccal adja nagy munkájában Zrinyit, a' Szigethi hőst, — azaz, mint a' melly arcot a' Hébe' reze ád.

23. Novemb. — A' nagy táblát Krafft elsőben kicsinyben festé (Skizze) és ezen bizonyosan szakál nélkül láttam Zrinyit. Legalább hatszor valék a Gárdánál, mellynek Szálójában Krafft a' nagy képet dolgozza, de azt mindég zárva találtam.

17. Decemb. — Az ajánlott szakál csakugyan kinőtt, ha mind röviden is és kukorán, rövid bodrokban. — (Zrinyinek ollyan volt.) — Volt dolog miatta, mint Udv. Ágens Szücs Úr mondja. De mi, ezt meg nem tudhatám, minthogy nála sokan voltunk.

Petrik bibliographiája Kazinczynak egy ily című munkájáról is említést tesz: „Nicolaus Zrinyi in Szigeth. Frey nach dem Ungarischen. Mit einigen Worten über Krafft und seine Kunstausstellung. im Monat May 1825 (8. r. 29 l.) Wien 1825. Th. Kaulfusz u. A. Krommer.“ Kazinczynak erre, a fentebbi levelekkel rokontárgyú kis munkájára sem a fővárosi nagy könyvtárakban, sem a bécsi udvari könyvtárban nem tudtam ráakadni. Örömömre szolgálna, ha e közlemény folytán felszínre kerülne a kis füzet, mely Kazinczy művészeti-irodalmi tevékenységéhez újabb adatokat szolgáltatna.

—147. Esztegár László

festő iránt, aminek révén egymásután új s újabb Paálképek nyomára jutott a szerző. Másik jó oldala volt e bemutatónak, hogy összes művészeti íróink behatóan kezdtek foglalkozni Paállal s így immár kialakulhatott irodalmunk körében is valamelyes közvélemény-féle Paál művészetéről. Az első idevágó nagyobb publikációt Lázár tette közzé addig ismeretlen képek hasonmásainak kiséretében a „Művészet" 1902-ik évfolyamában s e tanulmány jóformán csupa ismeretlen vagy legalább is kiadatlan adatok sorából állott, amelyeket a szerző úgy tudott egybefűzni, hogy egyúttal Paál művészetének világos és találó méltatását kaptuk. Szükséges volt ezt előrebocsátani, mert súlyt helyezünk arra, hogy a szerzőnek, amikor ily fontos feladatot oldott meg ily teljes sikerrel, megadassék a busásan kiérdemelt elismerés is. Mert itt, ismételjük, nem csak egy monografiáról van szó, hanem valamiről, ami szerintünk még fontosabb: felfedezésről és pedig fontos felfedezésről.

Azóta a könyv, amelyet most vesz a magyar olvasó, megjárta francia kiadásban a külföld illetékes ítélőszékeit is. S ott mindenütt a legszivesebb fogadtatásra talált. Paál László művészete kétségtelenül kapcsolatban van Barbizonnal s mi ne érdekelné a külföld publikumát, ami Barbizonból jő? A magyar mester bemutatásához tehát már e kapcsolat felemlítése is jó ajánlólevél gyanánt szolgált. A közönség szélesebb rétegeit pedig ezenkívül a magyar művész életének megrendítő regénye is érdekelte. Végre az esztétikusok kis körét lekötötte az a minden apróságra kiterjedő gondos analizis, amelyben Lázár a hősének műveit részeltette. Csakugyan, kevés festőnk fejlődését boncolták s kutatták oly behatóan, mint ahogy azt a szerző itt teszi. Beváltotta azt, amit az előszóban ígért: tövirül-hegyire megfigyeli s bemutatja Paál egyéni sajátosságainak kialakulását és megerősödését, érzelmeinek exteriorizálását és formába öntését, képzeleti képeinek megfoganását, technikai kifejezéseinek vajúdásait a halál pillanatáig. Bizonyára lesznek néhányan, akik Paál művészetét többre, — és sokan, akik kevesebbre fogják becsülni, mint a szerző teszi, de ez egyéni appreciáció dolga. Új hozzáfűzni való anyag — esetleg újabban felmerülő elkallódott képeken kívül — aligha lesz.

MŰVÉSZETI IRODALOM

PAÁL LÁSZLÓ. Írta Lázár Béla. 11 melléklettel és 59 szövegbe nyomott képpel. Budapest, Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedés kiadása. (Művészeti Könyvtár.) 156 l. — Ez a könyv néhány esztendő kutató munkájának eredménye. Fontos helyet foglal el a modern magyar művészettel foglalkozó irodalomban, mert ezt meggazdagítja egy jelentőségteljes festő, Paál László alakjával. Paál két képe mintegy huszonöt év óta díszíti a Nemzeti Múzeum képtárát, de a művész egyéb munkáival, életével, fejlődésével, stílusának elemzésével és méltatásával alig foglalkozott művészeti irodalmunk. Szana Tamásnak, aki az első összefoglaló könyvet írta újabb művészetünkről, oly rengeteg munkát kellett végeznie a nagy kiterjedésű anyag összeállítása és feldolgozása körül, hogy Paál László oeuvrejének felkutatásáig nem juthatott el. Annál kevésbbé, mert hisz e művész festményeinek túlnyomó része a külföld különféle országaiban volt széjjelszórva. Paál Lászlót tehát csak a múzeumi két képéről s az ezek alapján írt rövid méltatásokból ismertük. Minden fentartás nélkül való elismeréssel adózunk Lázár Bélának, hogy e nagy tehetségű művész munkáinak javarészét felkutatta, összeállította, bemutatta a Nemzeti Szalonban s bemutatja most ebben a könyvben is. A cél, amelyet a szerző maga elé tűzött, egyike a legméltóbbaknak, de nem volt könnyen elérhető. Arad, London és Páris az a három geográfiai pont, amelyek közt a Paál-kutató vadászterülete végignyúlik. Megnehezitette a kutatást az a körülmény is, hogy egy feledésbe merült művész munkáiról volt itt szó, akinek értékét csak azok ismerték, akik még a régi időkből emlékeztek rá. De Lázár Béla makacsul kitartott a szándéka mellett és végre is teljes siker koronázta fáradozásait. Az a gyüjtése, amelyet 1902-ben láttunk a Nemzeti Szalónban, nemcsak a Paálképek nagy sorozatát foglalta magában, hanem más jó hatással is járt. Először is fölkeltette a közfigyelmet e

ÓKORI LEXIKON. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával szerkesztette Pecz Vilmos dr., egyetemi ny. r. tanár, a Magy. Tud. Akadémia r. tagja. Második kötet, M—Zs. Budapest, 1904., kiadja a Franklin-Társulat. Képekkel. 1260 l. — A hazai filologusok tudásának és szorgalmának díszes gyümölcse az Ókori Lexikon, amelynek, befejező kötete az imént került a könyvpiacra. Nemcsak azért nagyérdekű ránk nézve, mert magában rejti az összes fontos hungaricumokat is, hanem mert egyúttal teljesebb a hasonló rendeltetésű külföldi szakműveknél s mert a legújabb kutatások eredményeit is belevonta előadása körébe. Mivelhogy az egész klasszikus ókor kulturáját tükrözi ez a nagy mű: megvan benne minden, ami a felölelt időszak építészetének, szobrászatának, festészetének, műiparának

Művészet 1905.

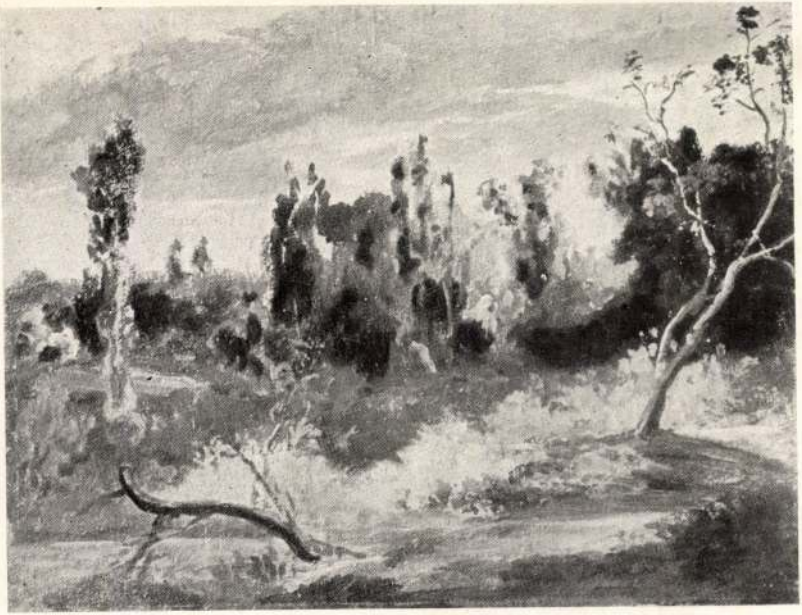

797. *Székely Bertalan:* Tájkép

687. *Paál László:* Erdőrészlet

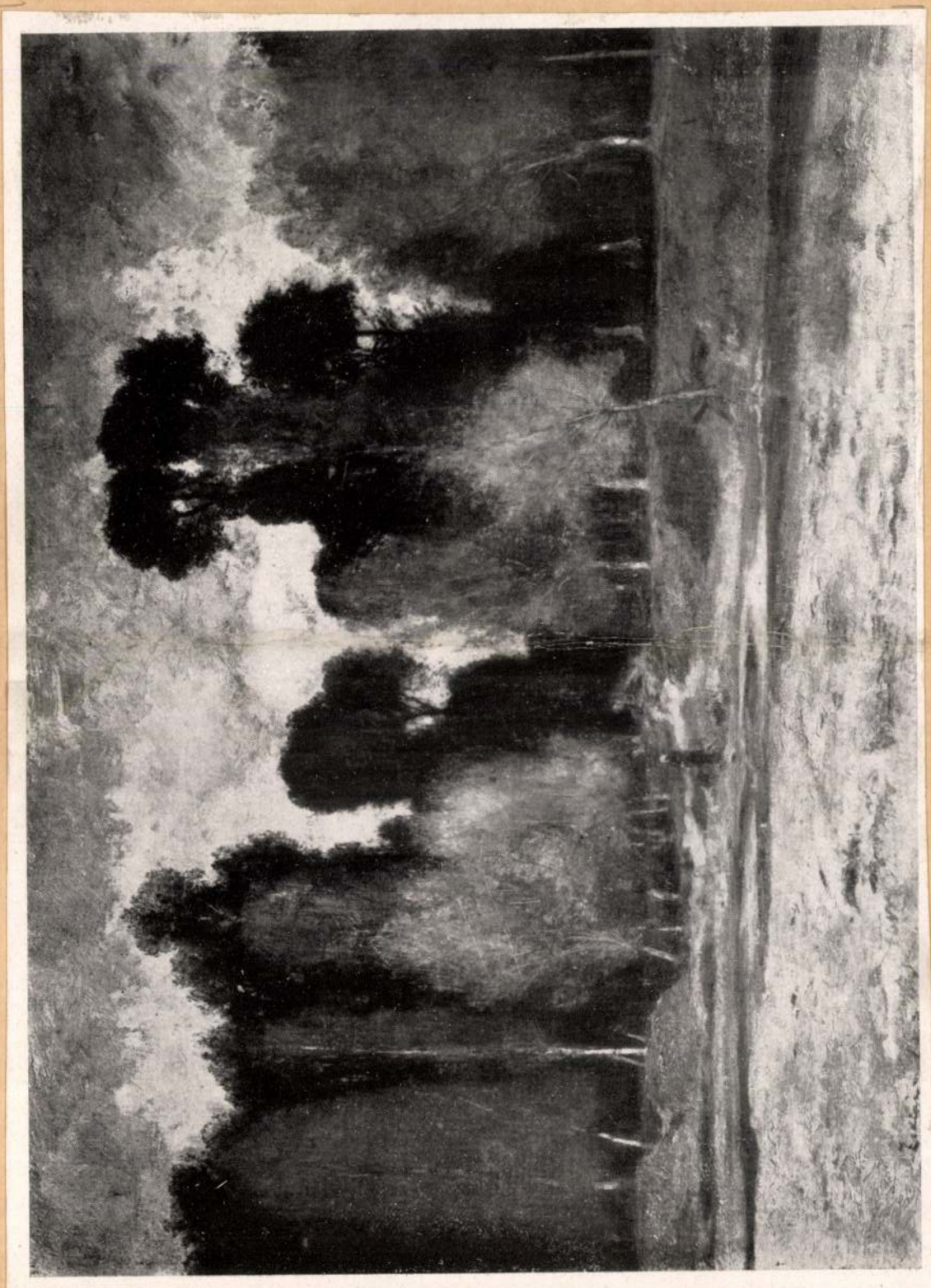

PAÁL LÁSZLÓ (1846–1879) Erdőrészlet.
62×86 cm. Jelezve lent balra.
Kalonyi Kálmán gyűjteményéből. – Ernst-aukció, XXXI – 1926, 230 sz.

Pacál László

EGY ÉS MÁS PAÁL LÁSZLÓRÓL

1879 március hetedikén, egyhangú tavaszi esős nap délelőttjén egy szomorú kis társaság gyült egybe a charentoni Maison de Santé bejárójában. Bucsúzni jöttek legjobb barátjuktól, a ki immár egy esztendő óta lakója volt ennek a szomorú háznak, míglen kiszenvedett. Ott feküdt a halott a violakoszorúkkal diszített koporsóban. A halál csókjától elsimultak homloka körül a nehéz gondokozta ráncok, szinte visszanyerte régi hires szépségét. Széles homloka tengersima lett, ajka körül mintha mosoly játszadoznék, lehunyt szempillája nyugalmat kölcsönzött vonásainak, a végső, sóvárgva lesett nyugalmat. Nehéz életküzdelem után, nemes ideálokért nemesen folytatott versenyben, egy kegyetlen baleset kisodorta a pályatérről.

Az alig harminchárom éves ifjú halott a legnagyobb magyar tájképfestő volt: Paál László. És a ki hangos szóval zokogott ravatala előtt, testi-lelki jó barátja: Munkácsy Mihály. De baráti részvét, igaz szeretet meg nem menthették: a St. Maurice-kápolnában bemutatott szentmise után, a pályatársak könyei között, letették a sirba, idegen földbe, közel a fontainebleaui erdőhöz, mely őt annyi halhatatlan munkára ihlette volt . . .

I

A MAROSMENTI ÉLET

Paál László 1846 július 30-án született Zámon, Hunyadmegyében. Atyja Paál József azidétt postakezelője volt a zámi földbirtokosnak, báró Nopcsa László főispánnak, s annak zámi kastélyában lakott. Székely származású nemes ember volt, azon gyergyó-csomafalvi Paál János leszármazottja, a ki az országos levéltárban levő Liber Regius szerint (XXVI. 580) 1655. június 28-án II. Rákóczi Györgytől nemeslevelet kapott. Paál Józsefet Petrisen jegyzősködő bátyja taníttatta, s középiskolái elvégzése után Pestre küldötte jogra. De mielőtt diplomát szerezhetett volna, bátyja hirtelen halállal kimult és ő ott maradt Zámon postakezelőnek. A zámi kastélyban megösmerkedett a báróné nevelt leányával az apátlan-anyátlan Fülöp Lujzával, a kit br. Nopcsáék örökbe

Művészet 1902.

fogadtak volt, s így leánykori éveit a báró család udvarában töltötte. Paál Józsefet nagyon megkedvelték a bárói családban és mikor megkérte Fülöp Lujza kezét, nagy örömmel adták neki. A házasság igen boldog volt, több gyermekük született, László 1846-ban, Gyula és Berta ikertestvérek 1848-ban szeptember hó 22-én.

A szabadságharc esztendeje csekély híja, hogy végzetessé nem vált Paál József családjára. A marosmenti községekben Berger báró osztrák altábornagy dsidásai felbujtogatták az oláhokat a magyarok ellen, elhitették a pópákkal és a lakosokkal, hogy a magyarok a császár ellen szedik őket ujoncoknak és hogy még az aradi várban levő katonákat is ki akarják irtani. Rövid idő alatt lángban állott az egész vidék. Az oláhok mindenütt fellázadtak a magyarok ellen, kegyetlen rablógyilkosságokat követtek el, sőt még Nopcsa báró, az „oláhkirály" zámi kastélyában lakó magyar hivatalnokokat sem kiméltek meg.

Paál József nem volt otthon azon a rémes éjszakán, mikor a mócok megtámadták a zámi kastélyt. Hazafias kötelességet teljesített honvédtiszti minőségben. Csak a feleségét találták meg három gyermekével. Apró kis csecsemőit eldugta az anyjuk az ágyba, Lacit pedig elbujtatta a pincébe. A rablók megtalálták az ágyban a gyermekeket, s mialatt anyjukat a szörnyű hidegben egy szál ingben kikötötték az udvarban az eperfa alá, aztán kegyetlenül megkinozták, a szerencsétlen asszonynak látnia kellett, apró gyermekeit mint dobálják, labda módjára egymáshoz, emberi voltukból kivetkőzött fenevadak. Csak másnap este felé mentette meg őket a hazatért tiszttartó, de Gyula nyomorék maradt féllábára, Laci pedig a pincében elaludt és majd megvette az Isten hidege. Menekültek Aradra. Mindenükből kifosztották őket, háziállataikat elhajtották, valóban kétségbeesett helyzetben voltak. De az életösztön győzött és anyjuk kenyérsütéssel, tejárulással mégis csak fentartotta magát mindaddig, míg férje visszaérkezett.

PAÁL LÁSZLÓ 1864-BEN FÉNYKÉP UTÁN

Jöttek azután jobb napok. Hogy a világosi fegyverletétel után beállott a csönd, a halálos csönd, Paál József megkapta az odvosi postamesterséget s e vadregényes erdős vidéken élte át Paál László gyermek- és ifjúkorát. Az odvosi erdő! Karcsú fenyők, komoly tölgyek, néma bükkfák: itt ismert meg, itt szeretett meg titeket az erdők festőköltője. A hegyek lankásain futkosva, az erdő beszédének titkait kilesve, élte át gyermekéveit. Az odvosi magas földszintes, öt szobás, kőből épült postamesteri ház ott terült el a község közepén, két oldalt melléképületekkel, kocsiszinnel, 24 lóra való istállóval, a tágas udvar alsó sarkán, a kapu közepén, nagy kerekes kúttal. Itt bizony elfértek, vendéget is láthattak, vig életet élhettek. Csak 1855-ben hagyta el a szülei házat, addig otthon tanult és csak évvégén ment be apjával Aradra vizsgálatra, sőt az első gimnáziumot is mint magántanuló végezte el. Még pedig igen jól. Az aradi minoriták hazafias szellemű iskolájában vizsgázott 1855 júniusában, minden tárgyból jelesen.

Iskoláztatása további folyamán azonban nem találjuk nagyon szorgalmasnak, kétszer osztályt ismételt, a mit részben betegeskedése, részben az a körülmény magyaráz meg, hogy minden esztendőben szállást cserélve, gondos felügyeletben nem részesült. A gimnáziumi évkönyvek egy érdekes jellemvonását is elárulják: tervet kovácsoló fantáziáját, ábrándokat hajszoló lelkét. Minden évben mástmást jelöl meg jövendő pályájának, egyszer a papi, majd a gazdászi, az ügyvédi, végre nyolcadik osztályos korában a festőit. Itt már tudatos elhatározása, noha rajztehetsége már 1858-ban bontogatta szárnyát, negyed osztályos korában. A sok elégséges közt szinte kiragyog a rajzból nyert dicséretese, a mely tárgyat csak ez évben tanult az iskolában.

De eljárt előbb a városi rajziskolába, később Böhm Pálhoz, a ki tanulásáról így emlékezett vissza:

— Paál László tehetségében én akkor őszintén szólva nem nagyon bíztam, inkább azt hittem, hogy nem annyira a művészet, mint inkább egyéb okok birták rá, hogy nálam festeni tanuljon. Valamit rajzolni már tudott. Ha jól tudom, volt akkor Aradon városi rajziskola is, valami Nagy Péter vezetése alatt, ott tanulhatott ő is. Mikor én Nagyváradról Aradra jöttem, hol kitünően fogadtak, uri házakban kisasszonyokat tanítottam rajzolni, a kik el-eljártak műtermembe is. Paál Laci is eljárt azokra a rajzórákra, s a szép, nyulánk, bozontos hajú fiatal embert rámás csizmájában, testhez simuló attilájában, kihajlós galérral szivesen fogadták a kisasszonykák. Rajzolt ő is, főkép gipsz után, de a Maros partján festegetni kezdett tájképeket, melyekben én segítettem neki. Ő aztán gyerekes örömmel büszkélkedett a képekkel. De mondom, nem hittem, hogy komoly szándéka a festői pálya. Gyermekes kedvtelésnek hittem, meg hogy igyen alkalma nyilik udvarolgatni a kisasszonykáknak . . . És ha hanyag iskoláztatását, szeszélyes pályaválasztását, kosztadó gazdájának gyakori változtatását, az öreg Böhm Pál ítéletét figyelembe veszszük, a kép, a melyet az ifjú Paál Lászlóról kapunk, nem a legkedvezőbb. Azonban az ő igazságos megítéléséhez még sok egyéb körülményt is figyelembe kell vennünk.

TÁJKÉP TEHENEKKEL
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

Első sorban apja házának szellemét, azt a hét megyére szóló hires marosmenti víg életet, melyet az odvosi, később a berzovai postamesteri házban folytattak. Mikor apja az ötvenes évek közepén a berzovai postamesteri állást is megnyeri, egyszerre nagyot lendült anyagi felvirágzásuk. A berzovai postamesteri állás nagy jövedelemmel járt, különösen a vasút megnyilta előtt. A község végén keletnek fekvő hosszas faépület volt, három nagy szobával, egy külön kőből épült irodai helyiséggel, a hegy tövében pedig 24 lóra való istálló és kocsiszín, mögötte nagy sertésól, melyben mindég volt vagy 80—100 darab kocasertés.

Édes apja igen sokat tartott a szép lovakra, postalovai egytől-egyig díszfogatba is beillettek volna, az utasok már előre örültek, hogy érinteni fogják az odvos—berzovai állomásokat. — Víg, kedélyes élet folyt a Paálházban, a jövővel nem törődve éltek a jelennek. Még most is felcsillan a szeme Paál László régi barátainak, ha erre a pompás marosmenti életre gondolnak. Minden alkalom, névnap, ünnepnap, farsang utoljának temetése s a húsvéti öntözés, persze cseberrel, szüret vagy lakodalom vendéglátás nélkül soha el nem mult. Berzovára való költözésük, tehát a vasút megnyilta előtt a fiatalság Lippáról, sőt Aradról is zeneszóval, tiz-tizenöt kocsival rándult ki Odvosra, különösen az úrnapi bucsút és József napját ünnepelték hangos

ESTI HANGULAT
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

szóval. Édes apja Laci iskolatársait Aradról ilyen alkalmakkor négyes fogatú társzekereken vitte ki, s lőn nagy táncvigalom, víg muzsikaszóval, szinjátékkal, labdázással, hegyi kirándulásokkal és napokig tartó mulatozással. A vendégek kocsijából kiszedték a kereket, eldugták a lószerszámot, akarva nem akarva maradni kellett a szives vendéglátó házban.

Laciban tehát ebben a környezetben a kötelesség szigorú teljesítésének tudata gyökeret nem verhetett. Gondtalan ifjúsága volt, nem törődött a jövővel. Élt a napnak, kedvteléseinek, ifjonti lelkesedéseinek, lovagolt, vadászott, táncolt, — de a komoly studiumokra nem igen adta a fejét. Ezzel szemben lassanként két érzés kezdett lelkében uralkodni, melyek egymást táplálták, kiegészitették és szenvedélyes vágygyá nevekedtek: természetszeretete s hajlama a festészethez.

A leggyönyörűbb vidéken élte át ragyogó ifjúságát, gondtalan jó kedvben, egészen érzéseinek élve. A csodaszép hegyek közt fenyves erdők és zöld színszimfoniában játszó enyhe völgyek váltakoznak, a legmeglepőbb vonalhatásokat keltve. A természet szeszélyes képzeletének játéka teremtette az előtte elterülő vidék csodás színhatásait, az alkonyi pirban égő fenyves koronákat, a napfeljötte bájos mosolyát, s a délutáni hosszú árnyékokat. Laciban elementaris erővel fejlett ki a természetrajongás, melybe egész lelki világát öntötte. Átérezte annak minden változását, beszélt a virágokkal, melyek nélkül el se lehetett, egy szál vadvirágért képes volt éhen-szomjan a legfárasztóbb hegyi utakat megtenni. Együtt kelt a pacsirtával, zokogni tudott a holdvilág mellett. Kora reggel bebarangolta a rétet, hogy rajongásig szeretett hugának vadvirág-csokorral kedveskedjék. Nagy gyalogutakat tett meg barátaival egész Erdély szivéig, 1862-ben Loninger Mihály unokabátyjával a Majura-hegyre, 1864-ben az érettségi után Déva vidékére rándult ki, a következő évben a székelyföldet, nevezetesen Gyergyócsomafalvát, honnét családja eredett, Borszéket, Tordát, a Retyezát vidékét látogatták meg, mindig gyalogszerrel nagy fáradságok között, miközben a kecskepásztoroktól vett tejjel és máléval táplálkoztak, és csak hegyi aklokban hálhattak. Mi az, a mi Paál Lászlót a gyalogutazás fáradalmaiért kárpótolta? Rajzoló szenvedélye. Megállhatott kényekedve szerint és vázlatkönyvébe örökithette a természeti csodákat, melyek lelkét megihlették. Ez időben, tehát tizenhét, tizennyolc

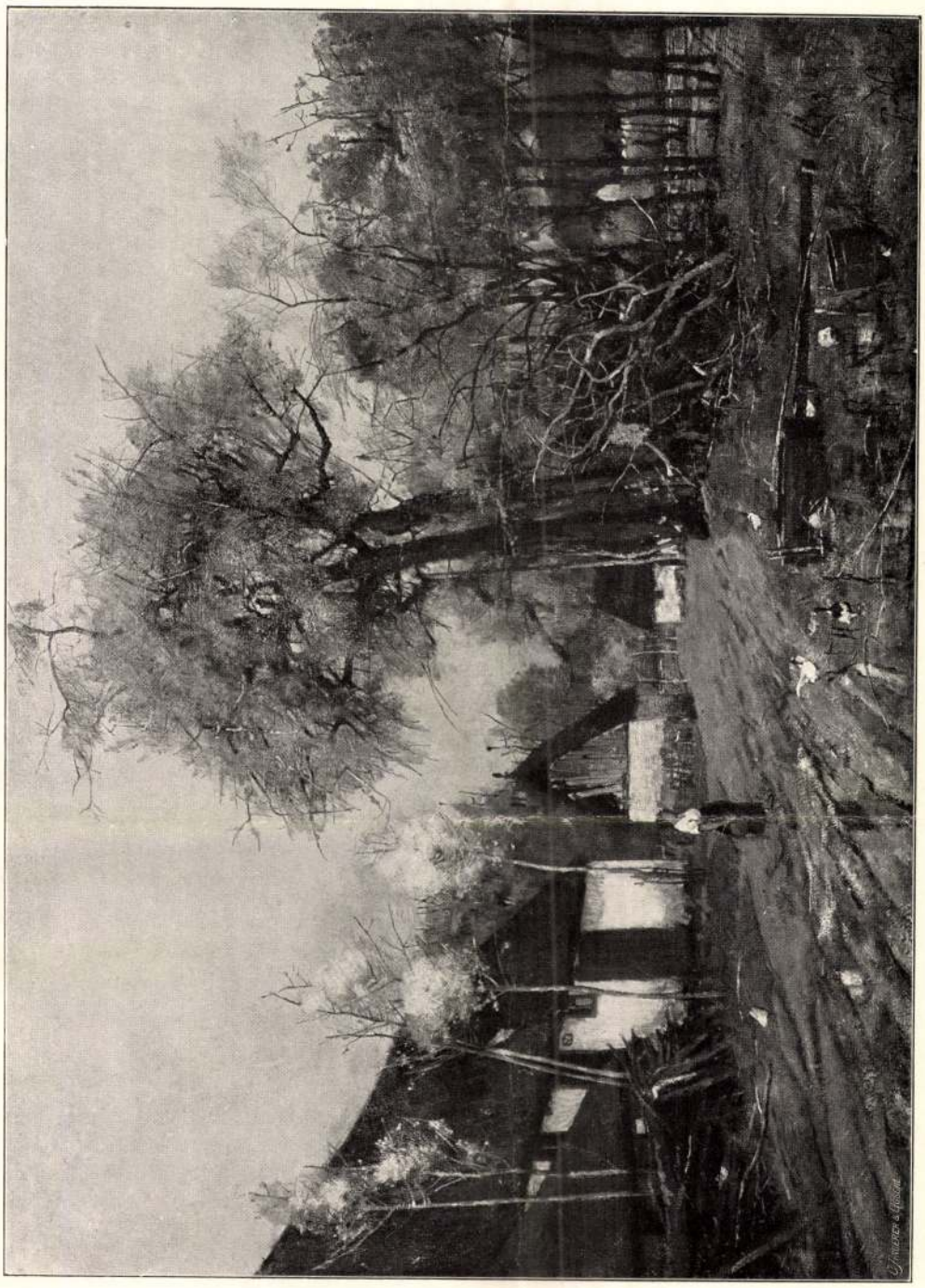

BERZOVAI TÁJKÉP
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

NAPLEMENTE
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

éves korában lázas szenvedélylyel vágyott a festőművész dicsőségére. Érezte, hogy lelkében dallamok zúgnak, melyeket csak ecsetével tud kifejezni. A szinek és vonalak nyelvén tudott csak beszélni, ha egyelőre dadogva is, de a tökélesbülés vágya kiapadhatlan volt lelkében. Ez időből (1864 máj. 1.) való egy Marosparti naplementét ábrázoló képe (br. Kemény Elekné tulajdona, Déva), melynek gyönge rajzáért a tizennyolc éves ifjú erőteljes színérzékének felcsillámlása kárpótol. Az alkonyat mindent elmosó és egybeolvasztó rezgése, ha bátortalan kézzel odavetve, de már ott lebeg a képen. Igaz, hibás még a perspektivája, az előtér szinte süppedez, a pásztortüzet élesztgető két pásztorember is csak oda van egyelőre érezve, a kanyargó Maros fénypontjai hibásak: de mit tesz az, ha ott a képen az esti ég zöldes-kék színárnyalata, melybe lágyan beleolvad a háttér? Böhm Pál segítette? Lehet, de e kép festőjében a tónusszépségek iránt él az eleven érzék.

És ezt érezte meg ő is. Láttuk, hogy már nyolcad-osztályos deák korában, bizonyára apja tudta nélkül, azt vallotta osztályfőnökének, hogy a festői pályára készül és ezt a vágyát nem győzhették le apja érvei, a ki féltette fiát a kalandos hajlandóságoktól.

Talán táplálta ezt az érzését az is, hogy megismerkedett egy fiatal festővel, a ki épp ez időben, 1862-ben, a mikor lelkében mind határozottabb formát öltött ábrándképe, Aradon tartózkodott, mint egy idősebb festő, Szamossy tanítványa. A fiatal festő Munkácsy Mihály volt, a kivel Paál László pajtásai révén került össze, s tehetségét már ekkor bámulta. Munkácsy ezidőben apró genre-képeket festett és Bettelheim könyvkereskedőnél helyezte el, a ki azokat három-négy forintjával adogatta el. Így csak megélt, sokszor vigan. „A hosszú téli estéken, négytől hétig — írja emlékirataiban — egyszer az egyik, másszor a másik pajtásnál találkoztunk; a három méteres kis szobában öten, néha hatan is voltunk, hogy együtt dolgozzunk. A nagy füstfelhőkben micsoda gondtalan és bolond órákat töltöttünk mi el! Kezdtük a tanulással, végeztük a testgyakorlással vagy másfajta csintalankodással . . .“

Munkácsy a következő évben aztán elhagyta Aradot, Pestre, majd később Bécsbe ment, a hol újból összetalálkoztak, hogy aztán soha többé el ne hagyják egymást. Annyi bizonyos, hogy Paál László elhatározására, hogy festő lesz, Munkácsy apró aradi sikerei is befolyással lehettek. Mindez: természetrajongása, feltörő vágyakozása a művészi babérok után, hajlamá-

nak erőteljes megszólalása — egybeolvadtak egy erős elhatározássá. Apja hallani se akart tervéről, így tehát ahhoz a módhoz fordult vele szemben most is, a mi oly gyakran sikerhez juttatta az apai házban. Kitér haragja elől, látszólag belenyugszik akaratába, de titokban a maga hajlamait követi. Beiratkozik ugyan a jogra, de tulajdonkép az akadémián a festészetben képezi ki magát. Megtették ezt előtte és utána sokan, többek közt Liebermann is, igen sokszor sikerhez is vezetett. Ezzel a titkos tervvel ment hát 1864-ben Bécsbe.

II

BÉCSI TANULÓÉVEK

A csel egyelőre sikerült is. Bécsben beiratkozott az egyetemre, de valójában a képzőművészeti akadémia előkészítő tanfolyamát látogatta. Ez 1864 őszén volt, s mikor a nyár folyamán hazament Berzovára, a család nem is sejtette, hogy mit művelt. Még Berta nővérét sem avatta titkába, félt, hogyha csínja kiderül, magára vonja apja komoly haragját, pedig benne gyöngéd fiúi szeretet élt, s tudta azt is, hogy apja mily erősen csügg a gondolaton, hogy fiából megyei tisztviselőt csináljon.

Bécsből hazajövet Aradon rokonainál megpihen és Berta nővérével is ott találkozik. De vágyik a szülei házba, az erdősvölgyes szép vidékre és rokonaitól bucsútlanul szökik haza. Otthon már nagy mulatság várja, a mi igen jól sikerült, — írja nővérének, — a kit menten megkér, hogy küldje ki holmiját postafordultával, „benne van a rajzkönyvem s óh Egek! tudod, hogy ez gyöngém!"

Az örökös dáridó, mely náluk járja, most már szeget üt az ő fejébe is. „Apának volt egy csomó eszemiszom vendége, a kik egy pár óra alatt 16 itce borától és ennek az árától fosztották meg, — nagyon kétlem, ha e bormennyiség egy odvosi pataki malmot el nem hajtana? No de ez nem az én dolgom —." Ez az egyetlen komoly akkord, mely ezidőből kelt leveleiből kicseng. Egyébként derült, fiatalos jókedve sugárzik felénk, az ifjúság derűje,

DÉL
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

mely rózsaszínben látja a jövőt, ábrándokat ápol és kerget.

Hogy ősz lett, siet fel ismét Bécsbe, még mindég azzal biztatva szüleit, hogy járja a jogot. Mikor nővérének újévi üdvözletet ír, azzal kezdi, hogy „még egy pillanattal előbb a pogány magyarok vallásával foglalkoztam", de azért egy pár sorral odébb a Kahlenbergre tett kirándulásáról szólva, egyebet nem is említ, csakhogy egy pompás naplementét látott. A természetrajongó festőt mi más érdekelhetné a bécsi palotasorok közt is?

1866 nyarán, hazaérkezte után, érdekes ismeretséget kötött, melyből benső igaz barátság fejlődött ki. Erről az új ösmerős, Goldscheider Béla (az írói neve után ösmert német regényíró, Balduin Groller) beszéli, hogy az érettségi vizsgálat fáradalmait kipihenendő, útra kelt, de Berzován kocsija elakadt, s ott találkozott Paál Lászlóval. „Remekember volt, magas és nyulánk, nagyobb, semhogy meghajlás nélkül léphette volna át a szoba küszöbét. Leírhatatlan szeretetreméltóság sugárzott arcáról, szemei szivet megnyerő barátságosan ragyogtak. Soha sem tett reám ember első pillanatra ily elhatározó benyomást!"

Paál Lászlót rajzolás közben találta, s a két ifjú, kik közül egyik művészetrajongó, a másik művész-ember volt, csodálatos gyorsan összebarátkozott. A nyarat aztán együtt töltötték, egyszer Paálék, Berzován, máskor Goldscheiderék, Aradon. Őszkor válniok kellett. Paál ment Bécsbe folytatni jogi tanulmányait — a képzőművészeti akadémián, Goldscheider beiratkozott a pesti egyetemre jogásznak. De írói hajlamai nem engedték nyugodni, egy pár hónap mulva Bécsbe ment ő is, a filozofiai fakultásra.

Paált már Zimmermann Albert mesteriskolájában találta, elvégezvén az előkészítő tanfolyamot. Mikor Goldscheider Bécsbe jött, eljárt vele az egyetemre is, de nem a jogi kollégiumokra, hanem a művészettörténeti előadásokra, egyébként egész napját a mesteriskolában töltötte. Társai ez időben nem tartottak sokat a tehetségéről. Szorgalmasan rajzolt, de formaérzéke nehezen bontakozott ki. Mestere egyébként is a rajzra szorította. Ez időből nem ösmerünk tőle semmit, de társai — többek közt Ribarz — beszélik, hogy már ekkor kezdett nagy kartonokat rajzolni, rendkívül pontos részletezéssel, bámulatosan lelkes elmerüléssel.

Hogy, hogy nem, édes apja egyszer csak megtudta a valót, ijedtében felsietett a császárvárosba, magával vivén leányát is, kikérdezte az öreg Zimmermannt, hogy mi a véleménye a fiáról, festőtársait, hogy bíznak-e Laci művészi jövőjében? Azok, noha nem nagy őszinteséggel, nagy elösmeréssel beszéltek. Nagyon szerették őt, különösen Jettel, Ribarz, a kik egyre segítették, példával, jó szóval, mert nagyon gyenge volt a mesterségi részben. Művészi felfogása azonban annál erősebb. Szelleme rendkívül gyorsan fejlett. Életfelfogása korához képest meglepően nemes, tiszta és határozott. Nővéréhez írt egyik levelében írja: „Kérlek édesem mindenekelőtt ismerkedj meg a magyar nyelv- és irodalommal, megjegyezvén magadnak, hogy idegen nyelvet nem tudni nem szégyen, de a magunkét gyalázat, már ennél csúnyább dolog nincs".

Mikor tehát a nyárra hazaérkezett, szülei már megnyugodtak abban a gondolatban, hogy fiúk festőművész lesz. Nem sokáig marad otthon, siet vissza mesteréhez, a ki iskolájával a nyarat egy szép bajor faluban, Ramsauban töltötte, melynek vidéke elragadta. „Sehol oly nagy rendet és tisztaságot nem találhatsz, mint ott, — írja nővérének, — a házak mind fából és egy vagy kétemeletre vannak építve, külről megmeszelve, csinos faragványokkal ellátva, minden ragyog a tisztaságtól, mintha a földből a mennybe érkeztem volna, úgy éreztem magam!" Kivéve egy heti kirándulását a hegyek között, ősz beálltáig ott marad, egészen művészi gyakorlásnak adva magát. Természetrajongása rendkívüli tápot nyert, lelke egész hevével éli át a hegyi vidék változó szépségét, melyről szinte ittasult gyönyörrel ír nővérének. „Kimondhatatlan, menynyire műveli az embert a sok szép látása, hiszem, hogy a leggonoszabb ember is a természet magasztos templomában megtud, bárha csak pillanatokra is, szelidülni."

Ramsauból Münchenen keresztül megy Bécsbe; Münchenben ismét találkozik Munkácsyval, a kinek haladását látva, az őt jellemző lelkes elragadtatással üdvözölte. Itt nyilt meg

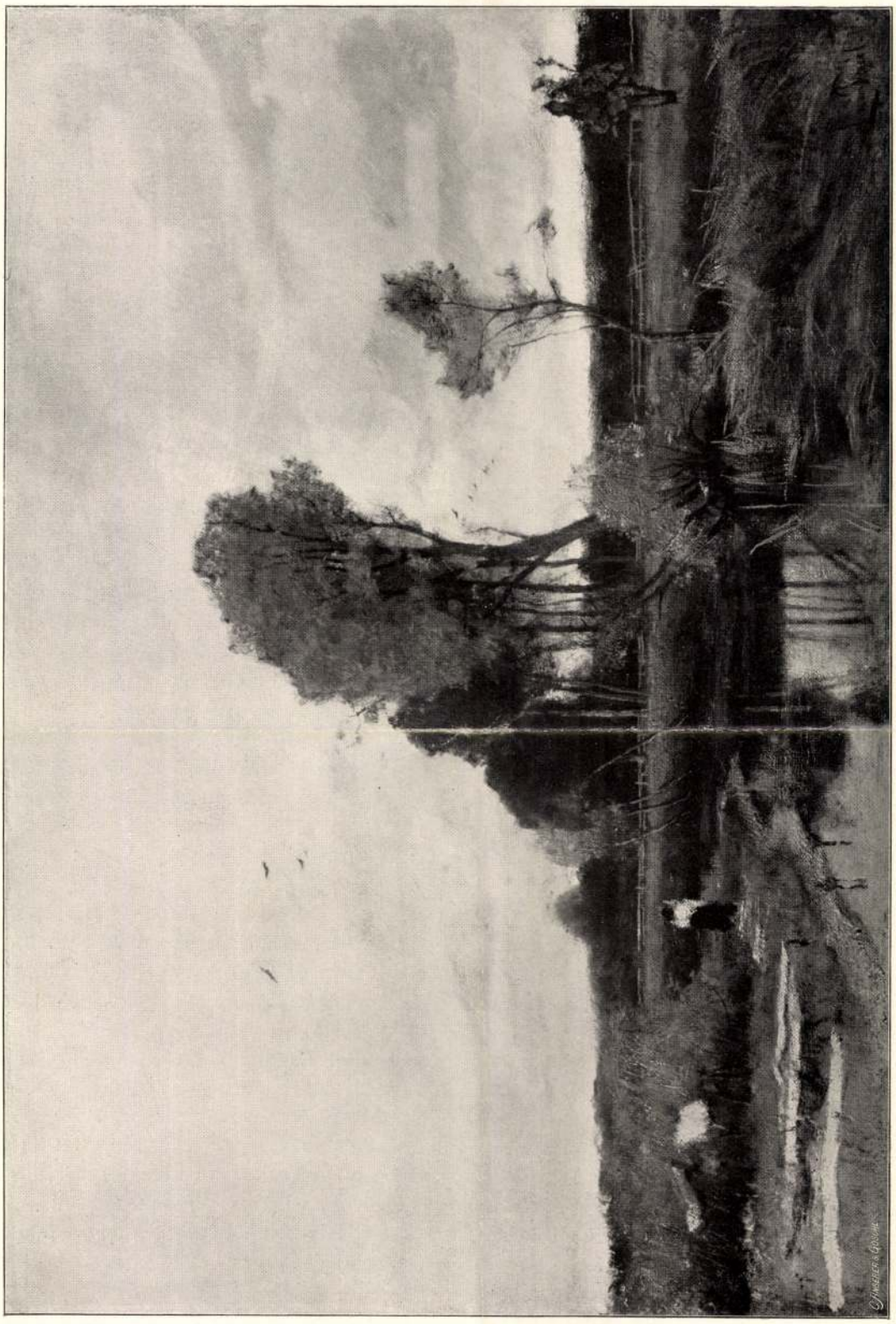

FÜZES
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

Munkácsy szive, s e találkozás óta mély és bensö szeretettel csüggtek egymáson. Bécsbe visszatérve Paál szorgalmasan dolgozni kezd újra, de megbetegszik és az egész öszön gyógyíttatja magát. Január felé jobban van és ekkor az Aradi Lapoknak egypár bécsi levelet ir, a miből kiderül, hogy vigan éli világát, eljár álarcos és házi bálokba, színházba, koncertekbe, műkiállításokba, s a társaság kedvence lett. „Képzeld, irja nővérének, úgy táncoltam a walzert, mintha táncmester lettem volna egész életemen át (ne hidd el egészen!)" Bécsi tárcacikkei egyikében Munkácsyról is megemlékezik, a ki — irja — egy kitünő népéleti képben mutatá be bécsi barátainak haladását. „Nem kételkedünk benne, hogy oly kitünő mester keze alatt, mint Adam, s ernyedetlen szorgalommal, nemsokára hazai művészetünk egyik dísze leend." (Aradi Lapok, 1868. 47. sz.)

A nyarat Radványban tölti a gróf Károlyi-családnál, a hol a grófkisasszonyokat rajzolni tanitotta, a mi napi 2—3 óráját foglalta el, a többi időben szorgalmasan dolgozott. Augusztusban a grófi család Svájcba utazott, ő azalatt Tátrafüredre ment és onnét egy új ösmerőse Máriássy Kálmán meghívására a dobsinai jégbarlang megszemlélésére indult. Nem tud betelni a vidék szépségével, „ha egy könyvet irnék, sem tudnám visszaadni egészen a benyomást, mit rám tett," — irja nővérének. Közben azonban egyre gyöngélkedik, az egész utat lázas állapotban teszi meg, szeptemberben visszamegy a grófi családhoz, s csak késő őszszel utazik ismét Bécsbe. Az 1869-ik évben Munkácsy Mihály kezdi hivni Düsseldorfba, azonban ez évben nagy csapás érte, a mi annál súlyosabban érintette, mert teljesen előkészületlenül találta. Az első erdélyi vasút megnyiltával (1869) beszüntették az odvosi postamesteri állást, illetve áthelyezték Konopra, s igy az ezreket érő ház teljesen értéktelenné vált, ettől kezdve szülei csak a berzovai postamesteri állással egybekötött lefogyott jövedelemre voltak utalva. Egyszerre vége volt a dáridónak, elült a vig muzsikaszó, Paál Laci arra ébredett, hogy szegény ember fia, a kinek magának kell megkeresnie a kenyerét. Vége a havipénznek, a szalonna és kolbász, a csizmák, ruhák és nyakkendők küldésének, — tessék kenyér után látni, most, a mikor úgy szeretne gondtalanul tanulmányainak élni, a fiatalságát élvezni, a régi, vidám, gondtalan életkedvvel!

Kedve szegetten indul hát Bécsbe, de ott jóbarátai segélyére sietnek, összeköltözik Goldscheider Bélával, a kinek künn, a Gizella-utcán tágas lakása volt, s a mi a tied az az enyém kommunisztikus felfogás mellett derült jókedvben élnek, dolgoznak tovább. Csakhogy Paál László alaptermészetén a váratlan csapás nem sokat változtatott. A pénz értékét csak akkor ösmerte, ha nem volt. Egyébként hihetetlen könnyelműséggel szórta, nagyúri eleganciával, szeretetreméltó léhasággal. Car il aimait l'élegance, — irja róla Munkácsy Mihályné halála után nővérének, de ez benne volt lelkében, apjától örökölte, a szülei házban szivta be magába, ebből csirázott ki élete tragédiája. Mert mindaz a szép és nemes, a láng, a tűz, a szenvedély, mely lelkében forrongott, elveszett meddő küzdelemben; soha senkit sem égetett úgy a szegenység, soha senkit nem vert le úgy a pénz hiányának érzete. . . .

Most megkezdte az ösztöndíjakért való folyamodást. 1868-ban és 1869-ben 600—600 frtot kap, sőt ez időben már kiállít a pesti tárlatokon is, 1869-ben két képet: Radványi parkrészlet, és egy Tájképet (kér az előbbiért 80, az utóbbiért 250 frtot), az előbbi esztendőben kartonokat, gondos ceruzarajzokat, de nem tudja őket eladni. Tehetsége figyelmet kelt; mikor Ligeti Antal tudatja véle, hogy megkapta ismét az ösztöndíjat, elismerő hangon szerényen megjegyzi, „ha ön önnönmagát kézzelfoghatólag nem ajánlja, hiába ajánlgatta volna önt üres szavakkal más".

Ebben a helyzetben persze nem is gondolhatott arra, hogy eleget tegyen Munkácsy hivásának, s Düsseldorfba menjen. Az 1870-ik telet is Bécsben töltötte, s a míg a 600 frtos ösztöndíjból tartott, csak megvolt valahogy. De tavasz felé tarthatatlan volt az állapota és folyamodott a képzőművészeti társulathoz előlegért, mert helyzete oly nyomasztó, — irja — hogy az előleget nem nélkülözheti. Május 2-án meg is kapja és ez évben ismét

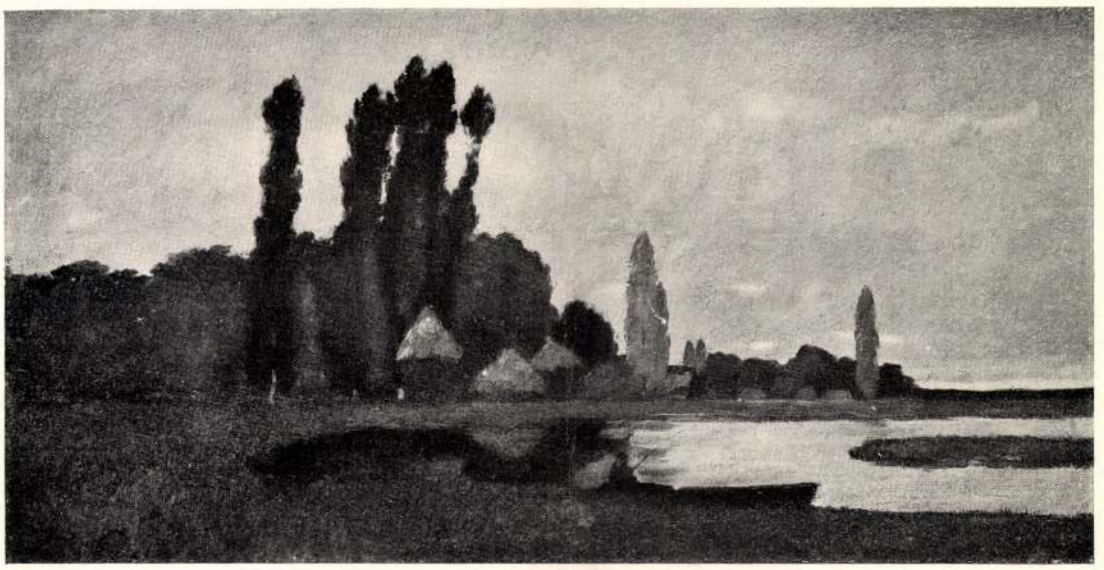

VÍZPARTJA
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

két képet állít ki, egy „Berzova" és egy „Tájkép juhokkal" címűt. Ez utóbbit a jury sorsolásra megveszi (250 frt helyett 180 frtért), újra megkapja ösztöndíját, melyet augusztus 27-én fölvesz (azt igérve, hogy magát Nürnbergben rajztanárnak kiképezteti), s 1870. őszén Jettel barátjával Hollandiába utazik, Beilenben hosszasabban tartózkodik, hogy aztán Düsseldorfban telepedjék le Munkácsy Mihálynál.

E korszakban készült festményei közül ezideig csak kettőt ösmerünk, az egyik a „Mocsaras táj," a másik „Tájkép tehenekkel". Azonkívül két kartonját (az egyik az Orsz. Képtárban.)

Egyik bécsi levelében, Matejkoról szólván, ezt írja: „Korunk művészi törekvéseinek főjellemvonását a naturalismus képezi, az idealistikus irány- és a romanticismusnak már óriásiak kinövései, a nagy művelt közönség szellemi szükségletévé vált az embert nemcsak mindég mint félistent úgy erényeiben mint bűneiben látni maga előtt, hanem látni akarja már egyszer a szenvedélyeket is egész leplezetlenségökben. . . . A mennyiben ez a szép, igaz fogalmával a művészetben és feladatával nem jön összeütközésbe, igaza van. Az olasz iskola koszorúsai voltak a legnagyobb naturalisták." (Aradi Lapok, 1868. 47. sz.)

Akadémikus felfogás árad felénk ebből a courbetszerű hangból. A bécsi akadémia és a bécsi egyetem felfogása. Már kezdték elösmerni, hogy a művésznek a való életből kell ihletet meritenie, de mindjárt ott volt a kerékkötő: „a mennyiben az igaz és szép fogalmával" és a „művészet feladatával" nem jő összeütközésbe. Az egyszerű, közvetlen, cicomanélküli természetfelfogás azonban menten összeütközésbe jött „fogalmaikkal," „feladatmeghatározásaikkal," a melyeken festői eljárásuk is alapult. Zimmermann Albert — Paál László mestere — szigorúan utasította tanítványait a természet aprólékos tanulmányozására. Erre valók voltak a kirándulások, vázlatok, tanulmányok, természet-részletek följegyzése. Azonban a természet intim szépségeivel nem érhették be. A kompoziciós iskolának azért voltak növendékei, hogy szép tájakat komponáljanak, előbb kartonra, majd vászonra, melyet aztán kiszinezhetnek. Ez volt Zimmermann saját eljárása, erre oktatta növendékeit is.

A ki iskolájából kimenekülhetett, abból művész lett, a ki bennerekedt, megmaradt annak, mi mestere: rajzok szinezője. A bécsi múzeumban látható nagy méretű stilizált tájképe részletekben fuldokló kompoziciójával, nagy szenvedélyt utánzó hangos szavával, sem harmonikus színhatással, sem nyelvének

őszinteségével meg nem hat. Noha az utolsó korhadt fadarab, az előtérben csakúgy, mint a háttérben, éppen olyan kínos pontossággal van megrajzolva, akár a vihartól megkínzott bükkfa és fenyő, nem menekülhetünk az egésznek kínos hatása elől.

Paál László kartonjai is fuldokolnak a nagy

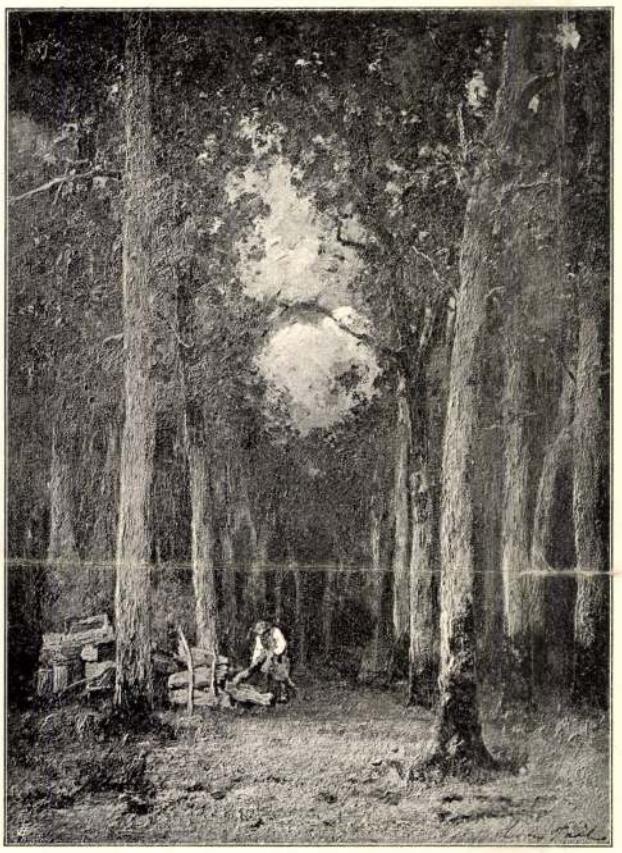

ERDŐ BELSEJE
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

részletrajzban, a levegő hiányában, a vonalak szabályos vezetésében, sehol sem téve a szemlélőre a közvetlen megfigyelés hatását, hanem, mint mestere, vagy annak mestere a düsseldorfi Achenbach, a sok apró részlet egymásmellé állítása által megkapni, meglepni, megdöbbenteni akart. Az előtér sziklás, moszatos, páfrányokkal benőtt mohos hegyi földjén minden fűszál, gondos botanikus módjára, száraz elmével, oda van rakva. Sehol napfény, sehol ég, tehát sehol szín, a fényvezetés a műteremvilágítással esik egybe, szinte meg lehet olvasni az előtér bükkfájának minden levelét, a háttér fenyvesének minden tűszálát.

Iskolának ez még sem megvetendő, — megtanulta a részletmegfigyelést, azt, hogy a természetben minden fa egy-egy egyéniség, egy-egy élő szervezet, a kinek lelkébe nézni a művészi intuició feladata.

Festményein is az apró részletek uralkodnak, tehát első sorban a rajz, míg vékonyan felrakott, remegő kézzel lazurozott koloritja kemény, nélkülözi a féltonusok gyöngédségét, melyet az átmenetek megkövetelnének. Mocsaras tája egyhangú színben. A gyékénynyel szegett holt érben fehér őszi liliom serlegek csillognak, talpas leveleik végig feküsznek a víz szinén, keresve az árnyékot. Hajlós fűzfák, árnyéktermő jávorfák virágzanak a part szélén, hullámos, lefelé futó vonalat alkotva balról, kecses ívet jobbról. A hináros víz titokzatosan nyugszik, a tiszta égből ráesik egypár fénysáv, ezüst lappal vonva be felületét. S mindezen a helyi színek uralkodnak, a botanikus gondosságával megfigyelve, a miért harmoniátlan is a hatása.

Másik kisebb képe színben erősebb, a sárgászöld tónus egységesen végig van vezetve rajta, tölgybokrai éppen olyan gondosan tanulmányozvák az előtérben, mint a háttérben, a levegő átszikrázása a falombok közt hihetetlen odaadással megfigyelve, az előtér rétjén minden fűszál a maga helyén, oly odaadó igazsággal kirajzolva, mint a prerafaelista festők művein. Kevésbbé túlhalmozottak festményei, mint kartonjai, de behunyt szemmel haladva el a tónusszépségek mellett, ezidőben készült műveinek még csak iskolás értékük van.

III

A FIATAL MESTER

Hollandiában egyszerre csodás igazságokat fedezett fel. A tiszta hegyi levegőből a párás, rezgő, mindent ellágyító, puha folthatásokat keltő hollandi levegőbe kerülve, egyszerre megértette Hobbema, Van Goyen művészetét: vonal helyett folthatások keresését, melyeket nem rajzzal, hanem színekkel, nem kiszine-

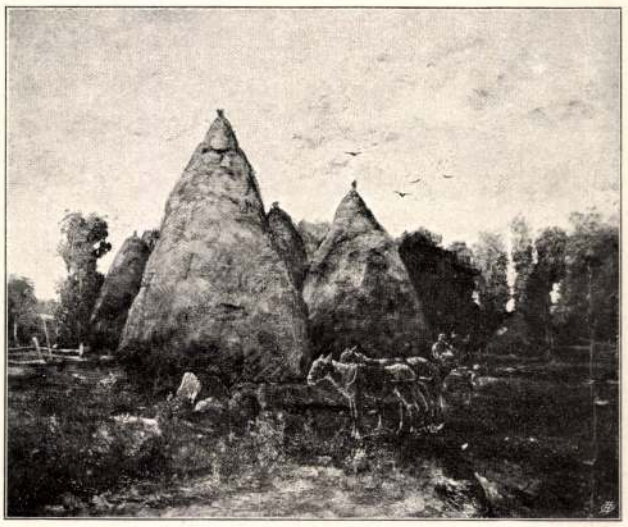

SZÉNABOGLYÁK
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

zett rajzzal, hanem tónusban tartott, biztos színértékekkel megfigyelt és visszaadott kolorittal, nagy harmoniákba öntve lehet csak kifejezni. Ebben pedig a legnagyobb mester Hals, a ki széles folthatásokkal az elérhető elevenséget, mozgást, életigazságot bámulatosan egyszerű eszközökkel fejezte ki.

Düsseldorfba megérkezve, lángoló lelkesedéssel fogott a munkához, megerősítette felfogásában Munkácsy Mihály is, a ki az aprólékos rajznak sohasem volt barátja és a ki megértette, a mikor fénybenyomások visszaadásáról ábrándozott. Kétségtelen, hogy hollandi útjában, vagy Münchenben, esetleg már Bécsben, látnia kellett a francia barbizoni mestereket, nevezetesen Daubignyt, a kivel egy pontban különösen is megegyezik: a tónus változatosságában, mely mindég a tárgyhoz simuló, tehát az érzéshez, a mely lelkét a megfestett kép láttán elfogja. Érzéseket sem az a táj kelt fel most benne, a melynek szépségeire Zimmermann oktatta. Abbahagyja a komponálást egyazon időben, a mikor nem aprólékoskodik többé. A fáknak nem rajzában, hanem színében kutatja a lelkét hangoló elemet. Nem keresi tehát régi mestere ujjmutatása szerint a hangosan beszélő tájakat, hanem a csöndes színharmoniákat. Művészi ideálja a természet benyomásának visszaadása az atmoszféra szülte tónusokkal; a levegő festése, a mint rávetődik a tájra; a mint megváltoztatja a dolgok színét; a mint nagy tömegekben végig ömlik, végig rezeg, nem törődve a helyi színekkel, csak a nagy egységes harmoniákkal; s mindezt pontos színértékekben, nehogy megzavarodjanak a tónusok egymáshoz való viszonyai.

Ez volt Paál László művészi felfogása, a melyre nevezetes hollandi útja vezette, s düsseldorfi fellépése éppen ezért valóságos forradalmat okozott.

Mert Düsseldorfban virágzott éppen ezidőben egy oly tájfestőiskola, mely a kor lármás szellemének megfelelően tárgyban a természet ünnepélyes, tobzódó, haragos jeleneteit, színben a rikító, tűzijátékszerű színhatásokat kereste, mindezt aprólékosan megmunkáló modorban. Az Achenbachoknak nem tetszhetett Paál, — a mint a Bürger-Thoréknak nem tetszettek az Achenbachok. „Devant ces froides images, le spectateur n'est pas plus ému que ne l'a été le peintre qui les a combinées". Pedig meghatni, a lélekhez szólani: íme az új tájképfestő feladata, ezt pedig csak egy költői lélek intim, benső közvetlen megnyilatkozása idézheti elő. A düsseldorfi tájképfestők egyrésze Paál képeit lenéző mosolylyal szemlélte, maga Achenbach mondotta volt: Pahlen ist noch lange nicht mahlen. Egyébként párisi

PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE
A FONTAINEBLEAUI ÚT

sikere előtt Munkácsyról is az járta: Munkatum non est pictum. De a fiatalabb művészek megértették őket, maga Paál írja nővérének: „Sokan nem barátkoznak ugyan meg az iránnyal, a melyet mint festő követek, de a jobb része részemen van, és ez bátorít a törekvésre". Erős technikai tanulmányokba, nevezetesen a színhatások megfigyelésébe mélyed el, az iránnyal, melyet követni fog, tisztában van, — „lelke minden költészetét akarja kifejezni" — nincs tehát más hátra, minthogy „az erőt sajátunkká tenni, a mi által homályos álomképünket, mely a kebelben határozatlan alakban él, világosan, mindenkire nézve érthetően fejezhetjük ki." Düsseldorf jelentősége művészi fejlődésében tehát abban rejlik, hogy itt ébred egyénisége tudatára és kezdi megközelíteni életcélját: eredeti érzései kifejezéséhez egy eredeti nyelv megteremtését.

E perctől kezdve ehhez az ideálhoz sohasem lesz hűtelen, az akadályokkal herkulesi küzdelmeket folytat, noha ez akadályok épp jellemében rejlettek. Düsseldorfban mihamar belesodródik az ott folyó víg társadalmi életbe, s ez nagyban akadályozza őt abban, hogy egészen tehetsége kifejtésének élhessen.

Hogy szerette pedig a művészetet, s azt, a mi őt inspirálta: a természetet! Levelei telve vannak faluravágyódással, hogy természetmegfigyelésekkel gazdagíthassa emlékképeit. Düsseldorfban Munkácsyhoz költözik, a ki rajongó szeretettel fogadja és az együttlét ez érzést egyre csak fokozza. Ez időben Munkácsy már a párisi aranyérem nyertese, a düsseldorfi uri társaság kényeztetett kedvence, s Paál László előkelő megjelenésével, friss szellemével és sajátos művészetével méltó társa. Valósággal lázba hozták ezen a télen a düsseldorfi társaságot, a hol éppen akkor igen víg élet folyt. Ennek az emléke még ma is ép és eleven. Hogy a nyáron Düsseldorfban jártam, igen sokkal beszélhettem azok közül, a kikkel Munkácsy és Paál ezidőben sok kellemes órát töltött együtt. Elválaszthatatlanok voltak. Az egyik a munkásművész, a másik a gentilhomme-művész. Paál László, az elegáns megjelenésű fiatal nemes ember, hamar összebarátkozott a katonatisztekkel, a kik csakhamar megszerették eredeti fellépéséért, szeretetreméltó modoráért. Különösségei is érdekelték őket. Műterme, melyben két festőállványon, egy kopott diványon, egy rozoga széken kívül semmi se volt, telten teli volt verebekkel, varjakkal és egyéb madarakkal. Minek neki a műterem? Ő már ekkor a természetért rajong, ha teheti, megy ki a szabadba a természetet tanulmányozni, „ez az én iskolám, ez mindenem!" — írja nővérének ezidétt. Ezt a felfogást is a holland és az ezen alapuló francia művészet hatása alatt sajátította el. Düsseldorfban művésztársai ezt egyenesen őrültségnek tartották, de Paál László ezzel nem törődött. Ő műtermét csak madártenyésztőnek és baráti mulatozásra alkalmas tanyának nézte, a hol bizony sok víg órát töltöttek el, kedélyes borozgatás közben, a miről a régi szomszédok még most is hátborzongatások közt emlékeznek meg. Ezen a télen karácsony napján ismerkedik meg De-Marches bárónővel, a ki később Munkácsy felesége lett, a Brutenbacher-Hofban, a hová Paál és Munkácsy egy ezredes ösmerősük révén kaptak meghivót. A bárónő az asztalnál épp Paál mellé került, a ki bemutatta később Munkácsyt is, a Monsieur Dernier jour-t, névleg persze már ösmerték és így este a Mahlkastenben pompásan mulattak együtt.

Ez volt aztán a víg karácsony, de éppen ilyen víg volt az egész farsang, melyet a legjobb kedélyhangulatban töltött el. Ez időben még nem tudja, hogy odahaza mily vészfelhők tornyosulnak az apai ház fölé. Még bizik abban, hogy egypár évig csak összetartják a kis gazdaságot, noha apró pénzküldeményekkel már ekkor kezdi szüleit segítgetni. A tavaszt tiszt barátai társaságában tölti, lovaglással, kölni kirándulásokkal, vigan. Művészi haladása is szemmel látható, érzi ezt ő maga is, többször kifejezi nővéréhez írt levelében önmagába vetett bizalmát, noha azt is tudja, hogy mily sokat kell még tanulnia. Megerősíti hitében első nagy sikere. Forbes angol műbarát 1871 tavaszán Düsseldorfba jő, Munkácsynál képet rendel és megveszi jó áron Paálnak nagy tájképét, ugyanazt, a melyről a düsseldorfi idősebb kollegák, de a düsseldorfi kritika is ugyancsak csekély elösmeréssel beszéltek. A műbarát rendkívül meg-

ERDŐRÉSZLET
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

szereti az embert is a művészben, meghivja magához Londonba és ez év tavaszán csakugyan hozzá is utazik, Munkácsyval, s a düsseldorfi angol konzullal. Munkácsy hamar visszamegy, de Paál két hétig marad nála, a hol a londoni múzeumokban újra erős művészi tanulmányokat tesz. Visszatérte után egészen munkába merül s újabb képeket küld angol barátjának, ezeknek az árából Groller Balduinnal Hollandián át Belgiumba utazik egészen Ostendeig, hol a tenger látása rendkivül elragadja és visszajövet az őszi két hónapot (szeptember—október) megint Beilenben tölti, egészen természettanulmányokba mélyedve. Csak november közepén tér vissza Düsseldorfba, hol ismét Munkácsyval él együtt, megkapva időközben újra ösztöndíját, s vig, gondtalan, de munkás életet él, művésztársai és a nagy világ körében. Részt vesz a kölni dalünnepélyeken, a Mahlkasten jelmezestélyein, nem egyszer búsul az odavetődött cigány zenéje mellett Munkácsyval hajnal hasadtáig, míg egyszer csak vége a vigalomnak, — Munkácsy 1872 januárjának végén Párisba költözik. De nem tud ellenni Paál nélkül, a tavaszi hónapokban gyakorta elutazik hozzá, hívja magához Párisba, de Paál nyakig úszik ismét az adósságban, — csak virágokért száz talléron felül volt a tartozása, — tehát nem mozdulhatott. Márciusban aztán azt irja nővérének: „Meggyőződtem ismét, hogy a barátság nem üres szó, valaki értem olyan áldozatot hozott, a mire mai nap csak igen ritkán vállalkoznak". Ez a valaki Munkácsy volt. És igy 1872 májusában nála van Paál László Párisban.

Ez időből tizenöt-húsz művét ösmerjük, melyek művészi fejlődésének egész történetét szemléltetik. Beletekinthetünk dolgozási modorába, láthatjuk, mint igyekezik az érzését megragadni, a melyet benne mindig a természet színjátéka ébreszt fel. „Titáni erőt" érez ekkor magában, s csakugyan az atmoszféra erőteljesebb megnyilatkozásai vonzzák: a délutáni árnyéklatok, az esti szürkületek, a hóolvadásos táj reggeli pirkadása, a lombokon átszűrődő fény, a déli fénysugárzás, az esti pír, az ég színjátéka: a kékes ragyogástól a szürke esőfelhőkig, a borongástól a virradat fehéres rezgéséig. Csak szín, sehol egyedül álló, külön életet élő részlet, hanem a nagy mindenség, gazdag levegő-lepelben, fény- és árnyékjátékban, csupa intim részlet, patak partja, erdőmélye, szomorú füzes, vidám gyertyános, komor platánok, rezgő levelű nyíres, illatos akácfasor, szálas tölgyek, — mindég fa és fa, melyeknek titkos életrendjébe belelesett.

Hazulról hozott tanulmányait sem dolgozza fel többé a bécsi modorban, igyekszik újra átélni a régi emlékeket és kolorisztikus felfogását érvényesíteni. Átmenetet alkot egy gyertyános erdőrészlete, a melynek részletező rajza már pompás valeurjeivel tünik ki. Különösen biztos színértékeért igen becses egy nyárfa erdőszélről felvett studiuma, a hol a bárányfelhős kék ég fényértékéből kiindulva keresi a többi részlet szélesen odavetett tömegeihez a színértékeket. Nagy, egyszerű és mély tónushatásával megkapó alkotása a berzovai falurészlet, a melynek ezüstös koratavaszi levegőjébe finoman olvad bele az előtér néhány friss zöld hajtással teli vadgesztenye és bokrétafája, egy-két oláh parasztházzal, az előtérben álló parasztasszonynyal, a beomlott kút körül tipegő baromfival. Nem ijedt meg a zöld színtől sem, de harmoniába hozta a környező levegővel s fűzfával szegélyezett patakpartjainak lágy, meleg, zöld tónusa tavaszi hangulatokat ébreszt.

Főműve egy nyári esti hangulat költői kifejezése. Nyirfák, jegenyefák és tölgyfasor közt haladó út fölött vöröses színakkordokban bukik le a nap. A tölgyfák koronái egybeborulnak, közöttük alig-alig rezzen át a vörös fénysugár, míg a rét zöldje sárgásbarna árnyalatba omlik. Az esti gőz illanó aranysávja végighull, mint a patyolatfátyol, a göröngyös országútra, az úton haza haladó munkásokra, minden vonal erős folttá válik, melyből alig-alig emelkedik ki egy-egy részlet. Valami meseszerű áhitat kél szárnyra. A zöld, barna, aranysárga harmoniája lágy összhangzatot ébreszt.

Éppen ilyen mélyen szuggesztiv erejű csöndes ér partján hajlongó fűzfás tája, az ingóringó cserjéssel, finom rajzú facsaládjával. Itt is a nagy, nyugodt, bárányfelhős ég az uralkodó, jól tudván, hogy az ég a tájkép éltető lelke, mely minden formát átölel, magához vonz, idomít, s adja meg a táj egészének hatását. S ő erre törekszik első sorban. Innét finom levegő-fokozati tanulmányai, melyeket aztán nagyobb műveiben alkalmaz. A platánfák közt kisugárzó esti fény rőtje, a mint végigfut a törzsökön, egyre hullajtva erejét a háttér felé, hogy aztán tüzét vesztve eltünjön az erdőmélye sötétjében; a vízpartjára kinyúló jegenyefaerdő, melyre rászállott már a homály, végig futván nagy zikzagos vonalain és eljutott a víz tükrére, melyen ezüstlepelként egy végsőt nyujtózkodik: mind csupa színértéktanulmány, finom harmoniák, a legmegkapóbb hatásokat keltve.

Ilyen ragyogó technikai készséggel felfegyverkezve érkezett meg Paál László Párisba.

PAÁL LÁSZLÓ
MUNKÁCSY MIHÁLY OLAJFESTMÉNYE

IV

VÉGSŐ KÜZDELMEK

Egészen elragadta a friss életnek pezsdült Páris. A boulevardokon új fákat ültettek, a commune alatt lerombolt házak helyén paloták épültek, újra tavaszi hangulatban élt a nagy város. A múzeumok, az akkor megnyilt Szalon lekötötték Paál érdeklődését. Daubigny, Troyon, Corot, Chintreuil művészetétől megittasultan, lelkében vágyak és erőérzetek ébredeztek. „Látva a nagyszerű műveket, átérzem magamban is a képességet, — írja nővérének — egykor megközelítőleg legalább, méltóan megállani mellettök . . . Persze hogy sokat, nagyon sokat kell még dolgoznom, de kedvem van rá s

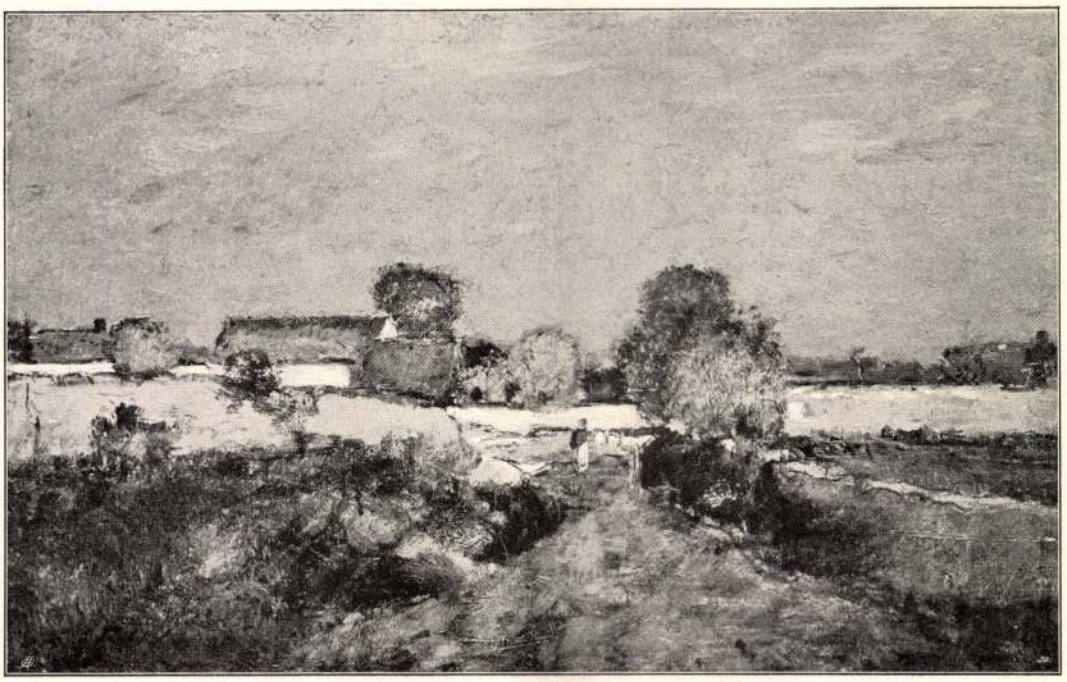

TANULMÁNY
PAÁL LÁSZLÓ OLAJFESTMÉNYE

a jövő ha nem is ragyogó, de mégis szép képe erőt ád a küzdésre".

A nyarat De Marches báró meghivására Munkácsyval Colpachon tölti, a hol édes semmittevésbe merülve éli ifjúságát. Ekkor még nem gondol a végleges Párisba telepedésre, de Munkácsy kérésére lemond a Düsseldorfba való visszatérés gondolatáról s Párisban marad. Itt fejezi be az „Erdei út" című képét, melyet Bécsbe küld az 1873-iki világkiállitásra, a hol érmet is nyer; Forbes, londoni hű barátja meg is veszi, s ilyen kedvező hangulatok között telepedik ki Barbizonba, a fontainebleaui erdőbe.

Barbizonban ebben az időben a nagy mesterek közül már csak az öreg Millet élt, az is meghalt másfél év mulva (1875 jan. 20-án). Egy új festőkolonia keletkezett, többnyire idegen festőkkel, a kik között Paál bécsi társai közül ott találta Ribarz-ot és Jettel-t, s ezek révén ő is, Munkácsy is egyszerre megismerhették az egész koloniát: Karl Heffnert, Liebermannt, Encke-t stb., de igen sok fiatal francia festőt is, a kik között Paál Lászlónak mihamar elösmert neve lesz. Ez az esztendő vidám munka közt telt el, derült jó kedvben, friss baráti érzés közt, Munkácsyval együtt élve. A következő évben (1874) Munkácsy megházasodik és így természetesen vége a nagy életközösségnek. Paál tavasz beálltával Barbizonba megy, szorgalmasan dolgozik, s az ez évi Szalonban debütál: „Eső után, őszi hangulat" című művével. Ez az év diadalt jelentett Daubigny-nek, de a kritika panaszkodik, hogy a tájképfestők nagy tömege a nagy mesterek utánzásával éri be „sans se préoccuper des beautés nouvelles et originales qui chacun d'eux on pourrait tirer encore" (Castagnary). Paálnak nem volt szerencséje: a százakra menő tájképfestők közt nem vették észre. De festő társai méltányolták és ez megnyugtatta.

Dolgozott tovább. A következő évben „Holdfeljötte" című képével már némi figyelemben részesült. Paul Leroi (L'Art 1875 II. 274.) nagy elösmeréssel ir róla, ő maga is kezd megelégedni sorsával, „ha így fog menni — irja nővérének — elmondhatom, hogy ha nem is csurog, de cseppen". Telve van munkatervvel, a Bretagne-ba készül, hogy természettanulmányait folytassa, aztán ismét Barbizonba, hogy őszszel műtermet nyisson Párisban.

Művészet 1902.

E hangulatból keservesen kizökkentik őt a hazulról vett szomorúbbnál szomorúbb hírek. Otthon minden pusztulásnak indult. A remény, hogy atyjuk valahogy még összetartja a gazdaságot, füstbe ment. Egyik elemi csapás a másikat követte, s mert atyja a postakezelést személyesen nem teljesítette, hanem azt idegen, néha megbízhatatlan egyénekre bízta, kik közül egyik aztán visszaélt bizalmával, 1875-ben ezt az utolsó menedéket is elveszítette, beköltözött Aradra, a hol felesége még ez évben elhalt, s ekkor Berta leánya leckeóráiból éldegélt 1876 szept. 8-án bekövetkezett haláláig. Lászlóra rendkívül lesujtólag hatottak e hírek. Hogy szerette volna őket támogatni, minden levele a kétségbeesés hangján felhangzó panasz helyzete nyomorúságáról, noha úgy vágyott volna segíteni szülein, nyomorék testvérén és drága nővérén. A mit tehetett, megtette. De folyton bántotta, hogy nem tehet többet. Minden csöpp vérét nekik áldozta volna. Nyugtalanságban élt, ha nem kapott híreket, s lelki állapotára sötét teherként nehezedett szegénysége.

Az 1876-iki Szalonban aratja első nevezetesebb sikerét: „A békák mocsara; fontainebleaui erdő," melyet Leroi (a L'Art-ban) nemcsak megdicsért, de az eredeti ceruzarajzot közölte is. Színérzékét észreveszik, de az erkölcsi sikerrel nem áll arányban az anyagi. Sokat dolgozik, de mintha fátum üldözné, éppen akkor, a mikor nemcsak magáról, de hozzátartozóiról is gondoskodni szeretne, elhagyja szerencséje, londoni mecénása már régen nem hallat magáról, a párisi műkereskedők is elfordulnak tőle, a legsötétebb gondolatokba kergetve a szegényt. Úgy látszik titkolta ezt Munkácsy előtt, avagy talán Munkácsy megváltozott helyzete nem adott alkalmat neki az őszinte panaszra, önérzete is visszatarthatta, de ezidőben igen nyomasztó a helyzete. „Olyan nyomasztó viszonyokban élek, a minőben még soha életemben". Hónapokon át nem tud semmit eladni, noha az 1877-iki esztendőt munkában tölti, a Szalonban is megjelenik: „Párisi út a fontainebleaui erdőben" és „Fák alatt" című képeivel.

Ebben az időben már valósággal kétségbeesett s barátai is megrémültek. A régi vidám bohémből keservesen panaszkodó, elégedetlen ember lett. A várt nagy elösmerés elmaradt, nem kapott egy mention honorable-t sem, képeit rossz helyre akasztották a Szalonban, a kritika nem akarta észrevenni, a műkereskedők zsarolni kezdték, s ő nem tudott a pénzzel bánni, a legnagyobb anyagi kellemetlenségek között élt, küzdött, viaskodott a mindennapi kenyérért. Ezenközben egyre pusztuló lelkesedéssel dolgozott tovább barbizoni fái közt, szenvedélyes lelkének egész erejét beletéve erdőrészleteibe, a napfény játékaiba, s kimerülten tért este haza rozoga szállójába, a hol egyszer szerencsétlenség éri. Ez 1877 nyarán történhetett, beleütötte fejét a mosdója fölött álló gázcsőbe és ájultan terül végig a padlón. Így marad egész éjjel. Csak reggel, hogy takarítónője bejött a szobába, vették észre, hogy véresen fekszik a földön. Ekkor ugyan jobban lett, de agybántalma nem szünt meg többé soha. Legutolsó levele 1877 deczember 28-ról van keltezve. Zavaros, összefüggés nélküli panaszlevél, melyben egy kis nyugodtságért eped. De nővére sorsa nem javult, a szomorúság nem költözött ki házukból, s őt rendkívül izgatta a maga tehetetlenségének a tudata. Ez csak elősegítette bajának kifejlődését, s 1878 tavaszán már szanatoriumba kellett szállítani.

Betegsége nagyon sokáig tartott. Közben az 1878-iki párisi világkiállításon látható volt „Fontainebleaui erdeje" 3-ik érmet kapott, de ezt ő már nem értette meg. Munkácsy Mihály időről-időre értesítette barátja szomorú állapotáról nővérét, de mind nagyobb reménye vesztett szívvel. 1879 március 3-ának éjszakáján a halál megváltotta szenvedéseitől. Halála után egy évre (1880 április 20-án) elárverezték 65 képét, a melynek 25 ezer frank lett a bevétele, a Nemzeti Múzeumnak egy megbizottja itt vette meg két képét, melyek most is díszei képgyűjteményünknek. A vevők közt volt Dumas fils, Aurelien Scholl, de a legtöbbet kis képkereskedők vették össze, különösen egy Meyer nevű, a ki különben az egész árverést is rendezte. Ezzel úgy lászott végleg meghalt Paál László. De talán mégis csak neki lesz igaza, s „ha későn, de egyszer csak" mégis elösmeréshez jut.

Mert Paál Lászlónak ez időből való művei már a nagy tájképfestő mestert revelálják, eredeti vizióval és eredeti kifejező eszközökkel. Hogy Barbizonba került, a fontainebleaui erdőbe, egyszerre megtalálta a maga világát, visszaképzelve magát a berzovai erdőbe, s az ifjúkori emlékek körülrajzották.

„Egy nagy művész alkotása minden állapotában kész." Goethe e szavát alkalmazhatjuk Paál vázlataira, melyek megőrizték számunkra szerzőjük nyugtalan lelkét, lelkének kifejezésére szolgáló sokfajta technikai kísérletezésének emlékeit. Bécsi kiállítási képe, melyet Párisban fest meg, még színfelfogásának düsseldorfi korszakára emlékeztet. Micsoda eszme foglalkoztatta a művészt, micsoda érzés hatotta át? Az őszi reggel csöndes áhitata, a jegenyefák közt felszálló derengés és a munkába menő szerelmes pár édes egymásba omlása. Lágy, puha, egyszerű harmoniák egybezengése, a szürkésbarna tónusok búgása, valami br. Eötvös Józsefi merengő hangulat, az őszi néma bánat szívhez szóló költészete. Valamivel merészebb, vonalvezetésében szigorúbb, hangulatában erőteljesebb Mesdag tulajdonában levő beileni faluvége, melyet szintén ezidétt dolgozott ki Párisban. Csupán foltokba verődve látja a nagy hollandi háztetőket, a mint finom zigzagos vízszintes vonalban vágják át a látóhatárt, széles ecsetvezetésével elárulva, mily jókedvű hangulatba hozta őt ennek a vízszintes vonalnak megfigyelése, melybe szerető gondoskodással merül el. Elül fehérneműt szárító asszonyának vörös kendőjével eleven, pikáns színfoltot ád a barnászöldkék harmoniának. Derűt és nyugalmat sugároz a színhatásával.

Egyszerre csak megdöbbenünk színharmoniájának megváltozott képei láttán. Palettát cserélt, tónusban és érzésben sötétebb, ecsete szilajon száguldozik vásznán, tompulnak szinei, erős színérték-ellentétek kerülnek elénk, fény és árnyjátékok kísértenek. Itt van előttünk 1876-iki képének: „A békák mocsarának" vázlata. A fontainebleaui erdőnek ez a részlete Rousseaut, Duprét és Diazt is megihlette. Paál ezekkel vette fel a versenyt. És nem hasonlít egyikhez sem, tudott újat találni a régi motivumban, sajátossá, egyénivé tette. Rousseaunál a mocsár vizének rezgése ellentétben állott a talaj egyhangú zöldjével, kitünő dekorativ hatást keltve. A háttér kereklombu, nagykoronájú facsoportjában gyöngén pislog az esti fény, a nagy gomolygós égboltozat pedig komoran terpeszkedik fölötte. Duprénél a nyári este éles árnyalatai uralkodnak, a mocsár vize él, remeg, szikrázik, a part füzese hajladoz, az ég hatalmas felhőzete komoran lebeg, a természet valami ünnepélyes megnyilatkozásra készül, csak két tehén gázol át a vizen, baromi nyugalommal. Diaz a napfeljötte csöndes, rezgő fényében leste meg a helyet, a mikor gyöngéd fény suhan át a mocsár tükörén, ezt szemléli a parton egy odatévedt női alak, a kit a feljövő nap tündéri szine mámorba ringat.

Paál László friss szemmel nézte meg a helyet, egyszerűnek, elhagyatottnak, fönségesnek találta, mert olyan volt, mint messze földre, idegenbe vetett lelke, állva társtalan, egymagán. Az erdőszéle elfogta a látóhatárt, nagy lombos fája, széteső, dús koronájával állott a középen egymagán, tükröződve a csöndes vízben, állt fényellentétekkel kiemelve. Vázlatában már ezt az érzést kereste, de kissé eltolta balra a facsoportot, a mi megkövetelte a jobboldalnak cserjéssel való kiépítését. A színellentéteket már itt kiérezte, de a kompozición változtatnia kellett, oda tette a középre a lombos fát, eszméje hordozóját, elhagyta a fölösleges cserjéket, s ezzel új érzés kifejezőjévé tette a régi motivumot.

Ettől kezdve mind szubjektivebb lett és lelkének komor hangulatai mind erőteljesebben tükröződnek vissza műveiben. A szénát behordó szekér esti konturjait, a faluvég zöld pázsitját figyelje bár meg, a részletek helyett csak a nagy színfoltokat, a komor színellentéteket, a haragvó, tépelődő, önmagával küzdő ember bánatos hangulatait elemzi. Ez időből való az arcképe, melyet Munkácsy Mihály festett róla. Mivé lett a düsseldorfi gavallér? Szakálla megeresztve, szeme beesve, arca megnyult, a megtört, előrehajló beteg ember fejét látjuk, finom vonalaival, hirtelen, szélesen, merész foltokban vászonra vetve. Mint egy villámfénytől bevilágított kisértet áll előttünk. Szinte kiolvassuk magába mélyedt tekintetéből a

Tovább...

Tovább...

Tovább.

Tovább.

kínos gondolatokat, az álmaitól megfosztott embert, egy megbomlott agyvelő lázas képkapcsolódásaitól kínzott álmodozót. Mostantól fogva csak a természet szenvedélyes megnyilatkozásai érdeklik. Liheg, haragszik, gyülöl vagy szeret az ő erdeje. Fái közt hangos fényben hull alá a nap. Szürke hajnalfény ingerkedik koronájával. Gyászos naplementék zokognak a fatörzsek között. Komor munkában görnyedeznek benne az emberek. A lágy és gyönge színharmoniák örökre eltünedeznek. Erős zöld, haragos vörös, komor fekete, gyilkos rőt a kedvenc szinei. A napfény viaskodik a lombozattal, át-átszakítja réseit, rája hull, foltokat vet, oda terpeszkedik a mohos pázsitra, az erdei út pocsogóira, melyek belé remegnek. Nagy szenvedélyeihez nem elegendő a szín, keresi a rajz hatását is, hogy vonalakkal zokoghassa el bánatát. Csak a nagy egészet kereste, háborgó lelke nem adott nyugalmat neki a részletekbe elmerüléshez, neki mélybe futó erdőmélye, egymásba omló gallyak, ki-kicsillanó ég, remegve haladó fénysugár kellett. Vagy széles, száguldó, magasba nyuló lombos nyirfák, a mint hatalmas tisztást fogva körül, erdei utat alkotnak, melyek titkos, útvesztő rengeteget lepleznek komor némaságban, kisértetiesen meredve a világló esti levegőbe. Ha eljött az ősz, leszedte a lombokat, komor orgonahangok búgtak feléje, látván a diszétől megfosztott, rőtbe játszó törzseket, a mint remegve terpeszkednek, kiaszott ágaikkal egymás felé kapaszkodva. Erőt, fenséget, haragot, zokogó bánatot akart kifejezni. Lelke néma haragját, a magába fojtott szenvedélyt, a lelkét tépő keserveket, tehetetlenségének szivet tépő bánatos tudatát nagy természetképekbe olvasta bele. Hogy ezeket a hatásokat kifejezhesse, kereste az ennek megfelelő eszközöket. Széles, bátor, merész ecsettel dolgozott, kevés színnel, de pasztózusan, szinte semmit sem lazurozva, egymás fölé rakva a szineket, éles ellentétekkel, vakarva, simítva, karcolva, kenve, — ecsettel, késsel, kézzel, — a vernis-vel higított bitűmalapot jól preparálva, száradás után grisaille-ben felrajzolva, hogy vizióját megértesse, csak azután rakva fel a lokális szineket. Plasztikai hatásra törekedve a fényellentéteket aprólékos gonddal tanulmányozta, éppen ebben rejlik ereje. Diaz-tól tanul legtöbbet a kezelésben, Rousseau-hoz áll legközelebb természetfelfogásban. Előbbitől tanulja meg a pasztózus kezelést, a festéknek egymásra rakását, melylyel csodás fényfolthatásaikat hozzák ki, az árnyékok lecsiszolását, melylyel a levegő vibrációjának illusióját keltik fel. Utóbbi szereti az egyszerűséget, a természet széles felfogását, a nagy érzéseket, melyek önmagukért beszélnek, azt a mély költői érzést, mely természetképeikből felénk árad. De azért Paál sem Diaz, sem Dupré, sem Rousseau.

Szenvedélyes, tüzes, sírvavigadó magyar lelkét fejezte ki a fontaineblaui erdőből vett motivumaiban is. Az aradmegyei viziók emléke él e képekben. Igaza van Ruskinnek: „Minden nagy festő csak abban nagy, a mikor azt fejezi ki, a mit kora ifjúságában látott és érezett". (Modern Painters. I. 215.) Ez vonzotta Paál-t a fontainebleaui erdőhöz, beleérezte szive csalódásait, végtelen bánatát, vesztett reményeit, mély, fönségre törő költészetét. És kifejezte ezt eredeti eszközökkel, az ecsetkezelés mesteri használatával.

És mért nem volt életében sikere? Mert a hetvenes években idegen művésznek, különösen Párisban, s első sorban tájképfestőnek nem lehetett még sikere. A franciák az ötvenes és hatvanas évek nagy tájképfestő mestereit csak akkor kezdték méltányolni, mellettük még nem érvényesülhetett az idegen. És ilykép Paálunknak meddő küzdelemben volt része. Ma — ha élne — egyike volna a világ legnagyobb mestereinek, de így is a mi legnagyobb tájképfestőnk.

LÁZÁR BÉLA

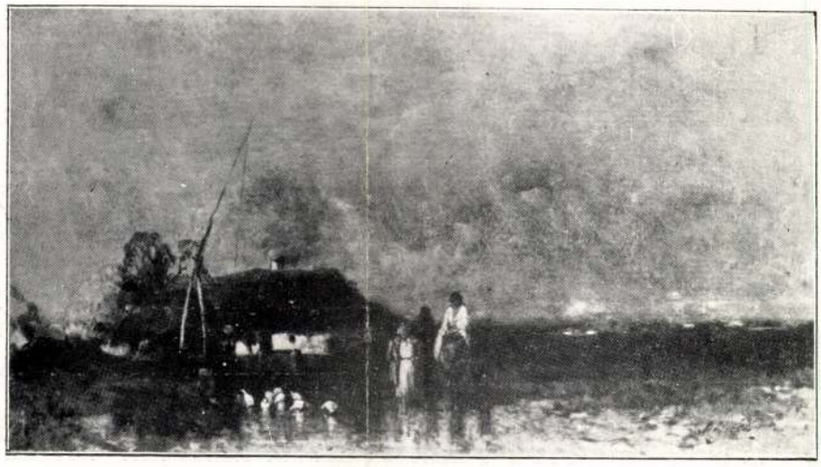

MÉSZÖLY GÉZA: ESTI HANGULAT

Dános Géza gyüjteményéből

darabok. Itt kell felemlitenünk *Wágner* Sándor „Gusztáv Adolf bevonulása Trierbe" cimü történelmi vásznát, *Kovács* Mihály amorettjeit, *Kéméndy* Jenő „Uzsonnázó nő" és „Olvasó nő" c. kis képeit. A nagybányai indulás előjátékával zárul ez a gyüjtemény, de még Hollósy előtt sorakoztassuk fel azokat, akik műtörténelmileg még inkább *tetzky* Döme „Olvasó nő" és *Strobentz* Frigyes „Kutya" cimü képe.

Szinyei-Merse Pál egy artisztikus kis színvázlatát látjuk még meg, mielőtt *Hollósy* Simon „Kocsmai mulatság" cimü kompoziciója drámai erejének élvezésébe merülünk. Van itt egy tanulmányfeje is, amelyik talán hatásosabb

MARKÓ KÁROLY: IDYLLIKUS TÁJ

Dános Géza gyüjteményéből

a müncheni iskolához tartoznak. *Horovitz* Lipót „Az első hó", *Bruck* Lajos egy tájképe, „A Duna Visegrádnál", *Háry* Gyula „Márkus templom", *Pállik* Béla „Birkanyáj", „Róka és vadkacsa" cimü képei, *Révész* Imre „Parasztfej", *Vastagh* Géza „Baromfiudvar" (Hárem), *Tölgyessy* Artur „Folyópart", Adalbert *Schäffer* „Csendélet", *Skk*-

minden kompoziciójánál. „Zrinyi kirohanása" c. szines kis kompoziciója tanuskodik még a „nagy cigány" pompás temperamentumáról, Mellette *Ferenczy* Károlynak, a nagybányai iskola igazi fejének hires festménye, „A madárdal"-nak kis vázlata képviseli még itt a nagybányai iskola indulását. Ami még ezután következik, szervesen már nem

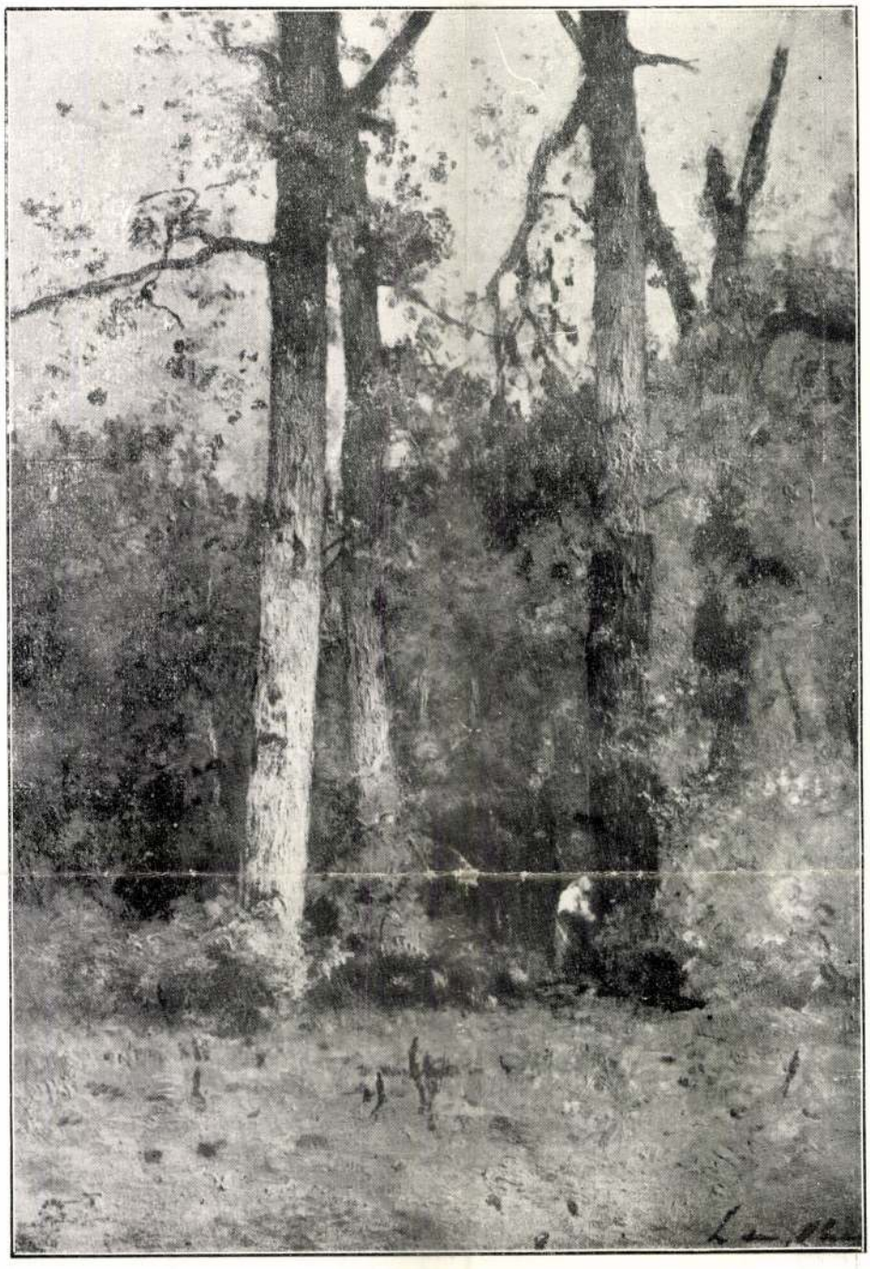

PAÁL LÁSZLÓ: ERDŐ BELSEJE

Dános Géza gyüjteményéből

lonnterieur) van Dános Géza tulajdonában. És még valamit őriz trezorjában, a mi egyetlen Munkácsy: maga illusztrálta és sajátkezű, francia nyelven vezetett naplója. Megbecsülhetetlen értékü forrásmunka és művészettörténeti relikvia. A 3 Paál László közül 2 olaj, 1 rajz. Az „Erdő belseje" a tragikus életű zseninek világos tónusu művei közé tartozik. Remekmű. A másik a Corotval együtt dolgozó korszakára esik, „Hajnal az erdőben" a cime s azok közé a rendkivüli hatású képei közé tartozik, melyeken az erdő sötét tónusának és az ég különös megvilágitású, szinte kisértetiesen világosnak tetsző ellentétjeiből a legnagyobb színhatás születik, mely egy nagy dráma sorstragédiájának súlyával nehezedik a nézőre. Ezek a Paál László képek a Chaplin-gyüjteményből jutottak Dános Gézához. *Benczúr* Gyula halhatatlan művészetének is jó példáit látjuk itt. A „Kakastolvaj kentaur", „Ádám és Éva", „Amorettek a mályvák között", „Síró kis faun" és egy Ferenc Józsefről készült rajza mind klasszist képviselő

Képzőművészet

1929. 1922

Ezeket a reflexiókat idézte fel bennem *Dános* Géza műgyüjteményének a szemlélete. Érezni kellett, hogy ezekben az interieurökben egy más világba kerül az ember, mint amelyikből idejött. Más levegő, más szellem, a XIX. század magyar klasszikusai között egy klasszikussá vált világ az, amelyik befolyása alá keriti az ágáló és izgalmakra szomjas modern lelket. A klasszikus kiegyensúlyozottság boldog kora ez, ahol nincs egy eltúlzott mozdulat, nincs egyetlen „lázas lüktetés" sem, nincs le- és feltörés, nincs háború és forradalom, ez az aranykor, a béke világa. Ilyen volt ennek a kornak művészi termése, de hogy ez a gyüjtemény ezt a hatást száz százalékban meg tudja őrizni, sőt a különböző összhatásokkal még a valóságnak is felfokozott illusioját adja, ez a gyüjtemény lelkét jelentő szuverén, az összehangoló izlés érdeme.

*

A XIX. század derekának legnagyobb magyar tájképfestőivel, a klasszikns *Markó* Károllyal és az örökéletű *Mészöly* Gézával intonálja a gyüjtemény a kezdő akkordokat. Markónak 3 képe: „Idillikus táj", „Sziklás vidék", „Aratás" és egy rajza a „Fürdőző nők" kompoziciója; Mészölynek 5 olajfestménye: „Esti hangulat", „Falusi ucca", „Tanyarészlet", „Borjak" és egy korai képe a „Liget" emelik át mindjárt a szemlélőt egy boldogabb világba. Azután jönnek a nagy figuralisták. Portrétistáink fejedelme, *Kupeczky* János, akinek „Lengyel nemes" c. műve kétségtelenül chef d'oeuvre. Reprezentánsan szerepel *Broczky* Károly (egyik remek Bacchans nője, Lotz egy kis aktjával együtt épp most szerepel Nürnbergben a magyar retrospektiv anyaggal), akinek „Olvasó nő", „Ablaknál ülő nő", „Könyöklő nő" cimű miniatürjei, „Ábránd", „Gondolkodó" cimű fejei a nagy művész legérettebb munkái közül valók. *Barabás* Miklós lehelletfinom „Báli ruhás

LIETZENMAYER SÁNDOR: LÁMPAFÉNYNÉL

Dános Géza gyüjteményéből

PAÁL LÁSZLÓ: HAJNAL AZ ERDŐBEN

Dános Géza gyűjteményéből

nő"-je és *Borsos* József szivvidámító zsánerei: Gyerekek", „Hazatérő aratónők" és egy csodálatos feje „Nő rózsákkal" a biedermeyer gyöngéd bájával ma is elevenen hatnak. Most *Böhm* Pál eredeti egyéniségét csodáltatja meg velünk egy arasznyi vászon, „Zivatar előtt" című festői bravurja, egy nagyméretű gyümölcs-csendélete, „Cigány", „Cigányleány", „Cigánysátor" „Bacchánsnők és szatirok". Mielőtt búcsut vennénk a magyar piktura hősi korszakától, említsük még fel *Ligeti* Antal „Etna", *Keleti* Gusztáv „Zugliget", ifj. *Markó* Károly „Albániai részlet" című képeit. Már *Székely* Bertalanhoz és Lotz Károlyhoz visz utunk. A két klasszikus közül az elsőt egy ritka szép, tökéletetesen kidolgozott női fej és „Csónakázók" c. olajfestményei, „Visegrád" c. akvarellje, Lotzot pedig egy hatalmas, elbüvölően szép „Bacchánsnő" c. aktja, egy kisebb álló akt, „Legelésző lovak" és Mosónők c. kisméretű képei reprezentálják.

És most elérkezünk egy olyan korszakhoz, melynek egyik fókuszában *Munkácsy* Mihály, a másikban *Benczúr* Gyula áll. Munkácsy egyik főműve, a remek „Agárkutya" (Sa-

Képzőművészet
1929. 19. szám

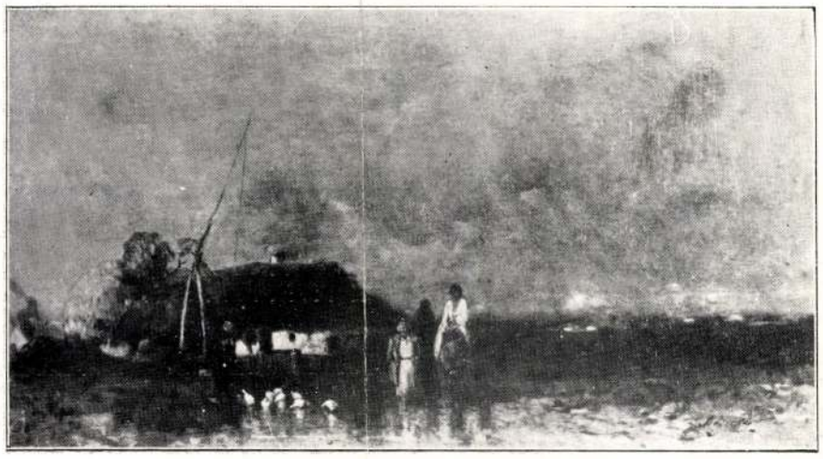

MÉSZÖLY GÉZA: ESTI HANGULAT

Dános Géza gyüjteményéből

darabok. Itt kell felemlítenünk *Wágner* Sándor „Gusztáv Adolf bevonulása Trierbe" cimü történelmi vásznát, *Kovács* Mihály amorettjeit, *Kéméndy* Jenő „Uzsonnázó nő" és „Olvasó nő" c. kis képeit. A nagybányai indulás előjátékával zárul ez a gyüjtemény, de még Hollósy előtt sorakoztassuk fel azokat, akik műtörténelmileg még inkább *tetzky* Döme „Olvasó nő" és *Strobentz* Frigyes „Kutya" cimü képe.

Szinyei-Merse Pál egy artisztikus kis színvázlatát látjuk még meg, mielőtt *Hollósy* Simon „Kocsmai mulatság" cimü kompozíciója drámai erejének élvezésébe merülünk. Van itt egy tanulmányfeje is, amelyik talán hatásosabb

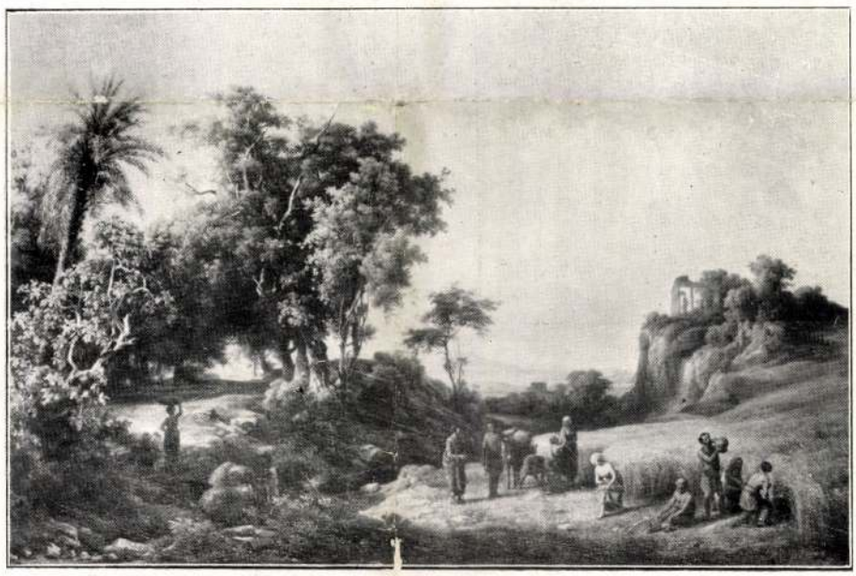

MARKÓ KÁROLY: IDYLLIKUS TÁJ

Dános Géza gyüjteményéből

a müncheni iskolához tartoznak. *Horovitz* Lipót „Az első hó", *Bruck* Lajos egy tájképe, „A Duna Visegrádnál", *Háry* Gyula „Márkus templom", *Pállik* Béla „Birkanyáj", „Róka és vadkacsa" cimü képei, *Révész* Imre „Paraszt-fej", *Vastagh* Géza „Baromfiudvar" (Hárem), *Tölgyessy* Artur „Folyópart", Adalbert *Schäffer* „Csendélet", *Sku-*

minden kompozíciójánál. „Zrinyi kirohanása" c. színes kis kompozíciója tanuskodik még a „nagy cigány" pompás temperamentumáról, Mellette *Ferenczy* Károlynak, a nagybányai iskola igazi fejének híres festménye, „A madárdal"-nak kis vázlata képviseli még itt a nagybányai iskola indulását. Ami még ezután következik, szervesen már nem

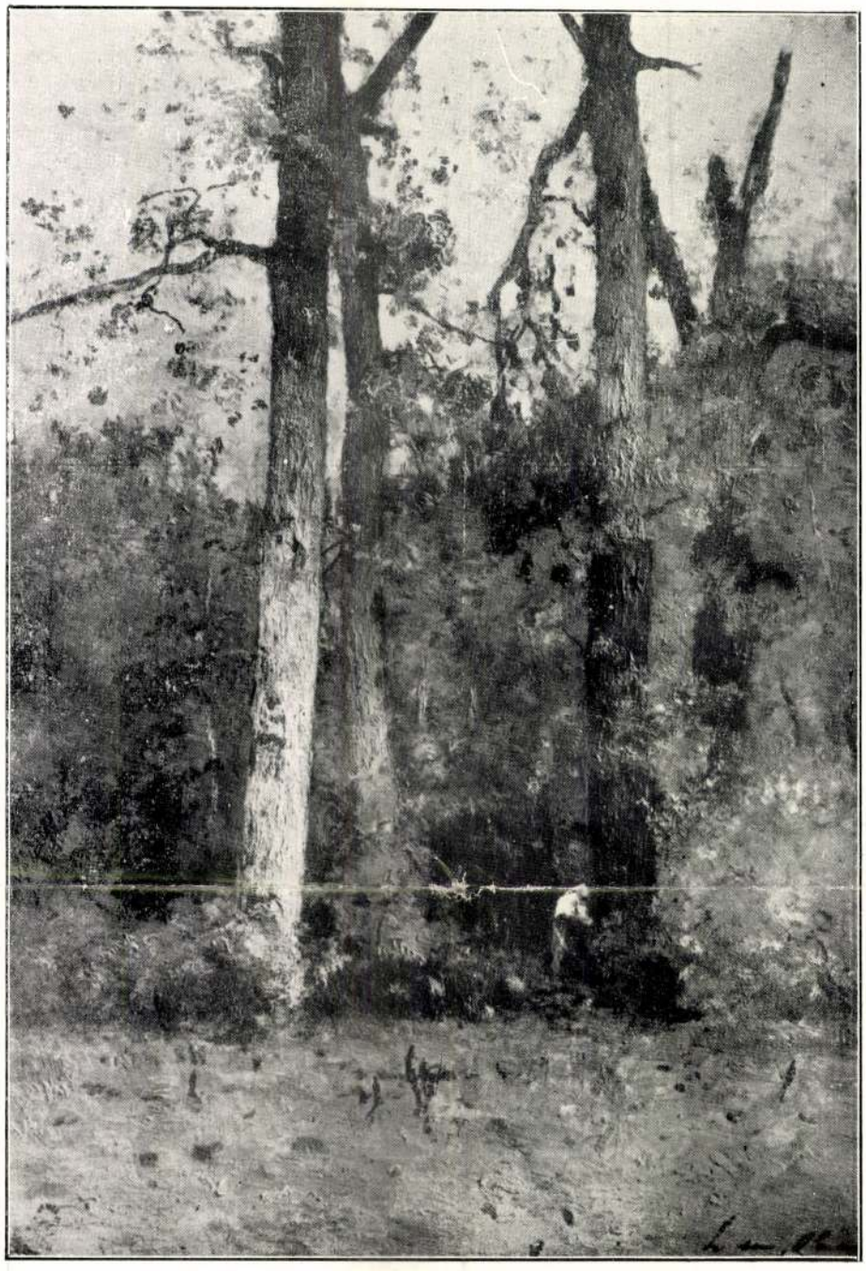

PAÁL LÁSZLÓ: ERDŐ BELSEJE

Dános Géza gyüjteményéből

lonintérieur) van Dános Géza tulajdonában. És még valamit őriz trezorjában, a mi egyetlen Munkácsy: maga illusztrálta és sajátkezű, francia nyelven vezetett naplója. Megbecsülhetetlen értékü forrásmunka és művészettörténeti relikvia. A 3 Paál László közül 2 olaj, 1 rajz. Az „Erdő belseje" a tragikus életű zseninek világos tónusu művei közé tartozik. Remekmű. A másik a Corotval együtt dolgozó korszakára esik, „Hajnal az erdőben" a cime s azok közé a rendkívüli hatású képei közé tartozik, melyeken az erdő sötét tónusának és az ég különös megvilágítású, szinte kisértetiesen világosnak tetsző ellentétjeiből a legnagyobb színhatás születik, mely egy nagy dráma sorstragédiájának súlyával nehezedik a nézőre. Ezek a Paál László képek a Chaplin-gyüjteményből jutottak Dános Gézához. *Benczúr* Gyula halhatatlan művészetének is jó példáit látjuk itt. A „Kakastolvaj kentaur", „Ádám és Éva", „Amorettek a mályvák között", „Síró kis faun" és egy Ferenc Józsefről készült rajza mind klasszist képviselő

Ezeket a reflexiókat idézte fel bennem *Dános* Géza műgyüjteményének a szemlélete. Érezni kellett, hogy ezekben az interieurökben egy más világba kerül az ember, mint amelyikből idejött. Más levegő, más szellem, a XIX. század magyar klasszikusai között egy klasszikussá vált világ az, amelyik befolyása alá keriti az ágáló és izgalmakra szomjas modern lelket. A klasszikus kiegyensúlyozottság boldog kora ez, ahol nincs egy eltúlzott mozdulat, nincs egyetlen „lázas lüktetés" sem, nincs le- és feltörés, nincs háború és forradalom, ez az aranykor, a béke világa. Ilyen volt ennek a kornak művészi termése, de hogy ez a gyüjtemény ezt a hatást száz százalékban meg tudja őrizni, sőt a különböző összhatásokkal még a valóságnak is felfokozott illusioját adja, ez a gyüjtemény lelkét jelentő szuverén, az összehangoló izlés érdeme.

*

A XIX. század derekának legnagyobb magyar tájképfestőivel, a klasszikns *Markó* Károllyal és az örökéletű *Mészöly* Gézával intonálja a gyüjtemény a kezdő akkordokat. Markónak 3 képe: „Idillikus táj", „Sziklás vidék", „Aratás" és egy rajza a „Fürdőző nők" kompoziciója; Mészölynek 5 olajfestménye: „Esti hangulat", „Falusi ucca", „Tanyarészlet", „Borjak" és egy korai képe a „Liget" emelik át mindjárt a szemlélőt egy boldogabb világba. Azután jönnek a nagy figuralisták. Portrétistáink fejedelme, *Kupeczky* János, akinek „Lengyel nemes" c. műve kétségtelenül chef d'oeuvre. Reprezentánsan szerepel *Broczky* Károly (egyik remek Bacchans nője, Lotz egy kis aktjával együtt épp most szerepel Nürnbergben a magyar retrospektiv anyaggal), akinek „Olvasó nő", „Ablaknál ülő nő", „Könyöklő nő" cimű miniatürjei, „Ábránd", „Gondolkodó" cimű fejei a nagy művész legérettebb munkái közül valók. *Barabás* Miklós lehelletfinom „Báli ruhás

LIETZENMAYER SÁNDOR: LÁMPAFÉNYNÉL

Dános Géza gyüjteményéből

PAÁL LÁSZLÓ: HAJNAL AZ ERDŐBEN

Dános Géza gyüjteményéből

nő"-je és *Borsos* József szivvidámító zsánerei: Gyerekek", „Hazatérő aratónők" és egy csodálatos feje „Nő rózsákkal" a biedermeyer gyöngéd bájával ma is elevenen hatnak. Most *Böhm* Pál eredeti egyéniségét csodáltatja meg velünk egy arasznyi vászon, „Zivatar előtt" című festői bravurja, egy nagyméretű gyümölcs-csendélete, „Cigány", „Cigányleány", „Cigánysátor" „Bacchánsnők és szatirok". Mielőtt búcsut vennénk a magyar piktura hősi korszakától, említsük még fel *Ligeti* Antal „Etna", *Keleti* Gusztáv „Zugliget", ifj. *Markó* Károly „Albániai részlet" című képeit. Már *Székely* Bertalanhoz és Lotz Károlyhoz visz utunk. A két klasszikus közül az elsőt egy ritka szép, tökéletetesen kidolgozott női fej és „Csónakázók" c. olajfestményei, „Visegrád" c. akvarellje, Lotzot pedig egy hatalmas, elbüvölően szép „Bacchánsnő" c. aktja, egy kisebb álló akt, „Legelésző lovak" és Mosónők c. kisméretű képei reprezentálják.

És most elérkezünk egy olyan korszakhoz, melynek egyik fókuszában *Munkácsy* Mihály, a másikban *Benczúr* Gyula áll. Munkácsy egyik főműve, a remek „Agárkutya" (Sa-

Képzőművészet
1929. 19. 7

PAÁL LÁSZLÓ.

FEJLŐDÉSÉNEK és dicsőségének idején ütötte ki a halál az ecsetet tájképfestészetünk e kiváló művelőjének kezéből. Nagy tehetség, nagy ambició és nagy tudás semmisült meg elmulásával; sajnos, alkotásainak nagy része is külföldön széledt el s idehaza csak két tájképe őrizi emlékezetét a Magyar Nemzeti Múzeum képtárában. Élete valóban művész-élet volt; dr. Lázár Béla kutatásainak köszönhetjük, hogy megismerkedhettünk valamennyi epizódjával, amelyek közül annyi a megható, a zámi bölcsőtől a francia deszkából készült koporsóig. A hunyadmegyei Zámban született Paál László 1846-ban. Atyja postamester volt s a szabadságharc kitörésekor mint honvédtiszt teljesítette hazája iránt való kötelességét. Tragikus esemény emlékezete maradt meg ebből az időből a művész lelkében. Paál József, az apa — így közli Lázár a tragikus epizódot — a csatatéren volt, amikor a mócok megtámadták a zámi kastélyt. Csak feleségét találták meg három gyermekével. Apró, kis csecsemőit eldugta anyjuk az ágyba. Lacit pedig elbujtatta a pincébe. A rablók megtalálták az ágyban a gyermekeket s mialatt anyjukat a szörnyű hidegben kikötötték az udvarban az eperfa alá, azután kegyetlenül megkínozták, a szerencsétlen asszonynak látnia kellett, apró gyermekeit mint dobálják labda módjára egymáshoz az emberi mivoltukból kivetkőzött fenevadak. Csak másnap estefelé mentette meg őket a hazatért tiszttartó, de az egyik fiú, Gyula, nyomorék maradt a fél lábára. Laci pedig a pincében elaludt és majd megvette az Isten hidege. Menekültek Aradra. Mindenükből kifosztották őket, háziállataikat elhajtották, valóban kétségbeesett helyzetben voltak. De az életösztön győzött és anyjuk

DÉL — FESTETTE PAÁL LÁSZLÓ

kenyérsütéssel, tejárulással mégis csak fenntartotta magát mindaddig, míg férje visszaérkezett. Jöttek azután jobb napok. A szabadságharc után Paál József megkapta a jövedelmező odvosi postamesterséget s e vadregényes, erdős vidéken élte át Paál László gyermek- és ifjúkorát.

Aradon, ahol középiskoláit elvégezte, már megnyilatkozott benne a festőpálya iránt való szeretet. Itt ismerkedett meg és kötött egész életén át tartó szoros barátságot Munkácsy Mihálylyal, aki akkor egy idősebb festőnek, Szamossynak volt a tanítványa. Eljárogatott Böhm Pálhoz is, hogy a rajzolásban képezze magát s mikor letette az érettségi vizsgát, már végleg elhatározta, hogy a festő-pályára lép. Atyjának nem

merte ezt megmondani s azzal az ürügygyel ment Bécsbe, hogy ott majd jogász lesz. E helyett Zimmermann mester iskolájába iratkozott be. Atyja, amikor később meggyőződött művészi hajlamáról, megbocsátotta neki ezt az ártatlan félrevezetést s elősegítette további tanulását is. Bécsből Münchenbe, majd Düsseldorfba ment s ott találkozott régi barátjával, Munkácsy Mihálylyal. Közben már feltűnést keltett itthon „Radványi parkrészlet"-évei és egy másik tájképével s állami ösztöndíjat is kapott, hogy tanulmányait külföldön folytathassa. Hollandiába ment s tapasztalatokban gazdagon és tisztult művészi felfogással ért Düsseldorfba, ahol azután műtermet bérelt. Különös műterem volt ez: két festő-állványon, egy kopott diványon és egy rozoga széken kívül semmi sem volt benne. Nem telt különbre; atyja már akkorra elszegényedett s nem segíthette, mint azelőtt. Egyébként a régi gavallér-ember maradt a művész s gyönyörű alakja, szép férfias arca, egyenes jelleme és szellemes társalgása révén nagy népszerűségnek örvendett a düsseldorfi társaságban Munkácsy Mihálylyal együtt.

Mikor Munkácsy Párisba költözött, egyre hívta oda barátját is; nem tudott meglenni nélküle. De Paál jó ideig nem mozdulhatott Düsseldorfból — nyakig úszott az adósságban. A gavallér művésznek csak virágokért száz talléron felül volt az adóssága. De végre megmenekült az adósságtól is. „Meggyőződtem ismét — írta haza nővérének — hogy a barátság nem üres szó, *valaki* értem olyan áldozatot hozott, amire mai nap csak ritkán vállalkoznak." Munkácsy volt az a valaki s Paál László 1872 májusában már Párisban lehetett. Itt fejezte be „Erdei út" című képét, a melylyel díjat nyert az 1873-iki világkiállításon. Egy időre Barbizonban telepedett meg Munkácsyval együtt s itt festette meg a többi közt „Eső után őszi hangulat" című képét, a melylyel a Salonban is bemutatkozott. A kép azonban csak művésztársai körében keltett figyelmet. „Holdfeljötte" című képét már nagyobb figyelemben részesítették. „A békák mocsara", „A fontaineblaui erdő" című pedig nagy sikert aratott. De egymásután festette ezután megragadó tájképeit s még többször megjelent a Salonban, de anyagi viszonyai egyre rosszabbodtak. „Amióta festő vagyok — írta egyik levelében öcscsének — még soha ilyen nyomorúságos helyzetben nem voltam, nincs semmi, de semmi keresetem egy pár hónap óta". Egyre jobban üldözte a sors, meg is betegedett. 1877 nyarán, amikor kimerülten tért haza szegényes lakásába, beleütötte a fejét a mozsdója felett levő gázcsőbe és ájultan terült el a padlón. Úgy találták meg. Lassanként jobban lett, de agybántalma nem szűnt meg többé soha s 1878 tavaszán szanatóriumba kellett szállítani. Még abban az évben éremmel tüntették ki a párisi világkiállításon „Fontainebleaui erdő" című képét, de ennek a kitüntetésnek már nem örvendhetett. „A doktorok véleménye szerint — írta Munkácsy Paál László nővérének — szegény Laci agyvelőlágyulásban szenved. S őszintén szólva, én, ki mindig szem előtt tartottam őt, már régóta vettem észre benne kedélyváltozást, de mindég azt hittem, hogy az a sok gond és anyagi viszonyok igen szomorú állapotából eredt... Most már a baj annyira fejlődött, hogy az utóbbi időben gyakran teljesen elvesztette beszélőképességét s általában alig képes egy mondatot teljes összefüggésben kimondani". Végre — 1879 március 3-án — a halál megváltotta szenvedéseitől a szegény művészt. — Koporsója előtt Munkácsy ájultan rogyott össze a fájdalomtól... Mikor a hagyatékában maradt hatvanöt képet 1880-ban elárverezték, ifj. Dumas Sándor, művészetének egyik bámulója is ott volta vevők között. A képek legnagyobb részét kép- és műkereskedők vették meg, hozzánk, sajnos, csak kettő került vissza közülök. Még halálában is üldözte a sors a szerencsétlen művészt. Mikor a Nemzeti Salonban nemrég kollektiv-kiállításon mutatták be művészetét, a rendezés közben tűz támadt és több kitünő képét elpusztította.

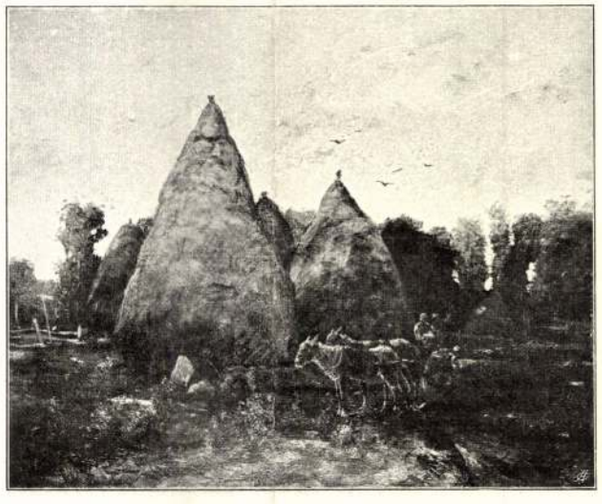

SZÉNABOGLYÁK FESTETTE PAÁL LÁSZLÓ

Paal László festö.

Szab.Nép.1950.19.sz.jan.22. 12.1.

Paál László

Lázár, Béla =

Ladislas de Paál
un peintre hongrois
de l'école de Bar-
bizon. Paris 1904.

MOB Kvtár
854.

letétébe helyeztük.

Befizetés	26.000.~ K	260.000.
Jutalék	"	1.000.
Költség	"	~
	"	~
	K	261.000.

HR (Levelezés 99) 1923 V. 10000 db — Aurora 1000 e

Paál László

Lőrod

Farkas Zoltán:

A kolozsvári Székely- és Paál-kiállítás.

Magyar Csillag

1942. I. 63. l.

kektől kölni szöveteken, olasz brokátokon és bársonyokon keresztül a rokokó emlékeiig. A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prímás vásárolta, 1884.

Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 364. l. — Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 225. l. (Képe kettőnek 224. és 227. l.) — Gerevich PA, 258. l.

MÁTYÁS KIRÁLY SZÖVETCÍMERE

XV. század vége.
Újabban a főszékesegyházi kincstárban.

Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 222. l. — Gerevich PA, 258. l. — Lepold Katalógus, 217. sz.

LENSZÖVET-KENDŐ,

szélén csipkeszerű paszománt, rajta füles virágedények, részben gyöngyökkel hímezve.
XVI. század eleje.

Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 223—224. l.

GOBELIN-TÁMLÁJÚ KAROSSZÉK

Krisztus a kereszten.
XVII. század.

Ipolyi Biharvármegye, 197. szám.

ÚRIHIMZÉS

hét darab, selyem- és fémfonállal készült.
XVII—XVIII. század.

Gerevich PA, 258. l.

Paál László

wod.

Łyka Károly

Kępek, wobrok.

Bp. 1935, 36 cl

(Keppel)

Paál László

vód
z

Farkas Zoltán:
Paál László levelei
Mankácsy Mihályhoz
Az Orsz. Magy. Szépmű-
vészeti Múzeum Év-
könyvei [X. k. 195-
zos. l.

[1941

Paál László

ired

Farkas Zoltán:

Ladislas de Paál.

Nouvelle Revue

de Hongrie

1941. 539-544. l.

65 R. Nyerhd

HIRLAND

Paál László

4od
2

Lyka Károly:
Munkácsy és P.
100 képe.
Esti Kurir
1925. máj. 24.

1

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

~~Rothermere-utca 12. III. 2.~~

Paál László

cvód

Lyka Károly:

Paál László képei.

Ug. Idők. 1902. II. 506. l.

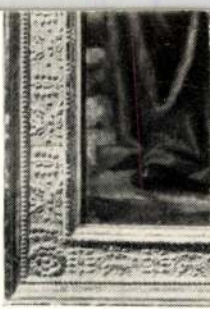

4

Paál László

wód

z

Művészeti Lex

1926. 603. l.

(Lykay

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Paál László

l.

Lázárisk.

74 — 84. l.

(Utazás Paál László körül)

KÉP ÉS SZOBOR

Egy ismeretlen Paál László-kép fölfedezése.

Nemrégiben igen érdekes felfedezést tett egy budapesti műgyüjtő, aki valami régi képrámát keresett a pesti Teleki-tér zsibvásári bódéiban és egy teljesen sértetlen, ép állapotban levő Paál László-képre bukkant a sok lim-lom között. A műértő szem rögtön észrevette a vastag piszok és firniszréteg alatt az értéket és amikor megtisztították a képet, gyönyörű erdőrészlet bontakozott ki és a kép felső balsarkában előkerült a művész kézjegye is: *L. de Paál*, ami azt bizonyítja, hogy e remekművet a nagy magyar mester párizsi évei alatt festette. Hogy a Teleki-téri „műkereskedésben" mióta heverhetett ez a kép, senki sem tudja. Az bizonyos, hogy az ócskapiac rendes vásárlói nem ismerhették fel benne az értéket s a véletlennek kellett közbejátszania, hogy Paál László aránylag kevés számú meglevő és ismert képét ez az eddig teljesen ismeretlen festmény gyarapíthassa.

Paál Lászlóhoz és műveihez nekünk, erdélyieknek, különösebb közünk van, mivel erdélyi ő is, mint annyi más, nagynevű író, művész és tudós. Itt született Paál László, a magyar képzőművészet egyik legnagyobb egyénisége, ide s tova kilencven éve, a hunedoara-megyei Zámon, 1846 július 30-án és igen fiatalon, 1879 március 3-án halt meg Párizsban. De ez a harminchárom év is elég volt ahhoz, hogy Paál László a legnagyobb művészek közé lendüljön.

Hadd idézzük emlékezetbe ebből az alkalomból Paál László regényes élethistóriájának nehány mozzanatát.

Régi nemesi családból származott. Egyik őse, gyergyócsomafalvi Paál János 1655-ben kapta a nemeslevelet II. Rákóczi Györgytől. Paál László édesapja postamester volt; ez a foglalkozás a szabadságharc előtti időkben, amikor még nem igen közlekedett vasút Magyarországon, igen jól jövedelmezett. Paál József postamester a szabadságharcban mint honvédtiszt vett részt s apró gyermekeit és fiatal feleségét kénytelen volt otthon hagyni Zamon. Az osztrák császári katonaság végigdúlta az egész vidéket. És természetesen Paálék házát sem kímélte meg. Az asszony elrejtette gyermekeit és a kis Paál Lászlót nem is találták meg a pincében, de a többi gyermeket és a fiatal asszonyt, a legvadabb ösztönöknek engedve, szörnyű módon megkínozták. Az osztrák dúlás után a család elmenekült Zamról, s csak a világosi fegyverletétel után tért oda vissza. Az ötvenes években Paál József megkapta az odvasi, majd a még jövedelmezőbb berzovai postamesteri állást, s akkor nagy, hangos, dáridós élet indult Paáléknál. Ezek a héthatárra szóló mulatságok nem voltak jó erkölcsi hatással a fiatal Lászlóra, aki csak nehezen tudta végigjárni a minoriták aradi gimnáziumát.

Aradon ismerkedett meg Paál László Munkácsy Mihállyal és Böhm Pál neves festőművésszel. Böhm meleg pártfogásába vette a fiatal Paál Lászlót, akiben felismerte a rendkívüli tehetséget. Munkácsy ezidőben Aradon Szamossy mester tanítványa volt, s hamar őszinte, bensőséges barátság fejlődött ki a két fiatal tehetség között. Paál László könnyen és gondtalanul élt, telt a bőséges apai háztól, míg Munkácsy Mihály arcképeket, apró zsánerképeket festegetett olcsó pénzért. Nyaranta Paál László barátaival bebarangolta Erdélyt s igen sokat rajzolt, festett. 1862-ben Bécsbe ment jogot hallgatni, de titokban nem a jogra, hanem a festőakadémiára iratkozott be s a rövidesen szintén Bécsbe került Munkácsyval ott még szorosabb barátságot kötött. Bécsben a híres Zimmermann vezetése alatt tanult Paál és igen gyorsan fejlődött. 1870-ben beutazta Hollandiát, ahol egyszerre kibontakozott nagy egyénisége. Két év mulva Munkácsyval együtt Párizsba utazott és ott nyitott műtermet. Munkácsyval ekkor már elválhatatlan barátokká lettek.

Paált azonban a párizsi közönség hűvösen fogadta.

A nagy művész a tájképfestés költője volt, az erdők mélyére menekült az emberek elől — akik csak szomorú, fájó emlékeket idézhettek érzékeny lelkében. A közönség azonban még nem volt elég érett arra, hogy megértse a lángeszű tájképfestőt. A hetvenes évek ízlése, divatja romantikus giccseket kívánt, Paál pedig nem ezt adta. Még a nagy francia tájképfestőket is csak a nyolcvanas évek végén értette meg a polgári ízlés s jutottak elismeréshez. Paál ragyogó színeit, hangulati mélységét a magyar kritika is csak jóval halála után értékelte, s akkor egyszerre a legnagyobbak közé emelte. Ez halála után húsz évvel, a kilencvenes évek derekán következett be. Paál László művei akkor érték el a „múzeális érték" fokát.

A nagy festőművész halála sem mindennapi körülmények között történt. 1877-ben egy baleset következtében megőrült, a chamaunixi ideggyógyintézetbe helyezték el s ott ápolták két esztendőn keresztül haláláig. Koporsója mellett egyedül Munkácsy Mihály sírt, ő kísérte ki a temetőbe. De mintha a balszerencse halála után is kísérte volna Paál Lászlót. A budapesti Nemzeti Szalonban rendezett emlékkiállítása is katasztrófával végződött. A kiállítás megnyitása után harmadnapon rövidzárlat következtében tűz ütött ki a Nemzeti Szalonban és a tűzvész rettentő pusztításokat végzett. Tizenkét gyönyörű Paál-kép semmisült meg részben teljesen, részben pedig annyira megrongálódott, hogy nem igen lehetett azokat helyreállítani.

A kiállítás katasztrófája után a Paál-képek értéke megsokszorozódott. Egy ideig emlegették még a nagy mestert, írtak is róla, azután a huszadik századeleji újabb művészeti irányok a halkszavú Paál Lászlót és képeit a múzeumok termeibe szorították. Értékük azonban ma még nagyobb és szinte érthetetlen, alig elképzelhető, pedig valóság, hogy a Teleki-téri zsibvásáron kallódhatott Paál László egyik remekműve.

HUZELLA ÖDÖN.

Pásztortűz 1936. máj. 15. (9. szám)

ZENE

Három hangverseny.

Váratlan mozgalmasságot mutatott az évad befejezése, mintegy enyhítéseképpen vígasztalanul sivár zezei életünknek. Valóban aligha volt reá eset a közhatalom változása óta, hogy eseménytelenebb zenei évünk lett volna, mint épp az idei. S most egyszerre egy komoly készültségü zongoraművésznőnk föllépése, egy sokatigérő énekkórus bemutatkozása és egy méltóan emlékező Liszt-ünnepély ütik helyre a mérleget.

Hevesi Piroska hosszú hallgatás után ismét hangversenyt adott s így újból élvezhettük fölényes biztonságú, elmélyedő játékát. Bach—D'Albert Passacagliá-jával melegedett bele a játékba, hogy Chopin Des-dur Nocturne-jével és Schubert—Prokofieff Valcerével közönségét is magával ragadja. De talán még vonzóbb volt műsorának második része, amelyben Debussynek, Ravelnek és Stravinskynek egy-egy értékes zongoradarabját hallottuk. Különösen Stravinsky Petruska című balettjének Orosz táncát adta elő rendkívüli stílushűséggel. Műsorát Liszt E-dur Polonaise-ével zárta be. A romantikus Liszt bőven áradó költészete különösen közel áll művészetéhez. Hevesi Piroska a zengő, csillogó romantikus alkotások között mindig jobban önmagára talált, mint amikor a klasszikusok zárt formavilágával kellett megküzdenie. Ráadásul is Liszt-darabot, a káprázatos könnyedségü Leggierezzát játszotta. A hangverseny-műsor kiegészítéseképpen *Pfeiffer Alfréd* operaénekes Haydnnak egyik oratóriumából, továbbá Schubertnek, Loewenek, Rossininak és Mozartnak egy-egy operájából énekelt áriákat s végül Kodálynak és Dimának mutatta be egy-egy dalát.

Mivel zenei életünk közös irányító szerve hiányzik, önkéntelenül adódó megoldás, hogy testületek, intézmények vállalják magukra az ilyen kötelességet, mint ezúttal a *Liszt-ünnepély*. A református teológiai fakultás ének- és zeneegyesülete áldozott Liszt emlékének gazdag műsorú estéllyel. *Lakatos István* kitűnő zeneírónk előadása volt a műsor kiemelkedő száma. A Liszt-zene esztétikai problémáit és Liszt sokat vitatott faji hovatartozásának kérdését egyaránt nagy tárgyi tudással és felkészültséggel világította meg. *B. Zsembery Elvira* a Venezia e Napoli című pompás Liszt-zongoradarabot játszotta nagy sikerrel. *Moldován Melinda* Lisztnek két műdalát énekelte stílusosan. Bibó Zoltánnak Tatár Ferenc által kísért hegedűjátéka és a széphangú Kovács Gyula éneke tették változatossá a műsort, amelyen két énekkar is szerepelt: a teológia énekkara *Tárcza Bertalan* vezetésével és a Zwingli-dalkör *Adorjáni Dezső* karnaggyal az élén.

Harmadik örvendetes zenei eseményünk az, hogy a katolikus főiskolai hallgatók Majláth-köre a Kodály műve nyomán bontakozó magyar kóruskultúrának a művelésére vegyeskart alakított. Első estélyükön Bárdos Lajosnak és Graff Kálmánnak vegyeskórusra, Koudelának és Kodálynak férfikórusra írt szerzeményeiből mutattak be nehányat. Meglepő volt nagy összetanultságuk és a művek gondos kidolgozása. Ez annál számottevőbb érdem, mivel az előadott népdalkórusok közül nem egy igen nehéz és bonyolult felépítésű alkotás volt. Kétségkívül az is hozzájárult a sikerhez, hogy ezek a derűs, lenyügöző szépségű kórusok első hallásra belopóznak a hallgatók szívébe. E kórus megszervezéséért és betanításáért *Domokos Pál Péter* illeti az elismerés. Pompásan illeszkedett be a kórusok közé verseinek felolvasásával neves fiatal költőnk, *Kiss Jenő*. A Majláth-köri fiatalság papi vezetője, *Héjja Albert* pedig beszédet mondott. Csupán két bécsi operett-nyitánynak egyébként sikerült zenekari előadása jelentett a népdalkórus-esten stílustörést. Hangulati egységet biztosított volna a Háry János vagy Székely fonó egy-két részletének műsorra tűzése. De ha ez technikai akadályok miatt most kivihetetlen volt, annál inkább elvárjuk a jövőben.

Túlzásnak tűnhetik, pedig vitathatatlan, hogy erdélyi magyarságunk életében ma neves külföldi előadóművészek látogatásánál is nagyobb fontosságúnak kell mondanunk egy magunk erejéből tartott Liszt-ünnepélyt, vagy egy főiskolai kórus alakulását. Főként, ha számbavesszük, hogy az emlékhangverseny világnagyságggá nőtt magyart ünnepel, a főiskolás kórus pedig a népzenei hagyományokból sarjadó új magyar műzene szolgálatába szegődik. Azt különösképp nem hangoztathatjuk eléggé, hogy Kodály és Bartók muzsikájának végre Erdélyben is meleg otthonra kell találnia.

K. B.

Irodalmi pályázathirdetés.

A satumarei Kölcsey Kör választmánya pályázatot hirdet két irodalmi értekezés megírására a következő feltételek mellett: 1. Irodalomtörténeti pályázat, melynek címe és tárgya: *Kölcsey és a nyelvújítás*. E pályázaton csak romániai középiskolai növendékek, vagy hasonló korban levő más foglalkozású magyar ifjak vehetnek részt. Díj: 500 lej. 2. Kritikai pályázat, melynek címe és tárgya: *A mai erdélyi magyar regényirodalom ismertetése*. E pályázaton csak romániai magyar egyetemi hallgatók, vagy hasonló korban levő más foglalkozású magyar ifjak vehetnek részt. Díj 1000 lej. 3. A pályaművek olvashatóan, lehetőleg gépírással kiállítva a Kölcsey Kör irodalom-szakosztályi elnökének: *dr. Pirkler Ernő* író címére küldendők (Satu-Mare, Str. Oltenia 3). 4. A pályázat határideje 1936 október 15. 5. A választmány fönntartja magának a jogot, hogy meg nem felelő pályaművek beérkezése esetén a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

Szerkesztésért felel:
CSÁSZÁR KÁROLY
Társszerkesztő:
KÉKI BÉLA

KÖNYVEK A MŰVÉSZETRŐL.

A művészet szeretetére ma már nem kell ösztökélni a magyar társadalmat. Hogy történt, hogy nem: hosszu, lassú fejlődés eredménye-e, vagy tán hirtelen fellobbanás szülötte; puszta divat-e, vagy komoly vágy a művészetre, kétségtelen, hogy a képzőművészet iránt való érdeklődés széles körben él és kielégitést keres. A művészet szeretetét nem kell már prédikálni. De annál nagyobb szükségét látjuk a számbavehető komoly művészeti irodalomnak, könyveknek, a melyek a közönségnek ezt az újkeletű érdeklődését istápolják, kedvét a művészetre fentartsák, fejleszszék, ízlését, itéletét, a mennyire ez laikusoknál lehetséges, megérleljék. Pedig épen ez irányban nagy a mi irodalmunkban a hiány. Egyetlen irodalmi ág sem volt a legutóbbi időkig olyan szegény és elmaradott nálunk, mint a művészeti irodalom.

Ilyen körülmények között a szó szoros értelmében hiányt pótol a K. *Lippich* Elek szerkesztette *Művészeti Könyvtár*, melynek most újabb két kötete* jelent meg a könyvpiaczon. A hogy e könyvtár terve az eddig megjelent kötetekből kibontakozik, nyilvánvalóan azt a czélt szolgálja, hogy a művészet iránt érdeklődőknek útmutatója legyen, az általánossá vált érdeklődést közérthető magyarázattal támogassa és bátoritsa, s egyben jó reprodukcziókkal hozzáférhetővé tegye mindenkinek azokat a képeket is, a melyeket egyébként alig láthatna az érdeklődő.

A «Művészeti Könyvtár» új két kötete szerencsés folytatása az első sorozatnak. Az egyik *Mednyánszky* Lászlóról, a másik *Paál* Lászlóról szól. Mindegyikük a magyar tájképfestés jelese. Amannak ismert és elismert művészetét *Malonyay* Dezső méltatja, ennek csak újabban megismert kiválóságáról dr. *Lázár* Béla ad képet, a ki külföldön elszórt műveinek lajstromát is hosszú kutatással egybefoglalta s a művek javát is a Nemzeti Szalon egy külön kiállításán bemutatta.

Mindegyik kötet igen helyesen nagy sulyt vet a szöveg mennél gazdagabb illusztrálására. Valóban képzőművészetről irván, maga a kép a legbatásosabb érv, a melynek erejét még a legjobb toll irása sem helyettesitheti. Gazdagon illusztrált művészeti monografiákban a kép és a szó kiegészitik egymást, kölcsönösen elmondják és szemléltetik azt, a mit a másik elmondani, szemléltetni nem képes. Az életrajz különben is igen szerencsés műfaj épen a nagy közönség szempontjából. Művészeti elvek, irányok ismertetése szinte észrevétlenül olvad bele egy-egy művésznek gyakran regényesen érdekes életefolyásába. Az olvasmánynak is szórakoztató életrajz folyamán igy lopóznak be az olvasó lelkébe a művészeti fogalmak, a tanulság szinte magától szűrődik be a művelt lélekbe, s ezt a folyamatot elősegiti a gazdag képanyag is, a mely a szemet szórakoztatva, szemléleti úton fejleszti az olvasó ízlését.

Mind a Malonyay, mind a Lázár Béla kötete nemcsak a művészek életrajzát adja érdekes előadásban, hanem festményeiknek gazdag tárát is. A Mednyánszky-kötet tizenkét műmellékletéből és 107 szövegképéből valóban teljes és kimerítő fogalmat nyerhetünk Mednyánszky László érdekes és sajátos útakon járó művészetéről, míg a Paál-kötet 11 műmelléklete és 59 szövegképe magában foglalja e külföldre szakadt nagy tájfestőnk műveinek legjavát.

Jelen számunkban közlünk néhány illusztrácziót, mely a Művészeti Könyvtár első sorozatának érdemes folytatása s örvendetes jele annak, hogy a társadalom művészeti felbuzdulását nyomon követi művészeti irodalmunk is.

* *Mednyánszky*. Irta Malonyay Dezső. *Paál László*. Irta dr. Lázár Béla. Kiadja Lampel Róbert könyvkereskedése (Wodiáner F. és Fiai) Részvénytársaság. Egy-egy kötet ára díszkötésben 8 korona.

BARCSAY ÁBRAHÁM ISMERETLEN LEVELEI.

Alig hogy a magyar testőrséget felállitották, megyéink már is úgy tekintették azt, mint valami kiváló iskolát, melyben a nemes ifjak a legalaposabb kiképzésben részesülnek. De hogy a magyar testőrség — Kraszna, Zaránd és Külső-Szolnok megyék szavai szerint — «*ifjaink formálására való jeles alkalmatossága*» lőn, nem magának az intézménynek, hanem a nemes ifjak lelkes hazaszeretetének és buzgóságának köszönhetjük. Nem a testőrség intézménye, hanem egyesek lelkesedése okozta, hogy a hadi életre szánt daliás ifjak a könyveket bújták s a tollat forgatták.

A mig a testőrök — Barcsay szavai szerint — csupán a császár küszöbét őrizték, önképzésükkel csak a lelkesebbek foglalkoztak, de mikor az udvar a *courier*-szolgálatra is a magyar testőrség kiválóbb tagjait alkalmazta, egyszerre mindegyik azon igyekezett, hogy minél több európai nyelvet megtanuljon s földrajzi ismereteit minél jobban bővitse; mert kényesebb kiküldetésekre csakis akkor számithatott, ha elegendő ismeretei voltak. A «Magyar testőrség története» czimü munka ugyan azt állitja, hogy csak II. József kezdte a magyar testőröket a courier-szolgálatra alkalmazni, de ezt az állitást maguk a magyar testőrök is megczáfolják, mikor folyamodásukban kijelentik, hogy már Mária Terézia állandóan őket alkalmazta a futár-szolgálatokra.

A courier-szolgálat testőreinknek rendkivül hizelgett. S ha valami, úgy ez ösztökélte őket, hogy éjjel-nappal tanuljanak. Ha a bécsi levéltárakban őrzött conduit-listákat végig lapozzuk, bámulva látjuk, hogy a courier-szolgálatra való alkalmazás minő fényes eredményeket teremtett. Az idősebb testőrök legtöbbje ugyanis hathét európai nyelvet beszélt.

Mikor hire járt, hogy II. Lipót király a courier-szolgálatot megszüntetni készül, a magyar testőröket már maga ez a kósza hir is megdöb-

HORGÁSZÓ FIÚ.

BOGLÁRFÁK.

PAÁL LÁSZLÓ FESTMÉNYEIBŐL.

ERDEI ÚT.

PAÁL LÁSZLÓ FESTMÉNYEIBŐL.

bentette. Az 1791. év január 14-én az egész magyar testőrség magához a királyhoz fordult s arra kérte őt, hogy hagyja meg az eddigi állapotokat, «*mert az ő tudásuk és képzettségük legnagyobb a nyelvek és a földismeretek terén, s a courier-szolgálat még a legtunyábba is új lelket és lelkesedést önt!*» «Ezen kiváló kegyelemért — irják — az egész magyar nemzet a legmelegebb hálával fog adózni. A boldog emlékű nagy királyné, Mária Terézia tüntette ki a magyar testőrséget azzal, hogy a courier-szolgálatot másoktól elvonván, a magyar testőrségre bizta!»

II. Lipót a magyar testőrség folyamodását kegyesen fogadta s Pálffy Károly gróf révén április 20-án kijelentette, hogy a lengyel testőrség teljes kizárásával további rendelkezésig a courier-szolgálatot a magyar testőrség végezi.

A közös czél s a közös igyekezet a magyar testőröket igen közel hozta egymáshoz. Őszinte barátság és szeretet fűzte őket egybe, s még vén korukban is mindég lelkesedéssel gondoltak a Bécsben eltöltött évekre. Bár hazájuktól állandóan távol voltak, «*nemzetük magyarságában mindnyájan megmaradtak*»! Valósággal egy családot alkottak, melyet a családanyának: a hazának szeretete tartott össze. Csak kezünkbe kell vennünk akkori testőreink leveleit, hogy mindezek igazságáról meggyőződjünk.

A fejedelmi családból származott és szépségéről magyar Antinous-nak nevezett Barcsay Ábrahám is azok közé tartozott, a kik a tollat jól forgatták, magas műveltségükkel és lelkes hazafiságukkal a testőr-iskola felvirágoztatásán közreműködtek. Barcsayt is többször megbizták fontosabb politikai küldetéssel, több háborúban is részt vett, de társairól soha meg nem feledkezett, s valahányszor távol volt, levéllel és versekkel kereste fel őket. Néhány ily ismeretlen levele akadt kezünkbe. Megérdemlik, hogy napvilágot lássanak, mert nemcsak Barcsay nemes lelkére vetnek világot, de a testőriskola multjához is érdekes adatokúl szolgálnak. Barcsay e leveleket Károlyi Antal grófhoz, a kiváló mecenáshoz és a magyar testőrség kapitányához intézte.

Az első levél Altonában 1787 október 24-én kelt s így hangzik:

Méltóságos Gróf, Magyar Nemes Testőrzők Főkapitánya!

Nekem különös tiszteletű Excellentiás Uram!

A közönséges hirmondók, annyi s oly szörnyű hadi készületek rettentő kitrombitálását, szellemetesebb és kivált engemet vigasztalóbb újsággal nem elegyíthették volna Excellentiádnak a nemes testőrzők főkapitányságára lett emeltettésénél. Mennyivel többítette kegyes levele abbéli örömömet látván abból, hogy nemcsak igaz, hanem hogy Excellentiád akkor is nem önön maga, sőt inkább mások sorsán tud örvendezni! Annak emlékezete holtig szivemben leszen zárva, és ámbár előmenetelem felől Bécsből még eddig semmi bizonyost nem érthettem, úgy veszem mindazonáltal Excellentiádtól mint hozzám viseltető jóságának leghizelkedőbb bizonyságát.

Üdvezlem igazán a magyar nemes testőrzők seregét egyszer oly vezér alatt lenni, kinek szive nagy születésével egyaránt szimboláló fényes indulatoktól eleveníttetik. Legyen nékem szabad azon jeles társaságot Excellentiádnak most úgy ajánlani, *mint ifjuságomnak hajdani legkedvesebb szoptató dajkáját, melynek kebelében (ha ez valamit érhetne) minden neveltetésemet vettem: még a barátságot is, azt az érzékeny lelkek fő bálványát ott esmértem elsőbbször, ott áldoztam oltáránál, s ott kóstoltam malasztjának első zsengéjét.* Könyörgök azért Excellentiádnak alázatosan, méltóztassék ott lévő barátimat, rokonimat velem együtt kegyes védelme alá venni, és azokkal egyetemben a legigazabb s leghivebb örökös tisztelői közé számlálni engemet is, ki zselyémig (így) leszek lekötelezett alázatos hív szolgája *Barcsay.*

A következő levelét Maros-Sólymosról irta 1791 február 16-án. Károlyi Antal táborszernagy ugyanis Barcsay ezredest megbizta, hogy a magyar testőrség számára lovakat vásároljon. Ezen útjáról és a lóvásárlásról két levélben is értesité Károlyit. Az elsőben (február 16) a napi eseményeken és néhány udvarias szóláson kívül Barcsay a következő érdekes sorokat irta: «Ide való és szomszéd török tartományokból érkező hireink többnyire mind háborúra és hadra való készületekkel fenyegetnek. Mi ugyancsak keveset félünk, mind a homályba borult török holdnak gyönge sugárától, mind a sok győzedelmek által már utolsó pihegésre jutott oroszok hires asszonyától.»

Ugyancsak Maros-Solymosról (május 25-én) irt másik levelében a lóvásárlásról és közeli megérkezéséről értesiti Károlyit. Leveléhez mellékli az erdélyi gubernator beigtatásának leirását. Ez a beigtatás hallatlan fénynyel és pompával ment végbe; Wesselényi vezetése alatt 300 erdélyi főur lóháton vonult ki, s az egész ünnepély alatt, azaz nyolczadfél óráig, a nyeregben ült. Az estve megtartott bálban a legnagyobb hatást tette «*a legöregebb méltóságok tánczа, régi magyar nótákra*». Ez utóbbiban a gubernator úr ő excellentiája is részt vett.

Az 1791. év nyarán Barcsay ezredes a magyar testőrség egy osztályával Prágába küldetett a koronázásra. A mikor Iglau-ba érkeztek, augusztus 16-án Barcsay tudatta Károlyival, hogy Perczel hadnagyot betegsége miatt Iglauban kellett hagynia. «Egyébiránt — irja — mivel a tiszt uraknak eddig való magaviselete egész dicséretet érdemel, bátorkodom őket velem együtt Excellentiádnak grácziájában ajánlani, kik szüntelen szivünkben hordozván atyai kegyes oktatásait, engedelmes háladatossággal kérjük az egeket Excellentiád drága napjainak hosszabbitásáért. Mely méltó és szives esedezést midőn részemről sok ezerszer kettőztetném, a leghivebb mély tisztelettel maradok» stb.

Ez a levél kedvelt kapitányát, Károlyi Antal táborszernagyot a halálos ágyán találta. Az is lehet, hogy a levelet már el sem olvashatta, mert augusztus 24-én meghalt. Barcsay az elhunyt Károlyi Antal grófnak feleségét is jól ismervén, leveleivel őt is felkereste. Igy 1795 deczember 30-án Laibachból ir neki, s a szokásos újévi jó kivánatok mellett arra kéri őt, hogy «a felséges udvarnál és egész városba kiterjedett nagy tekintetű ismeretségei által pártfogását és védelmét eszközölni meltóztassék»!*

Takáts Sándor.

HARCZTÉRI KÉPEK.

A kelet-ázsiai háború szinhelyéről érkező tudósítások eléggé mutatják a most folyó harczok rendkivül véres voltát, a mi szinte páratlanul áll a hadak történetében. De némiképen szemlélhetővé is teszik e harczok borzalmait azok a csataképek, a melyek a helyszinén felvett vázlatok után készültek, tehát legalább főbb részleteikben a történeti hűségnek megfelelnek, ennélfogva közvetlenségükkel is hatnak. Két ilyen képet van most alkalmunk bemutatni.

Egyik Port-Artur ostromából tüntet fel részletet. Egy japán rohamoszlop úgynevezett «holt pont»-ra került, vagyis olyan helyre, hol egészen közel jutott ugyan az ellenség sánczához, de köztük egy sziklahát van, mely miatt egyik fél golyói sem találhatnak. A sziklaháton azonban egyik félnek sincs kedve átrohanni, mert közben az ellenség golyói kétségtelenül elsöpörnék. Hason fekve várnak tehát, mig segítség érkezik, közben azonban ökölnyi kövekkel dobálják egymást.

Másik képünk a véres *liaojangi* csatából mutat be jelenetet s a Saosan nevű megerősített dombon lefolyt ütközetnek azt a mozzanatát tünteti fel, midőn a japán csapatoknak már sikerült a tetőre felhatolni. Középen egy japán tiszt alakját látjuk, a mint egy orosz gyalogos puskáját megragadva, kardját csapásra emeli. A vitéz Tachibana őrnagy volt ez,

* Az itt felhasznált levelek és iratok a bécsi udvari kamara és a Károlyi-nemzetség levéltárában találhatók.

A rongyos kabátok elnyúlnak a telves szalmán. A cókmókok felkerülnek a polcra. A kukorica kenyér sárga morzsáiból egy-egy darab a poros földre hullik. Fekete, rodves kezek nyúlnak utánuk. Harapnak valamit mielőtt elhangzik a sorakozó.

A gyár kéménye nagyot bődül. Dobhártyájuk rezeg bele. Az udvaron vezényszavak hangzanak. Már rohannak is a sorakozóra. Nagyhasú százados áll a rongyos emberek sorfala elé. Valami parancsot hadar. Ügyvéd volt civilben. A puskaport ő is megszagolta már, de csak itt a gyártelepen, a műhelyeken kívül. Hősiességről szaval valamit. A kényszermunkások egykedvűen hallgatják. Ismerik már ezt a fajtát: Hinterland hőseit.

Most szakaszokba osztják őket. Jön a beöltözés. Nem sokáig tart az átalakulás. Kilépnek az öltözőből. Orruk, szájuk tele van tömve vattával. Valami zsákba bújtak. Fejükön is ronda sárga zsáksapka. Szemük villog csak ki, az is bizonytalankodva tapogatja végig a messziről látszó műhelyeket. Melyik a nitráció? Mert tudják, hogy ők odamennek. Az a kényszermunkások paradicsoma Oda, abba a pokolba, amitől írtózik minden munkás.

A temető kerítése mellett masíroznak. A lécek nyílásán át egy-két pillantás csúszik a szabadba. Sipos Péter is odahúzódik. Még egy utolsó pillantást vet kifelé, mielőtt belép a Nitráció ajtaján. Az őr elől megy. Sipos Péter arcát a léckerítésnek nyomja. Meghökken. Szembenéz vele a temető. A bokrok felett egy fekete sírkő csodálkozik rá aranyos betűkkel. Gyár és temető. Nitráció és feketekaszás. „Ugyan melyikünk került jobb helyre?" Kérdi önmagától és a rábámuló sírkötől. Aztán belép a Nitrációba.

Ő az első, aki barátkozni kezd a gyárból a temetővel és irigyelni kezdi azt a csendes várost, mely ott az országút túlsó oldalán szánalommal néz át a büdös Nitrációra, fojtogató füstjére, gyilkos terhet cipelő vaggonjaira..:

Gyár és temető: ugyan hol élnek emberibben az emberek?

Dr. Fónyad Dezső.

Minden olvasónknak

békességes, áldott karácsonyi ünnepeket kívánunk.

CSEND

„Ne féljetek, mert imé hirdetek néktek nagy örömet..." (Luk. 2:10.)

Az újestamentum eredeti nyelve görög. Ezen az eredeti nyelven ebben az angyali híradásban kétszer is előfordul az „öröm". A mondat állítmányában és tárgyában. Mintha nyomatékosan akarná Isten tudomásunkra hozni: az a szándéka, hogy az övéi örvendezzenek. ——

Igen nagyon félreértjük mi, késői keresztyének a karácsonyi örömet! Ugy vagyunk vele, mint a felületes olvasó a regénnyel: csak az érdekes mese köti le, de a formai, erkölcsi, szóval mélyebb mondanivalóját a könyvnek nincs türelme megkeresni. A karácsonynak annyi külső, szembeötlő öröme van, hogy a leglényegesebben, a Megváltó, a Szabadító megismerésével járó örömben nem tudunk elmélyedni.

Pedig minden örömünknek ez az igazi forrása.

Óh Te, aki a Téged ismerő lelkek világossága és a Téged szerető szívek élete és minden Téged szerető gondolat ereje vagy, segíts meg minket, hogy úgy ismerjünk Téged, hogy igaz szívvel szeressünk is, és úgy szeressünk Téged, hogy telje serővel szolgáljunk is, — Téged, akinek szolgálata tökéletes szabadság. Jézus Krisztus a mi Urunk által. Ámen. (Gelasius Sakramentariuma. 494)

Mi hasznod van Krisztus szent fogantatásából és születéséből?

Az, hogy Ő közbenjárónk és ártatlanságával s tökéletes szentségével bűnömet, melyben fogantattam, Isten színe előtt elfedezi.

(Heielbergi Káté 36. kérd.)

PAÁL LÁSZLÓ (1846—1879)

AZ ERDŐK FESTŐJE

A művészetek körében a festészet terén a leggyakoribb az ú. n. „átértékelés". Paál neve körül is sokszor változott az elismerés árapálya. Mint a római triumphator kocsija mellett, az ő diadalszekerével is versenyt futottak a gáncsoskodók. Igy hatásáról sem lehet szó 1902-ig, amikor a Nemzeti Szalonban rendezett emlékkiállítás meghozta a kívánt elismerést. Erdélyben született. Ifjúkori emlékei egész életén végigkísérték. Bécsben, Hollandiában végezte tanulmányait, majd a Páris melletti Barbizonban telepedett meg. Elsősorban az erdőhöz vonzódott, mint a barbizoniak. Valami nagybanlátást érzünk az ő erdőin még akkor is, ha csak egy kis részletet ábrázol. Az egész erdő lelke megszólal egy fehér törzsű fában, melynek lombjából jóformán semmit sem kapunk. A fa grandiózus portraitja ez, melyből úgy vélünk olvasni tudni, mint egy kiváló ember arcképéből. Az erdő borongó rejtelmességét, minden mesterkélt szentimentálizmustól mentesen, kevés kép érezteti annyira, mint az „Erdő belseje" háttérének látszólagos összevisszaságával. Az emberi alak elveszti eddigi fontosságát, tiszta tájképnek érezzük még azt a képét is, hol színfoltként egy-egy alak is szerepel.

A felületek és formák az ő sajátos könnyedségével és ecsetsuhantásával összesöprődnek, a formák hol lágyan ülnek el, hol eleven lendülettel villannak fel. De lelki harmóniája felbomlása után, mint egykor Franz Halsnak — neki is besötétül a világ. A komor, sötét tónálitásokhoz fordul. Minden kétségbeesni, belső kínokat szenvedni látszik képein. A magyar élet másik arca, a gondoktól sújtott, a szenvedélyektől szántott, amely a mészölyi idill békés keretei mögött oly sok súlyos tragédiát rejteget, ekkor jelenik meg elsőízben sötét színekkel és magyarul az idegenbe szakadt ifjú festő alkotásain. — Érzékenysége az otthonról jövő szomorú hírek miatt exaltációvá fokozódott. A vég is gyorsan közelgett. Ugyanaz a betegség vitte sírba, mint Munkácsyt.

Van Goghnak egy többször idézett mondásában szerepel az a megindult magábaszállás, melyet a festő akkor érez, ha a természet tökéletes alkotásából újat akar létrehozni. Ezt a szinte szent áhítatot a természet fensége előtt, ezt az ihletes megindulást, melynek teljes katharzisát majd a kép adja meg, senkinél sem érezzük oly mértékben, mint Paálnál. Ebből fakad képeinek szuggesztív ereje. Munkácsyval kapcsolja össze haláláig tartó barátságban ugyanaz a vérmérséklet, ugyanaz a komorságra hajló ősi melankólia, amely az élet, a természet derűs nyugalmát elkerülve, abból romantikus titkokkal és belső feszültséggel telített külön világot formál magának. A barbizoni erdők ihletése is így alakul át Paál L. magyarságán külön világgá és így válhat ebben az átírásban szerves részévé festészetünknek.

Dr. Kiss Pál.

Ha a haladáson a föld meghódítását értjük, el kell csodálkoznunk a sebességén, de ha az ég meghódítását, akkor meg kell döbbennünk a lassúságán.

*

Az emberek megölik azt az Istent, aki magára veszi bűneiket, de istenné kiáltják azt az embert, aki erénynek a színével mázolja be szörnyű fogyatkozásaikat.

*

Némelyek csak azért hisznek, mert nem tudnak kétkedni, mások meg csak azért kételkednek, mert nem tudnak hinni, csak kevesen kételkednek azért, hogy rendíthetetlenül higyjenek.

*

A Teremtő az embert arra teremtette, hogy a természetnek vagy ura vagy rabszolgája legyen. A természet meghódítására két út van: legyőzni a természetet kint és legyőzni bent, önmagunkban. Aki csak az egyik utat választja, kudarcot vall, csak aki mind a két harcot megharcolja, az lesz úr és szabad.

*

A hitetlen ember minden jótettét a maga érdemének könyveli el s minden bűnéért öröklött rossz természetét teszi felelőssé; a hívő ember minden rossz cselekedetét magáénak vallja s minden jó tettét az Istenének.

Kulcs. Ifjúsági Közlemények 1946. dec. hó

Paál László

and

Fülep Lajos

Magyar festészet I.
Nyugat 1922
febr. 16. 243. l.

Paál László

lásd

Lázár Béla dr.

Paál László újabban felbukkant festményeiről –

MAGYAR MUVESZET

1937. 238–245. l.

8 Paál-kép reprodukció-jával.

1780

Paál László

wód

Huzella Ödön =
Egy ismeretlen Paál
László-kép fölfede-
zése. Pásztortűz
1936. 205. l.

=

parte della civiltà, a fianco
ne avremo l'occasione, un corp
visita che ci fece Garibaldi r

Jean-Renaud ha concl
tra l'altro:-

"Le logge massoniche
gliono abbattere Mussolini che
loro coorte. E' forse per cost
derate voi togliere forse le c
sfazione ai mercanti britannic
siamo decisi ad opporci anche
soneria diretta dalla finanza
quartiere generale di coloro c
segno del Fronte Popolare. Ebb

Le ultime parole di
branti acclamazioni e dal cant

Paál László

Lázár Béla, Utazás Paál László sírja körül. Magyar Hírlap. 1902 aug. 19.

(Művészet 1902. 367. l.)

Thaly Kálmán TV. 119

— emléktárgyai TV. 119

— mellszobra Strobltól TV. 119

Paál László

Irod

Meller Simon. A téli tá-
jat és a Paál László kép-
gyűjtemény. Budapesti
Szemle, 1903. 113-ik kötet
127 – 133. l.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Zázár, Béla: Ladislas de Paál

Paál László

Wagg 8°, 72 K, 152 L, Páris, 1904.

Zárár Béla: Paál László

Paál László

8°, 78K, 157L, Budapest, év nélkül (1903)

Pauál László

Zárai Béla: Pauál László élete és művészete.

Magy. 8°, K. L., Budapest, 1929

Paál László

Erdő szélén c.
képének repr.

Ki P XLV. tábla –

Paál László

trod

KiP. 145. l.

Paál László

l.

Lykanomzromantika

81, 88, 99, 117, 260. l.

Paál László

Tájkép c. műve repr.

Kopp Jenő:
Magyar mestermüvek Budapest székesfőváros képtára gyűjteményében. Bpest, 1942.

Majolikaedény, hódmezővásárhelyi

VIII. 139.

Paál László

Irod

z

Csánky Ungmal

17. l. 18. l.

Barbizon, 24. Nov. 874.

Kedves Bartelem!

Kedves soraidnak nagyon megörültem! — Szerettem volna azokra nyomban válaszolni, de nem tudtam... ismét a régi történet... valami örvendeteset akartam végre magamról írni, híreket is vártam...

Tudnom kellett volna, hogy mindaz, ami velem összefügg, kínos és szomorú kimenetelű lesz...

Emlékezhetsz, mennyire örültem, hogy nővérem biztos álláshoz jut... Ebből azonban semmi sem lett!...

Pestre utazott, hogy biztosat tudjon, hosszas vonakodás után kirukkoltak előtte, hogy apja miatt nem adhatnak neki állást!

Sírni szerettem volna, amikor ezt meghallottam s a szívtelen gazembereket az epémbe szerettem volna belefojtani... Istenhez hasonlóan, a gyermeket akarták apjáért büntetni.

De elvakult dühvel semmire sem megyek... Egy ideig borzasztó levert voltam, annál is inkább, mert a szomorú eset következtében Kob-nak tett igéretemnek nem tehettem eleget; egyébként semmi körülmények között nem cselekedhettem máskép, mint ahogy cselekedtem, még ha morális és tényleges karomat le is vágják. Végtelenül rosszul esik, hogy e derék embereknek annyi kellemetlensége van miattam. Párisba akarok menni e napokban egy képpel s ha sikerül azt rögtön eladni, nyomban küldöm a pénzt, ha nem, a legelső összegből, mit kapni fogok, elküldöm.

Nem is mondhatom, mennyi kellemetlenséget okoznak nekem ezek a dolgok — mily boldog leszek, ha egykor ütni fog a megszabadulás órája! Sokáig kell erre várnom, de végre is el kell ennek is érkeznie! Oly szorgalmasan dolgozom, ahogy eddig még nem dolgoztam; reggeltől estig festek, reggel 8 órától éjfélig alakokat rajzolok természet után s fáj, hogy nem hosszabbíthatom meg a napokat. Ezek az órák a legboldogabb óráim, mert ilyenkor mindent elfelejtek — ha egy pillanatig munka nélkül vagyok, a világ legboldogabb emberének hiszem magam.

Sírni tudnék, ha arra gondolok, hogy boldognak kellett volna lennem — tempi passati — legjobb ha nem is gondolok arra, amin már úgy sem lehet változtatni. Mindig magamra erőszakolom ezt a felfogást, de néha egy ostoba álom, amely elém idézi ezeket a történeteket, ismét megsemmisít mindent s heteken át kiállhatatlanná tesz engem. Gyakran elfog a vágy, hogy szívből veletek kacagjak, de a sok sok hegy-völgy elválaszt bennünket s ki tudja — meddig!

Már csak mint egy „átkozott fickó" akarok megjelenni.

Nehezen fog sikerülni s nagyon sok időbe telik s ha a szívem nyomorultan belé is szakad, ezt az egy elégtételt ki fogom erőszakolni a sorstól... Bewer asszonyról írt soraid nagyon elszomorítottak; Istenem, hát az én kedves embereimnek mind szerencsétlenül kell járniok! — Bewerné asszonynak nem irtam, oly nyomorultnak érzem most magam, hogy a legmelegebb részvétem mellett sincs szavam ily nagy szerencsétlenséggel szemben...

Örülök, hogy Sch .... szépen halad... En avant!... Üdvözlöm a fiúkat, örömmel gondolok rájuk...

Párisba még nem mehettem be... Munkácsy ismét visszatért. Amióta megnősült, nagyon megváltozottnak látszik .. Legközelebbi levelemben meg fogom írni, hogy miért...

Neki is gyakran megmondottam, de nem akarja elhinni...

Jövő héten fogok írni... Nagyon későre jár már az idő... Fáradt vagyok ... lecsukódik a szemem.

Nem hallottál semmit Kölnből? Hogy megy egészséged? A legjobbat kívánom neked.

A magyarok mégis talentumos emberek, nem?! Végre, hogy magad is beösmered! Ezerszer üdvözöl tégedet és kedves feleségedet

a te hű

Paálod.

*

[1]) — — — — — — — — —

... A legörvendetesebb, mit veled közölhetek, az, hogy anyagilag jobbra fordult sorsom. Mint már említettem, a kész képeimet azonnal eladtam, sokat tartanak rólam s most

[1]) Csonka levél.

KARTON-VÁZLAT EGY ÜVEGFESTMÉNYHEZ
KERNSTOK KÁROLY MŰVE

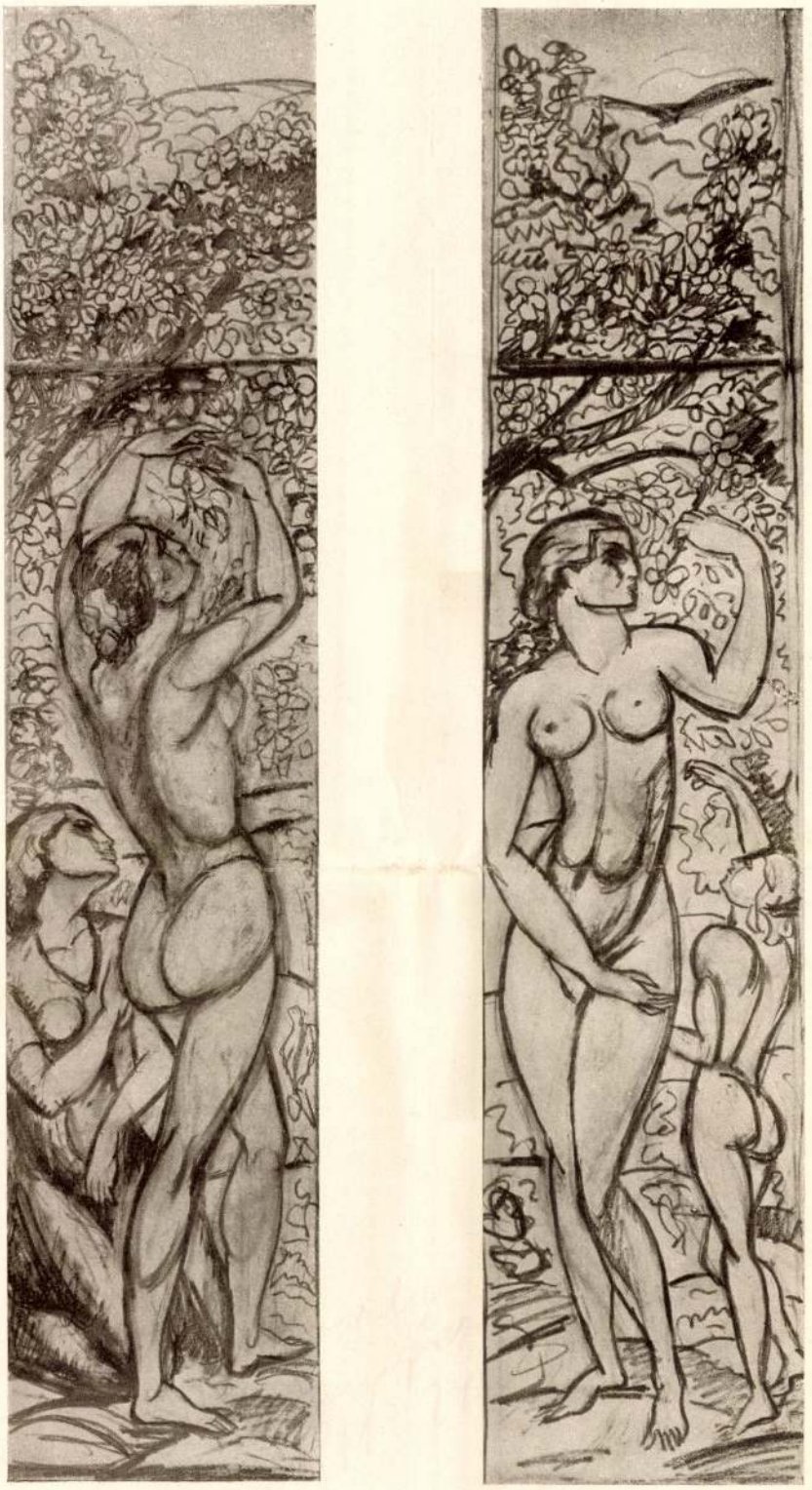

KARTON-VÁZLAT EGY ÜVEGFESTMÉNYHEZ
KERNSTOK KÁROLY MŰVE

már hiszem, hogy rövid időn belül kilábolok a nyomoruságból. Egy műkereskedő pár héten belül 3000 frankot igért, ezzel egyelőre meg vagyok elégedve, talán a többi is fog sikerülni, a kedélyemet azonban maga az Úristen sem, vagy talán csak ő tudja összefoltozni.

Hogy megy a sorod, kedves Bartel, gyakran gondolok rád, ha valami szépet látok a természetben, mindig magam mellé kívánlak. Ha valaha vissza akarnál vonulni, Barbizonba kellene jönnöd. Nem hiszem, hogy van szebb vidék a világon.

Mára elég volt, késő van. Isten veled, add át szívélyes üdvözletemet kedves feleségednek. Téged ezerszer üdvözöllek, hű

Paálod.

Tisztelem az ismerősöket.

Ma nevetni fogsz levelemen, mert magam is beismerem, hogy tehetségtelen németséggel van írva. . .

*

Kedves Bartolo!

Égek a türelmetlenségtől, szeretném tudni, hogy mi történt távozásom óta Düsseldorf városában s kíváncsi vagyok, nem történt-e valami atelieremben. Nagyon kérlek, menj el oda s tudd meg Nolde asszonytól, hogy nem kaptam-e levelet, vagy mást.

Címem:

L. v. Paál
J. S. Forbesnél
F. Chatam, Dower
Rhoy. S W. Victoria Station
London.

Nagyon jól érzem magam, Forbesnél falún lakom, leginkább a kertjében tartózkodom s mindenféle társaságba elcipel. Színház etc — ami ismeretlen előttem, nem okoz nagy kellemetlenséget.

Angliát s az itteni életet elragadónak találom s az általatok annyira hangoztatott hidegről és formalitásokról eddig semmit sem tudok, noha igen sok emberrel érintkezem, egyszóval nagy lábon élek.

A csodaszép képgyűjteményről, zenéről nem is szólok — . . .

Most pedig mennünk kell, — mondja Forbes — tehát adieu. Ezer üdvözlet kedves feleségednek.

Téged is ezerszer üdvözöl a te

Paálod.

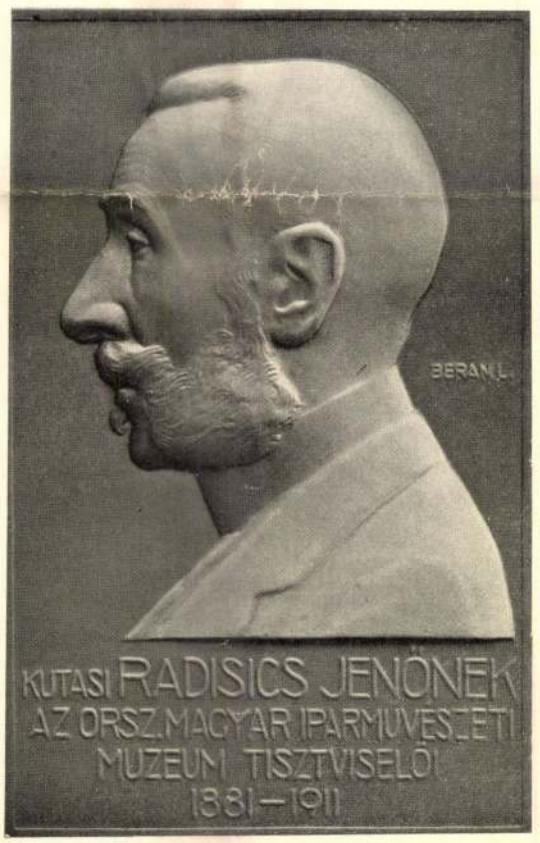

RADISICS-EMLÉKPLAKETT
BERÁN LAJOS MŰVE

Paál László

irod

Csánky Dénes:
Erdély az ujabbkori
magyar festészetben.
Művészeti hetek. —
Kolozsvár 1942
26, 27, 28. l.

Pál László

emlékkiállítás
Kolozsvárt 1941. végén.

Művészeti hetek
Kolozsvári 1942. 7. l.

Paál László

festő, enyedi diák

A szamoscikos ref. templomban a legényharon Toldi és Bánffy-címer. Közöttük a templom építésére vonatkozó felirat. A többi táblák a mennyezettel egyitt egyszerű küllős szirom motivumokkal festve 1799-ből. Festés jó átlagos, rajz és technika kiváló rep. Colofonja: „Pinxit Ladis: Paal Studiosus N: Enyedien.:" Igen finom és szép betűiras.

Debreczeni László 1932

43. l.

Paál László

l.

Szépszünvészet

1942. 160. l.

aktokat fest, hogy később felvilágosodott palettával monumentális aktképén a szüzi tisztaságot éreztesse (Ernst Vilmos és Dános Géza tulajdonai). A Londonban élő Brocky Károly Correggio hatását érezteti mély tüzü aktjaival (Dános Gézáé), Székely Bertalan egy tájképe (Beczkói Biró Henriké), valamint két arcképvázlata (az Ernst-Muzeum uj szerzeményei) a mester festői erejének beszédes bizonyságai. Mészöly Géza finom tónusú Balatonképe (Ernst Vilmosé) és egy másik, még a bécsi Zimmermann-iskolában készült műve, Mészöly kiindulását mutatja be. Itt kapcsolódik Paál-hoz, ki 1867-ben hasonlókép a Zimmermann-iskolában festette ez ujabban felbukkant képét (Wertheimer Adolf tulajdona), a tónusharmóniában máris mesterit alkotva. Paál többi műve (ugy a Beczkói Biró Henrik, mint a főváros tulajdonába került, valamint egy magát meg nem nevező gyüjtőnk tulajdonában levő) már Párizsban festett alkotása. Mindegyik egy-egy remeke a nagy tájképpoétának. Társa, Munkácsy Mihály javaidejéből való alkotásokkal szerepel, Interieurképe és a Mosónők mindkét oldaláról kitünően mutatja be a mestert (Ernst Vilmos és Dános Géza tulajdona). Bihari „Oláh temetése" (Beczkói Biró Henriké) a mester remekműve. Már a Bastien Lepage-hatást érezteti. A kifejlett pleinairfestés kiváló emléke. Ilykép közeledünk a modern korhoz. Közbe esik Lizenmayer, aki átmenetül szolgál Munkácsy és Bihari közt a Székelyt folytató históriai festésben (Dános Géza tulajdona). Böhm Pál képe magyar tárgyu és magyar érzésü. Nehány mű, s ime művészettörténetünk legjelentősebb korszaka tárul elénk. Innét folytatódott a fejlődés a nagybányai mesterekhez, közbeesik Szinyei mindent megelőző pleinair kisérletezése, hogy aztán a mai művészet kiválóságaihoz, Csókhoz, Perlmutterhez jussunk, kik jelen kiállitásunkon oly kiváló kollekciókkal képviselvék.

Ez a terem feledhetetlen emléke lesz Muzeumunk minden látogatójának. *Dr. Lázár Béla.*

NAGY TEREM.

Ismeretlen magyar remekművek.

Magyar gyüjtők ujabb szerzeményei.

Első sorozat.

167. SZÉKELY BERTALAN (1835—1910), Szalay László arcképe I. Ernst-Muzeumé.

168. KUPECZKY JÁNOS (1667—1740), Ismeretlen férfi arcképe. Dános Géza uré.

169. SZÉKELY BERTALAN (1835—1910), Szalay Laszló arcképe II. Ernst-Muzeumé.

170. MARKÓ KÁROLY (1791—1860), Olasz táj. Ernst Vilmos uré.

171. BROCKY KÁROLY (1807—1855), Vénus és Ámor. Dános Géza uré.

172. MARKÓ KÁROLY (1791—1860), Olasz táj. Jelezve. Dános Géza uré.

173. BORSOS JÓZSEF (1821—1883), A kis festő. Ernst Vilmos uré.

174. LIEZEN-MAYER SÁNDOR (1839—1898), Mária Terézia szegény gyermeket szoptat. Dános Géza uré.

175. LIEZEN-MAYER SÁNDOR (1839—1898), Szent Erzsébet. (Rózsacsuda.) Magántulajdon.

176. BORSOS JÓZSEF (1821—1883), A hír. Magántulajdon.

177. SZÉKELY BERTALAN (1835—1910), Tájkép. Jelezve: Sz. 93. Beczkói Biró Henrik uré.

178. LIEZEN-MAYER SÁNDOR (1839—1898), Margit. Jelezve. Ernst Vilmos uré.

179. MÉSZÖLY GÉZA (1844—1887), Balatoni táj. Jelezve: Mészöly. 1875. Ernst Vilmos uré.

180. BARABÁS MIKLÓS (1810—1898), Hullámverés. Jelezve: N. v. Barabás 1842. Beczkói Biró Henrik uré.

181. BÖHM PÁL (1839—1905), Vihar előtt. Jelezve: fest. Böhm Pál, München. Magántulajdon.

182. LOTZ KÁROLY (1833—1904), Pihenő akt. Jelezve: Dános Géza uré.

183. BIHARI SÁNDOR (1856—1906), Oláh temetés. Jelezve: Bihari 1888. Beczkói Biró Henrik uré.

184. LIEZEN—MAYER SÁNDOR (1839—1898), A csók. Magántulajdon.

185. PAÁL LÁSZLÓ (1846—1879), Mocsaras vidék. Jelezve: L. von Paál 1870. Wertheimer Adolf uré.

186. MUNKÁCSY MIHÁLY (1844—1900), Colpachi táj. Jelezve. Ernst Vilmos uré.

187. MUNKÁCSY MIHÁLY (1844—1900), Agár. Jelezve. Dános Géza uré.

188. PAÁL LÁSZLÓ (1846—1879), Erdő széle. Vente de Paál jelzés. Beczkói Biró Henrik uré.

189. PAÁL LÁSZLÓ (1846—1879), Rózsaszedő. Vente de Paál jelzés. Magántulajdon.

190. PAÁL LÁSZLÓ (1846—1879), Erdő mélye. Jelezve: L. de Paál 1876. A székesfővárosi Muzeum tulajdona.

191. MÉSZÖLY GÉZA (1844—1887), Ramsaui táj. Jelezve. Magántulajdon.

192. ZICHY MIHÁLY (1827—1906), Szerelmes pár. Wertheimer Adolf uré.

193. LIEZEN-MAYER SÁNDOR (1839—1898), Szerelmes pár. Dános Géza uré.

194. LIEZEN-MAYER SÁNDOR (1839—1898), Tanhäuser. Dános Géza uré.

195. LOTZ KÁROLY (1833—1904), Aktok. Beczkói Biró Henrik uré.

196. LIEZEN-MAYER SÁNDOR (1839—1898), Szent Erzsébet. Dános Géza uré.

Ernst Múzeum kiállításai
VIII. (1930.)

Paál László

Becses emlékünk az a 282/79. sz. miniszteri leirat, amelyben a király *legfelsőbb elismerését* fejezi ki a Társulatnak az 1878. évi párizsi kiállítás sikerrel szerepelt magyar képzőművészeti csoportjának megszervezéséért.

Hat akta (43, 76, 102, 112, 121, 149/79) örökíti meg a Társulat tárgyalásait *Munkácsyval* és menedzserével, Charles *Sedelmayer*-rel a *Milton-kép kiállítása* ügyében. A kép sikerére különben jellemző az alábbi kommüniké (149/79. sz.):

A sugárúti művészházban kiállított Munkácsy «Milton»-ját a kedvezőtlen időjárás ellenére oly rendkívüli érdekeltséggel látogatja közönségünk, hogy a tegnapi esős időben is reggeltől estig zsúfolva volt a terem; figyelmeztetjük tehát azokat, akik honfitársunk e remek művét még nem látták, hogy a tulajdonos által engedélyezett két hét öt nap mulva, azaz f. hó 22-én letelik és azon túl a kép soha többé vissza nem kerül, mert innét egyenesen rendeltetési helyére, Amerikába fog szállíttatni.

186/79. sz. alatt *Sedelmayer* bejelenti, hogy Munkácsy mellszobrát a Nemzeti Múzeumnak ajándékozza.

25/79. sz. alatt *Schlauch* Lőrinc szatmári püspök hazafias levelét találjuk, amelyen bejelenti, hogy ezentúl évente 1000 forintot fog áldozni műtárgyak vásárlására.

Három akta (48, 159, 16/779. sz.) őrzi az 1879. évi székesfehérvári «fiókkiállítás» emlékét.

161/79. sz. alatt *Benczur* Gyulát a müncheni, 164/79. sz. alatt *Zichy* Mihály a párisi magyar művészek ösztönzésére kéri a Társulat, hogy azok küldjenek képeket a Műcsarnok tárlataira.

230/79. sz. alatt a párisi magyar művészkolónia gyászjelentését találjuk *Paál* László haláláról.

Hangsúlyozzuk, hogy mindez csak szemelvény a rendkívül érdekes és gazdag kézirat- és levélgyüjteményből.

Ipolyi Arnold elnöksége

(1879. dec. 14.—1885. ápr. 19.)

«Mintha ma is látnók deli, magas alakját, amint püspöki talárjában, nyájas komolysággal üdvözli elnöki helyéről az évi közgyűlésre megjelent közönséget. Ilyenkor tartott emlékezetes elnöki beszédei, mind nagyobb horderőre emelkedve, gazdag tartalmú, testes értekezések voltak, melyekhez egész évben gyüjtögeté a tekintetreméltó adatokat . . . Lelkünkbe van vésve s híven őrizzük emlékét azon páratlan buzgóságnak s fáradhatlan kitartásnak, mellyel elnöki tisztével járó minden kötelességeinek eleget tenni iparkodott. Nem volt a bizottságoknak, az igazgatóságnak, vagy a választmánynak olyan ülése, melyet fontos ok nélkül elmulasztott volna. Érdeklődött a tárlat legcsekélyebb ügyei iránt és tevékeny részt vett a fontosabb tárgyalásokban is, midőn elvi kérdésben, például a magyar művészeti akadémia felállítása ügyében a kor-

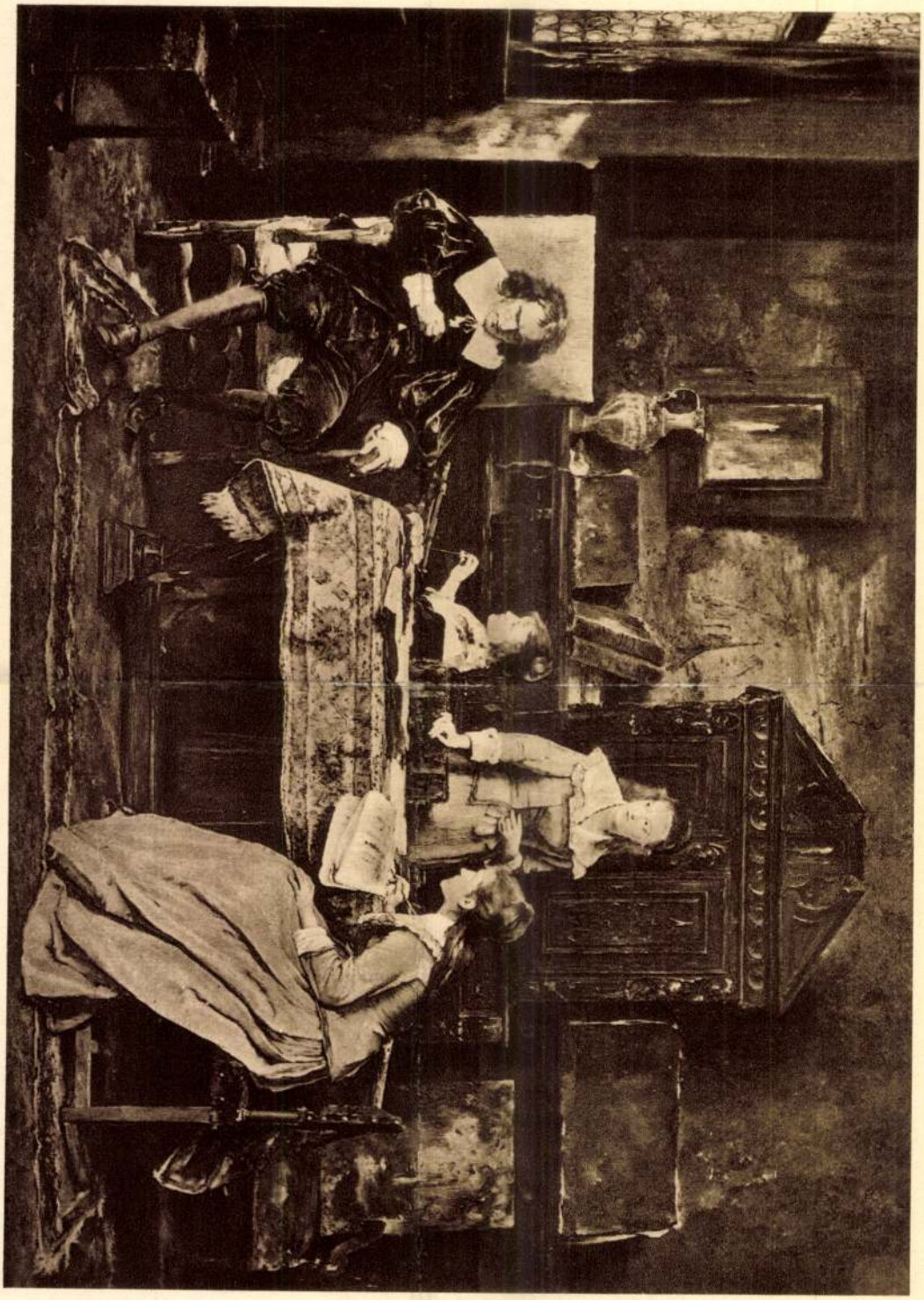

MUNKÁCSY MIHÁLY: MILTON.

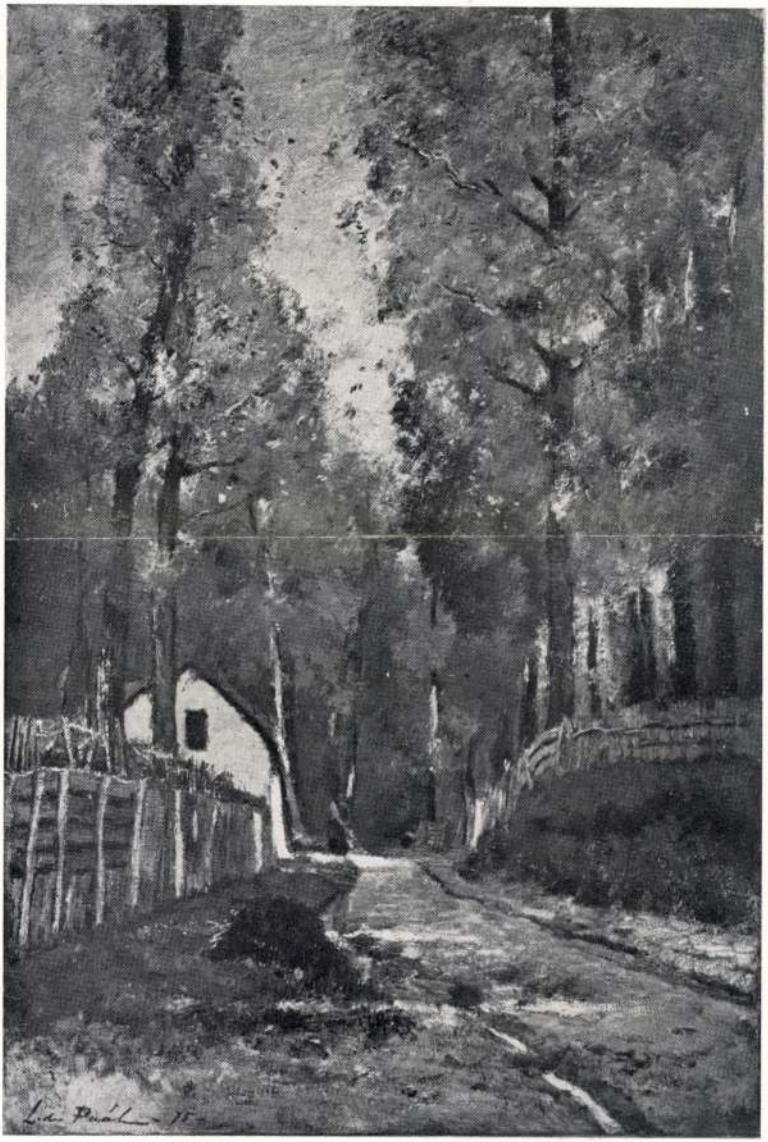

fordítás

PAÁL LÁSZLÓ: REGGEL AZ ERDŐBEN

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

PAÁL LÁSZLÓ: FONTAINEBLEAUI ERDŐ

Pál László

Paál László

Anderberg, A.:

Magyar és svéd művészkapcsolatok a 70-es években, Paál László és Carl Hill.

Magyar Művészet

1926. 9. szám

495–499. l.

Schiele Egon 41, 175
Tordai Schilling Oszkár 539
Schinkel, Karl Friedrich 125
Schmeltzer 251
Schnorr von Carolsfeld, Julius 341
Schongauer, Martin 51
S. Schossberger Klára bárónő 539
Schrimpf 178
Schuch, Karl 344
Schuhmacher, Fritz 600
Schultzberg, Anshelm 501—12
Schwegerle, Hans 41
Schwind, Moritz von 175, 341, *343*,
Seabrooke, Elliot 212
Segantini, Giovanni 38, 423
Seisenegger, Jacob *389*, 395
Semper, Gottfried 20
Senyei Károly 256
Seregélyi Dezső 40
Sergell, Johann Tobias *494*
Severini, Gino 178
Seurat, Georges 127
Shannon, Charles 38
Sheringham, George 38
Sichulski 44
Sidló Ferenc 2, *37*, 41, *43*, 47, 128, *261*, 298, 301, 420
Siedlecki Ferenc 45
Signac, Paul 173,
Sigrist Ferenc 540
Silvestre, Louis de 98, 463—4
Simay Imre 128, 303
Simberg Hugó 542
Simkovits Jenő 48, 303
Simó Ferenc 41
Simon, Lucien 38
Simonet, Jean 412
Szegedi Szűts István 3
Székely Bertalan 5, 7, 425, 430, 539, 541
Székely 177
Szente János 126
Szentgyörgyi István *1*, 219—30, *232*, *234*—5 304
Szinte László 361
Szinyei Merse Pál *1*, 4 12—14, 18, 33, 35, 4 301, 307, 485, 548
Szlányi Lajos 415—6
Szmrecsányi Ödön 2, 2
Szobotka Imre *130*
Szőnyi István 2, *22*, 126—7, 248, 297—3
Szüle Péter 35, *53*, 29
Szűts Zoltán 484

Tacca, Ferdinando 482
Tary Lajos 38
Telcs Ede 41, 222, *25*
Telepy Károly 41
Telford 233
Tengbom, Ivar 531
Tessin, Nicodemus 49 531, 536
Thiele, Alexander 96,
Thoma, Hans von 38,
Thorma János 33, 298 313—6, 366, *369*- 378—9, 382, 384
Thorwaldsen, Berthel
Thulden, Theo van 39
Tiepolo, Giovanni Batt 297
Tihanyi Lajos 180

Paál László

Tájkép, Szépm. Mur.
Repr. Kniesen

Nagyújmagy VI. tábla

VASÁRNAP

6

Kat. Virágvasárnap
Prot. Cölesztin
Ó-g. 24. Nb. 5. vas.

N. k. 5 ó. 30 p. N. ny. 18 ó. 36 p.

HÉTFŐ

7

Kat. Herm. József
Prot. Herman
Ó-g. 25. Gyo. B. A.

KEDD

8

Kat. Dénes pk.
Prot. Lídia
Ó-g. 26. Gábor

SZERDA

9

Paál László

Alföldi tájkép, olajf. Szépm. Mürz.

Erdő, olajf. Szépm. Mürz.

Repr.

Nagyjmagy. 14. tábla

Nyárfák, olajf. Szépm. Mürz.

Erdei út, olajf. Szépm. Mürz.

Repr.

U. o. 15. tábla.

KÉPHAMISÍTÁSOK KIÁLLÍTÁSA. A bécsi osztrák galéria, a Belvedere felső termeiben nagyérdekű kiállítás nyílt meg, melyet a galéria igazgatója Dr. *Haberditzl* rendezett. Nagy nehézségeket kellett leküzdenie, mert a gyüjtők nehezen határozták el magukat, hogy a tulajdonukban levő hamisítványokat átengedjék, féltek attól, hogy nemcsak kárt fognak szenvedni, de még ki is nevetik őket.

rá ma-
ı részt
t össze-

ilágosí-
ı legis-
vészeket
s meg-
ás után,
ı, egyre-
lok, me-
szleteket
olf művei-

átszig-nálták. Később, mikor 1906-ban megnyíltak a Szépművészeti Múzeum Munkácsy- és Paál-termei, Paál-hamisítványok bukkantak fel, melyek sötét, aszfaltba ágyazott, pasztózusan fekete erdőrészleteket ábrázoltak, — nagyrészt ragacsos, ólmos színharmóniákban, de friss festékben. Egész Paál-gyár keletkezett. Mostanság is felbukkan ebből a fajtából. Sokat hamisították Mészölyt, később Mednyánszkyt, akinek számos utánzója akadt, lelkiismeretlen emberek ezek műveit átszignálták. Élő művészeink is sokat panaszkodnak a hamisításokról. Iványi-Grünwald Béla egyik vázlatát egy hamisító „kidolgozta", az aláírás igaz, a kép hamisítvány lett.

A bécsi kiállítás katalógusa rámutat arra az érdekes körülményre, hogy amióta Hevesi monografiája Alt Rudolfról megjelent, e könyv színes fénynyomatai alapján készülnek a hamisítványok. Az ősz mestert magát is nem egyszer megtévesztették, hamis vízfestményeket szignáltattak vele. Fiatal korában Alt Rudolf apja számára csinált, apja modorában vizfestményeket, melyeket apja szignált. Igy tehát előállottak hamisítványok, melyek szignaturája igaz s igazi Rudolf Alt vízfestmények hamis Jakob Alt szignaturákkal.

Még több a hamis Pettenkofen. Főleg azóta hogy megjelent a nagy Pettenkofen-monografia, melynek színes reprodukcióit variálják és utánozzák. Főleg szolnoki vásárjeleneteket és cigánymotívumokat, mert ezek Bécsben a legkeresettebbek.

Igen érdekes egy hamis Menzel-szénrajz, melyet maga Menzel ezzel az expertizzel látott el: „Tisztelt Uram! Sajnálatomra ki kell Önt ábrándítanom. Ez a rajz hamisítvány — ilyet én nem csináltam. Tisztelettel Menzel. Berlin, 1904. november 10."

Igen sok a Schwind-, Spitzweg-, újabban a Schiele rajz-hamisítvány. Ösmeretes, hogy Corot-t mily sokan hamisították. Amerikában több a Corot-hamisítvány, mint ahány festményt Corot életében összefestett. Millet rajzai is kedvelt tárgya volt a hamisításoknak.

Annál ritkábbak a Waldmüller-hamisítványok. Többnyire csak kortársai műveit szignálták át. Akad köztük olyan is, melyet a fiatal Zichy Mihály festett, de most Wald-

Magyar Művészet
1926. 3-7. 175 l.

szikla volt kora problematikus művészeti mozgalmai közepett. A naturalista szigorú következetességével nézte az életet és műveiben arra törekedett, hogy szigorú formafelfogását érvényesítse. Misére menő breton parasztasszonyai, fekete ruháikban, mint egy-egy erős sötét folt a szürke kövecses úton, szimbolikus jelentőséget nyertek. Három özvegyasszonya, amint a tengerpart magányos kőpadján ülnek, befelé fordított szemmel néznek maguk elé, mint egy-egy néma sikoly, a formák nagyszerű erejével döbbentenek meg. Híres triptychona is egész életregény. A baloldali képen látjuk az útrakészülő férfiakat a bárkában. Megadással néznek a bizonytalan jövő elé. A középső kép a búcsúlakoma. Az egyszerű függő lámpa fénye körülsimogatja az asztal körül ülő társaságot, a sejtelmes, ingó árnyékok réme ott settenkedik körülöttük. A harmadik képen a parton veszteglő asszonyok csoportja. A kegyetlen tenger látóhatárán eltűnt a bárka és ki tudja, viszontlátják-e szeretteiket? A festő balladát mond. Előadása is komor, szűkszavú, csak a főformákat éreztető. Nem ad futó optikai képeket. Alakjait nem nyelik el az atmoszféra csodái. Élő, eleven valóságok maradnak, letapintható plasztikai egyedek s formáik valószerűségét az anyagok éreztetésével is kiemeli. Cottet jelentősége a biztos formák hangsúlyozásában áll, olyan időben, mikor az impresszionista mesterek kezében már-már elsikkadni látszott a valóság. Cottet már évek óta nem dolgozott. Szélhűdés érte és azóta élőhalott volt. A halál most kimondhatatlan szenvedésektől váltotta meg.

Félix *Valloton* (szül. 1865) most lett éppen 60 éves s úttörő jelentősége nem a festészet, hanem a fametszet terén érvényesült. Svájci francia volt, kinek Páris lett a hazája. A modern fametszet új életre keltője volt Valloton, aki festészetében túlkemény, a kontúr erős éreztetője, ami kis fametszeteinek viszont nagy értéket kölcsönzött. Plakátjain, szemben Toulouse-Lautrec bámulatos könnyedségével, csupa erő, konstrukció, stilizáltság. Fametszetei a maguk erős foltrendszerükkel, szigorú kontúrjaikkal a régiek mesteri erejét juttatják eszünkbe. Gauguin hatása alatt, Cézanne szellemében, dolgozott, a forma kultusza jellemzi őt is, de nem a valóság plaszticitására, hanem a kétdimenziós tér megőrzésére, tiszta stilizálásra törekedett. Képzeletében a forma kontúrjai bontakoztak ki és fény- és árnyhatások helyett a fekete és fehér foltok kapcsolataival ért el tiszta hatásokat. Főműve Rémy de Gourmont Masques-jához készült fametszetes arcképei. Valloton jelentősége a könyvdíszítés terén érezhető legfőkép. Utóbbi időben sokat betegeskedett és a háború után való években lassan vesztette el erejét. A két francia művész halála érzékeny vesztesége korunk művészetének. *Lázár Béla.*

PAÁL LÁSZLÓ ISMERETLEN LEVELEI

Barbizon, 1874

Aug. 31: — Nyomor és mindig csak nyomor . . .

Nov. 24: — Mily boldog leszek, ha egykor ütni fog a megszabadulás órája! . . .

Emberi és művészi tragédiájának legintimebb önvallomásait veti papirra Paál László ezekben a levelekben, amelyeket Munkácsy után legmeghittebb, bizalmasabb barátjához, Bartel Gusztáv düsseldorfi zenemesterhez irogatott Barbizonból.

A gavalléroskodó, nagyúri, de abszolut bohém szertelenkedések között eltelt düsseldorfi tartózkodása alatt jut meghitt baráti viszonyba Bartellel.

A zenéért való rajongása hozza oly közel a düsszeldorfi zenemesterhez s később, amikor Munkácsy nógatására végleg otthagyta Düsseldorfot s Barbizonban letelepszik, ez a bizalmas baráti viszony még melegebbé érik Érzékeny szíve, lázongó kedélye családja szomorú sorsától s a saját küzdelmeitől, csalódásaitól s sötét sejtelmeitől megtépázva az emberi és művészi tragédia megdöbbentő rapszódiáját ontja sorokba. Talán éppen azért oly rendkívül becsesek ezek a vallomások: Paál László embertermészetrajzi lényéhez új s belülről fakadó dokumentumokat szolgáltatnak ezek a sorok. 1874-ben írta ezeket a leveleket; abban az esztendőben szakad vége — miután Munkácsy megnősül — a vele való, csaknem életközösségig összeharmonizálódott együttességük. Kedélyének elszomorulását nemcsak ez az egyedül való legényélet, de talán Munkácsyék friss zamatú boldogsága is befolyásolja erősen: csendes maliciával tesz is erről említést — Munkácsy Mihálynénak a nászútról hozzá intézett levelét idézve.

Legsötétebb színeit azonban mégis azoktól a szomorú hírektől kapja egykor oly derűs kedve, amelyeket Magyarországon maradt családjáról hoz minduntalan számára a posta. Borzasztóan meggyötrik ezek a hírek s mennél inkább érzi tehetetlenségét családjával szemben — saját szükségleteire is alig telik — annál mélyebbre fészkelődik lelkületébe.

Csendes, jól esően szelíd derűséget szór ebbe a keserű önvallomásba az a pár sor, amelyet Londonból küld barátjának.

Forbes, angol műbarát, akivel Düsseldorfban ismerkedik meg s aki kezdi gyűjteni Paál László képeit, hívja meg Londonba. Ezek a londoni napok nemcsak művészetére, — Constable volt rá nagy hatással — de kedélyére is jótékonyan hatnak . . . Töprengéseit s önmagával való viaskodását, a londoni életnek mohón felszívó ereje, nagyarányúságokkal telített kérlelhetetlensége szinte megedzi egy időre Paál Lászlót.

De ez a néhány sor sem tud megnyugtató vígaszt adni azoknak, akik e legintimebb önvallomásokon át betekinthetnek Paál László csodásan érzékeny, finom pszihéjébe.

IVÁN EDE.

Művészet 1911.

REGGEL
VÁGÓ PÁL FESTMÉNYE

Mein guter Bartolo!

Él még a magyarok istene! . . .

Bécsben megkaptam a médaillet.

Hogy nevem tévesen vagy egyáltalában bele sem került a lapokba, kedves öreg France-om, ne aggaszszon. — Gr. hivatalos forrásból tudja — akkor megfújom a harsonát — hallja meg hát az egész világ!

Hogy momentán boldog vagyok, mondanom sem kell . . . egyébként a megszokott, rendes katzenjammeros hangulatban vagyok; három nap óta egy tanulmányon dolgozom, de nem tudok előbbre jutni, mindig törülnöm kell — reménylem azonban, hogy nemsokára minden jól megy. Nagyon meg vagyok elégedve, hogy itt vagyok, megtaláltam azt, ami után szívem vágyott — csak bátorság! Szíves üdvözletemet küldöm feleségednek s téged is szívből üdvözöl

a te Lászlód.

28/873.

Címem L. du Paal
chez mr. Siron
à Barbizon près Melun.

*

Barbizon, 16 Juni 74.

Drága Bartelem!

Nem akartam addig írni, amíg pénzt nem küldhetek neked . . . Fogalmat alkothatsz most arról a kutyának való életmódról, melyet folytatok, ha azt a pár rongyos tallért sem tudtam neked azóta elküldeni; mégis írok, mert a világért sem akarom, hogy rosszat gondolj rólam . . . Nap nap után gondolok rád s csaknem sírva fakadtam, hogy ennyire jutottam s olyasmi történik velem, ami talán 100,000 közül senkivel sem történhetik meg . . . A sorsot fel nem tartóztathattam s nyomorba jutottam . . . Apám és bátyám börtönben vannak — nevünk meg van becstelenítve — anyám beteg, csaknem egészen megvakult, minden gyámolítás nélkül áll most . . .

Én, kedves Bartelem, elpusztítom magamat, ha ebben a rettenetes helyzetben nem tehetem azt, amit tennem kellene . . . Kész csoda, hogy egészen meg nem bolondultam, hogy a kétségbeesett ember bátorságával még dolgozni is tudok.

Legboldogabb napjaim azok, amidőn Munkácsynál Párisban vagyok s ő engem a világ zajába visz, ahol mindent, mindent elfelejtek.

Ő a világ legjobb embere, ha rá nem fizet — és én igazat adok ebben neki!

Soraidból, kedves Bartelem, azt a következtetést vonhatom le, hogy a te helyzeted sem rózsás . . .

Kérlek, égesd el ezt a levelemet s annak tartalmát senki fiának a világon el ne áruld!

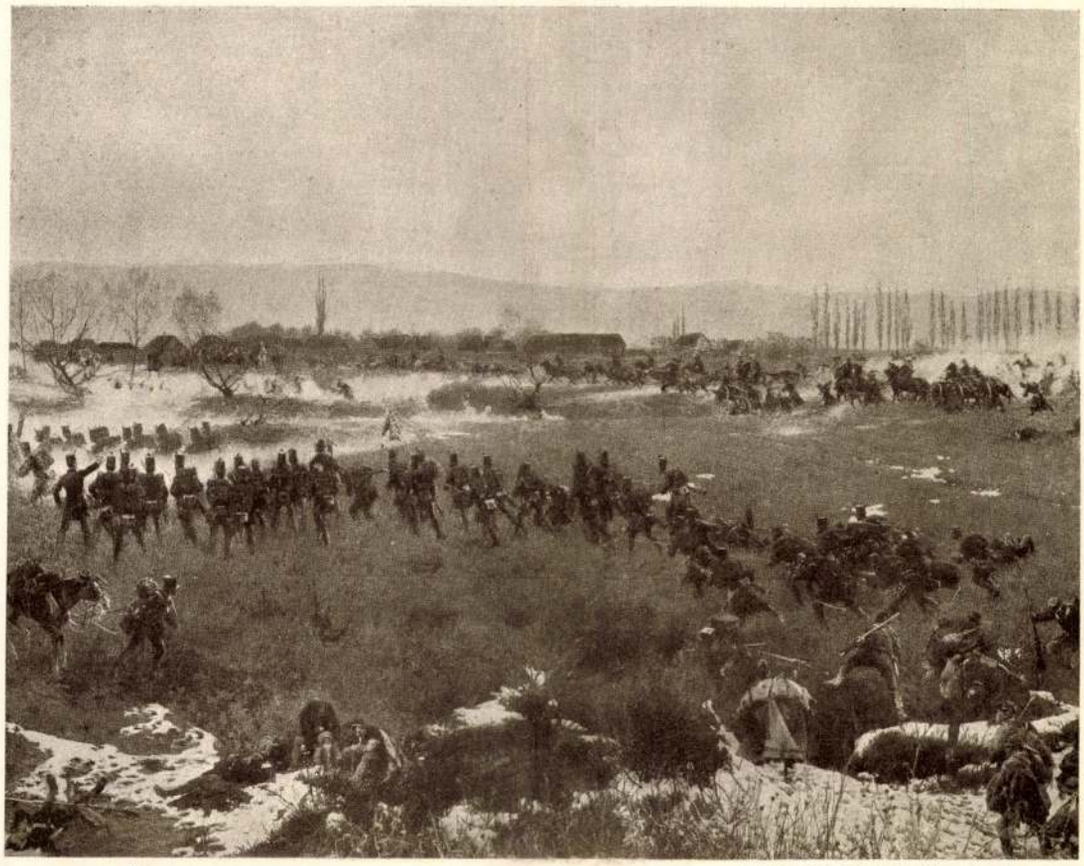

A NAGYSZEBENI ÜTKÖZET
RÉSZLET VÁGÓ PÁL KÖRKÉPÉBŐL

Neked mindent elmondok . . . s beérem azzal, ha te megbocsátasz, hogy a világ mit mond, az teljesen közönyös rám nézve . . . Nincs veszteni valóm, legfeljebb az eszemet és akaratomat veszíthetem el — akkor azért imádkozom majd az istenhez, teljesítse azt az egy kérésemet, hogy annyi eszem maradjon, mely elég legyen ahhoz, hogy golyót röpíthessek agyamba . . .

Kérlek válaszolj s írd meg, vajjon jó vagy-e még hozzám — mint én tehozzád . . .

Ezerszer üdvözöllek tégedet és feleségedet

hű Paálod.

*

Barbizon (Seine et Marne) 31 aug. 74.

Kedves jó Bartelem!

Egy egész örökkévalóság mult el, amióta hírt hallattam magam felől, de hisz ösmered a lusta emberek jelszavát: holnap!

Már nagyon is vágyódom az után, hogy ez az örökös holnap egyszer megszünjön, azért írok neked ma . . . Kíváncsi vagyok, hogy megy sorod, hogy vagytok mindnyájan?

Én sokat, nagyon sokat gondolok rátok, de így szokott az rendesen történni, ha az ember mindíg a jobbat várja s nem akar a csalódott reményekről beszélni — napról napra halasztottam a levélírást. De mit is írhattam volna neked? Csak elszomorítottalak volna a szégyenletes dolgokkal, amelyek egy év óta lázas izgatottságban tartanak.

Nyomor és mindíg csak nyomor! Utolsó soraid kissé magamhoz térítettek, hisz ha mindazt elfeledni oly könnyű volna, ha az ember fél szívét ki tudná szakítani anélkül, hogy mély sebet ütne magán . . .

És mégis igazad van, meg kell történni; el kel válnom, mindattól, ami nekem kedves és drága volt . . .

Bele kell magamat élni a valóba . . . mintha egy rossz álom lett volna minden . . . Megbotlottam a mindennapi élet prózájában . . .

Dolgozom, mint mindig s hála Isten, nem minden eredmény nélkül, a mizerabilitásról ugyan énekelhetnék egy csinos kis dalt, mindamellett nem akarok panaszkodni. Haladok s úgy ahogy fenntartom magamat. Gondolhattam volna az ügyeimre is, ha — éppen ha ez a „ha" nem volna. Hiszem, hogy legközelebb már jobb sorsom lesz; nővérem e napokban várja postamesterré való kinevezését, ha kinevezik (egész határozottsággal megígérték neki), ha ez sikerül, úgy róla, mint szerencsétlen anyámról örökké gondoskodva van.

Mult héten elküldtem neki a szükséges óvadéket s most türelmetlenül várom a fejleményeket.

Ha Kolb felé visz utad, mondd meg, kérlek, (ha a tárgyak még nincsenek eladva), hogy a pénzt négy héten belül okvetlenül elküldöm.

Forbestől pénzem hátralékos részét még mindig nem kaptam meg. Csaknem 1000 frank — nekem igen nagy összeg! . . .

Azt mondod, hogy írjak, százszor is hozzá fogtam, de nem ment — a dolog annyira bánt, hogy nem tudok addig szívből írni, amig meg nem szabadulok az adósságtól. Várok még valamit — - mindennek tisztázódni kell bizonyos idő mulva . . .

Hosszú idő után egyetlen várakozásom Miska lakodalmára való elutazásom volt Colpachra. Miska felesége egy csinos, jólelkű, kissé féltékeny asszony, körülbelül 70—80,000 frank évjáradékkal.

A fél világot beszaladgálják most, Luxemburgból Svájcba, Olaszországba, Ausztriába, és Magyarországra utaztak. — Utolsó levelét Bécsből írta. — Madame Munkácsy azt írja nekem: Kedves Ladzi csupa szórakozással telik az időnk, mesés étvágyunk van s úgy aluszunk mint a patkányok. Reménylem, hogy ősszel viszontlátjuk Párisban.

Legközelebb többet írok barbizoni és párisi tartózkodásomról.

Szerencsémre vagy szerencsétlenségemre ismét a legválogotottabb társaságba kerültem — mindamellett még mindig Kölnre gondolok!

Nem vagyok egészen megveszve?

Nem hallottál semmit?

Mi újság Düsseldorfban, kérlek, add legszívélyesebb üdvözletemet Bewer úrnak és Bewerné asszonynak.

Hogy vagy és mit csinál a kedves feleséged?

Kérlek, gondolj rám . . . Isten veled . . .

Ezerszer üdvözöllek téged és feleségedet

hű Paálod.

SZEGED SZEBB LESZ, MINT VOLT . . .
VÁGÓ PÁL FESTMÉNYE

Művészet és csendélet.

Az éppen folyamatban lévő csendélet kiállítás teszi aktuálissá, hogy a két fogalmat egymás mellé helyezem. A közelmultban is volt már egy csendéletkiállítás Pesten, nem is egy, hanem kettő, azonkívül épp most olvasom egy német folyóiratban, hogy odaát is megnyílik egy nagy összefoglaló csendéletkiállítás és jól emlékezem, hogy az elmult év folyamán külföldi lapok híradásai nyomán itt is, ott is fölbukkant a csendéletkiállítás. Szóval a csendélet divatban van. Nem először. A csendélet divatja különösen akkor kezdődött, mikor a l'art pour l'art dogmája győztesen bevonult az esztétikába és dogmatikus ellenmondást nem tűréssel írta elő a művészet számára még a tárgyválasztásra vonatkozó parancsait is. Az impresszionizmus térhódításával egyre erősebben kezdtek dominálni a festőművészek tárgyválasztásaiban az olyan témák, melyek már eleve kizárják a gondolati tartalmat, vagy ahogy kissé célzatosan az impresszionista esztéták kifejezték magukat, az irodalmi tartalmat. A dogmatikus impresszionizmus szinte egész természetszerűen találta szemben magát a mult század közepe anekdótázó zsánerkép festészetével és a nagy tablók történelmi pikturájával. De egyébként is az optikai törvények alkalmazásán alapuló impresszionista technika inkább kedvezett azoknak a szüzséknek, melyeknek a nagy természet a színjátéktere. Így tehát elsősorban a tájkép felé terelődött az impresszionista festőművészet figyelme és minél dogmatikusabb lett az iskola, minél inkább került az esztéták irányítása alá, annál merevebben zárkózott el a gondolati tartalom elől és így mi sem természetesebb, minthogy az impresszionista, majd a poszt-impresszionista festészet legkedvencebb témái közé fogadta a csendéletet. Ezen a területen kitombolhatta magát a l'art pour l'art „tiszta" pikturája és még attól sem kellett tartania, hogy a tájkép hangulata belejátszik a kép hatásába mint olyan faktor, mely nem tisztán festői tényező. A csendélet, mely századokon keresztül száműzött témája volt a pikturának, a XIX. század második felének második negyedében diadalmasan vonult be a festőművészet érdeklődési szférájába.

Lényegében azt mondhatnánk, hogy egészen mindegy, mit fest a piktor, hiszen a fontos az, hogy amit csinál, abban tehetség nyilatkozzék. Itt van mindjárt jó példának Cézanne, akinek szerény témái, a csendéletek biztosítanak világhírnevet és rendkívül előkelő helyezést korunk művészettörténetében. Sőt, a példát még messzebbre is lehet vinni. Cézanne nemcsak a csendéletnek tudott jelentőséget adni, de egész piktori látását, festői hitvallását a csendéleten keresztül tudta manifesztálni. Cézanne egészen új és a maga tehetségéből vett törvényeket adott a csendélet példáin és oly jelentékeny művészi felfedezéseket jelentettek az ő csendéletei, hogy ezek az igénytelen témák befolyásolták Európa pikturájának kialakulását jó két évtizeden keresztül. Már ebből a Cézannera való hivatkozásunkból látható, hogy nem tartozunk azok közé, akik szerint a csendélet témájában, de akár mely más témában is ne lehetne nagyot alkotni. Épp ennyire távol esik felfogásunktól annak hirdetése, hogy a grand art nagy témái, már magukban véve értéket jelentenének a piktura szempontjából. A téma maga nem teszi értékessé vagy értéktelenné a piktor művészetét. Ami gondolkozásra késztet bennünket a csendélet mai népszerűsége kapcsán, az egészen más.

A művészetek történelme, az irodalmak történelme, mindenféle történelem azt tanítja, hogy az ember saját korának gyermeke, a művész pedig minden ember között legérzékenyebben reagál korának eszméire, törekvéseire és történéseire. Hitelesebben minden történelmi kútforrásnál, saját bőrünkön érezve tudjuk, hogy ez a kor, melyben élünk, nem tulságosan csendes, nem a csendéletek kora. Szinte érzékeinkkel kitapogathatóan véljük tudni, hogy a régi kor lezárult és egy új korszak épül fel szinte szemeink láttára és ennek az átmeneti korszaknak minden kataklizmája, nyomorúsága és érdekessége, depressziói és színessége egy zűrzavaros élet szinte napról napra változó kaleidoszkópjában forog. Az egyes ember élete épp úgy, mint a nemzeteké a legnagyobb feszültség jegyében áll és nincs az a viharos tengeren hányódó hajó, amelyik drámaibb képet nyujtana, mint mindennapi életünk, melyből a ma történelme tevődik össze. Mégis egyik csendéletkiállítás a másik után. A festőművészet épp úgy, mint napjaink történelme a legnagyobb bizonytalanságban hol erre, hol arra orientálódik. Amiképen a társadalom individuális és kollektív jelszavak alatt próbálja megtenni útját mától a holnapig, a művészetek is végletes jelszavak és épp ezért kaotikus kísérletezések örvényei között kanyarogva, hatalmas vargabetűkkel igyekszik a sziklás meredélyek között a tiszta felismerés tengerébe ömölni. A művész bármerre tekint, mindenütt más és más törekvéseket lát, a legkülönbözőbb fétisek uralkodnak, zagyva tanok, zavaros kísérletezések, kérész életű divatok tartják vacogó lázban a művészeti közéletet. És mégis egyik csendéletkiállítás a másik után.

Állapítsuk mindjárt meg: ezek a csendéletek nem cézanneiak, ha sok esetben cézannei származásúak is. Ezek a csendéletek nem a nagy akarás, a nagy alkotás jegyében állnak, ezek a csendéletek nem egy vajudó kor megoldásai akarnak lenni, ezek a csendéletek a játszi kedv, a piktori kedély csendes hullámai, nem a nagy problémák, hanem legfeljebb a nagy problémák szorgalmi dolgozatai.

Ezek a csendéletek legfeljebb a ma művészete, de nem a ma élete.

És ezen a ponton válik el a mai csendéletkultusz a cézanneitól. Cézanneban a csendélet a művészetet és az életet együtt jelentette. Cézanne művészete ki-

fejezte korának életét, a mai csendéletkultusz eltávolodik korának életétől. Az ember azt várná, hogy a művészek érzékeny lelke a dolgok ábrázolása mögött felmutatja ennek a mártir korszaknak véres életét. Arra gondolunk, hogy ennek a száz sebből vérző kornak sóhaját és jaját, töprengéseit és keserveit kellene kihallanunk a művész ábrázolásaiból. Hol van korszak, amelyik alkalmasabb lenne a nagy figuralista számára! az emberi arc, az emberi figura talán soha nem volt oly kifejező, érzésekben és gondolatokban oly szenzációsan érdekes, mint a mienk. És a piktorok csendéletet festenek. Nem a csendéletek, a piktorok ellen van kifogásunk. A csendélet maga a megfelelő művész kezében talán ki is tudná fejezni az akut sebekkel borított kor testének-lelkének életét. Talán igen. De a mai csendéletpiktornak csak pihenő órája, vagy művészetének gyakorlása, vagy technikai problémáinak megoldási tervezete a csendélet és semmiképen sem arra kívánja felhasználni, hogy rajta keresztül demonstrálja a kor lelkét. Csodálatos, de úgy látszik, így van: a ma piktorát nem érdekli a ma élete. Nagy szakadék tátong a művészet és az élet között. Lehet, hogy a közönség is, a napi gondoktól elgyötört közönség is inkább kedveli a csendéletet, mint a figurális kompoziciót épp úgy, mint ahogy jobban szereti a látványos revűvel tűzdelt operetteket, mint a klasszikus drámákat, vagy operákat. A művésznek azonban arra kell gondolni, hogy a legszenzációsabb görlökkel ékesített revű is csak egy szezónt él meg, a klasszikusok pedig örökéletűek. Lehet, nem vitatom, hogy a mind sűrűbben előbukkanó csendéletkiállítások a közönség ízlésének kívánnak áldozatot hozni. Lehet, bár nem hiszem. Mégis meg kell mondanom, ki kell kiáltanom, hogy az ember feje van olyan érdemes téma, mint a saláta feje. És kérve kérem a piktorokat, gondoljanak arra, hogy legalább néha-néha két paprikafej megfestése között forduljanak érdeklődéssel az ember felé, aki a legizgalmasabb drámának, egy új kor születésének ma éppen a főszereplője. A gyufaskatulyák, vizespoharak, rózsaszirmok, asztallapok, üvegek és fémek ne takarják el szemeik elől annak a nagyszerű tűzijátéknak ragyogását, ami a ma emberének feje köré festői motívumokban gazdag tablót rendez. Nem kívánjuk a novellafestés reneszánszát, sem a vezércikkpiktúra feltámasztását, nem rétorokat akarunk, hanem piktorokat akarunk, akik a mi életünket élik, művészeket akarunk, akik nem vesztették el kapcsolatukat az élettel.

Művészeket akarunk csendélettel vagy anélkül, de nem akarunk csendéleteket még művészettel sem az Élet íze-szaga nélkül.

Gy. N.

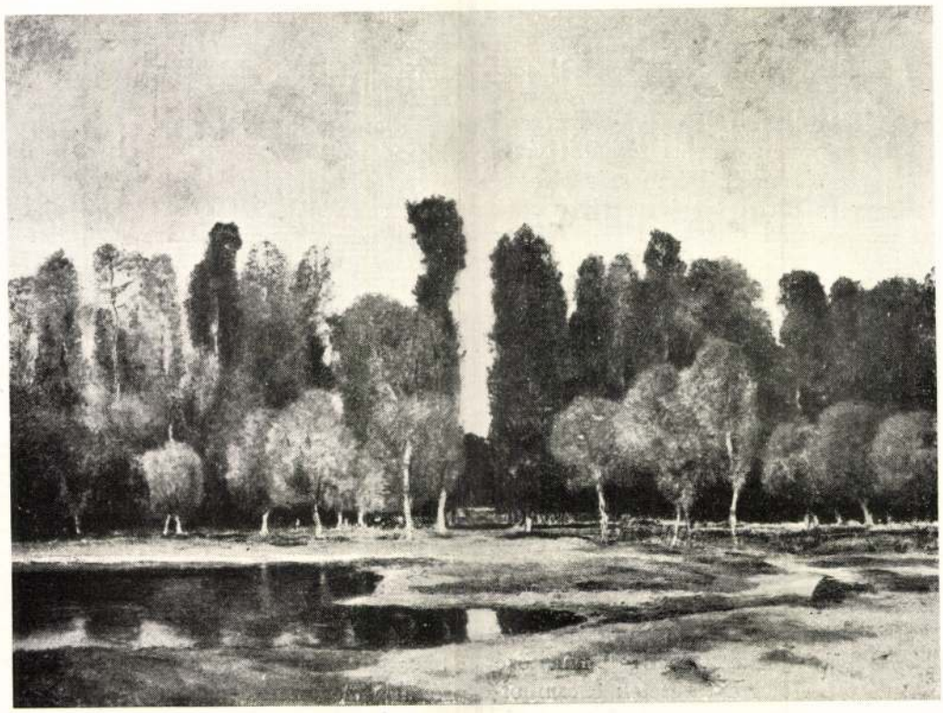

PAÁL LÁSZLÓ: ERDŐSZÉLE

Dános Géza gyüjteményéből — A Műcsarnok Reprezentativ kiállításáról

Képzőművészet 1932. 98-9.

véve és a moralista a költő fölött áll. Bruegelnél a hangsúly a kifejezésről az életállapotok megfigyelésére és előadására helyeződik át. Ebben keresi és találja meg a groteszket és a rendkívülit. Nem annyira azt, hogy milyennek kell lenniök az embereknek, mind inkább az, hogy milyenek hibáikkal, szenvedélyikkel és fonákságaikkal a valóságban — meséli el drasztikusan és humorosan, a szemlélőre bízva a tanulság levonását. Mint Rabelaisnál, nála is fokozatosan egészen háttérbe szorul az oktató tendencia és elnyeli lassan a tiszta művészi érdeklődés. (Max Dvorák.) Ugyanebben a szellemben állítja szembe Tolnai Károly is (Die Leichnungen Pieter Bruegels; München, 1925.) a két művészt: „A balgaságot Bruegel megváltoztathatatlan természeti szükségességnek fogja fel, amely az emberi lét birodalmában a tulajdonképpeni hajtóerő, a történések irányítója. Bruegel allegórikus rajzai nem prédikálnak, de a világ ilyen voltának szükségszerűségét bizonyítják. Bruegelnél a balgaság nem az istentől elhagyott világ ördög által való elvarázsoltságát jelenti, mint Boschnál, hanem felismert hajtórugó, mely az emberi létet szabályozza. Az esztelenség, balgaság, Bruegelnél nem értelmetlenség..."

IV.

Rajzainak másik csoportja: majdnem impresszionista tecnikával készült tájfelvételei, melyek olaszországi útjának (1552—1553) hatása alatt készültek. Bruegel visszautasította azt, amit Itália a festészetben jelentett és csak mint élményt fogta fel. Rajzai őszintén vallanak Bruegel természetátéléséről: él a táj az ő számára, a külső forma mellett valósággal a lélegzését is érzékeli, a fák, bokrok úgy nőnek ki belőle, mint a haj... Így átlelkesített hegyek nincsenek Bruegel előtt sem a grafika, sem a festészet történetében. A várost is, mint a természet egy töredékét látja, egész organikusságában megélte a természet ősi valóságat. (V. ö. Tolnai K. id. m.)

Az emberi lét újértelmű nagy ábrázolója számára az egész kozmikus lét feltárta nagy titkait és így történhetett, hogy Bruegel lenyügözően sokoldalú művészete az elindítója a modern plen-air-festészetnek.

Paál László: Erdő mélye
A Paál László Társaság tárlatáról

Fotó Röckel

V.

Mondottuk: Bruegel az első nagy életkép-festő. Rajzai közül a főbűnök allegórizálásai még csak arra jók hogy fantasztikus állatembereinek, csúszómászóinak és ördögeinek kifogyhatatlanul mozgalmas légióját teremtse meg, az erények sorozatban már az allegórikus tartalom az egyes részletekben már felülkerekedik az életképszerűség, hogy ezután évszak-metszetei, alakrajz-tanulmányain a realista látású festő komoly valóságbamélyedésről, nagy megfigyelő erőről, karakterlátó képességről tegyen tanuságot.

Bruegel érdeklődését a népélet iránt és zseniális odafordulását e kiaknázatlan témakörhöz, ami által hatalmas tartománnyal bővül meg a festőiség birodalma, sokféleképpen szokták megmoti-

Képzőművészet
1934. 79. k.

Tornyai János: Szentendrei műterem
A Paál László Társaság tárlatáról
Fotó Röckel

válni. Glück szerint udvari teatrális szokások inspirálják Bruegel évszak-metszeteit. „Az udvaroknál előbb fejlődött ki a művészi érdeklődés a vidéki élet, a paraszt tevékenysége és egész világa iránt, mint a városi polgárságnál. A fejedelmek az év nagy részét kastélyaikban, a vidéken töltötték. Nem véletlen tehát, hogy a vidéki élet első teljes életképszerű tárgyalása udvarban született költeményben jelentkezik, bár nem realisztikusan, Lorenzo Magnifico Nencia da Barbarino-jában. De már ennél is előbb, a XV. század kezdetén az új naturalista törekvés Berry Nercy illuminált imakönyvének illusztrációiban a vidéki élet jeleneteit adja. Ezek a kalendáriumi képek vezetnek el Bruegel hónap-festményeihez. A másik réteg, ahová Bruegel realista művészetének gyökerei a multba visszanyúlnak, az udvarokban a XIV. század óta a szobák ékesítésére annyira kedvelt faliszőnyegek, gobelinek, melyeken a vadászó urak és hölgyek, pásztorok és pásztornők mellett nagy szerepet játszanak a dolgozó parasztok, favágók és szüretelők.

Ezek a tématörténetileg érdekes adatok azt talán még nyilvánvalóvá teszik, hogy szükségszerűen meg kellett jelennie a festészet történetében az életképnek, de azt semmi esetre sem magyarázzák meg, miért volt éppen Bruegel az első, aki említett elődjeinek tapogatódzásai után leglényegén ragadta meg a nagy problémát, melynek örökértékű egyéni megoldását nyujtotta festményeiben.

VI.

Bruegel a fantasztikum életlényegfeltáró romanticizmusától lépésről-lépésre jut el kései képeink nemes egyszerűségéig, az emberi élet tragikomikusságát az epikus nagy nyugalmával s melegszívű tárgyilagosságával megfestett valóságinterpretálásáig. Minden „téma" csak *emberi* vonatkozásaiban érdekli, még szorosabban véve *hazai* nyelvre való leforditásban. Ebben az őszintén némétalföldi áthangszerelésben, szemben a romanisták csinált formalizmusának idegenszerűségével, Bruegel képei művészi igazságukkal mélyen meggyőzőek minden esetleges irrealitásuk ellenére. Az alaktalan és Bruegel előtt *sub specie aeternitatis* meg nem rögzített németalföldi életszellem kristályosodott ki ebben a csodálatos művészben alkotó principiummá és nyert kifejezódést oeuvrejének a mindennapi élet festői értéket dokumentáló jellegében. Azonban túl a *realizmus* egyetemes művészettörténeti jelentőségü apológiáján, a képek reális tárgyi elemei mögött ott bujkál valami kimondhatatlan plusz. Néhol egészen a szimbolikusságig mélyül el Bruegel valóság-interpretálása, amely a nagy mester megértő, böles életfilozófiáját irradiálja, a képről lélekből szólva a lélekzet, belső összefüggést teremtve az egyes festmények között, melyek egymásrautalásának új szövevényén keresztül átdereng Bruegel örökjelentőségű szellemi portréja...

VII.

Első festményei tárgyi túlzsúfoltságukban belső kapcsolatot tartanak grafikájával. „A Farsang harca a Bőjttel" (1559.) még allegorikusan felfogott festménye Bruegelnek. Az erőteljes lokális színekkel megfestett, rálátásban adott nyüzsgő csoportban valósággal elvész a hordón ülő és egy nyárssal hadakozó kövér Farsang, akivel szemben a sovány Bőjtasszonyság hosszú sütőlapáttal vezeti a harcot. Részleteiben a kép éles termé-

mecsekaljai Horvai János, a Szövetség, művészeti egyesület elnöke:

— Évek óta nem járok a Műcsarnokba, csak hallomásból ismerem a dolgokat. Nézetem szerint nagyon helyén volna az összetartás, mert ennek a széthúzásnak nem látja hasznát sem a művészet, sem a művészek. Az. is helytelen, hogy a vezetőség tagsági díjak nemfizetése miatt is töröljön érdemes tagokat és hogy ilyen nehéz időkben harcban álljanak a művészek. Hogy a magyar művészet ilyen nagy mestereket, mint például Csók is, — nélkülözni tudjon, — azt szinte hihetetlennek tartom. Nem szabad a művészi csillagokat elhomályosítani, nem szabad munkakedvüket csökkenteni, s nem szabad tűrni, hogy ez a mai állapot megmaradjon. A Műcsarnok vezetősége rosszul teszi, hogy az ugynevezett művészi starokat mellőzi. Inkább némi lemondással, de vissza kell csalogatni e nagy művészeket. Ők egyébként is azon vannak, hogy az egyetemes magyar művészet érdekei meg legyenek védve. Külföldön teljesen ismeretlen az ilyen szakadás. Münchenben pl. a Glas Pallastban együtt lehet látni az összes frakciókat, a legmodernebbeket a legkonzervatívabbakkal együtt, s tesznek mindent a hazájukért. Szent ügy, amit az állam nem hagyhat figyelmen kivül s olyan egyéniséggel mint *Kertész* K. Róbert h. államtitkár, aki az ellentéteket ki tudja küszöböni, — nézetem szerint, — az ő bevonásával, ezt az áldatlan harcot nyugvópontra lehetne juttatni. Ebben az ügyben feltétlen orvoslást kérünk.

SZENT-ISTVÁNY GYULA MEGHALT. A magyar képzőművészetnek ismét mély gyásza van. Súlyos veszteség érte *Szent-Istvány* Gyula halálával, aki egyike volt a negyven évesek gárdája legtehetségesebb festőjének. Tehetségén felül még erőteljes ambició is fűtötte, hiszen egyike volt azon keveseknek, akik szerették a nagy tableaut, a nagy feladatokat, az évekig eltartó kompoziciós munkákat. Monumentális vágy hevitette nagy festői témák beteljesítésére. A grand art volt az ideálja. Közönségünk még élénken emlékezhetik nagyméretű vásznaira, melyek közül A bányász halála c.-re a társulati nagydíjat is elnyerte. Mint festő hívő lélek volt, ragaszkodott a magas ideálokhoz, mint ember hűséges lélek volt, ragaszkodott bajtársaihoz, a piktorokhoz, akikkel együtt indult és együtt akart végezni. Az ő sorsa előbb végeztetett el. Az orosz fogságban szerzett szívbaja kiragadta a művészet muzsáinak karjaiból épp úgy, mint a művészi harcok viharaiból, melyekben pedig harcos katonaként vette ki részét. Temetésén az egész művésztársadalom részvéte kisérte ki az utolsó útra.

BÖHM PÁL: CIGÁNYOK

Dr. Neuvirth Alfréd úr gyüjteményéből

KIÁLLÍTÁSI NAPTÁR. *November 9.* A Munkácsy Céh III. reprezentativ kiállítása az Ernszt-muzeumban. *November 16.* Kínai kiállítás a Nemzeti Szalonban. *November közepén:* beküldés a Műcsarnok téli tárlatára. *November 20.* Gr. Andrássy Gyula hagyatékának aukciókiállítása a Műcsarnokban.

A MŰGYÜJTŐ

MAGYAR GYÜJTŐK UJABB SZERZÉSEI

I. SOROZAT

Hála gyüjtőink művészetszeretetének és nemes ambiciójának valóban újabb szerzésekről számolhatunk be, még pedig sorozatosan. Tegyük hozzá mindjárt, hogy ezek az újabb szerzések igen értékes darabokra vonatkoznak és nem a mai súlyos gazdasági viszonyokkal, hanem gyüjtőink nagyszerű áldozatkészségével állnak egyenes arányban. Igy elsősorban *dr. Neuvirth* Alfréd úr újabb képeiről kell a legteljesebb elismerés hangján beszámolni. Mikor egy év előtt gyüjteményét ismertettük és annak a véleményünknek adtunk kifejezést, hogy ez a gyüjtemény még bizonyos rendszerezésre és kiegészítésre szorul, nem gondoltuk, hogy ily gyorsan kerül sor ezeknek a kívánságunknak teljesítésére. Neuvirth dr. gyüjteménye olyan művekkel gazdagodott, melyek a komplettirozás munkáját tökéletesen végezték el. Négy új képe: *Benczúr* Gyula XVI. Lajosa (Benczúr számunkban reprodukáltuk) *Liezenmayer* Sándor Madonna képe, *Paál* László Rőzseszedője és *Böhm* Pál zsánerképe egész klasszissal emelik és szerencsésen egészitik ki az együttest. Mind a négy mű a mestereknek reprezentativ alkotásai. Bőhm Pál zsáneralkotó művészete a maga tökéletességében érvényesül úgy a kompozició, mint a tájképi keret szempontjából, a részletrajzok pedig olyan bravúrosak, élesen látottak és frissen, lendületesen előadottak, mint talán egyetlen hasonló zsánerü képén sem. *Benczúr* XVI. Lajos c. történelmi képének nagy színes vázlata került Neuvirth dr. tulajdonába. Ez a színvázlat bizonyítéka annak, hogy Benczúr részleteiben is mennyire kifejlesztve látta meg és adta elő történelmi képeit. Ez a színvázlat már maga a kép. Történelmi mozzanatában és pszihológiai hatásában a modern ember részére talán többet is mond mint maga a kész tableau. Színei ragyogóan elevenek, kompoziciója Benczúri tökélyü. *Paál* László képe a mester tipikus sötét tónusú alkotásai közé tartozik, még pedig java alkotásai közé. Egének szuggesztiv világossága döbbenetes kontrasztot alkot a kép sejtelmesen sötét karakterével és az előtér rozsdabarna foltjai az erdő zöldjeinek kimeríthetetlen variációjával Paál László mesteri készségének egyik legszebb

PAÁL LÁSZLÓ: RŐZSESZEDŐ

Dr. Neuvirth Alfréd úr gyüjteményéből

Képzőművészet

1930. 34. 27.

Paál László

— (Megjelent a tizéves „Nouvelle Revue de Hongrie") jubileumi száma, kötetnek béillő terjedelemmel. A bevezető cikket *Esterházy* Móric gróf, a kiadó társaság elnöke irta „Kelet és Nyugat között" cimmel. Ugyanennek az átfogó gondolatnak jegyében foglalkoznak a különböző magyar kérdésekkel a többi cikkek is. *Dampierre* gróf francia követ a francia-magyar barátságról ir. Kelet—nyugati határhelyzetünknek földrajzi alapjait *Kádár* László ismerteti és az e keretben kialakult magyar társadalom történetét *Mályusz* Elemér rajzolja meg. A Duna-medence népeinek középkori viszonyait *Elekes* Lajos ismerteti. *Tolnai* Gábor Bethlen Gábor portréját adja. Az utolsó száz esztendő történetére *Lengyel* Tamás alkalmazza a szám vezető szempontját. A cseheknek kelet—nyugat közötti szerepléséről *Borsody* István ir, a bulgárok helyzetéről *Fortunoff* Konstantin. Sorra felvetődik a magyar kereszténységnek, nyelvnek, irodalomnak és népi hagyományoknak sajátos kelet—nyugati jellege *Tóth* László, *Gáldi* László, *Babits* Mihály és *Bálint* Sándor tanulmányaiban. Ugyanebből a szempontból jelentős *Harsányi* Zsolt regényrészlete: „Zrinyi Miklós Rómában". *Farkas Zoltán* Paál Lászlóról irt tanulmányt, *Lajtha* László a magyar táncról. *Ruisz* Rezső Budapest jellegzetességeiből mutatja ki a kelet és nyugat közti határvárost. *Baumgarten* Sándor cikke és egy terjedelmes lapszemle zárja a számot, mely a külföld számára e közvetlen érdekü ellentétpárnak alkalmazásával: szemléletes és ritka jelentőségü bemutatását adja szinte a teljes magyarságtudománynak.

Nemzeti Újság 1941 dec. 28

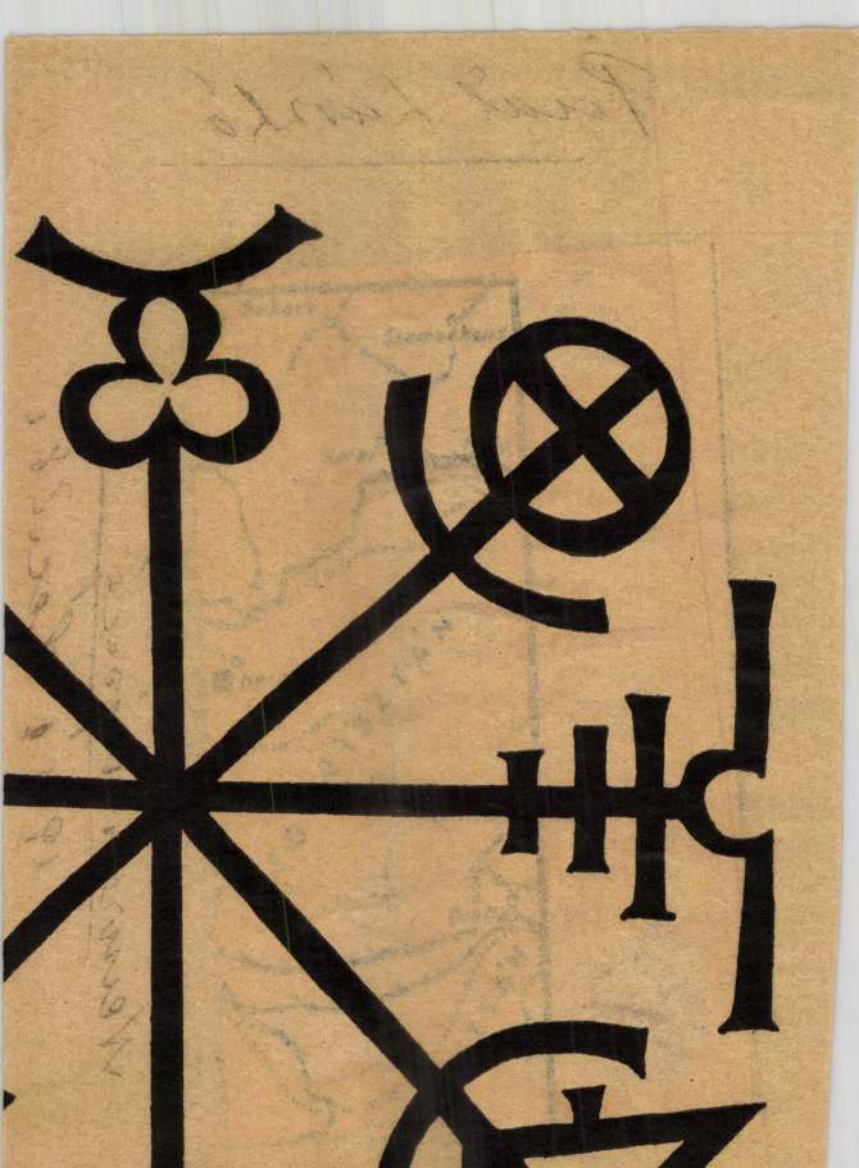

Paál László

U. 275

Paál László

Jestő

Grad

Nemz és kovjet. ét. 1911.
190.

Paál László

lásd
2

Rippl Rónai
visszaemlékezéseit
Bpest 1911.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Paál László

Irod.

Egy magyar festő hagyatéka. Vas. Ujs
1880. 277 l.

Paal László

nemzeti szalonban
rendezett kiállí-
tásainak katalógusát
kéri

Könyvtárunkban

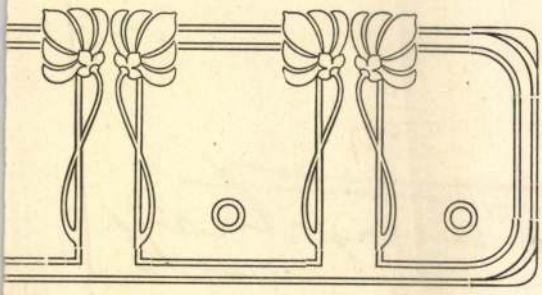

' MŰVÉSZ ÚR!

udomására hozni, hogy SZENDREI
Tudományos Akadémia tagja, a jeles
ÁNYI GYULA műtörténész jórészt
nagyszabású magyar műtörténeti lexi-
ázadtól kezdve napjainkig élt összes
foglalja s melynek első kötete
atásügyi ministerium támogatásával

ZEK LEXIKONA

Paal László

Brod

Mod. fest. 1904

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Paal Lailo

Ind

Cat spec 3 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. -

Paál László

Gród
Z

Rózsa Miklós: Kalauz a Művészház nemzetközi impresszionista kiállitásához. Bpest. 1910. 20. l.

~~Angol grafikusok V. 208.~~

Paál László

1904. őszi

kiállításon

6 képe. Emlékkiállítások

Ernszt Lajos: Magyar tájképfestők. Mészöly Géza és Paál László. Nemzeti Szalon 1904-ik őszi kiállításának katalógusa. Bpest 1904.

Orsz. Magyar Iskola – Egyesület V. 62.

Paál László, festő V. 190.

AZ ERDŐ
PAÁL LÁSZLÓ RAJZA
A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

Művészet 1907. 196. l.

inger, elmarad a rézkarc mögött. De éppen az, hogy a rajz egyetlen példány, hogy megjelenése aránylag szürke, sápadt, tónusainak skálája korlátoltabb, színtelenebb, okozza azt, hogy mögötte áll a mély nyomás szülöttének, mely egységes erejével, mélységével és technikai változásainak páratlan gazdagságával messze felülmulja."

Az acéltűn, a vonalkarc lényeges eszközén kívül a festőecset, a ceruza, a kréta, a roulettekerék, minden elképzelhető eszköz, melynek segítségével valamiképpen képhatás elérhető, teljes érvényéhez juthat a rézlapon. Ezt az itt közölt sokszorosításokból is megsejthetjük még. Az aquatintánál az ecsetet, a vernis-mounál a ceruzát mint közvetítőt.

Tudjuk, hogy a vonalkarcnál az aquafortista a rézlemez felületére leheletfinoman elhengerelt viaszréteget rajzolja át tűjével s a felcsillanó vonalak mélyítését maró savak eszközlik. A vernis-mou-technikánál azonban a crayonrajz szellemében készül a mű egy viaszrétegre borított szöveten vagy papiroson, melynek strukturája rajzolás közben a viaszrétegen keresztül átnyomódik a lemezre. A féltónuskép hatását éri el az aquatinta-eljárásnál. Ennél gyantaport hint el finom rétegben a lemez felületére, reáolvasztja azt és az odaforradó gyantacseppek közein keresztül maratja be a rajzot. Az edzés félbeszakítása, egyes részletek védő befödése által fejlődnek mindkét eljárásnál a tónusok fokozatai. A vernis-mou kényes technikáját, mely könnyűkezű, biztos rajzolót tételez föl, Bottka műve illusztrálja. Rakssányi aquatintája a födőecset síkjait jellemzően mutatja, míg Garzó művén egy-egy részlet puha átmeneteivel elárulja az Olgyai-féle új kréta-eljárásnak előnyeit.

A monotipia, mint neve mondja, nem szoros értelemben vett grafikai műfaj, mivel csak egy, ritkán két nyomatot ad a prés segítségével a megfestett lemezről. Közvetve egy galvanoplasztikus úton róla formálódó anyalemezben ugyan a monotipia is ad nyomtatási formát (Herkomertipia). Kedvelt, érdekes eljárás, melynek előnyt nyújt a rendes festményrajz felett, hogy mélységeiből a fényeket simító acéllal, ecsetnyéllel, sőt direkt ujjnyomással hatásos pasztozitásban ki lehet festeni. Friss, szellemes improvizációnak engedelmes, véletlenségekben bővelkedő kifejezési módja.

SZOBORÁPOLÁS. A szobrot is ápolni kell, mint a finom arcbőrt, kerti növényt, vagy pendelyes gyereket. Ápolni kell, mert ennek hiányában szépségfoltok ütnek ki felületén. Az idő úgynevezett vasfoga véle is elbánik, akár a gáláns dámákkal, akik melancholikus, hervadó korukban mindenféle ravasz kis szereket próbálnak, hogy — ha csak egy percre, csak még egy lobbanásig, — de megállíthassák tovatűnt tavaszaikat. Amit rajtuk a manikür doktora végez, drágán és komplikáltan, a szobron azt néhány munkásember cselekszi olcsón és nagyon egyszerűen. Mosogatás, törlés, tisztítás meg egyéb ily műveletekből áll ez az utóbbi tudomány. Ősrégi dolog, mint maga a faragott kép. Ősrégi kúra, amit ma épp úgy, mint Fáraó idején, figyelembe vesznek a városi areopágok, — persze nem nálunk. Honi földön a szobor utcagyereksorsban él. Magára hagyatottan, ápolás nélkül, nevelő nélkül. A díszbeszéd után, amikor „lehullott a lepel", az alkotót „lelkesen üdvözlik" s felvételt csinál a fotografus, e nagy pillanattól kezdve csak a tér verebei éreznek iránta különös szimpátiát. Az Isten és a főkertész kegyelméből törpe bokrok nőnek körülötte. Rend és szabály szerint e törpe bokrokat mindig nyírják, vizezik, csak ő, a bronzhérosz mered a levegőégben s viseli megadással azt az új ruhát, azt az éppen nem decens burkot, amit reáragaszt a meteorologia összes csapása, szeszélye: eső, hó, szél, fagy, por, piszok. Az olvasó pedig most ne higyje, hogy ez itt humoreszk. Régi tény, amit írtunk s komolynak annyira komoly, hogy a Képzőművészeti Tanácsban szóbakerült. Levelet, pecsétest s hivatalosat küldött a Tanács a fővároshoz, „több gondot" kérve a szobrok közállapotát illetőleg. Ha a levél nem marad pusztán udvarias akta, valamelyik nap végre hát sikálni fognak benneteket ó budapesti momentumok. (d.—)

MŰVÉSZI DÍSZLETEK. Hamarosan most nem tudjuk okát adni, hogy ez a műfaj miért halad oly lassan a célja felé. Mindössze két esetre emlékszünk az idei szezonban, amikor nem a barokk sablonok szerint festett díszletekhez volt szerencsénk. Az egyik az „Ördög" második felvonásának díszlete: egy modern lakóház hallja. (Tervező: Márkus Géza műépítész.) A másik d'Annunzio „A holt város" drámájához készült, Márkus László rajza szerint, a Thalia-társaság színpadán. Mindkettő színben és vonalban erősen stilizált. Egységes tónusú képet adnak, ahol bármely világításnál minden szín (butorok, kosztümök) pontosan a helyén van. Eredménynek azonban a színházak részéről ez meglehetős sovány. A színigazgató urak, mint mindig, az idén is tömérdek pénzt költöttek „fényes kiállításra". Csak a művészi díszlet látott belőle szörnyen keveset. (d.—)

KI LEHET ÉPÍTÉSZ? Majdnem oly elemi kérdés, mintha azt kérdezem, hogy ki nyerhet az osztálysorsjátékon. De épp ezért, mert kérdésnek egyszerű, vitára alkalmatos. A Közmunkák Tanácsa pl. egész másként definiálja, hogy ki lehet építész, mint a Mérnök- és Építészegyesület. Valamelyik áprilisi nap, valamilyen esetből kifolyólag, ugyanis ilyformán határozott: mindenki építész, akinek építkezésnél ipari munkában része van. E nagyon szabad, tág, sőt merész kijelentés aztán heves vitát és tiltakozást provokált egy másik fórumon, szakférfiak közt, a Mérnök- és Építészegyesületben. Könnyű eltalálni, hogy itt mily döntő ponton for-

Paál László

Tab Párismagy 50. l.

82. l. 126. l.

AZ ERDŐ
PAÁL LÁSZLÓ RAJZA
A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

Művészet 1907

inger, elmarad a rézkarc mögött. De éppen az, hogy a rajz egyetlen példány, hogy megjelenése aránylag szürke, sápadt, tónusainak skálája korlátoltabb, színtelenebb, okozza azt, hogy mögötte áll a mély nyomás szülöttének, mely egységes erejével, mélységével és technikai változásainak páratlan gazdagságával messze felülmulja."

Az acéltűn, a vonalkarc lényeges eszközén kívül a festőecset, a ceruza, a kréta, a roulettekerék, minden elképzelhető eszköz, melynek segítségével valamiképpen képhatás elérhető, teljes érvényéhez juthat a rézlapon. Ezt az itt közölt sokszorosításokból is megsejthetjük még. Az aquatintánál az ecsetet, a vernis-mounál a ceruzát mint közvetítőt.

Tudjuk, hogy a vonalkarcnál az aquafortista a rézlemez felületére leheletfinoman elhengerelt viaszréteget rajzolja át tűjével s a felcsillanó vonalak mélyítését maró savak eszközlik. A vernis-mou-technikánál azonban a crayonrajz szellemében készül a mű egy viaszrétegre borított szöveten vagy papiroson, melynek strukturája rajzolás közben a viaszrétegen keresztül átnyomódik a lemezre. A féltónuskép hatását éri el az aquatinta-eljárásnál. Ennél gyantaport hint el finom rétegben a lemez felületére, reáolvasztja azt és az odaforradó gyantacseppek közein keresztül maratja be a rajzot. Az edzés félbeszakítása, egyes részletek védő befödése által fejlődnek mindkét eljárásnál a tónusok fokozatai. A vernis-mou kényes technikáját, mely könnyűkezű, biztos rajzolót tételez föl, Bottka műve illusztrálja. Rakssányi aquatintája a födőecset síkjait jellemzően mutatja, míg Garzó művén egy-egy részlet puha átmeneteivel elárulja az Olgyai-féle új kréta-eljárásnak előnyeit.

A monotipia, mint neve mondja, nem szoros értelemben vett grafikai műfaj, mivel csak egy, ritkán két nyomatot ad a prés segítségével a megfestett lemezről. Közvetve egy galvanoplasztikus úton róla formálódó anyalemezben ugyan a monotipia is ad nyomtatási formát (Herkomertipia). Kedvelt, érdekes eljárás, melynek előnyt nyújt a rendes festményrajz felett, hogy mélységeiből a fényeket simító acéllal, ecsetnyéllel, sőt direkt ujjnyomással hatásos pasztozitásban ki lehet festeni. Friss, szellemes improvizációnak engedelmes, véletlenségekben bővelkedő kifejezési módja.

SZOBORÁPOLÁS. A szobrot is ápolni kell, mint a finom arcbőrt, kerti növényt, vagy pendelyes gyereket. Ápolni kell, mert ennek hiányában szépségfoltok ütnek ki felületén. Az idő úgynevezett vasfoga véle is elbánik, akár a gáláns dámákkal, akik melancholikus, hervadó korukban mindenféle ravasz kis szereket próbálnak, hogy — ha csak egy percre, csak még egy lobbanásig, — de megállíthassák tovatűnt tavaszaikat. Amit rajtuk a manikür doktora végez, drágán és komplikáltan, a szobron azt néhány munkásember cselekszi olcsón és nagyon egyszerűen. Mosogatás, törlés, tisztítás meg egyéb ily műveletekből áll ez az utóbbi tudomány. Ősrégi dolog, mint maga a faragott kép. Ősrégi kúra, amit ma épp úgy, mint Fáraó idején, figyelembe vesznek a városi areopágok, — persze nem nálunk. Honi földön a szobor utcagyereksorsban él. Magára hagyatottan, ápolás nélkül, nevelő nélkül. A díszbeszéd után, amikor „lehullott a lepel", az alkotót „lelkesen üdvözlik" s felvételt csinál a fotografus, e nagy pillanattól kezdve csak a tér verebei éreznek iránta különös szimpátiát. Az Isten és a főkertész kegyelméből törpe bokrok nőnek körülötte. Rend és szabály szerint e törpe bokrokat mindig nyírják, vizezik, csak ő, a bronzhérosz mered a levegőégben s viseli megadással azt az új ruhát, azt az éppen nem decens burkot, amit reáragaszt a meteorologia összes csapása, szeszélye: eső, hó, szél, fagy, por, piszok. Az olvasó pedig most ne higyje, hogy ez itt humoreszk. Régi tény, amit írtunk s komolynak annyira komoly, hogy a Képzőművészeti Tanácsban szóbakerült. Levelet, pecsétest s hivatalosat küldött a Tanács a fővároshoz, „több gondot" kérve a szobrok közállapotát illetőleg. Ha a levél nem marad pusztán udvarias akta, valamelyik nap végre hát sikálni fognak benneteket ó budapesti momentumok. (d.—)

MŰVÉSZI DÍSZLETEK. Hamarosan most nem tudjuk okát adni, hogy ez a műfaj miért halad oly lassan a célja felé. Mindössze két esetre emlékszünk az idei szezonban, amikor nem a barokk sablonok szerint festett díszletekhez volt szerencsénk. Az egyik az „Ördög" második felvonásának díszlete: egy modern lakóház hallja. (Tervező: Márkus Géza műépítész.) A másik d'Annunzio „A holt város" drámájához készült, Márkus László rajza szerint, a Thalia-társaság színpadán. Mindkettő színben és vonalban erősen stilizált. Egységes tónusú képet adnak, ahol bármely világításnál minden szín (butorok, kosztümök) pontosan a helyén van. Eredménynek azonban a színházak részéről ez meglehetős sovány. A színigazgató urak, mint mindig, az idén is tömérdek pénzt költöttek „fényes kiállításra". Csak a művészi díszlet látott belőle szörnyen keveset. (d.—)

KI LEHET ÉPÍTÉSZ? Majdnem oly elemi kérdés, mintha azt kérdezem, hogy ki nyerhet az osztálysorsjátékon. De épp ezért, mert kérdésnek egyszerű, vitára alkalmatos. A Közmunkák Tanácsa pl. egész másként definiálja, hogy ki lehet építész, mint a Mérnök- és Építészegyesület. Valamelyik áprilisi nap, valamilyen esetből kifolyólag, ugyanis ilyformán határozott: mindenki építész, akinek építkezésnél ipari munkában része van. E nagyon szabad, tág, sőt merész kijelentés aztán heves vitát és tiltakozást provokált egy másik fórumon, szakférfiak közt, a Mérnök- és Építészegyesületben. Könnyű eltalálni, hogy itt mily döntő ponton for-

ERDŐ MÉLYE

FESTETTE PAÁL LÁSZLÓ

Paál László

dekorativ festés választja el. A kettő közt: tartalom elbeszélésére törekszik. Humort szólaltat meg, sőt néha még pátoszt is az állatképeiben.

Jogot az érzelgésre! Ez a követelés szólal meg Jendrássik Jenő reálisztikus képeiben. Jogot az érzelgésre a reálizmus számára! Fölvilágositást azoknak, akik azt hitték, hogy ez a jog csakis a romantizmusé! A reálizmus a deklamációról sem tudott lemondani és be-becsempészte a maga festésébe, a szentimentálizmust pedig még úgy sem engedi át egészen a multnak. Nem enged elkallódni semminemű jogot sem. És Jendrássik hűséges őre ennek a jognak. Tudja ennek a jogőrzésnek mesteri fortélyait. A helyzet érzékenysége a maga valóságában ábrázolandó: ez a reálisztikus szentimentálizmus törvénye. Valamelyes erőszakoskodással rája fogható, hogy tulajdonképpen megfelel Goncourtnak a művészi naturálizmusról kifejtett tételének. Hiszen az a szentimentális helyzet valóságos helyzet, ha tehát valóságosan ábrázoltatik: készen van a reálisztikus szentimentálizmus. De Jendrássik meggyőződött róla, hogy az érzelgés ábrázolása nem beszédes, ha csakis tárgyilagos; és megérezte, hogy a személytelen tárgyilagosság beszédessége nem művészi beszédesség. Kellett, hogy az érzelgés eluralkodjon az ő szubjektivitásán is. Kellett, hogy maga az ábrázolás is érzelgős legyen. Azzá lett tehát a színezése. Ellágyult színei szelid fájdalmas harmoniába olvadtak. Vagy pedig izgalmas pirosas, szomorún violaszín tónus ömlik el a képein. És Jendrássik, ha állhatatos marad az érzelgéshez való jog érvényesitésében, rá fog térni az új ideálizmus útjára. Hiszen a reálizmus azzal a joggal nem tud élni, az új ideálizmus pedig átformálja, jóságosságából kivetkőzteti, mámorrá mélyíti. Benne az érzelgés a fájdalomban való kéjelgéssé lesz. Perverz gyönyörűséggé. Csakhogy ezt a festők nem a valóságról való tudásukkal szokták kifejezni. Ennek a perverzitásnak a stilizáltság a megszólalása, formája. A raffinált egyszerűség vagy a buja polychromia, vagy a képnek sejtelmes vonalritmusba szorítása. Jendrássik ma még nagyon-nagyon messze van ettől a festéstől, de mintha egyik-másik újabb képében az érzélgésre való jognak ilyen érvényesítésére vágyakozna!

Ennek a jognak meggyőződéses hívei közé tartozott valamikor Knopp Imre is. Ő is a reálisztikus kifejezés és a megható valóság összeboronálója volt. És ő is kénytelen volt a kettőt egymáshoz hangolni. Amitől amaz ellágyult, emez pedig higgadttá lett. A kifejezés reálisztikája hangulatos valószinűséggé lett, a megható valóság pedig józan elrendezettséggé. Vallásos tárgyú képein nyilvánul leginkább ez az eltolódás. Ez az eltolódás volt az oka annak, hogy ennek az első sorban meghatásra törekvő festőnek vallásos képei ellen azt az ellenvetést tették, hogy józanok. Nem a reálisztikájuk, hanem érzésbeli matériájuk keltette ezt a hatást. Ma Knopp Imre a színötletességgel próbálkozik meg. Az ő erősen meggyőződéses volta nem engedi meg neki, hogy egyszerűen ide vagy amoda pártoljon. Kutat, kisérletez, kapacitálja a meggyőződését. Így festette érdekes esti képeit, a várost éjszakai világításban, az utcai életet mint fényreflexek összetételét. Csakhogy ezekben a tisztán színötletes képeiben sem hódol meg a színfolt követelőzése előtt. Valóságról való erős tudása ellene szegül az impresszióknak; akkor, amikor éppen ezeket keresi. A színötletnek nem tudja magát egészen odaadni: föloldatja, mint valami maró savval, a dolgokról való tudásával. Pedig színezése kezdet óta, még azokban a higgadtan szentimentális elbeszéléseiben is, erélyes harmoniákra törekszik. A fakó háttérnek és egy-egy erősebb tónusnak harmonizálására. Ettől a törekvéstől polgárjogot szerzett abban a polgáriasult modernségben, amely, mint emlitettem, a forradalom után szinte intézménynyé lett, és még iskolaiságnak alapjává is lehetett. Knopp Imrének színötletessége legszegettlenebbül a pasztelljeiben nyilvánul.

Az önnönmaga megismerésének tragikus áldozata volt Ipolyi Sándor. Az érzelgéstől nem tudott szabadulni, pedig fanatikus sóvárgással vágyakozott ki belőle. A legirgalmatlanabban gúnyolódott önmagán. Nemcsak a saját maga fölfogásán, hangulatain, hanem a barna tömény tónussal való küzdelmén. Ez az egy küzdelme volt valamelyest diadalmas. Hozzá tudott férkőzni a szinekhez, megpróbálkozhatott a színszimfoniával is. Hanem az ereje megtört, jóval előbb, mielőtt őt magát, a gyönge testű, de erős kritikájú művészt a halál letörte és véget vetett a megrendítő tragédiának. A tragikuma annak a megismerése volt, hogy a tehetsége még közel se viszi oda, ahová művészetről való tudása, művészetért való rajongása csábitgatta. Izgatott érdeklődéssel nézte az irányok és áramlatok egymásra torlódását és kétségbeesve látta, hogy a küzdelemben nem állhat be az elsők sorába. Ez a keserűség megrontotta még azt a pikturáját is, amely azelőtt nevet is, rangot is adott neki. Még legutoljára, a végét sejtvén, tanuságot akart tenni arról, hogy mégis tudott volna előre törtetni. Megkezdett egy képet, de nem fejezhette be. Félbenmaradtan került hagyatékának kiállitásába. Olyan szinei más képen talán sohasem, seholsem voltak, mint ezen a csakis aláfestett, csakis a koncepció kezdetén maradt festményen.

PAÁL LÁSZLÓ.

FEJLŐDÉSÉNEK és dicsőségének idején ütötte ki a halál az ecsetet tájképfestészetünk e kiváló művelőjének kezéből. Nagy tehetség, nagy ambició és nagy tudás semmisült meg elmulásával; sajnos, alkotásainak nagy része is külföldön széledt el s idehaza csak két tájképe őrizi emlékezetét a Magyar Nemzeti Múzeum képtárában. Élete valóban művész-élet volt; dr. Lázár Béla kutatásainak köszönhetjük, hogy megismerkedhettünk valamennyi epizódjával, amelyek közül annyi a megható, a zámi bölcsőtől a francia deszkából készült koporsóig. A hunyadmegyei Zámban született Paál László 1846-ban. Atyja postamester volt s a szabadságharc kitörésekor mint honvédtiszt teljesítette hazája iránt való kötelességét. Tragikus esemény emlékezete maradt meg ebből az időből a művész lelkében. Paál József, az apa — így közli Lázár a tragikus epizódot — a csatatéren volt, amikor a mócok megtámadták a zámi kastélyt. Csak feleségét találták meg három gyermekével. Apró, kis csecsemőit eldugta anyjuk az ágyba. Lacit pedig elbujtatta a pincébe. A rablók megtalálták az ágyban a gyermekeket s mialatt anyjukat a szörnyű hidegben kikötötték az udvarban az eperfa alá, azután kegyetlenül megkínozták, a szerencsétlen asszonynak látnia kellett, apró gyermekeit mint dobálják labda módjára egymáshoz az emberi mivoltukból kivetkőzött fenevadak. Csak másnap estefelé mentette meg őket a hazatért tiszttartó, de az egyik fiú, Gyula, nyomorék maradt a fél lábára. Laci pedig a pincében elaludt és majd megvette az Isten hidege. Menekültek Aradra. Mindenükből kifosztották őket, háziállataikat elhajtották, valóban kétségbeesett helyzetben voltak. De az életösztön győzött és anyjuk

DÉL — FESTETTE PAÁL LÁSZLÓ

kenyérsütéssel, tejárulással mégis csak fenntartotta magát mindaddig, míg férje visszaérkezett. Jöttek azután jobb napok. A szabadságharc után Paál József megkapta a jövedelmező odvosi postamesterséget s e vadregényes, erdős vidéken élte át Paál László gyermek- és ifjúkorát.

Aradon, ahol középiskoláit elvégezte, már megnyilatkozott benne a festőpálya iránt való szeretet. Itt ismerkedett meg és kötött egész életén át tartó szoros barátságot Munkácsy Mihálylyal, aki akkor egy idősebb festőnek, Szamossynak volt a tanítványa. Eljárogatott Böhm Pálhoz is, hogy a rajzolásban képezze magát s mikor letette az érettségi vizsgát, már végleg elhatározta, hogy a festő-pályára lép. Atyjának nem

Gerdon Modfest

Paál László

merte ezt megmondani s azzal az ürügygyel ment Bécsbe, hogy ott majd jogász lesz. E helyett Zimmermann mester iskolájába iratkozott be. Atyja, amikor később meggyőződött művészi hajlamáról, megbocsátotta neki ezt az ártatlan félrevezetést s elősegítette további tanulását is. Bécsből Münchenbe, majd Düsseldorfba ment s ott találkozott régi barátjával, Munkácsy Mihálylyal. Közben már feltűnést keltett itthon „Radványi parkrészlet"-évei és egy másik tájképével s állami ösztöndíjat is kapott, hogy tanulmányait külföldön folytathassa. Hollandiába ment s tapasztalatokban gazdagon és tisztult művészi felfogással ért Düsseldorfba, ahol azután műtermet bérelt. Különös műterem volt ez: két festő-állványon, egy kopott diványon és egy rozoga széken kívül semmi sem volt benne. Nem telt különbre; atyja már akkorra elszegényedett s nem segíthette, mint azelőtt. Egyébként a régi gavallér-ember maradt a művész s gyönyörű alakja, szép férfias arca, egyenes jelleme és szellemes társalgása révén nagy népszerűségnek örvendett a düsseldorfi társaságban Munkácsy Mihálylyal együtt.

Mikor Munkácsy Párisba költözött, egyre hívta oda barátját is; nem tudott meglenni nélküle. De Paál jó ideig nem mozdulhatott Düsseldorfból — nyakig úszott az adósságban. A gavallér művésznek csak virágokért száz talléron felül volt az adóssága. De végre megmenekült az adósságtól is. „Meggyőződtem ismét — írta haza nővérének — hogy a barátság nem üres szó, *valaki* értem olyan áldozatot hozott, amire mai nap csak ritkán vállalkoznak." Munkácsy volt az a valaki s Paál László 1872 májusában már Párisban lehetett. Itt fejezte be „Erdei út" című képét, a melylyel díjat nyert az 1873-iki világkiállításon. Egy időre Barbizonban telepedett meg Munkácsyval együtt s itt festette meg a többi közt „Eső után őszi hangulat" című képét, a melylyel a Salonban is bemutatkozott. A kép azonban csak művésztársai körében keltett figyelmet. „Holdfeljötte" című képét már nagyobb figyelemben részesítették. „A békák mocsara", „A fontaineblaui erdő" című pedig nagy sikert aratott. De egymásután festette ezután megragadó tájképeit s még többször megjelent a Salonban, de anyagi viszonyai egyre rosszabbodtak. „Amióta festő vagyok — írta egyik levelében öcscsének — még soha ilyen nyomorúságos helyzetben nem voltam, nincs semmi, de semmi keresetem egy pár hónap óta". Egyre jobban üldözte a sors, meg is betegedett. 1877 nyarán, amikor kimerülten tért haza szegényes lakásába, beleütötte a fejét a mozsdója felett levő gázcsőbe és ájultan terült el a padlón. Úgy találták meg. Lassanként jobban lett, de agybántalma nem szűnt meg többé soha s 1878 tavaszán szanatóriumba kellett szállítani. Még abban az évben éremmel tüntették ki a párisi világkiállításon „Fontainebleaui erdő" című képét, de ennek a kitüntetésnek már nem örvendhetett. „A doktorok véleménye szerint — írta Munkácsy Paál László nővérének — szegény Laci agyvelőlágyulásban szenved. S őszintén szólva, én, ki mindig szem előtt tartottam őt, már régóta vettem észre benne kedélyváltozást, de mindég azt hittem, hogy az a sok gond és anyagi viszonyok igen szomorú állapotából eredt... Most már a baj annyira fejlődött, hogy az utóbbi időben gyakran teljesen elveszítette beszélőképességét s általában alig képes egy mondatot teljes összefüggésben kimondani". Végre — 1879 március 3-án — a halál megváltotta szenvedéseitől a szegény művészt. — Koporsója előtt Munkácsy ájultan rogyott össze a fájdalomtól... Mikor a hagyatékában maradt hatvanöt képet 1880-ban elárverezték, ifj. Dumas Sándor, művészetének egyik bámulója is ott volta vevők között. A képek legnagyobb részét kép- és műkereskedők vették meg, hozzánk, sajnos, csak kettő került vissza közülök. Még halálában is üldözte a sors a szerencsétlen művészt. Mikor a Nemzeti Salonban nemrég kollektiv-kiállításon mutatták be művészetét, a rendezés közben tűz támadt és több kitünő képét elpusztította.

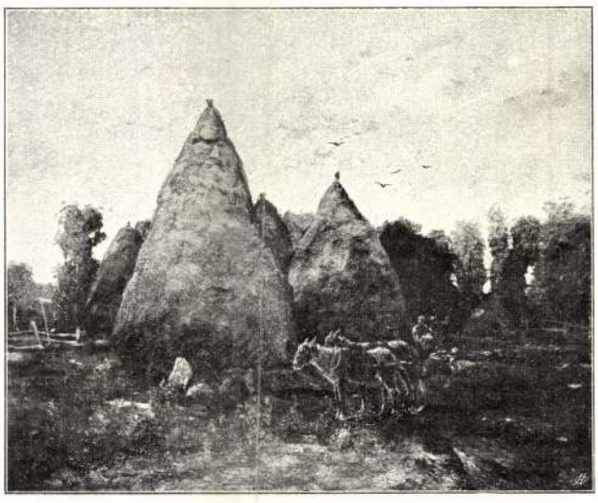

SZÉNABOGLYÁK FESTETTE PAÁL LÁSZLÓ

Paál László

[illegible]

Az Est. 1935.

jul. 11. 7.

160

98.6 = 160

38

160

128

32

1/4

ORSZ. MAGY. SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM • BUDAPEST, VI. ARÉNA-ÚT 41. • (MUSÉE DES BEAUX ARTS)

Paál László

Paál László 12 festményének elpusztulásáról tudosítást közöltek a napilapok nov. 4. és 5-iki számai.

1902.

(Művészet 1902. 439. l.)

A HÉTH

SZENT MÁRTO

ÚJJÁÉPÍTÉSE NÉ
ÉVFORDULÓJÁNA
A MŰEMLÉKEK
BIZOTTSÁGA ME

ÍRTA

DIVALD K

Paál László

festményének kiállí-
tásáról ismertetést a napi-
lapok 1902 nov. 23-ról
hoznak.

(Művészet. 1902. 440. l.)

Paál László

Magyar Művészet

1934. 27, 168.

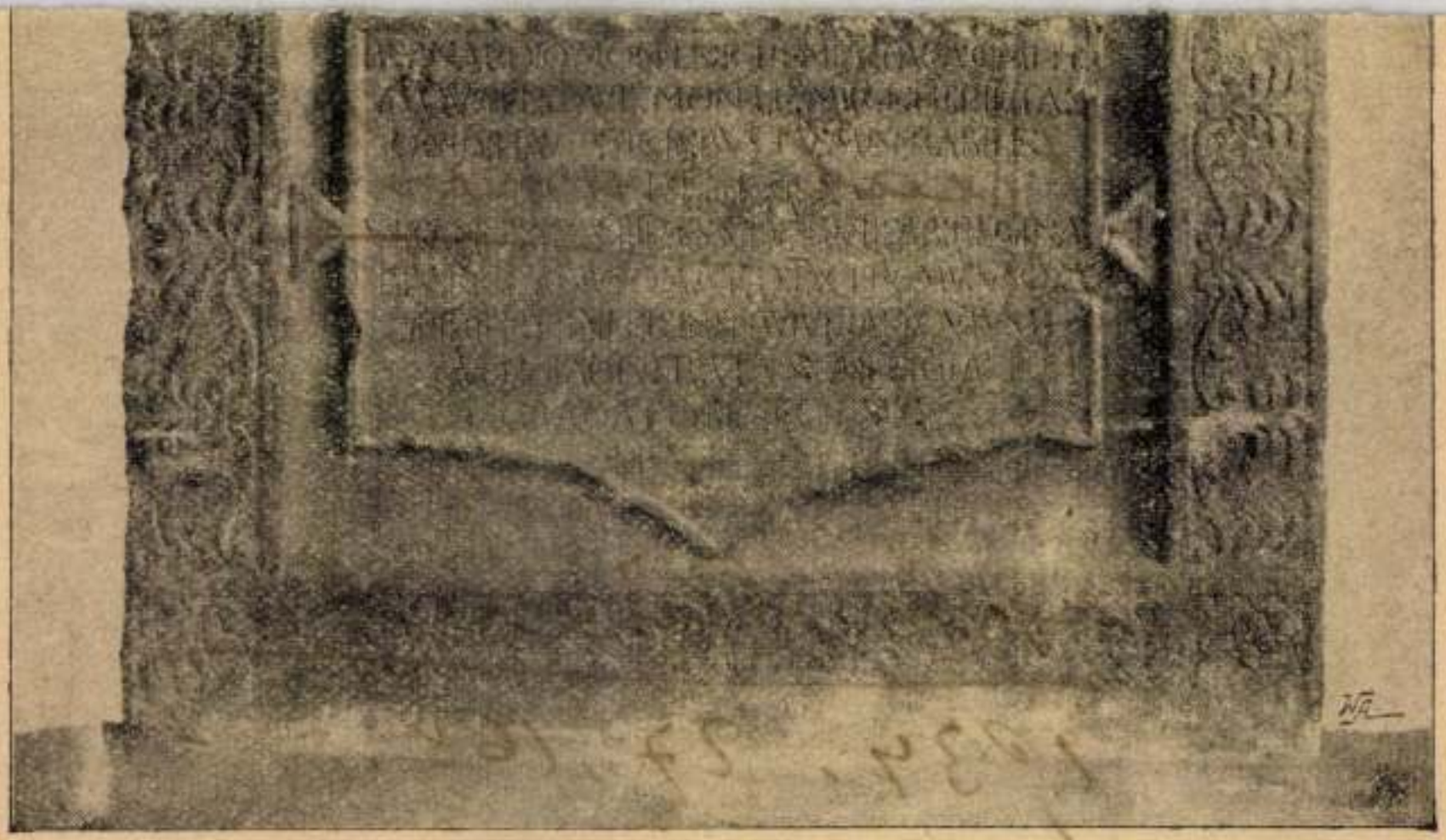

34

Paál László

Petrovics Elek: Magyar művészek
rajzai a Szépművészeti Múzeumban.
Művészet 1907. 182. l.

Paál László

Tájképeink repr-

Művészet 1904. 136. l.

Lotharingiai Károly IV. 97, 99, 100,

Paál László

Irod

Rippl-Rónai Jó-
zsef : Emlékezései.
Bpest, 1911. 14 l.

ami a nyár hevében égő táj hatalmas elborulása a tavasz verőfényes derüjével szemben. Mindketten mások a maguk nemében és egyformán nagyok, a választás közöttük ekképpen inkább temperamentum kérdése. De az az egy bizonyos, hogy a természet fenségét Paál Lászlóéhoz hasonló hatalmas erővel más magyar festő nem festette meg.

Táplálék a hóban.

Könnyű a növényeknek! Nemcsak a talajból, hanem a levegőből is kapnak táplálékot. Nemcsak a gazda trágyáz, hanem a fellegek is. Az esővíz is hoz magával táplálékot, mivel a levegőből ammóniát, nitrátot és nitritet szed fel. A téli csapadékban is vannak növényi tápanyagok. A hónak nemcsak abban van a mezőgazdasági jelentősége, hogy takaróval látja el a vetést, hanem egyuttal ingyen-trágya is. *Meyrac* már 1851-ben megállapította, hogy a hó ammóniát tartalmaz, amelynek *Boussingault* már a mennyiségét is meghatározta. Egy liter friss hólében 0.00178 gramm ammóniát mért. *Tissandier* salétromsavat talált a hóban. Egy literben 0.00278 gramm salétromsavat mértek. *Waller* elemzései szerint ezer súlyrész hóvízben 0.0499 rész nitrogén van nitrátok alakjában. Parányi mennyiségek ezek, de nagy területen mégis számottevők. Egy hektárnyi területen 1 cm magas hótakaró 5 gramm aktiv nitrogént juttat a talajba, mikor elolvad. Minél vastagabb a hótakaró, annál több nitrogéntrágyát kap a gazda ingyen. Hóban szegény teleken nem csupán fagyveszély fenyeget, hanem a talaj sem kapja meg a szokásos nitrogénpótlást. *(—st.)*

Dr. PAJOR SZANATORIUM

BUDAPEST, VIII., VAS-UTCA 17. SZ.

Ezen szanatóriumban elsőrendű orvosi szakerők, kiegészítve hivatásuk magaslatán álló orvosi és ápolószemélyzettel, állanak a betegek rendelkezésére. Az orvostudomány minden ága képviselve van ezen gyógyintézetben: a **belgyógyászat** nagy területe, az **idegbetegségek,** anyagcserezavarok (cukorbaj stb.), gyomor-, bél- és vesebajok, nemkülönben a **testelferdülések,** csont-, izom- és izületi bajok, bénulások, valamint a kisebb sebészeti szakmák (szem, fül, orr, torok, gége stb.) és a **sebészeti urológia,** (prostata-, hólyag- és vesebajok stb.) és végezetül a **nőgyógyászati és szülészeti osztály.** Ennek megfelelően a szanatórium legnagyobb bőkezűséggel fel van szerelve úgy a diagnosztikus, mint a gyógyászati berendezések régi bevált és legújabb gyógytényezőivel: **Röntgen és vegyi laboratórium,** nagyszabású **vízgyógyintézet,** nap- és légfürdők, a villany-gyógyító berendezések egész sorozata, sőt a csodatevő **Rádium** sem hiányzik a szanatórium gyógytényezői sorából. Elsőrendű diétás konyha, **nagyszabású Zander- és gyógygimnasztikai termek. A nagy sebészet** és mestereinek is páratlan hajléka a szanatórium, pazar berendezésű **műtőtermeivel,** ahol tisztaság, fény és világosság árad a termek minden zugából. A szanatórium kedvező központi fekvése csendes környezetben igen nagy előnyt jelent a betegek hozzátartozói, látogatói és orvosainak is, kik sok idő megkímélésével betegüket naponta többször is felkereshetik. A gyógyintézet díjai mérsékeltek és kevésbbé módosoknak is lehetővé teszik a *szanatóriumi gyógykezelést,* így pl. a magánklinikai osztályon *a napi teljes ellátás díja 12 pengő.*

ucreket, mely a köveket forgatja a homályos, hűvös malomban, ott a bálvány derekán az írás: „Az Úr Engedelmével Építtetett Páva Lajos Mónár Mester Által Anno 1798“. Ha valaki a tenyerével lecsapja a bálvány derekáról a lisztet, meg a port, amivel az idő beszitálta, mindjárt kitűnik a finom faragott írás. A képen az is látható, hogy két kutyafarkú oroszlán fölemelt lábakkal pergeti a malomdobot. Nyilvánvaló, hogy a két oroszlán a szelet jelenti, egyik a tavaszi szelet, másik az őszi szelet. Néha úgy ordít a szél itt a magyar pusztán, mint a Szaharában az oroszlán. Marcangolja a malomvitorlákat és szinte lángot vet a veszett forgástól a malom nyaka. Pedig az vasból van! Böjti napok alkonyán a kántorszél úgy énekel a szakállas zsombékok felett, mintha valósággal kántor volna, akkora nagy, hogy a feje beleér az égbe, zsoltárt tart a kezében, úgy vezeti maga ütán a szelek processzióját.

bozontos szemöldök borul, deres bajusza akkorá, mint a vadgalambszárny. Kék kötényе avas, rojtos gatyája is avas, kenetlen csizmája sarkát meg félretaposta az idő. Görbén megy, ha jár, egyik vállát lejjebb húzza, fejét félretartja, mintha mindig zsákot hordana.

Most ott áll a dombon. A korlátnak dőlve pipál, úgy néz le az útra. Szekér zörög Ács felől, sasszeme messziről megismeri benne az ácsi ságort, meg az öregasszonyt.

— Adj Isten!

— Adj Isten!

Az ácsi ember ostorával mutat a város felé és túlkiabálja a szekérzörgést:

— Megyünk a doktorho!

És mutogat hátra az asszony felé, akit a saroglyában ráz az utazás. Az asszony, meg az öreg Pávának integet a fejével.

De a vén ember szeme meglátta a szekér aljún a két zsák búzát. A kocsi már elhaladt és amíg a pipát a

Ezt a cégit s
iratu kémelhárító propaganda fa
rancsnokság H.f.p. 30.382 Eln.
zett.

Nemzetvédelm
gyei, városi és községi intézmé
üzemek vezetőségeit, továbbá mi
gek és munkások fordulnak meg,
kémelhárító faliképet minél töb

A kémelhárit
színnyomásban ára Budapesten P.

Minden magya
rítás alapos munkájában részt

Paál László éve.

Irta: Farkas Zoltán.

— 3 képpel.* —

1929 március negyedikén lesz ötvenedik évfordulója annak, hogy *Paál* László, a nagy magyar tájképfestő, fiatalon meghalt. A magyarság véle szemben bizonyára mély kegyelettel fogja leróni lelkes háláját ezen az évfordulón és ez teszi időszerűvé, hogy a következő sorok, bár csak vázlatos képet próbálnak rajzolni Paál életéről és művészetéről.

Paál László 1846. július 30-án született a hunyadmegyei Zámon. Atyja Paál József, postakezelő volt ott. A család székely eredetű. A forradalom után a művész atyja az aradmegyei Odvoson lett postamester. A községet remek, vadregényes, erdős vidék vette körül. Paálék jómódban éltek. László az aradi minoriták gimnáziumában nevelkedett, 1864-ben tette le az érettségi vizsgát. Hatodik gimnazista volt, amidőn *Munkácsy* Mihállyal Aradon megismerkedett. Művészi hajlamai korán ébredeztek, midőn 1864-ben Bécsbe ment jogot hallgatni, valójában a képzőművészeti akadémiára járt. Széparcú, előkelő megjelenésű és választékos életet kedvelő fiatalember volt. Atyjával némi küzdelmei voltak pályaválasztása miatt, de ezek elsimultak. Az 1868—1869. években már magyar állami ösztöndíjat élvez, 1870. nyarán Hollandiában jár, ahol alaposan megismerkedik a hollandi tájképfestészettel, aminek egész életére döntő befolyása volt. A következő évben Düsseldorfba megy Munkácsy Mihály mellé, 1872-ben ugyancsak ő utána Párizsba és végleg ottmarad. Az 1873. évi bécsi világkiállításon díjat nyer *„Erdei út"* című képével és a fontainebleaui erdő mellé, Barbizonba költözik Munkácsy Mihállyal együtt. A nagy barbizoni mesterek közül már csak *Millet* él ott, de a hagyományok még mindig elevenek. Első jelentős franciaországi sikerét a *„Békás mocsár"* című képével 1876-ban aratta a párisi Salonban. De 1877-ben súlyosan megbetegszik, mindjobban elveszíti öntudatát és 1879 március negyedikén meghal a Páris melletti charentoni elmegyógyintézetben. Hagyatékát, 65 darab képet, 1880-ban árverezték el Párisban; ezen az árverésen a magyar állam két képét vette meg. De idehaza akkor még alig tudta valaki, hogy kit vesztettünk el benne. Műveiből *Lázár* Béla fáradozása 1902-ben szép gyüjteményes kiállítást hozott össze a *Nemzeti Szalón* helyiségeiben. Ekkor végre nálunk is széles körök ébredtek tudatára Paál nagyjelentőségének, melyet ugyancsak Lázár Béla 1903-ban monografiában magyaráz. Magánosok és az állam is ettől az időtől kezdve szorgalmasan kezdik vásárolni, amit nem csekély mértékben elősegít az, hogy a francia és német művészeti piacon az impresszionisták váltak divatosakká, de Munkácsy és Paál képei olcsóbbodtak. Igy jött létre a Szépművészeti Múzeum nagyszerű Paál László-gyüjteménye.

Egész terem hirdeti a múzeumban Paál László dicsőségét. Csupa tájkép, amelyeken erdőrészletek, vagy legalábbis szabadban álló fák adják a témát. Nem idehaza készült alkotások, Paál a Páris melletti remek erdőkben készítette őket és jóllehet, mint már említettük, nem magyar festőktől tanult, ez a terem mégis minden izében magyar levegőt, magyar lelket áraszt. A barbizoni festőiskola csak kifejezésmódokat adott neki, csupán külsőségeket, a lényeget a hatalmas erejű,

* Paál László képeinek reprodukálási joga a „Könyves Kálmán" magyar műkiadó rt.-é.

egy kissé borongós természetlátást lelkében hazulról vitte ki magával. Igy idegen kótalapokra gyönyörű magyar melódiákat írt, amelyeknek mélyen csendülő hangja borús magyar népdaloknak egy pár szóval kirajzolt természeti hátterét és régi, nagyon régi magyar nóták dallamát juttatja eszünkbe.

Mintha tárogató hangja hallatszanék a sötétlő erdőmélyen, mintha magyar tölgyerdők komor zúgása simogatna. Ki-ki fehérlik az erdő sűrűjéből egy-egy fatörzs, az égen

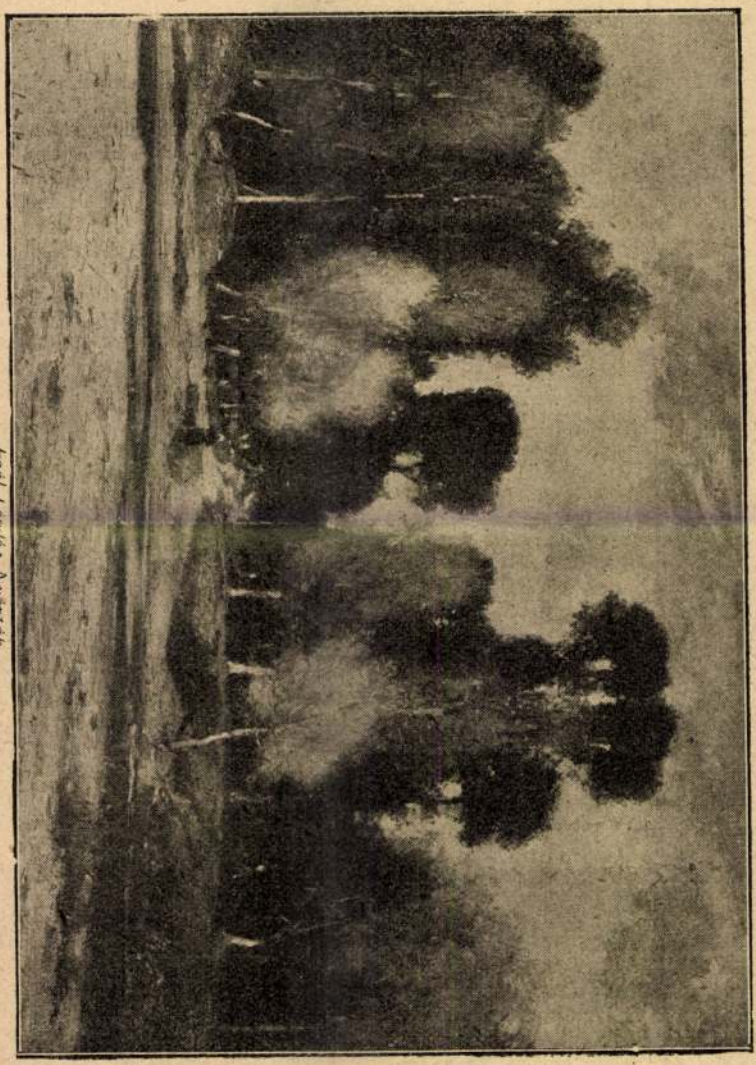

Vaál László: Nyárfák.

haragvó felhők tornyosulnak és szél borzolja a fák koronáját. De aztán megjő az est, a leáldozó nap

Paal László: Favágó az erdőben.

vértengert varázsol az égre, az erdő megnyugszik, halálos csend terül el mindenfelé. És ott jár közöttük a hallgatag vándor, egyedül, elmerengve és egy kissé elszoruló szívvel élvezve az egyedüllétet. Feltámad benne a mult és erőt vesz rajta a magyar bánat. Egy-egy pázsitfolt rikító zöldje harsog elő a szürkület derengéséből, az erdő mélyéből sejtelmes zaj hallatszik. És a mi a

napfényben mindennapi és megszokott volt, most egyszerre újszerűvé válik. A fák sudarának ájtatos égbeszökkenése, a földre lemondással visszaboruló sötét lombok komorra hangolt színárnyalatai egy halkan játszott cselló legmélyebb húrjának sötétszínű hangján az erdő lelkét muzsikálják.

És az erdő lelke Paál képein az egész természet, az egész világ szavává vált, amelybe önmagát feledve merül el a lélek és végül eggyé válik vele. Az a nagy magányosság, amely többé-kevésbbé gyakrabban-ritkábban minden érzékeny lelket körülvesz, szinte maradék nélkül feloldódik benne. Feledve az öröm, a bánat, feledve a vágy és a csalódás: messzire tünt el a kicsinyes emberi élet. Egészen közvetlenül, az a folytonosan hullámzó hatalmas természet tolul elénk, amely nemzedéket-nemzedékre halmoz, erdőt-erdőre sarjaszt, felhőt felhő után kerget, életre halált hoz, de a halálból ismét új életet támaszt. Ebben a váltakozásban több a magasztos elborulás, gyakoribb a viharzás, mint a derűs napfény. Paált nem ujongó himnuszokra ihleti az élet, hanem dörgő zsoltárok komoly orgonazúgását fakasztja belőle. Benne még sok van a régi magyar élet mindinkább kiveszö keménységéből. Az erdő neki nem vasárnapi kirándulóhely, ahol tarka benyomásokat lehet gyüjteni, az erdőt nem a városától megundorodott és oda mégis hamar visszavágyó mai ember kiváncsi és kicsinyes vágyakozásával nézi, mert neki, aki Páris rengeteg kövilágába a mérhetetlen erdőségek hazájából jött, az erdő éltető eleme volt, amelyet rajongó imádattal szeretett, mert csak rajta át értette a világot. De egyáltalában nem volt prédikátor, sokkal zárkózottabb, sokkal arisztokratikusabb jelenség, sem minthogy erőltetett hangsúlyokkal hirdesse mondanivalóját. Azt, amit túláradó lelke parancsára közölnie kellett, tartózkodva mondja el. Nem is öltött magára semmi művészeti álarcot és távol állott minden hagyományos, de belülről üres heroizmustól, kerülte a romantikus festészet aprócska fogásait is, mert az a magasztosság, amellyel neki a természet megnyilvánult, messze túlemelkedett minden efféle játékon. Mélységes megilletődéssel tárta fel a természetnek végtelenséget lehellő ábrázatát. Nem játszik kulisszákat az erdő fáinak ügyeskedő csoportosításával, habár természetesen ő is komponál, azaz kiválaszt és kiemel és egy középponti hangsúly köré rendezi el a részleteket. De nyilvánvalóan nem fejtörő latolgatások után, hanem ellenkezően szinte tudatlanul, csupán érzékei világfelfedező finomságára támaszkodva és még gyakori téma ismétlésekben sem sablonosan, hanem mindig újat és újat adva. Igy aztán igazi őserő módjára hatnak látomásai, bámulatos közvetlenségükkel. Mintha ő maga teljesen kikapcsolódnék belőlük, mintha minden közvetítés nélkül magát a természet szavát szólaltatná meg. Ezért olyan szüziesek, olyan meseszerűek, olyan megközelíthetetlenek és olyan hatalmasak képei. Mert valóban hatalmasak. Akár az esti szürkület borongását festi, akár napsütötte erdőszélek fülledt melegét, akár a tavasszal alig kizsendült lomb halványzöld reszketését, mindig hatalmas erő harsog képeiről. Róluk a folyton megújhodó örök élet zenéje zúg, melynek szárnyalása átömlik a mi lelkünkbe is, megérezzük, hogy a természet hatalmának részesei vagyunk, sőt hogy egyek vagyunk vele. Ekképpen soha sem ébreszt regényes vágyódást a világtól eltérő, sőt elérhetetlen dolgokra, hanem mélyen megérezteti velünk a mindenki számára látható és kézzel fogható természet káprázatos nagyságát.

Mindez csak úgy volt lehetséges, hogy teljesen egy volt azzal a csodá-

latos erdei világgal, amelybe Aradmegyében beleszületett s amelynek másába Párizsból gyakran kimenetán, vagy a pákász a lápon, akiknek százezernyi részletet mutat az, ami másnak talán csak egysíkú hangulat.

Paál László: Erdőrészlet.

kült. Egy volt vele, mint ahogyan környezetével egy a magyar pásztorember, aki éles szemével minden meglát, aki mindent apróra ismer a puszPaál sem volt kisregiszterű megfigyelő, aki csak egy-két dolgot lát és még kevesebbet láttat meg velünk. A jelenségeknek gazdag sokaságát és

bennök elképzelhetetlenül finom árnyalatokat tudott felfogni és végül mégis nagyhatású egységet építeni belőlük, mert lelkében az ezernyi árnyalatot is felfogó érzékelésből mindig hatalmas egységű kép bontakozott ki. Azok közé a ritka művészek közé tartozott, akikben még a finomság is erővé és lendületté válik, amiben nem kis része volt annak, hogy sohasem volt csupán ritka pillanatokban jelentkező és így csak pillanatnyilag igaz, sőt csupán beteges állapotokban felvetődő meglátások embere.

Nem volt mosolygós, derült lélek sem, mint másik nagy tájképfestőnk: *Szinyei-Merse* Pál. A természet az ő lelkében jóval komorabb életet élt, de kétségtelen, hogy megrázóbbat is. A tavasz mosolyát Paál elhagyta suhanni maga mellett, a természet születésének és ifjuságának azt a verőfényét, amely Szinyei művészetét örök ifjuságával teszi feledhetetlenné, nem igen ismerte. Nála a tájék nem tavaszi, hanem mindig az élet delelőjén álló, bár nem határos az elmúlással. S ha tekintete néhanapján az őszbe tévedt, még akkor sem haldoklásról beszélt, hanem csupán a hatalmas élet színváltozásáról. Tájképei ekképpen a férfikor delének hangulataival telvék. Borongós erejük óriási fák, gomolygó felhők, sötétlő erdők hallgatásába, vagy haragjába rejtezik. Lírája sohasem az ellágyulás hangulataiban nyilvánul meg, de nem is felsíró panaszkodásban és bármennyire borús is néha, mindég drámai, mert a visszafojtott és önmagába zárt, de mégis mindent átfogó és kirobbanással fenyegető férfias erő feszültségét és nagyotakarását hirdeti.

Ha ez az életerő néha forró lázakig fokozódott benne, a vihar kitörése előtt mégis megállott és álmélkodva nézett körül. Ekként sok képén katasztrófák bekövetkezését sejthetjük, de ezek viharából nem pusztulás fog születni, hanem ismét csak új, a réginél még hatalmasabb, még nagyszerűbb élet. Ez a belső tűz ott izzik Paál Lászlónak majdnem minden alkotásában. Hasonló temperamentum nyilvánult meg benne, mint Munkácsy Mihályban, akivel különben is jókora lelki rokonságot mutat. Kettőjükben majdnem ugyanabban az időben, szinte átmenet nélkül, fölötte magasra lendült a magyar festészet, minden kétségen kívül nem annyira a belső hazai művészeti fejlődés eredményeként, hanem elsősorban is külföldi hatásra. Egyéniségük végső kifejlődését odakint érték el; Paál a barbizoni művészet hatása nélkül sohasem lehetett volna azzá, amivé lennie sikerült. Ez korántsem lekicsinylés, mert képzőművésznél egészen közömbös, hogy tehetségének kulcsát hol és kitől nyeri, ha ez a kulcs lelkének olyan elrejtett kincsét tárja fel, amelyhez odahaza sohasem juthatott volna hozzá. Hiszen az a tájképfestés, amely Paál László előtt, vagy vele egyidőben Magyarországon jelentkezett s amelytől neki idehaza tanulnia kellett volna, legfeljebb csak gátló motivuma lett volna mélyre markoló realizmusának. Mire is taníthatták volna idehaza a klasszicizáló festőiskolák utasításai szerint festegetők őt, akinek a tájképfestés ama nagyszerű fejlődéséhez kellett csatlakoznia, amely a hollandusokból kiindulva, Anglián át, a nagy francia realista tájképfestőkhöz vezetett. És ennek az iskolának annyira nem méltatlan tanítványa volt Paál, hogy évek hosszú során át nemcsak egyenrangúnak tartották képeit a barbizoniak alkotásaival, hanem néha össze is cserélték velük. Sőt nem volna tulzás, ha egyikét-másikát föléjük helyeznők. De ha ebben aztán volna is valami része magyar elfogultságunknak, idehaza már könnyebben megállapíthatjuk helyét. Munkácsy Mihállyal és Szinyei-Merse Pállal ők hárman legnagyobb tájképfestőink. De Munkácsy Mihály művészi életcéljának elsősorban is nem tájképek festését tartotta és művészi erejének legnagyobb lendületét nem ezen a téren érte el; Szinyei-Merse Pállal szemben pedig Paál László az,

Paál László

vod
z

Erdélyi Árpád

A magyar művészetek
külföldi értékelése.
Művészet 1936. I.

33 l

PAÁL LÁSZLÓ: ERDŐ BELSEJE

PAÁL LÁSZLÓ: ERDŐ SZÉLÉN

Paal László

MÉSZÖLY GÉZA: A BALATON PARTJÁN

stílusával. Európa megismerte a kínai, a japán, a perzsa díszítőművészetet. Fantasztikum és graciőz könnyedség jutottak érvényre. Watteauval és Bollal érte el ez a művészet tetőpontját. A görög térbeosztással kapcsolatosan, melyet a pompejii ásatásoknál ismertek meg később már a motívumokba is érvényesült az antik szellem és ez már a XVI. Lajos stílusa, mely virágzását a versaillesi kastéllyal érte el.

Az empir stílus ismét nagyobb falakat teremtett és azokat szigorúan egyenes vonalas beosztással értékesítette. A XIX. század nem hozott semmi ujat a síkdíszítés számára. Ez az érzék teljesen kialudt, míg a modern iparművészet fel nem ébresztette. Csak a mi időnkben kezd ismét virágozni a térművészet. A festészet, amely Giotto óta elvesztette összeköttetését a síkkal és az össztér architekturájával és a maga önálló útját járta a vászonkép felé vivő fejlődésében, most ismét keresi a kapcsolatot az építészettel. Az az idő, amikor a gyüjtő képet kép mellé gyüjtött galériájában és elmerült minden egyesnek külön való szemlélésébe, alighanem letünt. Nem akarnak már képet, sokkal inkább szépen dekorált, jó beosztású falsíkokat. Sajátságos hogyan találkozik a másik oldalon a festészetben ez a mozgalom a maga kiegészítő jelenségeivel. A véletlen természetkivágás, melyre az impresszionisták esküdtek, már nem elégíti ki a festőket. A kép törvényszerű tagozását és a síkhoz, valamint a kerethez való viszonyát akarják ismét helyreállítani. Ez az az út, mely a pikturát ismét az építészethez vezeti.

Hodler, Munch, Matisse jelzik ezt az irányt. Az ő kompozicióikat nem részleteiben, hanem összhatásában kell megvizsgálnunk. Minden esetvonás, minden szín egymáshoz viszonylik és a kerethez, vagyis röviden: a síkba komponáltak. *Hodlernál* a tér is főszempont, amelyre állandóan gondol. Ő magas falak számára dolgozik. Itt van Heilige

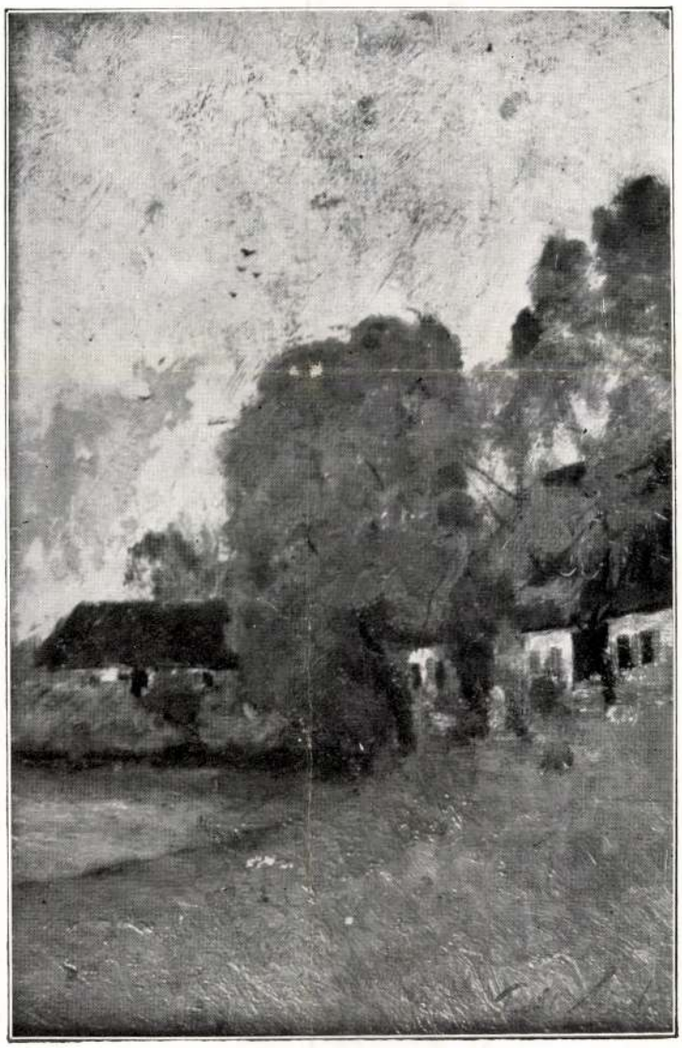

PAÁL LÁSZLÓ: FÜZFÁK

N. H. úr gyüjteményéből

Képzőművészet
1930. IV. évf. 28 sz.
75. l.

ábrázolási kedv növekedett. Nem akartak többé csak síkokat díszíteni, hanem egyben valamely adottságot ábrázolni. Valóban zseniális, ahogyan Giotto ezt a feladatot megoldotta. Az ő számára is szigorú feltétel volt az erőteljes keretezés. Épp oly erősen hangsulyozta és épp oly gazdagon díszítette a keretet, melyhez a bizánci, a gótikus és az új életre ébredő antik motívumokat használta fel a síkfal tagozására. Ezekre az eleven és kellemes beosztásu falakra, gömbölyű vagy csúcsos íveire festette fel az ő figurális ábrázolásait. Szcénái oly kifejezésteljesek, konturjellemzései oly érzékiek, de azért marad minden a síkon. Soha nem téveszti szem elől a kerethez való viszonyát és a kép kellemes tagozásának gondolatát. Hogy a figurái konturjaiban élnek és csak gyengén modelláltak, ez ennek a feladatnak technikai megoldásával függ össze, és egyben eszköze a karakterisztikus előadásnak. Ebből a szempontból az erősen modellált, a vonalról lemondó, a képszerű ábrázolásra törekvő reneszansz nem volt kedvező fejlődési állomás. Ami benne nagy, más területre tartozik. Igaz, hogy a reneszansz építőművészete nagy volt sikterületek szerzésében és azok beosztásában. Egy határozott mértéket alkalmaztak az épületeknél. Ez volt az arany középút, melyet már az antik világ is ismert és amelynél a beosztás olyan volt, hogy a kisebbik résznek olyan arányban kellett lenni a nagyobbik részhez, mint a nagyobbnak az egészhez. Ennek a beosztásnak aránya körülbelül 3:5 és 5:8. Különösen Ráfael belső kiképzései feleltek meg ennek a téraránynak. Tiszta síkdekorációk ezentúl csak mint keret érvényesültek. Még a szépen beosztott mennyezetek is ebből az időből úgy hatnak, mint hogyha sok figurájú nagy körbe foglalt csoportjaik a távolba néznének, talán az égbe, talán az Olimpusra. A reneszansznak valóban programmszerű szándékossága is volt a síkfelület feloldása. Ámbár mint keretet vagy mint iparművészeti díszítést nagyon kedvelték a szép ornamentikát: gyümölcsgirlandok, virággirlandok, úgynevezett arabeszkek és groteszkek, fantasztikus vonalvezetésű griffek és oroszlánok sűrűn fordúlnak elő, ezeknek azonban már egészen más értelmezésük van és semmi közösséget nem tartanak a két dimenziós síkábrázolással. A barokk korszakában is szőnyegek és szőttesek díszítésére sűrűn használták az ornamenst.

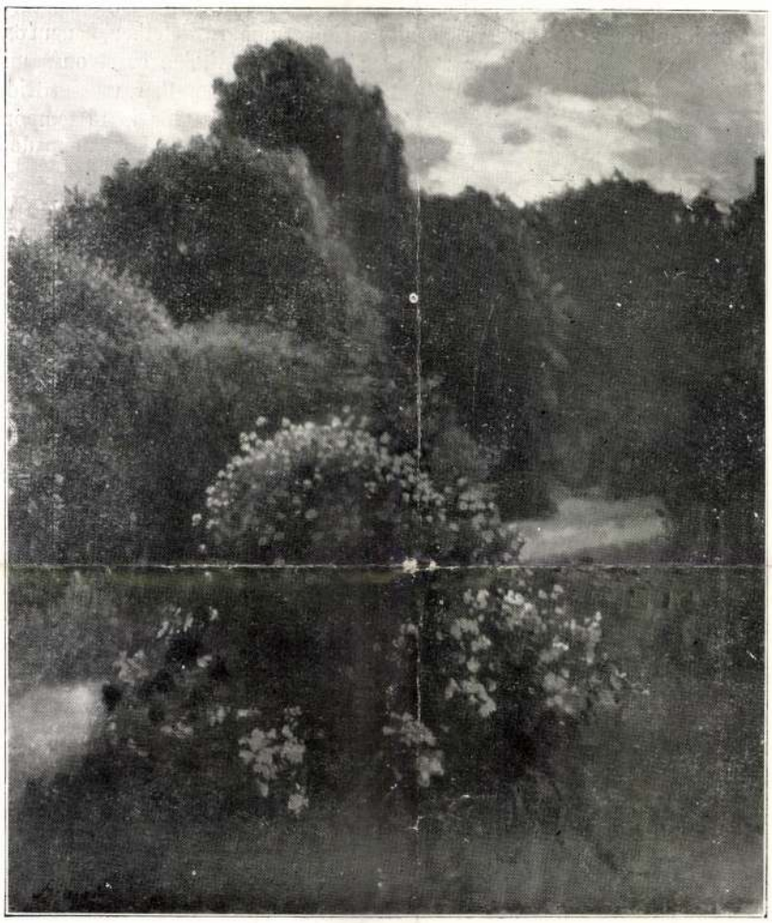

SZINNYEI-MERSE PÁL: SÁRGA VIRÁGOK

N. H. úr gyüjteményéből

Teljes átalakulás következett ismét a rokokóval, XV. Lajos

Művészet és csendélet.

Az éppen folyamatban lévő csendélet kiállítás teszi aktuálissá, hogy a két fogalmat egymás mellé helyezem. A közelmultban is volt már egy csendéletkiállítás Pesten, nem is egy, hanem kettő, azonkívül épp most olvasom egy német folyóiratban, hogy odaát is megnyílik egy nagy összefoglaló csendéletkiállítás és jól emlékezem, hogy az elmult év folyamán külföldi lapok híradásai nyomán itt is, ott is fölbukkant a csendéletkiállítás. Szóval a csendélet divatban van. Nem először. A csendélet divatja különösen akkor kezdődött, mikor a l'art pour l'art dogmája győztesen bevonult az esztétikába és dogmatikus ellenmondást nem tűréssel írta elő a művészet számára még a tárgyválasztásra vonatkozó parancsait is. Az impresszionizmus térhódításával egyre erősebben kezdtek dominálni a festőművészek tárgyválasztásaiban az olyan témák, melyek már eleve kizárják a gondolati tartalmat, vagy ahogy kissé célzatosan az impresszionista esztéták kifejezték magukat, az irodalmi tartalmat. A dogmatikus impresszionizmus szinte egész természetszerűen találta szemben magát a mult század közepe anekdótázó zsánerkép festészetével és a nagy tablók történelmi pikturájával. De egyébként is az optikai törvények alkalmazásán alapuló impresszionista technika inkább kedvezett azoknak a szüzséknek, melyeknek a nagy természet a színjátéktere. Így tehát elsősorban a tájkép felé terelődött az impresszionista festőművészet figyelme és minél dogmatikusabb lett az iskola, minél inkább került az esztéták irányítása alá, annál merevebben zárkózott el a gondolati tartalom elől és így mi sem természetesebb, minthogy az impresszionista, majd a poszt-impresszionista festészet legkedvencebb témái közé fogadta a csendéletet. Ezen a területen kitombolhatta magát a l'art pour l'art „tiszta" pikturája és még attól sem kellett tartania, hogy a tájkép hangulata belejátszik a kép hatásába mint olyan faktor, mely nem tisztán festői tényező. A csendélet, mely századokon keresztül száműzött témája volt a pikturának, a XIX. század második felének második negyedében diadalmasan vonult be a festőművészet érdeklődési szférájába.

Lényegében azt mondhatnánk, hogy egészen mindegy, mit fest a piktor, hiszen a fontos az, hogy amit csinál, abban tehetség nyilatkozzék. Itt van mindjárt jó példának Cézanne, akinek szerény témái, a csendéletek biztosítanak világhírnevet és rendkívül előkelő helyezést korunk művészettörténetében. Sőt, a példát még messzebbre is lehet vinni. Cézanne nemcsak a csendéletnek tudott jelentőséget adni, de egész piktori látását, festői hitvallását a csendéleten keresztül tudta manifesztálni. Cézanne egészen új és a maga tehetségéből vett törvényeket adott a csendélet példáin és oly jelentékeny művészi felfedezéseket jelentettek az ő csendéletei, hogy ezek az igénytelen témák befolyásolták Európa pikturájának kialakulását jó két évtizeden keresztül. Már ebből a Cézannera való hivatkozásunkból látható, hogy nem tartozunk azok közé, akik szerint a csendélet témájában, de akár mely más témában is ne lehetne nagyot alkotni. Épp ennyire távol esik felfogásunktól annak hirdetése, hogy a grand art nagy témái, már magukban véve értéket jelentenének a piktura szempontjából. A téma maga nem teszi értékessé vagy értéktelenné a piktor művészetét. Ami gondolkozásra késztet bennünket a csendélet mai népszerűsége kapcsán, az egészen más.

A művészetek történelme, az irodalmak történelme, mindenféle történelem azt tanítja, hogy az ember saját korának gyermeke, a művész pedig minden ember között legérzékenyebben reagál korának eszméire, törekvéseire és történéseire. Hitelesebben minden történelmi kútforrásnál, saját bőrünkön érezve tudjuk, hogy ez a kor, melyben élünk, nem tulságosan csendes, nem a csendéletek kora. Szinte érzékeinkkel kitapogathatóan véljük tudni, hogy a régi kor lezárult és egy új korszak épül fel szinte szemeink láttára és ennek az átmeneti korszaknak minden kataklizmája, nyomorúsága és érdekessége, depressziói és színessége egy zűrzavaros élet szinte napról napra változó kaleidoszkópjában forog. Az egyes ember élete épp úgy, mint a nemzeteké a legnagyobb feszültség jegyében áll és nincs az a viharos tengeren hányódó hajó, amelyik drámaibb képet nyujtana, mint mindennapi életünk, melyből a ma történelme tevődik össze. Mégis egyik csendéletkiállítás a másik után. A festőművészet épp úgy, mint napjaink történelme a legnagyobb bizonytalanságban hol erre, hol arra orientálódik. Amiképen a társadalom individuális és kollektív jelszavak alatt próbálja megtenni útját mától a holnapig, a művészetek is végletes jelszavak és épp ezért kaotikus kísérletezések örvényei között kanyarogva, hatalmas vargabetűkkel igyekszik a sziklás meredélyek között a tiszta felismerés tengerébe ömölni. A művész bármerre tekint, mindenütt más és más törekvéseket lát, a legkülönbözőbb fétisek uralkodnak, zagyva tanok, zavaros kísérletezések, kérész életű divatok tartják vacogó lázban a művészeti közéletet. És mégis egyik csendéletkiállítás a másik után.

Állapítsuk mindjárt meg: ezek a csendéletek nem cézanneiak, ha sok esetben cézannei származásúak is. Ezek a csendéletek nem a nagy akarás, a nagy alkotás jegyében állnak, ezek a csendéletek nem egy vajudó kor megoldásai akarnak lenni, ezek a csendéletek a játszi kedv, a piktori kedély csendes hullámai, nem a nagy problémák, hanem legfeljebb a nagy problémák szorgalmi dolgozatai.

Ezek a csendéletek legfeljebb a ma művészete, de nem a ma élete.

És ezen a ponton válik el a mai csendéletkultusz a cézanneitól. Cézanneban a csendélet a művészetet és az életet együtt jelentette. Cézanne művészete ki-

fejezte korának életét, a mai csendéletkultusz eltávolodik korának életétől. Az ember azt várná, hogy a művészek érzékeny lelke a dolgok ábrázolása mögött felmutatja ennek a mártir korszaknak véres életét. Arra gondolunk, hogy ennek a száz sebből vérző kornak sóhaját és jaját, töprengéseit és keserveit kellene kihallanunk a művész ábrázolásaiból. Hol van korszak, amelyik alkalmasabb lenne a nagy figuralista számára! az emberi arc, az emberi figura talán soha nem volt oly kifejező, érzésekben és gondolatokban oly szenzációsan érdekes, mint a mienk. És a piktorok csendéletet festenek. Nem a csendéletek, a piktorok ellen van kifogásunk. A csendélet maga a megfelelő művész kezében talán ki is tudná fejezni az akut sebekkel borított kor testének-lelkének életét. Talán igen. De a mai csendéletpiktornak csak pihenő órája, vagy művészetének gyakorlása, vagy technikai problémáinak megoldási tervezete a csendélet és semmiképen sem arra kívánja felhasználni, hogy rajta keresztül demonstrálja a kor lelkét. Csodálatos, de úgy látszik, így van: a ma piktorát nem érdekli a ma élete. Nagy szakadék tátong a művészet és az élet között. Lehet, hogy a közönség is, a napi gondoktól elgyötört közönség is inkább kedveli a csendéletet, mint a figurális kompoziciót épp úgy, mint ahogy jobban szereti a látványos revűvel tűzdelt operetteket, mint a klasszikus drámákat, vagy operákat. A művésznek azonban arra kell gondolni, hogy a legszenzációsabb görlökkel ékesített revű is csak egy szezónt él meg, a klasszikusok pedig örökéletűek. Lehet, nem vitatom, hogy a mind sűrűbben előbukkanó csendéletkiállítások a közönség ízlésének kívánnak áldozatot hozni. Lehet, bár nem hiszem. Mégis meg kell mondanom, ki kell kiáltanom, hogy az ember feje van olyan érdemes téma, mint a saláta feje. És kérve kérem a piktorokat, gondoljanak arra, hogy legalább néha-néha két paprikafej megfestése között forduljanak érdeklődéssel az ember felé, aki a legizgalmasabb drámának, egy új kor születésének ma éppen a főszereplője. A gyufaskatulyák, vizespoharak, rózsaszirmok, asztallapok, üvegek és fémek ne takarják el szemeik elől annak a nagyszerű tűzijátéknak ragyogását, ami a ma emberének feje köré festői motívumokban gazdag tablót rendez. Nem kívánjuk a novellafestés reneszánszát, sem a vezércikkpiktúra feltámasztását, nem rétorokat akarunk, hanem piktorokat akarunk, akik a mi életünket élik, művészeket akarunk, akik nem vesztették el kapcsolatukat az élettel.

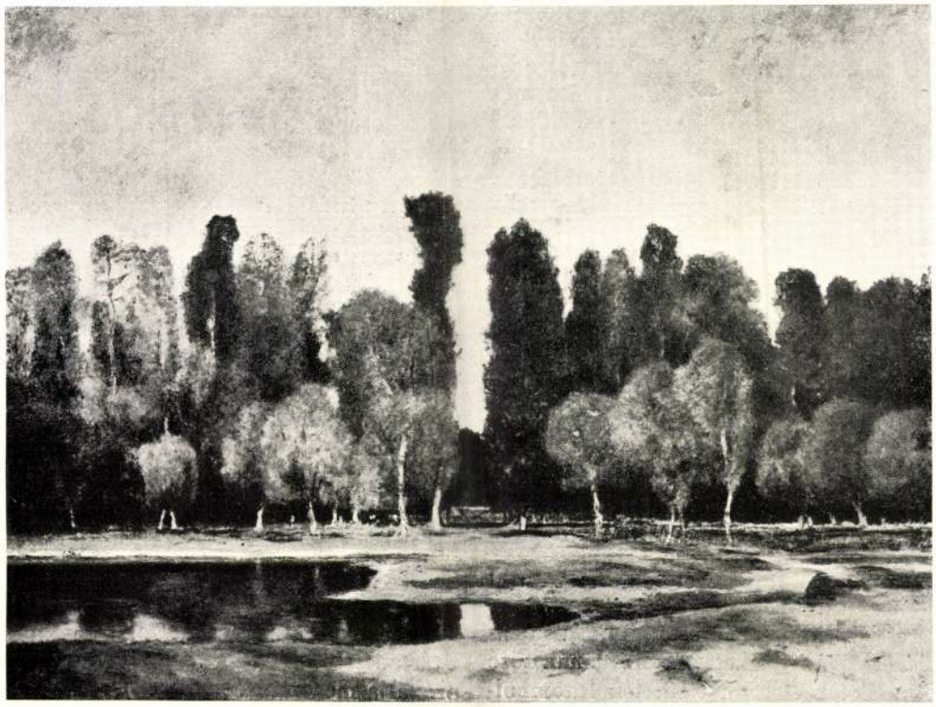

PAÁL LÁSZLÓ: ERDŐSZÉLE

Dános Géza gyüjteményéből

A Műcsarnok Reprezentativ kiállításáról

Művészeket akarunk csendélettel vagy anélkül, de nem akarunk csendéleteket még művészettel sem az Élet íze-szaga nélkül.

Gy. N.

Reprodukció
1932. VI. évf. 48 sz.

Paál László.

Napnyugta c. képe és
Beileni táj rézv.

Farkas Zoltán

Magyar mesterművek
kiállítása.
Magyar Művészet

1936. 227. l.
230, 231. l.

A Müemlékek országos bizottsága

tekintetes Elnökségének,

Budapest.

IX.Rákos utca 10.

Paál László

Erdő mélyen

Biró József

A marosvásárhelyi képtár –

MAGYAR MUVESZET

1937. 173. l.

vörd –

Csupe 1934

90 –

490. Olasz festő, XIX. sz. eleje: Női arc-kép, csíkos ruhában. Vászon, olaj, 56x 45·5 cm.

<Paál László>

vrod

Farkas Zoltán < >

Budapesti hemle

1936. 241. k. 334-341 l

C.A.V.R
NOTIZI
D'INFORI
D'AZION
UNIVERSALITÀ D

Dir. Resp. GUIDO BARONI

ANNO II° - NOTIZIARIO N° 38

Roma, 29 settembre 1

UNA PETIZIONE DEI FASCISTI IN
LO-ABISSINO - Mentre si svolg
piccoli, del Regno Unito i co
Fascists" per far recedere da
l'Italia il Governo britannic
ha iniziato la raccolta delle
cie Nere ma anche di tutti i
stituendo la parte più sana e

Paál László

vod
s

Farkas Zoltán

Báró Medugánszky
László.

MAGYAR MUVESZET

1936. 264, l.

Paál László

vród

Dr. Lázár Béla: Paál László élete és művészete. 1902-ben a Nemzeti Szalonban rendezett Coll. kiállítási katalogusában. Bpest. 1902-

Szczurat Bazil dr., bródyi tanár

V. 2.

Paál László

1904. gyp. Liáll.

Nemzeti szalon

Paál László

1910-ben a Könyves Kálmán Szalonjában rendezett Kidill. Katalogusa

Könyvtáramban

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Paál László: Őszi hangulat

Beczkói Biró Henrik gyűjteményének kiállításáról

Paál László

Képkeretet, üveget porcellánt

Képkeretezés, üvegezés

Handelsmanntól

VII. Rottenbiller-utca 35. Telefon 40-9-27

HANTOS

TESTVÉREK R. T.

FESTŐ, MÁZOLÓ ÉS TAPÉTÁZÓ IPARÜZEM

BUDAPEST, VI.,
HORN EDE-UTCA 5

TELEFON: 19-4-51, 18-5-23

Festett- és kárpitozott modern falmegoldások

Uj falbevonó anyagok, mázoló-

Szé

Kézzel szőtt

BÚTORSZÖVETEK

FÜGGÖNYANYAGOK

Képzőmüvész. 1934. 78. sz.

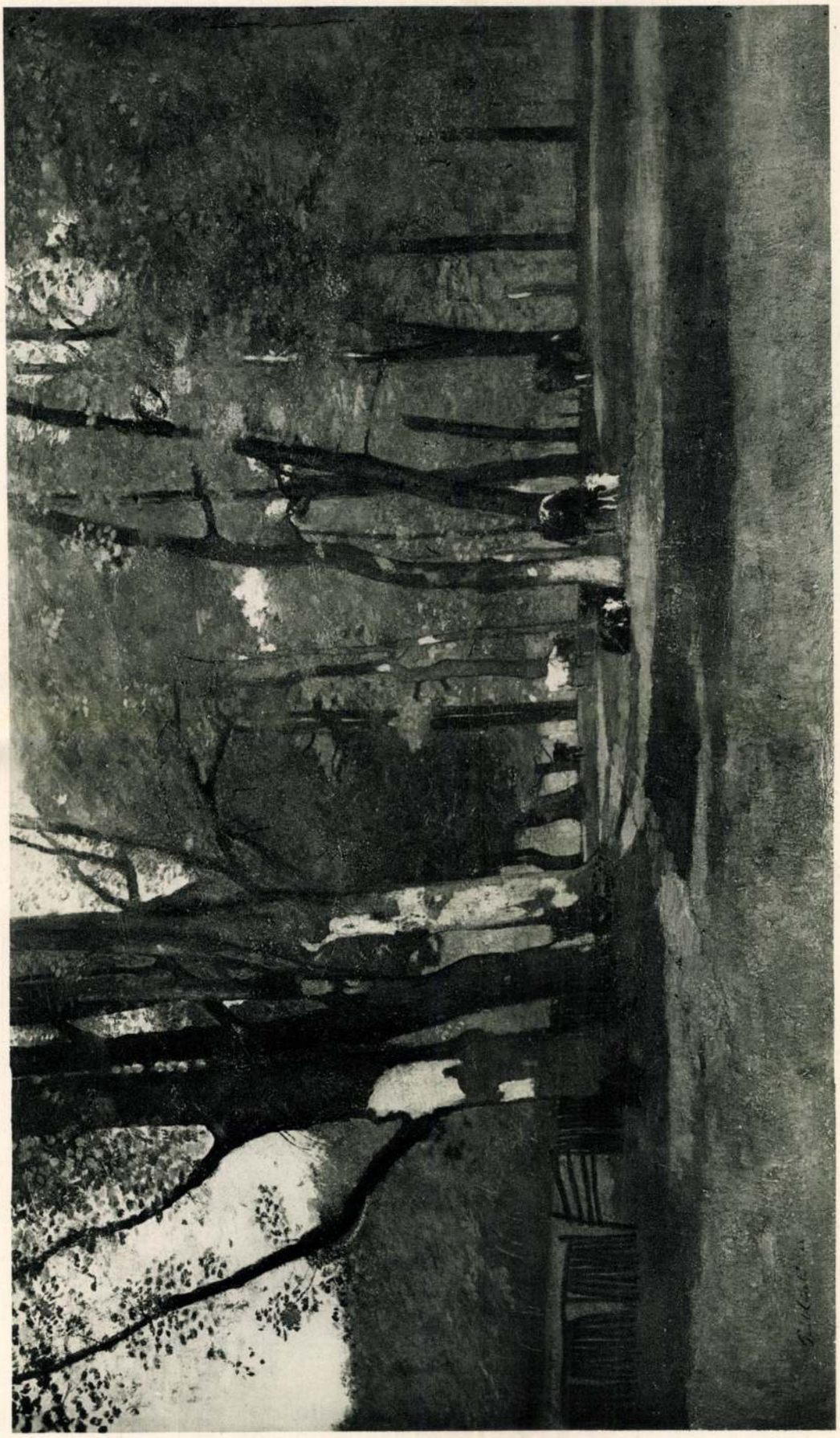

PAÁL LÁSZLÓ: TÁJKÉP TEHENEKKEL.

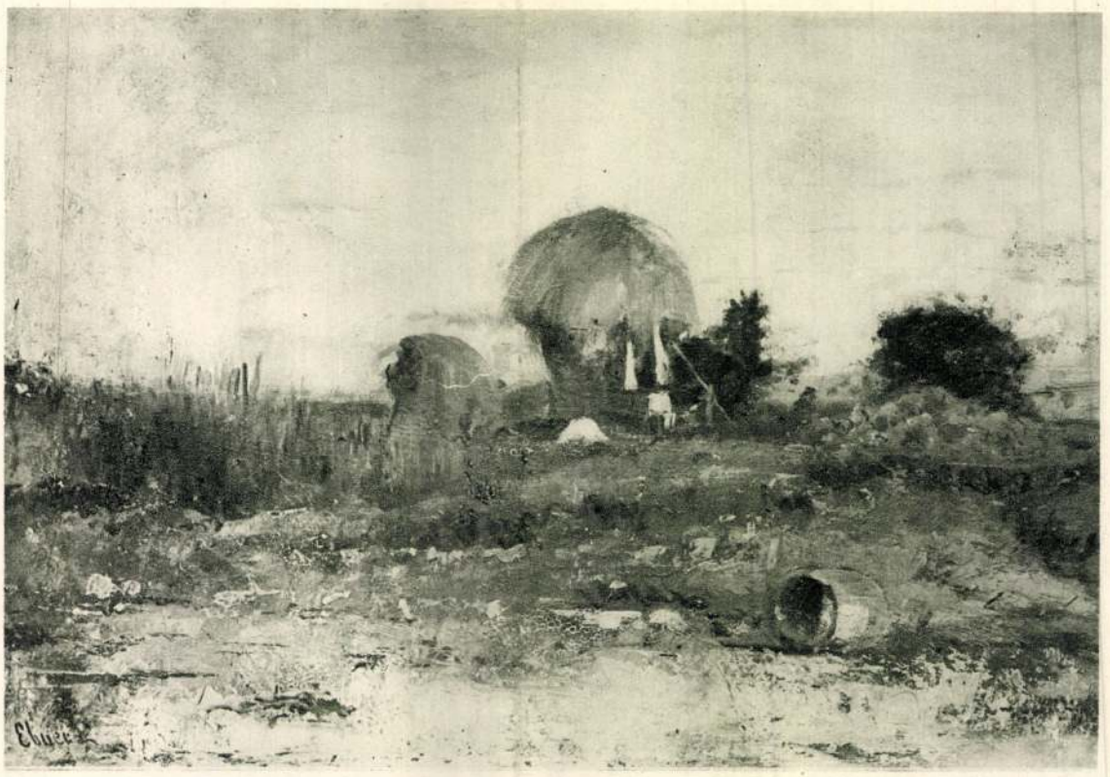

DEÁK-EBNER LAJOS: TÁJKÉP.

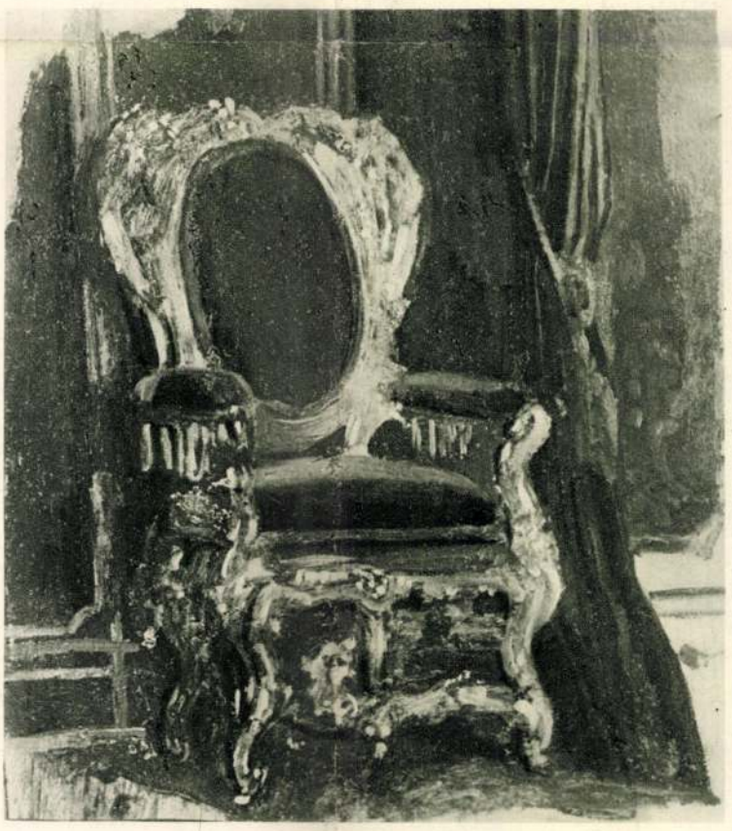

SZÉKELY BERTALAN: TRÓNSZÉK.

Paál László: Fatanulmány.

kompakt nyelvbeli nemzetiségből áll, hanem határaink között több kisebb nemzetiségek állnak egymás mellett, úgy alakíthatjuk az államot, hogy annak fennállása ezen kisebb nemzetiségek által fennmaradásának egyedüli garanciájaként tekintessék. S ez jelenleg első s legfontosabb feladásunk, mely kivihető, mert mind ezen nemzetiségek egyiránt veszélyeztetve érezik magukat azon nagy nemzetiségek által, melyek szomszédjokban alakúltak s naponként erősebbé válnak s mely főkép reánk magyarokra nézve szükséges, mert miután azon nemzetiségek, melyek hazánkban laknak, az egy oláhoknak kivételével, mind a szláv törzshöz tartoznak, semmi nem bizonyosabb, mint az, hogy ha ezek saját nemzetiségöknek fenntartására a reményt és ösztönt elvesztették, ennek helyébe a pánszlávizmus eszméje fog bennük támadni. Körüladva szerbektől, csehektől, horvátoktól, tótoktól, a magyar nemzetiség fennállhat, feltarthatjuk az államot, sőt ezen államban a suprematiát, de a pánszlávizmus eszméje megsemmisülésünket vonja maga után. És ezért a nem magyar nemzetiségeknek elnyomása nemcsak nem fekszik érdekünkben, sőt érdekünkben fekszik, hogy ezen nemzetiségek saját körükben a lehetőségig kifejlődve mennél inkább egyéniségeknek érzetéhez jussanak s így az általános szlávságban való beolvadástól óvassanak meg.

Ez nézetem a nemzetiség kérdéséről.

*

A civilizáció, mint a világosság, mindig csak a föld egyik felén terjed el. Egykor a nyugotot, most a keletet takarja sűrű homály, mintha itt is a fáradság után, mellyel a civilizáció jár, hosszú pihenésre lenne szükségük, mely alatt ereje megújúl.

Vallás.

Korunk határozottan vallástalan s miután vallástalansága a felvilágosodással együtt terjed, nem hiányzanak, kik ebből azt következtetik, hogy a hívés a tudással s így a míveltségnek egy bizonyos foka a vallásossággal ellentétben áll. A vallás oly szoros öszvekötetésben áll kedélyi és szellemi életünkkel, hatása annyira attól függ, hogy az szellemi és kedélyi szükségeinknek megfeleljen, hogy midőn ezek változnak, módosulnia kell a vallásnak is s így kétségtelen, hogy mindaz, ami vallásunkban nem az emberi természet általjános szükségeinek, hanem csak bizonyos míveltségi állapotoknak felel meg, így például a szertartások vagy a mód, mely szerént bizonyos igazságok

Petrovics MM

PAÁL LÁSZLÓ: TÁJKÉP TEHENEKKEL

MUNKÁCSY MIHÁLY: VIRÁGCSOKOR

Paál László

Petrovics MM 108 f

40
41

(Könyves Kálmán jogosításával)

PAÁL LÁSZLÓ: TÁJKÉP TEHENEKKEL (1872). *Wolfner Gyula gyüjteménye.* — ERDŐ SZÉLÉN. *Fővárosi Képtár.* Mind a két kép a hetvenes évek elejéről való, amikor Paál testi-lelki jóbarátjának, Munkácsynak biztatására már Párizsba költözött. Ebben az időben képein rendesen szelíd lírai hangulat ömlik el és az erdő költészete szólal meg bennük. Kevesen ismerték annyira az erdő lelkét és kevesen tudták azt annyi igazsággal és közvetlenséggel megszólaltatni, mint Paál. Két képünk közül a „Tájkép tehenekkel" című tetőpontján mutatja Paál művészi energiáját és bátor előadásával, határozottságával, amelyhez hozzá kell képzelnünk a színeknek mély és bársonyos zöldjét, Courbetra emlékeztet. Az „Erdő szélén" képből az a bensőséges költészet árad, amely Paál lirikus természetű alkotásainak különös varázst ad.

Ifi Sándor. *Befestett szobrok tárlata Berlinben* ... 103

Szalay Imre. *A művészi ipar az országos tárlaton.* Jelentés az iparművészeti társulathoz ... ...
Sz. M. *Magyar Művészek*, irta Szana Tamás
Uhl Sándor. *Az iparművészeti muzeum indiai tárlata*, I. II. ... ... 16.

II. KÖZLEMÉ

Az olvasóhoz ... ...
A művészi ipar a felvidéken. Myskovszky Viktor-tól ... ...
A nürnbergi és antwerpeni tárlatok tanulságai. I. II. Radisics Jenő-től ... ... 12. és
Az iparművészeti múzeum indiai tárlata. I. II. Uhl Sándor-tól ... ... 16. és
Díszkancsó ... ...
A képzőművészeti társulat képtárlatának ügye.
Az építészeti oktatás a műegyetemen ... ...
A szövő művészetről. Czobor Béla-tól ... ...
A kandalló-kályha. Jakabffy Ferencz-től ... ...
Préselt bőrrel kárpitozott székek ... ...
A sokszorosító művészetek társulata Bécsben ...
A debreczeni czifra szűr. Huszka József-től ...
A fővárosi VI. és VII. kerületi kör palotája.

Paál László

Sziklás erdő, dr. Schmidek Tibor gyűjteményéből. repr.

Ivain Ede: Dr Schmidek Tibor gyűjteménye – Képzőművészet 1929. 222. l. 221

Paál László

művei.

A nemzeti szalon
kiadása.

(Katalogus)

---

meg van Könyvtáramban

a művész életrajzával egyidejűleg
dolgozandó fel.

rdő-ív

ható írást kérünk!

építőmesteri munkakörben

ünt. Önálló alkotásaink

l szerényebbek, semhogy

vések lexiconjában

lepjén tehet foglal-

ünt.

1908. szept. 10.

Teljes tisztelettel

Fodor Zsigmond

és

Reisinger Sándor

12

PAÁL LÁSZLÓ (1846–1879)
TÁJKÉP

Koppenhágai képek

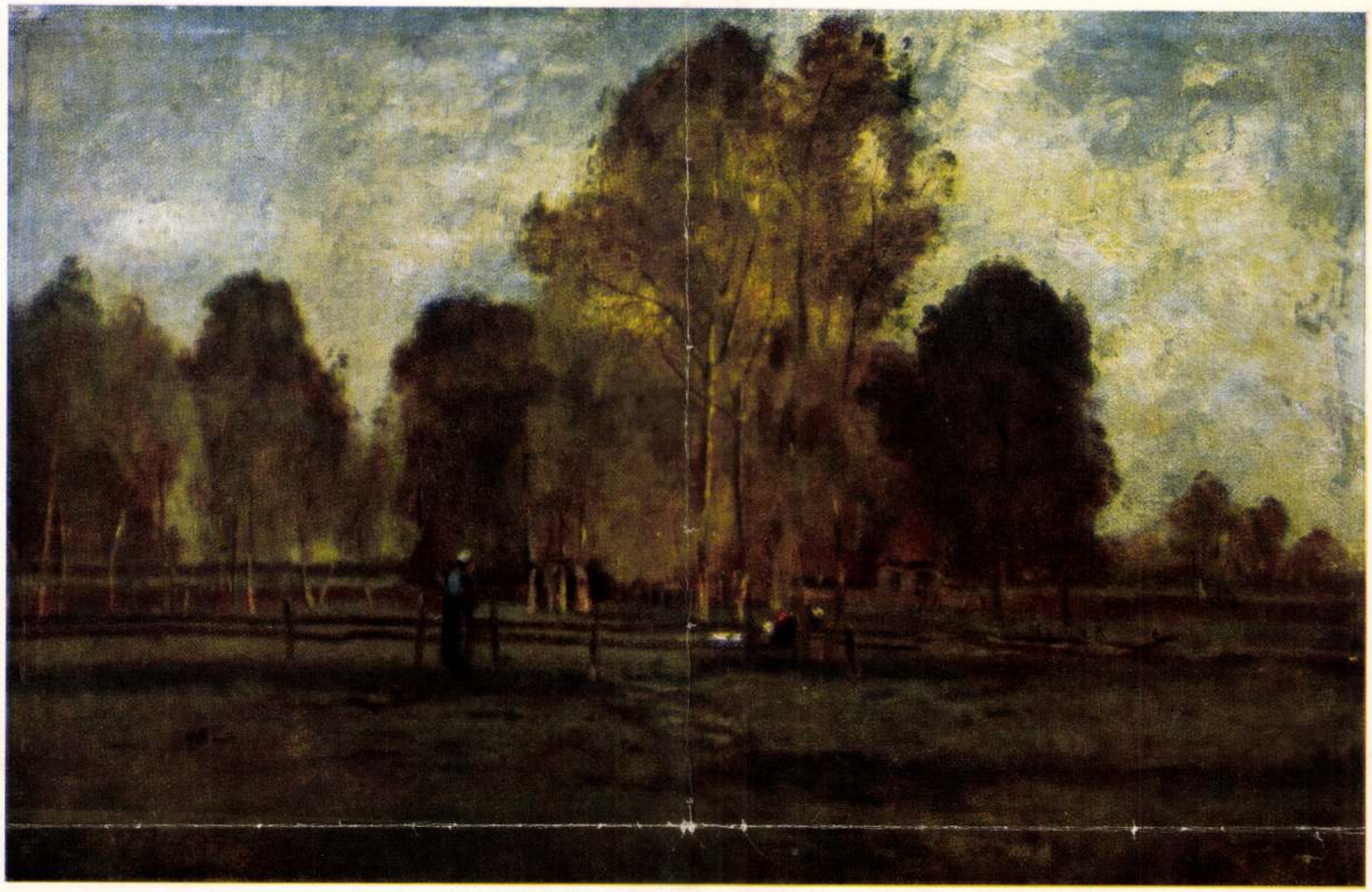

Páal László

A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei. Paál László: Erdei út

Ilka félénkségét. És úgy érezte, hogy a kegyetlen igazságok ellen nincs semmi védelme. Pusztán, ügyetlen áll naiv hitével és bizonytalan jövője sötéten, vigasz nélkül meredezik lelke előtt. Vass most feléje fordult és leereszkedőn kérdezte:

— Fiatal barátom hány éves?

Gábor összeszorította ajkát és dacosan nézett maga elé. Vass folytatta:

— Nem felel, de hát úgy is képzelem. Huszonnégy, huszonöt és tömérdek illuzió. Adok egy jó tanácsot. Vigyázzon, hogy ne menjen minden illuziója tönkre, de arra is vigyázzon, hogy egyik-másik a maga életével együtt egy másikat is ne vigyen romlásba. Mit a fiatal kezek szőnek, az ritkán áll ellene a sorsnak. És ha nem áll ellen, hát nagyon sötét tragédiák keletkeznek belőle. Vigyázzon fiatal barátom, vigyázzon!

Kissé megtörülve homlokát és gőgösen, könnyű győzelmének biztos tudatában hátra dőlt székében. Az előbbi mosolyból nincs már semmi az üde arcokon. A szemek lecsukódtak és a leány keze remegve babrálja kötényét. A szobában már csakugyan sötét volt, az utcáról, a gázlámpák világa halaványan tetszett át a vízpárás ablakokon és a leány kebléből egy-egy halk sóhajtás szakadt föl. A vonások elmosódtak, de oda képzelte a piros ujjak köré a lemondást, melyből ránézve, az ő számára, késői ugyan, de állandó tavasz fakad. A csendet ujra a villámos csengő éles hangja zavarta meg, de most senki sem mozdult helyéből.

Uj Idők 1918/19. XXV. 3-7.

— Talán Irén, — mondta Ilka fáradtan és arra nézett, ahol a szobaleány kinyitva a szalon ajtaját egy fiatal asszonyt bocsátott be. Csakugyan Irén volt, az Ilka nénje. A meleg szobába valami friss, hűvös levegőt hozott magával, mely bolyhos sötét ruhájából áradt szerte. Szelesen csókolta meg hugát, erősen, vidáman rázta meg a Gábor kezét, mig Vassnak kimért udvariassággal nyujtotta keztyüs kis öklét. Majd anyjához futott és kötekedve mondta:

— Ilyen sötétben! Ki látott ilyet! Hamar a lámpát!

Mikor a lámpa rózsaszínű világa eloszlatta a homályt, éles szemével sorra nézte az arcokat. A két gyerek nedves szeme és a Vass gúnyos, hideg ábrázata körülbelül elmondta neki a történteket. Vállat vont és székét Vass és Ilka közé húzta. Csinos fiatal asszony volt, de ajka körül hosszú, mély ránc mutatta, hogy volt már része abban, amit életnek neveznek az emberek. Volt is része. Anyja szisztémája szerint a megállapodott koru jómódu Gaboshoz menvén feleségül, korán megtanulta, hogy a kényelem nem alapfeltétele a boldogságnak. Az elhízott, közönséges férfi oldala mellett nehéz harcokban volt része, hogy megőrizze kötelességét és küzdelmeiből az önvád sem hiányzott. Könnyen fejet hajtott annak idején a hízelgő, rábeszélő szavaknak, mikor még elérhette volna leányos illusióit. És most úgy képzelte, hogy ez a sors fenyegeti hugát is. Még veszedelmesebben mint őt, mert Vass élesszemü, okos és higgadt, amellett cinikus és kegyetlen, és erejének tudatában biztos kézzel tarolja le a naiv ábrándokat. Sejtette, hogy most is ilyesmi ment végbe. Még talán a kezdet, melyet csak a folytatás ismerete tehet még fájdalmasabbá. Ő ismerte a folytatást, könnyekbe és álmatlan éjszakákba került. A bérlő, akihez hozzáfűzte életét, számadásaiba s földjeibe merülve, semmi más kívánságokkal nem állt elő, mint hogy házát és konyháját rendben tartsa. Ez utóbbit különösen. A hosszas mártiriumban lassanlassan letörlődött lelkéről a poézis, s az a kevés, amit nagy nehezen megőrzött a vívódások közt, az a kevés éppen elég arra, hogy kis huga tiszta kedélyét megóvja a hasonló sorstól. Azonfelül valami keserü, erős antipátia is vésődött be szivébe Vass iránt. Ez a gőgös ember, akinek ifjukorát léha kalandok népesitették, s aki még most is, félig kopasz fővel, kiégetett szivével s petyhüdt vére végső lobbanásával üde rózsára vadászik, minden tisztább érzés eleven szatirjaként tünt föl. A két gyermek meg naiv szerelmében bátortalanul áll és nincs is erejük megküzdeni az ellentétes akarattal. Vasshoz fordult és könnyedén kérdezte:

— Miről is beszéltek? — Ha szabad tudnom?

Vass meghajtotta magát.

— Nagyságos asszonyom már tapasztalt annyit, hogy nekem adjon igazat. A rózsáról, a virágról volt szó, melynek védőre van szüksége, hogy kibirja a sors viszontagságait. Nem akármilyen védőre, hanem olyanra, amely már biztosan és nyugodtan és kipróbálva áll helyén.

Irén asszony egy pillanatig hallgatott, azután gúnyosan vetette oda.

— Ismerem, ez a virág karóteóriája. Hallottam én is annak idején. De mondja csak Vass, folytatta halkabban, mondja csak Vass, hiszi maga, hogy a virág életének egyetlen feltétele a karó, amelyhez hozzáfűzik?

Vass csodálkozva mondta:

— Nem értem, nagyságos asszonyom.

— Talán nagyon is ért. A virágnak föld kell, életerős, friss föld, amihez hozzá tapadjon gyökereivel. Az olyan talaj, mely már kiszáradt, az olyan csak hervadást hoz és higyje el édes Vass, higyje el, hogy az ilyen virág nem soká fog illatozni, akármilyen cifra karóhoz kötik is.

Vass kedvetlenül hallgatta. A hasonlat a cifra karóhoz, nem volt nagyon hizelgő és ez az élesszemü, éleseszü asszony úgy forgatta föl előbbi szavainak hatását, mintha soha nem is mondotta volna. A két fiatal arcán ujra valami megható fény derengett és úgy képzelte, hogy az most már csak növekedni fog, amint áhitatos hálával figyelnek az asszony beszélő ajkaira. Érezte, hogy hatalmas argumentumra van szüksége és eszébe jutott a vihar, mely mégis külső védelemre utalja a virágot. Ujra megjelent ajka körül a cinikus fensőbbség és tompa hangon mondta:

— Hát a vihar? Nagyságos asszonyom feledi a vihart?

— Hagyja csak! A homokból, a száraz homokból kirántja a vihar a karót is, virággal együtt. Ez nagyon gyakori eset. És tudjuk azt jól mindketten, hogy sohasem a rózsa ambiciója diszesiteni egy kiszáradt fadarabot, hanem a száraz fa örül, ha zöld üde levelek és illatos rózsák takarják el a korhadást. Legalább messziről mutat valamit, pedig bizony csak annál jobban érzi, hogy nincs már benne élet.

Az Ilka keze lassan a Gáboréba simult és szemükből titkos, boldog elégtétel sugárzott. Vass látta és érezte is, hogy nekik van igazuk. Az asszonynak is igaza van. Száraz fa, korhadt, élettelen anyag, amelynek a virág csak azért adna diszt, hogy közelről annál inkább kitünjék a sivársága. Soha nem tapasztalt csüggedés húzta le fejét mellére s alig hallotta az asszony utolsó, érzékeny szavait.

— Lássa Vass, — tudom, hogy megértett engem. Nem tudnék igy beszélni, ha nem ismerném nagyon jól a talajból kitépett virág szomoru históriáját. Nagyon jól ismerem, és azt is tudom, hogy ennek meggátlása kárpótol azért, amit, — amit úgy sem nyerhet meg senki a természet ellen.

Vass ugyan nem érezte a kárpótlást, nem is fogja érezni. Csak azt tudta, hogy nincs már itt semmi keresni valója. Megnézte az óráját és azt mondta, hogy el kell mennie. Senki sem tartóztatta. A mama a pamlagon szundikált, talán nem is hallott semmit a beszédből. Irén asszony kissé melegen szoritotta meg kezét és kérőleg nézett szemébe. Bólintott rá, hogy nem akar már semmit. Az asszony még egyszer megszoritotta kezét és halkan mondta:

— Köszönöm!

A fiatalok elégedetten néztek utána. Mikor bezárult utána az ajtó, Gábor kérdőleg fordult a leányhoz és ujjával a bokrétára mutatott.

— Ugy-e Vass adta a rózsákat?

— Vass.

— Ha nincs előtte értékük, adja nekem. Adja nekem! — ismételte gyengéd, meleg tekintettel.

— Ezeknek a rózsáknak — mondta Ilka bájos zavarral s piruló arcát az ablak felé fordította, ezeknek a rózsáknak nincs rám nézve semmi értéke. És éppen ezért, éppen ezért nem adom magának. Magának olyat szeretnék adni, ami, ami értékes.

Gábor a kis, puha keze után nyúlt. Irén asszony meg csodálatos nyugalmat és boldogságot érzett, mintha a fiatalok arcáról lesugárzó verőfény az ő szivének letarolt virágaira is kellemes fényt hintene.

BIRÓ LAJOS: HUSZONEGY NOVELLA
2. kiadás. Ára 6 korona.

Pál László

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveit állította ki:

1875. évi kiáll.: Tájkép, 80 ft.

1880. őszi kiáll.: Erdőrészlet, olajf., 1000 ft. — Erdőrészlet, olajf., 500 ft.

Paál László

TIZENKÉTEZER PENGŐÉRT CSERÉLT GAZDÁT EGY PAÁL LÁSZLÓ-KÉP. Az utolsó évek legnagyobb árát fizették ki a napokban *Paál* László egyik legszebb tájképéért. A klasszikus tájkép uj tulajdonosa beckói *Biró* Henrik, az ismert műgyüjtő, aki 12.000 pengőt fizetett érte.

A szerkesztésért felelős: Dr. Gyöngyösi Nándor

Képzőművészet

1929. 18. sz.

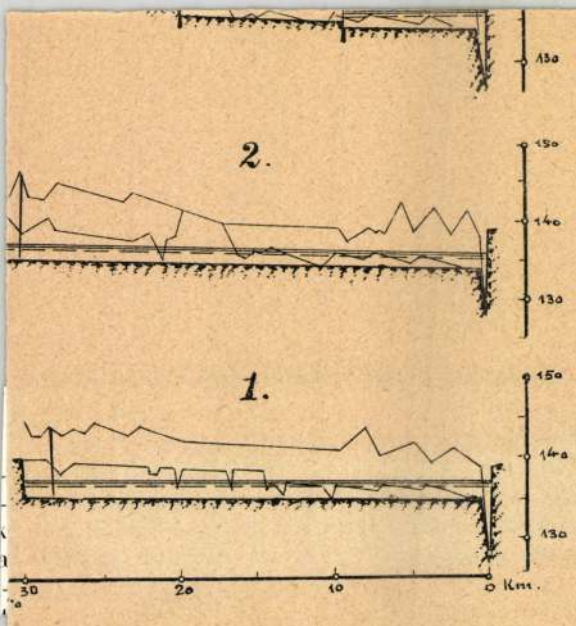
2.
150
140
130
1.
150
140
130
30
20
10
0 Km.

Paál László Társaság

1923. alakult Buda-
pesten s ez év májusá-
ban mutatkozott be
először a Nemzeti Ha-
lonban. A társaság
első tőrzstagjai Belá-
nyi Viktor, Biró József
Feszty Masa, Gara
Arnold, Lakatos Artur
Reiven-Ferrymann Fe-
renc. Higeti Jenő és
Vesztrázy Mamó voltak-

217

Payne, A. H. kiadása.

A heidelbergi ~~vár~~ kastély ~~terrászra nyitó~~ homlokzata. (~~Das~~ Terrassenfront des Schlosses zu Heidelberg.)

a terasz felől.

Am.

135 x 174 mm.

K. 0.50

Paál László

PAÁL LÁSZLÓ: ERDEI ÚT

BENCZÚR GYULA: GRÓF KÁROLYI GYULA

Pesti Napló, A 80-as évek ajándék-albuma. 1850–1930

Paál László

PAÁL LÁSZLÓ (1846—1879): NYÁRFÁK

Paal Laisto

laid

2

Rimp 49 l

Paál László

Lázár Béla dr.: Paál László képzelete.
Magyar Művészet
1929. 93 – 111. l.
– Egyéb

512.

Dietrich Ch. W. E.

Állattanulmány. Kecskefajok. Rk.

34 m. 167 sz.

K. 1.

1772. Paál László

Sz. Tamon 1846 július 30-án. † Barcsontban 1879 március 4-én.

Tájképvázlat.

E vázlat ábrázol, hol sik területet dus lombozatú fák képeznek ligeteket, az előtérben jobbról mocsaras viz csillog a partot szegélyező sás között, az égboltot zivataros szürke felhők boritják és azoknak szélei a nap sugaraitól ezüst szinben ragyognak. Jelzése alól jobbra: L. de Paál.

Vászon, méretei 63:92 cm.

Vétetett 1900: IV. 30-án Barcsay Domokostól (221/900) 1200 kor.

Balról számitva a 42-45 cm., alólról pedig a 4-6 cm. keresztezésénél lyukas, a melynek közelében a festék le van horzsolva.

Elszámoltatott az 1900: VI. 8-án 38728 sz. a. engedélyezett hitel terhére (301/900) 1900 IX. 3-án (457/900).

Az elszámolást elfogadták 1900: XII. 17-én 14683 sz. alatt. (689/900).

III
691 (1823).
819 (56).

1823. Paál László:
Sz. Zámon 1846 julius 30-án. Ft Charentonban 1897 március 4-én.

Erdő belseje.

~~Az ábrázolt sűrű erdő~~ Hátterében fenyőfák látszanak, ~~az~~ előterében pedig. ~~balról~~ terebélyes tölgyek diszlenek. A sűrűségből jobbra folyó patak tör elő, ~~[illegible]~~ nagy kövek hevernek. Innenső partján páfrány tenyészik és a tulsón ~~[illegible]~~, a letörött száraz faágon, két madár ül befelé fordulva. Közelökben a harmadik repül ~~a patak irányában.~~ Jelzése alól jobbra: Paál László 868.

a melynek medrében

Szénrajz, vászonra húzva, méretei 152.5: 126.5 cm.

Vétetett az 1900:VI. 8-diki 38728 sz. leirattal engedélyezett hitelből (301/900.) 1900: VI. 17. özv. Hudetz Ferencznétől 160 koronán (278/900). ~~[illegible]~~

Elszámoltatott 1900: IX. 3-án (457/900). Az elszámolást elfogadták 1900: XII. 17-én ~~[illegible]~~ 14683 szvsz. ~~[illegible]~~ alatt (689/900.).

914: IV. 28

1900

69

Paál László +

Művarnok

1908-9. téli kiáll. 143

1909 - graf. nemzeti kiáll - 28

bra fordult lovon. Fekete kerek kalapját
ll díszíti; vállaira omló parókája gön-
s arcza s bajusza leberetvált. Jobb kezét
ranydiszszel ékesített lovának kantárszá-
gei elől lelógnak s a vállaira vetett lán-
eli. Palástja, kabátja, térdig érő nadrágja
rézű s csatos czipőjének sarka piros. A
nezett. Az előtérben lévő lomb mögött folyóról átszelt he-
ok tűnnek szemünkbe.

ctei 45: 32.5 cm.

eves kiállításra engedtetett át (39/96)
rett ujra (416/96)

Paál László

festő 1846 – 1879

irod

Krück II. 339. l.

Fényképek a múzeum szolgálatában

II. 188–191.

Paál László

N. 4009.

Ásatás, Kecskeméti VI. 161.

Paál László

Kállai E. 22, 30

2071-909-1
Moso-konyha.

87. Asztal. Az Aréna-út felől.

1 darab fenyőfa asztal, festetlen, négy esztergályozott nyolczszögletű lábbal. Méretei: 82 cm. magas, 175 cm. hosszú, 89 cm. széles.

Becsértéke.....20 K

Malonyay Dezső. Vannak olyan kritikusaink, akik onnan veszik és

utánjárások után művésztörténeti munkákra megrendelést szereznek, a mit úgy a hogy elvégeznek, s ez által a mi közönségünk javarészének szemében, melynek egyedüli szellemi táplálékát az ujság és az operett képezi, — tekintélyre és jó névre tesznek szert. Ezek az ú. n. művészi politikusok. Minden misériáról tudnak, de miután érdekeik nagyon szerteágazó szálakból állanak, csak általánosságban írnak úgy a festőkről, mint az általuk rendezett tárlatokról. Nem szidnak, de nem is dicsérnek, azaz nem is foglalkoznak velük, hanem inkább elmélkednek egyről-másról. Elmélkednek, de nem a művészek munkáiról, haladásáról, hanem inkább arról, hogy kinek a gyomra fog ezen a télen korogni, s kié nem. Mert hát manapság a gyomor az első. Hogy a gyomor a fej nélkül nem ér semmit, arról a mai emberek megfeledkeznek. Még az iróemberek is. Hiába, csak régen élt Menenius Agrippa, a ki talán meg tudta volna magyarázni, hogy vannak ám olyan csodalények is, akik többet törődnek idealizmusukkal, művészetükkel, mint a korgó gyomorral. Kérdem azonban: mért törődnek annyit a művészek étvágyával, mért nem igyekeznek inkább megpróbálkozni az egyes festőkkel, s ezek kiválóbb munkáinak megbírálásával és főleg a közönség útbaigazításával, hogy végre egyszer már hivatásuknak igazán megfeleljenek? Csakhogy ehhez nem elég ám a sablonos műszó, a frázis, ehhez művészi érzék és szakszerű tudás is szükséges. Higyje meg mindenki, a ki nem kritikus, hogy a legkisebb festő is százszorta nagyobb gonddal, nagyobb szeretettel, lelkiismeretességgel dolgozik az ő kis vásznán, mint a minő lelkiismeretlenséggel végez a kritikusok javarésze egész tárlatokkal. De hogy is lehessen lelkiismeretes és subjektiv, illetve a képekre vonatkozólag objektiv kritikát kivánni az olyanoktól, a kiknek minden egyéb más foglalkozásuk

Wetzel György dr. – A magyar műkritika – Bp 1906.

van, mint a mivel voltaképen foglalkoznak. Iró, szinműíró, ujságíró, tanár, magyar népművészet maradványainak gyűjtője, vagy minden szakbeli ujság munkatársa stb. stb. egy személyben: hogy lehessen egy ily nagy elfoglaltságú egyéntől azután egy alapos subjectiv, a művek iránt pedig objektiv kritikát kivánni, mikor ez a nagy műveltség mellett igazságszeretetet, igen nagy érzést és végtelen lelkiismeretességet igényel. Irtak-e vajjon ezek az urak valaha valami önálló, eredeti komoly tanulmányt a művészetről, mely után szavukra komolyan lehessen adni.

Ne értsenek félre. Nem azt akarom én ezzel mondani, hogy rossz néven veszszük ezektől az uraktól azokat a rossz kritikákat, a miket írni szoktak, vagy, hogy minden más egyebet írnak, csak nem kritikát.

Én csak rá akarok mutatni arra, hogy mennyire értéktelen a munkásságuk és hogy mennyire nem lehet őket komolyan venni a műkritika szempontjából.

Egyébként Malonyay Dezsővel részletesen foglalkozni annál is inkább feleslegesnek tartom, mert ugyanannak a czégnek szolgálatában áll, mint Lyka Károly.

III.

Lázár Béla.

Eredeti foglalkozása középiskolai tanár, bölcsész. Mellesleg a művészettel is foglalkozik: egy régebben megjelent borzasztóan konfuzus könyv szerzője, egy naiv s a művészi komolyságot teljesen nélkülöző folyóiratnak, a «Modern Művészetnek», továbbá egy pedagogiai szaklapnak szerkesztője és minden szakbeli ujság munkatársa. Külföldön tárlatokat, itthon pedig kellemetlenségeket rendez művészeinknek.

Egyszóval egy kiváló szorgalmú és nagy elfoglaltságú egyén. Önmagát azonban, úgy látszik, nem ismeri. Legalább ezt mutatja az, hogy mindig más téren akarja egyéniségét szerepeltetni, mint a hová tulajdonképeni tehetségével való volna. Mert hogy tehetsége van, az kétségtelen. És pedig «fordítói» és «költői» tehetsége, mert fordítani (?) és «költeni» tud. Az előbbit bebizonyította legutóbbi fordításával, az utóbbit pedig Paál Lászlóról írt könyvével, melyben költői fantáziája szabadon szárnyal.

Szegény Paál László!

Mennyit kellett neki gondolkodnia egy-egy képről, mielőtt azt megfestette. Legalább Lázár Béla dr. úr szerint.

Én ugyan fejemet merném rá tenni, hogy legkiválóbb alkotásait is csak egy-egy hangulat behatása alatt készítette, minden neki tulajdonított mellékgondolatok nélkül.

De Lázár úr úgy mondja. Legyen neki igaza. De akkor engedtessék meg nekünk is, hogy csodálhassuk és bámulhassuk Lázár dr. urat.

Mert igazán csodálni való az az egyén, a ki egy oly fogékony isteni érzésű és költői lelkű embert, — mint a minőnek ő Paál Lászlót megírta, — megérteni és teljesen átérezni képes.

«Figyeljük meg — írja Paál Lászlóról írt művének 61. oldalán — hogy képzeleti képei mint alakulnak és változnak a konczipiálás folyamatában.

Egy októberi esős napon, a mint borus, komor esőfelhők nehézkedtek le az égen, vihart rejtve méhökben, a levegő fel volt korbácsolva, zúgott és hullámzott minden, a fiatal mester elragadtatva szemlélte az elemek dühét. Az ő lelki világa is csupa forrongás, kétely, ellentét, keserű düh és elfojtott méreg. Magára ösmert a lecsüngő felhőfoszlányokban, melyek mint egy-egy kánya zsákmánya fölött, perczekig mozdulatlanul lógnak, hogy aztán hirtelen

előre iramodjanak esőtől, villámtól terhesen. A szél belekapott a lombjától félig már megfosztott tölgyek ágaiba és csavarta, czibálta, rángatta őket, de viaskodása meddő küzdelem, állta a tölgy rendithetetlenül. S ő úgy érezte, hogy lelkét is viharok járják át és át, felkorbácsolva fájó érzéseket, mialatt némán szenvedett . . .

Ime egy egyszerű vázlat, másolva közvetlenül, becsületesen, változatlanul a természet után, egyetlen egy délután, künn a szabadban, a barbizoni erdő bejáratánál.»

Szegény Paál! Előttem áll, a mint künt a szabadban leteszi ládáját, vásznát a földre, ő maga pedig összefont karokkal nézi a természet dühét. S hosszan elgondolkodik. Az előtte álló kép érzelmekkel tölti el, s eszébe jut saját sorsa.

Elkeseredés fogja el, leül, előveszi vásznát és néma szenvedéssel csapkodja fel festékeit, színeit. A vászon pedig állja rendíthetetlenül. Mily különös ember lehetett, legalább Lázár dr. úr szerint. Mert míg más festő, — a mint megragadja képzeletét az előtte álló kép — nem gondolkodik, hanem leül s vászonra veti a látottakat, leszürve azokat egész önkéntelenül saját érzésein; addig Paált előbb érzelmi viharok járják keresztül-kasul. Mily nagy érzésű ember lehetett, s mily nagy lehetett az ő költője, ki mindezt megértette s átérezte.

A költői tehetséget tehát nem lehet elvitatni Lázár úrtól.

De viszont, hogy mihez nincs tehetsége, mutatják «Modern Művészet» című, felületesen szerkesztett, értéktelen folyóiratja és főleg eddig megjelent kritikái.

Mikor kritikáit olvasom, vagy meghallom, hogy művészeti előadásokat fog tartani, mindig eszembe jut az a hozzám közelálló, nagy ismeretű fiatal tudós, a ki egy-két éve pár kötetes elméleti tanulmányt írt a kalászos növényekről, de tavaszszal nem tudta megkülönböztetni a búzát a rozsvetéstől.

Lázár Béla dr. is azok közé tartozik, a kik a művészetről egész könyvtárakat olvasnak össze. Azt hiszem, bár biztosan nem tudom, hogy ő is a kövi emberek azon csoportjához tartozik, mely benn élve folyton a városban, a természetbe vajmi ritkán jut ki. Ha pedig ki is jut, nem azzal az elhatározással megy oda, hogy most nézni, figyelni és érezni fog. S ha el is határozzák, megvalósítani nem bírják, mert hiányzik belőlük az a bizonyos «érzék».

Én tehát elhiszem azt, hogy könyvet is fog írni a művészetről, mint a hogyan sokan írtak már harmincz könyvből egy harminczegyediket Velenczéről és azt is elhiszem, hogy egészen jó műtörténész válhatik még esetleg belőle, de azt, hogy valaha jó kritikát írhasson, azt nem hiszem el senkinek. Először is a tárgyilagosság, másodszor pedig — s ez a fő — a művészet megértéséhez szükséges érzék teljes hiánya miatt. Ezt pedig nem lehet «compositió, horisont, pacsmagoló, factura, tonus, valőr, szinkakofonia, lilareflex» stb. stb. műszóval vagy frázisokkal pótolni. Sőt még azzal sem, hogy erről meg erről a képről ez meg ez a külföldi festő jut az eszébe. Mert ez igazán nem érdekel minket, sem az, hogy mikor Manet önmagát kereste, kihez fordult. Ezt mi is elolvastuk, meg még sok-sok egyebet is. Minket a magyar festők kiállításain az érdekel, ki hogyan és mennyit haladt, mit festett, mit adott. Érdekel az ő egyéniségük, érzésük, őket meg az érdekli, hogy minő hatást tesznek műveik. Tessék tehát ebbe belebocsájtkozni. A festőket a publikummal megismertetni, megértetni gondolkodásukat, egyéniségüket, művészi érzésüket. Tessék komolyan foglalkozni egyes kiválóbb alkotásokkal, ismertetni azok szépségét, rámutatni hibáikra, foglalkozni velük a művészi érzék, technika s végül az aesthetika szempontjából. Egy kis melegség, szeretet, tisztelt Uram, ez férne rá a fejlődő magyar

művészetre. Ha a gyermeket nevelni akarjuk, brutalismussal, szeretet nélkül nem férkőzhetünk lelkéhez, s még ha érzékünk volna is hozzá, nem fogjuk megérteni soha lelkének komplikált finomságát.

Mert, ha a gyermeknek mindig csak a rosszat, a rútat mutatjuk, s a szépre nem hívjuk fel soha figyelmét s nem vonunk a rút és a szép között pártatlan párhuzamot, akkor a rút iránti érzék ki fog fejlődni benne, de a szépet, azt soha sem fogja észrevenni.

E hasonlatnak a gyermekre vonatkozó részét pedig nagyon alkalmazhatjuk a mi közönségünk javarészére is.

Többet érne mindezt megszívlelni, mint keseregni egy «finom érzésű tájfestőnk» visszautasított műveiről. Mert ha azt a kesergést olvasva eszembe talál jutni, hogy kritikusunk minduntalan Manetből és a modernekből indúl ki és folyton a modernséget hirdeti, igazán azt kell hinnem, hogy nem ért semmit a művészethez. A mi csakugyan úgy is van.

Ha pedig arra gondolok, hogy ez az úr olyan művekkel, a mik a kiállításon nem is szerepelnek, sokkal többet és sokkal behatóbban foglalkozik, mint a kiállított munkákkal, már arra az eredményre kell jutnom, hogy erre nem pártatlansága, hanem az u. n. «pajtáskritika» és elfogultsága indítják. Mert, hogy eshetik meg vele pl. az, hogy Glatz képét észre sem veszi, pedig ki van állítva, viszont más, bizonyára nem igazságtalanul visszautasított és így ki sem állított műveket mégis beható figyelmére méltat.

És ez gyakran megesik ezzel az úrral. Még pedig olyan műveknél is, melyek művészi elveivel, — ha ugyan egyáltalán vaanak ilyen elvei — homlokegyenest ellenkeznek. Viszont olyan műveknél, melyeknél a festő lelkiismeretes munkájával és megfigyelésével valóban szép eredményt ért el — mint többek között pl. Glatz is —

mondom, olyan művekkel egyáltalán nem tartja érdemesnek foglalkozni, vagy ha foglalkozik is, egy-két szóval végez velük.

Pedig a ki ért a művészethez, a ki képes megérteni egy-egy képet és szereti a természetet, milyen intimen foglalkozhatna egy-egy arra érdemes művel. Hja, de a tudatlanság s főleg az elfogultság! . . .

Mert Lázár dr. úr theoriában modern, böngészve mások modernségeit, modern művészi folyóiratot szerkeszt, modern elveket vall, de nem érzi át és nem érti, — csak vallja, mert érzi, hogy ez most az uralkodó áramlat.

Elveket, szabályokat állít fel és theoretikus meghatározásokat, melyeket sűrűn és nagy következetességgel alkalmaz ott, hol nem az u. n. «ő embereiről» szól. Ha azonban ezekről szól, akkor egyszerre minden átmenet nélkül feltünő következetlenné és elvhagyóvá válik. Nézzük csak meg pl. mostani kritikáit.

Kritikáin nagyon meglátszik az a bizonyos festőtársaság; feltűnően bántó továbbá az a rengeteg betanult műszó és frázis, melyeket néha egészen érthetetlenül alkalmaz. Egy csomó művészt leszid, egy pár jó barátot megdícsér, de csak úgy általánosságban. Mert az általánosságnál tovább soha sem megy, egy kép részleteibe belebocsájtkozni nem mer, mert nem tud. Ugyanis a részleteknél frázissal, műszóval már nem lehet boldogulni; a nélkül pedig ott állana előttünk tudatlansága, érzéktelensége az ő egész meztelenségében.

Vegyünk csak néhány példát:

«*Katona* Nándor képe — írja egyik kritikájában — kemény, a másik képe hamis lilareflexeivel*) bántó» vagy hogy *Katonának* több, intenczióinak felületes lerakása által alig ért-

*) Igazán tanulságos dolog volna megtudni, hogy azon a képen mit ért a kritikus úr a «lilareflexek» alatt.

hető természetmegfigyelései közül kiemelkedik finom szinekben úszó «Téli napja» stb. S ezzel — legalább ő úgy gondolja — mindent elmondott. Igaz, hogy elmondotta pár lehetetlen körmondatban, illetve érthetetlen szóval azt, a mit rossznak talált képeiben, de megfelejtkezett egyúttal arról, a mit Greguss*) oly szépen fejteget széptanának hetedik fejezetében . . . «Tehát a széptan egyszersmind kritikája a szépnek, de kritikája a rútnak is. Itt ismét helyén van azon másik, nagyon elterjedt balvélemény megigazítása, mely szerint a kritika csak agyonütő dorong, oly mesterség, a melynek feladata csupán a hibákat keresni, gáncsoskodni, nem méltányolni semmit, a melynek gyakorlói tehát bizonyos fajta gonosztevők, a kik lesbe állva, a szegény költőt, művészt meggyilkolják vagy legalább is súlyosan megsebesítik. A kritikának tehát a mily mértékben joga ócsárolni a rosszat, oly mértékben kötelessége dicsérni, ha valami szépet lát. De hogy a kritikus ítélete helyes és elfogulatlan lehessen, előbb «látni kell, megtanulnia.»

Visszatérve azonban a kiinduló pontra, de szem előtt tartva a Gregusstól vett czitátumot, kérdem a tisztelt kritikus urat, hogy ha már *Katona* képeiben felfedezte a keménységet, miért nem konstatálja egyúttal pl. a következőket is:

Hogy azt a három tarpataki tanulmányt egy körülbelül negyvenkét éves ember készítette, kint a természetben, tizenkét órát dolgozva egyhuzamban. Mert hogy kint a természetben készültek, azt még a laikus is egy pillanatra megláthatja. Továbbá: mért nem konstatálja ennek lelki fiatalságát, meg azt, hogy ez az ember daczára annak, hogy nem is produkált utóbbi időben olyat, a mit mindenki joggal elvárhat tőle, mégis nagy dolgokra van hivatva.

*) Mert mondjanak bármit a modernek, nevezzék Gregusst régi, ósdi vaskalaposnak, én szabadon és bátran idézem, mert a mit széptanában mond, soha sem volt aktuálisabb és igazabb, mint épen most.

Folytatása Kerdi Kovács László czikkében

Paál László, festő; szül. 1846 július 30-án Zámon, megh.
1879 március 4-én Charentonban.

Paál László

erőd
i

Fenno-Ugrica

538. l.

1908.

13-án.

és aranyozott lábú barokkasztal
afordult és hegedűn játszik
vekhez támasztott hangjegy van,
nér lapok alatt fekvő kék hang-
művész. Haja és szemöldöke fekete,
álla leberetvált. Öltözete: him-
dor-kézelővel, csokorra kötött fe-
hű mellény és csikos sötét nadrág.
je lelóg. A háttérben, a bordó
a mely egy mandolint tartó leányt
ázol. Jelzése bal balról félmagas-
a.

cm.
30-án 500 Kán (641-908).--
ájus 8-án 1001 sz. alatt.--
ok 1911. március 11-én 11525 szvsz.a.

Paál László
festőnek
a kultuszminiszter
6000 frtot ösztöndíjat
utalványozott –
Nefelejts 1869. 3 ii. l.
(B. Eötvös József.)

	4	5	6	7	8	9
kom	15	13,5	12	20		
marke	58,5	72	56	80	5	39
	(10	10	10	10	—	5)

Paál László

l.

Szirmay-Pulszky

112., 117., 118.,
119., 120. l. 128-l.

Paál László

lárd

Möbiusz Izabella

Deák Ébner Sajos

12. l.

Szölöpres az 1830-as evekből

IX-89

Paál László

Lásd

Farkas Zoltán:
Munkácsy és Paál.
Emlékkönyv Lyka
Károly hetvenödik
születésnapjára.
Bp. 1944. 244–247. l.
képekkel

Mahler	79 12
Gold, und Bleyweis.	146 15
Eisen	38 21
Schlosser.	61 —
Schmid	4 39
Flaschner	16 48
Glasser	3 —
Leinöhl	22 30
Für etmalige exmission des Bildhauer, und Steinmetz in den Steinbruch nebst der fuhr nach Komlos denen bauern, so die steiner ad nos gebracht. eintrünckgeld	7 28 3 12
Dann zahlte mann ut quittung dem schlosser zu gänzlicher excontensirung seiner forderung den 2 : 4. 7 bris 1758	77 46
Dann seynd auf die Zaborszky: Wiesse lauth obligation von denen Paulen Geld von gegen jährlich Interesse à 6 p. Conto gelichen vorden mithin ausgaab.	280 —

Paál László

vöd
Hoffmagfest. 10. l.

734. TALPAS KANNA, szines fajánsz, sis
Holics, XVIII. sz.
M. 22 cm.

735. KÁVÉSKANNA FEDŐVEL, szines fa
és rövid kiöntő csővel. A kancsón és
ben egy-egy rendkivüli finomsággal fes
nássárga, barna, rozsdavörös, halványk
peremei, valamint a fedél gombja és a
finomságánál fogva a holicsi gyár le
1750—60.
M. 22.5 cm.

736. TEJESKANNA, szines fajánsz. Az e
M. 12.5 cm.

737. TÁL FEDŐVEL, szines fajánsz, nag
alaku gombbal; alja ágalaku fülekkel.
Holics, XVIII. sz.
M. 19 cm. Átm. 28 cm.

738. NŐALAK, szines fajánsz szobrocska, n
lel és átvetett piros sállal, balkezéb
HH. Holics, XVIII. sz.
M. 23 cm.

739. TÁL, fajánsz, kerek, a japán Imari
kék, rozsdavörös és arany szinben. J
Átm. 26 cm.

740. TÁL, fajánsz, az előbbinek párja.

boritott virágokkal diszitett széle meggypiros, közepén madár szines és arany dekorral. Holics, XVIII. sz.

zott virágokkal, aranyozott peremmel. Jegye H. A gyár XVIII. sz.

virágokkal diszitve. Osztrák, XVIII. sz.

ak, ölében két osztásu födeles csésze. Jegye H. Holics,

akjával, az előbbinek párja. Jegye HP. Holics, XVIII.

Illustr. táb. XL.

a 723. sz.-hoz de más szinekben. Jegye HP.

barok, hullámos és tagozott széllel, felületét lepkék, H. A gyár első termékei közé tartozik. Holics, XVIII.

'Ó fedéllel, fajánsz, meggypiros, zöld levelekkel. Jegye

magas fedő tetején almaalaku gomb. Szines Watteau-
. sz.
Illustr. táb. XL.

Goltzius, Hendrik, (1558—1616).

183. ÓTESTAMENTUMI JELEN
Rézmetszet (Kupferstich). 2

Goltzius, Hendrik, (1558—1616).

184. KERESZTVITEL (Kreuztra
Rézmetszet (Kupferstich). 2

Goltzius, Hendrik, (1558—1616).

185. KRISZTUS AZ OLAJFÁK
Bartsch 28.
Rézmetszet (Kupferstich). 2

Grootveld, Jan Hendrik, (1808—18

186. INTERIEUR GYERTYAFÉ
Vászon (Leinwad). 41×31 c

Gryeff, Adriaen de, (1670—1715).

187. TÁJKÉP VADÁSZOKKAL
Fa (Holz). 32×45 cm.

Gryeff, Adriaen de, (1670—1715).

188. TÁJKÉP VADÁSZOKKAL
Fa (Holz). 33×44 cm.

rlin). Jelezve jobbra középen (Bezeichnet rechts
(Aus der Slg. Kilényi).

. Abels bizonylatával (mit Expertise von Prof.

Illusztr. XI. tábl.

s Offiziers).

Jelezve (Bez.): W. Hamilton.

Die Jagd Ludwigs d. Grossen). Jelezve (Bez.):

—

Paál László

l. Gerthon újmagyar.

140-145. l. képmelléklet:
29-30-n.

598. FÉRFI- ÉS NŐALAK, fehér porcella
Höchst, 1780 k. — Mann- und Fra

599. KIS CSÉSZE ALJJAL, porcellán,
mit Untertasse, Porzellan, die gerip

600. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, kék ala
szarvas „superbe" felirással. Bécs, 180
auf der Stirnseite Grisaillebild und „l'a

601. KÉTFÜLES CSÉSZE ALJJAL, por
arabeszkek közt baldachin alatt 2–
du Paquier-korszak, 1730 k. — Z
Schwarzlotmalerei mit Gold. Zwisch
Chinesenfiguren. Arbeit des Hausm
1730.

602. PORCELLÁNKÉP, Salomon Koninck
— Porzellanbild, nach Salomon Kon

603. KATONATISZT, szines porcellánszo
1760 k. — Offizier, farbige Porzella

604. KÉT KEREK SÓTARTÓ, porcellán
behälter, Porzellan, mit Blumendeko

605. FEKVŐ KECSKE, porcellán, rokokó

mboru disszel és piros virágokkal. Bécs, 1744—49. — Zwei lekor und Blumen in Rot. Wien, 1744—49.

boritásu porcellán, bronzfoglalatban. Japán, XIX. sz — em Lack überzogen, in Bronze gefasst. Japanisch, XIX. Jh.

5. sz.-hoz. — Zwei Stehlampen, ähnlich wie No. 615.

lán, piros alapon szines virágos médaillonokkal. Bécs, 1703 k. an, auf rotem Fond Blumenmedaillone. Wien, um 1703.

ellán, hasonló a 617. sz.-hoz. Bécs, 1793. — Bonbonnière Nr. 617. Wien, 1793.

aranyozott rézfoglalatban, domboru rokokó kartusokban z. — Ovale Dose, Porzellan, in vergoldeter Kupferfassung, nalte Landschaftbilder. Wien, XVIII. Jh.

es virágokkal. Bécs, 1780 k. — Platte, Porzellan, trapez- n 1780.

orcellán, antik kráteridomu, testén kék alapon arany kartus- nagy virágcsokor. A Burgszinház Halm nevü igazgatójának ner, I. Rettich, B. Wintersteiner, a szinház művészei. Bécs, biges Porzellan, antike Kraterform, auf der Wandung auf g Amor mit Löwe und Blumenstrauss. Geschenk der Künst- ktor Halm. Wien, 1834.

Paál László

l.

Hevesy impresz

48. l.

drámaiságnak,az erkölcsi komolyságr
És ennek felelt meg szobrászi stilu
eszközökkel dolgoztak.Nem mosolygó
Robbia és a Quattrocentonak sok más
bizonyos bánat tükröződik,a vonások
bájos,nanem méltóságos,monumentális
Keresztrefeszitett Krisztusnak gyer
a vonalritmikat keresi,nanem az ala
lévő Madonnáján Máriát és a kis Jézu
nem csak a formák bontakoznak ki ti
kifejezésre jut a bánatos,komor elm
ilyen Madonnája van.Az aggódó,előre
tellonak van olyan Madonnája is,anol
a kis Jézusával,ami által az aggódás
fejezni.Donatello reliefkezelésének
nagyon enyhén emelkednek ki a formák
szemben a mags relieffel.Itt mintha
nyos képzelt sikon tul a formákat ne

Paál László

zvod

Lippich. 1901

5j. 1.

Paál László

Szöd

Lázár Mineszes 1938

326.329.l.

1978-909-14
Gépész.

537. Rostély szénkaparó.

1 darab rostély szénkaparó a kazánfelszereléshez.
Méretei: 267 cm. hosszú.
Értéke.....16 K

Vétetett Mosuly Györgytől 1907: XII. 16-án (1911-907).-- Kifizettetett 1907:XII. 16-án a 886 sz. nyugtára.-- Elszámoltatott 1908:IV. 22-én 2025 ex 907 sz. alatt.

Paál László

d. Kelp

72. l.
73. l.
74. l.
75. l.
76. l.
79. l.

Mihalik József nemessége VIII-67

Paál László

wód
z
Bund Gra
57 l.

Paál László

vród
v

Pipics Zoltán dr

Tgz nérd a népet!

Bp. e. n. 199-b

Ovosy György, kir. személynök, arczk.

III. 35.

Paál László

Naplemente
c. képe
repr.

Szépmüvèszet

1943. 45. l.
elöt

lapterjesztő vál
TORNALJA

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Paál László

l.

Szépmüvészet

1943. 52. l.

Paál László

erőd
z
Jblképrőm.
320 l.

Paál László

cród

Maksay Albert

Kolozsvár magyar
művészeti élete. 1919-
1942

Szépmüvèszet
1942. 126 l.

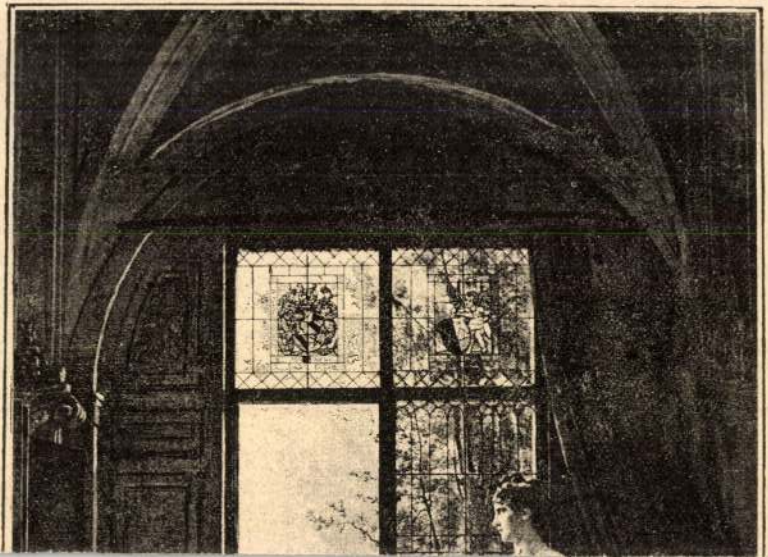

Paál László

wód

Ybl képrom

331. l.

Tekintetes

Műemlékek Országos Bizottsága

Budapest,

IX. Ferenc Endre-u. 3

Paál László

ired

Michel 1011-13. l

képpel

~~Verrocchio, olasz nobrán~~

VIII. 220.

Paál László

Erdő mélyén
Falu mélén

Cinke Cat

balta fordulva. Jobb kezét csipőjére támasztotta
gtatja. Rövid hajat, bajuszt és körszakált hord.
hajított vijjú ~~[illegible]~~ zekéje s felső kabátja zsinóros.
Két sorban:

s az élet.

Kölcsey

. Anst. v. A. Hattinger. Wien.

az alak nagysága 9·6 cm.

80.

0/98.
484.

Paál László

wód

Kállaineue

18-l

Paul László

ivod

Wékain

keppel.

3.§.

A 30 évig terjedő ren

Paál László

vrgd

Lykánnivtört. II.

307. l. 586. l. Képpel

DI DANIELE RANZONI (1843-1889).

Commissari: RENZO BOCCARDI, RAFFAELLO GIOLLI, ARTURO TOSI.

Questa esposizione di alcune opere di Daniele Ranzoni vuol avere un netto carattere dimostrativo. Così impreveduta è la storia del nostro secondo Ottocento – per la stessa coltura italiana – che pittori fondamentali come questo Daniele Ranzoni possono ancora essere esposti con commovente sorpresa. Artisti degni d'essere in prima linea nella storia dell'arte moderna europea, son tuttora ignorati dai musei e dalle aste del nostro stesso paese: e questo è uno. Se, dopo la prima mostra che nell'89 gli dedicava con fervida amicizia Vittore Grubicy, qualche altro più recente richiamo provinciale, a Intra, a Milano, ha condotto Ardengo Soffici a salvare questo «artista sacrificato», assieme con Segantini e Rosso, e ha fatto anche di Carrà uno de' suoi difensori, evidentemente basta che ora questi quadri siano mostrati a un pubblico internazionale perchè la loro schietta franchezza e fremente sensibilità immediatamente persuadano chi sa intendere l'arte con libertà di giudizio, senza bisogno di tradizionali convalidazioni.

Nato nel 1843 da povera gente a Intra, sul Lago Maggiore, la città non lo turba nè con la ricchezza nè con l'autorità. A vent'anni, nell'Accademia di Brera a Milano, mentre Cremona nato nel '37 stava ancora a fare i conti, tra il Marco Polo e il Falconiere, con l'esattezza dei costumi storici e i gesti del melodramma, Ranzoni non s'avvede d'alcun palcoscenico e smentisce l'obbligato titolo storico della sua Beatrice Cenci in una giovinetta vista di schiena, colta in un brivido di vita, e in una pittura ch'è tutta un'acerba e originale indagine di divisioni cromatiche.

Immediatamente Ranzoni trasporta il suo interesse dal gesto all'accento, dalla dottrina all'emozione. Ricettari di scuola, paradigmi classici o romantici non gli servono. La sua pittura gli diventa subito un esame di coscienza: e per quindici anni voi lo vedete nella più aspra volontà dei controlli, nella più tesa conquista di quel centrale problema di forma-colore che subito l'appassiona. Non dipinge neppure un «quadro», ma solo ritratti, che non hanno clienti e non sono che studi d'esercitazione pittorica. Nè classico nè romantico, non abbandonato a una struggente estatica luce nè irrigidito a misurar vo-

Paál László

l. Petőfiet

67, 112, 152,
171, 208. l.

34?

Fö-u, Friedl

58, 92,

CXLII

(2)

Paál László

írod

Reinach–Lázár

A művészet kis könyve. IV. kiadás

Bpp. 1933. 287. l.

Pará László

l. A Mű

1927. 1. n. 45. l

Pacál László

l.

Rapaics Ligeti

23. l. 48. l. 49. l.

Paál László

Úrod

A Nemzeti Szalon
Évkönyvei. Bp. 1902
6. l.

Paál László

l.

Szépmüvèszet

1944.08.l.

Paál László

l.

Szépmüvészet
1944.83.l.

Paál László

irod
z
Pétermagyarův

verecke V. 96-l
112. l.
(Keppel)

T. K.

„Europa"

Felix Kanyv és Lapterjesztő

R. T.

Budapest

Paál László

inéd
z

Petr Ver.

V. 222. l.
223. l.
224. l
225. l (képpel)
226. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Paál László

vőd
2

Pet. Művelőd

V. 505. l.
575. l.
532. l.

5649

40.214. — K. M. E. Ny.

A MŰGYŰJTŐ HIREI

MUNKÁBA LÉP A MUNKÁCSY-CÉH

E folyóirat hasábjain is többször foglalkoztunk már az új, nagyarányú művészet-gazdasági szervezkedésnek, az alakulóban levő Munkácsy-céhnek programjával. Most arról értesülünk, hogy az új egyesület alapszabályainak jóváhagyása már útban van. A művészszövetkezetnek vezetői csak a végleges engedély beérkezését várják s nyomban utána megtartják alakuló közgyülésüket ünnepélyes keretek között az Akadémiában. Mihelyst a formaságok elintéződnek, kezdetét veszi a kiállítások előkészítése és az adminisztráció tervszerű munkája. Egyelőre két nagyarányú kiállítást terveznek a pártolótagok részére. Egyiket novemberben a Nemzeti Szalonban, másikat jövő év márciusában az Ernst-Múzeumban tartanák meg.

PAÁL LÁSZLÓ EMLÉKET ÁLLITUNK BARBIZONBAN

Ez év februárjában lesz ötven éve, hogy a magyar tájképfestészet klasszikussá vált nagysága, Paál László, meghalt. Az a művésztársaság, mely büszkén s kegyelettel őrzi nevében a halhatatlan magyar mester emlékét, méltó módon akarja külsőleg is megörökíteni dicsőségét. Nem kevesebbről van szó, mint hogy Barbizonban, ott, ahol a legszebb Paál-képek születtek, emléktáblát helyeznek el s azt ünnepélyes külsőségek közt avatják fel. Az emléktábla elkészítésével a társaság már meg is bízta *Gárdos* Aladár szobrászművészt. Ugy tervezik, hogy a jövő év tavaszán a leleplezésre nagyobb magyar küldöttség fog Barbizonba zarándokolni. Ugyanakkor persze itthon is erősen készülnek Paál László félszázados halálozási évfordulójának méltó megünneplésére. Talán senki sem tett annyit e csodálatos tehetség magyar és nemzetközi elismertetése érdekében, mint műveinek fáradhatatlan kutatója és életének történetírója: Lázár Béla. Az ő nagy Paál László biografiája egymaga érnél tartósabb emlék, amelynek kiállításbeli gazdagsága vetélkedik a nagy francia publikációkkal. A nagy festő emlékünnepélye alkalmából e gazdag munka az eddiginél is pompásabb illusztrációkkal új kiadásban fog teljesen átdolgozva megjelenni, hogy a Paál-kiállítás legújabb eredményeiről is számot adjon.

A VAGYONMENTŐ AUKCIÓK MEGNYITÓJA

A Postatakarékpénztár Árverési Csarnoka ebben az évben is sűrű egymásutánban fogja rendezni nagy népszerűségnek örvendő aukcióit. Az első őszi aukciót október hó elejére tervezik.

MAGYAR ÖTVÖSMUNKÁK KIÁLLITÁSA

A mostani kézművesipari tárlat keretében a műértők s régiséggyüjtők körében méltó érdeklődést keltettek azok a stílszerű ötvösmunkák, melyek a régi ezüstművesek finom kézügyességével elevenítik fel a történelmi szépségű formákat. Mint érdekelt helyről közlik velünk, *Kövesi* József a reáltanoda-utcai ötvösmester tudatosan ápolja műhelyében ezeknek a nemes hagyományoknak kultuszát. Érett s teljesen leszűrt formaérzése épp oly erős a renaissance-, mint az empíre-stílusú ezüstmunkák trébelésében és távol a nagy gyárak szokványos üzleti szellemétől, a kéz munkájára veti a súlyt. Ebben a munkában segítségére vannak maganevelte munkatársai is, akik vele együtt dolgoznak a barokk-, biedermeier- s ó-bécsi tálak, szervizek, szelencék praktikus és örökszép formáin. A prágai vásáron elért sikerei után a kézművesipari tárlaton is a műértők nagy megbecsülése jutott részéül a kiállított szép munkáknak.

A Műgyűjtő. 1928. 8-9.

AZ ERNST-MUZEUM UJ SZEZONJA

Frissen felkészülve várja az új művészi szezon megindulását az Ernst-Múzeum. Mint eddig tette, úgy a most következő években is egyaránt akarja szolgálni a műgyüjtők, a képvásárlók és a művészek érdekeit s míg egyfelől a megállapodott művészek legfrissebb alkotásait is bemutatja termeiben, másrészt helyet ad a fiatal nemzedék képviselőinek is arra, hogy a közönség megismerhesse őket. Mindjárt első megnyitókiállítása is az új művésznemzedék néhány jelesének bemutatkozása lesz. A szeptember 8-án megnyíló *első csoportkiállításon* egész sereg új név, új tehetség lép ki a nyilvánosság elé, így a Basilides testvérek, Péter Marianne, Bernáth Aurél s néhány eddig kevéssé ismert grafikusművész. Rövidlel ezután *újabb csoportkiállítás* következik, mely az eddig kevésbé szerepelt Barcsay Jenő festményei mellett gróf Batthyány Gyula, Nagy Sándor és Feszty Árpád képeit fogja hozni. Nagyjelentőségű lesz a harmadik csoportkiállítás is, melynek keretében Hubay Andor festőművész, (a nagy muzsikus fia) és Telcs Ede szobrászművész fognak hatalmas kollekcióval szerepelni. A kiállítások sorozatát november végén a szokásos *őszi aukció* szakítja meg, melynek gazdag anyagáról egyelőre csak a legbizalmasabbaknak árulják el a készülő meglepetéseket Ernsték. Ez aukció egyik vonzóereje az a száz darabból álló XVI XVII. századbeli magyar ezüstgyüjtemény lesz, amelyhez hasonló még együttesen nem került kalapács alá. Nyomban az aukció után a kegyelet jegyében készítik elő a téli szezon nagy művészeti eseményét: *Rippl-Rónai emlékkiállítását.* — Egész gazdag oeuvrejét viszik a közönség elé a nemrég elhúnyt nagy mesternek, a párisi évektől a legutolsó esztendők új és új szenzációkat jelentő megújhodásáig. Ez lesz egyúttal az *Ernst-múzeum századik kiállítása* is, ünnepi bizonysága annak a nagy kultúrmunkának, melyet az új magyar művésztehetségek érvényesüléséért két évtized óta végeztek. A szezon hátralevő részére is értékes kiállításokról tárgyal a vezetőség, melyek során néhány ismert Szinyeitársaságbeli művész mellett Pátzay Pál szobrász alkotásait is bemutatják.

MŰVÉSZETI MÚZEUMOK BARÁTAI

A legjelentősebb mecénások és gyüjtők bevonásával megalakult a Művészeti Múzeumok Barátainak Egyesülete. Alakuló közgyűlésén az előadó *Petrovics* Elek főigazgató kifejtette, hogy az új múzeumnak azokat a tiszteletreméltó hagyományokat kell folytatnia, melyeket a háború előtti időkben a Radisics Jenő szellemi irányítása alatt álló Múzeumbarátok Egyesülete igyekezett ébren tartani. Összeköttetést létesíteni a gyüjtők közt s egyúttal a két nagy művészeti múzeum részére mecénásokat toborozni, ezt a fontos célt tartja szem előtt az egyesület. Elnökké a legkiválóbb magyar mecénások egyikét, Eszterházy Pál grófot választották meg, ügyvezető igazgatókká pedig Végh Gyulát és Petrovics Eleket. A magunk részéről is csak a legnagyobb melegséggel üdvözölhetjük az új egyesületet, melynek tevékenységétől a magyar társadalom fokozottabb művészetpártolását s a múzeumok nagyobb gazdagodását reméljük.

FADRUSZ JÁNOS BARÁTI KÖRE

Közvetlenül halottak napja előtt, október huszonkilencedikén kegyeletes ünnepség lesz Fadrusz János kerepesi temetőbeli sírjánál. A huszonöt év óta halott nagy magyar szobrásznak emlékére fognak a szeretet mécsesei kigyulladni s egy új egyesülés, a »Fadrusz János baráti köre« fog ezzel az aktussal a nyilvánosság elé lépni. Ugyanakkor a művészet hódolatával is adózni fognak emlékének, amennyiben ki fogják állítani azt az egypár kisebb szobrát, amely még fellelhető.

Paál László

Lásd

Farkas Zoltán:

Budapesti levél.

Forum 1935, 267–
269. l.

Benne fenti részletes
életrajza –

Templomi emlékek védelme, porosz IV. 46.

A

PAÁL LÁSZLÓ TÁRSASÁG

II-IK KIÁLLITÁSÁNAK

KATALÓGUSA

NEMZETI SZALON 1926 ÁPRILIS

A NEMZETI SZALON IGAZGATÓSÁGA:

ELNÖK:

Gróf ANDRÁSSY GYULA v. b. t. t.

MŰVÉSZETI ALELNÖK:

Horvai János

IGAZGATÓ:

Déry Béla

IGAZGATÓSÁGI TAGOK:

Művészek:

Edvi Illés Aladár
Katona Nándor
Kézdi Kovács László
Rubovics Márk
Vajda Zsigm.

Műpártolók:

Bauman Márton
Gellért Jenő
alelnöki teendőkkel megbizva
Dr. Ilosvay Lajos

MŰTÁROS:

Kató Kálmán

TITKÁR:

Bende János

ÜGYÉSZ:

Dr, Képessy József

PÉNZTÁRNOK:

Eckstein M. Miklós

SOCIETAIRE TAGOK:

Baditz Ottó
Déry Béla
Edvi Illés Aladár
Endrey Sándor
Gellért Jenő
Horvai János
dr, Ilosvay Lajos
Kacziány Ödön
Katona Nándor
Kézdi Kovács László
dr. Képessy József
† Kőrösfői Kriesch Aladár
László Fülöp Elek
† Br. Mednyánszky László
Mendlik Oszkár
Nádler Róbert
Rubovics Márk
† Székely Bertalan
† Szikszay Ferencz
Vajda Zsigmond

PAÁL LÁSZLÓ TÁRSASÁG

TAGJAI:

Belányi Viktor
Biró József
Feszty Masa
Gara Arnold
Horváth Béla
Kubinyi Sándor
Lakatos Artur
Révész-Ferryman Ferenc
Szigeti Jenő
Vesztróczy Manó

VENDÉGEK:

Barta Ernő és Csízik Gyula

A Paál László Társaság 1923-ban alakult s ugyanazon év május havában mutatkozott be a magyar közönségnek a *Nemzeti Szalon* termeiben rendezett kiállításával. Ezen az első kiállításon a Társaság akkori törzstagjai: *Belányi* Viktor, *Biró* József, *Feszty* Masa, *Gara* Arnold, *Lakatos* Arthur, *Révész-Ferryman* Ferenc, *Szigeti* Jenő, és *Vesztróczy* Manó vettek részt nagyobb kollekciókkal; az idei kiállításon ez a névsor bővült *Horváth* Bélával, és *Kubinyi* Sándorral, a Münchenben élő, de érzésben mindmaig magyarnak maradt kitünő grafikussal s a törzstagok mellett két meghivott művész is szerepel ezidei kiállításunkon: *Barta* Ernő és *Csizik* Gyula.

Már bemutatkozáskor hangsulyozta a Társaság, hogy Paál Lászlónak, a magyar tájkép festés e nagy mesterének neve nem jelent zászlóján szoros programot, legfeljebb arra utal, hogy az ő művészetének emelkedett szelleme serkenti Társaságunk tagjait erejük és képességeik minél teljesebb kifejtésére. Ezen az etikai szempontón tul természetesen Paál László művészetének *nemzeti tartalma* is ama megtermékenyitő erők közé tartozik, melyek összefogják és egységbe tömöritik Társaságunk tagjait, hiszen ha valaha, ugy ma kettős kötelesség annak hangsulyozása, hogy szörnyü elesettségünkben nemzeti egyéniségünket pusztán a multak emléke, — ha ez a mult még oly dicső volt is — meg nem védelmezi; nemzeti jellegünket — nyelvünkön kivül — meg nem védheti más, csak maga az alkotásokban megnyilvánuló eleven élet, csak a magunk erős kulturája, csak a haladó és fejlődő magyar művészet s hogy ennek a művészetnek nemzeti értéke elsősorban attól függ, hogy a művész mily gazdagon és mily tökéletességgel tudja megszólaltatni *a maga* alkotó temperamentumát, mely természetszerüleg része ama nép alkotó temperamentumának, melyből ő származik. Ezért szeretnénk sulyt vetni rá, hogy Társaságunkon belül mindegyikünk féltékenyen őrzi és igyekszik megtartani a maga sajátos *művészi egyéniségét*. Hogy mégis társaságba verődtünk, annak oka az a rég felismert szociális igazság, hogy a tömörülés egy közös cél érdekében megnöveli az egyesek erejét, elősegiti a kitüzött célok elérését s igy gyorsitja a művészi eredményt.

Csak ennyi, amit a Paál László Társaság a maga zászlajára irt, a ma annyira divatos harci jelszavak

közül nem hódol be egyiknek sem. Nem vagyunk konzervativok mert tisztában vagyunk vele, hogy a mozdulatlanság a halál karakterisztikonjai, hogy rugalmasság és fejlődés nélkül nincsen haladás, hogy a ma művésze nem ismételgetheti konok makacssággal a tegnapi generáció művészi mondanivalóit, hogy a tömegek izlése csak ugy változik, mint az egyéneké, s igy egyre uj szépségeket kell keresnünk, ha nem akarunk fáradtan botorkálni a kenyérkereső mesterség kietlen országutján s hogy minden művészet mai és korszerü kell, hogy legyen, ha eleven és szerves részévé akar válni a kultura élő és egyre fejlődő organizmusának. De azt is tudjuk, hogy éppen azoknak, akik a jövőért dolgoznak s a jövőt alapozzák, azoknak kell legjobban megbecsülniök a multat, mert hitünk és meggyőződésünk, hogy csak a multra épithetjük fel a jövőt, s hogy ez a jövő, még ha akarna se lehetne más, mint a multnak evolvált folytatása.

Viszont nem vagyunk modernek se, legalább is nem abban az értelemben, hogy azt hinnők, minden művésznek *minden* művészeti forradalmat végig kell küzdeni. Naivitásnak tartjuk azt az önhittséget, mely ugy véli, hogy ujabb állomásokat érhet el valaki, mielőtt előző etapjában el nem jutott a fejlődés legfelső fokára. Ugy hisszük, a legjobb művész is megtette a magáét, ha a maga benső evolucióját becsületesen végigcsinálja, még ha ez az evolució tán nem is ér fel a legeslegujabb művészi áramlatok legmagasabb hullámáig. Bizonyára ez nem revolució, csak evolució, tán lassubb, csendesebb és nem explodál oly hangosan kifelé, mint amaz, de az egyszer elért eredmények megtartása és lehető tökéletességig fejlesztése van akkora érték, hogy a legbecsületesebb és legtisztább ambicióju művészek is beérhessék vele.

Mi beérjük ennyivel s értékmegállapitásainkban csak azt tekintjük zsinormértéknek, hogy ki-ki mennyiben járja a *maga* utját *s ezen az uton* mennyiben ér el eredményeket. Mi nem ismerünk konzervativ művészetet, és nem ismerünk modern művészetet, mi csak *jó művészetet* és *rossz művészetet* ismerünk. Ez a mi művészi igazságunk. A kritikán és a közönségen áll megállapitani, mennyire sikerült ezen a kiállitáson diadalra vinni a *magunk* művészi igazságát, mely — szentül hisszük — ahogy igazság volt tegnap, igazság ma és igazság lesz holnap is.

A Paál László Társaság törzstagjai

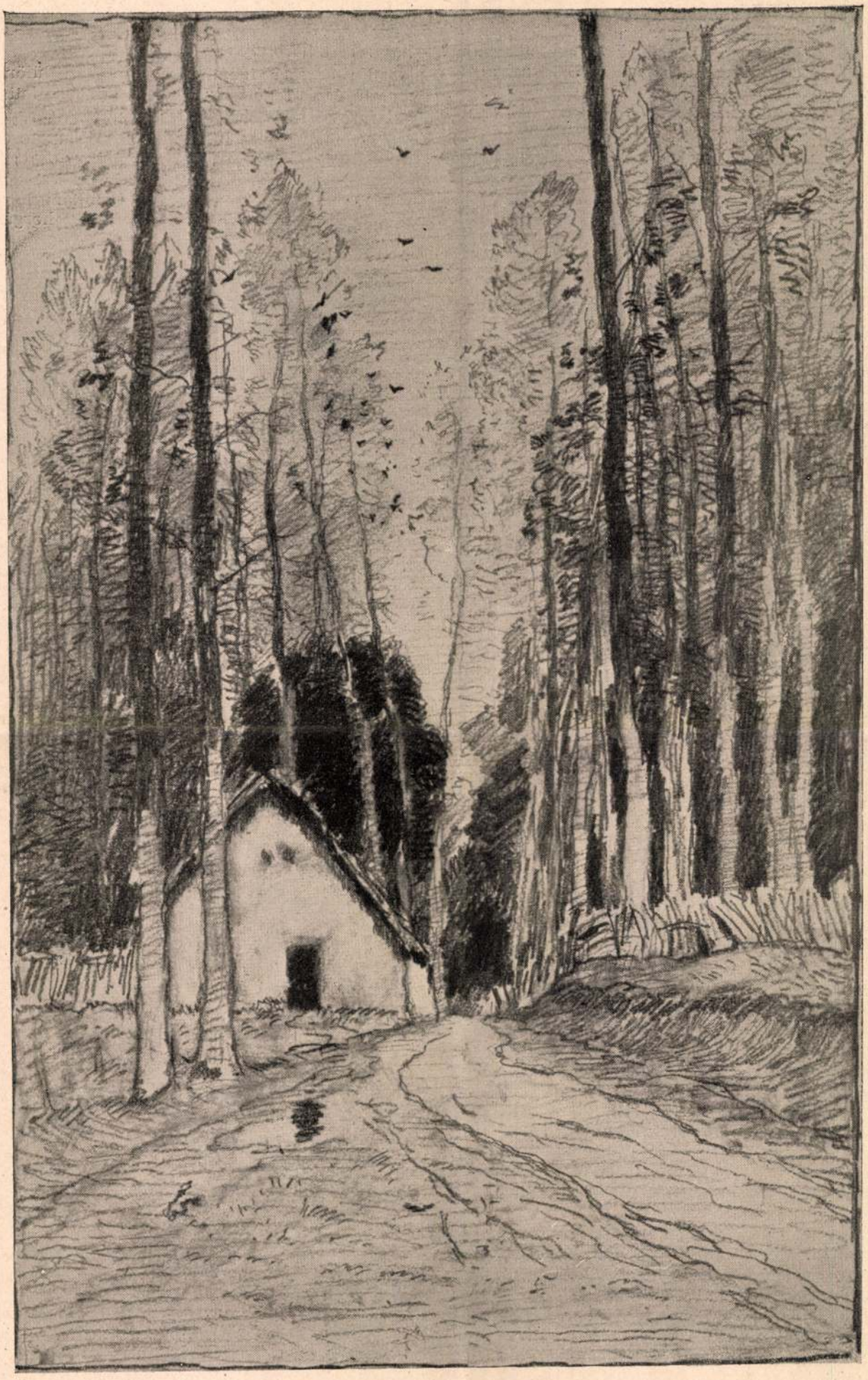

Kunyhó az erdöben. Paál László rajza

Uj Idők 1928. jun. 3. 23 r.

Végre: ott láttam a kínait is. Frissen faragott faboronáját próbálgatta a sárga agyagban.

Leültem a földje szélére.

— Jó reggelt, Mr. Wu. Hogy megy a munka?

A kínai csak ingatta a fejét jobbra-balra: na, megy valahogy.

Ezzel az emberrel nehezen fogok boldogulni. Hogyan is kezdjek hozzá? Elképzeltem hirtelen: mit tennék, ha nem ebben a nyomorult vászonruhában és teherszállító kocsisoktól levitézlett ráncos csizmáimban ülnék itt, hanem a tiszti blúzomban, ezüst sarkantyúval és ezüst úri becsülettel? Csak a ruhám változott, én magam azonban nem. Én, a huszártiszt, kínálhatnék neki pénzt, ha volna pénzem, vagy így szólhatnék hozzá:

— Uram, én megigértem egy lánynak, akit szeretek, hogy megszerzem öntől ezt a kis szobrot. Maga pénzt nem akar érte. Amit én egyebet adhatnék, azzal meg mitsem ér. A bálványt azonban meg kell szereznem, mert ha a szavam nem váltom be, nyugodtan főbelőhetem magamat. Katonatiszt vagyok, a szavam mindennél szentebb, még az életemnél is. Meg kell tehát küzdenünk egymással, fegyverrel vagy fegyvertelenül, karddal, pisztollyal, késsel vagy ököllel, ahogy tetszik, nekem mindegy. Ilyen esetben nincs más választás, csak az, amit a középkorban míveltek: az erősebb joga. Nos, tessék, válasszon.

Így szólana belőlem a huszártiszt. De most hallgatnia kell, mert most nem huszártiszt és mindenekelőtt nincs is mit ajánlania a bálványért. Legfeljebb az aranytermő földet. Az pedig nem is egészen az enyém. Sam nélkül nem rendelkezhetem felette. Samnek ugyan semmi joga hozzá, de a lelkemben belül őt rég társamnak fogadtam. Az aranycsillagok azon a láthatatlan uniformison a ki nem mondott szó felett is őrködve ragyognak.

Mindegy. Valamit próbálnom kell. S mindent megpróbálhatok, de csak egyenes úton.

— Ön már öreg ember, Mr. Wu — kezdtem. — Nem fog tudni egyedül boldogulni azzal a földdel.

Az öreg letette a boronát s felsóhajtott:

— Á, á, Wu öreg ember.

— Nem volna szüksége egy becsületes, erős munkásra?

A kínai csodálkozva rámnézett.

— Én volnék az — magyaráztam.

Wu márványarcán még élénkebb lett a csodálkozás.

— Wu nem tud fizetni — mondta csöndesen.

— Jót állok érte, jövőre már tele volna a földje szép zöld rizspalántával. Én tudok ám hat helyett is dolgozni. Fizetni se kellene, ahogyan ön gondolja. Csak jutalmat adna majd nékem. Mondjuk . . . nekem adná azt a kis kék szobrot.

A kínai hirtelen lehajolt, valami vizsgálnivalója akadt a boronán. Amikor fölegyenesedett, arca kifejezéstelen volt, mintha egy darab sárga márványból faragták volna ki.

Szintelen torokhangon töredezett kis szavak gurgáztak ki a száján:

— Szobrot nem adni. Wu családja nagy, híres kínai család. Wu utolsó a családból. Szobor család szentsége, segít és őríz. Apák hagyománya: szobor ott lenni, mikor családból valaki lehunyja örök álomra szemét. Különben nem lesz nyugodalma halálban. Ha Wu megválna szobortól, veheti kését, hogy megölje magát, kiengesztelni a rossz szellemeket. Most már tudja, mister.

Most már tudtam. S gondoltam: a huszártiszt most felállna, összeütné sarkantyúját s azt mondaná: köszönöm. Felálltam hát én is és levertem csizmám sarkáról az agyagot.

— Akkor hát természetesen semmit se szóltam, Mr. Wu — feleltem csendesen és kezet nyujtottam neki. Mr. Wu barátságosan kezet fogott és tovább bandukolt boronájával.

Ez egyszer tehát nem sikerült. Különös, nyomasztó érzés fogott el: újból és újból hallottam, a kínai furcsa, mély, kisérteties hangját. Az egyszerű kis szobor, mely eddig legfeljebb egy leánymosoly kacér kis fényében csillogott lelki szemeim előtt, most félelmesebb és komorabb lett s mintha kék színét vér futotta volna át. Lehangoltan indultam hazafelé.

Utközben Turnwellel találkoztam: horgászni volt a pataknál.

— Ez a Sleepyland igazán kellemes hely — mondta örök derűjével. — Kár, hogy már tegnap nem jutott eszembe a horog.

— Legalább szép zsákmány akadt?

— Az nem. De nem is fontos. Egyszer, Road Beach-ben három hétig ültem egy tó partján, amiben a szolgák esküje szerint egy eleven ponty tanyázott. Nem sikerült ugyan kifognom, de mégis feledhetetlenül szép három hét volt. Maga, fiatal barátom, nem ismeri a horgász szenvedélyét, ha mindjárt a zsákmány után érdeklődik. Az igazi horgász l'art pour l'art horgászik, a várás izgalma érdekli, az, hogy kinek fogy el előbb a türelme, neki vagy a halnak?

Már a tanya felé haladtunk és messziről láttam, hogy Clare vizet húz fel a kútból és Jim segít neki. Jim tehát egész délelőtt otthon lebzselt . . . S most együtt vannak, a régi pajtások. Mintha hirtelen napba néztem volna, haragosan fényes foltok vakítottak; igen, ott állnak a kút mellett, a vödör már rég fent volt és ők még mindig csak ott állnak.

Igazán nem érdekelt tovább, hogy a horgászás sportjában milyen örömök rejlenek; alig vártam, hogy megzavarjam Jim úr szórakozását. Amikor betértünk az udvarra, láttam, hogy Clare arca lángvörös, Jim pedig izgatottan, kényeskedve simogatja a bajuszát. Clare, mihelyt bennünket meglátott, elszaladt a vízzel együtt, Jim pedig szórakozottan akart elballagni istállója felé.

— Halló, Jim — szóltam utána.

— Mit óhajt, mister Fadi? — nagyon hangsúlyozta a mister szót, miután én egyszerüen Jimnek szólítottam.

— Eltespedek már itt az unalomtól — mondtam és felgyürtem karomon az ingem ujját. — Nem óhajtana kiállani egy-két menetre?

Rámnézett, a szeme kissé elsötétült. Ugy látszik, tökéletesen megértett. De hanyagul ásított egyet és így felelt:

— Mihelyt olyan kellemes fekvőhelyem lesz, hogy jól kialhatom magamat, készséggel állok rendelkezésére. Egyelőre össze van törve minden tagom.

— Még nincs, kedves Jim — mondtam s kitört belőlem a harag. — De esküszöm, össze lesz törve, ha meglátom, hogy Miss Clare körül forgolódik.

Jim összeráncolta a homlokát és aggodalmasan nézett rám. Aztán visszanyerte fölényességét.

— Nagybátyámnak — mondta szigorúan — aki szenátusi tag Washingtonban, még holnap írni fogok, küldjön ide néhány derék rendőrközeget, akik majd megvédik a tisztességes embert az utonállóktól.

Azzal ünnepélyesen megfordult és elsántikált. Kárörömmel néztem utána, mert a sántikálás azt jelentette, hogy végre az elegáns két balcipő megbosszulta magát.

Leültem az ecetfa alá és e pillanatban igen szerettem volna, ha Sam mellettem van és elfecsegi az időt. Sohogysem tudtam megérteni, mért volt olyan

Paál László

irod

Lázár Béla:

A fiatal Munkácsy

Kultura könyvtár 21.

Bp. 1925.

Közön

MAGYAR MŰVÉSZET című
változáson ment keresztü
szolgálatában, ez új kör
Nemcsak a forma lett
ment keresztül s ezt azé
nak, melyet már sokszor volt
MAGYAR MŰVÉSZET
kezdve MŰVÉSZET czímen j

mely általános tetszéssel talál

eptember 1. 7. szám.

SZET

ES KRITIKAI KÉPES LAP

I
ÁLMÁN . . .
RS
ZA LENKE

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 16 korona.
Fél évre . . . . . 8 »
Negyed évre . . . . . 4 »
Egyes szám ára 80 fillér.

Paál László

vrőd

Hekler M M Tört

221, 223. l. (Képpel)

Rédl Miksa:

Derékig, kissé ba
ja rövid, bajusza és szak
tó, ~~házi~~ köntösét der

„Redl

94

Olmütz

s alól: „Tél elő 6án 85

A lap hátán életrajza

Szénrajz, az a

88

Paál László

wód

Dni Páris

29.I.

Paál László

ívód

ségének, költészetének egy kis apotheozisa, a mely nem sérthet semmiféle kegyeletet.

Dr. Janovics Jenő. Nemrégen egy igen érdekes, komoly munka vonta az általános érdeklődést és figyelmet magára, mely *Csiky Gergely* méltatásával foglalkozik s melynek szerzője *dr. Janovics Jenő* a kolozsvári szinház igazgatója. A műnek ugyan meg csak első kötete, kerül a nyilvánosságra, de ez annyi tudással és áttekintéssel volt irva, hogy a második és befejező kötetet várja mindenki s várjuk mi is, hogy aztán oly méltatóan foglalkozzunk e művel, milyent az méltán megérdemel. Ezuttal dr. Janovics-csal, a képzett iróval nem foglalkozunk, hanem inkább a szinházigazgatóval, mely két tulajdonság benne teljes tökéletességgel van meg. A kolozsvári szinház — melyet most láttam — öreg épületében is új eszmék kezdenek szárnyra kapni. Dr. Janovics a szinész, az igazgató vitte magával oda az újitás eszméjét és emelte e szinházat arra a nivóra, melyet méltán várunk a kolozsvári szinháztól régi jó hire után. E jó hirt azonban az előző direktorok siettek csengő pénzre váltani s Janovics igazgatóé az érdem, hogy anyagilag is fényes eredményeket mutat fel ama nagy erkölcsi sikerekkel, a melyeket e szinháznál rövid igazgatása alatt elért. A kolozsvári Nemzeti Szinházban sikerekben dús jövő igérkezik, melyre sötét bizonytalanság dob árnyat csupán. E szinház sorsa ugyanis függőben van, mert Bölönyi intendaturája nemsokára lejár és meg mindig nincs eldönthe, ki kezébe kerül a kolozsvári szinház. Igazgatóság és tagok egyforma bizonytalanság-

Lippich Laform

37. l.

76

Pesti utcza.

(Életkép 3 felvonásban. Irta *Rajna Ferencz*. Zenéjét szerzette *Verő György*. Először játszták a *Magyar Színházban*, november 14-én.)

Úgy tetszik, hogy *Rajna Ferencz* úgy járt, mint a csintalanságon ért gyerek, a ki bűnét megbánva, annyira jó akar lenni, hogy egy más kópéságot követ el. A mult évben előadták *Asszonyregement* című igen-igen dalcsarnokizű, szörnyen trikós darabját és ő ezt megbánva, most nyakig begombolta személyeit. De egy jó darabhoz nem éppen elég, hogy szereplői nyakig legyenek begombolva. Rajna igazi drámairói sikereket akart aratni, de az *Asszonyregementtől* a drámai formákig jutni oly nagy út, hogyha ezuttal nem is ért el addig, de legalább igyekszik arrafelé, a mi annál is természetesebb, mert komoly iró egyéniség nem állhat meg asszonyregementes daraboknál.

Első felvonás: Pfiszter Antal kövezőmesternek van két leánya: Miczi és

Ernst Muzeum aukciói (1931) 46 sz.

Ostade, Adriaen (1610—1685).

364. ÖREG PARASZT PIPÁVAL (Alter Bauer mit Pfeife). Prof. Gustav Glück bizonylatával.
Fa (Holz). 17·5×11·5 cm. Illusztr. XIII. tábl.

Ostade, Adriaen van (1610—1685).

365. A KOCSMA ELŐTT (Vor der Schänke).
Rézkarc (Radierung). 12×22 cm.

Ostade, Adriaen (1610—1685).

366. A KAPU ELŐTT (Vor der Hausthüre).
Rézkarc (Radierung). 15×11 cm.

Ostade, Adriaen (1610—1685).

367. UTCAI ÁRUS (Der Strassenhändler.)
Rézkarc (Radierung). 15×12 cm.

Ostade, Adriaen van (1610—1685).

368. ÉNEKLŐK AZ ABLAKBAN (Singende am Fenster).
Rézkarc (Radierung). 22×18·5 cm.

Ostade, Adriaen van (1610—1685).

369. KÖTÉNYES FÉRFI (Mann mit Schürze). Rovinsky 21·3.
Rézkarc (Radierung). 9×6·5 cm.

Ostade, Adriaen van (1610—1685).

370. NEVETŐ PARASZT (Lachender Bauer). Rovinsky 4.
Rézkarc (Radierung). 10×8 cm.

Ostade, Adriaen van (1610—1685).

371. A GÖRNYEDT HÁTU ÖREG (Der Alte mit dem gekrümmten Rücken). Rovinsky 20.
Rézkarc (Radierung). 10×7 cm.

Ostade, Adriaen van (1610—1685).

372. A PIPÁZÓ PARASZT (Der rauchende Bauer). Rovinsky 5.
Rézkarc (Radierung). 8×6 cm.

Ostade, Adriaen van (1610—1685).

373. ÖREG PARASZTPÁR (Altes Bauernpaar). Rovinsky 24.
Rézkarc (Radierung). 8×6·3 cm.

Ostade, Adriaen van (1610—1685).

374. KÖPENYEGES PARASZT (Bauer im Mantel gehüllt). Rovinsky 22.
Rézkarc (Radierung). 9×6·8 cm.

Osztrák festő, 1820 k. **(Oesterreichisch,** um 1820).

375. FIATAL FÉRFI ARCKÉPE (Bildnis eines jungen Mannes).
Aquarell. 7×6 cm., ovális.

Osztrák festő, 1850 k., **(Oesterreichisch,** um 1850).

376. GRÓF TELEKY BLANKA (Gräfin Blanka Teleky).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 27×19 cm.

Osztrák festő, 1850 k., **(Oesterreichisch,** um 1850).

377. A VIZESÉSNÉL (Am Wasserfall).
Aquarell. 19×15 cm.

Osztrák festő, XIX. sz. közepe, **(Oesterreichisch,** Mitte XIX. Jh.)

378. A SZEGÉNY LÁZÁR (Der arme Lazarus).
Vászon (Leinwand). 63×94 cm.

Paál László (Ladislaus), (1846—1879).

379. ŐSZI TÁJ (Herbstlandschaft). Jelezve (Bez.): Paál.
Fa (Holz). 43×66 cm.

Paál László (Ladislaus), (1846—1879).

380. NAPLEMENTE AZ ERDŐBEN (Sonnenuntergang im Walde). A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Vászon (Leinwand). 65×81 cm. Illusztr. XVIII. tábl.

Pállik Béla (1845—1908).

381. NŐI ARCKÉP (Damenbildnis). Megrongálódott jelzés (Verstümmelte Signatur).
Vászon (Leinwand). 70×60 cm.

Pállik Béla (1845—1908).

382. BIRKANYÁJ (Schafherde). Jelezve (Bez.): Pállik Béla.
Karton. 21×28 cm.

Pállik Béla (1845—1908).

382a KOSOK AZ ISTÁLLÓBAN (Widder im Stalle). Jelezve (Bez.): Pállik Béla, 1900.
Vászon (Leinwand). 140×168 cm.

Pállya Celesztin, szül. (geb.) 1864.

383. A SZOBALÁNY (Das Stubenmädchen). Jelezve (Bez.): Pállya C.
Vászon (Leinwand). 81×47 cm.

Pállya Celesztin (1864).

384. SÁROS UTON (Kotige Landstrasse). Jelezve (Bez.): Pállya C.
Fa (Holz). 30×15 cm.

Pállya Celesztin, szül. (geb.) 1864.

385. PARASZTSZEKEREK (Bauernwagen). Jelezve (Bez.): Pállya C.
Fa (Holz). 9×18 cm.

Pállya Károly (Karl), szül. (geb.) 1875.

386. DISZNÓCSORDA (Schweineherde). Jelezve (Bez.): Pállya Károly 906.
Fa (Holz). 23×31 cm.

Palmié, Charles I., szül. 1863.

387. CSENDES ESTE (Stiller Abend). Jelezve (Bez.): Charles J. Palmié. Kiállítva: Grosse Berliner Kunstausstellung 1901 (Ausgestellt in).
Vászon (Leinwand). 160×210 cm.

Pap Henrik (1864—1910).

388. ÁHITAT (Andacht). Jelezve (Bez.): Pap H.
Vászon (Leinwand). 54×53 cm.

Parabek L., XX. sz. (Jh.)

389. HEGEDŰÓRA (Geigenstunde). Jelezve (Bez.): Parabek L. 1918.
Vászon (Leinwand). 78×71 cm.

Passeri Giuseppe (1654—1714) **után (Nach).**

390. A GYERMEK IMÁDÁSA (Anbetung des Jesuskindes).
Rézkarc (Radierung). 30×22 cm.

Pelli, Pietro, XVIII—XIX. sz.

391. SZENT CECILIA (Die hl. Cäcilie.) Másolat Raffaelnek a bolognai képtárban levő oltárképe után. (Kopie nach dem Altarbild Raffaels in der Bibliothek zu Bologna).
Pergament. 52×33 cm.

Pentelei Molnár János (1878—1924).

392. KENDŐS ASSZONY (Frau mit Kopftuch). Jelezve (Bez.): Pentelei Molnár J. 905.
Vászon (Leinwand). 62×49 cm.

Perlmutter Izsák, szül. (geb.) 1866.

393. TENGERPARTON (Am Meeresstrand). Jelezve (Bez.): Perlmutter 1904.
Vászon (Leinwand). 66×55 cm. Illusztr. XXVII. tábl.

Perlrott-Csaba Vilmos (Wilhelm), szül. (geb.) 1880.

394. A REGGELIZŐ ASZTAL (Der Frühstücktisch). Jelezve (Bez.): Perlrott Csaba.
Vászon (Leinwand). 82×60 cm.

Pesne, Antoine (1683—1757).

395. FÉRFIARCKÉP (Männl. Bildnis).
Vászon (Leinwand). 73×69 cm.

Petrsen, Mateo, XIX. sz. (Jh.)

396. Vitorlások a kikötőben (Segelboote im Hafen). Jelezve (Bez.): Mateo Petrsen 1895.
Vászon (Leinwand). 78×63 cm.

Pettenkofen, August von (1822—1889).

397. MEGY A JUHÁSZ SZAMÁRON (Der Schäfer). Jelezve (Bez.): A. v. Pettenkofen.
Aquarell. 15×11 cm.

Pettenkofen, August von (1822—1889).

398. ABRAKOLÁS (Pferdefütterung).
Fa (Holz). 12×18 cm.

Pettenkofen, August von. (1822—1889).

399. A KEREVETEN (Am Sofa). Jelezve (Bez.): Paris 856 a. p.
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 28×21 cm.

Petter, Franz Xaver (1791—1872).

400. VIRÁGCSENDÉLET (Blumenstilleben). Jelezve (Bez.): Franz Xav. Petter 1856.
Vászon (Leinwand). 46×59 cm.

P. K. monogrammista, (Monogrammist P. K.)

401. NŐI ARCKÉP (Frauenbildnis). Jelezve (Bez.): P. K.
Aquarell. 16×13 cm.

Poelenburg, Cornelis (1586—1667).

402. SZENT JEROMOS A PUSZTÁBAN (Hieronymus in der Wüste). Prof. Gustav Glück, Wien, bizonylatával (Mit Gutachten von).
Fa (Holz). 31×25 cm. Illusztr. VIII. tábl.

Poll Hugó, szül. (geb.) 1867.

403. SÜTKÉREZÉS (Im Sonnenschein). Jelezve (Bez.): Poll H. 1921.
Pasztell. 82×115 cm.

Poll Hugó, szül. (geb.) 1867.

404. DOMBOLDAL (Hügelabhang). Jelezve (Bez.): Poll H.
Pasztell. 43×57 cm.

Pollard, J. rajzai után metszette, (nach seinen Zeichnungen gestochen von) **C. Hunt.**

405. NÉGYESFOGATOK (Viergespänne).
Négy darab szinezett rézmetszet (Vier kolorierte Stiche). 40×48 cm.

Pordenone, Giovanni Antonio (1480 k.—1538) **műhelye (Werkstatt des).**

406. JUDITH HOLOFERNES FEJÉVEL (Judith m. d. Haupt des Holofernes). Műhelyreplika a Holford-gyüjtemény képe után (Werkstattreplik nach dem Bilde der Holford-Sammlung).
Vászon (Leinwand). 73×63 cm.

Pot, Hendrik Gerritsz (1585—1657).

407. FÉRFIARCKÉP (Männliches Bildnis). Jelezve (Bez.): HP.
Fa (Holz). 44×37 cm. Illusztr. VII. tábl.

Procaccini, Andrea (1671—1734) **iskolája, (Schule des).**

408. SZENT CSALÁD (Heilige Familie).
Tollrajz (Federzeichnung). 17×14 cm.

Quast, Pieter (1606—1647) **után (Nach).**

409. PARASZT CSALÁD (Bauernfamilie).
Rézmetszet (Kupferstich). 16×21 cm.

Ranftl, Johann Mathias (1805—1854).

410. KUTYAFEJ (Hundeportrait).
Vászon (Leinwand). 54×44 cm.

Rembrandt, Harmensz van Rijn (1606—1669) **után másolat,** XIX. sz., **(Kopie,** XIX. Jh.)

411. AZ ÖREG RABBINUS (Der alte Rabbiner).
Vászon (Leinwand). 100×77·5 cm.

Rembrandt, Harmensz van Rijn (1606—1669).

412. A PÁSZTOROK IMÁDÁSA (Anbetung der Hirten). Bartsch 45.
Rézkarc (Radierung). 11×13 cm.

Rembrandt, Harmensz van Rijn (1606—1669).

413. ÖREG RABBINUS (Alter Rabbiner). Bartsch 295.
Rézkarc (Radierung).

Reni, Guido (1575—1642) **után (Nach).**

414. KÉT TANULMÁNYFEJ (Zwei Studienköpfe).
Rézkarc (Radierung). 14×19 cm.

Reni, Guido (1575—1642) **után másolat,** XIX. sz., **(Kopie,** XIX. Jh.)

415. AURORA. Eredetije a római Pal. Rospigliosiban (Das Original im Pal. Rospigliosi zu Rom). Vászon (Leinwand). 48×65 cm.

Resiére után metszette **Destours,** XVIII. sz.

416. A KIRÁNDULÁS (Der Ausflug). Rézkarc (Radierung). 36×26 cm.

Révész Imre (Emerich), szül. (geb.) 1859.

417. PARASZTASSZONY (Bäuerin). Jelezve (Bez.): Révész I. Vászon (Leinwand). 45×27 cm.

Richter, Wilhelm, szül. (geb.) 1824.

418. EGY OSZTRÁK KAPITÁNY ARCKÉPE (Bildnis eines österreichischen Hauptmannes). Jelezve (Bez.): W. Richter, Florenz, 1850. Fa (Holz). 24×21 cm.

Ridinger, Johann Elias (1698—1767).

419. ÁLLATKÉPEK (Tierstücke). 8 db rézmetszet (8 St. Kupferstiche). 35×42 cm.

Ridinger, Johann Elias (1698—1767) és **Martin Elias.**

420. VADÁSZJELENETEK ÉS ÁLLATKÉPEK (Jagdszenen und Tierstücke). 15 db rézmetszet (15 St. Kupferstiche).

Ridinger, Johann Elias iránya, (Richtung des).

421. BÖLÉNYVADÁSZAT MAGYARORSZÁGON (Jagd auf Auerochsen in Ungarn). Vászon (Leinwand). 66×75 cm.

Rigaud y Ros, Hyacinthe (1659—1743) **modora, (Art des).**

422. HERBESTEIN GRÓF ARCKÉPE (Bildnis des Grafen H.). Vászon (Leinwand). 95×72 cm.

Rippl-Rónai József (1861—1927).

423. A VERANDÁN (Auf der Veranda). Jelezve (Bez.): Rónai. Karton. 68×47 cm.

Rippl-Rónai József (Joseph) (1861—1927).

424. ÖNARCKÉP (Selbstbildnis). Jelezve (Bez.): Rónai, 1913. Karton. 70×48 cm.

Rippl-Rónai József (1861—1927).

425. ÜLŐ AKT (Sitzender Frauenakt). Jelezve (Bez.): Rónai. Karton. 53×44 cm.

Rippl-Rónal József (1861—1927).

426. FÖLDMUNKÁS (Erdarbeiter). Jelezve (Bezeichnet): Rónai. Karton, 46×31 cm.

Rippl-Rónai József (1861—1927).

427. MEZEI UT (Feldweg). Jelezve (Bezeichnet): A művész stilizált monogrammjával és (Mit dem stilisierten Monogramm des Künstlers und: Rónai J. 898. Karton, 15×69 cm.

Robert, Hubert (1733—1808) **műhelye.**

428. ANTIK ROMOK ALJÁN. Két darab (Zwei Stücke).
Vászon (Leinwand), mindegyike 80×55 cm., ovális.

Rodin, Auguste (1840—1917).

429. FÉRFIAKT (Männlicher Akt).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 80×30 cm.

Romano, Giulio (?), (1493—1546) **után (Nach).**

430. EGY VÁROS HÓDOLATA EGY HADVEZÉR ELŐTT (Huldigung einer Stadt vor einem Feldherrn).
Rézmetszet (Kupferstich). 31×43 cm.

Romano, Giulio (1493—1546) **rajza után, (Nach Zeichnung des).**

431. RÉSZLET KRISZTUS FELTÁMADÁSÁBÓL (Ausschnitt aus einer Auferstehung Christi).
Rézkarc (Radierung). 26×39 cm.

Roos, Joseph (1726—1830).

432. TÁJ ROMOKKAL (Landschaft mit Ruinen).
Vászon (Leinwand). 95×130 cm.

Roos, Joseph (1726—1830).

433. PÁSZTOROK (Hirten).
Vászon (Leinwand). 112×119 cm.

Rops, Félicien (1833—1898).

434. „FLUCTUAT NEC MERGITUR" (Litográfia). „UBI MULIER?" (Szines litográfia. Farbenlitographie.)
2 drb. (2 Stück.)

Roselli, Matteo (1578—1651) **iránya, (Richtung des).**

435. FIATAL LOVAG ÉS APRÓDJA (töredék.) Junger Ritter und sein Page (Bruchstück).
Vászon (Leinwand). 93×109 cm.

Rottenhammer, Johann (1564—1623) **és (und) Brueghel, id. Jan (d. Ä.)** (1568—1625).

436. A SZENT CSALÁD PIHENŐJE (Ruhe der hl. Familie auf der Flucht). Az alakok Rottenhammertől, a tájkép Bruegheltől. (Die Figuren von Rottenhammer, die Landschaft von Brueghel). — Prof. Gustav Glück bizonylatával (mit Gutachten von).
Rézlemez (Kupfer). 22×31 cm. Illusztr. I. tábla.

Rowlandson, Thomas (1756—1827).

437. A MÉSZÁRSZÉKBEN (In der Fleischhackerei).
Vizfestmény (Aquarell). 15·5×19 cm.

Rozek Celesztin, szül. (geb.) 1859.

438. SZENT VILMOS (Salvator Rosa után) Der hl. Wilhelm (Nach Rosa). Jelezve (Bezeichnet): Rozek C. 1879.
Aquarell. 46×34 cm.

Rozek Celesztin.

439. A VEZUV KITÖRÉSE (Ausbruch des Vesuv). Jelezve (Bez.): Rozek C.
Vizfestmény (Aquarell). 22×32 cm.

Rozek Celesztin.

440. A WILDBACHI VIZESÉS (Der Wasserfall von Wildbach). Jelezve (Bez.): C. Rozek.
Vizfestmény (Aquarell). 22×32 cm.

Rudnay Gyula (Julius), szül. (geb.) 1878.

441. AZ ITATÓNÁL (An der Tränke). Jelezve (Bez.): Rudnay.
Karton. 52×61 cm.

Rudnay Gyula (Julius), szül. (geb.) 1878.

442. LOVAS PANDUROK (Berittene Panduren). Jelezve (Bez.): Rudnay.
Vászon (Leinwand). 59×75 cm.

Rudnay Gyula (Julius), szül. (geb.) 1878.

443. KIRÁNDULÓ TÁRSASÁG (Im Freien). Jelezve (Bez.): Rudnay.
Vászon (Leinwand). 40×50 cm.

Rudnay Gyula (Julius), szül. (geb.) 1878.

444. MÉNES AZ ITATÓNÁL (Gestüt an der Tränke). Jelezve (Bez.): Rudnay.
Vászon (Leinwand). 40×50 cm.

Rudnay Gyula (Julius), szül. (geb.) 1878.

445. RŐZSÉS ASSZONY (Die Holzträgerin). Jelezve (Bez.): Rudnay.
Vászon (Leinwand). 67×55 cm.

Rudnay Gyula (Julius), szül. (geb.) 1878.

446. LOVAK (Pferde). Jelezve (Bez.): Rudnay Gy.
Vászon (Leinwand). 49×54 cm.

Rudnay Gyula (Julius), szül. (geb.) 1878.

447. ÖREG FÉRFI ARCKÉPE (Bildnis eines alten Mannes). Jelezve (Bez.): Rudnay.
Karton. 51×46 cm.

Rugendas, Georg Philipp (1666—1742) **iskolája, (Schule des).**

448. Két darab: KATONAJELENETEK (Zwei Militärstücke).
Rézlemez (auf Kupfer). 15×20 cm.

Rugendas, Georg Philipp (1666—1742) **iskolája, (Schule des).**

449. KAPISZTRÁN JÁNOS (Der heilige Johannes Capistranus).
Rézlemez (Auf Kupfer). 40×32 cm. Ovális.

Ruggiere, Giulio de, XVII. sz. első fele, (I. Hälfte d. XVII. Jh.)

450. FIATAL HARCOS ARCKÉPE (Bildnis eines jungen Kriegers). Jelezve (Bez.): Giulio de Ruggiere Napoletano F.
Vászon (Leinwand). 189×113 cm.

Ruprecht, XIX. sz. (Jh.)

451. FIATAL FÉRFI ARCKÉPE (Bildnis eines jungen Mannes). Jelezve (Bez.): Ruprecht 849.
Aquarell. 23×18 cm.

Salimbeni, Ventura (1557—1613) **rajza után, (Nach Zeichnung des).**

452. ÜTKÖZET (Schlacht).
Rézkarc (Radierung). 18×33 cm.

Salomon, Joseph, XIX. sz. (Jh.)

453. ÁMOR. Jelezve (Bez.): Joseph Salomon 1827.
Fa (Holz). 48×38 cm.

Salviati, tulk. Giuseppe Porta (1520—1572) **rajza után, (Nach Zeichung des).**

454. MÁRIA ÁJULÁSA (Die Ohnmacht Mariä).
Rézkarc (Radierung). 24×19 cm.

Savery, Roeland (1576—1639).

455. NOÉ BÁRKÁJA (Arche Noas).
Vászon (Leinwand). 87×115 cm. Illusztr. X. tábl.

Savery, Roeland (1576—1639).

456. TÁJKÉP KÜLÖNFÉLE ÁLLATOKKAL (Landschaft mit verschiedenen Tieren).
Fa (Holz). 45×55 cm. Illusztr. XI. tábl.

Schäffer Adalbert (1815—1871).

457. CSENDÉLET GYÜMÖLCCSEL ÉS DISZTÁRGYAKKAL (Stilleben mit Obst und Schmuckgegenständen). Jelezve (Bez.): A. Schäffer, 1867.
Vászon (Leinwand). 54×43 cm.

Schaur, F., XIX. sz. (Jh.)

458. AZ ÉKSZERÉSZ (Der Juvelier). Jelezve (Bez.): F. Schaur.
Fa (Holz). 28×22 cm.

Schaur, F., XIX. sz. (Jh.)

459. ÖREG ASSZONY (Alte Frau). Szabadon Rembrandt után (Frei nach Rembrandt).
Fa (Holz). 28×22 cm.

Schiele, Egon (megh. 1918).

460. EMLÉK (Erinnerung). Jelezve (Bez.): Schiele, 1913.
Ceruza és vizfesték (Bleistift und Aquarell). 50×33 cm.

Schneetter, XIX. sz. (Jh.)

461. FIATAL OSZTRÁK KATONATISZT ARCKÉPE (Bildnis eines jungen österreichischen Offiziers). Jelezve (Bez.): I. Louis n. d. Schneetter, 1839.
Aquarell. 21×16 cm.

Schnorr, Julius Schnorr von Carolsfeld (1794—1872).

462. MIKSA CSÁSZÁR A MARTINSWANDON (Kaiser Max auf der Martinswand). Jelezve (Bez.): Schnorr, 1843.
Vászon (Leinwand) 66—51 cm.

Schönn, Alois (1826—1897).

463. PIACI BÓDÉ (Marktbude). A művész hagyatékából (Aus dem Nachlass des Künstlers).
Aquarell. 21×13 cm.

Schönn, Alois (1826—1897).

464. ALBÁN FÉRFI (Ein Albaner). A művész hagyatékából (Aus dem Nachlass des Künstlers).
Aquarell. 17×11 cm.

Paál László

köd

Elek Artur:

Petrovics Elek. Magyar

Csillag. 1943. II. 269. l.

1052.

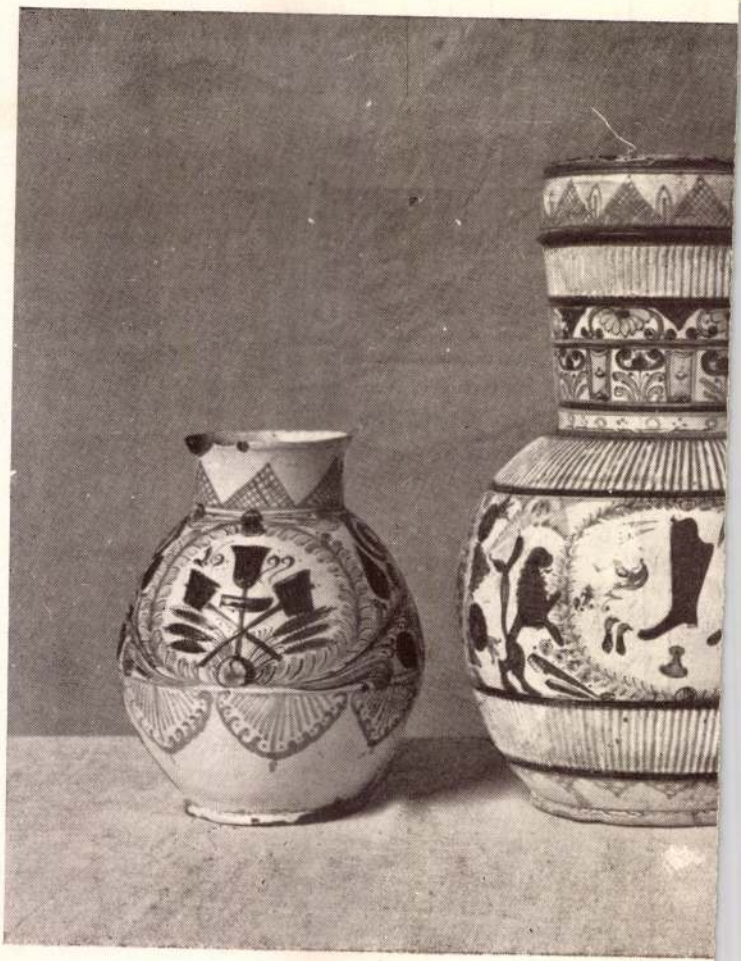

1118.

1115.

Paál László

lásd
2

Szépm. Muz. graf. o.
45. kiáll. (1922)
72. sz.

interjuban, amelyet a rádió beszelője teszem történelmi nagy

szentmargitszigeti

Palatinus Strand és Hullámfürdő megnyilt!

Paál László

lásd

Csánky Lajos

35, 36. l.

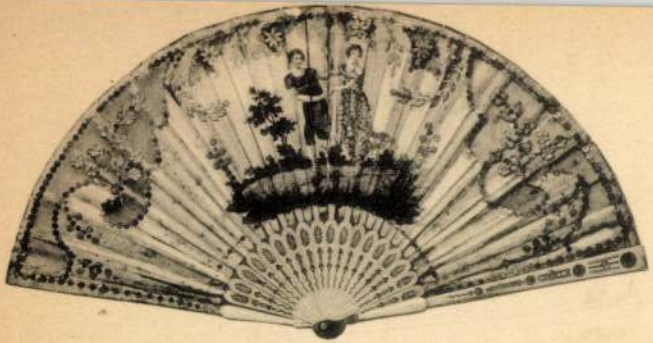

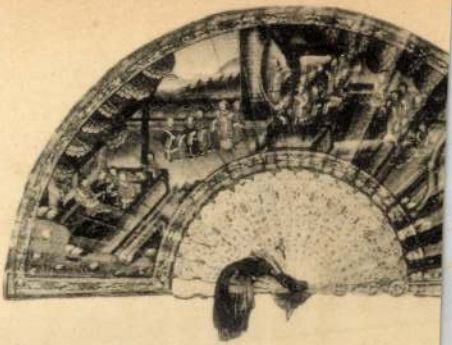

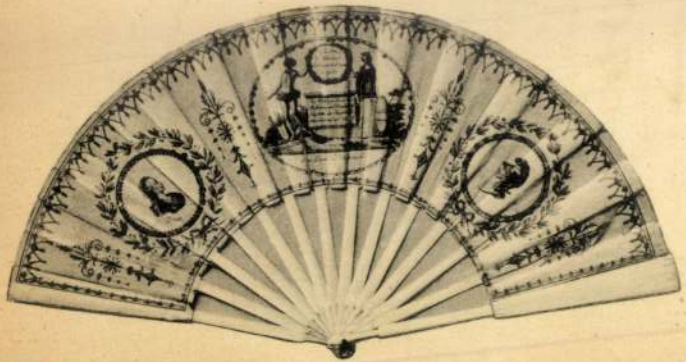

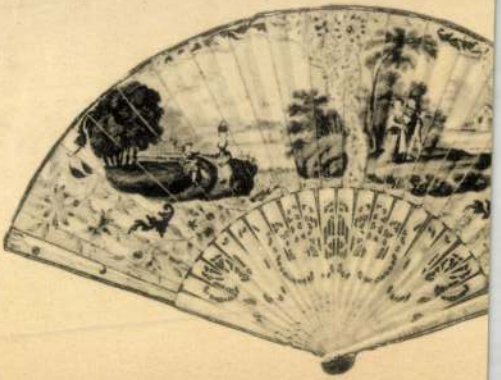

Paál László

vod

Petr Egy kimult

168, 169, 172, l.

Községi elöljáróság

Paál László

Vród

Bort Kéterer

78, 409. l.

Repr.

A fontainebleau-erdő
széle 1011. sz.

IV.

58.

Paál László

Viharos táj. a
Balló Ede alapít-
ványból vásárolt mű.

Szépm. Muz.
Balló Ede emlék-
kiáll. 1938.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei. Paál László: Erdei út

Ilka félénkségét. És úgy érezte, hogy a kegyetlen igazságok ellen nincs semmi védelme. Pusztán, ügyetlen áll naiv hitével és bizonytalan jövője sötéten, vigasz nélkül meredezik lelke előtt. Vass most feléje fordult és leereszkedőn kérdezte:

— Fiatal barátom hány éves?

Gábor összeszorította ajkát és dacosan nézett maga elé. Vass folytatta:

— Nem felel, de hát úgy is képzelem. Huszonnégy, huszonöt és tömérdek illuzió. Adok egy jó tanácsot. Vigyázzon, hogy ne menjen minden illuziója tönkre, de arra is vigyázzon, hogy egyik-másik a maga életével együtt egy másikat is ne vigyen romlásba. Mit a fiatal kezek szőnek, az ritkán áll ellene a sorsnak. És ha nem áll ellen, hát nagyon sötét tragédiák keletkeznek belőle. Vigyázzon fiatal barátom, vigyázzon!

Kissé megtörülve homlokát és gőgösen, könnyű győzelmének biztos tudatában hátra dőlt székében. Az előbbi mosolyból nincs már semmi az üde arcokon. A szemek lecsukódtak és a leány keze remegve babrálja kötényét. A szobában már csakugyan sötét volt, az utcáról, a gázlámpák világa halványan tetszett át a vízpárás ablakokon és a leány kebléből egy-egy halk sóhajtás szakadt föl. A vonások elmosódtak, de oda képzelte a piros ujjak köré a lemondást, melyből ránézve, az ő számára, késői ugyan, de állandó tavasz fakad. A csendet ujra a villámos csengő éles hangja zavarta meg, de most senki sem mozdult helyéből.

Paál László

— Talán Irén, — mondta Ilka fáradtan és arra nézett, ahol a szobaleány kinyitva a szalon ajtaját egy fiatal asszonyt bocsátott be. Csakugyan Irén volt, az Ilka nénje. A meleg szobába valami friss, hűvös levegőt hozott magával, mely bolyhos sötét ruhájából áradt szerte. Szelesen csókolta meg hugát, erősen, vidáman rázta meg a Gábor kezét, mig Vassnak kimért udvariassággal nyujtotta keztyüs kis öklét. Majd anyjához futott és kötekedve mondta:

— Ilyen sötétben! Ki látott ilyet! Hamar a lámpát!

Mikor a lámpa rózsaszínű világa eloszlatta a homályt, éles szemével sorra nézte az arcokat. A két gyerek nedves szeme és a Vass gúnyos, hideg ábrázata körülbelül elmondta neki a történteket. Vállat vont és székét Vass és Ilka közé húzta. Csinos fiatal asszony volt, de ajka körül hosszú, mély ránc mutatta, hogy volt már része abban, amit életnek neveznek az emberek. Volt is része. Anyja szisztémája szerint a megállapodott koru jómódu Gaboshoz menvén feleségül, korán megtanulta, hogy a kényelem nem alapfeltétele a boldogságnak. Az elhízott, közönséges férfi oldala mellett nehéz harcokban volt része, hogy megőrizze kötelességét és küzdelmeiből az önvád sem hiányzott. Könnyen fejet hajtott annak idején a hizelgő, rábeszélő szavaknak, mikor még elérhette volna leányos illuzióit. És most úgy képzelte, hogy ez a sors fenyegeti hugát is. Még veszedelmesebben mint őt, mert Vass élesszemü, okos és higgadt, amellett cinikus és kegyetlen, és erejének tudatában biztos kézzel tarolja le a naiv ábrándokat. Sejtette, hogy most is ilyesmi ment végbe. Még talán a kezdet, melyet csak a folytatás ismerete tehet még fájdalmasabbá. Ő ismerte a folytatást, könnyekbe és álmatlan éjszakákba került. A bérlő, akihez hozzáfűzte életét, számadásaiba s földjeibe merülve, semmi más kívánságokkal nem állt elő, mint hogy házát és konyháját rendben tartsa. Ez utóbbit különösen. A hosszas mártiriumban lassan-lassan letörlődött lelkéről a poézis, s az a kevés, amit nagy nehezen megőrzött a vívódások közt, az a kevés éppen elég arra, hogy kis huga tiszta kedélyét megóvja a hasonló sorstól. Azonfelül valami keserü, erős antipátia is véződött be szivébe Vass iránt. Ez a gőgös ember, akinek ifjukorát léha kalandok népesitették, s aki még most is, félig kopasz fővel, kiégetett szívével s petyhüdt vére végső lobbanásával üde rózsára vadászik, minden tisztább érzés eleven szatirjaként tünt föl. A két gyermek meg naiv szerelmében bátortalanul áll és nincs is erejük megküzdeni az ellentétes akarattal. Vasshoz fordult és könnyedén kérdezte:

— Miről is beszéltek? — Ha szabad tudnom?

Vass meghajtotta magát.

— Nagyságos asszonyom már tapasztalt annyit, hogy nekem adjon igazat. A rózsáról, a virágról volt szó, melynek védőre van szüksége, hogy kibirja a sors viszontagságait. Nem akármilyen védőre, hanem olyanra, amely már biztosan és nyugodtan és kipróbálva áll helyén.

Irén asszony egy pillanatig hallgatott, azután gúnyosan vetette oda.

— Ismerem, ez a virág karóteóriája. Hallottam én is annak idején. De mondja csak Vass, folytatta halkabban, mondja csak Vass, hiszi maga, hogy a virág életének egyetlen feltétele a karó, amelyhez hozzáfűzik?

Vass csodálkozva mondta:

— Nem értem, nagyságos asszonyom.

— Talán nagyon is ért. A virágnak föld kell, életerős, friss föld, amihez hozzá tapadjon gyökereivel. Az olyan talaj, mely már kiszáradt, az olyan csak hervadást hoz és higyje el édes Vass, higyje el, hogy az ilyen virág nem soká fog illatozni, akármilyen cifra karóhoz kötik is.

Vass kedvetlenül hallgatta. A hasonlat a cifra karóhoz, nem volt nagyon hizelgő és ez az élesszemű, éleseszü asszony úgy forgatta föl előbbi szavainak hatását, mintha soha nem is mondotta volna. A két fiatal arcán ujra valami megható fény derengett és úgy képzelte, hogy az most már csak növekedni fog, amint áhitatos hálával figyelnek az asszony beszélő ajkaira. Érezte, hogy hatalmas argumentumra van szüksége és eszébe jutott a vihar, mely mégis külső védelemre utalja a virágot. Ujra megjelent ajka körül a cinikus fensőbbség és tompa hangon mondta:

— Hát a vihar? Nagyságos asszonyom feledi a vihart?

— Hagyja csak! A homokból, a száraz homokból kirántja a vihar a karót is, virággal együtt. Ez nagyon gyakori eset. És tudjuk azt jól mindketten, hogy sohasem a rózsa ambiciója diszesiteni egy kiszáradt fadarabot, hanem a száraz fa örül, ha zöld üde levelek és illatos rózsák takarják el a korhadást. Legalább messziről mutat valamit, pedig bizony csak annál jobban érzi, hogy nincs már benne élet.

Az Ilka keze lassan a Gáboréba simult és szemükből titkos, boldog elégtétel sugárzott. Vass látta és érezte is, hogy nekik van igazuk. Az asszonynak is igaza van. Száraz fa, korhadt, élettelen anyag, amelynek a virág csak azért adna diszt, hogy közelről annál inkább kitünjék a sivársága. Soha nem tapasztalt csüggedés húzta le fejét mellére s alig hallotta az asszony utolsó, érzékeny szavait.

— Lássa Vass, — tudom, hogy megértett engem. Nem tudnék igy beszélni, ha nem ismerném nagyon jól a talajból kitépett virág szomoru históriáját. Nagyon jól ismerem, és azt is tudom, hogy ennek meggátlása kárpótol azért, amit, — amit úgy sem nyerhet meg senki a természet ellen.

Vass ugyan nem érezte a kárpótlást, nem is fogja érezni. Csak azt tudta, hogy nincs már itt semmi keresni valója. Megnézte az óráját és azt mondta, hogy el kell mennie. Senki sem tartóztatta. A mama a pamlagon szundikált, talán nem is hallott semmit a beszédből. Irén asszony kissé melegen szoritotta meg kezét és kérőleg nézett szemébe. Bólintott rá, hogy nem akar már semmit. Az asszony még egyszer megszoritotta kezét és halkan mondta:

— Köszönöm!

A fiatalok elégedetten néztek utána. Mikor bezárult utána az ajtó, Gábor kérdőleg fordult a leányhoz és ujjával a bokrétára mutatott.

— Ugy-e Vass adta a rózsákat?

— Vass.

— Ha nincs előtte értékük, adja nekem. Adja nekem! — ismételte gyengéd, meleg tekintettel.

— Ezeknek a rózsáknak — mondta Ilka bájos zavarral s piruló arcát az ablak felé fordította, ezeknek a rózsáknak nincs rám nézve semmi értéke. És éppen ezért, éppen ezért nem adom magának. Magának olyat szeretnék adni, ami, ami értékes.

Gábor a kis, puha keze után nyúlt. Irén asszony meg csodálatos nyugalmat és boldogságot érzett, mintha a fiatalok arcáról lesugárzó verőfény az ő szivének letarolt virágaira is kellemes fényt hintene.

BIRÓ LAJOS: HUSZONEGY NOVELLA
2. kiadás. Ára 6 korona.

Uj Idők 1918. XXIV. 42. sz.

Paál Lászlo

Erdei út c. Egye
repr. –

Arv. Csarnok 105. aukc.
kat

Esabai : Hung. chateaux

Paál László

vód

Lykaképzőintőt

452-l

Páál László

Vród
z

Szabónagyfest.

146 — 148 l.

Keppel

J BORÍTÓ-
PAPIROK

·KLIO·

·ERATO·

·THALI

·U

A Magyar Grafika fedőlapjaihoz ezeket a papírokat dolgozzuk fel. E havi számunk fedelét ezen sorozat »*Kalliope*« papírjára nyomtattuk.

Glück Sam. papirnagykereske

Paál László

vod

Farkas Zoltán:

Magyar művész
— magyar étel.

Új Idők 1942

1. sz 13. l.

előfizetési díjat a mellékelt befizetési lapon címünkre utalványozni.

Kiváló tisztelettel

AZ UJ IDŐK KIADÓHIVATALA

~~ELŐFIZETÉSI DÍJAK:~~

~~Félévre . . . . . 12.50 P~~
~~Negyedévre . . . . . 6.40 P~~
~~Havonkint fizetve . . . 2.20 P~~

ELŐFIZETÉSI DÍJAK:

Negyedévre ..... 7.— P
Félévre ..... 14.— „
Havonkint fizetve.. 2.50 „

5487 Markovits-nyomda, VI. Ó.utca 17

Paál László

Ivód

Lyka Károly:

A képírás nyabb iránnyai. Bp. 1906.

155, 156 l.

Pál László

l.

Lázárkisírások

175 – 179. l.

(Pál László
rajzai.)

Jegyzet

Paál László

ifód

z

Lázár mnijövöje

18. l.

20. l.

Paál Lanló

vod
i

Bisókezik

288, 290. l.

Körmöcbánya VII. 236, 238.

Pál László

Vad
2

Barát – Éber – Takács:

A művészet története.
II k. Európa művészete. Bp. 1934.
310.1

344. Ismeretlen mester
A XIV. századból.

~~344.~~ Sifrid apát siremléke.

T Feli

Ezen emlék

a reverett ~~látjuk Sifrid~~ csucsives és oszlopos ke
apátot, kinek kezei egymáso
torbot van. A tompa széleken jobbró
DNI M°CCC°LX°V° VI. MARTII SIFRID A
CLAVSTRV LAVDALI TREPAVIT.

Gypszöntvény, méretei 237:
A régiségtárból.
Átvétetett 303/88.C) 38 s

Paál László

29 képe

l.

Jml

Paál László

Erod

Berztájkép

186, 187. l.

~~Svédország~~ VIII. 110.

Paál László

MUNKÁCSY MIHÁLY (1844—1900)

44. Paál László festőművész (1846—1879) képmása. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona; Charles Sedelmeyer ajándéka, 1902.

Magyar művészképem

349. NAGY VÁZA, majolika, hadijelvényekkel. Deruta, XVI. sz. v. 80.—

350. FÜLES KORSÓ, ólommázas cserép. Erdély, XVIII. sz. 30.—

351. FÜLES KORSÓ, majolika. Pesaro, XVII. sz. 20.—

352. KORSÓ, fajansz. Gmunden, XVIII. sz. 10.—

353. KORSÓ, fajansz, férfialak ostorral. Gmunden, XVIII. sz. 10.—

354. KUPA, fajansz, kinai alakokkal, ónfedővel. Délnémet, XVIII. sz. 25.—

355. KUPA, fajansz, kék diszitéssel, ónfedővel. Délnémet, XVIII. sz. 20.—

356. KUPA, fajansz, kék diszitéssel, ónfedővel Bayreuth, XVIII. sz. 10.—

357. KUPA, fajansz, szines diszitéssel, ónfedővel. Gmunden, XVIII. sz. 12.—

358. FÜLESKORSÓ, majolika, festett cimerrel. Pesaro, XVIII. sz. 10.—

359. KANCSÓ, mázas cserép, domboru és kék-sárga diszitéssel. Erdély, XVIII. sz. 25.—

360. BALUSZTERES VÁZA, fajansz, kék, kinai modoru diszitéssel. Frankfurt, 1700 kör. 100.—

361. NAGY FAJANSZ DISZVÁZA, kék kinai modoru diszitéssel, bronz talapzaton. Frankfurt, 1700 körül. Illusztr. XLIII. tábl. 200.—

SZÉKELY BERTALAN
GREGUSS JÁNOS KÉPMÁSA

Paál László

megnyitása csak most történik meg, ennek az az oka, hogy a he
ségek arányai, beosztása és világítása miatt a rendezésnél szol
lanul nagy nehézségekkel kellett küzdenem. Már meglehető
előrehaladt a munka, midőn arról kellett meggyőződnöm, h
a helyiségek némi átalakítását nem lehet elkerülni. Az e vég
végzett munkálatok, amelyek főként egyes ajtónyilások áthe
zéséből és egyes termekben a sarkoknak rézsutos közfalak
való levágásából állottak, hosszú időre megakasztottak a r
dezés folytatásában. De a történt célszerű átalakítások ta
igazolni fogják a halasztást.

A rajzterem anyagának összeállítását és rendezését dr. H
mann Edith úrnő, a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályá
vezetője végezte, a katalógus szerkesztésében pedig dr. Pi
Andor múzeumi őr úr volt szíves segíteni. A helyisé
díszítését szolgáló, különösen kárpitosmunkákban Falus F
iparművész úr támogatott szíves és értékes tanácsaival. Fogad
mindnyájan őszinte köszönetemet.

Budapest, 1928 október 14.

Petrovics I

y erővel villantak fel a magyar jellemvonások, azonban
gyar festői iskola csak sokaknak közös erkölcsi légkörben
zett, egymásba kapcsolódó munkájából alakulhatott ki.
A dolog természetéből következik, hogy sokszor kellett határ-
tést elkövetnünk. A lehetőségig el akartam kerülni ugyan-
n művész munkásságának széjjelszakítását, s ez alól csak igen
és esetben tettem kivételt. Ezért az új képtárba kellett sorozni
-egy olyan képet is, mely az 1896. év előtt készült, azonban
rvesen hozzátartozik olyan művész oeuvre-jéhez, akinek java
nkássága innen esik ezen a határon. Másrészt ki kellett hagy-
ık egész sorát az 1896 után keletkezett képeknek, köztük igen
áló művészek munkáit is, mert az illető festők munkássága
orábbi idő stílusában gyökerezik. Még a nagybányai festő-
porthoz tartozó festők munkásságának is mellőztük azt a
ai szakaszát, amely a Bastien—Lepage-féle pleinair jegyében
tt, sőt maga Hollósy is a múzeum épületében maradt, mert
stílus, melyet legfontosabb művei képviselnek, a fejlődés-
ma már történetileg lezárt fejezetéhez tartozik.
Az innenső határ viszont a legfrissebb jelen. Képtárunk a
újabb törekvésekről is némi fogalmat akar adni. Amilyen
éssé feladata egy múzeumi jellegű gyűjteménynek, hogy
pagandát csináljon új irányzatok mellett, épen olyan ke-
sé zárhatja ki falai közül az élő művészet képtára napjaink-
jellemző törekvéseit. Felelősség e részben csupán annyiban
neli, hogy azt igyekezzék kiválasztani, amiben komoly érték
tatkozik.
Ezek az elvek vezettek nagyjában az új képtár összeállítá-
an. Az elveken azonban nem egyszer rést ütött a viszonyok
yszerítő ereje. Egyes művek és művészek csupán azért
radtak meg a Szépművészeti Múzeumban, mert az új kép-
ban nem fértek el. Úgy véltük, hogy jobb feláldozni vala-
az elvi alapból, mint a képtárt túlzsúfolni és ezzel koc-
a tenni azt, ami minden elvi szempontnál fontosabb. Azt t. i.,
y az új gyüjtemény kedvező hatást tegyen, s olyan képet adjon
bb festészetünkről, amely méltó hozzá és magyart és idegent
ggyőz ennek a festészetnek súlyáról és komolyságáról.
Egyelőre be kell érnünk ezzel. Talán a régi Műcsarnok épü-
nek kibővítése, amelyre építészeti szempontból meglenne
nód, idővel lehetségessé fogja tenni a modern képtár proble-
jának teljes megoldását.

Paál László

Erdő részlet

Repr.

Csánky Győr

A kiállitott műtárgyak

Paál László

Erdő

e

Istók: Magyar

lélek a művészet-

ben. Magyar

Ünnep. 1944. 6. 4

Repr. : :

Erdő szelen

i. képe

séges megvilágitás problémáját
-n.A Madonna lesüti a szemét,
randuca-ból.A képet csaknem tel-
ndifferens.Két példányban van meg,
core-i magángyüjteményben.A jobb
jet valamelyik oltárképe festette
ai San Giovanni in Monte egyik
ecilia oltárképet,melynek keretét
aragó készitette.Ma már csak a
i Pinacotecaban őrzik.Cecíliának
onna ábrazolásokon szokásos.Emlé-
a és balra két-két alakot helyez.
onló alakjaira helyez.Az alakokat
nyos,hogy nem teljesen Rafael
erek Giovanni da Udinetől,Rafael
érdekesebb Madonna-kompozíciója
nyelv szerint Madonna della
az alakokat ugy helyezi el,hogy
onna nem előkelő hölgy,hanem a
ókben is a póriasságot hangsu-
ebb képeinek.Élénk,derüs,mosoly-
einek egyik érdekes példája a
pórias Madonna,Monumentális
tteret függöny alkotja,csak a
ly finom tónus-ellentéteket hoz
e festette 1517-22 között a
Vatikáni Képtárban őriznek.Giulio
ült.1519-ben már nagyjában készen
nano fejezte be.Ez volt életének
haldoklott ezt a képét akarta
ből áll.Krisztus mennybemenetelét,

Paál László

ind

Germanizmus szellemé

476. l.

484. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Paál László

l.

Ernst Muzeum aukció

XXXII. 349–

350/a –

Lionardo . II . 189

Paal László festménye: Erdőrészlet.

Magyar Lányok
1929. 20. sz.

— Még nem, mert elfoglalt a sok csoda nézése... De hisz van még időm! Alig néhány perce, hogy partra léptem.

— Balga te! Azt hiszed, néhány perc elég, hogy egy letünt világ csodáival megismerkedjél? Tudd meg hát, hogy éppen *kétszáz esztendeje* vagy közöttünk.

Adorján ugy érezte, mintha a vér megfagyna ereiben, kábultság fogta el, reszkető ajakkal hebegte: «Mi atyánk, ki vagy...», de nem folytathatta. Lábai alatt szétfolyt a talaj, megingott körülötte a paloták büszke sora, sürü köd borult a napfényes vidékre...

II.

— De furcsát álmodtam! — gondolta magában, mikor fölébredt a hajóján. Azt sem tudta, hogyan jutott oda vissza.

Körültekintett; a szemhatáron fényesen ragyogott a nap, erős szél támadt körülte, de a hajó mozdulatlanul állott a sik tengeren.

Fölment a fedélzetre és mindjárt szemébe tünt, hogy hajója, mely még tegnap fényes volt a tisztaságtól, most egészen rozsdával van boritva. A kormányos ott ült a kormánykeréknél, de milyen merev volt a nézése!

— Hej, Pedro, csak nem alszol talán? — kiáltott rá és megfogta a kezével a vállát.

... Abban a pillanatban összeomlott az egész alak és Adorján a helyén csak kis rakás hamut látott.

— Megőrültem, vagy még mindig álmodom? — tépelődött a levente és hozzányult a kormánykerékhez, hogy irányt adjon a hajónak. De alig érintette, kezében maradt a fogója: olyan volt belül, mintha megőrölte volna a szú.

Itt a vakáció.

Most rákiáltott egy hang:

— Halló hó! Miféle hajó ez itt?

Odanézett a hang irányába és egy közeledő hajót pillantott meg. Már lebocsátottak egy csónakot és fényes egyenruhába öltözött tiszt két kisérővel átjött hozzá és udvariasan megszólította:

— Kicsoda ön, uram és mit csinál itt?

— A nevem Adorján, magyar nemes vagyok, III. Endre királyt szolgálom.

A főtiszt mellett álló ember ekkor igy szólt magyarul:

— III. Endre király rég meghalt. Van annak már kétszáz esztendeje. A magyar trónon most II. Ulászló ül.

— S honnan tudod ezt? — kérdezte magából kikelve Adorján.

— Hiszen én is magyar vagyok. A nevem Erdélyi Mihály, és mint titkár kisérem Don Krisztofo Colont, kit az egész világ Kolumbusz név alatt ismer, harmadik fölfedező utjára az uj világba.

— Hát ő is?... Ő is egy világot keres? — hebegett Adorján... — Mint én, ki a csodás Atlantiszt akartam meghóditani.

Hirtelen egy eszmétől megkapatva, fuldokló hangon kérdezte:

— Milyen nap van ma?

— Péntek.

— Nem ugy értettem. Az évszámot és a hónapot...

— 1496 május tizedike.

Adorján lehajtotta a fejét és mereven maga elé nézett, miközben felsóhajtott:

— Tehát *éppen kétszáz esztendeje!* Igaza volt annak a démonnak, ki a fejedelmi trónon ült.

*

Erdélyi Mihály, ki mint Kolumbusz titkára követte a nagy fölfedezőt három tengertuli utján, följegyezte ezt a csodálatos históriát emlékirataiban, melynek ma is megvannak Bologna városának levéltárában. Azt is hozzátette, hogy a magyar levente, kivel ez a dolog megesett, a szemeláttára hirtelen nekiindult az aggulásnak, az öszülésnek. Fiatal ember volt, mikor megpillantotta és egy óra mulva mint öreg, törődött alak pihent a spanyol admirálishajó fedélzetén. Elmondta mindazt, ami vele történt, aztán még mielőtt az est leszállt, örök álomra hunyta szemét. Magával vitte a sirba Atlantisz titkát...

Tábori Róbert

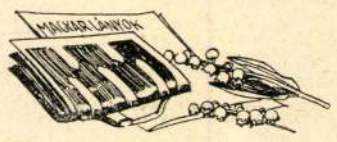

Havonként egy-egy ifjusági regény jelenik meg a «Szászszorszép Könyvek»-ben. Mindenütt kapható.

Ernst Muzeum aukcioi XVII.

Ottaviani Giovanni és Volpato Giovanni (18. század).

449. 56 darab RÉZMETSZET Raffaello loggiáinak falfestményei után és egy szöveg. Különféle méretekben.

Paál László (1846—1879).

450. TÁJKÉP. Lent jobbra: 869 . 29 . 9.
Vizfestmény. 19,5×26,5.

Paál László ? (1846—1879).

451. TÁJKÉP.
Fa. 12×18.

Paczka Cornélia (szül. 1864).

452. ALLEGORIA. Jelzés a lap alatt: Cornelia Paczka geb. Wagner. Originallithographie.
Kőnyomat. 44,5×62.

Palamedes Anthonie (1601—1673).

453. A HATTYU C. KORCSMA ELŐTT. Jelzés lent jobbra: A. Palamedes, 1657.
Fa. 67×93. Illusztr. IV. táblán.

Pállik Béla (1845—1908).

454. VADÁSZLÓ. Jelzés lent balra: Pállik Béla, 1879.
Vászon. 78×93.

Pállik Béla (1845—1908).

455. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: Pállik Béla, 1866.
Vászon. 68×54.

Pállya Celesztin (szül. 1864).

456. PARASZTMENYECSKE. Jelzés lent balra: Pállya C.
Lemezpapir. 12×9.

Pataky László (1857—1912).

457. TÁJ ÖKRÖKKEL. Jelzés lent jobbra. (A művész hagyatékából, 1912.)
Vászon. 28,5×50.

Pataky László (1857—1912).

458. HONVÉDKAPITÁNY KÉPMÁSA. Jelzés lent jobbra: Pataky László. (A művész hagyatékából.)
Fa. 34,5×25.

Paulus (19. század).

459. SICILIAI VÁROS LÁTKÉPE. Jelzés lent balra: Paulus.
Vászon. 94×140.

Pentelei-Molnár János (szül. 1878).

460. ERDŐRÉSZLET. Jelzés lent jobbra: Pentelei-Molnár.
Vászon. 49,5×49,5.

Pentelei-Molnár János (szül. 1878).

461. CSENDÉLET. Jelzés fent jobbra: Pentelei-Molnár.
Vászon. 79,5×59.

Perlmutter Izsák (szül. 1866).

462. TÁJ ALVÓ LEÁNNYAL.
Fa. 13×21.

Perlmutter Izsák (szül. 1866).

463. FÉRFITANULMÁNY. Jelzés lent balra: Perlmutter.
Lemezpapir. 40,5×44.

Pesky József († 1863 k.).

464. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: Pesky pinxit, 1829.
Vászon. 71×57.

Peter Emmanuel (1799—1873).

465. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: E. Péter.
Vizfestmény. 29,5×24.

Peter Emmanuel (1799—1873).

466. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: Em. Péter.
Vizfestmény. 19×16.

Peter Emmanuel (1799—1873).

467. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: Em. Péter.
Vizfestmény. 20,5×16.

Peter Emmanuel (1799—1873).

468. NŐI KÉPMÁS.
Miniatür. 9×7.

Pettenkofen, August von modorában (19. század).

469. ÁTKELÉS A FOLYÓN.
Fa. 25,5×58.

Picault Pierre (1680—1711.) — Le Brun Charles után.

470. 4 darab. JELENETEK NAGY SÁNDOR ÉLETÉBŐL.
Rézmetszetek. Mindegyik lap mérete 39×85.

Poel Egbert van der modorában (17. század).

471. PARASZTHÁZ.
Fa. 42×48.

Poel Egbert van der modorában (17. század).

472. PARASZTHÁZ.
Fa. 42×48.

Poelenburgh Cornelis van követője (17. század).

473. TÁJ NYMFÁKKAL.
Vászon. 20×30.

Poll Hugó (szül. 1867).

474. KAGYLÓHALÁSZOK A TENGERPARTON. Jelzés lent balra: Poll.
Pasztel. 81×109.

Poll Hugó (szül. 1867).

475. HUSZÁR ÉS PARASZTNŐK. Jelzés lent jobbra: Poll H.
Pasztel. 15×20.

Post C. és Klaus J. — F. v. Puusinger után (19. század).

476. „MUTTERSORGEN".
Rézkarc. 62×46,5.

Poussin Nicolas iskolája (17. század).

477. JELENET A RÓMAI TÖRTÉNELEMBŐL.
Vászon. 143×215.

Pöhacker (19. század).

478. ÁMOR. Jelzés jobbra: Pöhacker, 815.
Vizfestmény. 10×14,5.

Quast Pieter (1606—1647).

479. ORVOSI MŰTÉT. Jobbra: Pieter Quast Invenit, 1634.
Fa. 32,5×48.

Querfurt August (1696?—1761).

480. LOVASOK.
Fa. 15×17.

Rassenfosse Armand (szül. 1862).

481. NŐI AKT. Fent jobbra a művész monogrammja és „Étude pour une Marque d'Édition 1903".
Pasztell. 15×20.

Rauch Johann Nepomuk (1804—1847).

482. OLASZ TÁJ. (Capri környéke.) Jelzés lent a középen: J. N. Rauch, 1843. (Tavarnoki Stummer gyűjteményből.)
Fa. 25×12.

Recco Giuseppe (1634—1695).

483. CSENDÉLET. Jelzés lent jobbra: Gius. Recco.
Vászon. 81×112.

Réti István (szül. 1872).

484. CSENDÉLET. Jelzés lent balra: Réti, 82.
Vászon. 57×46.

Révész Imre (szül. 1859).

485. A JÓ BARÁTOK. Jelzés lent jobbra: Révész Imre.
Krétarajz. 33,5×44,5.

Révész Imre (szül. 1859).

486. HAZATÉRŐ PARASZTOK. Jelzés lent jobbra: Révész Imre.
Fa. 21×27.

Richter Adrian Ludwig (1803—1884).

487. 6 darab „MALERISCHE ANSICHTEN AUS DER UMGEBUNG VON SALZBURG". Rézkarcok. Mindegyik lap mérete 13,5×19.

Ridinger Johann Elias (1698—1769).

488. VADRUCA VADÁSZAT. Jelzés lent balra: Ridinger, 1739. Vászon. 63×96. Illusztr. VIII. táblán.

Ridinger Johann Elias (1698—1769).

489. KÁROLY SÁNDOR LOTHARINGIAI HERCEG LÓHÁTON. Rézmetszet. 29×23.

Ridinger Johann Elias (1698—1769).

490. JÓZSEF TRÓNÖRÖKÖS LÓHÁTON. Rézmetszet. 29×24.

Ridinger Johann Elias (1698—1769).

491. KÁROLY CSÁSZÁR LÓHÁTON. Rézmetszet. 29×23.

Rippl-Rónai József (szül. 1861).

492. TENGERPARTI TÁJ. Lemezpapir. 46×66.

Rippl-Rónai József (szül. 1861).

493. TÁJKÉP. Jelzés lent jobbra: Rónai. Lemezpapir. 48×69.

Rippl-Rónai József (szül. 1861).

494. A MŰVÉSZ ÖNARCKÉPE. Jelzés fent jobbra: Rónai, 1916. Selo. Pasztell. 52×42.

Rippl-Rónai József (szül. 1861).

495. ZÖLD FÁK. Jelzés lent balra: Rónai. Pasztell. 26×36.

Rippl-Rónai József (szül. 1861).

496. TORZKÉPEK. Ceruzarajz. 24×19.

Rombauer János (1782—1849).

498. KRISZTUS FELTÁMADÁSA. Tanulmány a gróf Bobrinszky-család részére festett nagy oltárképhez. (Lásd Divald Kornélnak a „Művészet" 1914—1915-ben Rombauerről szóló cikkeit.) Bádog. 73×33.

Rosenhof Franz (17. század).

499. MEDVEVADÁSZAT. A kép hátán: Rosenhoff, 1695. Vászon. 39,5×49.

Rottenhammer Johann (1564—1623).

500. MÁRIA ÉS ERZSÉBET TALÁLKOZÁSA. Réz. 44,5×30,5.

Rubens Petrus Paulus utánzója.

501. OROSZLÁN- ÉS TIGRISVADÁSZAT.
Fa. 102×116.

Rucker F. (19. század).

502. TÁJ FÜRDŐ NŐKKEL. Jelzés lent balra: F. Rucker, 847.
Lemezpapir. 20×17.

Rudnay Gyula (szül. 1878).

503. BORULÁS. Jelzés lent jobbra: R.
Vizfestmény. 20×20,5.

Rugendas Georg Philipp (1666—1742).

504. CSATAKÉP.
Vászon. 20×29,5.

Rugendas Georg Philipp modorában (18. század).

505. FOSZTOGATÓ KATONÁK.
Vászon. 18×27.

Ruprecht (19. század).

506. 2 darab kép. FÉRFI ÉS NŐI KÉPMÁS. Mindegyik kép jelezve lent balra: Ruprecht, 1837.
Vizfestmények. Mindegyik kép mérete 11,5×9,5.

Russ Franz C. (szül. 1844).

507. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: F Russ, 1868.
Vászon 77×62.

Ifj. Ryckaert David (1612—1661).

508. VESZEKEDÉS A KORCSMÁBAN. Jelzés lent balra: Ryckaert und die Jahreszahl 16.....
Vászon 58×73. Illusztr. VI. táblán.

Ryckaert David modorában.

509. A PAJTÁBAN.
Vászon. 69×56.

Salinas J. Pablo (szül. 1871).

510. SPANYOL NŐ. Jelzés lent jobbra: J. Salinas, Roma.
Fa. 30,5×21.

Sandmann — Mansfeld J. után (19. század).

511. PEST LÁTKÉPE.
Kőnyomat 41,5× 71.

Gy. Sándor József (szül. 1887).

512. 2 darab FÉRFITANULMÁNYFEJ. Jelzés lent jobbra: Gy. Sándor József.
Szénrajz. Mindegyik lap mérete 44×23.

Sauter George (szül. 1866).

513. KÖDÖS TENGERI TÁJ. Jelzés lent jobbra: G. Sauter.
Vászon. 52×61,5.

Schäpfer (19. század).

514. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: Schäpfer, 1816.
Vizfestmény. 19,5×15.

Schinnagl Max Josef (1694—1761).

515. TÁJ TÓVAL.
Vászon. 24,5×34,5.

Schmidt Martin Johann (Kremserschmidt) 1718—1801.

516. SZENT LÁSZLÓ VIZET FAKASZT.
Vászon. 50×26.

Schrand.

517. NŐI KÉPMÁS. Jelzés a baloldalon: Schrand.
Vizfestmény. 23×18,5.

Schrotzberg Franz (1811—1889).

518. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: F. Schrotzberg, 1852.
Ceruzarajz. 20,5×16,5.

Schuettenbach (19. század).

519. TÁJ FOLYÓVAL. Jelzés lent jobbra: Schuettenback, 849.
Vászon. 55×69.

Schwager Richard (1822—1850).

520. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: J. R. Schwager, 1861.
Vizfestmény. 11,5×9,5.

Scriven E. — Cosway Richard után.

521. „SPORTIVE INNOCENCE".
Szines rézmetszet. 32×40,5.

Seitz W. (19. század).

522. CSENDÉLET. Jelzés lent balra: W. S.
Vászon. 53×68.

Sellus Th. ? (18. század).

523. INTERIEUR KÉT ALAKKAL. Lent jobbra olvashatlan jelzés.
Vászon. 46,5×38.

Smith George (19. század).

524. SZOBA BELSEJE. Jelzés lent jobbra: George Smith.
Lemezpapir. 20×22.

Sockl Josef (19. század).

525. LEÁNYKA RÓZSÁVAL. Jelzés lent balra: Jos. Sockl. 1844.
Vászon. 36×29.

Soós Elemérné szül. br. Korányi Anna (19. század).

526. KÖRUT. Jelzés lent balra: Soós Elemérné.
Vászon. 54×91.

Soós Elemérné szül. br. Korányi Anna (19. század).

527. UTCARÉSZLET. Jelzés lent balra: Soós Elemérné.
Vászon. 70×47,5.

Spányi Béla (1852—1914).

528. TÁJ TEHENEKKEL. Jelzés lent jobbra: Spányi B.
Vászon. 60·5×75.

Spányi Béla (1852—1914).

529. TÁJ BIRKANYÁJJAL. Jelzés lent jobbra: Spányi B.
Vászon. 119×61.

Spányi Béla (1852—1914).

530. PULYKA AZ UDVARON. (A művész hagyatékából.)
Fa. 17×22.

Spányi Béla (1852—1914).

531. VILLA KERTTEL. (A művész hagyatékából.)
Ceruzarajz. 27×40.

Spányi Béla (1852—1914).

532. TÁJKÉP. (A művész hagyatékából.)
Ceruzarajz. 31,5×44.

Spányi Béla (1852—1914).

533. ERDŐ BIRKANYÁJJAL. Jelzés lent jobbra: Spányi B.
Vászon. 109×154.

Spányik Kornél (szül. 1858).

534. A SZOBALEÁNY. Jelzés fent balra: Spányik Kornél.
Vászon. 98×61.

Spanyol iskola (17. század).

535. MÁRIA, KRISZTUS, ATYAURISTEN SZENTEKKEL ÉS ANGYALOKKAL.
Vászon. 46,5×36.

Spanyol festő (15. század).

536. ANNA ÉS MÁRIA A GYERMEK JÉZUSSAL ÉS ANGYALOKKAL.
Fa. 150×90. (Kerettel együtt.)

Spitzer Emanuel (1844—1919).

537. A MŰTEREMBEN. Jelzés lent balra: Emanuel Spitzer, 1892.
Vászon. 45×55.

Stadler A. (19. század).

538. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: A. Stadler, 851.
Vászon. 59×54.

Steiner Johann (1725—1792).

539. KAUNITZ WENZEL HERCEG KÉPMÁSA.
Vászon. 58×47.

Stephenson James — Landseer Edwin után (19. század).

540. „TAMING THE SHREW".
Rézmetszet. 53×86.

Sterio Károly (1823—1862).

541. SZOLNOKI VÁSÁR.
Vászon. 13×27.

Sterio Károly (1823—1862).

542. SZOLNOKI VÁSÁR.
Vászon. 12,5×26,5.

Stoitzner C. (19. század).

543. ÉRDEKES OLVASMÁNY. Jelzés fent jobbra: C. Stoitzner.
Fa. 21×15,5.

Stoop Dirck (1610—1680).

544. TÁBOR.
Vászon. 49×61.

Stöber Fr. — Danhauser Josef után.

545. 11 darab. BÉCSI FESTŐK KÉPMÁSA.
Rézmetszetek. Mindegyik lap mérete 24×18.

Straka Josef (szül. 1864).

546. KÖTŐ LEÁNY. Jelzés lent balra: J. Straka.
Vászon. 44×28,5.

Strobentz Frigyes (szül. 1856).

547. „EGYEDÜL". Jelzés lent jobbra: Strobentz Frigyes, 1894.
Vászon. 94×120.

Strobentz Frigyes (szül. 1856).

548. FEJTANULMÁNY. (Fiu.) Jelzés lent balra: Strobentz.
Vászon. 30,5×23.

Strobentz Frigyes (szül. 1856).

549. RÓZSÁK. Jelzés fent a középen: Strobentz F.
Lemezpapir. 37×50,5.

Strobentz Frigyes (szül. 1856).

550. ÜLŐ NŐ KOSÁRRAL. Jelzés jobbra: Strobentz F.
Tollrajz. 26×16.

Strohmayer Máté (19. század).

551. GYERMEKFEJ. Fent jobbbra. St. M. 884.
Fa. 29×24.

Strozzi Bernardo (1581—1644).

552. KRISZTUS ÁTADJA SZENT PÉTERNEK A KULCSOKAT.
Vászon. 85×75.

Paál László

Thieme Becker

XXVI. 11. P.

Lyka

$$\begin{array}{r} 48 \\ \hline 816 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 64 \times 5 \\ \hline 320 \end{array} \quad 2$$

$$\begin{array}{r} 11 \times 80 \\ \hline 880 \end{array}$$

Paál László

l.

Gerő Mihályról

161, 192, 196, 258. l.

Carlo Markó: La Campagna romana

Paál László

Irőd

Farkaspeinthongr

10 — 12. l — 18, 19,
21, 52. lés 17 — 19. tabla

Paál László

źród

Farkas Zoltán:

Magyar festők.

Bp. 1941.

30 — 34. l.

Ausfällen stb. — 1844: V. 32. *J. Courtois Bourguignon:* Schlachtgemälde mit Ausfällen stb. — 1865, 1866, 1867, 1869: I. 18. *J. Courtois Bourguignon:* Lovas-csatakép.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: I. 18. *J. Courtois:* Lovas-csatakép. — 1873: I. 18. *Nachahmer von J. Courtois:* Schlachtgemälde mit Ausfällen stb. — 1876, 1878, 1879: XIV. 506. *J. Courtois:* Csatakép kirohanásokkal a távolban és lovassági ütközésekkel az előtérben. — 1881: 526. *J. Parrocel:* Lovas-csata. — 1888: XVI. 537. *J. Courtois Borgognone utánzója:* Lovas-ütközet. — 1896, 1897: XVI. 537. *J. Courtois Borgognone utánzója:* Lovas-ütközet. — 1897: XVI. 537. *In der Art des J. Courtois Borgognone:* Reiterschlacht. — 1898: XVI. 537. *J. Courtois Borgognone* (manière de-): Combat de cavaliers. — 1901, 1904: XVI. 537. *J. Courtois Borgognone utánzója:* Lovas-ütközet.

Paál László

Szegd
Dívald 1927

179. l.

ult, tojásdad medaillonban
ford~~ulva~~. Gyér haját előre fésülte, bajusza és
kra valója felett, egyés mellén öt érdemrendet
tja felett a rendjel szalagai a jobb vállától a bal csipőjé
kép alatt két sorban:

) T.
ria"

medaillonnak 6.1 : 5.1 s a térlapnak 11.8 : 8.8 cm.

3924.

156/95 № 3.

Paál László

rvód

Mysk Ernő

75. l.

Jegyzék

Naplózva

FIZETENDŐ BUDAPESTEN	Korona	fillér
Kossuth Ferenc beszédei 7		

Paál László

l.

Évk Déri 1941

8. l.

Paál László

l. Déry 1927

névnutató

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Paál László

vied

Ybl utolsó 30, 46,
48. l.

Török VII. 243

Paál László

XXI. aukció
A Gyüjtő 1915. 64. l.

408. PAÁL LÁSZLÓ: Faluvége . 5000
Lásd az illusztrációt 61. l. Lásd ezenkivül dr. Lázár Béla Paál László cimü müvének 98. oldalát.
409. —: Erdőrészlet 51×59 . . . 6000
Lásd az illusztrációt 60. l.

XXII. aukció
u. o. 1915. 113. l.

250. PAÁL LÁSZLÓ: Faluvége . 5000
Lásd az illusztrációt »A Gyüjtő« f. évi 1. számában a 61. lapon. Lásd ezenkivül Dr. Lázár Béla Paál László cimü müvének 98. oldalát.

Szentendre

Sztaralvoda

II. 455

Képe II. 452

XXI. aukció

KATALÓGUS

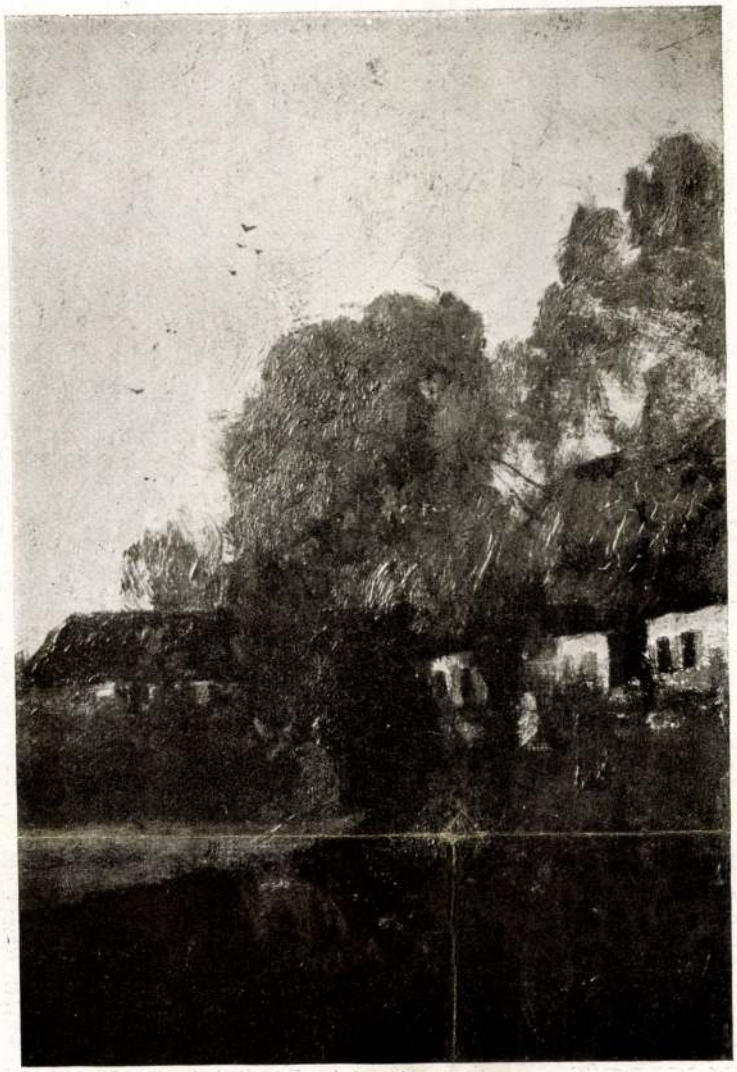

408. PAÁL LÁSZLÓ: Faluvége. — Ladislaus v. Paál: Dorfende.
XXI. Kunstauction der Sanct-Georgs-Innung.

340. JETTEL E.: Munkában a tanya mellett 600

341. LŐFFZ ISKOLÁJA: Férfi félakt 200

342. MAKART, HANS: A wieni Dumba palotában levő nagy képének olajvázlata 1000
Lásd az illusztrációt 48. l.

343. L. K.: Lovak az istálóban. XIX. század eleje 200

344. MEYTENS, MARTIN VAN DER ⟨1695—1770⟩ modora: VI. Károly 800
Lásd az illusztrációt 63. l.

345. MURILLÓ utánzója: A szent család. 120

346. POUSSIN, NIKOLAS ⟨1593—1665⟩ modorában: Klasszikus táj alakokkal 400

32. BAYER ÁGOST: Drezdai részlet. Hidegtű. — August Bayer: Partie aus Dresden. Kaltnadelradierung.

POGÁNY MARGIT:

346/a Öreg asszony a konyhában 92×70 300

346/b Sváb paraszt, tanulmány 60×48 200

346/c Virágcsendélet 42×32 . . . 100

A művésznő a most felsorolt három kép árát a háboruban megvakult katonák intézete javára ajánlotta fel. E képek árverése az aukció második napján, február 28-án, vasárnap délelőtt lesz.

346/d Pompei falfestmény után kopia: Ülő női alak 15

347. RAFAEL utánzója: Madonna 30

348. RECCO, GIUSEPPE, XVII. század: Csendélet 1600

Lásd az illusztrációt A Gyűjtő 1914. évfolyam 1., 2. szám 42. Lap.

349. REMBRANDT UTÁN: Lengyel főur, ugynevezett Sobieski 60

350. SPADARO, MICO ⟨1612—1679⟩: Martyrium 400

351. TIZIAN ISKOLÁJA: Szent Gellért angyallal 2000

Lásd az illusztrációt 55. l.

352. VASQUEZ, ALONSO ⟨1600—1640⟩: Csendélet 1600

Lásd az illusztrációt a Gyűjtő 1914. évfolyam 12. szám 43. lap.

288. FRANCIA FESTŐ, XVIII. század: Tájképtanulmány, tollrajz 20
289. GUÉ, O.: Charité. Szines litográfia 1845. 15
290. HANFSTÄNGEL: Férfi arckép. Kőrajz, 1830. 15
291. HOGARTH után Weinrauch: A klubban, rézkarc 15
292. HOHMANN-BACHMANN: Nemesi kuria. Szines litográfia 1850. 20
293. ISMERETLEN rézkarcoló, XVII. század: Mathias de Crachau plenipotentiaire de pologne. Rézkarc 15
294. — Karolath herceg arcképe . 10
295. KAISER: I. Ferenc József tábornoki egyenruhában. Szines litográfia, 1850. 40
296. KOLLARZ: Budavár bevétele. Lithográfia, 1860 15
297. KRIEHUBER: I. Ferenc József. Lithografia, 1860. 20
298—299. — Lithografiája után: Két arckép, darabja 15
300. —? Wien-i polgár arcképe. ⟨ceruzarajz⟩ 30
301. LANTURA UTÁN GODEFROY: Palermo, szines acélmetszet 20
302. LEGRAND: Férfi arckép, kőrajz 12
303. MANSFELD: Die Hofburg. Szines rézkarc 25

OKUNO: EREDETI, KÉZZEL NYOMOTT JAPÁN FAMETSZETEK:

304. Szerelem I. 40
305. Szerelem II. 40
306. Szerelem III. 40
307. PAGES: A tél, kőrajz . . . 20
308. ROUSSAUX: A kölni érsek kastélya, szinezett rézmetszet, XVIII. század 20
309. SCHROTZBERG, F: Férfi arckép. Szénrajz, szignálva . . 25
310. STEINLA: Schiller, rézmetszet 20
311. VELDE, A. v.: A pásztor, rézkarc 15
312. WINTERTHALER: Fiatal férfi arcképe. Kőrajz, 1827. . 20
313. CENSCHTOVAI KOLOSTOR, különböző szentek képeivel. Szines metszet, orosz. XVII. XVIII. század 80
314. I. FERDINÁND ÉS MÁRIA ANNA KAROLINA. Lithografia 25
315. HUMBOLD SÁNDOR acélmetszetü arcképe 6
316. MEGZAVART ESKÜVŐ. Szinezett metszet. XIX. század első fele 50
317. NAPOLEON CHARLEROInál. Lithografia 15
318. OFEN-PESTH, acélmetszet 1850 5
319. —, acélmetszet 7
320. PUTTÓK, rézkarc, XIV. Lajos kora. 15
321. QUODLIBET, egy pár, Wien 1814. Darabja 25
322. REICHSTADTI HERCEG, acélmetszet, gyöngyhimzésü keretben 20
323. REMBRANDT ÖNARCKÉPE ⟨1639⟩ után, modern rézkarc. 10
324—325. ROCOCO JELENET, két rézkarc, darabja 15
326. SILHOUETTE, magyar férfi- és nő 6
327. —, Vas Gereben arcképe . . 12
328. STRUDEL INDER DONAU, szinezett metszet, XVIII. század 12
329. XVIII. SZÁZADI FESTŐ: Két kompozició, vörös kréta, darabja. 25
330. NÉMET FESTŐ, XVIII. század. Bibliai jelenet, tusrajz . 20
331. VÁGYAKOZÁS. Két szines kőrajz, darabja 10
332—333. FAMETSZET, szines, egy pár, japán, darabja . . . 30

XXI. aukció

KATALÓGUS

„A Gyüjtő" 1915. 60. l.

409. PAÁL LÁSZLÓ: Erdőrészlet. — Ladislaus v. Paál: Waldpartie.
A Szent-György-Czéh XXI. művészeti aukciójáról.

II.

OLAJFESTMÉNYEK.

334. ALFANI UTÁN: Madonna a gyermekekkel 40

335. ALT, JAKOB ⟨1789—1872⟩: Bodenbach és Teschen. Az előtérben több csoportban előkelő társaság. A tájképi részt az akkortájt nyilván ujdonságszámba menő gőzhajó és vasut élénkitik 3000
Lásd az illusztrációt 45. l.

336. BACIARELLI MARCELLO: Bajadere. XVIII. század . . . 400

337. COGNET E.: Az utmutató . 160

338. GIACOMELLI C.: Gyülés a doge palotában. Ugyane tárgyu nagy műve a velencei Museo Civicoban 1200
Lásd az illusztrációt 49. l.

339. HONTHORST, GERARD VAN ⟨1590 — 1656⟩: Szent József Krisztussal a műhelyben 1000

Paál László

835. PAÁL LÁSZLÓ: Vihar után.
73×105 cm. 15000

A Gyűjtő. 1914. 3-4 sz.
XVII. aukció
U. o. 1914. 5-6. sz.
XIX. aukció

Paál László

wód
i

Lyka-Muther

II. 254. l.

festő.

...zadból.

Ás. Kép. 270.

...a fordultan ~~[illegible]~~ ábrázolt férfinak rövid kaja, szemöldöke, sze-
...lla barna. Ingének kerek gallérja ré-
...gombolta és bő köntösének elejét szét-

...méretei 49: 40.5 cm.
...ti Museumból.

Kamarachi. 1848

Paál László

1.

Michalik Sándor

Berecsúr Kassai

Kassa, 1944-

25. l.

Paál László

wód
z

Pogfestforr

8, 28-30. l.

Paál László

erőd

Kende J.: Paál László. Művészeti Szalon (Kolozsvár) 1929. 98–9. k

Számos képpel

P IV. évf.

függöny anyaga egyszerű volt, rendesen szegéssel, rojttal látták el és értékesebb szövetdarabokat varrtak reá. Ezek a rávarrások hosszú, lefutó csikok (clavus, clavatura, patagium) voltak. Ha keresztbe futottak, zona volt a nevük. Ha csak kicsi, rövid volt a rávarrott szövet, segmentum-nak nevezték. A rávarrott kicsi szövetdiszitéseket kezdetben igazi, vékony aranyszálakból szötték, később olcsóbb sodrásokat találtak fel. A bibornak sokféle szine, szinjátéka volt. A Charta Cornutiana még zöld, sárga és fehérkés biborszövetet is ismer. Pontosan sorolja fel a tiszta és kevert szineket, mi amellett bizonyit, hogy már akkor (471) nagyon fejlett volt az izlésük. Alapszinek pl. a leucos = világos fehér, albus = fehér, melinus = sárga, rhodinus = rózsaszin, porphyreus vagy purpureus = bibor, blatteus = a biborcsiga nedvével telitett, coccus = skarlátpiros, prasinus = zöld stb. Ezeket azután művésziesen keverték, vegyitették.

A *Liber Pontificalis* közelebbről irja le a bojtokat (periclisis), a felvarrott diszeket és mintákat. Paschalis szőnyegeiről beszélve elmondja, hogy a Maria Maggiore-templomnak ajándékozott függönyök *de imizilo, de quadruplo* és *de fundato* voltak. „Imizilum" volt a legfinomabb selyem, „quadruplum" négyszögletes mintákkal átszött és „fundatus" szines szövet volt.

A mintázás virágokból, levelekből, madarakból, állatokból, emberi alakokból állott. Az egyes alakokat rendesen körbe foglalták.

A függönyök közepét rendesen a legjobb biborból vagy aranyból szött kereszt diszitette; a takarók és oltárfüggönyök a Szentirásból vagy a szentek életéből vett képdiszitéseket kaptak. A függönyök keresztjét azután drágakövekkel és gyöngyökkel rakták ki és a függönyrojtokba súlyos aranysodrásokat, szikrázó drágaköveket, nemes fémrudacskákat vegyitettek. III. Leó pápa († 814) pl. Konstantinusz bazilikájának főoltára számára olyan négy súlyos, bibor selyem-függönyt ajándékozott, amely tele volt hintve arany csillagokkal, a csillagokat pedig a legkülönfélébb geometriai figurákba foglalták. A középen drágakövektől szikrázó diszes kereszt volt.

Feltünő, hogy a *Liber Pontificalis* padlószőnyegekről

Paál László

orvos

Gerevich Pasteiner

5. l. 10. l. 13. l.

12.

Paál László

vrád

Petr Samtida

15. l.

66, 67 l.

néperrel

Nagyságos

D r . S z e n t i v á n y i Gyula a M.O.B. előadója,
festőművész stb. urnak

AJÁNLOTT !

Hivatalból díjátalányozva.

B u d a p e s t XI.

Lágymányosi-u.16.félem.

Paál László

–

ipod

Bar Ungarn

664. l. u.

keppel –

Paál László

Erod

Lázár Erd

Paál László

nőd

Bar Ébtar

310. l.

kezpel

Paál László

rod

Réau, Louis:

Histoire de l'Expansion de l'Art français.

Paris 1928. 26 fr. l.

K I M U T A T

Müemlékek Országo

/ Bpest, IX. Hőgyes

Az alábbi kimutatásban

40/1947 arcképes igazolvány érvé

Sor-szám	Az igényjogosult neve		állása	Ig. Ler v. k számá
1.	Dr. Gerevicht	Tibor	egy. ny. r. tanár, elnök	uj
2.	Dr. Szentiványi	Gyula	főtitkár	uj
3.	Dr. Szentiványi	Gyula	felesége	uj
4.	Dr. Lux	Kálmán	müszaki főtanácsos	uj
5.	dr. Lux	Kálmánné	felesége	uj
6.	Dr. Dercsényi	Dezső	egy. m. tanár, müemléki előadó	uj

Paál László

ivód
2

Péter II

120. l.
122. l.
124. l.
125. l. keppel

Paál László

vród

Leffling

37, 38 képpel

39. l. képpel

40. l.

Vas Gereben (Radákovics J.)
Kéziratai és levelei – VI. 145.

Paál László, Jestő

L: Jényes Adolf

Egyi Mária: A szolnoki Jestő iskola
1988-1994.

Élet és Tudomány, Bp. 1975. okt. 17.

XXX
42.

MDK

ALFÖLD, Debrecen

Paál László

Paál László képei a Budai Várban klímaberendezéssel ellátott teremben kerül.

Timár Árpád: Tagolás, időrend, arányok.
Művészet, 1976. november - 7.oldal.

Paál László

Az 1975-ben kiadott pontvel közül az egyik legnagyobb sikert Paál László „Erdei-iet" ja érte el.

Molnár Aurél: Művészet a pornyóan.
Tükör, 1976. febr. 18 - 17 oldal.

Paál László

Paál László Hunyad megye nagy erdeiben nőtt fel és az erdők poetikus hangú festője volt egész életében.

Brestyánszky Ilona: Paál László
Nők Lapja, 1976. november 27 - 18 oldal.

Paál László (1846-1879)

a Barbizoni iskola tagja

Németh Lajos:A XIX.sz.művészete Corvina Bp.1976 5.1.old.

Paál László

Madarász, Paál László, Szinyei Merse számkivetve éltek, ilyen nyomás alatt indult utjára az uj müvészet.

Dési Huber István: Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 228.o.

Paál László

Amig eddig történt-külföldön zajlott le,Munkácsy, Paál László,Szinyei Merse,hogy csak a legnagyobbakat emlitsük.

Dési Huber István:Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 116.o.

Paál László

Munkácsy,Paál László Franciaországban,
Szinyei Németországban dolgozott.

Dési Huber István:Művészeti írások
Kossuth Könyvkiadó 1975 116.o.

Paál László

Munkácsy és Páál László, a fiatal Rippl-Rónai, Koszta, az ujabb generációban Nagy István, Czóbel, a legujabban Barcsay festettek vagy festenek igen feketén, ez jelentős kedélybeli állapot kifejeződése festészetünkben.

Dési Huber István: Müvészeti irások
Kossuth Könykiadó 1975 186.o.

Paál László

Munkácsy,Paál László,Szinyei Merse,Ripp1-
Rónai,Ferenczy Károly életmüvét állitották
az uj festőnemzedéknek példaként.

Dési Huber István:Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 247.o.

Paál László

Mindent bemártani feketébe, a félhomályok sejtelmes igézete, hogy az ellentét erejénél fogva zengőbben csendüljön fel egy-egy világso szinfolt. Paál László, Tormyai János, Koszta, Nagy István, Rudnay, müvészetének egy szakaszán Ferenczy Károly is Czóbel Béla festettek igy.

Dési Huber István: Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 233.o.

Paál László

Munkácsy,Paál László,Mednyánszky,
Szinyei Merse előfutárok voltak.

Dési Huber István:Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 230.o.

Pál László

Méltatás

Pap Gábor: A Gresham-kör és a monumentális művészetek.
Művészet, 1976. december - 33.oldal.

Paál László, [illegible]

Barát Endre regénye Paál László életéről: Élt harminc-három évet címmel

↓

—: Most jelent meg 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 16.

Paál László, festő

„Élt harminchárom évet" címmel regényt írt a tragikus sorsú festőművészről Barát Endre.

—:□ Paál László

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. aug. 27.

Páva László
festő

Méltatás.

Vinkler László: Lóránt János grafikáiról.
Művészet, 1974.december - 24.oldal.

Paál László

Festményei "végre hazakerültek és ezzel sorsuk el lett döntve. Porrá égtek, Nem pusztult el mind, de ez csak tiszta véletlen. Ott érte őket utól az enyészet, ahol különös dédelgetésre, szerető és szakértő gondra számitottak...senki sem vigyázott rá, csak a magyarok Istene, s ez ime ujra cserben hagyta népének egyik legfinomabb rajongóját."
"Innen-onnan" c. rovat cikke.

A HÉT, Bp. 1902. nov. 9. XIII. évf.
45. sz. 720. lap.

Paál László

K.: Magyarok Bécsben cimmel ir a müvész kiállitásáról, melyet Lázár Béla rendezett. Salon Pisko volt a házigazda. A tárlaton megjelentek a bécsi sajtó mükritikusai. Igen nagy siker volt, A kiállitás másnapjára jelentették az udvar s a király látogatását.

A HÉT, Bp. 1903. ápr. 12. XIV. évf. 15. sz. 243. lap.

Paál László

„Képein a fontainebleaui erdők rejtelmes homálya borong, monumentálisan leegyszerüsitett vonalak közé szoritott lombtömegek sötétlenek, s a szenvedélyes izgalommal végig huzott tele ecset nyomán nehéz párák, fenyegető fellegek gomolyognak, s a vihar előtti borulatok és a tikkadt alkonyok barna, zöld és szürke szinei közül egy-egy ideges, szomoru éles-vörös, meg sárga folt, az őszi haldoklásnak egy-egy fájdalmas sikoltása hangzik ki."
A HÉT, Bp. 1904. okt. 16. XV. évf.
42. sz. 673-674. lap.

Paál László

Az Irodalom c. rovat közli, hogy a K. Lippich Elek féle müvész-monográfiák sorozatában megjelent dr. Lázár Béla könyve Paál László ról. A beszámoló kiemeli, hogy "ezt a hatalmas müvészt Lázár Béla fedezte fel." Müve először franciául jelent meg. A francia kritika megállapitja, hogy a müvész nem követte a rokonlelkü Rousseaut annak ellenére, hogy ő is a fontainebleaui erdőben dolgozott, mint nagynevü elődje."Odakünn tisztábban látnak, mint itthon némely nagyjaink, akik Rousseau epigonnak akarták Paált minősiteni."

A HÉT, Bp. 1904. dec. 11. XV. évf.
50. sz. 803. lap.

Paál László

A művészt együtt emliti meg a kritika Mészöly Gézával, akiket nagy ellenkezéssel fogadtak Keletyék, az öregek, mert "elkövették azt a vigyázatlanságot, hogy publikumaikat néhány évtizeddel megelőzték, s meghaltak, mielőtt a különbség elenyészett volna."-irja -o.: "A Szalon őszi kiállitása" cimmel.
A két művészt haláluk után fedezték fel, de "az ő lelkük frissen és fiatalon él mélyen megérzett tónusok és szinek harmoniájában." Kiemeli a tárlat legnagyobb érdekességét, a két művész hátrahagyott müveit.
A HÉT, Bp. 1904. okt. 16. XV. évf.
42. sz. 673-674. lap.

Padl László:

Azon jellegzetesen magyar festőművészek közé tartozott akik életük nagy részét külföldön töltötték. Elég azonban „Békák mocsarán" c. képét összehasonlítanunk a francia kortársak csaknem 3 évtizeddel korábbi azonos témát dolgozó festményeivel, hogy az ő nemzeti karakterét világosan lássuk.

Pogány Ö. Gábor: Magyar Festészet a XIX. s-ban [Corvina kiadó]
(konzultációra)

Magyar Műhely 1971/65. szám IV old

Paál László

Képeinek egy része elégett. A hamisítók számtalan megsötétedett, „égett" festményt hoztak forgalomba. A legtöbb jó Paál-kép világos tónusokkal festett.

Sinkó Katalin: Tanácsok a hamisítványok felismeréséhez; Műgyűjtő, 1972/3. sz. 17.1.

Pásl László

Neve megemlítve.

Telepy Katalin: Tájékozódás a Magyar Nemzeti Galériában.
3p. 1973.

9p.

Paál László

Viharos táj (Erdő széle) 1875. olaj, vászon, 73,5 X 106 cm.
1932 óta a M. Nemzeti Galéria Zulajdona.
(színes repro.)

Telepy Katalin: Tájképek a Magyar Nemzeti Galériában.
Bp. 1973.

8. kép

Pádl László

Erdő belseje. 1877 körül. olaj, karton. 130 X 97,8 cm.
1902 óta a M. Nemzeti Galéria tulajdona.
(nincs repro)

Telepy Katalin: Tájképek a Magyar Nemzeti Galériában. T. kat.
Bp. 1973

Pál László

416. Táj szénnel
Vászon 56×76 cm.

Ernst Múzeum aukcioi

XVIII.

922 684 930

688 931

Pál László

532/a. Falusi harcok
esti hangulatban,
vászon 72×116.

Repr.

Ernst Múzeum aukció

XXV–XXVI

Paál László, festő

Tárlatvezetés

Három tárlatvezetés lesz vasárnap a *Magyar Nemzeti Galériában. Munkácsy*

viselőiből álló háromtagú bizottság utazik Angolába,
hogy tájékozódjék az országban kialakult helyzetről.

— : Tárlatvezetés

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. szept. 12.

Páál László

Páál László 65 festményből álló hagyatékát 1880-ban nevelséges his összegért elárverezték. Művei szétszóródtak, ma minden felbukkanó mű csillagászati árat ér.

Brestyánszky Ilona: Páál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27 - 18 oldal.

Páál László

Tavasszal, ennyázon is ősszel a
művész a Párizs közeli kis váro-
sában Barbizonban, a fontan-
bleaui erdő szelén, élt.

Brestyánszky Ilona: Páál László.
Nák. Lipja, 1976. nov. 27 - 18 oldal.

Paál László

A fontenbleaui erdő felidéste Paál László gyermekkori tájélményeit. Öt évig nagy buzgalommal festette a tájaicat."

Brestyánszky Ilona: Paál László.
Nők Lapja, 1976. nov. 27 - 18 oldal.

Paál László

Münchenei tartózkodása után Paál László Hollandiába utazott, utána egy rövid angol tanulmányúton megismerkedett Constable művével.

Brestyánszky Ilona: Paál László

Nál_Lapja, 1976. nov. 27 - 18. oldal.

Paál László

Paál László Munkácsy hívására Düsseldorfban, majd Párizsban kötött ki. Párizsban rossz viszonyok között élt Paál László.

Brestyánszky Ilona: Paál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27 - 18. oldal.

Paál László

Paál László Münchenben megismerkedett a francia realista tájképfestők festészetével, akik Európa művészetében új korszakot nyitottak.

Brestyánszky Ilona: Paál László
Vörös Lapok, 1976. nov. 24 18 oldal

Paál László

Az 1869-ben Berzován festett „Falusi hóra" már Paál László saját felfogását tükrözi,

Brestyánszky Ilona: Paál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27 - 18 oldal.

Paál László

Husz lapból álló reprodukció-sorozatott adott ki a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata. A 60×80 cm.-es reprodukciók nagy művészeink alkotásait ábrázolják. Az első példányokon az itt következő művészek munkái szerepelnek: M.S. mester, Markó Károly, Székely Bertalan, Munkácsy Mihály, Mészöly Géza, Szinyei Merse Pál, Paál László, Mednyánszky László, Csontvári Kosztka Tivadar, Rippl-Rónai József, Egry József, Derkovits Gyula, Bernáth Aurél, Kass János. Bővebben Vadas József: "Plakát a lakásban" címmel irfentiekről egy tárlat ismertetése mellett. A cikket lásd: Konecsni György nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1975. okt. 11. XIX. évf. 41. sz. 13. lap.

PAÁL LÁSZLÓ, festő

A Pécsi modern Magyar Képtár történetében jelentős volt a Rompa-gyüjtemény beolvadása. Lehetővé vált a XX.sz-i magyar művészet egységes bemutatása. De egyben az előzmé nyeket is felvillantó kis XIX.sz-i képanyaggal is bővült Igy Paál Lászlónak is van műve a gyüjteményben. 287.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Paál László festő

— **A Magyar Nemzeti Galériában** szeptember 14-én a Munkácsy Mihály festészete, a Paál László festészete, a Magyar népi bútorok és az Európán kívüli népek művészete témákban lesz tárlatvezetés. A Szépművészeti Múzeumban A XX. század művészete témában.

— : Horizont

5.

Népszava, Bp. 1975. szept. 12.

Paál Lánlé, Jesus

L.: Csontváry

(–k): Cédrus ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976 jún. 3.

Paál László

"Erdei ut" és a "Száz éves asszony" c. alkotásai szerepelnek a Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményei között. "Három kiállitás" cimmel a Müvészet c. rovat ismerteti az uj müvekből rendezett tárlatot. Fenti müvek a fejlődés tetőpontján mutatják a müvészt, -mint a kritika megállapitja- amikor érzésvilága bizonyos mértékben állandósul, s nyugodt harmoniával, magabiztosan alkot.

A HÉT, Bp. 1918. okt. 13.
XXIX. évf. 41. sz. 638-639. lap.

PAÁL LÁSZLÓ, festő

Nemes Marcell a magy.festészet legjelenősebbjeiből alli-
totta össze gyüjteményét,hogy történelmi sorrendbe ill
leszkedjenek gyüjteményének darabjai.A ragiek közül igy
Paál László felé is fordult érdeklődése.és tőle is vanna
nak képei. 276.old

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a mügyüjtő Adalékok a m
gyar mügyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA.III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megye Múzeumainak
Közleményei, Kecskemét, 1975

Pál László festőművész

Arad vem dicsekedhet különösképpen gazdag képzőművészeti hagyományokkal: Igaz ugyan hogy itt sarjadt ki Munkácsy Mihály és Pál László tehetsége.

Szekernyés János: A festő becsülete.
A Hét, 1975. szept. 19.

Paál László

A hecskeméti Művésztelep parkja
Paál László hatásokra emlékeztetve
Mihlóssy Gabor Állami díjas festő-
művészt 1939-ben.

Összegyüjtötte Sümegi György: Fejezetek a megye....
Müvészet, 1975.junius - 43.oldal

Padl László

Neve megemlítve.

Lőrincz Sándor: Egry József – Bp. 1973. 5 p.

Paál László

Hatott Boross Géza festészetére.

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 5o.l.

Paál László, festő

Megemlítve.

Lánczi Sándor: Irányi-Grünwald Béla

1798-1803.

Élet és Tudomány, Bp. 1970. szept. 18. XXV/38.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik
műveit. (Nemz. Galéria.)

—: A hét végi kulturális programból

9,

Népszabadság, Bp. 1971. szept. 18.

Páal Hánló, festő

Tárlatvezetésen ismertetik műveit.
(N. Galéria.)

— : A hét végi kulturális program ból

9.

Népszabadság, Bp. 1971. okt. 9.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik műveit. (Nemzeti Galéria.)

— : A hét végi kulturális programból

9.

Népszabadság, Bn. 1971. nov. 20.

Paál László, festő

Egyik ismeretlen műve, az: Erdei táj
90 ezer forintos kikiáltási árral indul
az aukción.

—: Képaukció csak nem négynáz értékes
műből 9.

Népszabadság, Bp. 1971. dec. 5

Pál László

Falusi ház.

Népművelés 1968/2 41old.

Paál László

Szászéves asszony

Népművelés 1968/2 40 old.

Paál László
festő

Egy fiatalkori művészetére nagy
hatással volt.

Rácz István: Kindelem és harmonia
Művészet, 1972 március - 19 oldal.

Paál László
festő

Méltatás

László Gyula: Czirahi Lajos képeiről.
Művészet, 1971. március - 45 oldal.

Paál László

1971 májusában eladott muzeális értékü képének az ára 1o5 ooo Ft volt.

Kissné Sinkó Katalin - A 25. árverés után; Mügyüjtő, 1972. 1. sz. 53. l.

Paál László

Művei közül 11 tájkép és egy figurális kompozíció (a Százéves asszony 1871) látható. Kiállítottak a 23 éves művész kisméretű Falusi ház című képét és a halála előtt 3 évvel festett Nyírfa c. lanulmányt. A mélytonusú képek borongos hangulata nem a művész egyéni sorsának visszfénye, hiszen jóreszüket életének legszebb éveiben festette.

Márffy Albin: Munkácsy és Paál László Nemekei Pesterzsébeten

Népművelés 1968/2 41 old.

Paál László

A vári kiállitáson Paál László Magyarországi erdőt ábrazoló fiatalkori festménye szerzett nagy meglepetést.

Márffy Albin: Munkácsy és Paál László remekei Pesterzsébeten

Népmüvelés 1968/2 40 old.

PAÁL LÁSZLÓ, festo

Munkácsy, Paál, Székely, Mednyánszky, Tornyai, Kudnay, Kosz
ta, Nagy István -enyedélyes koloritjának a mélyén lap-
pang az a fajta döbbenet, megrendültség, ami nélkül az or
országban még ünnepelni sem lehet. 72.old

POGÁNY Ö. GÁBOR: Boross Gézáról 67.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1971. VI. 3.sz.

Paál László

"REGGEL" c.művét
a leningrádi Ermitázsban állitották ki.

Népszava, 1976.november 13-a, 10.oldal.
A cikket lásd:"Munkácsy Mihály" alatt.

1021

Paál László festőművész

1975.I.26. 12,02 N. Petőfi

Láttuk, hallottuk

- Mai aádsunkban Pogány Ödön Gábor a Hatvani Muzeum Budapesten is megrendezett Magyar tájak kiálltásairól és Hatvani Muzeummal való további együttmüködésről beszél.

- Sik Csaba Sikuta Gusztáv kiállitását ismerteti.

- Bán András Kondor Béla miskolci emlékkiállitása kapcsán irt jegyzetet.

- Elsőnek hallgassák meg Pogány Ödön Gábort.

- Két hónap előtt a rádió hallgatói már kaptak rövid tájékoztatást a Magyar tájak kiállitásáról. A hatvani kiállitás előkészitésében megrendezésében a helyiek a Magyar Nemzeti Galériával együttesen jártak el. A jubileumi kezdeményeéés azért vált egész müvészeti életet érintő vállalkozássá, mert nem korlátozódik erre az egyszeri esetre. A tervek szerint a rendezők ezen tul kétévenként ujból és ujból szétküldik meghivójukat a festőknek és grafikusoknak, hogy rendszeres áttekintést adhassanak a tájékp müfajának hazai helyzetéről. A Hatvani Galéria és a Nemzeti Galéria megállapodott abban, hogy az összegyült müvek kiállitását a továbbiakban is mindkét intézmény felveszi a maga programjába. Előbb Hatvanban, majd Budapesten lesznek folyamatosan láthatók a Magyar tájak. Amikor a felszabadulásunk jubileumi ünnepség-sorozatával foglalkozók körében felmerült a tájkép biennáléjának hatvani megindítása, a Magyar Nemzeti Galéria müvészettörténészei szivesen csatlakoztak ehhez az elképzeléshez. Készségesen vállaltuk a közreműködést a kiállitással kapcsolatos munkálatokban. A nemzeti hagyományok ápolói, a mult ihlető tanulságainak a gondozói jól tudják milyen fontos szerepe volt a magyar képzőművészet megujulásában társadalmi befolyása kiterjedésében a tájfestészetnek. Az elmult 150 esztendő során a haza történeti nevezetességeinek, jellegzetes vidékeinek az ábrázolása mindig is haladó szellmü, irodalmi, müvészeti áramlatokat tükrözött, ám a sajátosan kulturális törekvéseken tul általános eszmei mondanivalókat is tolmácsolt. A reformkorban kimondotta politikai célokat szolgált a dicsőséges elődök szintereinek felidézése, a szü ő föld megbecsülésének, a cselekvő hazaszeretetnek a festői kifejezése. Paál László, Mészöly Géza, Mednyánszky László müvészetében a komor erdőrészletek, a tiszaparti életképek nem tekinthetők csupán a mesterek személyes vallomásainak, de mindenekelőtt olyan élmények beszámolóinak, melyek a kor szociális közérzetét is felidézik. A szolnoki, a nagybányai müvésztelep mesterei és tanitványai a szabadban való festés módszerével az ember és a természet viszonyának hangulati elemeit is megörökitették, előadásmódjukat friss szinekkel tették vonzóvá.

Kint a tájban a magyar festő óhatatlanul is észre kellett vegye, a parasztság nehéz sorsát, a falusi körülmények elmaradottságát. A XX. század első felének képzőművészetében ezért képviselt oly drámaiszemléletet az alföldi festők munkássága Tornai János, Koszta József, Rudnay Gyula, Nagy István, Endre Béla életműve. Mindenki, aki most megtekinti a Magyar tájak kiállitást a Nemzeti Galériában egyértelmüen megállapithatja, hogy ez az alföldi tradició ma is erősen hat festészeünkre. Hiba lenne ezért a kiállitókat maradisággal, korszerütlenséggel vádolni. Igaz az ország térképén olyan hatalmas változások mennek végbe, melyek rövidesen a látvány formajegyeinek átirására ösztönzik majd a rajzolókat, festőket. De mert az észlelhető jelenségek távolról se egyenlőek, ábrázolásuk is rendkivül sokrétü. A hatvani tájkép biennálékra azért van szükség, hogy festészetünk felkészüljön a nagyszabásu természeti és társadalmi átalakulás érzékeltetésére annak a nemes feladatnak az ellátására, amely a müvész legszebb feladatai közé tartozik s amely a haza gondjainak, örömeinek tudatositására rendeli képességeit. Előfordul manapság, hogy egyesek a tájpiktura általában az árnyalt festőiség elmulásáról értekeznek. A Magyar tájak cimü kiállitás eredményei épp az ellenkező tendencióról tanuskodnak. Ujjászületőben van a hegyek, völgyek, sikságok pikturája. A festők fiatalabbja, korosabbja egyaránt készségesen jeleniti meg a balatoni vihart, a pihenő ladikokat, a kőolajkutak gémeit a budafoki tavasz pompáját. Festészetünk fejlődésének kiapadhatatlan forrása a honismeret poézisa.

- S ha már a Nemzeti Galéria főigazgatója volt szives ellátogatni a studióba, itt az alkalom, hogy megkérdezzük voltaképpen hol is találja most meg az érdeklődő közönség az anyagot, mert hiszen a muzeum költözik, a Várban van-e vagy pedig még a Kossuth Lajos téren?

- Hát ez a Kossuth Lajos téren van a régi Curia épületében, de azt javaslom, hogy Solymár István a Magyar Nemzeti Galéria főigaggató helyettese, aki itt van felkészült ennek a kérdésnek a megválaszolására, hát hallgassuk meg őt.

- Kérem elég nagy a bizonytalanság ezen a téren akik a Galéria anyagát meg szeretnék nézni voltaképpen nem is tudják hogy hova menjenek. Mikor mehetnek a Budavári Palotába egyáltalán?

- A magyar képzőművészet muzeuma az idei év első felében még régi helyén a hajdani Curia Budapest V. Kossuth Lajos tér 12 számu épületében fogadja a közönségét és ügyfeleit. A tervek szerint idén ősszel nyilik meg uj otthona a Budavári Palotában. Jelenleg a palotából a Magyar Nemzeti Galéria elhelyezésére szánt egész három tagu épület komplexum fokozatos müszaki átadása folyik. A Dunára néző kuplától jobbra esőszárny belső tereiben végzik most az utolsó munkafolyamatokat. A kivitelezők március végére ezt is át akarják adni s ha igy történik, akkor

valóban csak a használatbavétel során jelentkező rejtett hibák, pótlnivalók maradnak hátra, amelyek nem akadályozzák az utolsó nagyobb költözési szakasz elinditását. A Kossuth téri épületben az állandó kiállitások maradnak legtovább. A hazai közönség és az idegenforgalom képzőművészetünk multjának fontos értékei tekintetében nem maradnaht látnivaló nélkül.

- Ma már ugy hiszem megmérhetetlen költség, munka, szellemi erőresztiés fekszik a megujult palotában. Ha majd kitárja kapuit az uj kiállitás és a Nemzeti Galéria oda költözik, akkor számitani kell bizonyára arra is, hogy a látogatók először és talán mindenekelőtt a megujult palotára lesznek kiváncsiak.

- Igen, kit ne érdekelne vajon hogyan alakik a magyar muzsa ott, ahol a Habsburgok Stukós mennyezetei, kárpitos falai teremtettek környezetet legutóbb az uri Magyarország kormányzói székhelyének. A palota egész szerkezete utolsó formájában stilusok egyvelege volt, külső képét, azok tagozódását, ablaknyilásait a városkép érdekében is meg kellett őrizni. Belül fénnyel kellett elárasztani, hiszen muzeumi kiállitások szinhelye lesz. Fel kellett szerelni a modern muzeum követelményeivel, a hőmérséklet páraszabályozás berendezésével, a műtárgyak kezelése, restaurálása érdekében szükséges minden korszerü megoldással. A látogató tömegek áramlása a nagyméretü szobrok közelében vagy a könnyen kezelhető, jól kihasználható raktárak egyuttal statikai problémát is jelentettek. Aki majd végigjárja ott a Galéria kiállitásait találkozni fog boltivss termekkel éppugy, akár a mai épitészetre jellemző geometrikus belső terekkel. Mindegyikben piszkei süttői kövek szolgáltatják a padló vagy faliburkolás változatosságát vörös, szürke, fekete és fehér hazai mészkövek, melyeknek szépsége világhirü márványokéval vetekszik. A képzőművészeti alkotások elrendezése még az állandó kiállitásokon is aligha marad végleges a megnyitás napjától. A vendégfalak, tárlók összefoglaló néven instanllációnak nevezett, egyelőre még meg sem tervezett együttesét csak bizonyos tapaszalat után lehet müvek hordozóiként állandóvá alakitani. A palota egykori tróntermében a megnyitásig nem tudják összeállitani a restauráto rok a hatalmas szárnyas oltárokat, amelyeken előbb még igen sok aprólékos munkájuk adódik. Ez a rész egyelőre a müvek ujjászületésének zárt világa marad.

- Kérem engedjen meg még egy kérést. Különösképpen a képzőművészek szükebb köre érdeklődéssel várja és a közönség is bizonyára, hogy a kortárs művészet helyet kap-e, helyet kaphat-e a Budavári Palotában?

- Itt aztán nehéz lenne mindenkinek kedvére tenni, hiszen az alkotás elevenjében nincsen közmegegyezés, jóformán alig akad nak olyan fix pontok, amelyek többé kevésbé vitán felül állnak. A hely terjedelme talán végre megengedi a történeti módszer alkalmazását, mely fölsorakoztatja az egymásnak ellentmondó

felfogások, tények, képek, szobrok, grafikák formájában a kritikai módszer pedig arra összpontosulhat, hogy lehetőleg minden irányzatnak a java, minden képzőművésznek az őt leginkább képviselő munkája kerüljön közönség elé. A minőség felismerése társadalmi befogadása persze csak az idővel együtt alakul bennünk és közöttünk. Bizonyos tehát, hogy bőven lesz ok és alkalom vitára s ha netán a vitázók nem is tudják tüstént meggyőzni egymás arról kinél van nagyobb darabja az igazságnak, felvillanyozhatják az érdeklődést a művészet jelene iránt. Ha ugyanis válságban van a képzőművészet vagy bizonyos műfajai, akkor ez elsősorban társadalmi hasznosságának válsága.

- Köszönjük szépen a válaszokat a gond élő gond, műsorainkban is vissza fogunk térni rá, talán több alkalommal is ha módunk lesz rá.

Paál László, festő-

Magyar festmények az Ermitázsban

A Magyar Nemzeti Galéria három festményét állítják ki a leningrádi Ermitázsban. A magyar kompozícióhoz készült tanulmányát, valamint *Paál László* Reggel című művét.

– Magyar festmények az Ermitázsban 9.

Népszabadság, Bp. 1976. nov. 13.

Paál László

Paál László: Faluvége,
olaj, vászon, 46x82 cm, 1871

Művészet, 1946. 11. f. old

Tagolás, időrend, arányok

A XIX. SZÁZADI MŰVÉSZET
ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Egész sor alkalmi kiállítás után lassan kibontakoznak a Nemzeti Galéria állandó kiállításainak körvonalai is. Ez év nyarán szinte észrevétlenül, minden külsőség nélkül megnyílt a XIX. század művészetét bemutató teremsor egy része. A látványos, ünnepi alkalmakhoz kötött megnyitók mellőzésével egyetérthetünk, hiszen nyilvánvaló, hogy az anyag végleges elrendezése hatalmas erőfeszítést, sok éves kitartó munkát igényel. Túl vagyunk a Budavári Palota megnyitását követő első örvendezésen – és az első csalódásokon is. A Galéria megkezdte hétköznapi életét, fokozatosan megnyíló termei már a folyamatos munkát dokumentálják.

Már eddig is sokan, sokféleképpen szóvá tették az épület hibáit, múzeumi célokra való alkalmatlanságát, a kiállítás-rendezés nehézségeit. Elkerülhetetlen azonban, hogy újra és újra felemlítsük az épület adottságaiból fakadó nehézségeket, hiszen minden megnyíló teremsor újra felveti a már megvitatott problémákat, vagy akár újabbakat is nyilvánvalóvá tesz, az éppen kiállítandó anyag sajátosságainak megfelelően.

A leendő állandó kiállítások rendje, koncepciója azonban igen lassan bontakozik. A hatalmas épületegyüttesben járva, van bennünk valami bizonytalanság-érzés. Három bejárata is van a Galériának, de egyelőre nem érezzük, hol kezdődik, hol folytatódik a kiállítás, nem tudjuk elképzelni, hogy milyen lesz majd a látogatók útvonala. Elismerjük, hogy az oszlopok, ablakközök kínálta hely rendkívül szűkre szabja a variálási lehetőségeket, a nagyobb történeti korszakokat azonban feltétlenül el kell választani, a jelenleginél sokkal határozottabb, következetesebb periodizálást kell megvalósítani. A reformkor történelemben is, művészettörténetben is igen határozott, önálló korszak. Egészen más az 50-es, 60-as évek légköre, majd megint más a 70-es éveké, még akkor is, ha akad egy-egy művész, akinek munkássága a század végéig tart, s stílusa is alig változik, mint például Barabásé. A korszakok hangulatának, jellegének felidézése érdekében szigorúbban kellene tartani az időrendet. Egy helyre kellene gyűjteni például a szabadságharc előtt készült műveket. Egymás közelébe – s a kiállítás elejére – kívánkoznak Donát, Rombauer, Kozina, Lányi, Melegh, Czausig portréi. Őket követhetné Tikos, Wéber, Heinrich művészete, majd a Barabás és Borsos korai műveit bemutató szakasz. Indokolatlan tehát, hogy a D szárny felőli csarnokban 50-es, 60-as évekbeli képeket (Canzi, Sterio) és századvégi szobrokat állítsanak ki. Ugyancsak zavaró Izsóval kezdeni az U alakú termet, feltéve persze, hogy ennek első felét a reformkornak szánták.

De nemcsak az időrendet kellene szigorúbban betartani, jobban kellene ügyelni a művészek és műfajok közti valóságos arányokra is. Még mindig kísért egy korábbi szemlélet. A Nemzeti Galéria előző, Kossuth Lajos téri kiállításán a belépőt nagyobb terem Markó- és Brocky-kép fogadta. Ennek az indításnak messzebbre nyúló hagyományai vannak. Még a Szépművészeti Múzeum akadémikusabb miliőjében alakult ki az a gyakorlat, hogy XIX. századi művészetünket Markó és Brocky alkotásaival kell kezdenünk. Nyilván valamikor úgy vélték, hogy elsősorban ők képviselik az európai színvonalat, a múzeumi rangot. Ha azonban a

Pál József

Neve említve

Eörsi István: Fülep Lajos trükkje és tragédiája.

Látóhatár 74 okt. 221. old.

Paál László

Neve Nagy Albert festészetével kapcsolatban említve.
Művészete hatott Nagy Albertre.

Kosunk, 1972. szept. 31. évf. 9 sz. 1373 p.

Paál László

Poros út. c. műve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 276p.

Paál László

Művei és a hetvenes évek Leritán-képei között nagy a hasonlóság.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 267 p.

Paál László

1870-ben Hollandiában járt, tanult.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1976. 267 p.

Paál László

Neve erkitve.

Aradi Nóra: Kénzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 261.

Padl László

Neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 264 p.

Páál László

A BÁV 24. képaukciáján 80 ezer forintra becsült egyik képe 105 ezer frt.-ért kelt el.

Varga Vera: Senki töldet... harmadrzor.

Élet és Irodalom, 1971. okt. 9.

Paál László
festő

Méltatás

Mendöl Zsuzsa: Lázár Béla . . .

Művészet, 1975. március - 12 oldal.

Paál László
festő

Paál László 4 festménye van
a Petro gyűjteményben.

Végvári Lajos: Magán gyűjtemények...
Művészet, 1975. március – 9 oldal.

Paál László

műveit állandó jelleggel a Nemzeti Galéria mutatja be.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

6821

Paál László festőművész

a Miskolci Galéria „Mai román festészet" c. kiállítással tovább erősödött a román-magyar képzőművészeti kapcsolat. Andreescu festészete a művész korán kettétört pályáját folytatja, - úgy tűnik.

Végvári Lajos: Kiállítások a Miskolci Galériában.

Napjaink, 1944. máj.

Paál László
festő

Paál László képei-tetszettek
Korniss Dezsőnek.

Feljegyezte Székely Zoltán: Korniss Dezső önmagáról.
Müvészet, 1974. november - 4.oldal

Paál László

Mészöly Géza, Ligeti Antal, Eisenhut Ferenc, Deák-Ébner Lajos, Munkácsy Mihály és Lotz Károly alkotásainak aukcióját a Nemzeti Szalonban rendezték meg a Szent György-céh tagjai,- közli Rm. a Müvészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1910. ápr. 17.
XXI. évf. 16. sz. 263. lap.

Paál László

fokról fokra ottnosabban beszél a hazai tájról.

Solymár István: Mai Magyar Rajzművészet, Budapest,

1972. 22 l.

7 l.

Pádl László.

Munkácsy Mihály jó barátja a barbizoni erdő ihletében alkotta festményeit.

Kampis Antal: A Magyar Képzőművészet Története.
Képzőarva, 1942. jún. 10.

Pál Lénárd, festő

Egy festményéért 1971-ben
105 000 ft-t fizettek.

— : Senki többet ...

6.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 26.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik.
(Nemzeti Galéria.)

— : A hét végi kulturális programból

9.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 22.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik
műveit. (Nemzeti Galéria.)

— : A hét végi kulturális programokból 9.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 26.

Paál László, festő

Tárlat-vereté sen ismertetik.
(Nemzeti Galéria.)

—: A hét végi kulturális programokról 9.

Népszabadság, Bp. 1972. május 13.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik.
(Nemzeti Galéria.)

–: A hét végi kulturális programból

9.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 5.

Paál László, festő

Paál László (1846–1879) címszó.

—: Kislexikon 1296. lap.
(Hátsó-kulcsó-borító.)

Élet és Tudomány, bp. 1971. júl. 2. XXVI/27.

Paál László festő

Megemlítve: (Barbizon)

Haulisch Lenke: Paizs Goebel Jenő

1270-1276.

Élet és Tudomány, Bp. 1971. júl. 2.

XXVI/27.

Paál László

„Napfény az erdőben" c. lépe

szerepel a BHV művészeti aukcióján

Magyar Nemzet 1972 szeptember 9

4. old.

Pogál László

Fellős táj o. v. 51×80 cm

(M. N. G.)

Járási művelődési központ
kiállítása, Mezőkövesd 1971

Paál László

Ordei út o. v. 61,3 × 42.4 cm

Nyírfatanulmány o. v.
91.5 × 72.5 cm

(M. N. G.)

Járási művelődési központ
kiállítása, Mezőkövesd 1971

Paál László

Ordei út, repr.

(M. N. G.)
Járási Művelődési Stúpont
kiállítása, Mezőkovesd, 1971

PaÁl László

A magyar képzőművészet a maga alig kétszáz-

éves multjával ,szinte lendületes ivben jutott el versenytársként,az évezredes fejlődésü

háttérrel rendelkező világművészet körébe. Akadtak alkotói,akik a nemzetközi viszonylatban is komoly hitelre tettek szert.mint munkacsy, Paál László,Hollósi,Rippl Rónai,Csók és több fiatal.

Bálint Lajos:Két asztaltársaság
Látóhatár 197o/7-8 745.old.

Paál László

A magyar festők közülPaál László és Munkácsy Mihály voltak azok,akik a legtöbbet jelentették Koszta József számára.Legfőbb példaképének Munkácsyt tekintette.

Dévényi Iván:Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 947.old.

Paál László, festő

Táblatervetésen ismertetik műveit.
(Nemzeti Galéria.)

—. Táblatervezés

2.

EST/ HIRLAP, B[illegible].1972.jan.16.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik.
(Nemzeti Galéria. IV. 16.)

— : Tárlatvezetések

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. ápr. 15.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik.
(Nemzeti Galéria.)

— : A mai kulturális programból

9.

Népszabadság, Bp. 1972. jan. 23.

Paál László, festő

Táblat vezetésen ismertetik.
(Nemzeti Galéria.)

—: A mai és a holnapi kulturális programból 22.

Népszabadság, Bp. 1972. ápr. 30.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik.

(Nemzeti Galéria.)

—: A mai kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1972. ápr. 16.

Paál László, festő

Az Erdei táj c. eddig ismeretlen alkotásának kikiáltási ára: 90000 ft.

—: Megnyílt a művészeti Képaukció kiállítása 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. dec. 4.

Paál László, festő

Megjelent Barát Endre regénye Paál László életéről, Élt harminc-három évet cím mel.

— : Most jelent meg 8.

Népszabadság, Bp. 1972. febr. 24.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik műveit.
(Nemzeti Galéria.)

– : A hét végi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1972. márc. 25.

Paál László

Közölt reprodukció:

77. sz. „Bergovai út," 1871, olaj, vászon,

97.6 x 130 cm.

Fülep Lajos: Magyar műcépet, Budapest,

1971

Paál László

megjelenésével a magyar művészet elérkezett korához.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

1761

Paál László

a barbizoni festők szimpátikus, de elkésett alakja; művészete anachronizmus.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

961

Paál László

Romantika és naturalizmus, történelmi kép és impresszionizmus ötvenete a mester művészete.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

901

Paál László

A 28. aukción egy műve 65.000 Ft-ért kelt el, holott 200-300.000-t is megért.

Engel Károly: Aukció-kritika; Műgyűjtő, 1972/4. sz. 57.l.

Paál László

Néhány munkáját Weöres Sándor közelállónak érzi magához.

Déveényi Iván: Weöres Sándor otthonában; Műgyűjtő 1972/11. sz. 49. l.

Padl László

Képeinek jó ára van.

Engel Károly: Aukció kritika; Műgyűjtő, 1973/3. sz. 56. l.

Paál László

K Nevo emlitve

Művészettörténeti Értesítő 1972

42, 303. old.

Paál László
festő

Egy jellegzetes képet másolta
Mészöly Laura.

Syposs Zoltán: Mészöly Laura.
Müvészet, 1971. november - 24.oldal

Paál László
festő

Méltatás

Goda Gábor: Kádár Béla emlékkiállitás.
Müvészet, 1971.október - 36.oldal

Pál László festő.

Erdőrészleteiben, falurészlet motívumai-
ban komor hangulat kialakítója.

Pogány Ö.Gábor: A XIX.-XX.század művészete.
Művészet, 1971.október - 12.oldal

Paál László

Munkácsy és Paál kiállitás a Pesterzsébeti Múzeumban. - Ism: Márffy Albin, Népmüvelés, 1968.2.sz.39-41.l.

Az 1968.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Müvtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

172.l.

Paál László

„Felhős táj"
„Erdei út"
„Nyírfatanulmány" (1876) szerepeltek
a „Munkácsy és Zöre" c. Kiállításon a Mező Zövesdi
Művelődési Központban

Napjaink 1971 julius 4.old.

Paál László, festő

Megene litve. (Telepy K.: Tájképek...)

— : Új könyvek 1574.

Élet és Tudomány, Bp. 1973. aug. 17. XXVIII/33

Paál László, festő

Megemlítve.

Dévényi Iván: A „Műgyűjtő" és a műgyűjtés problémái. 52-54.

JELENKOR, Pécs, 1972. január XV/1.

Pacál László, festő

Tárlat vezetésén ismertetik műveit.
(Nemzeti Galéria.)

–: A hétvégi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1973. aug. 18.

Rácz László, festő

Megemlítve.

Dévényi Iván: Képzőművészeti Könyvtemle
– Telepy Katalin: Tájképek a...
858-862 old.

XVI
9.

JELENKOR, Pécs, 1973. nov.

Paál László, festő

Megem litve.

Dévényi Iván: Képzőművészeti Könyvszemle
– x Szabó Júlia: Magyar rajzművészet
858 - 862.

JELENKOR, Pécs, 1973. szept. XVI/9.

Paál László, festő

Megemlítve.

Nagy Tibor: Kernstok Károly 2423-2428.

Élet és Tudomány, Bp. 1973. dec. 21. XXVIII/51.

Paál László, festő

Nehéz megállapítani, hogy
melyik képéről van szó.
„Erdőben" Szőnyösi...

↓

Sándor László: Plehanov magyar festőkről

M. 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 25.

Paál László

művei szerepeltek Fruchter Lajos gyűjteményé-
ben.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc
stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

13351

3661

Pavál László

említve

Ünneplében részesítették a művészek
a 70 éves Bíró Henriket
Újság 1936 1. 28.

Paál László festőművész

a MOM Műv. Házában rendezik meg a 41. művészeti képaukciát, – melyen a művész két képe szerepel. Az egyik falu szélét ábrázol, dolgozó asszonnyal. – Ennek kikiáltási ára 120 ezer forint. – A másik kép a művész kedvelt témáját ábrázolja: az erdő mélyen az erdő mélyén átvezető úttal (emlitve).

Déli kronika.

1976. XII. 4. 12.00 Kossuth.

Pádl László festőművész

Magyar festőművészeket állítanak ki a leningrádi Ermitázsban: Pádl László a „Reggel" c. művét is.

Napló, 1976 november 13.

Magyar Nemzet, 1976 nov. 13.

PAÁL LÁSZLÓ, festő

Deák-Ébner Lajos először Párizsban Paál mellett dolgozott, de csakhamar észrevette a francia művészet változásait, az impresszionizmust is. 76.old

ÉGVÁRI LAJOS: Deák-Ébner Lajos ismeretlen párizsi festménye 73.old

A Miskolci Herman Ottó Múz. Közleményei, 13. Miskolc, 1974

DEÁK-EBNER LAJOS, festő

Párizsba

PAÁL LÁSZLÓ, festo

Múzeumaink legszebb festményeiből színes diapozitivek készültek,s már az elmúlt év őszén egy harminc darabból álló sorozatot megvásárolhattak az érdeklődők a Szépművészeti Múzeumban és a Központi Múzeumi Igazgatóság Propaganda Irodájan.-Ezek egyike:

PAÁL LÁSZLÓ : " Erdei út". cimü müve. 4.old

Krónika 4.old

Múzeumi Magazin, 1968. 1.sz

Paál László

életművében olyan súlyos érvet Zaptunk piktuzánk realista haglamai mellett, hogy az a legjobb hagyományokat biztosította Követőiknek, utódaiknak és tanítványaiknak.

Pogány Ö.Gábor:A Magyar Valóság
/Főv.Képtár kiállitásai XXV.Bp.1948.IV.
Kritikák és képek Bp.1976.Corvina

Paál László

Paál László 1869-ben ösztön-
dijjal Münchenbe utazott, ahol
Munkácsy is tartózkodott. Mün-
chen ebben az időben híres művé-
szeti központ volt.

Brestyánszky Ilona: Paál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27 - 18 oldal.

Paál László festőművész

a tokiói Sejbu Múzeumban rendezett magyar kiállításon szerepelt a művész két műve.

dr Salymár István: Festészetünk, mestereivel Japánban.
Magyar Hírlap, 1946. máj. 16.

Paál László

"Falusi ház"
"Erdei út"
"Falu vége"
} repro

Brestyánszky Ilona: Paál László,
Nők Lapja, 1976. nov. 27 – 18 oldal.

Paál László
festőművész

Alkotásaiból kiállitás nyilt
a szegedi Móra Ferenc Muzeum
Képtárában.

NÉPSZAVA, 1976. márc. 2-a, 9. oldal.

Paál László, festő

A NÉPRAJZI MÚZEUMBAN (Kossuth Lajos tér 12) a Munkácsy Mihály és Paál László életművéből rendezett kiállítás augusztus 16-ig technikai okok miatt zárva lesz.

–: Közlemény

8.

Népszabadság

Bp. 1977 aug. 9.

Paál László, festő

– A MUNKÁCSY MIHÁLY ÉS PAÁL LÁSZLÓ MŰVÉSZETE című kiállításon vasárnap délelőtt 10 órakor a Néprajzi Múzeum épületében (Bp., V., Kossuth Lajos tér 12.) Soós Klára művészettörténész tárlatvezetést tart.

– Hír

Népszabadság, Bp. 1977 jún. 17. 8

Paál László, festő

Megemlítve.

Vydav és élet

Dr. Mircsi Lajos: Péter és Pál 894.

Élet és Tudomány, Bp. 1976. máj. 7. XXXI./19.

Paál László, festőművész

A XVIII. századtól kezdve úgyszólván nincs magyar festő, aki ne foglalkozott volna a tájképfestészettel. Olyan festőket idézünk, mint a realista Munkácsy Mihály, Paál László. – Az Orsz. Tájképfestészeti Biennálé megnyílt a Galériában.

Láttuk, ballottuk.

1977. márc. 6. Petőfi 11.42 V Gné.

Paál László, fstb

Tárlatvezetés a Nemzeti Galériában (Budavári Palota, C épület) de. fél 10-kor: Barokk művészet Magyarországon. Vezető: Bakó Zsuzsa, **a Néprajzi Múzeumban** (Bp., V. ker., Kossuth Lajos tér 12.) de. 10-kor: Munkácsy Mihály és Paál László festészete. Vezető: Sós Klára művészettörténész.

–: A hétvégi kult. programból

Népszabadság Bp. 1977. júl. 16

Paál László, festő

magyar festészet, vezető H. Gombár Mária művészettörténész. — **A Néprajzi Múzeumban** de. 10 órakor: Munkácsy Mihály és Paál László festészete, vezető: Soós Klára, ill. Mezei Ottó művészettörténész. — **A BM kiállítótermében** (VI., Népköztársaság

—: A hétvégi kult. prog.

9.

Népszabadság, Bp. 1977. júl. 23

Paál László, festő

Múzeumban de. 10 órakor: Munkácsy Mihály és Paál László festészete, vezető Soós Klára, ill. Mezei Ottó művészettörténész. — **A Budapesti Történeti Múzeumban** [illegible]

–: A hétvégi kult. prog. 9.

Népszabadság, Bp. 1977. júl. 30

Paál László

Paál László Bécsben Zimmermann
tájképfestő osztályán tanult, ahol
szorgalmasan rajzolgatta a fák,
bokrok apróbb részleteit.

Bretyánszky Ilona: Paál László,
Vác, Lapja, 1976. nov. 27 - 18 oldal.

Paál László

Paál László és Munkácsy Mihály
Aradon barátkozott össze.

Bretyánszky Ilona: Paál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27–18 oldal.

Paál László

Paál László Aradon Böhm Pál-
fól és Nagy Pétertől tanult ráj-
zolni.

Brestyánszky Ilona: Paál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27 - 18 oldal.

Paál László

Paált apja jogásznak szánta, de ő Bécsben hátat fordított a jogi fakultásnak és Munkácsyval beirat-kozott a művészeti akadémiára.

Brestyánszky Ilona: Paál László.
Nők Lapja, 1976. nov. 27-18 oldal.

Páál László

„Viharostaj"
„Út a fontenbleaui erdőben"

} regno

Bretyánszky Ilona: Páál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27 – 18 oldal

Paál László

A művész drámai hangot üt meg az 1875-ből való „Nyár-fák"-ban és az 1876-os „Ollóberi szélben".

Brestyánszky Ilona: Paál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27–18 oldal.

Paál László

1846 július 30-án született Erdélyben, Zaunon Paál László. Atyja a nagyjövedelmű mulatós polgármester gyermekeinek gondatlan életet biztosított.

Brestyánszky Ilona: Paál László
Nők Lapja, 1976. nov 27 - 18 oldal

Pál László

Az „Erdei utan"-ban a görbe-
görbe nyírfák vonalait látjuk,
míg az „Erdő belsejében" a nap-
feinges erdő életét tükrözi.

Brestyánszky Ilona: Pál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27–18 oldal.

Paál László

Paál László művészete gazdag és sokrétű, bár műfaja kizárólag a tájkép. Számára a táj a hangulat hordozója, érzelmek kifejezője.

Prestyánszky Ilona: Paál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27 - 18 oldal.

Paál László

Paál László képeinek hangulatá egyre komorabb, amit a szenvedelyes ecsetkezelés hangsúlyoz.

Pilisbestyánszky Ilona: Paál László
Nők Lapja, 1976. nov. 27 – 18 oldal.

Paál László

A művészt 1878-ban a charenton-i elmegyógyintézetbe szállították, ahol 33 éves korában 1879 március 4-én meghalt.

Bretyánszky Ilona: Paál László
(Vörös Csapja, 1976. nov. 27 - 18 oldal.

Paál László

hatása Czimra Gyulára nem volt tartós,csak grafikájában maradt meg hatása.

Forrás 1969/5-6/133

Szij Rezső:Czimra Gyula

Paál László

A tájképfestészet képviselői: Munkácsy, Paál László, Szinyei Merse Pál, Ferenczy Károly, Mednyánszky László, Kernstok Károly, Berény Róbert, Tihanyi Lajos.

Magyar Hirlap 1973/185/6

Pál László

a falusi és gyermekkori idillként elképzelt „tiszta" természet képe megjelenik Pál művészetében.

S.Nagy Katalin: Tájékoztatás képzőművészeti vizsgálatokról.
Művészet, 1975. augusztus - 34. oldal

Podl László

1846-ban működött.

A Hét, 1971. júl. 30. 2. elf. 31 n. 9 p.

Paál László

Életének végét a charentoni tébolydában töltötte.

A Hét, 1971. júl. 30. 2. évf. 31 sz. 9 p.

Paál László

Második házája a Párizs-környéki Fontainebleau volt, a barbizoni festők székhelye.

A Hét, 1971. júl. 30. 2. évf. 31 sz. 9 p.

Paál László

Halála után festményeinek egy részét Corot néven adták el.

A Hét, 1971. júl. 30. 2. elf. 31 sz. 9 p.

Paál László (festő)

1846. júl. 30-án született.

Nérmava, 1975. júl. 30. 103 evf. 177 n. 4p.

Paál László (festő)

Neve említve.

Népszava, 1975. aug. 24. 103 erf. 198 m. 9 p.

Padl László (festő)

Művei közül több a marosvásárhelyi városi képtárban
volt 1943-ban.

A Hét, 1974. aug. 2. 5. sz. 31 m 11 p.

Paál László

Plehanovot a századforduló egyik legjelentősebb marxista esztétáját nemcsak az irodalom, hanem a művészet is érdekelte. A Leningrádban őrzött dokumentumok igazolják, hogy az 1905 és 1909 évi; velencei biennálén magyar művészek műveivel is találkozott és bírálta azokat. E feljegyzésekben szerepel a művész „Tölgyerdő" (1877) vagy „Erdő mélye" (1873) – „Erdőben" c. (említve), művei közül az egyik. Nehéz az alasz katalógus ~~me~~ alapján megállapítani a magyar címet, mert a jelölés „Foresta", ami erdőt jelent, de Paálnak ilyen című képe nincs.

Sándor László: Plehanov magyar festőkről

Népszabadság, 1974. aug. 25.

Paál László, Jestő

A Munkácsy- és a Paál-anyag ideiglenesen a régi Galériában marad.

—: Ma nyílik meg a Magyar Nemzeti Galéria a Budavári Palotában 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. okt. 12.

Paál László, Jestő

L.: Kő Pál

– : A hét végi ... 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975 szept. 13.

Paál László „Jeté"

zöldsapkás beszámolója (Mé-
tő). — Kontha Sándor: Paál, Mé-
szöly, Szinyei. Az én múzeumom
sorozat. 2. kiad. (Képzőművészeti).

—: Most jelent meg 8.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1975. jún. 22.

Paál László, „Jestő"

Ismét kiadják Az én múzeumom sorozat régebbi füzeteit

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalatának sokéves múltra visszatekintő népszerű sorozata Az én múzeumom; füzetei jól szolgálják a fiatalok képzőművészeti ízlésének, érdeklődésének fejlesztését.

A pedagógusok kérésére a kiadó — a sorrendiség bizonyos fokú figyelembevételével — újból megjelenteti a sorozat régebbi füzeteit. Most látott napvilágot második kiadásban Kontha Sándor: Paál, Mészöly, Szinyei című füzete; a tervek szerint évente átlag két-két füzet új kiadását tudják biztosítani.

Ismét kiadják ... 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. máj. 30.

Paál László, festő

Az Eseménynaptár 1971. 3. számra megemlékezik születésének 125. évfordulójáról.

—: Könyvtári kiadványok 503.–504.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1971. augusztus XXI/8.

Paál László festő

...makat keres...
nezzen meg. Az egyik tanítvány Paál László és Vajda János erdőlátomásait vizsgálja a festészet és a költészet rokon köréből, igyekezve kitapintani a rokonvonásokat és eltéréseket a különböző műfajokban. Ez a diák népművelőnek készül. J...

Losonczi Miklós: Műalkotások nyomában

6.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1975. máj. 28.

Paál Kárló, Jestő

Tárlatvezetésen ismertetik
művészetét. (Nemzeti Galéria.)

— : A hét végi kulturális programból

9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. máj. 24.

Paál László, festő

Megemlítve.

Kilényi János: Milyen könyvek születtek 1970-ben? 175-177.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. márc.

XX
3.

Paál László, festő

L.: Kass János

—: Ma: sátorban ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. szept. 20.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik műveit.
(Nemzeti Galériában.)

– : A hét végi kulturális programból

9.

Népszabadság, Bp 1973. nov. 10.

Paál László

Művei nem szerepeltek az aukción.

Ewyd Károly: Aukciókritika, „Műgyűjtő" 1973/4. sz. 56. l.

Paál László

Erdei út (MNG)

Műgyűjtő, 1973/4. sz. 62. l.

Padl László

Neve megemlítve.

Egy breviárium – Versmém 1973. 102p.

Paál László

Benczur Gyula, Szinyei Merse Pál, Székely Bertalan, Zichy Mihály, Lotz Károly, Munkácsy Mihály, mint "a hetvenes évek nagyjai"-t említi meg a Müvészet c. rovat és közli, hogy a Könyves Kálmán müvészeti kiadó, "Magyar festők" cimmel megjelentetett összefüzetlenül, külön képek gyanánt "negyvenöt nemes müvü réznyomatot, mely a magyar festészet utóbbi harminc esztendejének" szine- javát adja.

A HÉT, Bp. 1908. dec. 27. XIX. évf.
52. sz. 859. lap.

müvészeket

Pál László

a Képzőművészeti Alap kiadóvállalata
egy festményének reprodukciójától ad-
ja ki művészi levelezőlapon.

Népszabadság, 1969. febr. 15.

Paál László

Lázár Béla író és műtörténész – aki 100 évvel ezelőtt született, – úttörő jelentőségű monográfiát írt a a művészről-részben idegen nyelveket is kiadott. Külföldön összegyűjtött műveiből itthon kiállítást rendezett, a már-már elfelejtett művészt újból felfedezte.

Napló/Veszprém/1969. febr. 8.

Paál László

A száz évvel ezelőtt született Lázár Béla író és műtörténész részben idegen nyelveken is kiadott úttörő jelentőségű monográfiát írt a Művészről. Újból felfedezte a már-már elfelejtett Paál művészetét, külföldön összegyűjtött műveiből itthon kiállítást rendezett Lázár Béla.

—·—

Csongrádmegyei Hírlap, 1969. febr. 8.

Paal László

Lázár Béla író és műtörténész – aki száz éve született, – úttörő jelentőségű monográfiákat írt és részben idegen nyelveken is kiadott a művész élet-, művéről. – Újból felfedezte a már-már elfelejtett művészt és külföldön összegyűjtött ~~te~~ műveiből itthon kiállítást rendezett.

Szolnok Megyei Néplap, 1969. febr. 8.

Paál László

Lázár Béla író és műtörténész – aki 100 éve született – úttörő jelentőségű monográfiát írt a művész élet-műveről.

Békésmegyei Népújság, 1969. febr. 8.

Paál László festő

Tárlatvezetésen ismertetik művészetét.
(Nemzeti Galéria.)

– : A hét végi kulturális program. Lf 9.

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 16.

Paál László, festő

Megemlítve.

Helyes nevelési módszerek

V. L.-né: „Kincsként kell fogadni a gyermeket

1520-1521.

Élet és Tudomány, Bp. 1972. aug. 11. XXVII/32.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik műveit.
(Nemzeti Galéria.)

— :A hét végi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 7.

Paál László, festő

Tárlatvereteken ismertetik műveit.
(Nemzeti Galéria.)

–: A hét végi kulturális programokból

9.

Nép szabadság, Bp. 1973. máj. 12.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik műveit.
(Nemzeti Galéria.)

–: A hét végi kulturális programból

9.

Népszabadság, Bp 1973. máj. 5.

Paál László

Képe szerepel a Kiscelli

Múzeum gyűjteményében - emlékve

Népszava 1972 augusztus 10

2. old.

Paál Károly
festő

Paál Károly képei Szentiványi Lajos-
ra mint képírásbeli diákra igen
nagy hatással voltak.

Ujvári Béla: Szentiványi Lajos festészetéről.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 14.oldal

Pál László
festő

Napfény az erdőben című műve
a BÁV kiárusításon 65.000 forint.
ért kelt el.

Bauer: Rekord árak az aukción.
MŰVÉSZET, 1973.január - 43.oldal

Paál László

Fontainebleau-i erdő c. képe /1873/ a jelzett gyüjteményben.

Szabadi Judit - Ferenczytől Czóbelig, a Hidas-gyüjtemény; Mügyüjtő, 1972/2. sz. 8. l.

Paal László

neve említve a 57. oldalon

Bálint Endre Hazugságok naplójából
Bp.1972

Pál László

neve említve a 71.oldalon

Bálint Endre HAzugságok naplójából
Bp.Magvető 1972

Paál László

Neve említve a 24. oldalon

Bálint Endre Hazugságok naplójából
Bp. Magvető 1972

Paal László

az ö naturalizmusából

indult ki Pairs Goebel Jenő

Népszava 1972 julius 22 8.old.

~~Szinyei~~ Paál László 3

Munkácsy kivásása előbb

Düsseldorfba, majd Párizsba ment,

majd Barbizonban telepedett meg

Népszava 1972 junius 17 lo.old.

Paál László

2

„Kaplak" c. Zépe
emlékve

Népszava 1972 junius 17 lo.old.

Paál László

/1846-1879/

1

Előzőr Bécsben Zimmermannál

tanult

Népszava 1972 június 17

10. old.

Paál László

Munkácsynak a róla készült archépe reprózva szerepel.

Képrejtvény; Mügyűjtő, 1972/2. sz. 58. l.

Paál László

Erdőszéléje 1926-ban a Bakonyi-gyűjtemény árverezésekor 5200 pengőért került eladásra.

E.K.: Aukció-kritika; Műgyűjtő, 1972/3.22.57.C.

Paál László

Aszfalt alapozású képeit a MNG-ban légkondicionált vitrinekben helyezték el.

Veres Miklós: Az olajfestmények kezeléséről; Műgyűjtő, 1972/3. sz. 56 l.

Padl László

Neve megemlítve.

Népszava, 1974. febr. 7. 102 évf. 31 sz. 4 p.

Pavál László

Neve említve.

Bernáth Aurél: Kisebb világok – Bp. 1974. 137 p.

Padl László

Neve emlitve.

Népszava, 1974. márc. 23. 102 elf. 69 sz. 8 p.

Paál László

Tihanyi Lajosnak olyan elismerésben volt része, mint Munkácsynak, Rippl-Rónainak, Paál Lászlónak és az élő és alkotó Czóbel Bélának Párizsban.

Bálint Lajos: Ecset és véső Szépirodalmi Könyvk. Budapest 1973 149.old.

Paál László

1. Erdei út o.v. 61,3 × 42,4

2. Tájkép lehenekkel o.v. 78 × 132

Plein-air festészet a magyar művészet-ben kiállítás M.N.G. 1973. Szeptember.

Paál László

Dél o.fa 36,5 x 53,5

Plein-air festészet a magyar művészet-ben kiállítás M.N.G. 1973. Szolnok.

Paál László

Erdei út repr.

Plein-air festészet a magyar művészetben
kiállítás 1973. Szolnok M.N.G.

Paál Károly

Tájkép felhemelkedő repr.

Plein-air festészet a magyar művészetben
kiállítás M.N.G. 1973. Budapest.

Paál László

Dél repr.

Plein-air festészet a magyar műrészetben
kiállítás M.N.G. 1973. Szolnok.

Paál László
festő

Méltatás

Végvári Lajos: Van e lokalpatriotizmus?
Művészet, 1974. augusztus - 2 lap.

Paál László festőművész

Lyka Károly hívta fel a figyelmet a magyar képzőművészet megújulásának alkotói érdemeire, akik megelőzték a nagybányaiakat, így Paál, Szinyei Merse, Csontváry művészekre.

Nagy Tibor: Kernstok Károly.
Élet és Tudomány, Budapest, 1973. dec. 21.

Paál László
festő

Paál László dolgozott Aradon, Bécs, Düsseldorf, Beilau, Barbizon, Párizs útjainak főbb állomásai.

Bernyi László: Paál László.
Nők Lapja, 1969. március - 13 szám

Paál László

festő.

Millet szerint Paál a legnagyobb tehetség volt, akit valaha Barbizonban látott. Mesdag holland festő is ilyen irányban nyilatkozott Paálról.

Benyi László: Paál László.
Nők Lapja, 1969 március - 13 oldal

Paál László
festő

Paál László Barbizonban töltött idejének emlékeként a lakóháza portréját megörökítő bronzplakett és szöveg látható.

Bernyi László: Paál László.
Nők Lapja, 1969. március - 13 szám

Paál László
festő

Erdei út"
"Októberi szél"
"Erdei út"
"Fontainbleau-i erdő"

repro.

Bényi László: Paál László.
Nők Lapja 1969 március – 13 szám.

Paál László, festő

Erdő belseje c. festménye 270 000 Ft-ért kelt el.

—: Befejeződött az aukció! 8

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. dec. 14.

Paál László, festő

szerepel.

— : Aukció előtt kiállítás

2.

ESTI HÍRLAP, Bp. 1972. dec. 12.

Paál László, festő

Egy képe 90000 Ft-os kikiáltási
árral szerepel.

— : Képaukció 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. dec. 12.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik műveit.
(Nemzeti Galéria.)

– : A hét végi kulturális programból 9.

Népszabadság, B. 1972. dec. 12.

Paál László, Jertő

Tárlatvezetésen ismertetik műveit.
(Nemzeti Galéria.)

—: A hét végi kulturális programokból 9.

Népszabadság, Bp. 1973. febr. 24.

Paál László, festő

Tárlat vezetésén ismertetik műveit.

— : A hét végi kulturális programokról 9.

Népszabadság, Bp. 1973. jan. 13.

Paál László

A BÁV dec 12-és 13 án rendezi a karácsonyi 29. képaukciáját, melyen alkotása szerepelni fog.

Somogyi Néplap, 1972. dec. 3.

Paál László

a Magyar Nemzeti Galéria márc. 19.-én kezdi meg a Budai Várpalotába való átköltözését. A művész festményeit csak akkor szállítják át, amikor már működik a bendő Munkácsy-terem különleges klímaberendezése, amelynek hőmérséklete szükséges a bitumenes alapozású alkotásainak.

Hétfői Hírek, 1973. márc. 19.

Pdál László

TIT tárlatvezetés alkalmával a Magyar Nemzeti Galériában művészetéről tart előadást Csengeryné Nagy Zsuzsa dr.

Pesti Műsor, 1971. okt. 14.

Paál László

A BÁV 26. karácsonyi képaukció-ján „Tápasti erdőrészlet" c. műve 90 ezer frt kikiáltási áron szere-pelt. (emlétve.)

Szolnok Megyei Hírlap, 1971. nov. 17.

Paál László

barbizoni emlékéről fog még az idén
előadást tartani Bényi László.

A Nemzeti Galéria idei tervét ismerteti (A nap híreí)

Magyar Hírlap, 1969. február 27. 8. l.

Paál László

is C F Hill barátságáról „Svéd magyar barátság Barbizonban" címmel Kardoss Béla Fest majd vetítettképes előadást.

A Nemzeti Galéria idei tervét ismerteti (A magyar kiscei)

Magyar Hírlap, 1969. február 27. 8. l.

Paál László

halálának 90. évfordulójára írott rövid

méltatás.

A tájfestés mestere (Németh Lajos)

Magyar Hírlap, 1969. március 4. 3. l.

Paál László

Hollandiában dolgozott, amikor Munkácsy Mihály Düsseldorfból jövet találkozott vele.

Perneczky Géza: Munkácsy, Budapest, 1970. 841

141

Paál László

portréjától Munkácsy M. hódly 1877-ben festette meg; a mester később a charenton-i elmegyógyintézetbe kerülb, ahol 1879-ben meg is halt.

Pernecky Géza: Munkácsy, Budapest, 1970. 84 l

271

Paál László

Munkácsy Mihály szívből szeretett társa és barátja volt. Düsseldorfban is mer kedtek meg. A mester utóbb Barbizonban tele-pedett le.

Perneczky Géza: Munkácsy, Budapest, 1970. 841

Paál László, Jestő

Tárlatvezetésen ismertetik
műveit. (Nemzeti Galéria.)

— : A két végi Kulturális programból

6.

Népszabadság, B.., 1971. aug. 7.

Paál László festő

92 éve halt meg.

Népszava 1971 március 4
6. old.

Paál László

neve emlitve-müve van dr.Petró Sándor gyüjteményében

Napjaink 1968 augusztus 9. old

Paal László 5

Hollandiában, Angliában járt,
végül a franciaországi Barbizonban
telepedett le.

Nyitrava 1971 július 30
Zoldi

Paal László

4

Később Bécsbe ment, ahol
17. Zimmermann tanítványa lett.

Népszava 1971 július 30
7. old.

Paál László 3

Első mestere Böhm Pál

volt.

Népszava 1971 július 30
Zsolch

Paál László 2

1846 július 30.-án született

Középiskolás Zorában ismerkedett meg

Munkácsy Mihályat, részben az ő

hatására. Rezdett el festeni

Népmava 1971 július 30

r. old.

Pál László

125. éve született

Nógrád 1971 július 30
2. old.

Paál László, festő

Tárlatvezetésen ismertetik.
(Nemzeti Galéria.)

—: A hét végi kulturális programtól 9.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 30.

Paál László festő

Tárlatvezetése az impertetik művészetét.
(Nemzeti Galéria.)

— : A hét végi kulturális programokból

9.

Népszabadság, Bp. 1972. okt. 21.

Paál László (1846-1879)

Bécsben tanult először Zimmermannál. Önálló kísérleteit Hollandiában kezdte el. Munkácsy hívására Düsseldorfba, majd Párizsba ment és Barbizonban telepedett le. Itt festette erdős tájképeit. Fiatalon halt meg, munkásságát csak halála után jó húsz évvel kezdték felfedezni és megbecsülni.

Kampis Antal: A magyar képzőművészet története.

Népszava, 1972. jún. 17.

Paál László
festő

Működésével hátföldön is elismerést szerzett.

Franciaországban dolgozott.

Telepy Katalin: Benczúr Gyula 5.
Corvina 1970.

Paál László, festő

2

Később Munkácsy magához hívta Párizsba, 1873-ban együtt festettek Barbizonban.

„Az erdők festője" tragikus véget ért. 1877-ben szélütés érte, két év múlva, 33 éves korában pedig meghalt. – Magyarországon csak az 1902-es budapesti tárlaton ismerték meg európai színvonalú művészetét.

– : Az utolsó Barbizoni 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. júl. 30.

Pa

Paál László, festő

1

125 éve: 1846. júl. 30-án született a Hunyad megyei Zámon. Apja portamester. Aradi gimnazista korában ismerkedett meg Munkácsy Mihállyal. Bécsben jogot tanult, de titokban az Akadémiát látogatta. 1864-ben Münchenben, 1870-ben Hollandiában dolgozott. Itt, Beilenben festette első tájképeit. Düsseldorfban Munkácsyval együtt, közös műteremben dolgozott.

←: Az utolsó Barbizoni

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. júl. 30.

Paál László, festő

A Kiscelli Múzeum gyűjteményében
Paál László-művek is találhatók.

(Kócsag): Tekintse meg itt, a város lódáját

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. aug. 23.

Paál László

"Mütárlatok" cimmel Lázár Béla beszámol a kiállitásokon szereplő müvészekről és alkotásaikról. Paál László hollandiai tartózkodását tartja a müvész legszerencsésebb korszakának, amikor "..vonal helyett folthatásokat kezdett keresni, melyeket nem rajzzal, hanem szinekkel" fejezett ki.

Otthon, Bp. 1902. december hó
17-26. lap

Paál László

Említve

Rénai J. és Szmirnov beszéde
a szovjet festők kiállításán
Magyar Nemzet 1949 X.2.

Paál László

ismeretlen Paál L. képeket
mutattak be Párizsban

Egy francia tábornok özvegye ismeretlen
Paál L. képeket ....
Művelt Nép 1954. V. 16.

Pál László

említve

Beszélgetés Munkácsy titkárával

Haladás 1950 VI. 1.

Paál László

említve

Művészet és kritika
Budapesti Hirlap 1924 II. 24.

Paál László

1871-ben ... az új képzőművészeti iskola élére Keleti Gusztáv kerül. Nagy érdemét erősen csökkenti, hogy utóbb ő akadályozza Munkácsy és Zichy Mihály hazatérését, s ő szegi kedvét Madarásznak, Paál Lászlónak, Szinyei Merse Pálnak.

Zolnay László: Művészet és műveltség a XVII-XIX. századi Pest-Budán. - Budapest, 1972.9.sz.39-41.l.

Paál László

1902-es Szalon-kiállítását említi

Mészöly Gábor: Ujjászületőben a Nemzeti Szalon.
Budapest, 1972. 5.sz. 28-31.l.

PAÁL László

3. 46, 48. p. – tájképe egyaukszón 1991

Új Művészet 1992

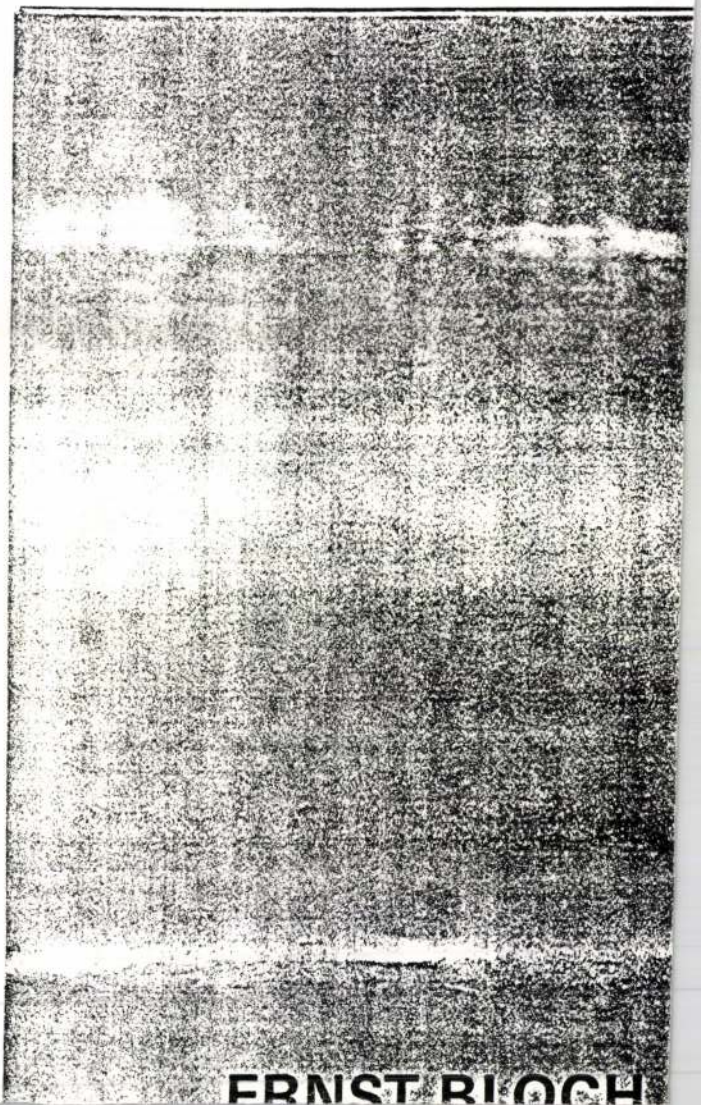
ERNST BLOCH

PAÁL László festő

1880 Paál Lászlónak 1 festménye 103 p

M. Ért. 1991. 1/2.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

Paál László

1971 DEC 4

1021

MA DÉLELŐTT

MEGNYÍLT A MŰVÉSZETI KÉPAUKCIÓ KIÁLLÍTÁSA

A Bizományi Áruház Vállalat december 14-én és 15-én rendezi 26. művészeti képaukcióját, amelynek anyagát előzetesen kiállítás során tekinthetik meg az érdeklődők. A kiállítást ma délelőtt *dr. Szente Imre* vezérigazgató nyitotta meg a MOM Csörsz utcai művelődési házában. Az aukción 366 kép 3 millió forintos kikiáltási áron kerül kalapács alá. A kiállításon a magyar festők alkotásai vannak többségben, de nevesebb, régi külföldi művészek képei is megtalálhatók.

Az aukció szenzációja *Paál László eddig ismeretlen műve, az Erdei táj; kikiáltási ára 90 ezer forint. Munkácsy Mihály* 1889-ben készült gyönyörű „Csendélet"-e 40 ezer forintért indul az árverésen, *Szinyei-Merse Pál* bájos képét „Gyermek a babával" 30 ezer forintra tartják. *Csók István* „Krizantémos csendélet"-ének kikiáltási ára 28 ezer forint. A külföldiek közül főleg fia- [illegible] német

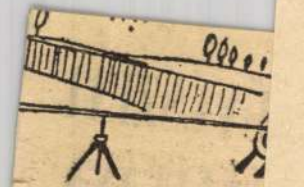

BIZTOS TALÁLA

Negatív rekord

A bécsi Práter stadionban lezajlott Rapid—Juventus UEFA-Kupa labdarúgó-mérkőzésnek 653 nézője volt, s ebből mindössze 283-an váltottak belépőjegyet.

kezetes Egyetértés—Ferencváros, félbeszakadt mérkőzés. Egyszóval: sohasem rosszabbat, mint ez az idény volt, bár szívesen látnánk sikeresebbet, amely jobban segíti a vállogatott előkészületeit, vonzza a közönséget. Mindenesetre: viszontlátásra március első

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Paál László

1981 NOV 5

Megnyílt a képaukció kiállítása

A Bizományi Áruház Vállalat december 14-én és 15-én rendezi meg *26. művészeti képaukcióját*, amelynek anyagát *előzetes kiállításon* tekinthetik meg az érdeklődők. A kiállítást *Szente Imre*, a BÁV vezérigazgatója nyitotta meg szombaton délelőtt a MOM Csörsz utcai művelődési házában.

A kétnapos karácsonyi aukción *366 kép* kerül kalapács alá, összesen *3 millió forintos kikiáltási áron*. A legérdekesebb darab Paál László eddig ismeretlen műve az Erdei táj, kikiáltási ára 90 ezer forint. Szerepelnek az árverésen Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál, Csók István, Mednyánszky László és Vaszary János festményei. A magyar mesterek mellett flamand, osztrák és német festők művei is árverésre kerülnek.

Az aukció kiállítása december 12-ig tekinthető meg, naponta 10—18 óráig.

Mindenekelőtt az, hogy a tizszázalékos importkülönadó nem ért el eredményt. Az amerikai kereskedelmi minisztérium közlése szerint *októberben 821 millió dollár volt az amerikai export-import mérleghiánya, amire még nem volt példa az Egyesült Államok történetében.* Ma már bizonyosra vehető, hogy — ugyancsak történelmében először — az Egyesült Államok nemcsak az általában deficites fizetési mérleget, hanem a *külkereskedelmi mérleget is hiánnyal zárja.*

Szakszervezeti ellenállás

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 ÁPR 27

Magyar Nemzet

Paál László

A műgyűjtés szenvedélye

Elolvastam Szij Rezső cikkét „A műgyűjtés jövőjéről". Nemes Marcellen kívül Hatvany Ferencről sem emlékezett meg, aki a Szépművészeti Múzeumnak ajándékozta Courbet Birkózóit és Cézanne egyik remekművét. És Lázár Béláról sem szólt, akinek köszönhetjük, hogy Paál László műveiben gyönyörködhetünk; ő volt az, aki Paál műveit idegenben felkutatta és hazahozta.

Rátérve a jelenkori műgyűjtés problémáira: valóban, a lakbérkedvezmény nem elegendő, viszont az sem megoldás, hogy a gyűjtemények tulajdonosait „múzeumi őrnek" nevezzék ki, s arra kötelezzék őket, hogy lakásukat — mint afféle fiókmúzeumot — rendszeresen átengedjék az otthon nyugalmát megzavaró csoportos látogatásoknak.

A műgyűjtő szereti ugyan megosztani — s ami még ennél is több, másokban is felkelteni — azt az örömet, amit önmaga érez a műalkotások szemlélése közben. De inkább a saját jószántából, s a meghívottakat kiválasztva teszi ezt. S az állam részéről nem olyan támogatásra gondol, hogy „havi nyugdíj-kiegészítéssel" (Sz. R. nevezi így) segítse, s így biztosítsa egy-egy múzeum számára a szobrokat, képeket stb., melyeket a gyűjtőnek hiánytalanul meg kell őriznie haláláig. De hát így az a gyűjteményét nem fejlesztheti csere útján — nem érezheti magáénak.

A műgyűjtés fogalmát igyekszik tisztázni Szij Rezső, amikor ezzel kezdi meghatározását: „A gyűjtés a személyes szükségleten felül kezdődik..." Ez így túl általános. A műgyűjtőnek állandó és kellemes izgalmat, ugyanakkor lelki kielégülést jelent ez a tevékenység. S mint ahogyan más természetű — jó vagy káros hatású emberi — szenvedély, ez is egyre inkább személyes szükségletté válik.

Ki hogyan, s miért kezdi el a gyűjtést, annak sokféle indítéka lehet. Van, aki szüleitől örökölte ezt a hajlamot. Van, aki sokat jár múzeumba, s vágyik arra, hogy otthonában is legyenek olyan művészi alkotások, amelyekben a nap bármelyik órájában gyönyörködhet.

Ismerek kiváló műgyűjtőt, aki szeretett és játékos kutyájától féltve cserélte fel drága szőnyegeit olyan művészi tárgyakra, amelyeket a kutya tönkre nem tehet. Így irányult érdeklődése a falra akasztható képekre...

Jó néhányan azért kezdenek gyűjteni, hogy a pénzüket értékes és értékálló műtárgyakba fektessék. Idővel hozzáértésre tesznek szert s így belőlük is műgyűjtő válik.

Sokan annyira megszeretik a képeket, szobrokat, érmeket stb., hogy most már, bármennyire is emelkedjen az áruk, el nem adnának egyet sem.

Van, aki reszket attól, hogy valaki, főleg műértő meglátogassa. Az igazi műgyűjtő boldog, ha barátai előtt büszkélkedhet kincseivel, s nem rejtegeti azokat.

Van, aki holtáig ragaszkodik minden tárgyhoz, mely gyűjteményébe bekerült. De van olyan is, aki cserélgetni szeret.

Eddig azokról a műgyűjtőkről esett szó, kiknek pénzügyi helyzete megengedi ezt a szenvedélyt. De nem kisebb jelentőségű az a műgyűjtő-tevékenység, mely szerény anyagi lehetőség mellett igyekszik felkutatni jó művészek színvonalas, mégis kisebb jelentőségű alkotásait. Az ilyen kitartóan kereső műgyűjtők nélkül nem egészülhetne ki bensőséges vonásokkal egy-egy nagy alkotó művészetének teljes arculata.

Az a közszemlélet, amely minden műgyűjtőben vagyongyűjtőt lát, sok esetben lelohasztja a gyűjtési kedvet. Nemkülönben azok az időnként szárnyra kapó híresztelések is, amelyek a gyűjtést megnehezítő állítólagos intézkedésekről terjednek el. Ezen a területen végleges és megnyugtató tisztázásra lenne szükség. Főleg ebben nyilvánulhatna meg az állam támogatása.

Rendkívül fontos ága a műgyűjtésnek az a mecénási hivatás, amely ösztönző módon köti, vonzza a műpártolót egy-egy tehetséges művészhez. Sok kiváló magyar alkotó köszönhette már eddig is lelkes és finom ízlésű, alig tévedő ítélettel rendelkező műgyűjtőknek tehetsége kibontakozását.

Barát Endre

nokba préselt
férfi, nő és gy
céljáról" pon
bírt. Talán k
vétel volt a
kihallgatott os
vak, aki szerin
tudta, miért d
dául Magyar
500 000 zsidót
lehet, hogy Ga
lamtitkár sem
titkot." Novak
ból idézést kap
lásra is.

A Ganzenmüller-per — előreláthatóan — jó néhány hónapig fog tartani. Düsseldorfi jogászkörökben évekről beszélnek, mert úgy vélik, rövidesen megkezdődik majd a vádlott és védőinek a náciperekben már sűrűn megismétlődött taktikázása. A per elhúzására a védők a bizonyítási eljárás befejezését megakadályozandó újabb tanúkat fognak megnevezni. Továbbá nyilván kísérleteket tesznek majd az úgynevezett „tárgyalóképtelenség" orvosi igazolására is.

Lévai Jenő

'MÉNY

**sztési miniszter 1973. április 3.
ú határozatával az 1955. évi 21.
ében biztosított jogkörében el-
bi, 1972. november 18-i 11 163/
eloszlatott — TERMOSZIG Hő-
alat kfa. kényszerfelszámolását
eljárás lebonyolítására a Pénz-
udapest, Pf. 10.) jelölte ki.**

**nolás elrendelésével a TERMO-
és Építőipari Vállalat kfa. kép-
ő szerveinek megbízatása meg-
a kényszerfelszámolóra szállott**

**őszigetelő és Építőipari Vállalat
l és felszámolásával kapcsolat-
en korábbi határozat hatályát
ügyi Közlönyben 1972. január
irdetmény alapján tett hitelezői
hez, vagy azok elmulasztásához
zmények be nem álltnak tekin-**

**a TERMOSZIG Hőszigetelő és
t kfa. hitelezőit, hogy követelé-
nyítékait, valamint a vállalattal
tulajdoni, illetve egyéb igényei-
tmény megjelenésétől számított
függetlenül attól, hogy e köve-
ények érvényesítése érdekében
-e vagy sem — jelentsék be.**

**gényét vagy követelését a fenti
be, úgy annak érvényesítését az
a felszámolási mérlegben figye-
esetben a kellő időben be nem
vetelést csak a bejelentett köve-
tán fennmaradó vagyon erejéig**

ÉS ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT

KÖZPONT

vége. Sok-sok probléma vetődött föl, amelyek láthatóan megmozgatták a fiatalok érdeklődését, s egészen biztos, hogy később is visszatértek hozzájuk, s szűkebb baráti körökben tovább folyt elemzésük.

Jog, erkölcs, illem

Indításként ráirányítottam figyelmüket arra a tényre, hogy a különböző társadalmakon belül az emberi együttélést a *jog*, az *erkölcs* és az *illem* hármas követelményrendszere szabályozza. Néhány mondatos eldifferenciálásuk után máris megindult az élénk vita arról, hogy a *fiatalok képességük szerinti teljesítése* melyik kategóriába tartozik. *Joga* van-e valakinek kiaknázatlanul hagyni értékes képességeit? *Erkölcs* kérdés-e ez, vagy csupán az *illik — nem illik* körébe tartozik?

Egyik hozzászólás, kérdés a másikat érte, természetesen új és új kérdéseket vetve fel. Nagyon érdekelte a fiatalokat az hogy ki hogyan tudhatja meg hogy valójában hol helyezkednek el képességeik határai? Milyen megbízható információkat kaphatnak erre vonatkozóan, s kiktől? A szülők általában nem illetékesek ebben. Az illetékesebbnek tartott pedagógusoktól pedig legfeljebb csak esetlegesen hallanak valamit ilyen kérdésekről. Magukra hagyottnak érzik magukat, tájékozatlanok, s alig tudják, mit kezdjenek magukkal, hová tegyék maguk számára a mércét? Pedig mennyire érdeklik őket a „személyiségpotenciál"

ASÁRNAP DÉLUTÁN FEL 4 ÓRAK

együttes és a MIKROLID

ában, telefon: 320—580, az üzemi közö

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG
Eger
Paál László
1971 DEC 5

BÁV-képaukció

1021

A Bizományi Áruház Vállalat december 14-én és 15-én rendezi 26. művészeti képaukcióját, amelynek anyagát előzetesen kiállításon tekinthetik meg az érdeklődők. A kiállítást szombaton délelőtt dr. Szente Imre vezérigazgató nyitotta meg a MOM Csörsz utcai művelődési házában.

A karácsonyi kétnapos aukción minden eddiginél gazdagabb anyag — 366 kép, 3 millió forintos kikiáltási áron — kerül kalapács alá. A kiállításon a magyar festők alkotásai vannak többségben, de neves, régi külföldi művészek képei is megtalálhatók.

Az aukció szenzációja Paál László eddig ismeretlen műve, az Erdei táj; kikiáltási ára 90 000 forint. Munkácsy Mihály 1889-ben készült gyönyörű „Csendélet"-e 40 000 forintért indul az árverésen míg Szinyei-Merse Pál bájos képét, „Gyermek a babával" 30 000 forintra tartják.

VEGYES

ÖNJÁRÓ körfűrészgép eladó, Lendvai, Eger, Bajcsy u. 13.

KITÚNŐ zongora eladó, Gyöngyös, Kossuth u. 24. I. em.

SZÉP menyasszonyi ruhát és szörmekeppet kölcsönzök, Eger, Széchenyi u. 12. (Hátul az udvarban).

GÁZTŰZHELY palackkal eladó, Eger, Balassa u. 31. (Levélben).

1021

Paál László (1846—1879):

VÁZLAT A „REGGEL"-HEZ (1875)

A Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből

A „Reggel", amihez ez a vázlat készült, természetesen egy festmény. Ez a vázlat pedig, ceruzarajz. De ez a „Reggel" felfogható reggelnek is: a modern magyar festészet kezdetének.

Először ezzel a szimbólummal foglalkozzunk!

Előtte a magyar festészet elérte azt a határt, ahol érdemes volt megállni. De ahonnan: tovább is kellett menni, mert az az út már kitaposott volt. — Lyka Károly, immár klasszikus művészettörténészünk, azt írta róla: „a mező le van tarolva". — A történelmi festészet és a népéletképek festészete, ami akkoriban jellemezte képzőművészetünket: betöltötte hivatását, kiélte magát. A témák és festői megoldások ismétlődtek. Unos-untalan. Munkácsy realizmusa lett a csúcs, de oda őt már senki sem tudta követni. Sőt, már ő sem tudott továbblépni, saját határai között; a régi témák később nála is elsekélyesedtek. A műteremből, ahol addig dolgozott, kiment hát a szabadba: Franciaországban, ahol ekkoriban ez volt a legnagyobb újítás: tájképet festeni isten szabad ege alatt, az eredeti fényekben, a természetes színek között. Kár, hogy ezt ő csak néhányszor tette meg.

— Annál többször barátja! — Paál László.

E másik magyar festő csak tájképeket festett; főként a fontainebleu-i erdőben, a barbizoni tájakon. Erdőrészletei a festményein, nem „fényképek" lettek; nem „fényképezte", nem másolta, még csak nem is mímelte a valóságot. A valóság hangulatát — élményét — adta vissza vásznain. Nem az utánzás precizitásával, hanem az átélés újjáteremtő módján. Nem azt akarta elérni, hogy műveinek nézői azt higgyék: a valóságot látják. Hanem azt, hogy képei láttán úgy érezzük: közük van a valósághoz, a valóság szülte festmények ezek.

Ez volt akkor az új, a korszerű. Vagyis, a modern. Ezen az úton indult el Szinyei Merse Pál is, vagy Mednyánszky László. S velük együtt — őbennük — indult el korunk útján a magyar festészet. Ez lett a modern magyar festészet reggele.

De ezen a „Reggel" című ceruzarajzon, amelyet most nézegethetünk, a francia hatás ellenére is magyaros levegőt érezhetünk. Nem véletlenül. Paál László a franciaországi festményeiben a francia tájakba beleérezte gyermekkori emlékeit, a hunyadi erdőrengeteget.

Fiatalon halt meg. Elég fiatalon. Nem sok festménye maradt ránk.

Rajza még kevesebb! — ez az itt reprodukált: egyike az összesen tíz ceruzarajzának, amelyeket előtanulmányoknak készített a mindig gondosan — odafigyelőn, sok szívvel — festett olajképeihez.

Simon Gy. Ferenc

Borsodi táj

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 SEP 7
KÉPES ÚJSÁG

„Engem a szövés éltet . . ."
(Fotó: Karff István)

BÚCSÚ ÉS VÁLTOZÁS

Kazincbarcikán vagyunk, az alig kamasz ipari városban, amelynek egyik legrangosabb művésze: Kiss Attila maga is fiatalember. Most búcsúzik e helytől. Ezért keressük föl, hogy a krónikások örök feladatát teljesítve megörökítsük a múlt időt, és a változó jelent.

Fél évtizedet töltött itt, amely időt többszáz vászon és szinte megszámlálhatatlan rajzlap, tussal, tollal készített vázlat jelez. A fővárosból a lehetőség, a kínálkozó alkalom hívta az ország északkeleti csücskébe. A fiatal művész fantáziáját, szín és formaérzékét csábította a borsodi táj és borsodi ember világa. De nem kevésbé vonzotta a korunkra annyira jellemző lendületes fejlődés, amit születése és kialakulása pillanatában megfi-

Szoros barátságot kötött egy helybeli bányászcsaláddal, és azóta is szívesen járnak egymáshoz. Nem kell itt hosszú kilométereket utazni ahhoz, hogy falusi környezetet leljen az ember, hiszen maga a város is imitt-amott faluvá szelídül.

Szín és forma összhangjának izgalmas kalandja ösztönzi a művészt. Megtalálni, helyesebben szólva újra meg újra, minden témában és alkotásban megteremteni ezt az egységet.

Szeretettel és megbecsüléssel övezték Kazincbarcikán. Mégis, csomagol, költözködik. Messzire vándorol, a Dunántúlra: Veszprémbe. Nehezen válik, mégis jól tudja, hogy minden újnak előfeltétele a változás. Ő pedig

Kopott, málló vakolatú öreg ház Nádasladányban. A kapun könnyű bejutni, de az ajtó nehezen nyílik. Hosszas kopogásra. Őszhajú, mosolygó, alma-arcú öreg néni nyitja az ajtót.

— Jaj, istenem! Csak nem régen kopog már?! Éppen szőttünk a Margittal, ő segít egy kicsit nekem . . . és hát a szövőszék zajos . . .

Hajópadlós, szúette szoba. Ami rögtön szembetűnik: mindenhol szőttesek. Párnák, terítők, takarók, függönyök, szőnyegek, a falon és a földön. Megannyi szőttes. És Csikarov Jánosné rakja elém a többit. Tömegével a csodaszép, ízléses és egyedi mintájú darabokat.

— A Temes megyei Vingánról származik az én családom. Ez egy bolgár település volt, én is bolgár származású vagyok. Hát, ott szinte az egész falu szőtt: majdnem min-

1977. febr. 4. Kossuth 18.3o L.

[redacted]agazin.

[redacted] tájak. Másodszor rendezik meg a Magyar Galériában a tájkép-festészet seregszemléjét. Tárlatvezetőnk Lengyel Anna.

- A tájfestészet a képzőművészetnek nagy múltra visszatekintő ága. Tulajdonképpen a XVI. században alakult ki az igazi tájkép-festészet és él azóta is mind a mai napig. A múlt század 3o-as éveiben francia festők egy csoportja fontebleói erdő melletti Barbizonban megalakitják iskolájukat.

Mindmáig a leghiresebb tájképfestészeti iskolát. Legkiemelkedőbb alakjai Teodore Rousso, Coro, és a barbizoni iskola tagja volt a magyar tájfestészet mindmáig legkiemelkedőbb, legnagyobb alakja Paál László is. Még akkor nem ejtettem szót a magyar tájképfestészet alföldi hagyományairól, elsősorban a hódmezővásárhelyi iskoláról. A második Orsz. Tájképfestészeti Bienálé rendezőjének Borbély László művészettörténésznek mindezek tudatában nem volt könnyü dolga. A Magyar Nemzeti Galériában a ma megnyilt tárlatnak ugyanis tükröznie kell, hogy élő, igazi müfaj-e ma a magyar képzőművészetnek a tájképfestészet.

- Többen már eltemetni véltük a tájképet a magyar képzőművészetben. Azt hiszem magát az Orsz. Tájképfestészeti Bienálét is többek között ez a gondolat hozta létre, hogy bebizonyitsuk, hogy van még érdemes tájjal foglalkozó alkotás a magyar képzőművészetben. Az előző Bienálé kissé még Vásárhely, Szolnok, egyáltalán Alföld-centrikusságát most Szentendre, Miskolc, Nyiregyháza, Debrecen, Salgótarján, Szombathely művészeinek alkotásai élénkitik. A már klasszikus számba menő mestereink Barcsai Jenő, Bernáth Aurél, Kurucz D. István mellett jelentős számmal jelentkeztek fiatal festőink, grafikusaink is, bizonyitván, hogy mennyire életképes, aktuális ez a már-már eltemetett képzőművészeti müfajunk.

CSONGRÁD MEGYEI
HÍRLAP

1969 MÁR 4

Paál László festőművész

1021

MA

1969. MÁRCIUS 4., KEDD

Kázmér napja

A Nap kel 6 óra 21 perckor, és nyugszik 17 óra 32 perckor.
A Hold kel 17 óra 56 perckor, és nyugszik 6 óra 33 perckor.

KILENCVEN ÉVE.

1879. március 4-én halt meg Paál László, a magyar tájképfestészet egyik legnagyobb mestere. Benső barátság fűzte Munkácsy Mihályhoz és kölcsönösen nagy hatással voltak egymás művészetére. Bécsi, münchení, düsseldorfi tanulmányai után — Munkácsy biztatására — Párizsba ment és csatlakozott a barbizoni művésztelep festőihez. Az itt alkotott mély érzéssel telített erdőrészleteket ábrázoló képeit a természeti valóság megfigyelésének festői kiaknázása jellemzi. A messze idegenben festett képei is a magyar tájak hangulatát idézik. 1877 nyarán alkotókészségét megbénító baleset érte a nyomorgó festőt, aki nemsokára, 33 éves korában elhunyt. Tehetségét kora nem méltányolta, művészi nagyságát csak jóval halála után ismerték fel. 1902-ben Budapesten rendezett első gyűjteményes kiállításán kilenc képe tűzvész martaléka lett. Százegynéhány ismert képe közül, mintegy húsz van a Magyar Nemzeti Galéria birtokában.

FELHŐS, PÁRÁS IDŐ

Várható időjárás

CSONGRÁD MEGYEI

díjkioszt

BEFEJEZODOTT SZENTESEN AZ ALAPFOK

Vasárnap véget ért a két hónap
sorozat, amelynek keretében 10 sak
helyezésekért. A létszám, a szervezés, valamint a színvonal
várakozáson felüli volt a városi alapfokú sakkbajnok-
gon: a találkozók alkalmával közel 70 versenyző ült a
ktáblák mellett a művelődési házban és a nézők izgal-
lebettek tanúi.

lső fordulót és a kialakult
MÁV, 2. Kontakta, 3. Fel-
vetkezetek, 5. BOV, 6. Éli-
Építőipari Vállalat, 9. MEK,
es formában nyújtotta át
ácsának elnöke az első há-
ezenkívül a tárgyjutalma-
rvezésében kiemelkedő mun-
ktíva kapta.

jnokság sikere hasonló ren-
biztatást a közeljövőben.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1060 NKR 4

SOMOGY MEGYEI
NÉPLAP

1021

MA 90 ÉVE,

1879. március 4-én halt meg **PAÁL LÁSZLÓ**, a magyar tájképfestészet egyik legnagyobb mestere. Benső barátság fűzte Munkácsy Mihályhoz és kölcsönösen nagy hatással voltak egymás művészetére. Bécsi, müncheni, düsseldorfi tanulmányai után — Munkácsy biztatására — Párizsba ment és csatlakozott a barbizoni művésztelep festőihez. Az itt alkotott, mély érzéssel telített, erdőrészleteket ábrázoló képeit a természeti valóság megfigyelésének festői kiaknázása jellemzi. A messze idegenben festett képei is a magyar tájak hangulatát idézik. 1877 nyarán alkotókészségét megbénító baleset érte a nyomorgó festőt, aki nemsokára, 33 éves korában elhunyt. Tehetségét kora nem méltányolta, művészi nagyságát csak jóval halála után ismerték el. 1902-ben Budapesten rendezett első gyűjteményes kiállításán kilenc képe tűzvész martaléka lett. Százegynéhány ismert képe közül, mintegy húsz van a Magyar Nemzeti Galéria birtokában.

Paál László festménye

jellegű demokratikus fejlődése, de nem lenne helyes, ha elfeledkeznénk arról, hogy milyen nagy munka, kitartó erőfeszítés rejlik e kétségtelenül jelentős változás mögött. Pedig nem volt könnyű eljutni idáig. Nem volt könnyű feloldani az emberekben a korábbi években kialakult belső szorongásokat, és felszítani bennük azt a tudatot, hogy a kommunistáknak vitatkozni, bírálni nemcsak joguk hanem elsőrendű kötelességük is. A viták, vélemények harca nélkül nehezen formálódhat ki a helyes álláspont még nehezebben válhat uralkodóvá a szilárd kommunista fegyelem, és nem bontakozhat ki az egységes cselekvés szilárd alapja az egyéni meggyőződés sem. Akik tehát a viták szükségességét lebecsülik, vagy

Paál László festőművész

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 MÁR 4

DÉLMAGYARORSZÁG

VÍZÁ

A Tisza vízállása Szegednél

KILENCVEN ÉVE

halt meg Paál László (1846—1879), a magyar tájképfestészet egyik legnagyobb mestere. A messze idegenben festett képei is a magyar tájak hangulatát idézik. Tehetségét kora nem méltányolta, művészi nagyságát csak jóval halála után ismerték el. 1902-ben Budapesten rendezett első gyűjteményes kiállításán kilenc képe tűzvész martaléka lett. Százegynéhány ismert képe közül, mintegy húsz van a Magyar Nemzeti Galéria birtokában.

SZÍNHÁZ

Nemzeti: Tannhäuser.
Bartók-operabérlet. (7).

JOGI

TANÁCSOK

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

Paál László festőművész

90 ÉVE, 1879. március 3-án halt meg

Paál László,

a magyar tájképfestészet egyik legnagyobb mestere. Benső barátság fűzte Munkácsy Mihályhoz és kölcsönösen nagy hatással voltak egymás művészetére. Bécsi, münchени, düsseldorfi tanulmányai után — Munkácsy biztatására — Párizsba ment és csatlakozott a barbizoni művésztelep festőihez. Az itt alkotott, mély érzéssel telített, erdőrészleteket ábrázoló képeit a természeti valóság megfigyelésének festői kiaknázása jellemzi. A messze idegenben festett képei is a magyar tájak hangulatát idézik. 1877. nyarán alkotókészségét megbénító baleset érte a nyomorgó festőt, aki nemsokára, 33 éves korában elhunyt. Tehetségét kora nem méltányolta, művészi nagyságát csak jóval halála után ismerték el. 1902-ben Budapesten rendezett első gyűjteményes kiállításán kilenc képe tűzvész martaléka lett. Százegynéhány ismert képe közül, mintegy húsz van a Magyar Nemzeti Galéria birtokában.

tlenül jusson a hálóba a labda.
szélső társát. Aczél

áték

O – Duna

Győr, 7000 néző

madás végén Korsós lövése

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Paál László festőművész

1021

90 éve, 1879. március 4-én halt meg Paál László, a magyar tájképfestészet egyik legnagyobb mestere. Benső barátság fűzte Munkácsy Mihályhoz és kölcsönösen nagy hatással voltak egymás művészetére. Bécsi, münchení, düsseldorfi tanulmányai után — Munkácsy biztatására — Párizsba ment, és csatlakozott a barbizoni művésztelep festőihez. Az itt alkotott, mély érzéssel telített, erdőrészleteket ábrázoló képeit a természeti valóság megfigyelésének festői kiaknázása jellemzi. A messze idegenben festett képei is a magyar tájak hangulatát idézik. 1877 nyarán alkotókészségét megbénító baleset érte a nyomorgó festőt, aki nemsokára, 33 éves korában elhunyt. Tehetségét kora nem méltányolta, művészi nagyságát csak jóval halála után ismerték el. 1902-ben Budapesten rendezett első gyűjteményes kiállításán kilenc képe tűzvész martaléka lett. Százegynéhány ismert képe közül, mintegy húsz van a Magyar Nemzeti Galéria birtokában.

Kriskó gólja döntö

Óriási iram sáros p

Salgótarjáni BTC — Szombathelyi Hala

SBTC-pálya, 5000 néző, v.: Katona (Czirják, Sós). **SBTC:** Magyar — Baranyai, Ferenc, Kmetty, Vertig — Horváth F., Répás — Kriskó, Szalai, Zöldi, Jeck. **Edző:** Marosvári Béla. **Szombathelyi Haladás:** Szarka — Pék, Szántai, Németh, Horváth — Gyarmati, Halmosi — Szabó S., Iszak,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 MÁR 4

ÉSZAK
MAGYARORSZÁG

Naptár

Paál László festőművész

1969. március 4. kedd

A nap kelte 6.21, nyugta 17.32 órakor.
A hold kelte 17.56, nyugta 6.33 órakor.
Névnap: Kázmér.

Évforduló 1021

90 éve, 1879. március 4-én halt meg Paál László, a magyar tájképfestészet egyik legnagyobb mestere. Benső barátság fűzte Munkácsy Mihályhoz és kölcsönösen nagy hatással voltak egymás művészetére. Bécsi, müncheni, düsseldorfi tanulmányai után — Munkácsy biztatására — Párizsba ment, és csatlakozott a barbizoni művésztelep festőihez. Az itt alkotott, mély érzéssel telített, erdőrészleteket ábrázoló képeit a természeti valóság megfigyelésének festői kiaknázása jellemzi. A messze idegenben festett képei is a magyar tájak hangulatát idézik. 1877 nyarán alkotókészségét megbénító baleset érte, s nemsokára, 33 éves korában e unyt. Tehetségét kora nem méltányolta, művészi nagyságát csak jóval halála után ismerték el.

or Judit énekel. 22.20: Tánczene.
3.10: Zenekari muzsika.

Miskolcon

Az Orvostovábbképző Intézet szervezésében Praenatalis paediatria címmel tanfolyamot szerveztek a miskolci Szentpéteri-kapui kórházban. Az előadássorozat tegnap, március 3-án kezdődött. A bevezető előadást dr. Nemecskay Tivadar egyetemi magántanár tartotta. Az előadások általában a terhesség problémáival, továbbá a magzat és az újszülött fejlődésének kérdéseivel foglalkoznak. A tanácskozás keretei túlnőnek városunk, illetve megyénk határain, hiszen az ország majd minden orvos- dr. Sass Mihály kandidátus Szegedről, dr. Lénárd György kandidátus Budapestről, dr. László János kandidátus Budapestről, dr. Surányi Sándor kandidátus Debrecenből, dr. Gerlóczy Ferenc professzor Budapestről, dr. Szabó Lajos kandidátus Szegedről, dr. Sárkány Jenő professzor Budapestről.

A tegnapi megnyitó után ma újabb előadásokat tartanak. A tudományos tanfolyam programja március 15-én zárul.

TANÁCSKOZÁSOK

Legrégibb ipari-tudományos szervezetünk, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület májban országos anyagvizsgá konferenciát rendez Buc

HAGYOMÁNYOK

Az idén is megrendezik a szerencsi járásban a tájnapokat. A harangodi, a takta-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 1
Telefon: 188-296, 188-307

1953 MÁR 4

BÉKÉSMEGYEI
NÉPÚJSÁG

Paál László

Évforduló

102

Kilencven éve, 1879. március 4-én halt meg Paál László, a magyar tájképfestészet egyik legnagyobb mestere. Benső barátság fűzte Munkácsy Mihályhoz és kölcsönösen nagy hatással voltak egymás művészetére. Bécsi, müncheni, düsseldorfi tanulmányai után — Munkácsy biztatására — Párizsba ment és csatlakozott a barbizoni művésztelep festőihez. Az itt alkotott, mély érzéssel telített, erdőrészleteket ábrázoló képeit a természeti valóság megfigyelésének festői kiaknázása jellemzi. A messze idegenben festett képei is a magyar tájak hangulatát idézik. 1877 nyarán alkotókészségét megbénító baleset érte a nyomorgó festőt, aki nemsokára, 33 éves korában elhunyt. Százegynéhány ismert képe közül mintegy húsz van a Magyar Nemzeti Galéria birtokában.

ző kaj

(Fotó: Demény)

RÖVIDEN

— **Megkezdődött** az NB I-es labdarúgó-bajnokság. Az első forduló eredményei a következők: Csepel—MTK 2:1. Vasas—Diósgyőr 3:0. ETO—Dunaújváros 4:1. Pécs—Eger 1:1. Ferencváros—Egyetértés 2:0. Ú. Dózsa—Komló 2:0. Honvéd—Tatabánya 2:0. Salgótarján—Szombathely 1:0.

— **A műkorcsolyázó** világbajnokságon jégtáncban negyedszer szerezte meg az aranyérmet az

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

Paál László festőművész

Barbizon nyomorgó festője

1029

90 ÉVE,

1879. március 4-én halt meg Paál László, a magyar tájképfestészet egyik legnagyobb mestere. Bensőséges barátság fűzte Munkácsy Mihályhoz és kölcsönösen nagy hatással voltak egymás művészetére. Bécsi, müncheni, düsseldorfi tanulmányai után — Munkácsy biztatására — Párizsba ment és csatlakozott a barbizoni művésztelep festőihez. Az itt alkotott, mély érzéssel telített, erdőrészleteket ábrázoló képeit a természeti valóság megfigyelésének festői kiaknázása jellemzi. A messze idegenben festett képei is a magyar tájak hangulatát idézik. 1877 nyarán alkotókészségét megbénító baleset érte a nyomorgó festőt, aki nemsokára, 33 éves korában elhunyt. Tehetségét kora nem méltányolta, művészi nagyságát csak jóval halála után ismerték el. 1902-ben Budapesten rendezett első gyűjteményes kiállításán kilenc képe tűzvész martaléka lett. Százegynéhány ismert képe közül, mintegy húsz van a Magyar Nemzeti Galéria birtokában.

nem.

— Miért?

— Vendéget várunk.

— Látod, és én locsogok, pedig valamit mondani.

— Igen. — Illa tétovázott. Szű az idő, meg valahogy félt előhoza mával. Odább tolta a kiürült ürn — Igyunk mást, valami erőset —

— Jól van — bólintott Erzsi és cérnek.

Egyhajtásra kiitta a csereszny högött, hogy kicsordultak a könny meg se kottyant az erős ital.

— Ha velem beszélsz, feleslege tőt innod.

Paál László

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 MÁR 4

SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP

102

Paál László

90 éve, 1879. március 4-én halt meg Paál László, a magyar tájképfestészet egyik legnagyobb mestere. Benső barátság fűzte Munkácsy Mihályhoz és kölcsönösen nagy hatással voltak egymás művészetére. Bécsi, müncheni, düsseldorfi tanulmányai után — Munkácsy biztatására Párizsba ment és csatlakozott a barbizoni művésztelep festőihez. Az itt alkotott, mély érzéssel telített, erdőrészleteket ábrázoló képeit a természeti valóság megfigyelésének festői kiaknázása jellemzi. A messze idegenben festett képei is a magyar tájak hangulatát idézik. 1877 nyarán alkotókészségét megbénító baleset érte a nyomorgó festőt, aki nemsokára 33 éves korában elhunyt. Tehetségét kora nem méltányolta, művészi nagyságát csak jóval halála után ismerték el. 1902-ben Budapesten rendezett első gyűjteményes kiállításán kilenc képe tűzvész martaléka lett. Százegynéhány ismert képe közül mintegy húsz van a Magyar Nemzeti Galéria birtokában.

kására ment.

A szolnoki járásbíróság mindezek ellenére, mivel a cserbenhagyás nem volt bizonyítható, de különben sem volt vádtárgyává téve, Sonkádi Lajos bűnösségét gondatlan veszélyeztetésben állapította meg, s ezért hat hónapi szabadságvesztésre ítélte.

Gyorshajtás az „árokba"

Önmagát és barátai életét tette ki veszélynek Kovács Imre kiskunhalasi lakos. Sa-

-motor

rlás OTP hitellel

A maximális hitel 15 havi lejáratú, évi 8 százalékos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

Paál László festő-

1969 MÁR 4 művész

90 éve halt meg Paál László

A festő, aki ma már vitathatatlanul a magyar művészet klasszikusai közé tartozik, mindössze 33 évet élt, azt is javarészt idegenben, és újabb emberöltőnyi időnek kellett eltelnie, mire alkotásai méltó elismeréshez jutottak Magyarországon.

Kisdiák korától igaz baráti kapcsolat fűzte Munkácsy Mihályhoz. Az ő hívására költözött bécsi és hollandiai tanulmányainak befejezése után Franciaországba, a Párizs melletti Barbizonba. Ez a vidék volt a modern európai tájfestés francia úttörőinek, a barbizoni iskolának otthona. Paál László képeinek témaköre viszonylag szűk: erdei utak, a fák közé betörő napfény foltjai, kunyhók a fák tövében, és néha-néha a fátlan síkság, amelynek egyhangúságát csak néhány meredek tetejű kazal töri meg. Az idegen tájakból azonban a hazai föld hangulata árad. Ezért is tudott életében alig ismert művészete végül is a magyar tájfestés ösztönző hatású, megbecsült hagyományává lenni.

Magyar festő, ha azóta Barbizonban jár, nem a nemzetközi hírű tájfestők, hanem az ő emlékét kutatja, és ha valóban megértette, az ő segítségével önmagára is talál. Mert Paál László meleg színekkel megfestett tájai nem szelíd gyönyörködésre hívnak — vallomások egy tragikus életről, engedményeket nem ismerő igényességről és a művészi átélés olyan erejéről, amelynek hatása alól ma sem tudjuk kivonni magunkat. (havas)

Az *SZKP* Közpc
zottságának megh
hétfőn baráti láto
Moszkvába érkezet
dyslaw Gomulka, a
Központi Bizotts
első titkára, *Józef*
kiewicz, *a LEMP*
litikai Bizottságán
ja, lengyel miniszt
és *Boleslaw Jaszczuk*, a

zetőket. (TASZSZ)

Egyenlítői Guineában

Santa Isabelben a kormány szóvivője hangsúlyozta, hogy *a nép és az önvédelmi osztagok urai a helyzetnek.*

Ulbricht és Stoph a lipcsei vásáron

Walter Ulbricht, az NDK Államtanácsának elnöke *Willi Stoph* miniszterelnök és több más vezető személyiség társaságában megtekintette a lipcsei vásárt. (*MTI*)

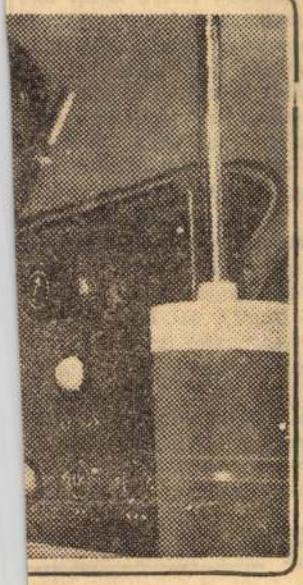

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Paál László festőművész

1969 FEB 26

LOBOGÓ (1846–1879)

1024

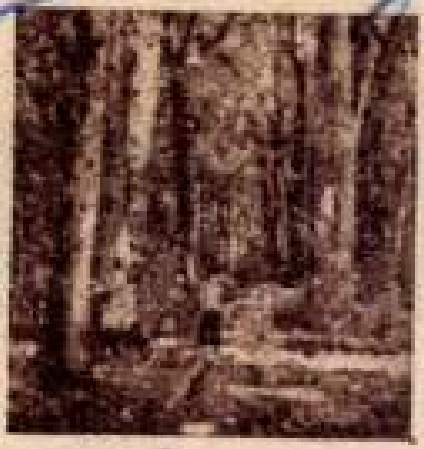

MÁRCIUS 4.

KEDD

KÁZMÉR

A TIZENKILENCEDIK SZÁZAD egyik legnagyobb tájképfestője Paál László (1846—1879) a magyar piktúra kiemelkedő egyénisége kilencven évvel ezelőtt ezen a napon halt meg. Szakított az akadémikus stílussal, a táj számára az érzelmek kifejezője, a hangulat hordozója.

11 LOBOGÓ

ÁLLAMI E

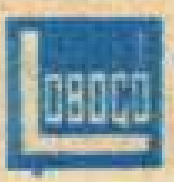

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 OKT 21
Szolnok Megyei Néplap
Paál László

/ 1021

Paál László: DÉL

Pályázatot hirdet

szerszámszerkesztői

mérnöki állás betöltésére.

Fizetés megegyezés szerint.

Megegyezés esetén lakást biztosítunk.

Jelentkezés: a gyáregység igazgatójánál

Szolnoki MEZŐGÉP Tószegi Gyáregysége, Tószeg

Anyag- és Áru

Nagy Sándor

Szolnok

13-380 telefo

illetve 23-317

CENTRUM ÁRUHÁZ

„Centrum hétfő 20 százalék"

a Centrum Pa

1973. okt

összes

Ezer magyar festmény egy osztrák sóbányában

Győr, ez a kedves dunántúli város ismét gazdagodott. A Xantus János Múzeum, ez a XVIII. századi régi barokk palota, a Széchenyi téren frissen festve, megszépülve várja látogatóit. Tizenkét terme hétféle kiállítást mutat be egyszerre, a környék őskorától egészen a mezőgazdaság szocialista átalakulásáig, melyben Győr-Sopron megye az élenjáró volt.

Képtár — képek nélkül

A város és a megye múzeuma megszépült és gazdagodott tehát. Ám Győrnek, ennek az iparban és a kultúrában mindig fontos szerepet játszó megyeszékhelynek valami még ma is nagyon hiányzik. Nincs képtára. Az a kis képcsarnok, amely a város szívében, a főutcán van, kicsi és kopár, reprezentatív kiállításra alkalmatlan.

Most már biztató jeleket láthatunk arra, hogy a városnak mégis lesz rövidesen képtára. Közel a múzeumhoz, az Alkotmány utcában van egy ház, mely arról híres, hogy másfél évszázaddal ezelőtt Napóleon szállt meg benne egy éjszakára. Ez a szép, díszes barokk lakóház, melyet Tiring győri városkapitány építtetett, első emeletén tágas helyet adhatna a művészeteknek, a Xantus János Múzeum képzőművészeti osztályának. Ma még bürokratikus huzavonák hátráltatják a szép elképzelés megvalósítását: a ház egyik lakójának másutt kell helyet adni, s csak ezután építhetik át és renoválják majd az emeleti nagytermet. Apró bonyodalmat okozhat még a lakáscsere és az átalakítás, de hosszabb időre nem foszthatja már meg Győrt képtárától.

Ám van valami, ami — úgy tűnik — mégis hátráltatni fogja az állandó tárlat megnyitását. Az ok szomorú: Győrnek alig vannak képei. Festményei a várostól nem messze, de mégis külországban találhatók: Ausztriában.

Egy sóbánya titkai

Az ausztriai Bad Aussee és szép környéke kedvelt helye a világ valamennyi turistájának. De van ennek a helységnek még egy nevezetessége: dr. Wilhelm Höttl, a magyarországi bűncselekményeiről, műkincseinknek Nyugatra hurcolásáról ismert fasiszta is ugyancsak itt működik — iskolaigazgatóként. S Höttl magániskolájától alig néhány kilométerre, a szomszédos Alt Aussee-ben az osztrák állami sóbánya ismét csak szomorú nevezetességgel dicsekedhet. E bánya félreeső termeiben tárolják azokat az értékeket, amelyeket az SS annak idején összerabolt.

A bánya tehát nemcsak sót rejteget, hanem festményeket is. A mieinket.

Kulturális szerveink nemrégiben szereztek tudomást arról, hogy ebben az állami sóbányában mit rejtegetnek. Kiküldtünk két szakértőt, akik behatóan munka után megállapították: valóban Magyarországról származnak a képek. Köztük vannak a Szépművészeti Múzeum értékes festményei is, amelyeknek hollétéről eddig nem tudtunk. Ott van Hans *von Aachen* kisméretű festménye, a *Hungária felszabadítása*, leltári szám: 6710, és *Paál* László képe, a *Ház az erdőszélen*, ennek mérete 95 × 65 cm, leltári száma: 6634. És rábukkantak a szakértők még valamire, ami már a győriekre tartozik: az ő múzeumi anyaguk is a sóbányában hever. Tegyük hozzá, hogy a múzeumi szakemberek azt tapasztalták: a festmények rendkívül rossz állapotban vannak, s szinte valamennyit, szám szerint 1180-at a teljes pusztulás veszélye fenyegeti.

Bebizonyítottuk, hogy ezeket a festményeket Magyarországról rabolták el, s ezt az osztrák kormány elismerte. Fel is ajánlotta, hogy visszaadja az elhurcolt értékeket. Tavaly novemberben megtettük a megfelelő intézkedéseket, Alt Aussee-be irányítottuk szakértőinket is.

Aztán jött a hír: az Osztrák Köztársaság kormánya meggondolta magát.

A festmények azóta ott korhadnak a bányában, a vásznakról lepereg a festék, a kereteket rágja a szú.

A festmények elindulnak Nyugatra

Győr múzeumtörténete több mint egy évszázadra tekinthet vissza, de első képtára nem nagyon régi. 1938-ban nyílt meg az első állandó képzőművészeti kiállítás, a mai Kisfaludy Színház első emeletén. A Győri Szemle, amelynek 1938. szeptemberi száma hírt ad az április 28-án megnyílt első tárlatról, így tudósít: »A képtár anyaga a magyar festőművészet utóbbi száz esztendejének fejlődését híven mutatja be.« *Munkácsy* Mihály, *Székely* Bertalan, *Lotz* Károly, *Benczur* Gyula, *Ferenczy* Károly, *Mednyánszky* László voltak a képek alkotói között, s nagyrészt a Szépművészeti Múzeum örökletétjeként kerültek a mai Kisfaludy Színház első emeletére.

Mi történt azóta velük? A képek egy részét visszakérte ugyan a Szépművészeti Múzeum, de másik része Győrben maradt. S megindultak a város képvásárlásai is. Aztán jött a háború, a bombázások. A front már Komárom alatt húzódott, a szovjet ágyúk hangja Győrig hallatszott.

1945 január első napjaiban összecsomagolták Győrben a múzeum értékeit. Huszonöt bála, s tíz hatalmas láda elindult Nyugatra. Fertőrákos volt az első állomás, ott megpihent egy időre a rakomány. S Fertőrákos után — hosszú ideig — nyomaveszett a győri múzeum értékeinek, köztük a festményeknek.

Azóta megtudtuk, hogy Alt Aussee-ben vannak. És ami külön is fáj: romlanak, pusztulnak.

Álljunk meg itt egy szóra. Turistaforgalmunk egyre nagyobb a szomszédos Ausztriával, s örülünk, hogy így van. Boldogan mutatjuk meg osztrák látogatóinknak Parlamentünket, Halászbástyánkat, új gyárainkat és szövetkezeteinket, s mi is a szépre áhítozó szemmel csodálkozunk rá a Schatzkammer arany-, a Silberkammer ezüstkincseire, a Kunsthistorisches Museum *Brueghel*jeire, *Rembrandt*jaira és *Tizian*-képeire. Elolvassuk Bécsben a hirdetést: tekintse meg a Brueghel-eket a Kunsthistorisches Museumban esti kivilágításban, s szívesen meg is tekintjük. Boldog ámulattal gyönyörködünk a színpompás látványban, az éjszakai csendbe, késő esti fénybe burkolt *Parasztlakodalom*ban, *a Téli vadászat*ban, a bohókás Brueghel-figurákban. Őszintén örülünk, hogy osztrák szomszédaink ilyen rajongó szeretettel őrzik, féltik, ápolják kincseiket.

De miért csak a magukét? Hans von Aachen ugyan nem Brueghel, s Paál László sem Rembrandt, de nekünk érték, nemzeti kincs, valahány festmény, metszet, várostörténeti jelentőségű kép is hever a steierországi sóbányában. Fáj, hogy a mi kincseink — ez az 1180 kép — Alt Aussee-ben porladnak, s egyelőre nem kerülnek vissza. Fáj, hogy az osztrák kultúra művelői, akik oly becsülni való szeretettel óvják a magukét, nem emelnek szót a mi értékeink védelmében. Csak egy parányi része kellene annak a szeretetnek, ahogyan rajonganak saját képeikért, kincseikért, a Hofburg és a schönbrunni kastély ereklyéiért, s festményeink, annyi huzavona után talán megtalálnák az utat Magyarország felé.

Mikor lesz végre képtár a képtár

A győriek visszavárják a képeket. Székely Bertalan, Réti István, Szőnyi István, Vaszary János, Iványi Grünwald Béla, Edvi Illés Aladár és mások alkotásai nem lehetnek idegenben, egy sóbánya turista-látványosságai között. A győri képek nem maradhatnak sokáig Alt Aussee-ben, néhány kilométerre annak a gonosztevőnek rezidenciájától, akinek szellemi árnya még ma is rátelepszik a mi kincseinkre.

A győriek és az ország látni szeretné a képeket. Várja őket, mert jól tudja, hogy nem ezek az Alt Aussee-ben levő kincsek az egyedüliek, amelyek hazánktól nem is nagyon messzire, a szomszédos Ausztriában várják vissza jogos tulajdonosukat.

Hinni szeretnők: nem sokáig.

Gábor István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR NEMZET

Nemzet

...épfront lapja
Mihályfi Ernő
bizottság:
. Jámbor István,
Molnár Erik, Z. Nagy Ferenc,
Parragi György, Péter János,
Szabolcsi Bence, Vadász Elemér
a Lapkiadó Vállalat igazgatója
tal: VII., Lenin krt. 9—11.
221—285.
l): 221—292, 221—293, 429—381,
(10 órától): 221—290.
lőfizethető a helyi (Budapesten
ivataloknál és a kézbesítőknél.
hónapra 14,— forint.
.: Soproni Béla igazgató.

k! Modern
lefonos, IV.
szoba komf.
központjá-
utcai szoba,
kérek 3
os összkom-
el. 469—300,
vasárnap
hétköznap
óráig.

Városliget-
szoba (tea-
mosdófülke,
bás garzont,
szkomfortos-
nt vagy I.
megegyezés-
leg a VII.
»Jól jár N.
a kiadóba.

onyhás gar-
élném Rá-
udvari, IV.
tes másfél-
ótlékmentes,
s komfor-
psugaras N.
a kiadóba.

gőzfűtéses,
négyemeleti
napsütéses,
l kétszobás,
etis cseré-
zinti, alsó-
belterületi,
szoba hal-
rólag göz-
313—585.

s napfé-
személyzeti-
bás, tágas
kérek. —
VII., Lenin
rtzné.

knek! Zug-
zobás, nagy
illalakásun-
2+1 szo-
lakásokat,
neletig Zug-
tek. 6 után
kai u. 11.

belvárosi,
elsőemeleti
omf. laká-
elyen fek-
hall össz-
181—850/

szobás, te-
lakást, —
havi tör-
bás komf.
van. »Fő-
k N. 4016«
óba.

1 szoba,
földszinti,
omat, ha-
nfortosra,
l. VII.,
4. fszt. 6.

éretű er-
ba, kony-
an fürdő-
er), napos
lakásomat
esti 1 szo-
vagy sze-
»V., VI.
N. 725«
óba.

ók figye-
tán 1200
mő nemes
ösömet,
ládi ház-
okok miatt
dó, vagy
kásért el-
»Megélhe-
N. 537«
óba.

gyon szép,
lakásunkat
2 db egy-
komfortos-
et garzon.
óráig:

elkezésű
a, élés-
oba levá-
, két sze-
roksár —
a Fel-
éri hirde-

kétszoba,
apos I.
omat, há-
szkomfor-
megegye-
Érdeklődni
18 óráig.
biller u.

szoba,
somat, 1
t, fél-, v.

Budafokiak figyelem! Elcserélném budapesti VIII. ker.-ben levő 2 szobás utcai (éléskamra), 1 szobás szép budafokira. Tel. 10—6 óráig 187—216.

Összeköltözők! Városligetnél, busz, troli megállónál, 2 szoba komf. I. em. lakást elcserélném 2 db egyszobásra, sürgősen. — Tel. 425—997, — este: 411—831.

Bimbó út elején 2 szoba hallos, kisszemélyzetis, kifogástalan villalakást cserélek, környékbeli hasonló 3 szoba hallosra. Tel. este 161—494.

Összeköltözőknek! Budai háromszoba összkomfortosért kérek kétszer egyszoba, személyzetist, vagy kétszobásat. Bem tér 1. III. 25. Este hattól. (Lift van.)

Háromszobás hallosért adok kétszobás főbérletet és kétszobás társbérletet. 226—136.

Elcserélném kettőszoba félkomf., gázos, kis munkával járó házfelügyelőségem, hasonló, vagy nagyobb lakásra, megegyezés szerint. VIII., Salétrom u. 10.

Kétszobás utcai, cserépkályhás garzont cserélek, egyszoba komfortért + egy szobáért, az egyszoba lehet társbérlet is. — »Sürgős 105009« jelig. a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Nagyméretű 2 szobás lakásomat elcserélem 2 kisebb lakásra. — XIV., Nagy Lajos kir. útja 126. I. 19.

Villányi úti szoba hall komf. villalakásomat elcserélném, kizárólag budai 2 szoba hallosra. Tel. 258—910, — Pataki, délelőtt.

Elcserélném lipótvárosi 2 szoba, személyzetis, összkomfortos, telefonos, közp. fűtéses lakásom. 1 szoba hallosra, vagy nagyméretű 1 szoba összkomfortra. 326—421, 15 óra után.

Szétköltözők! Modern utcai, közp. fűtésű, telefonos garzonért + udvari kisméretű, fürdőfülkés komf. belterületi lakásokért, — keresek nagyméretű szoba + hallost, személyzetist, v. kettőszobás különbejáratú, összkomf. utcait. Tel. reggel 8-ig, este 7-től 222—795.

Elcserélném egyszobas társbérletemet egyszobás budai komfortosra megegyezéssel — esetleg csepeli telekcserével. Futász, IX., Hámán Kató út 52.

Üzletlakást (ipari áram van) elcserélném, nagyobb főbérleti lakásra, megegyezéssel. Dembinszky u. 43. 2.

Elcserélném Üllői úti kettőszobás komf. lakbérpótlék mentes lakásom, lehetőleg lipótvárosi egyszobás összkomfortosra vagy megegyezéssel kettőszobás összkomfortosra. Tel.: 138—553.

Társbérletesítést, leválaszthatóságot keresek. Csere lehetséges. 355—371. tel.

Szolnoki 2 szoba összkomf. lakásomat elcserélném, 1 szoba összkomfortos budapestiért. Tel. 117—415. 17 órától.

Napsütéses kettőszobás komf., jövedelmező házfelügyelőségem elcserélném, hasonló lakásért, vagy egyszobás komf...

Elcserélném nagyméretű 1 szoba komfortos lakrészemet, 1 szoba komf. vagy garzon főbérletre. Megegyezéssel. »Ősbérlő N. 4011« jelig. a kiadóba.

Nagy szoba komfortosért, vagy hallosért, vagy kettőszobásért adok egyszoba komfort villa házfelügyelőséget + szoba konyhást, esetleg egyiket megegyezéssel. Bp. II., Szilágyi fasor 5. Lengyel.

Jól jövedelmező házfelügyelőségemet, 2x4 emeletes hazban, II.-es van, 2 szoba, wc-s lakásra elcserélném. — VII., Almássy tér 17.

Összeköltözők! Budai 3 szoba, gardrobszobás, összkomf. lakást, telefonnal, autógejzerrel elcserélnénk két kisebbért, egyiket Budán, másikat bárhol, belterületen. »Lehet szeparált társbérlet is N. 988« jelig. a kiadóba.

Kérek főbérleti szoba komfortot, adok közműves őszibarackos családi házhelyet. — Megegyezünk. »Rózsavölgy N.« jelig. a kiadóba.

Jövedelmező házfelügyelőségem, szoba, konyha, kamra, gáz, elcserélném, hasonló főbérletre. VI., Lázár u. 18.

Kettőszobás utcai, VII. ker. összkomfortos társbérleti lakásom, egyedüli fürdőszoba használattal, elcserélem 1 szobás komfortos lakásra, megegyezéssel. Értesítés: 206—585 tel. számon 3—5 óráig.

Elcserélném budai 3 szoba összkomf. lakásomat, 2 kisebbre, v. 1 nagyobbra, megegyezéssel. Külterület is érdekel. I. ker., Batthyány u. 61. I. 11. Kardos.

Zugló zöldövezetében, modern komf. egyszobás lakásom elcserélném, modern szoba, hallos, v. másfélszobásra. Tel. reggel 8—9 óráig 496—730.

Szabadság-hegyi Fogas állomásnál kettőszobás modern, vagy Böszörményi úti kettőszoba hallos nagyméretűt cserélek, szoba hallosra. Budai előnyben. 366—268.

Utcai szép szobámat, nagyméretű, teljesen szeparált társbérleti konyhával, külön világítási és háztartási árammérővel (gáz is van) társbérlő 1 idős személy. Lakbér 37 Ft, elcserélném hasonlóra, vagy szoba konyhásra. Megtek. minden nap 6—8-ig, Bp., VII., Dob u. 87. II. 43. — Rippné.

Technikusnő bútorozott v. bútorozatlan albérleti szobát keres. »Szerény igényű N. 990« jelig. kiadóba.

Különbejáratú albérleti szobát keresek, fürdőszoba használattal. Tel. 122—293, v. 410—214.

Diákleánynak csendes helyen szoba kiadó. — »Centrumban N. 967« jelig. a kiadóba.

Szabadrendelkezésű üres bútorozott szobát (ház rendbentartását is vállalom) keres középkorú vidéki házaspár, sürgősen. »Sürgős N. 4199« jelig. a kiadóba.

INGATLAN

Kétszobás beköltözhető ház, 210 nm, közp. fűtéses üvegházzal, olcsón eladó, esetleg kertésztársat keresek, pénzzel. Fekete, Szeged, Hunyadi tér 4/b.

Balatonaligán telek olcsón, vasútállomásnál eladó. Tel. 203—932.

500 n.-öles házhely eladó. XXII., Diósárok. Érdekl. levélben: Szerencsés, Budatétény, Dózsa György u. 36.

Budai beköltözhető egyszobás, komfortos, összközműves ...

XII. kerületben, ket... autóbusznál, Pagony utca 39/a. összközműves üres telek eladó, 60 000 Ft. Érdekl. du. 157—757.

Rákospalotán, Hősök útján telek eladó. — »300-as N. 796« jelig. a kiadóba.

Felsőgödön, állomásnál, kétszobás lakott villámat életjáradékra eladnám, vagy elcserélném balatoni nyaralóért. »Megegyezünk N. 3090« jelig. a kiadóba.

Városligetnél fél villa, garázzsal, kerttel, beköltözhető, kettőszobás összkomf. nagyméretű lakással igényesnek eladó. Cserelakást beszámítok. Tel. 429—391

Keresek beköltözhető 2 szoba komf. közműves házat, villamos megállóhoz közel, ármegjelöléssel. »Százezer N. 753« jelig. a kiadóba.

ÖRÖKLAKÁSOK:
Budai Duna-parton
egyszobás komfortos
közp. fűtéses
modern öröklakás
45 000 + 60 000
OTP.
Széna térnél
egyszobás hallos,
kiskonyhás komf.,
modern öröklakás
80 000 + 25 000
OTP.
CSALÁDI HÁZAK:
Adyligeten (Budán)
kettőszobás komf.
beköltözhető
családi ház 202-es
telekkel, 130 000.
Máriaremetén
2 szoba, konyha,
kamra, zárt verandás beköltözhető
családi ház, 200-as
telekkel, 140 000.
FIK,
I., Attila út 81.
Tel.: 160—642.

Családi ház eladó, mellékhelyiségekkel, Rákosszentmihály, XVI., Endre u. 45.

Jövedelmező bekerített 200 öles telek, víkendházzal Felsőgödön Kertvárosban olcsón eladó. Tel. 426—631.

Eladnám vagy elcserélném két kétszobás budapesti házamat, budai három-négyszobásért. Budafok, Őrnagy u. 10.

Kelenföld legszebb helyén, zöldövezetben, egy-, kettő- és háromszobás társasház építkezéséhez társakat keresünk. Érdekl. lehet XI., Ozorai 14. I.

Azonnal beköltözhető 2 szoba, hallos komf. családi villa, különálló szoba, konyhás, kamrás — szintén beköltözhető — épülettel Pestlőrincen eladó. — Tel.: 134—734. Cím: Bp., VIII., Kőris u. 30.

450, 900 n.-öles ősgyümölcsös villatelek B.-lellén, állomáshoz közel eladó. Érdekl.: 15—16 között. 135—133.

Villamoshoz közel 155 n.-öles telek, Pestlőrincen eladó. Tel.: 134—734.

Eladó Albertirsán, Pesttől 50 km, vasútállomástól 8 percre, egy kétszobás, konyhás ház, melléképülettel, 800-as gyümölcsössel. Részben beköltözhető. Érdekl. lehet: Bp., XIX., Kispest, Eötvös u. 42. Telefon: 225—807, 7—4 óráig.

Vidékinek átírható 2 szoba, személyzetis — naphegyi, kertes öröklakás beköltözhetően eladó. 355—371.

Beköltözhető egyszobás, konyhás öröklakás Teleki térnél — hatvanezerért eladó. Tel.: 156—308.

Balatonfenyvesen eladó kisebb villa, 2 szoba, mellékhelyiségek. Tóth Géza, Balatonfenyves, Munkácsy u. 10. Budapesten tel. 222—489, Szalainé.

Árverezés! Bián félház, gyümölcsössel, Rákóczi u. 10. és házhely Gábor Áron u. július 12-én de. 10 órakor árverezésre ...

...kott veranda, fürdő... szoba felszerelés nélkül, garázs, gáz van. Kétszer szoba konyhás lakáscseréve! beköltözhetően eladó. 90 000 Ft kp.-ért.

Családi ház, termő gyümölcsössel eladó. XXII., Baross G.-telep, Maros u. 1.

Eladó 2 szoba összkomfort, új, adómentes családi ház. Beköltözhető. Kp. + OTP. Bp., XX., Pesterzsébet, Vörösmarty 83.

Balaton mellett életjáradékra házat vennék. — Cím: Kalmár Miklósné, Zamárdi, Schweidel J. u. 3.

Baján, forgalmas helyen, vasútállomás, iskolák közelében, 3 lakásos lakóház, kedvező feltételekkel eladó, 2 szobás lakrész azonnal beköltözhető. — Berényi örökösök, Baja, Bokányi u. 6. sz. — Doszkocs Nándorné.

Vásárlási korlátozás alá nem eső kétszobás családi ház, 930 n.-öl telekkel, gyümölcsfákkal, Tökölön, vasút, autóbusz megállónál eladó. »Azonnal beköltözhető 119315« jelig. válaszokat Bp. Felszabadulás téri hirdetőbe.

Családi ház Erzsébet központjában eladó — gépkocsira cserélhető. Tel.: 384—044.

Eladó Bp.-től 30 km-re, Duna mentén, beköltözhetően, 2 szoba komf. családi ház, 600 n.-öl gyümölcsössel. Autóbusz megálló 2 percre, Csepel Autógyár autóbusszal 20 percre. Levélcím Papp Gyula, Majosháza.

Budapest területén telket vennék tízezerig. »Kedvező — 89084« jelig. az újpesti hirdetőbe.

Csepelen, komfortos, újonnan épített, azonnal beköltözhető családi ház, 500 n.-öles termő gyümölcsösben, közvetlen busz, villamos közlekedésnél eladó. Érdekl. XXI., Homok u. 13. (Klaur.)

Böszörményi úti 3 szoba hallos öröklakás, beköltözhetően eladó. Egy-, vagy kétszobás cserelakást kérünk. — 156—479.

Balatonkenesén egy 177 n.-öl telek eladó. — Vasút és strandhoz közel. Érdekl. 317—067

Erzsébet királyné útnál, gyönyörű helyen, ház eladó. Majakovszkij út 67. Beck.

Beköltözhető 3 szobás családi ház, összes mellékhelyiségekkel, 452 n.-öl gyümölcsösben Dunakeszin eladó. Érdekl. Kovács, Bp., V., Szép u. 5. fszt. 3.

Budai 500 n.-öles gyümölcsös telek, ideiglenes építési tilalommal eladó. — 151—534, 17 órától.

Nógrádverőcén, a volt Huszár Pufi kastély mellett, 1000 n.-öles, teraszosított, többnázsa termésű különleges csemegeszőlővel, telepített szőlő gyümölcsös, drótkerítve, 4 férőhelyes tégla víkendházzal, villany, kút, pince, egyedülálló kilátással, kizárólag igényesnek eladó. Tel. 350—772.

ÜDÜLÉS

Balatonaligán, esetleg Szabadság-hegyen gyermekeket nyaraltat óvónő. 366—325.

Mátrában, Galyatetőhöz közel, fűthető víkendház kiadó. 423—613.

Üdülésre augusztus—szeptemberre, Széchenyi-hegyi kertes villában kis szoba kiadó. Tel. 366—216.

Gyermeket nyaralásra vállalok. Budakeszi, Petőfi u. 43.

Balatonkenese üdülőtelepen kettő 3 ágyas szoba július második felére olcsón kiadó. — 456—574.

64/a. Sze...

Mosógép javítás lakásán, motoros szolgálat. 326—145.

Négyszemélyes új német sátor eladó. — Tel. 156—569.

Villamos
HŐKANDALLÓK
0,5—3 kW kivitelben, lakosság részére
soron kívül,
V. Építő Ktsz.
V., Vadász u. 30.

Házépítők figyelmébe! Vörös építőkő szükségletét korlátlan mennyiségben azonnali szállításra kielégíti — Uzsai Kőbánya bazaltonrendesi üzeme, vagonba rakva 39,90 Ft. tonnánként. Megrendelhető a legközelebbi TÜZÉP-nél.

HÁZASSÁG

41 éves, lelkiekben gazdag, komolygondolkodású, karcsú, jómegjelenésű dolgozó nő, 1800 fizetéssel, összkomf. főbérleti lakással. Olyan valakit keresek, aki jellemes, kedves, komolygondolkodású, jómegjelenésű és szívből tudna szeretni, 18 éves, 1963-ban végzős szaktanuló fiammal együtt. Kaland nem érdekel. — Vallás, kor nem akadály. Teljes című levélre válaszolok. — »Szeretettel gyere haza, szeretettel várunk N. 689« jelig. a kiadóba.

ESKÜVŐRE
menyasszonyi,
vőlegényi ruhák
KÖLCSÖNZÉSE.
Akácfa utca 27.
Telefon: 222—231

Hatvannégy éves nyugdíjas férfi feleséget keres, főbérleti lakásom van. »Tulipán N. 4187« jelig. a kiadóba.

Elvált, 49 éves, káros szenvedélyektől mentes kisiparos, korban hozzáillő, becsületes nővel megismerkedne, — házasság céljából. Lakás szükséges. »Varrónők előnyben N. 3939« jelig. a kiadóba.

42 éves, barna, középtermetű, lakással rendelkező magányos nő, társaság hiányában megismerkedne, házasság céljából, hasonló korú, független szakmunkással. Fényképes levelekre válaszolok. — Jelige: »Kölcsönös megértés N. 4010« a kiadóba.

Derűs kedélyű, csinos, egészséges háziasszony — diplomás özvegye — lakással, keresettel, jó felesége lenne hasonló adottságú, korrekt, művelt férfinak, 68 évesig. Lehetőleg fényképes leveleket »Kedves N. 3986« jelig. a kiadóba.

Két jellemes, csinos, egyedülálló nő ez úton keresik független, korrekt műszaki férfiak ismeretségét, házasság céljából 45 évig. — »Szőke, barna N. 980« jelig. a kiadóba.

Pesthez aránylag közel, vidéki városból, magas, barna, művelt, jellemes, házias tanítónő megismerkedne házasság céljából, rk., nőtlen, szolid, hozzáillő férfival, 173 magastól, 42 évesig. — »Holtomiglan N. 8« jelig. a kiadóba.

Nősülne diplomás, jómegjelenésű, főbérlettel, 58 éves, rk. (autós). Cserefényképpel (visszaküldöm), lehetőleg telefonhívóval, feltétlenül csinosat, egyedülállót, jól keresőt, budapestit, megfontoltat. »Derű N. 4193« jelig. a kiadóba.

Magányos asszony, szerény otthonába olyan dolgozó férjet vár, aki tudja, mi a magány. Nyugdíjas is lehet. — »60 évestől N. 3071« jelig. a kiadóba.

Nagyműveltségű, zenét, művészetet kedvelő,